कविकुलगुरू - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय ग्रंथालय
हस्तलिखित संग्रह

दाखल क्र. M450 विषय अ. तत्वज्ञान
नांव श्री गुरुचरित्र
लेखक / लिपीकार केशवभट्ट
पृष्ठ 540. काळ शके 1787. पूर्ण / ~~अपूर्ण~~

॥अथ श्रीगुरुचरित्र प्रारंभ॥

शु॰ १ अ॰

२

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीसरस्वत्यैनमः॥ श्रीगुरुभ्योनमः॥ श्रीकुलदेवतायैनमः॥ श्री
पादनृ[illegible]भायनमः॥ श्रीनरसिंहसरस्वत्यैनमः॥ ॥ॐनमोजीविघ्नहरा॥ गजाननागिरिजा
कुमर[illegible]॥ जयजयलंबोदरा॥ एकदंताशूर्पकर्णा॥१॥ हालविशीकर्णयुगुलें॥ तेथोनिजोवारा
उसळे॥ त्याचेनिवातें विघ्नपळे॥ विघ्नांतकम्हणतीतुज॥२॥ तुझेंशोभेआननें॥ जेसेंतप्त
कांचनु॥ किंवाउदितप्रभानु॥ तेसेंतेजफाकतसे॥३॥ विघ्नकाननछेदनासी॥ हातींफरशधा
रि[illegible]ी॥ नागबंदकटासी॥ उरगयज्ञोपवीता॥४॥ चतुर्भुजदिससीनिका॥ दिशाळाक्षविनाथ १
[illegible]तिपाळिसीतिभ्वलोका॥ निर्विघ्नकरूनी॥५॥ तुझेंचिंतनजेकरिती॥ तयांविघ्नेंनबाध

१३१

ता॥ अधिकार जाणा शारदेसी॥ तियेवंदितां विश्वासी॥ ज्ञान होय अवधारा॥१९॥ ऐक माझी
विनंती॥ द्यावी आतां अवलीलामती॥ विस्तार करावया गुरुचरित्रीं॥ मति प्रकाशा करीं मज
२०॥ जयजय जगन्माते॥ तूंचि विश्वीं वाग्देवते॥ वेदशास्त्रें तुझीं लिखितें॥ नांदविन्द्री येणें प
री॥२१॥ मातें तुझिया वाणी॥ उत्पत्ति वेदशास्त्र पुराणीं॥ वदतां साही दीन रजनी॥ त्यातें अत्र
क्य प्रकाशिसी॥२२॥ गुरुचे नामीं तुझी स्तुती॥ म्हणती नरसिंहसरस्वती॥ याकारणें मजवरि प्री
ती॥ नाम आपुलें म्हणू॥नी॥२३॥ खांबसूत्रीं बाहुलीं जैसीं॥ खेळती तया सूत्रासरसीं॥
तैसें तंत्र बुद्धि नाहीं त्यांसी॥ वर्त्तती आणिकाचेनि मतें॥२४॥ तैसें तुझेनि अनुमतें॥ माझे जिव्हे
[illegible] पु
॥ [illegible]

॥ नीत॥ कृपानिधी वाग्देवते॥ म्हणोनि विनवीतुम्हा बाँकू॥ २५॥ म्हणोनि नमिलें तुम्हेंस्वर
॥ व्हावें स्वामिणी प्रसन्न॥ द्यावें मातें वरदान॥ ग्रंथीं रिघू करवीं आतां॥ २६॥ आतां वं
दूं त्रि[illegible]र्तीसी॥ ब्रह्माविष्णू शिवासी॥ विद्या मागें मी तयासी॥ अनुक्रमें करूनी॥ २७॥
चार मुखें असती ज्यासी॥ कर्त्ता जो का सृष्टीसी॥ वेद झाले बोलें ज्यासी॥ त्याचे चरणी
मन माझें॥ २८॥ आतां वंदूं हृषीकेशी॥ जो नायक या विश्वासी॥ लक्ष्मीसहित अहि
र्शयी॥ क्षीरसागरीं असे जाणा॥ २९॥ चतुर्बाहू नरहरी॥ शंखचक्र गदा करीं॥ पद्मह
स्त मुरारी॥ पद्मनाभ परियेसा॥ ३०॥ पीतांबर असे कासिला॥ वैजयंती माळा गळां॥

रणा एतां अभीष्ट सकळा ॥ देता होय कृपाळू ॥ ३१ ॥ नमन समस्त सुरवरां ॥ सिद्ध साध्य
अवधारा ॥ गंधर्व यक्ष किन्नरां ॥ ऋषेश्वरां नमन माझें ॥ ३२ ॥ वंदूं आतां कविकुळासी
पाराशरादि व्यासासी ॥ वाल्मिकादि सकळिकांसी ॥ नमन माझें परियेसा ॥ ३३ ॥ नेणें क
वित्व असे कैसें ॥ म्हणोनि तुम्हां विनवीतसें ॥ ज्ञान द्यावें जी भरवसें ॥ आपुला दास
म्हणूनी ॥ ३४ ॥ न कळे ग्रंथ प्रकार ॥ नेणें शास्त्रांचा विचार ॥ भाषा नये महाराष्ट्र ॥
म्हणोन विनवीं तुम्हांसी ॥ ३५ ॥ समस्त तुम्ही कृपा करणें ॥ माझिया वचना साह्य होणें
पत्तिहीन नेणें ॥ कविकुळ तुम्ही मतिपाळा ॥ ३६ ॥ ऐसें सकळिकां विनऊनी ॥ म

अ०

॥ मातृके पूर्वज मनीं॥ उभयपक्षजननी॥ महात्मपुण्यपुरुषाचें॥ ३७॥ आपस्तंभसूत्राखेसी १
॥ कौंडण्य महाऋषी॥ साखरनाम ख्यातीसी॥ सायंदेवापासाव॥ ३८॥ तयाहूनि नाग
नाथ॥ देवरावतयाचासुत॥ सदांसद्गुरूचरणध्यात॥ गंगाधर जनक माझा॥ ३९॥ न
मनकरितां जनकचरणीं॥ मातापूर्वज ध्याय मनीं॥ जोकां पूर्वजनामंधारिणी॥ आश्वला
यनसूत्राखेसी॥ ४०॥ कश्यपाचे गोत्रीं॥ चौंडेश्वर नाम धारी॥ रागजे साजन्हूभवधारी॥
अथवा जनक गंगेचा॥ ४१॥ त्याचीकन्या माझीजननी॥ निश्चयें जैसीभवानी॥ चंपाना २
तिजलागोनी॥ स्वामिणी माझी परियेसा॥ ४२॥ नमितां जनकजननीसी॥ नंतर नमूं श्रीगु

रूसी ॥ झाली मती प्रकाशी ॥ गुरुचरणस्मरावया ॥ ४३ ॥ गंगाधराचे कुशी ॥ जन्म झाला प
रियेसीं ॥ सदां ध्याय श्रीगुरूसी ॥ येकाभावें निरंतर ॥ ४४ ॥ म्हणोनि सरस्वतीगंगाधर ॥ करी
संतांसि नमस्कार ॥ श्रोतयां विनवी वारंवार ॥ क्षमा करणें बाळकासी ॥ ४५ ॥ वेदाभ्यासी सं
न्यासी ॥ यती योगेश्वर तापसी ॥ सदां ध्याती जे श्रीगुरूसी ॥ तयांसि माझा नमस्कार ॥ ४६ ॥
विनवीतसें समस्तांसी ॥ आत्ममती आपणासी ॥ माझे बोबडे बोलासी ॥ सकळ नुसी अंगिका
र ॥ ४७ ॥ तावन्मात्र माझी मती ॥ नेणों काव्युत्पत्ती ॥ जेसें श्रीगुरू निरूपिती ॥ तेणें परी सांग
ों ॥ ४८ ॥ पूर्वापार माझे वंशीं ॥ गुरुप्रसन्न अहिर्निशी ॥ निरोप देती मातें परियेसीं ॥ चरित्र आ

[illegible]त्रें विस्तारावया ॥ ४९ ॥ ह्मणे ग्रंथ कथन करीं ॥ अमृत घटस्त्रवि कारीं ॥ तुझे वंशापरःपरीं ॥ लाधती
चारी पुरुषार्थ ॥ ५० ॥ गुरुवाक्य मज कामधेनू ॥ मनीं नाहीं अनुमानु ॥ सिद्धी पावे विणार आपणु
नृसिंहसरस्वती ॥ ५१ ॥ त्रैमूर्तीचा अवतार ॥ झाला नृसिंहसरस्वती नर ॥ कवण जाणे याचा पार
चरित्र कवणा वर्णवे ॥ ५२ ॥ चरित्र असे श्रीगुरूचें ॥ वर्णून शाके मी वाचे ॥ आज्ञा असे श्रीगुरूचे ॥
ह्मणोनि वाचे बोलतसे ॥ ५३ ॥ ज्यास पुत्रपौत्रीं असे चाड ॥ त्यासि कथा हे अती गोड ॥ लक्ष्मी असे
उद्दंड ॥ तयाभुवनीं परियेसा ॥ ५४ ॥ ऐशी कथा जयाचे घरीं ॥ वाचिती नित्य मनोहरी ॥ श्रीया
युक्त नीरंतरीं ॥ नांदती पुत्र कलत्रें त्यातें ॥ ५५ ॥ रोग नाहीं तयाभुवनीं ॥ न होती गुरुकृपे करुनी ॥ नि

क्षदेह सात दिनी ॥ ऐकतां बंधन स्फुटे जाणा ॥ ५६ ॥ ऐसी पुण्य पावन कथा ॥ सांगेन ऐक विस्ता
रता ॥ सायासावीण साध्य ता ॥ सद्यः फल प्राप्त होय ॥ ५७ ॥ निधान लाभे अप्रयासीं ॥ तरि कां क
ष्ट सायासीं ॥ विश्वास माझिया बोलासी ॥ ऐका श्रोते एकचित्तें ॥ ५८ ॥ आत्मा साक्षी ऐसें घडलें
म्हणोनि निविनवीत असें बोलें ॥ श्रीगुरुस्मरण असे भलें ॥ अनुभवा हो सकळिका ॥ ५९ ॥ तृप्ती
झालिया वरी ढेकर ॥ देती जैसे जेवणार ॥ गुरुमहिमेचा उद्गार ॥ बोलतसें अनुभवोनी ॥ ६० ॥
मी सामान्य म्हणोनी ॥ उदास कराल माझे वचनीं ॥ मक्षिकेच्या मुखानी ॥ मधु केवि ग्राह्य होय
[illegible]ं शिंपलें मुक्ताफळ ॥ अथवा कर्पूर कर्दळ ॥ विचारीं पां अश्वत्थ मूळ ॥ कवणापासावरुंस

[illegible]॥ ६२॥ येथें कराल उदास॥ वांकुडा दूषणा दिसे फांस॥ अमृत निघेल्याचा रस॥ दृष्टी द्यावीत
यावरी॥ ६३॥ तैसें माझें बोलणें॥ ज्यासि चाड गुरुस्मरणें॥ अंगिकार करणार शाहाणे॥
अनुभविती एकचित्तें॥ ६४॥ ब्रह्मरसाची गोडी॥ अनुभवितां फळें रोकडीं॥ या बोलाची
आवडी॥ ज्यासि संभव अनुभवा॥ ६५॥ गुरुचरित्र कामधेनु॥ ऐकतां होय महाज्ञानु॥ श्रो
तीं करोनि सावध मनु॥ एकचित्तें परियेसा॥ ६६॥ श्रीगुरू नृसिंहसरस्वती॥ होते गाणगपु
रीं ख्याती॥ महिमा त्याचा अद्भुती॥ सांगेन ऐका येकचितें॥ ६७॥ तया ग्रामीं वसती गुरु॥
म्हणोनि महिमा असे थोरु॥ जाण लोक चहूं राष्ट्रु॥ समस्त जातीयात्रेसी॥ ६८॥ तेथें राहोनि आ

त॥ सकळाभीष्ट साधती॥ अविलंबेंसी॥ ६॥ सकळमंगळकार्यासीः प्रथम वंदिजे तुम्हासी
॥ चतुर्दशविद्येसी॥ स्वामी तूंचि लंबोदरा॥ ७॥ वंद शास्त्रें पुराणें तुझेंचि असे लेखनें॥ ब्रह्मा
दिकीं या कारणें॥ स्तविला असे स्मरवरी॥ ८॥ त्रिपूरसाधन करावयासी॥ ईश्वरें अर्चिलें तुम्हासी
॥ संव्हार करूनि दैत्यासी॥ पहिलें तुम्हासी स्तविलें॥ ९॥ हरिहरब्रम्हादि गणपती॥ कार्यारंभीं
वंदिती॥ सकळाभीष्ट साधती॥ तुझेनि प्रसादें॥ १०॥ कृपानिधी गणनाथा॥ स्मरवरादिकां वि
घ्नहर्ता॥ विनायका अभयदाना॥ मतिप्रकाश करीं मज॥ ११॥ समस्त गणांचा नायक॥ तूंचि वि
[illegible]चा अंतका॥ तूं तें वंदिती जे लोक॥ कार्य साधे तयांचें॥ १२॥ सकळ कार्याचा आधारू॥

[illegible] कृपेचा सागरू ॥ करुणानिधी गौरीकुमरू ॥ मति प्रकाश करीं मज ॥ १३ ॥ माझे मनीचीं
वासना ॥ तुवां पुरवावी गजानना ॥ साष्टांग करितों नमना ॥ विद्या देईं मज आतां ॥ १४ ॥ नेण
ता होतों मतिहीन ॥ म्हणोनि धरिले तुझे चरण ॥ चवदा विद्यांचें निधान ॥ शरणांगत वरप्र
दा ॥ १५ ॥ माझिया अंतःकरणीचें व्हावें ॥ गुरुचरित्र कथन करावें ॥ पूर्णदृष्टीनें पाहावें ॥ ग्रं
थ सिद्धी पाववीं दातारा ॥ १६ ॥ आतां वंदू ब्रम्हकुमरी ॥ जीचें नाम वागेश्वरी ॥ पुस्तकवी
णा तिचे करीं ॥ हंसवाहिनी असे देखा ॥ १७ ॥ म्हणोनि नमितों तिचे चरणीं ॥ प्रसन्न व्हा
वीं मज स्वामिणी ॥ राहोनियां माझिये वाणी ॥ ग्रंथारिघू करीं आतां ॥ १८ ॥ विद्या वेदशास्त्रां
प्रण

काधिती ॥ त्वरित होय फळप्राप्ती ॥ पुत्रदाराधनसंपत्ती ॥ जेजें इंछिलें होय जना ॥ ६९ ॥ लाधोनि
यां संतान ॥ नाम ठेविलें नामकर्ण ॥ संतोषरूपें येउन ॥ पावती चारी पुरुषार्थ ॥ ७० ॥ ऐसें अस
तां वर्तमानीं ॥ भक्त एक नामकरणी ॥ कष्टतसे अती गहनीं ॥ सदां ध्याय श्रीगुरूसी ॥ ७१ ॥ ऐ
सें मनीं व्याकुळीत ॥ चिंतनें वेष्टिला बहुत ॥ गुरुदर्शना जाऊं म्हणत ॥ निर्वाण मानस निघाला
॥ ७२ ॥ अतिनिर्वाण अंतःकरणीं ॥ लय लावोनि गुरुचरणीं ॥ जातो द्विज्यशिरोमणी ॥ विस
रोनियां क्षुधातृषा ॥ ७३ ॥ निर्धार करोनि मानसीं ॥ म्हणे पाहीन श्रीगुरूसी ॥ अथवा सांडी
देहासी ॥ जडस्वरूप काय मज ॥ ७४ ॥ ज्याचें नाम स्मरण करितां ॥ दैन्य हानी होय त्वरिता

गु॰च॰ अ॰ १

६

आपणतैसानामांकिता॥ किंकरह्मणतसे॥ ७५॥ देवअसेआपुलेंऊणें॥ तरिकांभजावेश्रीगुरु
चरण॥ परिसलागतांलोहजाण॥ सुवर्णकेविहोतसे॥ ७६॥ तैसेंतुझेंनामपरिस॥ माझे
हृदयींसदांवस॥ मातेंकष्टसायास॥ होतांलाजकवणासी॥ ७७॥ याबोलाचियाहेवा॥ मनीं
धरोनिपाहावा॥ गुरुमूर्तीसिदाखवा॥ कृपाळुवासर्वभूंती॥ ७८॥ अतिव्याकूळअंतःकर
णी॥ निंदास्तुतीआपुलेवाणी॥ कष्टलाभक्तनामकरणी॥ करिनाहोयपरियेसा॥ ७९॥
रागस्वेच्छावोवीबध्यह्मणावें॥ आजीपाहुणेपंढरीचेराणे॥ वंदूंविघ्नहराभावें॥ नमूंते
सुंदराशारदेसी॥ ८०॥ गुरूचित्रैमूर्ती॥ ह्मणतीवेदश्रुती॥ सांगतीदृष्टांतीं॥ कलियुगांत: ८१॥

६

कलियुगांतं ख्याती॥ नृसिंहसरस्वती॥ भक्तांसी सारथी॥ कृपासिंधू॥ ८२॥ कृपासिंधु भक्तका
वेदवाखाणिता॥ त्रयमूर्ती गुरुनाथा॥ म्हणोनियां॥ ८३॥ त्रयमूर्तीचे गुण॥ तूं येक निधा
न॥ भक्तांसी रक्षण॥ दयानिधी॥ ८४॥ दयानिधी यती॥ विनवितों श्रीपती॥ नेणे भाव भ
क्ती॥ अंतःकर्णी॥ ८५॥ अंतःकर्णी स्थिरू॥ नके बा श्रीगुरु॥ तूं कृपासागरु॥ पाव वेगीं॥ ८६॥
पाव वेगीं आतां॥ नरहरी अनंता॥ बाळालागीं माता॥ केवी टाकी॥ ८७॥ तूं माता तूं पिता
॥ तूंचि सखा भ्राता॥ तूं कुळदेवता॥ पारंपरीं॥ ८८॥ वंशापरंपरी॥ धरूनि निर्धारी॥ भज
तें मीं नरहरी॥ सरस्वतीसी॥ ८९॥ सरस्वती नरहरी॥ दैन्य माझें हरी॥ म्हणूनि मी निरंतरीं॥ सदा

शें ॥ १० ॥ सदाकष्टचिंता ॥ कांहोदेत्रिआतां ॥ कृपासिंधुभक्ता ॥ केवीहोसी ॥ ११ ॥ कृपासिंधुभ
क्ता ॥ कृपाळूअनंता ॥ त्रयमूर्त्तीजगन्नाथा ॥ दयानिधी ॥ १२ ॥ त्रयमूर्त्तीतूंहोसी ॥ पाळिसी
विश्वासी ॥ समस्तदेवांसी ॥ तूंचीदाता ॥ १३ ॥ समस्तदेवांसी ॥ तूंचिदाताहोसी ॥ मागोंमीकवणा
सी ॥ तुजवांचूनी ॥ १४ ॥ तुजवांचोनिआतां ॥ असेकवणदाता ॥ विश्वासीपोषीता ॥ सर्वज्ञतुं ॥
१५ ॥ सर्वज्ञाचिरवूण ॥ असेहेंलक्षण ॥ समस्तांतेंजाणे ॥ कवणकैसा ॥ १६ ॥ सर्वज्ञम्हणोनी ॥
॥ वानितीपुराणीं ॥ माझेंअंतःकर्णी ॥ नयेसाक्षी ॥ १७ ॥ कवणकेशापरी ॥ असतीभूमि
वरी ॥ जाणिजेचितरी ॥ सर्वज्ञतो ॥ १८ ॥ बाळकताम्हयें ॥ नेणेबापमाये ॥ कृपाकेविहोय ॥ म

तापिल्या ॥ ९९ ॥ दिल्हे या वांचोनी ॥ न देवे ह्मणोनी ॥ असेल तुझे मनीं ॥ सांग मज ॥ १०० ॥ समस्त
महित कीं ॥ तुह्मा दिल्ही बळी ॥ त्यानें हो पाताळीं ॥ बैसविलें ॥ १ ॥ सुवर्णाची लंका ॥ तुवां दि
ल्ही एका ॥ तेणें पूर्वीं लंका ॥ कवणा दिल्ही ॥ २ ॥ अढळ ध्रुवासी ॥ दिल्हे हृषिकेशी ॥ त्याणें
हो तुह्मासी ॥ काय दिल्हें ॥ ३ ॥ निक्षेत्र करूनी ॥ विप्रांतें मेदिनी ॥ देतां तुह्मा कवणीं ॥ काय दिल्हें
॥ ४ ॥ सृष्टीचा पोषक ॥ तूंची देव एक ॥ तूं तें मी मनुष्यक ॥ काय देऊं ॥ ५ ॥ नाहीं तुह्मा जरी
श्रीमंत नरहरी ॥ लक्ष्मी तुझे घरी ॥ नांदतसे ॥ ६ ॥ याहोनी आह्मासी ॥ तूं काय मागसी ॥
सांग हृषीकेशी ॥ काय देऊं ॥ ७ ॥ मातेचे वोसंगा ॥ बैसोनिया बाळ ॥ पसरी मुखकमळ ॥

८

नकांक्षेसी ॥ ८ ॥ बाळापाशीं मानां ॥ कायमागेनाता ॥ ऐक श्रीगुरुनाथा ॥ काय देऊं ॥ ९ ॥ घेऊ
नियां देतां ॥ नावनाहीं दाता ॥ दयानिधी ह्मणतां ॥ बोल दिसे ॥ १० ॥ देऊं तूं नशकसी ॥ ह्मणे मी
मानसीं ॥ चौदाही भुवनासी ॥ तूंची दाता ॥ ११ ॥ तुझे मनी पाहीं ॥ वसे आणिक काहीं ॥ सेवा केलि
नाहीं ॥ ह्मणोनियां ॥ १२ ॥ सेवा घेऊनियां ॥ देणें हें सामान्य ॥ नाम नसे जाण ॥ दात्त्वासी ॥ १३ ॥
तळीं बावी विहिरी ॥ असती भूमीवरी ॥ मेघ तो अंबरीं ॥ वर्षतसे ॥ १४ ॥ मेघाचीहि सेवा ॥ न क
रितां स्वभावा ॥ उदक पूर्ण सर्वां ॥ केवी करी ॥ १५ ॥ सेवा अपेक्षितां ॥ बोल असे दाता ॥ दयानि
धी ह्मणतां ॥ केविं साजे ॥ १६ ॥ नेणे सेवा केसी ॥ स्थिर होय मानसीं ॥ माझे वंशोवंशीं ॥ तुझे

दास ॥ १७ ॥ माझे पूर्वजवंद्रीं ॥ सेविलें तुह्मासी ॥ संग्रह बहुवसीं ॥ तुझे चरणीं ॥ १८ ॥ बापाचे ठेवे
सी ॥ पाळिती पुत्रासी ॥ तेवि त्वां आह्मासी ॥ प्रतिपाळावें ॥ १९ ॥ माझें पूर्वधन ॥ तुह्मि द्यावें ऋण ॥
कां बा नये करुणा ॥ कृपासिंधू ॥ २० ॥ आमुचें आत्मां देतां ॥ कां बा नयेचि ता ॥ मागेन मी सन्ता ॥
घेइन आतां ॥ २१ ॥ आतां मज जरी ॥ नेदिसि नरहरी ॥ जिंतो निवेव्हारीं ॥ घेईन जाणा ॥ २२ ॥ दि
सतसे आतां ॥ कठीणता गुरुनाथा ॥ दास मीं अंकिता ॥ सनातन ॥ २३ ॥ आपुले समान ॥ असेल
कवण ॥ तयासवें मन ॥ कठीण कीजे ॥ २४ ॥ कठिण कीजे हरी ॥ तुवां दैत्यांवरी ॥ प्रल्हाद केवा
लि ध्रोवकासी ॥ २५ ॥ ध्रोवका बाळकासी ॥ करूं नये ऐसी ॥ कठिणता परियेसीं ॥ बरवें न दि

२६॥ माझीया अपराधीं॥ धरोनियां बुधी॥ अंतःकर्ण क्रोधी॥ पाहासी जरी॥ २७॥ बाळकम
ती॥ बोले निष्ठुरेंसी॥ अज्ञानें मायेसी॥ मारी जरी॥ २८॥ माता त्या कुमरासी॥ कोपन धरि कैशी
॥ आलिंगोनि हर्षी॥ संबोखी पां॥ २९॥ कवण्या अपराधेंसी॥ न घालसी आह्मासीं॥ अहो ह
षीकेशी॥ सांगा मज॥ ३०॥ माता हो कोपेंसी॥ बोले बाळकासी॥ जावोनी पितयासी॥ सांगे बा
ळ॥ ३१॥ माता कोपे जरी॥ एकादे अवसरी॥ पिता कृपा करी॥ संबोखूनी॥ ३२॥ तूं माता तूं
पिता॥ कोपसी गुरुनाथा॥ सांगों कवणा आतां॥ क्षमा करीं॥ ३३॥ तूंचि स्वामी एसा॥ जगीं
झाला ठसा॥ दास तुझा भलतसा॥ प्रतिपाळावा॥ ३४॥ अनाथ रक्षका॥ ह्मणती तुज लोक

मी तुझा बाळक ॥ प्रतिपाळावें ॥ ३५ ॥ कृपाळू म्हणोनी ॥ वानिती पुराणीं ॥ माझे बोल कानीं
न घालिसीच ॥ ३६ ॥ नायकसी गुरुराणा ॥ माझे करुणावचना ॥ कायदुश्चितपणा ॥ तुम्हा
असे ॥ ३७ ॥ माझें करुणावचन ॥ न ऐकती तुझे कान ॥ ऐकोनी पाषाण ॥ विघुरतसे ॥ ३८ ॥
करुणाकरी ऐसें ॥ वानिती तुज पिसें ॥ अजुनी तरी कैसें ॥ कृपा न ये ॥ ३९ ॥ ऐसें नामांकित ॥
विनवीतां त्वरित ॥ कृपाळू श्रीगुरुनाथ ॥ आले वेगीं ॥ ४० ॥ वत्सालागीं धेनू ॥ जैशी ये
धांवोनु ॥ तैसें श्रीगुरू आपणु ॥ आले जवळी ॥ ४१ ॥ येतांचि गुरुमुनी ॥ वंदी नामकरणी ॥
मस्तक टेकूनी ॥ चरणयुग्मीं ॥ ४२ ॥ केशातो मोकळी ॥ झाडी चरणधुळी ॥ आनंदाचे

त्रळी॥ आं घ्रीक्षाळी॥ ४३॥ हृदय मंदिरांत॥ बैसवोनि भक्त॥ पूजाउपचारित॥ षोडशाविधी
४४॥ आनंदभरीत॥ झाला नामांकीत॥ हृदयीं श्रीगुरुनाथ॥ स्थिरावला॥ ४५॥ भक्तां
च्या हृदयांत॥ राहे श्रीगुरुनाथ॥ संतोषबहूत॥ सरस्वतीसी॥ ४६॥ इति श्रीगुरुचरित्र प
रमकथा कल्पतरू श्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे प्रथमोऽध्या
यः॥ १॥ श्रीदत्तात्रयार्पणमस्तु॥ ओव्या॥ १४६॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥

श्रीगुरूचरणारविंदाय नमः॥ त्रैमूर्ति राजा गुरू तूंचि माझा॥ कृष्णातिरीं वास करोनि वोजा
॥सू भक्त तेथें करिती आनंदा॥ ते सूरस्वर्गीं पाहाती विनोदा॥१॥ ऐसे श्रीगुरूचरण ध्यात॥ जा
तां विष्णू नामांकित॥ अति श्रमला चालत॥ राहिला एक वृक्षातळीं॥२॥ क्षण एक निद्रि
स्त॥ मनी श्रीगुरू चिंतित॥ कृपानिधी अनंत॥ दिसे स्वप्नीं परियेसा॥३॥ रूप दिसे सुषुप्ती
तं॥ जटाधारी भस्मांकित॥ व्याघ्रचर्म परिधानित॥ पीतांबर वास देखा॥४॥ येऊनि यो
गेश्वर जवळी॥ भस्म लाविलें कपाळीं॥ अश्वासूनि तया वेळीं॥ अभयकर देतसे॥५॥
कौतुकें देखोनि सुषुप्तींत॥ चेतन झाला नामांकित॥ चारी दिशा अवलोकित॥ विस्मयक

न या वेळीं ॥ ६ ॥ मूर्त्ती देखिली सुषुप्तींत ॥ तेचि ध्यातसे मनांत ॥ पुढें निघाला मार्गक्रमित ॥ त्यक्ष देखे तैसाची ॥ ७ ॥ देखोनियां योगीशातें ॥ करिता झाला दंडवतें ॥ कृपाभावी करुणावचनें ॥ मातापिता तूं म्हणतसे ॥ ८ ॥ जयजय योगाधीशा ॥ अज्ञानतमविनाशा ॥ तूं ज्योतिप्रकाशा ॥ कृपानिधी सिद्धमुनी ॥ ९ ॥ तुझे दर्शनमात्रेंसी ॥ गेले माझें दुरितदोषी ॥ तूं तारक आम्हांसी ॥ म्हणोनि आलासि स्वामिया ॥ १० ॥ कृपेनें भक्तां लागुनी ॥ येणें झालें कोठुनी ॥ तुमचें नाम कवण मुनी ॥ कवणे स्थानीं वास तुम्हां ॥ ११ ॥ सिद्ध म्हणे आपण योगी ॥ हिंडों तीर्थें भूमी स्वर्गी ॥ प्रसिद्ध आमुचा गुरु जगीं ॥ नृसिंहसरस्वती विख्यात ॥ १२ ॥ ज्यां

चेंस्थान गाणगापुर ॥ मरजासंगमभीमातीर ॥ त्रयमूर्तीचा अवतार ॥ नरसिंहसरस्व
ती ॥ १३ ॥ भक्त तारावयालागीं ॥ अवतार त्रयमूर्ती जगीं ॥ सदा ध्यानी अभ्यास योगी ॥
भवसागर तरावयासी ॥ १४ ॥ ऐसा श्रीगुरु कृपासिंधू ॥ भक्तजनां सदा वरदू ॥ अखिल
सौख्यश्रियानंदु ॥ देता होय द्रिव्यवर्गां ॥ १५ ॥ त्याचे भक्तां कैचें दैन्य ॥ अखंड लक्ष्मीप
रिपूर्ण ॥ धनधान्यादि गोधन ॥ अष्टैश्वर्येंनांदती ॥ १६ ॥ ऐसें ह्मणे सिद्धमुनी ॥ ऐको
विनवी नामकरणी ॥ आह्मी असतों सदा ध्यानीं ॥ तया श्रीगुरूयतीचें ॥ १७ ॥ ऐसी की
र्ति श्रीदख्याती ॥ सांगतसे सिद्धयती ॥ वंदोवंदीं करितों भक्ती ॥ कष्ट आह्मा केवि पाहे ॥ १८ ॥

गु० च०

२

तूंतारकआह्मासी॥ म्हणोनि मातें भेटलासी॥ संहार करोनि संशयासी॥ निरोपावें स्वामिया
॥१९॥ सिद्ध म्हणे तया वेळीं॥ ऐक शिष्या नाममोळी॥ गुरुरूपा सूक्ष्म स्थळीं॥ भक्तवत्स
लपरियेसा॥२०॥ गुरुरूपा होय ज्यासी॥ दैन्य दिसे कैचें त्यासी॥ समस्त देव त्याचे वंदीं॥ क
ळिकाळासि जिंकेनरू॥२१॥ ऐसी वस्तू पूजोनी॥ दैन्य वृत्ती सांगसी झणी॥ नसेल तुझे
निश्चय मनीं॥ म्हणोनि कष्ट भोगितोसी॥२२॥ नयमूर्ति श्रीगुरु॥ म्हणोनि जाणिजे नि
र्धारु॥ देऊं शके अखिल वरु॥ एकाभावें भजावें॥२३॥ एकादे समयीं श्रीहरी॥ अथ
वा कोपे त्रिपुरारी॥ राखेल श्रीगुरू निर्धारी॥ आपुले भक्तजनासी॥२४॥ आपण कोपे

अ०

२

२

एकाद्यासी ॥ रक्षूंनशकेव्योमकेशी ॥ अथवाविष्णूपरियेसीं ॥ रक्षूंनशकेअवधारीं ॥
॥२५॥ ऐसेंऐकोनिनामकरणी ॥ लागेसिष्याचियाचरणीं ॥ विनवीतसेकरजोडुनी ॥ भाव
भक्तीकरोनियां ॥२६॥ स्वामीऐसानिरोपदेती ॥ संदेहहोतामाझेचित्तीं ॥ गुरुकेविझाले
त्रिमूर्ती ॥ ब्रह्माविष्णूमहेश्वर ॥२७॥ आणिकतुम्हीनिरोपिलेती ॥ विष्णूरुद्रजरी
कोपती ॥ राखोंशकेगुरुनिश्चिती ॥ गुरुकोपलियानराखेकोणीं ॥२८॥ हाबोलअसे
कवणाचा ॥ कवणशास्त्रपुराणींचा ॥ संदेहफेडींगामनाचा ॥ जेणेंमनदृढहोय ॥२९॥
येणेपरीनामकरणी ॥ सिष्यासिपुसेवंदुनीं ॥ कृपानिधीसंतोषोनी ॥ सांगतसेपरियेसा ॥

॥३०॥ सिद्ध ह्मणे शिष्यासी ॥ तुवां पुशिलें आह्मासी ॥ वेदवाक्य साक्षीसी ॥ सांगेन ऐका एकचित्तें ॥
॥३१॥ वेद च्यारी उत्पन्न ॥ झाले बह्मया मुखें करून ॥ त्यापासाव पुराण ॥ अष्टादश विख्यात ॥
॥३२॥ तया अष्टादशांत ॥ ब्रह्मवाक्य असंख्यात ॥ पुराण ब्रह्मवैवर्त ॥ प्रख्यात असे त्रिभुवनीं ॥
॥३३॥ नारायण विष्णूमूर्ती ॥ व्यास झाला द्वापारांतीं ॥ प्रकाश केला या क्षितीं ॥ ब्रह्मवाक्य विस्तारें ॥
॥३४॥ तू या व्यासापासूनी ॥ ऐकिजे समस्त ऋषीजनीं ॥ तेचि कथा विस्तारोनी ॥ सांगेन ऐकचित्तें ॥
॥३५॥ चतुर्मुख ब्रह्मयासी ॥ कलियुग पुसे हर्षी ॥ गुरुमहिमा विस्तारेंसी ॥ ब्रह्मदेवें निरूपिली ॥
॥३६॥ ऐसें ह्मणतां नामकरणी ॥ पुनरपी शिष्या सिद्धमुनी ॥ विनवीतसे करद्वय जोडूनी ॥ भावभ

कीकरूनियां ॥ ३७ ॥ म्हणे सिद्धा योगेश्वरा ॥ अज्ञानतिमीरछेदका भास्करा ॥ तूं तारक भ
वसागरा ॥ भेटलासि कृपासिंधू ॥ ३८ ॥ ब्रह्मदेव कलियुगासी ॥ सांगणें केवि कार्यासी ॥ आ
द्यंत विस्तारेंसी ॥ निरोपिजे स्वामिया ॥ ३९ ॥ ऐक कलि ध्यायेकचित्ता ॥ जधीं प्रळय झाला होता
आदिमूर्ति निश्चिंता ॥ होते वटपत्रशायनीं ॥ ४० ॥ अव्यक्तमूर्ती नारायण ॥ होते वटपत्रशाय
न ॥ बुद्धिसंभवे चेतन ॥ आणीक सृष्टी रचावया ॥ ४१ ॥ प्रपंचत्मक जे सृष्टिरचना ॥ कर
णें म्हणोनि आलें मना ॥ जागृत न होय या कारणा ॥ आदिपुरुष तये वेळीं ॥ ४२ ॥ जागृत
होवूनि नारायण ॥ बुद्धिसंभवे चेतन ॥ कमळ उपजवी नाभीहून ॥ त्रैलोक्याचें रचनाव

र ॥ ४३ ॥ तया कमळामधून ॥ उदयो झाला ब्रह्मा आपण ॥ च्यारी दिशा पाहोन ॥ चतुर्मु
ख झाला देखा ॥ ४४ ॥ ह्मणे ब्रह्मा तथे वेळीं ॥ समस्तां हूनि आपण बळी ॥ मजे हूनि आणी
क वळी ॥ कवण नाहीं ह्मणे तसे ॥ ४५ ॥ हां सोनियां नारायण ॥ बोले वाचे शब्दवे चतु ॥ आ
पण असे महाविष्णु ॥ भजा ह्मणे तये वेळीं ॥ ४६ ॥ देखूनि या श्रीविष्णूसी ॥ नमस्कारी ब्र
ह्मा हर्षी ॥ स्तुती केली बहु वसीं ॥ अनेक काळ परियेसा ॥ ४७ ॥ संतोषोनि नारायण ॥
निरोप दिधला अति महन ॥ सृष्टि रचीं गा ह्मणोन ॥ आज्ञा दिधली तयावेळीं ॥ ४८ ॥
ब्रह्मा ह्मणे विष्णूसी ॥ नेणे सृष्टी रचावयासी ॥ देखिली नाहीं कैशी ॥ केवि रचूं ह्मणतसे ॥ ४९

ऐको नि ब्रह्मयाचें वचन ॥ निरोपील्यासि महाविष्णू आपण ॥ वेद असती दोघे ह्मणून ॥ देता झाला तये वेळीं ॥ ५० ॥ सृष्टीरचाव याचा विचार ॥ असे वेदांत सविस्तार ॥ तेणेचि परी रचूनि स्थीर ॥ प्रकारा करीं ह्मणितलें ॥ ५१ ॥ अनादि वेद असती जाण ॥ असे सृष्टीचें लक्षण ॥ जैसा आरसा असे खुण ॥ सृष्टीरचावी तयापरी ॥ ५२ ॥ या वेदमार्गें सृष्टीसी ॥ रचीं गा ब्रह्म्या अहिर्निशी ॥ ह्मणोनि सांगे हृषीकेशी ॥ ब्रह्मा रचीं सृष्टि तेथें ॥ ५३ ॥ सृजी प्रजा अनुक्रमे ॥ विविध स्थावर जंगमें ॥ श्वेदज अंडज नामे ॥ जारज उद्भिज उपजविले ॥ ५४ ॥ श्रीविष्णूचे निरोपानं ॥ त्रिजग रचिलें ब्रह्मयानें ॥ ज्यापरी सृष्टीक्रमण ॥ व्यासें ऐसें कथियेलें ॥ ५५ ॥

सिद्ध ह्मणे शिष्यासी ॥ नारायण वेद आसी ॥ विस्तार केला पुराणासी ॥ अष्टादश विख्यात
॥ ५६ ॥ तथा अष्टादशांत ॥ पुराण वैवर्त प्रख्यात ॥ ऋषेश्वरासि सांगे स्फुत ॥ तेचि परी सांगतसे ॥ ५७
सनकादिकांतें पूजोनी ॥ ब्रह्मनिष्ठ निर्गुणी ॥ मरीच्यादि ब्रह्म सगुणी ॥ उपजवी ब्रह्मा तयावेळीं
॥ ५८ ॥ तेथोनि देव दैत्यांसी ॥ उपजवी ब्रह्मा परियेसीं ॥ सांगतों विस्तारेंसी ॥ ऐकें शिष्योत्तमा ॥ ५९ ॥
कृत त्रेत द्वापारयुग ॥ उपजवी मग कलियुग ॥ एकेकांत निरोपी मग ॥ भूमीवरी प्रवर्त करीं ॥ ६० ॥
आपण बोलाऊनि कृतायुगासी ॥ निरोपी ब्रह्मा परियेसीं ॥ तुवां जाऊनि भूमीसी ॥ प्रकाशा
करीं आपणातें ॥ ६१ ॥ ऐकोनि ब्रह्म्याचें वचन ॥ कृतायुग आलें संतोषोन ॥ सांगेन त्याचें ल

क्षण॥ ऐका श्रोते एकचित्तें॥ ६२॥ असत्य नेणे कधीं वाचे॥ वैराग्य पूर्ण ज्ञानी साचें॥ यज्ञोप
वीत आभरण त्याचें॥ रुद्राक्षमाळा करकंकणें॥ ६३॥ येणें रूपें युग सत्य॥ ब्रह्मयासि असे वि
नवित॥ मातें निरोप देत॥ केवि जाऊं भूमीवरी॥ ६४॥ भूमीवरी मनुष्यलोक॥ असत्य निंदा
अपवादक॥ मातें न साहे तें ऐका॥ कवणे परी वर्तावे॥ ६५॥ ऐको निसत्याचें वचना॥ निरोपि
तो ब्रह्मा आपण॥ तुवां वर्तावें सत्वगुण॥ कलिकाळ येणे परी॥ ६६॥ न करी जड तूतें
आण॥ आणीक युग पाठवीन॥ तुवां राहावें सावध होऊन॥ म्हणूनि पाठवी भूमीवरी॥
६७॥ वर्ततां येणे परी ऐका॥ झाली आवधी सत्वाधिका॥ बोलाऊनि त्रेतायुगा देखा॥

निरोपदेत ब्रह्मदेवो ॥ ६८ ॥ त्रेतायुगाचें लक्षण ॥ ऐक शिष्या सांगेन ॥ असत्याचें स्थूळ तन
हातीं असे यज्ञसामग्री ॥ ६९ ॥ त्रेतायुगाचें कारण ॥ यज्ञ करिती सकळ जन ॥ धर्मशास्त्र प्रवर्त
न ॥ कर्ममार्ग ब्राह्मणासी ॥ ७० ॥ हातीं असे कुश समिधा ऐसें ॥ धर्मप्रवर्तक सदा वसे ॥ ऐसें
युग गेलें हर्षें ॥ निरोप घेऊनि भूमीवरी ॥ ७१ ॥ बोलाऊनि ब्रह्मा हर्षीं ॥ निरोप देत द्वापारा
सी ॥ सांगेन तयाचे रूपासी ॥ ऐका श्रोते एकचित्तें ॥ ७२ ॥ खड्ग खट्वांग धरोनि हातीं ॥ धनुष्य
बाण ये गती ॥ लक्षण उग्र असे त्यांतीं ॥ निष्ठुर दया दोनी असे ॥ ७३ ॥ पुण्य पाप समान दे
खा ॥ स्वरूपें द्वापार असे निका ॥ निरोप घेऊनि कौतुका ॥ आला आपण भूमीवरी ॥ ७४ ॥

त्याचे दिवस पुरल्यावरी ॥ कलियुगातें पाचारी ॥ जावें त्वरीत भूमीवरी ॥ म्हणूनि सांगे ब्रह्मादेवा
॥७५॥ ऐसें कलियुग देखा ॥ सांगे नलक्षणें एका ॥ ब्रह्मयाचे सन्मुखा ॥ केवि गेलें परियेसा
॥७६॥ विचारहीन अंतःकरणीं ॥ पिशाचासारिखें वदनीं ॥ तोंड खालतें करूनी ॥ ठायीं ठायीं पडतसे
॥७७॥ द्वंद्व आपण विराराहीन ॥ कलहद्वेषसंगें घेऊन ॥ वाम हातीं धरोनि शिश्न ॥ येतो ब्रह्मयास
न्मुख ॥७८॥ जिव्हा धरोनि उजवे हातीं ॥ नाचे कली अती प्रीती ॥ द्वेषउन्नरें करी स्तुती ॥ पुण्य
पापासमिश्रित ॥७९॥ हांसे रडे वांकुल्या दावी ॥ वांकुडे तोंड मुखीं शिवी ॥ ब्रह्मयापुढें उभा
राही ॥ काय निरोप म्हणोनियां ॥८०॥ देखोनि तयाचें लक्षण ॥ ब्रह्मा हासे अति गहन ॥ पुस

गु॰ च॰
७

अ॰
२

तसेअतिविनयान ॥ लिंगजिव्हाकांधरिलें ॥ ८१ ॥ कलियुगह्मणेब्रह्मयासी ॥ जिंकी
नसमस्तलोकांसी ॥ लिंगजिव्हारक्षणासी ॥ हारिअसेआपणासी ॥ ८२ ॥ याकारणें
लिंगजिव्हा ॥ धरोनिनाचेंब्रह्मदेवा ॥ जेथेंमीजाईनस्वभावा ॥ आपणनभियेंकव
णातें ॥ ८३ ॥ ऐकोनिकलिचेंवचन ॥ निरोपदेतब्रह्माआपण ॥ भूमीवरीजाऊन ॥
प्रकाराकरींआपुलेगुणें ॥ ८४ ॥ कलिह्मणेब्रह्मयासी ॥ मजपाठविताम्हीसी
आपुलेगुणआहेकेवी ॥ सांगेनएकस्वामिया ॥ ८५ ॥ छेदनकरीनधर्मासी ॥ आ
पणअसेनिरंकुशी ॥ निरानंदपरियेसीं ॥ निद्राकलहमाझेनी ॥ ८६ ॥ परद्रव्यहारक

७

परस्त्रीरत ॥ हे दोघे माझे भ्रात ॥ प्रपंच मत्सर दंभक ॥ प्राण सखे माझे असती ॥ ८७ ॥
बकासारिखा संन्यासी ॥ तोचि माझा प्राण परियेसी ॥ छळण करोनि उदरासी ॥
मिळविलें तोचि आपण ॥ ८८ ॥ तोचि माझा सखा प्राण ॥ आणीक असतील पुण्य
जन ॥ तेचि माझे वैरी जाण ॥ म्हणोनि नवी ब्रह्मयासी ॥ ८९ ॥ ब्रह्मा म्हणे कलि
युगासी ॥ सांगेन तुज उपदेशी ॥ कलियुगीं आयुष्य नरासी ॥ सत्य असे एक
शत ॥ ९० ॥ पूर्वयुगायुगीं देखा ॥ आयुष्य बहु मनुष्य लोकां ॥ तप अनुष्ठानरे
का ॥ करी अनेका दिवसांवरी ॥ ९१ ॥ मग होयते यासि मती ॥ आयुष्य असे अखंड

गु०च०

८

ती॥ याकारणें क्षिती कष्टती॥ बहू दिवसपर्यंत॥ १२॥ ऐसें नव्हे विजाण॥ सत्यआयु
ष्य मनुष्यपण॥ करितीत पअनुष्ठान॥ शीघ्र पावती परमार्थी॥ १३॥ तेजन असती
ल ब्रह्मज्ञानी॥ पुण्य करितील जाणोनी॥ त्यासतुवां साह्य होउनी॥ वर्तत असें स
ने ब्रह्मा॥ १४॥ ऐको नि ब्रह्म याचें वचन॥ कली ह्मणतसे न मोन॥ स्वामीनीं निरो
पिले जे जन॥ तेचि माझे वैरी असती॥ १५॥ ऐसे वैरी जेथें असती॥ के विजाऊं त
या क्षिती॥ ऐकदां होय मज भीती॥ केवि पाहूं त यांसी॥ १६॥ पंचत्रात भूमंडळीं तें
भरतखंडीं पुण्य बहूत॥ मज मारितील देखात॥ केसा जाऊं ह्मणतसे॥ १७॥ ऐ

अ०
२

८

कोनि कलीचें वचन ॥ ब्रह्मा निरोपी हांसोन ॥ काळात्मयातें मिळोन ॥ तुवां जावें भूमी
सी ॥ ९८ ॥ काळात्म्याचे ऐसे गुण ॥ धर्मवासना करील छेदन ॥ पुण्यात्म्याचें अंतःक
रण ॥ उपजेल बुद्धी पापविषयीं ॥ ९९ ॥ कली ह्मणे ब्रह्मयासी ॥ वैरी सांगेन मज के
ही ॥ वसताति भूमंडळासी ॥ सांगेन स्वामी ऐकावें ॥ १०० ॥ उपद्रविती मातें बहुत ॥ के
पा न ये मज देखत ॥ जे जन त्रिवहरीध्यानतत ॥ धर्मरत मनुष्य देखा ॥ १ ॥ आणीक अ
सती माझे वैरी ॥ वास करिती गंगातीरीं ॥ आणीक वाराणशीपुरीं ॥ जाऊनि धर्म करिती दे
खा ॥ २ ॥ तीथैं हिंडती जे चरणें ॥ आणीक ऐकती पुराणें ॥ जे जन करिती सदां दानें ॥

ते चि माझे वैरी जाणा ॥ ३ ॥ ज्याचे मनीं वसे शांती ॥ ते चि माझे वैरी ख्याती ॥ अदांभी
१ कपणें पुण्य करिती ॥ त्यांसि देखतां भीत असें ॥ ४ ॥ नासाग्रीं दृष्टी देउनी ॥ जप करि
ती अनुष्ठानीं ॥ त्यांसि देखतां चि नयनीं ॥ प्राण माझा जातसे ॥ ५ ॥ स्त्रिया पुत्रां वरी प्री
ती ॥ माया पात्रीं आचरती ॥ त्यांवरी माझी बहू प्रीती ॥ परम इष्ट माझे जाणा ॥ ६ ॥ वेद
शास्त्रातें निंदिती ॥ हरिहरातें भेद पाहाती ॥ अथवा शिवविष्णू दूषिती ॥ ते परम आ
प्त माझे जाणा ॥ ७ ॥ जीतेंद्रिय असतील जे नर ॥ सदां भजती हरीहर ॥ रागद्वेषविव १
र्जित धीर ॥ त्यासि देखोनि मज भय ॥ ८ ॥ ब्राह्मणें कलियुगासी ॥ तुझे प्रकारें ब

हुवत्रीं ॥ तुवां जातां चि भूमीसी ॥ तुझेइछे राहाटतील ॥ ९ ॥ येरवादा विरळागत ॥ होईल न
रपुण्यवंत ॥ त्यातें तुवां साह्य होत ॥ वर्ततसें म्हणे ब्रह्मा ॥ १० ॥ ऐकोनि ब्रह्मयाचें वचन ॥
कलियुग करीतसे नमन ॥ करसंपुट जोडून ॥ विनवीतसे परियेसा ॥ ११ ॥ माझा दुष्ट स्व
भावेंसी ॥ केवि साह्य व्हावें धर्मासी ॥ सांगा स्वामी उपाव यासी ॥ कवणे परी राहाटावें ॥
१२ ॥ कलिचें वचन ऐकोनी ॥ ब्रह्मा हांसे अति गहनीं ॥ सांगतसे विस्तारोनी ॥ उपाय क
ळीसि राहाटावया ॥ १३ ॥ काळ कली असती दोनी ॥ तुज साह्य होउनी ॥ येत असती निर्गु
णीं ॥ ते चि दाविती तुज मार्ग ॥ १४ ॥ निर्मळ असती जे जन ॥ ते चि तुझे वैरी जाण ॥ मळमुत्रें जं

यासि वेष्टण ॥ तेतुझे इष्ट परियसें ॥ १५ ॥ याकारणें विरक्तागत ॥ होईल नर पुण्यवंत ॥
तेचि जिंकितील निश्चित ॥ बहुतेक तुज वश्य होती ॥ १६ ॥ ऐकोन ब्रह्मदेवाचें वचन ॥ क
लियुग करीतसे प्रश्न ॥ कैसे साधू अंतःकरण ॥ कवण असें निरोपावें ॥ १७ ॥ ब्रह्मा म्ह
णे तये वेळीं ॥ एकचित्तें ऐक कली ॥ सांगेन ऐका श्रोते सकळी ॥ सिद्ध म्हणे शिष्यासी
॥ १८ ॥ धैर्य धरोनि अंतःकरण ॥ शुद्ध बुद्ध वर्त्तती जन ॥ दोष न लगती कधीं जाण
॥ लोभवर्जीत नरासी ॥ १९ ॥ जे नर भजती हरिहरासी ॥ अथवा असती काशीनिवासी
गुरु सेविती निरंतरेंसी ॥ त्यांसि तुझा न लगे दोष ॥ २० ॥ मातापितासेवकासी ॥ अथवा

सेवी ब्राह्मणासी ॥ गायित्री कपिलाधेनूसी ॥ भजणारांसि न लगे दोष तुझा ॥ २१ ॥ वैष्ण
व अथवा शैवासी ॥ जे सेविती नित्य तुळशीसी ॥ आज्ञा माझी आहे ऐशी ॥ बाधूं न कोत
यासी ॥ २२ ॥ गुरुसेवक असती नर ॥ पुराणश्रवण करणार ॥ सर्वसाधन धर्मपर ॥ त्या
तें तुवां न बाधावें ॥ २३ ॥ स्मृ श्रुती शास्त्र पारायणासी ॥ गुरूतें सेविती वंशोवंशी ॥
विवेकें धर्म करणारांसी ॥ त्यातें तुवां न बाधावें ॥ २४ ॥ कलि ह्मणे ब्रह्मयासी ॥ गुरुम
हिमा अहे कैशी ॥ कवण गुरुस्वरूपें कैशीं ॥ विस्तारावें मज प्रती ॥ २५ ॥ ऐकोनि कली
चें वचन ॥ ब्रह्मा सांगतसे आपण ॥ गुकार ह्मणजे सिद्ध जाण ॥ रेफः पापस्य दाहकः ॥ २६ ॥

११ उकार विष्णुरव्यक्ता ॥ तृतीयात्मा श्रीगुरु सत्य ॥ ब्रह्मा गुरु निश्चित ॥ म्हणोनि सांगे कली
सी ॥ २७ ॥ गणेन्द्रातें म्हणती गुरु ॥ तैसाच असे वैश्वानरु ॥ ऐसाचि जाण शारंगधरु ॥ गु
रुद्राब्द वर्तें इतुके ठायीं ॥ २८ ॥ गणेन्द्रो विघ्ननाथ ॥ श्च विष्णुश्च सविता तथा ॥ वर्णद्वया
त्मको मंत्रो चतुर्मुक्ति प्रदायकः ॥ २९ ॥ गुरु आपुला मातापिता ॥ गुरु शंकरु निश्चिता
ईश्वरु होय जरी कोपता ॥ गुरु रक्षील परियेसा ॥ ३० ॥ गुरु कोपेल एकाद्यासी ॥ ईश्वर
नु राखे परियेसी ॥ ईश्वर कोपतां भरवसीं ॥ श्रीगुरु रक्षील निश्चयें ॥ ३१ ॥ श्लोक ॥ गुरु ११
ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः ॥ गुरुरेक परं तत्वं तस्माद्गुरु समाश्रयेत् ॥ ३२ ॥ टीका

गुरू ब्रह्मास सृजापूं॥ तोचि रुद्र महाविष्णू॥ गुरूचि तत्व कारणू॥ म्हणोनि गुरू आश्रा
वा॥ ३३॥ श्लोक॥ हरि प्रसन्नेपि च वैष्णवोजनाः संप्रार्थयंते गुरुभक्तिमव्ययां॥ गुरु प्र
सन्ने जगदीश्वरः सदा जनार्दनो तुष्यति सर्वसिद्धिदः॥ १३४॥ टीका॥ ईश्वर जरी प्रसन्न
होता॥ त्यासि गुरु होय ओळखता॥ गुरू आपण प्रसन्न होतां॥ ईश्वर होय आधीन आ
पुल्या॥ ३५॥ श्लोक॥ गुरुः सदा दर्शयिता प्रवृत्तिं तीर्थ॥ व्रतं योग तपादि धर्मान्॥ आ
चारवर्णादिविवेकयत्नां ज्ञानं पराभक्ति विवेकयुक्तं॥ ३६॥ टी०॥ याकारणें श्रीगुरूसी
भजावें म्हणस्लमार्मासी॥ तीर्थव्रत योग तपासी॥ ज्योतिस्वरूप असे जाणा॥ ३७॥ आम्वा

रू धर्मवर्णाश्रमासी ॥ विवेक धर्ममार्गासी ॥ भक्ती विरागयुक्तासी ॥ गुरूचि मार्गदाविणार
१२ ॥३८॥ इतुकें ऐकोनि कली आपण ॥ विनवीतसे कर जोडुन ॥ गुरु सर्वदेवांस मान ॥ कैवि
झाला सांग मज ॥३९॥ ब्रह्मा म्हणे कलीसी ॥ सांगेन तुज विस्तारेंसी ॥ येकचित्तें परिये
सीं ॥ गुरुवीण पर नाही ॥४०॥ श्लोक ॥ गुरोर्विनानश्रवणो भवेत्कस्यापि कस्यचित् ॥
विना कर्णेन शास्त्रस्य श्रवणं तत्कुतो भवेत् ॥ ४१ ॥ टीका ॥ गुरूवीण समस्तासी ॥ श्र
वण कैंचें परियेसी ॥ श्रवण होतां मनुष्यासी ॥ समस्त शास्त्रें ऐकती ॥ ४२ ॥ शास्त्र ऐ १२
कतां परियेंसी ॥ तरतील संसाराशी ॥ या कारणें गुरूचि प्रकाशी ॥ ज्योतिस्वरूप जाणावा ॥

॥४३॥ गुरुसेवितां सर्वसिद्धी ॥ होती पर्येसा नवनिधी ॥ कथा वर्तली अनादी ॥ अपूर्व तु
ज सांगेन ॥ ४४ ॥ पूर्वी गोदावरीचे तिरीं ॥ आंगिरस ऋषीचा आश्रम थोरी ॥ वृक्ष अ
सती नानापरी ॥ पुण्यनामें भगवसती ॥ ४५ ॥ ब्रह्मऋषी आदिकरुनी ॥ तप करिती त
यास्थानीं ॥ तयांत वेदधर्म म्हणूनी ॥ पैल पुत्र होता द्विज ॥ ४६ ॥ तया शिष्य बहू अ
सती ॥ वेदशास्त्र अभ्यासिती ॥ त्यांत दीपक म्हणोनि ख्याती ॥ शिष्य होता परियेसा
॥४७॥ होता शिष्य गुरुपरायण ॥ केला अभ्यास शास्त्रपुराण ॥ झाला असे अतिनि
पुण ॥ सेवा करितां श्रीगुरूची ॥ ४८ ॥ वेदधर्म एके दिनी ॥ समस्त शिष्यांसि बोलाउ ॥

नी॥ प्रसनसे संतोषोनी॥ ऐकाश्रोते एकचित्तें॥ ४९॥ बोलाऊनि त्रिष्यांसी॥ बो
लेगुरू परियेसीं॥ प्रीती असेल जरि आह्मासी॥ तरि माझें वाक्य परियेसा॥ १५०॥
त्रिष्य स्मरण तो गुरूसी॥ जेजें स्वामी निरोपिसी॥ तूं तारक आह्मासी॥ अंगिकारूं हा
भरवसा॥ ५१॥ गुरुचें वाक्य जो न करीं॥ तोचि पडे रौरव घोरीं॥ अविद्यामाया सा
गरीं॥ बुडोनि जाय तो नरू॥ ५२॥ मग तया कैंची गती॥ नरकीं पडे तो सततीं॥ गुरु
तारक हे ख्याती॥ वेदपुराणें बोलती॥ ५३॥ ऐकोनि त्रिष्याची वाणी॥ संतोषला वेद
धर्मसुनी॥ संदीपकातें बोलाऊनी॥ सांगतसे परियेसा॥ ५४॥ ऐका त्रिष्य सकलि

क॥ आमुचें पूर्वार्जीत असे एक॥ जन्मांतरी सहस्राधिक॥ केलीं होतीं महापातकें॥ ५५॥
आमुचें अनुष्ठान करितां॥ बहूत गेंले प्रक्षाळितां॥ काहीं शेष असे आतां॥ भोगिले या
वांचूनि न सुटे जाण॥ ५६॥ तया सामर्थ्यें उपेक्षा करितों॥ पाप मोक्षा आड रिघतो॥ या
विकारणें निष्कृती करितें॥ तया पाप घोराशी॥ ५७॥ न भोगितां आपुल्या देहीं॥ आ
पुलें पापा निष्कृती नाहीं॥ हा निश्चय जाणो निपाहीं॥ भोगावें आह्मी परियेसा॥ ५८
या पापाचे निष्कृतीसी॥ जावें आह्मी वाराणशीसी॥ जाईल पाप शीघ्रेंसी॥ प्रख्या
त असे अखिल शास्त्रीं॥ ५९॥ याकारणें आत्मासी॥ न्यावें पुरी वाराणशीसी॥ पाप

भोगीनस्वदेहासी ॥ मातेंनुस्रीसांभाळावें ॥ ६० ॥ यासमस्तस्त्रियांत ॥ कवणअसे
लसामर्थ्यवंत ॥ अंगिकारावेंचरित ॥ ह्मणोनिपुसेस्त्रियासी ॥ ६१ ॥ तयास्त्रियां
मध्येएक ॥ नामअसेसंदीपक ॥ बोलतसेअतिविवेक ॥ तयागुरुप्रतिदेखा ॥ ६२ ॥
दीपकह्मणेगुरूसी ॥ पापकरितांदेहनासी ॥ नकरावासंग्रहोदुःखासी ॥ शीघ्र
कराप्रतीकारु ॥ ६३ ॥ वेदधर्मह्मणेतयासी ॥ दृढदेहअसतांमनुष्यासी ॥ क्षाल
नकरावेंपापासी ॥ पुढतीवाढेविषापरी ॥ ६४ ॥ अथवातीर्थीप्रायश्चित्तें ॥ आपु
लेदेहींभोगोनिखरितें ॥ पापावेगळेंनव्हतांनिरुतें ॥ मुक्तीनव्हेआपणासी ॥ ६५ ॥

देवअथवाऋषेश्वरासी॥ मनुष्यादिज्ञानवंतासी॥ क्षालनहोयपापासी॥ आपुलेंआ
पणभोगितां॥ ६६॥ दीपकह्मणेगुरूसी॥ स्वामीनिरोपावेंआपणासी॥ सेवाकरीतसेंस्व
रात्रीसी॥ नकरितांअनुमानसांगिजे॥ ६७॥ ऐकोनिदीपकाचेंवचन॥ वेदधर्मह्मणेआप
ण॥ कुष्ठैंहोईलआंगहीन॥ अंधकपांगूळपरियेसा॥ ६८॥ संवत्सरएकविंशात॥ मातेंसां
भाळावेंबहुतू॥ जरअसेलदृढव्रत॥ अंगिकारावीतुह्मीसेवा॥ ६९॥ दीपकह्मणेश्रीगु
रूसी॥ कुष्टीहोईनआपणहर्षी॥ अंधत्वएकवीसवर्षी॥ पापनिष्कृतीकरावी॥ ७०॥
तुमचीसेवानिगुती॥ मीकरीनानिश्चिती॥ स्वामीनिरोपावेंत्वरिती॥ ह्मणूनिचरणासिलाग

ला ॥ ७१ ॥ ऐकोनि शिष्याचीवाणी ॥ संतोषला वेदधर्ममुनी ॥ सांगतसे विस्तारोनी ॥ तयापा
पलक्षणें ॥ ७२ ॥ आपुलें पापच आपणासी ॥ नव्हती पुत्र शिष्यासी ॥ नभोगितों स्वदेहासी ॥
नवेंचे पाप परियेसा ॥ ७३ ॥ याकारणें आपण देखा ॥ भोगीन आपुले पापदुःखा ॥ सांभाळीं
मज तूं संदीपका ॥ एकवीस वरुषें पर्यंत ॥ ७४ ॥ जे पीडती रोगें देखा ॥ प्रतिपाळणारासि क
ष्ट अधिका ॥ मजहूनि संदीपका ॥ तूतें कष्ट अधीक जाणा ॥ ७५ ॥ याकारणें आपुले देहीं ॥
भोगीन पाप निश्चयीं ॥ तुवां प्रतिपाळावें पाहीं ॥ काशीपुरा नेऊनियां ॥ ७६ ॥ तयाको
शीपुरीं जाण ॥ पापावेगळा होऊन ॥ आपण शाश्वतपद पावेन ॥ तुज करितां शिष्योत्तमा ॥ ७७ ॥

दीपकह्मणेगुरूसी॥ अवश्ययेईनपुरीकाशी॥ सेवाकरीनएकवीसवर्षीं॥ विश्वनाथसमक्षु
म्वी॥७८॥ ब्रंह्मदेवह्मणेकलियुगासी॥ कैसाहोताशिष्यत्यासी॥ कुष्ठहोतांचिगुरुसी॥ ने
लेंकाशीमणिकर्णिके॥७९॥ एकाउत्तरदेशी॥ कमळेश्वरसंनिधेसी॥ राहिलेतेथेंपरियेसीं॥
गुरुशिष्यदोघेजण॥८०॥ स्नानकरूनिमणिकर्णिकेसी॥ पूजाकरितीविश्वनाथासी॥
प्रारब्धभोगत्यागुरूसी॥ भोगीनहोतातयास्थानी॥ कुष्ठरोगझालाबहुत॥ अक्षिहीन
अतिदुःखित॥ संदीपकसेवाकरित॥ अतिभक्तीकरूनियां॥८२॥ व्यापिलादेहकुष्ठेंबहुत॥
पूकृमीपडेरक्त॥ दुःखेंव्यापलाअत्यंत॥ अपस्मारीझालाजाणा॥८३॥ भीक्षामागोनिसं

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

दीपक॥ गुरूसि आणूनि देत नित्येक॥ करीं पूजा भावें एक॥ विश्वनाथस्वरूप म्हणतसे॥ ८४॥ रोगें

करूनि पीडितां नरू॥ साधूजन न होती क्रूरु॥ तोचि द्वीज द्विजवरु॥ होय क्रूर एकादे वेळीं॥ ८५॥ भीक्षा

आणितां एकादे दिवसीं॥ न जेवी श्रीगुरू कोपेंसी॥ स्वल्प आणिलें म्हणोनि क्लूत्रीं॥ सांडूनि देत

भूमीवरी॥ ८६॥ येरे दिवसीं जाऊनि त्रिष्य॥ आणि अन्नें बहू वस॥ मिष्टान्न न आणी म्हणोनि

क्लूनू॥ करिता आला परियेसा॥ ८७॥ परोपरीचें पक्वान्न॥ कां नाणि त्रीस म्हणे जाण॥ कोपें म

रूये आपण॥ ह्याका परोपरी मागतसे॥ ८८॥ जितुकें आणी मागोनियां॥ सर्वस्विं करीतसे वा

यां॥ कोपें देत त्रिविया॥ परोपरी परियेसा॥ ८९॥ एकादे समयीं त्रिष्यासी॥ म्हणे तात ज्ञान रा

सी॥ मजनिमित्य कष्टलासी॥ शिष्यराया शिखामणी॥१०॥ सवेंचि म्हणत वचनें क्रूर॥ माते
गांजिलें अपार॥ तूं आमुचें विष्टामूत्र॥ क्षणक्षणा धूत नाहीं॥११॥ खाताति मज मक्षिका॥ कों
न निवारिशी संदीपका॥ सेवा करितां म्हणे ऐका॥ भीक्षा नाणिशी म्हणतसे॥१२॥ याकारणें
पापगुण॥ ऐसेचि असती जाण॥ वोखट वाक्य निर्गुण॥ पाप म्हणोनि जाणावें॥१३॥ पाप
असेल जेथें बहुत॥ दैन्य मागें सेवा करित॥ शुभाशुभ नेणे क्वचित॥ पापरूप जाणावें॥१४॥
एकादे दैन्य काशी॥ दुःख प्राप्त होती कैशी॥ अपस्मारी होय सहशी॥ पापरूप तोचि जाणा
॥१५॥ समस्त रोग असती देखा॥ कुष्ट सोळा भागनक्ती कां॥ वेद धर्म द्विज ऐका॥ कष्टतसे ये

णेपरी ॥ १६ ॥ ऐसे गुरूचे गुणदोष ॥ मनांत न आणी तो शिष्य ॥ सेवा करी एक मानस ॥ तो
चि ईश्वर म्हणतसे ॥ १७ ॥ जैसें जैसें मागे भजू ॥ आणूनि देतसे परिपूर्ण ॥ जैसा विश्वेश्वर
कां विष्णू ॥ तैसा गुरू म्हणतसे ॥ १८ ॥ काशीक्षेत्र थोर असतां ॥ न करी कदा तीर्थयात्रा ॥ न जा
य देवदर्शना सर्वथा ॥ गुरुसेवे वांचुनी ॥ १९ ॥ श्लोक ॥ न तीर्थयात्रा न च देवयात्रा न देहया ॥
त्रा न च अन्ययात्रा ॥ अहिर्निशी ब्रह्महरिःस्वबुध्यो गुरू ॥ प्रसन्नो न हि सेव्यमानतू ॥ २०० ॥
ढीण ॥ आपुलें देह संरक्षण ॥ कधीं न करी शिष्य जाण ॥ लयलाउनि श्रीगुरूचरण ॥ कव
णासवें न बोलेची ॥ १ ॥ अहोरात्र येणेपरी ॥ ब्रह्मा शीव म्हणे हरी ॥ गुरूचि होय निर्धारी ॥

ह्मणोनि सेवा करीतसे ॥ २ ॥ गुरू बोले निष्ठुरेंसी ॥ आपण मनीं संतोषी ॥ जेजें त्याचे मानसीं ॥ पाहि
जे तैसें वर्ततसे ॥ ३ ॥ वर्ततां येणे परी देख ॥ प्रसन्न होऊनि विनायक ॥ उभा येवोनि सन्मुख ॥ वर मा
ग ह्मणतसे ॥ ४ ॥ अहो गुरुभक्त संदीपका ॥ महाज्ञानी कुळदीपका ॥ तुष्टलों तुझे भक्तीसि ए
का ॥ प्रसन्न झालों माग आतां ॥ ५ ॥ दीपक ह्मणे ईश्वरासी ॥ हे मृत्युंजय व्योमकेशी ॥ न पुस
तां आह्मी गुरूसी ॥ वर नेघों सर्वथा ॥ ६ ॥ ह्मणोन गेला गुरूपासीं ॥ विनवीतसे तयासी ॥ वि
श्वनाथ आज्ञासी ॥ प्रसन्न व्हावया आला असे ॥ ७ ॥ निरोप झालिया स्वामीचा ॥ मागेन उप
शम व्याधीचा ॥ वर होतां सदाशिवाचा ॥ बरवें होईल ह्मणतसे ॥ ८ ॥ ऐकोनियां द्विज्याचें व

चन॥ बोले गुरू कोपायमान॥ माझे व्याधीनिमित्त जाण॥ न को प्रार्थूं ईश्वरासी॥ ९॥ भोगिल्या
वांचोनि पातकासी॥ निवृत्ति नव्हे गा परियेसीं॥ जन्मांतरीं बाधिती निश्चयेंसी॥ धर्मज्ञा स्त्रीं असे
जाणा॥ १०॥ मुक्तीअपेक्षा ज्याचे मनीं॥ तेणें करावी पायाधुणी॥ दोष राहाता निर्गुणी॥ विघ्न
करितील मोक्षासी॥ ११॥ ऐसे द्विजा यापरी शिष्यासी॥ गुरु सांगे परियेसी॥ निरोप मागोनि त्वरेसी॥
गेला ईश्वरासन्मुख॥ १२॥ जाऊनि सांगे ईश्वरासी॥ न लगे वर आपणासी॥ न ये गुरूचे मा
नसीं॥ केवि घेऊं म्हणतसे॥ १३॥ विस्मयो करोनि व्योमकेशी॥ गेला निर्वाणमठापासीं॥ बोला
ऊनि समस्त देवांसी॥ सांगे वृत्तांत विष्णुपुढें॥ १४॥ श्री विष्णु म्हणे शंकरास॥ ऐसा कोण असे

शिष्य ॥ कोठें त्यांचा रहिवास ॥ सांगावें मज विस्तारें ॥ १५ ॥ सांगे ईश्वर विष्णूसी ॥ आश्चर्य देखि
लें परियेसी ॥ दीपक शिष्य निश्चयेंसी ॥ गुरुभक्त असे जाणा ॥ १६ ॥ गोदावरी तीरवासी ॥ वेदधर्म
ह्मणिजे तापसी ॥ त्याची सेवा अहिर्निशी ॥ करितो भावें एकचित्तें ॥ १७ ॥ नाहीं त्रिलोकीं देखिला
कोणी ॥ गुरुभक्ती करणार निर्गुणी ॥ त्यातें देखोनि माझे मनीं ॥ अती प्रीती वर्ततसे ॥ १८ ॥ वरदे
ईन ह्मणे आपण ॥ गेलों होतों तयाजवळी जाण ॥ गुरुचा निरोप नाहीं ह्मणोन ॥ न घे वर परिये
सा ॥ १९ ॥ अनेक दिव्य सहस्र वर्षी ॥ तप करिती महाऋषी ॥ वर मागती अहिर्निशी ॥ नानाकष्ट
करोनियां ॥ २० ॥ तैशा तापसी योगियासी ॥ न के मन वर द्यावयासी ॥ बलात्कारें देतां तयासी ॥ व

गु॰च॰ अ॰ २

१७ रने घेतो दीपक ॥ २१ ॥ तनमन समर्पूनि श्रीगुरूसी ॥ सेवा करितो संतोषीं ॥ त्रयमूर्ती ह्मणूनि त
यासी ॥ निश्चयो केला असे देखा ॥ २२ ॥ समस्त देव मातापिता ॥ गुरूचि असे तत्वता ॥ निश्चयो
केला असे चित्ता ॥ गुरु परमात्मा ह्मणोनी ॥ २३ ॥ किती ह्मंणूनि वर्णूं त्यासी ॥ अविद्या अंधका
रासी ॥ छेदिता दीपक परियेसीं ॥ कुळदीपक नाम सत्य ॥ २४ ॥ धर्मज्ञान सर्व एका ॥ गुरुचि ह्म
णो कुळदीपक ॥ चरणसेवा मनःपूर्वक ॥ करितो गुरूचि भक्तीनें ॥ २५ ॥ इतुकें ऐकोनि ज्ञा
ईं धरू ॥ पाहावया शिष्य गुरू ॥ त्यांचा भक्ति प्रकारु ॥ पाहत येवेळीं ॥ २६ ॥ सांगीतलें विश्व १७
नाथें ॥ त्याहूनि दिसे अधीक तेथें ॥ संतोषोनि दीपकातें ॥ ह्मणे विष्णू परियेसा ॥ २७ ॥ बाला

ऊनि दीपकासी ॥ ह्मणतसे हृषीकेशी ॥ तुष्टलों तुझे भक्तीसी ॥ वर माग ह्मणतसे ॥ २८ ॥ दीपक
ह्मणे विष्णूसी ॥ काय भक्ती देखोनि आह्मासी ॥ वर देतोसि परियेसी ॥ कवण कार्या
सांग मज ॥ २९ ॥ लक्ष कोटी सहस्र वरुषीं ॥ तप करिती अरण्यवासी ॥ त्यासि करितोसि
उदासी ॥ वरु न देशी नारायणा ॥ ३० ॥ मीं तरि तुज भजत नाहीं ॥ तुझें नाम स्मरत नाहीं
बळात्कारें येवोनि पाहीं ॥ केवि देशी वर मज ॥ ३१ ॥ ऐकोन दीपकाचें वचनु ॥ संतोषला
महाविष्णु ॥ सांगतसे विस्तारूनु ॥ तया दीपकाप्रति देखा ॥ ३२ ॥ गुरुभक्ती करिशी निर्वाणेंसी ॥ ह्मणोनि आह्मी जाहालों संतोषी ॥ जे भक्ती केली त्वां गुरूसी ॥ तेचि आह्मासी पा

२०

वळी॥ ३३॥ जो नर असेल गुरुभक्त जाण॥ तोचि माझा जीवप्राण॥ त्यासि वश्य झालें
आपण॥ जें मागेल तें देतों तया॥ ३४॥ सेवा करी मातापिता॥ ते पावे मज तत्वता॥ पति
सेवा स्त्रिया करितां॥ तेही मज पावतसे॥ ३५॥ एकाद्या भल्या ब्राह्मणासी॥ यती यो
गेश्वर तापसी॥ करिती नमन भक्तीसी॥ तेंचि मज पावे जाण॥ ३६॥ ऐसें ऐकोनि दी
पक॥ नमिता जाहला आणिक॥ विनवीतसे देख॥ ह्मणे सिद्ध नामधारका॥ ३७
ऐक विष्णू हृषीकिशी॥ निश्चयो असा माझे मानसीं॥ वेद शास्त्र मिमांसादिकासी
देणार गुरु आह्मासी॥ ३८॥ गुरुपासूनि सर्व ज्ञान॥ त्रयमूर्तीहि ती आह्मा आधी

न॥ आमुचा गुरू त्रिदेव जाण॥ अन्यथा नाहीं जाणपां॥ ३९॥ सर्वदेव सर्वतीर्थ॥ गु
रू त्रि आत्मा असे सत्य॥ त्या चेनि आत्मा परमार्थ॥ काय दूर असे सांगा॥ ४०॥ स
मस्त योगीसि ध्यजन॥ गुरु वांचूनि न होती सज्ञान॥ त्याने होतो ईश्वर आपण॥
केवि दूर असे सांगा॥ ४१॥ जो वर द्याल तुम्ही मज॥ श्रीगुरू देतो काय वोज॥
या कारणें श्रीगुरुराज॥ भजतसें परियेसा॥ ४२॥ संतोषोनि नारायण॥ म्हणे ध
न्य धन्य माझा प्राण॥ तूं त्रिविध्य त्रिसेरत्न॥ बाळक तूं त्रि आमुचा॥ ४३॥ का
हीं तरी माग आतां॥ वर देयीन तत्वता॥ आला होता विश्वनाथा॥ दुसरेन वर द्यावया

गु० च०

२१

अ०
२

समीआलों ॥ ४४ ॥ आमुचे मन संतोषी ॥ वर माग जो तुझे मानसीं ॥ तुज वश्य झालों
निर्धारेंसी ॥ जें पाहिजे तें देईन आतां ॥ ४५ ॥ दीपक ह्मणे विष्णूसी ॥ जरी वर तूं आह्मां देसी
॥ भक्ती श्रीगुरुची अधीक होय मानसीं ॥ ऐसे ज्ञान मज द्यावें ॥ ४६ ॥ गुरूचे रूप आ
पण वोळखवें ॥ ऐसें ज्ञान देईं स्करवें ॥ यापरतें नु मागें निकें ॥ ह्मणोनि चरणीं लागला ॥
४७ ॥ दिधला वर त्या ईं पाणी ॥ संतोषोनि बोले वाणी ॥ अरे दीपका शिरोमणी ॥ तूं मा
झा प्राण सखा होसी ॥ ४८ ॥ तुवां बळखिलें गुरूसी ॥ देखिलें दृष्टी परब्रह्मासी ॥ आ
णीक जरी आह्मा पुससी ॥ सांगेन ऐका एकचित्तें ॥ ४९ ॥ लौकीक स्वबुद्धी होय जे

२१

शी ॥ धर्माधर्मस्त्र मनें तैं त्रुटीं ॥ उच्छिष्टाहूनि उच्छिष्टेंसी ॥ स्तुती करी गो अहिर्निशी ॥
५० ॥ जे जे समयीं श्रीगुरूसी ॥ तूं भक्तीनें स्तुती करीसी ॥ तेणें आह्मी होऊं संतोषी ॥ ते
चि आमुची स्तुती जाणा ॥ २५१ ॥ वेद वाचिती सांगेसी ॥ वेदांत भाष्य अहिर्निशी ॥
वाचिती जन उच्छिष्टेंसी ॥ आज्ञा पावेनि धरीं ॥ ५२ ॥ बोलती वेदसिद्धांत ॥ गुरू
चि ब्रह्म असें ह्मणत ॥ याच कारणें गुरु भजतां सत्य ॥ सर्व देवता तुज वश्य ॥ ५३ ॥
गुरू ह्मणिजे अक्षरें दोन ॥ अमृताचा समुद्र जाण ॥ तया मध्यें बुडतां क्षण ॥
केवि होय परियेसा ॥ ५४ ॥ जयाचे हृदयीं गुरुस्मरण ॥ तोचि त्रयलोकीं पूज्य जा

ण॥ अमृतपान सदां गुण॥ तोचि शिष्य अमर होय॥ ५५॥ श्लोक॥ यदा मम शिव
स्यापि ब्रह्मणो ब्राह्मणस्य हि॥ अनुग्रह भवेन्नृणां सेव्यते सद्गुरुस्तदा॥ ५६॥ टीका
आपण अथवा ईश्वरू॥ ब्रह्मा जरी देता वरू॥ तद्वतु फलदाता गुरू॥ गुरू त्रयमूर्ती
याचि कारणें॥ ५७॥ ऐसा वरे दीपकासी॥ दिधला विष्णूने परियेसी॥ ब्रह्मा सांगे क
लीसी॥ एकचित्तें परियेसा॥ ५८॥ वर लाधोनि दीपक॥ गेला गुरूचे सन्मुख॥ पुस
तसे गुरू ऐक॥ तया शिष्या दीपकासी॥ ५९॥ ऐक शिष्या कुळदीपका॥ काय दिधले
वेकुंठनायका॥ विस्तारेनि सांगेनि का॥ माझें मन स्थीर होय॥ ६०॥ दीपक म्हणे गु

रूसी ॥ वर दिधला हृषीकेशी ॥ म्या मागीतलें तयासी ॥ गुरुभक्ती व्हावी ह्मणोनियां ॥ ६१ ॥
गुरूचीसेवा तत्परें सी ॥ अंतःकर्ण दृढें सी ॥ वर दिधला संतोषीं ॥ दृढ भक्ती माझी तुमचे च
रणीं ॥ ६२ ॥ संतोषोनि श्रीगुरु ॥ प्रसन्न झाला साक्षात्कारु ॥ जीवित्वें होय तूं स्थीरू ॥ का
शीपुरीं वास करीं ॥ ६३ ॥ तुझे वाक्यें सर्व सिद्धी ॥ तुझे घरीं नवनिधी ॥ विश्वनाथ तुझे
स्वाधी ॥ म्हणे गुरू संतोषोनी ॥ ६४ ॥ तुझें स्मरण जे करिती ॥ त्यांचे कष्ट निवारण
होती ॥ श्रियायुक्त नांदती ॥ तुझे स्मरण मात्रें सी ॥ ६५ ॥ येणेपरी शिष्यासी ॥ प्रसन्न
झाला परियेसीं ॥ दिव्यदेह झाला तत्क्षणें सी ॥ झाला गुरु वेदधर्म ॥ ६६ ॥ शिष्याच्या

पाहावयावास ॥ कष्टी झाला महाक्लेशा ॥ तो तापसी अति विशेष ॥ त्यासि कैंचें पापरा
हे ॥ ६७ ॥ लोकानुग्रह करावयासी ॥ गेला होता तापसी ॥ काशीक्षेत्र महिमा ऐशी ॥
पाप जाय सहस्र जन्मीचें ॥ ६८ ॥ नया काशीनगरांत ॥ धर्म अथवा अधर्मरत ॥ वास
करिती कवचित ॥ पूर्वजन्म नाहीं जाण ॥ ६९ ॥ स्कत म्हणे ऋषेश्वरासी ॥ येणे प्रकारें क
लीसी ॥ सांगे ब्रह्मा परियेसीं ॥ शिष्य दीपक आख्यान ॥ ७० ॥ सिध्य म्हणे नामकरणी
॥ दृढ मन असावें याचि गुणी ॥ तरीच तरे भवार्णी ॥ गुरुभक्ति असे येणे विधी ॥ ७१ ॥
श्लोक ॥ यत्र यत्र दृढा भक्तिर्यदा कस्य महात्मनः ॥ तत्र तत्र महोदेवो प्रकाशमुपग

च्छति ॥ ७२ ॥ ठी० ॥ जरि भक्ती असे दृढदेंसी ॥ त्रिकरणसह मानसीं ॥ तोचि लाधे ई
श्वरासी ॥ ईश्वर होय तयावश्य ॥ ७३ ॥ गंगाधराच्चा नंदन ॥ श्रोतयांसि करीनम
न ॥ न म्हणावे न्यून पूर्ण ॥ माझे बोबडे बोलसी ॥ ७४ ॥ इति श्री गुरुचरित्र परम
कथाकल्पतरु श्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे त्रिव्यदी
पकाख्यानन्नाम द्वितीयोध्यायः ॥ २ ॥ श्रीदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीगुरुभ्योनमः॥ यापरीसिध्यमुनी॥ सांगताझालाविस्तारोनी॥
संतोषोनिनामकरणी॥ विनवीतसेमागुती॥ १॥ जयजयाजीसिध्यमुनी॥ तारकतूंआ
म्हांलागुनी॥ संदेहहोतामाझेमनीं॥ आजितुवांकडेकेलों॥ २॥ तुझेनिसर्वखेळाधलें
आनंदजळींबुडालें॥ परमतत्वजोडलें॥ आजिचेनी॥ ३॥ ऐसेंश्रीगुरुमहिमान॥
निरोपिलेंतुवांज्ञान॥ आनंदमयमाझेंमनु॥ तुझेनिधर्मेंस्वामिया॥ ४॥ कवणेठायीं
तुमचावास॥ नित्यतुम्हांकोठेंग्रास॥ होईनआतांतुझादास॥ म्हणोनिचरणालाग
ला॥ ५॥ कृपानिधीसिध्धमुनी॥ तयाशिष्याआलिंगोनी॥ आशीर्वचनदेऊनी॥ सांगे

आपुलावृत्तांत॥६॥जेजेस्थानींहोतेगुरु॥तेथेंअसतोचमत्कारु॥पुसन्नीजरीआलाआहारु॥
गुरुस्मरणनित्यजाण॥७॥श्रीगुरुचरित्रमहिमान॥तेंचआत्माअमृतपान॥सदांसेवितोंयाचे
गुण॥ह्मणूनिपुस्तकदाविलें॥८॥भुक्तिमुक्तीपरमार्थ॥जेजेंवांछिजेमनांत॥तेतेंसाध्यहोयत्व
रिता॥गुरुचरित्रऐकतां॥९॥धनार्थीयासिअक्षय्यधन॥पुत्रपौत्रादिगोधन॥कथाऐकतां
होयजाण॥ज्ञानसिंधीतत्काळ॥१०॥जेभक्तीनेंनेमस्तएक॥पढतीऐकतीभक्तलोक॥काम्य
होयतत्काळिक॥निपुत्रिकांपुत्रहोती॥११॥ग्रहरोगादिपीडण॥नहोतव्याधीकधींजाण॥जरी ॥१॥
मृत्युच्याअसेलबंधन॥त्वरितसुटेऐकतां॥१२॥ज्ञानवंतज्ञातायुषी॥ऐकतांहोयभरवसीं॥

ब्रह्महत्यादि पापें नासी ॥ एकचित्तें ऐकतां ॥ १३ ॥ इतुकें ऐकोनिया अवसरी ॥ नामधारक नम
स्कारी ॥ स्वामी मातें तारिं तारीं ॥ कृपानिधे सिद्धमुनी ॥ १४ ॥ साक्षात्कारें गुरुमूर्ती ॥ भेटलासि तूं
जगज्जोती ॥ हो तीवासना माझे चित्तीं ॥ गुरुचरित्र ऐकावें ॥ १५ ॥ एकादा तृषेनें पीडित ॥ जात
असतां मार्गस्त ॥ त्यासि आणून देती अमृत ॥ तयापरी तूं मज भेटलासी ॥ १६ ॥ गुरुचा महिमा
ऐकौं कानीं ॥ सांगिजे स्वामी विस्तारोनी ॥ अंधःकार असतां रजनी ॥ सूर्योदया परि करीं ॥ १७ ॥
इतुकिया अवसरी ॥ सिद्ध योगी अभय करीं ॥ धरोनियां सवे करीं ॥ घेवोनि गेला स्वस्थाना ॥
१८ ॥ असे ठाव ज्ञानपंथीं ॥ कल्पवृक्ष अश्वत्थीं ॥ बैसोनि सांगे ज्ञानज्योती ॥ ऐकत्रि ध्यानामधा

रका॥१९॥नेणसीसोयगुरुदास्यका॥याचिकारणेंउपबाधका॥होतीतुजअनेका॥चिंताकुळा
घडतीतुजा॥२०॥वोळखावयागुरुमूर्त्तीसी॥आपलाआचारपतियेसीं॥दृढभक्तीधरोनिमान
सीं॥वोळखिजेमगश्रीगुरु॥२१॥ऐकोनिसिध्याचेंवचन॥संतोषेनामधारकसगुण॥क्षणक्ष
णाकरीनमन॥करुणावचनेंकरुनियां॥२२॥मीसंसारसागरींबुडालों॥तापत्रयाग्नितपो
ळलों॥क्रोधादिजळचरींनाडलों॥अज्ञानजाळेंवेष्ठनियां॥२३॥ज्ञानतारवींबैसउनी
कृपेचावायूपालाणुनी॥देहतारककरुनी॥तारींवेंमातेंस्वामिया॥२४॥ऐसियाकरुणा
वचनीं॥विनवीतसेनामकरणी॥मस्तकसिध्याचियाचरणीं॥ठेविताझालापुनःपुनः॥२५॥

तव बोलिला सिद्धमुनी ॥ न धरीं चिंता अंतःकरणीं ॥ उठवीन तसे अश्वासोनी ॥ सांकडें फेडीन
तुझें आतां ॥२६॥ ज्यांसि नाहीं दृढ भक्ती ॥ सदां दैन्यें कष्टती ॥ श्रीगुरुवरी बोल ठेविती ॥ अवि
द्यामायावेष्टुनीं ॥२७॥ संन्नाय धरोनि मानसीं ॥ श्रीगुरु काय देईल लस्मणत्री ॥ त्ते पोंगु पोंह्वाभो
गभोगित्री ॥ नानाकष्टें आकुळित ॥२८॥ सांडोनि संन्नाय निर्धारी ॥ गुरुमूर्त्ति देईल अपारी
ऐसा देव कृपासागरी ॥ तुज न उपेक्षी सर्वथा ॥२९॥ गुरुमूर्त्ती कृपासिंधु ॥ मख्यात असे
वेदांतबोधु ॥ तुझे अंतःकरणीं वेधू ॥ असे तयाचरणावरी ॥३०॥ तो दातार अखिल म
ही ॥ जैसा मेघास्वा गुण पाहीं ॥ पर्जन्य पडतो सर्वा ठायीं ॥ कृपासिंधु ऐसा असे ॥३१॥

यांतचिपात्रानुसार॥सांगेनसाक्षीएकथोर॥सखोलभूमीउदकस्थीर॥उन्नतीउद
कनाहींजाणा॥३२॥दृढभक्तीजाणासखोलभूमी॥दांभीकओळखाउन्नततुम्ही॥या
चिकारणेंमनोकर्मी॥निश्चयावेंश्रीगुरूसी॥३३॥म्हणोनिश्रीगुरुउपमा॥ऐसोकव
णाअसेमहिमा॥प्रंपंचहोयपरब्रह्मा॥हस्तमस्तकेंकरूनियां॥३४॥कल्पतरूसिद्धा
वीउपमा॥कल्पिलेंलाभेत्यांच्यामहिमा॥नकल्पितांपुरवीकामा॥कामधेनूश्रीगु
रू॥३५॥ऐसाश्रीगुरूपरब्रह्ममूर्ती॥ख्यातीअसेश्रुतीस्मृती॥संदेहसांडूनियेक
चित्तीं॥ध्यायपदांबुजश्रीगुरूचे॥३६॥ऐतुकेंपरिसोनिनामधारक॥नमनकेलेंनिक्ष

णेका ॥ करसंपुट जोडूनि ऐका ॥ विनवीतसे सिद्धासी ॥ ३७ ॥ श्रीगुरू सिद्धयोगेश्वरा ॥
कामधेनू रूपा सागरा ॥ विनवीतसे अवधारा ॥ सेवक तुमचा स्वामिया ॥ ३८ ॥ स्वामीनीं
निरूपिलें सकळ ॥ झालें माझें मन निर्मळ ॥ वेधला गला असे केवळ ॥ चरित्र श्रीगुरू
चें ऐकावया ॥ ३९ ॥ गुरुत्रय मूर्ती ऐकोंकानीं ॥ कां अवतरले मनुष्ययोनी ॥ सर्व सां
गावें विस्तारोनी ॥ म्हणोनि चरणीं लागला ॥ ४० ॥ मग काय बोले योगेंद्रू ॥ बारे शि
ष्या तूं पूर्णचंद्रा ॥ माझा बोधसमुद्रा ॥ केसा तुवां उत्साहविला ॥ ४१ ॥ तूतें महासुख
लाधलें ॥ गुरुदास्यत्व फळलें ॥ परब्रह्म अनुभविलें ॥ आजिचेनि तुज आतां ॥ ४२ ॥

हिंडत आलोसि सकळ क्षिती॥ कवणा न व्हे ऐसी मती॥ गुरुचरित्र न पुससी॥ तूतें दोखिलें
आजि आली॥ ४३॥ ज्यासि ईह परत्रीं चीचाड॥ त्यासि हे कथा असे गोड॥ त्रिकरणें करोनि
या दृढ॥ एकचित्तें ऐकिजे॥ ४४॥ तूं भक्त केवळ श्रीगुरूचा॥ म्हणोनि भक्ती जाहाली ऊं
चा॥ निश्चयो मानी माझिया वाचा॥ लाधसी चारी पुरुषार्थ॥ ४५॥ धनधान्यादि संप
ती॥ पुत्रपोत्र श्रुती स्मृती॥ इह सौख्य आयुष्य गती॥ अंतीं गती असे जाणा॥ ४६॥ गु
रुचरित्र कामधेनु॥ वेदशास्त्रसंमत जाणू॥ अवतरला त्रयमूर्ती आपणू॥ धरोनि न
र वेषा कलियुगीं॥ ४७॥ कार्याकारण अवतार॥ होऊनि येती हरिहर॥ उतरावया भूमी

भारा॥ भक्तजनानें तारावया॥ ४८॥ ऐको निसिद्धाचें वचना॥ प्रश्न करी शिष्यराणा॥ त्रय
मूर्त्ती भवतार किंकारणा॥ देह धरोनि मानुषी॥ ४९॥ विस्तारूनि तें आह्मासी॥ सांगा स्वा
मी हृपेसी॥ ह्मणोनि लागल्याचरणासी॥ करुणावचनें करोनियां॥ ५०॥ सिध्द ह्मणे नाम
धारका॥ त्रयमूर्त्तीचि तीन गुण ऐका॥ आदि वस्तू आपण येका॥ प्रपंच मूर्त्ती तीन जाणा॥
५१॥ ब्रह्मयाचा रजोगूण॥ सत्वगूण विष्णू जाण॥ तमोगूण उमारमण॥ मूर्त्ती एक
चि अवधारा॥ ५२॥ ब्रह्मा सृष्टी रचनेसी॥ पोषक विष्णू परियेसी॥ रुद्र मूर्त्ती प्रळया
सी॥ त्रयमूर्त्तीचि तीन गुण॥ ५३॥ येका वेगळे एक न होती॥ कार्या कारण अवतार होती॥

भूमीचाभारफेडिती॥प्रख्यातअसेपुराणीं॥५४॥सांगेनसाक्षआतांतुज॥अंबऋषीम्हणिजेद्विज
एकादशीव्रताचियेकाय॥विष्णूसिअवतारकरविले॥५५॥अवतारव्हावयाकारण॥सांगेनतु
जलाविस्तारून॥मनकरोनिसावधान॥येकचित्तेंपरियेसा॥५६॥द्विजकरीएकादशीव्रत॥
पूजाकरीअभ्यागता॥निश्चयोकरीदृढचित्ता॥हरिच्चिंतनसार्वकाळ॥५७॥असोत्याचियाव्र
तासी॥भंगकरावयाआलाऋषी॥अतीतहोऊनिहटेंसी॥पावलामुनीदुर्वास॥५८॥तेदिव
सींसाधनद्वादशीघडीएक॥आलाअतीतकारणीका॥अंबऋषीसपडलाधाक॥केविघडेम्ह
णोनियां॥५९॥ऋषीआलेदेखोनी॥अंबऋषीनेंअभिवंदोनी॥अर्घ्यपाद्यदेवोनी॥पूजाकें

ळी उपचारें ॥ ९० ॥ विनवीतसे ऋषेश्वरांसी ॥ शीघ्र जावें स्नानासी ॥ साधन आहे घटका द्वादशी
यावें अनुष्ठान सारोनियां ॥ ९१ ॥ ऋषी जाऊनि नदीसी ॥ अनुष्ठान करिती विधीसी ॥ विलंब ला
गतां तयासी ॥ आली साधन घटिका ॥ ९२ ॥ व्रतभंग होईल म्हणोनी ॥ पारणें केलें तीर्थ घे
ऊनी ॥ नाना प्रकार पक्कान्नीं ॥ पाक केला ऋषीतें ॥ ९३ ॥ तव आले दुर्वास देखा ॥ पाहूनि
अंबऋषीच्या मुखा ॥ म्हणे भोजन केलें सिकां ॥ अतिथी वीण दुरात्मया ॥ ९४ ॥ शाप देतां
ऋषेश्वर ॥ द्विजें स्मरला शारंगधर ॥ करावया भक्ताचा कैवार ॥ हाकून आला पतियेसा ॥
९५ ॥ भक्तवत्सल नारायण ॥ शरणागताचें रक्षण ॥ बिरुद बोलती पुराणें जाण ॥ धांवे धे

तुवसासि जेत्री ॥ ६६ ॥ शापिलें ऋषीनें द्विजासी ॥ जन्मावें गा अखिलयोनिसी ॥ तव पावला हृषी
केशी ॥ येऊनि जवळी उभा ठेला ॥ ६७ ॥ मिथ्या नोहे ऋषीचें वचन ॥ द्विजें धरिले श्रीविष्णूचे चरण
भक्तवत्सल श्रीदजाण ॥ तया महाविष्णूचें ॥ ६८ ॥ विष्णू म्हणे दुर्वासासी ॥ तुवां शापिलें अंबऋ
षीसी ॥ राखीन आपुल्या दासासी ॥ शाप आम्हासि तुम्ही द्यावा ॥ ६९ ॥ दूर्वास ज्ञानी ऋषेश्वर ॥
केवळ ईश्वर अवतार ॥ फेडावया भूमीभार ॥ कारण असे पुढें म्हणतसे ॥ ७० ॥ जाणोनि ज्ञा
नी शिरोमणी ॥ म्हणे तप करितां युगें क्षोणी ॥ भेटी न व्हो हरीच्चरणीं ॥ भूमीवरी दुर्लभ ॥ ७१ ॥
शापसंबंधें अवतरोनी ॥ येईल लक्ष्मी घेऊनी ॥ तारावयालागोनी ॥ भक्तजनां समस्तां ॥ ७२ ॥

परोपकारसमंधेंसी॥ शापद्यावाविष्णूसी॥ भूमीभारफेडावयासी॥ कारणअसेम्हणोनि
यां॥७३॥ ऐसेंविचारोनिमानसीं॥ दूर्वासम्हणेविष्णूसी॥ अवतारत्निभूमीसी॥ नानास्था
नींजन्मावें॥७४॥ प्रसिद्धहोसीवेळेदाहा॥ उपअवतारपूर्णपाहा॥ सहजतूंविश्वात्मामह
हा॥ स्थूळसूक्ष्मींवसतीतूं॥७५॥ ऐसाकार्यकारणरूप॥ अंगिकारीजगाचाबाप॥ दु
ष्टांवरीअसेकोप॥ स्रष्टप्रतिपाळकरावया॥७६॥ ऐसेदाहाअवतारझाले॥ असेतुवांक
र्णींऐकीले॥ महाभागवतींविस्तारिलें॥ अनंतरूपीनारायणा॥७७॥ कार्याकारणअवता
रहोती॥ क्वचित्प्रगटक्वचितगुप्त॥ तेब्रह्मज्ञानीजाणती॥ मूढमतीकायजाणे॥७८॥ आ

णीकसांगेनतुज॥ विनोदझालासेसहज॥ अनुसयाअत्रिऋषीचीभाज॥ पतीव्रताशिरो
मणी॥७९॥ तिचेगर्भीजन्मजाहाले त्रयमूर्तीअवतरले॥ कपटवेषधारीनिघाले॥
पुत्रजाहालेतियेचे॥८०॥ इतिश्रीगुरुचरित्रेपरमकथाकल्पतरुश्रीनृसिंहसर
स्वत्योपाख्यानेसिद्धनामधारकसंवादेअंबर्षीनामतृतीयोध्यायः॥३॥ श्रीदत्तात्र
यार्पणमस्तु॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥॥

श्रीगुरुचरणाभ्यांनमः॥ ऐसीशिष्याचीविनंती॥ ऐकोनिसिद्धकायबोलती॥ साधु
साधुतुझीभक्ती॥ प्रीतिपावोगुरुचरणीं॥ १॥ ऐकेशिष्याचूडामणी॥ धन्यधन्यतुझीवाणी
आठवतसेतुझ्याप्रश्नीं॥ आदिमध्यवसानकें॥ २॥ प्रश्नकेलाबरवानिका॥ सांगेनआतां
तुजविवेका॥ अत्रिऋषीचापूर्विका॥ सृष्टीपासोनिसकळ॥ ३॥ पूर्वींसृष्टीनव्हतीकाहीं॥
जळमयहोतेंसर्वही॥ आपोनारायणम्हणोनिपाहीं॥ वेदबोलतीयाचिकारणें॥ ४॥ उद
कआपोनारायण॥ सर्वाठायींवासपूर्ण॥ बुद्धिसंभवप्रपंचगुण॥ हिरण्यगर्भअंडनिर्मिलें
पातेंचिब्रह्मांडनामजाहालें॥ रजोगुणब्रह्मयासनिर्मिलें॥ हिरण्यगर्भनामपावलें॥ देवताव

र्ष एक होतें ॥ ६ ॥ तेंचि ब्रह्मांड देखा ॥ फुटोनि शकलें झालीं एका ॥ एक शकल भूमिका ॥ होऊनि
ठेलीं शकलें दोनी ॥ ७ ॥ ब्रह्मा तेथें उपजोन ॥ रचिले चौदाही भुवन ॥ दाही दिशा मानसवच
न ॥ काळ काम क्रोधादि सकळ ॥ ८ ॥ पुढें सृष्टी रचावयासी ॥ सप्तपुत्र उपजवी मानसीं ॥ ना
में सांगेन परियेसीं ॥ सात जण ब्रह्मपुत्र ॥ ९ ॥ मरीची अत्री आंगीरसा ॥ पुलस्त्य पुलह क्र
तू वसिष्ट ॥ सप्तपुत्र झाले श्रेष्ट ॥ सृष्टिकर्ता ब्रह्मा जाण ॥ १० ॥ सप्त ब्रह्मपुत्रामधील अत्री
तेथूनि पीढ गुरु संतती ॥ सांगेन ऐका एकचित्तीं ॥ सभाग्य नाम धारका ॥ ११ ॥ ऋषी अत्रीची भा
र्या ॥ नाम तीचें अनुसया ॥ पतीव्रता शिरोमणी या ॥ जगदंबा तेचि जाणा ॥ १२ ॥ तीचें सौंद

र्यलक्षण॥ वर्णूं त्या के ऐसा कोण॥ जीचा पुत्र चंद्र आपण॥ तीचें रूप काय सांगों॥ १३॥ पतीसे
वा करी बहुत॥ समस्त सुरवर भयाभीत॥ स्वर्गैश्वर्य घेईल त्वरित॥ ह्मणोनि चिंतिती मानसीं
॥ १४॥ इंद्रादि सुरवर मिळूनी॥ त्रयमूर्तीपाशीं जाऊनी॥ विनविनाति प्रकारोनी॥ आचार अत्री
ऋषीचा॥ १५॥ इंद्र ह्मणे स्वामिया॥ पतीव्रता स्त्री अनुसया॥ आचार तीचा सांगों काया॥ तु
ह्मा प्रती विस्तारोनी॥ १६॥ पतीसेवा करी भक्तीसी॥ मनोवाक्काय मानसीं॥ अतिथीपूजा महाह
र्षी॥ विन्मुख न व्हे कवण्याकाळीं॥ १७॥ तिचा आचार देखोनी॥ सूर्य भीतसे गगनीं॥ उष्णा ति
जळा होईल ह्मणोनी॥ मंद मंद तपतसे॥ १८॥ अग्नी झाला भयाभीत॥ शीतळ असे वर्तत॥ वा

योजाहा लाभ याचकिन ॥ मंद मंद वर्ततसे ॥ १९ ॥ भूमी आपणा भिऊनि द्रेरवा ॥ न लज्जा हाली
पादुका ॥ शापदेईल ह्मणोनि ऐका ॥ समस्त आह्मी भीतसों ॥ २० ॥ नेणो घेइल कवण स्थान
कोणा देवाचें हिरोन ॥ एकाद्यातें वरदेतां जाण ॥ तोंहि आह्मुतें माहूं शके ॥ २१ ॥ यासि करावा उ
पाय ॥ तूं जगदात्मा देवराय ॥ जाईल आह्मुचा स्वर्गठाय ॥ ह्मणोनि आलों तुह्मा सांगों ॥ २२ ॥
न कराल जरी उपाय यासी ॥ सेवा करूं आह्मी तिसी ॥ तिचे द्वारीं अहिर्निशी ॥ राहूं चित्त धरो
नियां ॥ २३ ॥ ऐसें ऐकोनि त्रयमूर्ती ॥ महाक्रोधें कांपती ॥ चला जाऊं पाहूं कैशी सती ॥ ह्म
णती आहे पतीव्रता ॥ २४ ॥ व्रतभंग करूनि तिसी ॥ ठेवूनि येऊं भूमीसी ॥ ऐथ वावे वस्ताल

यासी॥ पाठऊं म्हणोनि निघाले॥ २५॥ वास पाहावया सतीचे॥ त्रयमूर्त्ति विप्र भिक्षुकाचे॥ आ
श्रमा आले अत्रीचे॥ अभ्यागत घेऊनियां॥ २६॥ ऋषी करूं गेला अनुष्ठान॥ मागें आले त्र
यमूर्त्ती आपण॥ अनुसयेसि अश्वासून॥ अतिथी आपण आलों म्हणती॥ २७॥ क्षुधे बहू
पीडेन॥ आम्ही आलों ब्राह्मण॥ त्वरित द्यावें सती अन्न॥ अथवा जाऊं आणिका ठाया॥ २८॥
सदां तुमचे आश्रमांत॥ संतर्पण अभ्यागत॥ ऐकों आली कीर्त्ति विख्यात॥ म्हणोनि आलों अ
नुसये॥ २९॥ इत्साभोजन दान तुम्ही॥ देतां म्हणोनि ऐकिलें आम्हीं॥ ढंकोनि आलों याचि
कामी॥ इत्साभोजन मागावया॥ ३०॥ इतुकें ऐकोनि अनुसया॥ नमन केलें तत्क्षणया॥ बैस

गु०च०
३

कारकरूनियां ॥ क्षालन केलें चरणत्यांचे ॥ ३१ ॥ अर्घ्यपाद्य देऊनि त्यासी ॥ गंधाक्षता पुष्पेंसी
॥ सवें चम्हणात सेहर्षी ॥ आरोगण सारिजे ॥ ३२ ॥ अतिथी म्हणे तये वेळीं ॥ करोनि आलों वो आंघो
ळी ॥ क्षुधी येती बहुता वेळीं ॥ त्वरित आम्हा भोजन द्यावें ॥ ३३ ॥ वास पाहूनि सतीनें ॥ काय केलें
पतीव्रते ॥ ठाय घातले त्वरितें ॥ बेसकार केला देखा ॥ ३४ ॥ बेसोनियां पाटावरी ॥ घृतेंसि
पात्र अभिघारी ॥ घेऊनि आली आपण क्षिरी ॥ शाक पाक तये वेळीं ॥ ३५ ॥ तिसी म्हणती अ
वो नारी ॥ आम्ही अतिथी आलों दुरी ॥ देखोनि तुझें स्वरूप सुंदरी ॥ अभिष्ट मानेसीं आ
ली कवसे ॥ ३६ ॥ नग्न होऊनि आम्हासी ॥ अन्न वाढावें परियेसीं ॥ अथवा काय निरोप दे

अ०
४

२

रीतिः आह्मी जाऊं नाहीं तरी ॥ ३७ ॥ ऐकोनि द्विजांचें वचन ॥ अनुसया करी चिंतन ॥ आले
विप्र पाहावया मन ॥ कारणी पुरुष होतील ॥ ३८ ॥ पतीव्रता शिरोमणी ॥ विचार करी अंतः
करणीं ॥ अतिथी विन्मुख तरी हानी ॥ निरोप केवि उल्लंघूं ॥ ३९ ॥ माझें मन असे निर्मळ ॥
काय करील मन्मथ खळ ॥ प्राप्ती चें असे तपफळ ॥ तारील मज ह्मणतसे ॥ ४० ॥ ऐसें विचा
रोनि मानसीं ॥ तथास्तु ह्मणे तयांसी ॥ भोजन करावें स्वस्थ चित्तेंसी ॥ नग्न वाढीन ह्मण
तसे ॥ ४१ ॥ पाकस्थाना जाऊनि आपण ॥ चिंतन करी पतीचे चरण ॥ वस्त्र फेडूनि झा
ली नग्न ॥ ह्मणे अतिथी बाळ माझे ॥ ४२ ॥ नग्न होऊनि सती देखा ॥ घेऊनि आली

गु॰च॰ ४

अन्तोदका॥ तवनेझालेबाळका॥ ठायापुढें लोळती॥ ४३॥ बाळदेखूनिअनुसया॥
भयचकीतहोऊनियां॥ पुनरपींवस्त्रनेसोनियां॥ आलीतयाबाळकाजवळी॥ ४४॥
रुदनकरितीतीनिबाळा॥ अनुसयाराहावीवेळोवेळ॥ क्षुधार्थजाहालींकेवळ॥
म्हणोनकडियेघेतसे॥ ४५॥ कडियेघेऊनिबाळकांसी॥ स्तनपानकरवीअतिहर्षी॥
येकासांडोनियेकासी॥ क्षुधानिवारणकरीतसे॥ ४६॥ पाहेंपांनवलकायघडलें॥
त्रयमूर्तीचिबाळझालें॥ स्तनपानमात्रेंतोषलें॥ तपफळऐसेंपतीव्रतेचें॥ ४७॥ अज्या
चे [illegible] दरींचौदाभुवनं॥ सप्तसमुद्रवडवाग्नीजाण॥ त्यासीक्षुधानिवारण॥ पतीव्रता

अ॰ ४

४

नपानीं ॥ ४८ ॥ चतुर्मुखब्रह्मयासी ॥ सृष्टीकरणें अहिर्निवृत्ती ॥ त्याचीक्षुधा स्तनपा
नेंसी ॥ केविझाली निवारण ॥ ४९ ॥ भाळाक्ष कर्पूरगौर ॥ पंचवक्त्र काळाग्निरुद्र ॥ स्तन
पान करवी अनुसया कंदर ॥ तपसामर्थ्यें अत्रि ऐसा ॥ ५० ॥ अनुसया अत्रीरमणी ॥
नव्हती मागौरे स्त्री कोणी ॥ त्रयमूर्ती झाली जननी ॥ ख्याती प्रगटली त्रिभुवनांत
५१ ॥ कडिये घेउनि बाळकासी ॥ खेळवीतसे तिघांसी ॥ घालोनियां पाळण्यासी ॥ प
र्यंद गायतयावेळीं ॥ ५२ ॥ पर्यंद गाय नानापरी ॥ उपनिषदार्थ अतिकुसरी ॥ अति
उल्हासें सप्तस्वरीं ॥ संवोखितसे त्रिमूर्तीसी ॥ ५३ ॥ इतुकें होतां तयेवेळीं ॥ माध्या

५

न्हवे वेळ अतिथी काळीं ॥ अत्रिऋषी अति निर्मळी ॥ आला आपुले आश्रमा ॥ ५४ ॥ घरा ४
माजी अवलोकितां ॥ नवदेखिली अनुसया गातां ॥ कैंचीं बाळकें ऐसें ह्मणतां ॥ पुसत
सो स्त्रियेसी ॥ ५५ ॥ तिणें सांगीतला वृत्तांत ॥ ऋषी ज्ञानी असे पाहात ॥ त्रयमूर्ती याचि
ह्मणत ॥ नमस्कार करीतसे ॥ ५६ ॥ नमस्कारितां अत्री देखा ॥ संतोष विष्णूपिनायका ॥
आनंद झाला चतुर्मुखा ॥ प्रसन्न झाले तये वेळीं ॥ ५७ ॥ बाळ राहिले पाळणेंसी ॥ नि
जमूर्ती ढोंकले सन्मुखेंसी ॥ साधु साधु अत्रिऋषी ॥ अनुसया सत्य पतीव्रता ॥ ५८ ॥ तुष्ट ५
लों तुझे भक्तीसी ॥ माग मनीं वर जो इछिसी ॥ अत्री ह्मणे सतीसी ॥ जें वांछिसी माग आतां ॥

५९॥ अनुसया म्हणे ऋषीसी॥ प्राणेश्वरा तूंचि हासी॥ देव पावले तुझे भक्तीसी॥ पुत्र मागा
तुम्ही आतां॥ ६०॥ ति घे बाळक माझे घरीं॥ राहावें माझे पुत्रा परी॥ हेंचि मागतों निर्धारी
त्रिमूर्त्ती आपण एकरूप॥ ६१॥ ऐसें वचन ऐकोनी॥ वर दिधला मूर्त्ती तिन्ही॥ राहाती बा
ळकें म्हणोनी॥ आपण गेले निजालयासी॥ ६२॥ त्रिमूर्त्ती राहिले त्यांचे घरीं॥ अनुस
या पोसी बाळका परी॥ नामें ठेविलीं प्रीतिकरीं॥ त्रिवर्गांचीं परियेसा॥ ६३॥ ब्रह्मा
मूर्त्ती चंद्र झाला॥ विष्णुमूर्त्ती दत्त केवळा॥ ईश्वर तो दूर्वास नाम पावला॥ ति घे पुत्र
अनुसयेचे॥ ६४॥ दूर्वास आणि चंद्र देखा॥ उभे राहोनि मातेसन्मुखा॥ निरोप मा

गती कौतुका ॥ जाऊं त पानिजस्थाना ॥ ६५ ॥ दूर्वास ह्मणे अहो जननी ॥ आह्मी ऋषी अ
नुष्ठानी ॥ जाऊ तीर्थें आचरोनी ॥ ह्मणोनि निरोप घेतला ॥ ६६ ॥ चंद्र ह्मणे अहो माते ॥ नि
रोप द्यावा आह्मा त्वरितें ॥ चंद्रमंडळीं वास मातें ॥ नित्य दर्शन तुमचें चरणीं ॥ ६७ ॥ ति
सरा दत्त विष्णुमूर्ती ॥ असेल तुमचे धरोनि चित्तीं ॥ त्रयमूर्ती तो चिहें निश्चिती ॥ ह्मणोनि
सांगती तियेसी ॥ ६८ ॥ त्रयमूर्ति जाणा तो चिदत्त ॥ सर्व विष्णुमयं जगत ॥ राहिला तुमचें
धरोनि चित्ता ॥ विष्णुमूर्ती दत्तात्रय ॥ ६९ ॥ त्रयमूर्ती ऐक्य होउन ॥ दत्तात्रये राहिला
शाप पण ॥ दूर्वास चंद्र निरोप घेउन ॥ गेले स्वस्थळा अनुष्ठानासी ॥ ७० ॥ अनुसयेचे

घें देखा ॥ त्रयमूर्ती राहिली मूर्ती एका ॥ नाम दत्तात्रय ऐका ॥ मूळपीठ श्रीगुरूचे ॥
७१ ॥ ऐशापरी सिद्ध देखा ॥ कथा सांगे नामधारका ॥ संतोषें प्रश्न करी अनेका ॥ पुस
तसे सिद्धासी ॥ ७२ ॥ जय जया सिद्ध योगेश्वरा ॥ भक्तजनमनोहरा ॥ तारकसंसा
रसागरा ॥ ज्ञानमूर्त्तीकृपासिंधू ॥ ७३ ॥ तुझेनि प्रसादें मज ॥ ज्ञान उपजलें सहज
तारक आमुचा योगीराज ॥ विनंती माझी परियेसा ॥ ७४ ॥ दत्तात्रयाचा अवतारु ॥
सांगीतला पूर्वापारु ॥ पुढें अवतार जाहाले गुरु ॥ कवणे परी निरूपिजे ॥ ७५ ॥ विस्ता
रोनि आम्हासी ॥ सांगा स्वामी कृपेसी ॥ अवतार त्रिमूर्त्तीसी ॥ अनुक्रमें निरोपावे ॥ ७६ ॥

यणेसरस्वतीगंगाधरू॥पुढीलकथेचाविस्तारू॥ऐकताहोयमनोहरू॥सकळा
भीष्टेंसाधती॥७७॥इतिश्रीगुरुचरित्रपरमकथाकल्पतरूश्रीन्रसिंहसरस्व
त्योपाख्यानेसिद्धनामधारकसंवादेअनुसयापाख्यानोन्नामचतुर्थोध्या
यः॥४॥श्रीगुरुदत्तात्रेयार्पणमस्तु॥ओव्या॥७७॥ ७ ॥ ७ ॥ ६ ॥ ६ ॥

श्रीगणेशाय नमः॥ नामधारक भक्तासी॥ सांगे सिध्द विस्तारेंसी॥ अवतार झाला मानु
षी॥ भक्तजनां तारावया॥ १॥ ऐक भक्ता नामधारका॥ अंबऋषीकारणें विष्णु देखा
॥ अंगिकारिलें अवतार ऐका॥ मानुषी नाना रूप घेतसे॥ २॥ मत्स्य कूर्म वराह देख
नराचा देह सिंहाचें मुख॥ वामन रूप झाला भिक्षुका॥ झाला ब्राह्मण क्षेत्रकर्मी
३॥ दशरथाचे कुळीं जन्म॥ प्रख्यात अवतार श्रीराम॥ राजा होऊनि मागुती जन्म
गोळियाघरीं गुरें राखे॥ ४॥ वस्त्रें फेडूनि झाला नग्न॥ बोध्ये रूपी जाहाला आ
पण॥ होऊनि कलंकी अवतार जाण॥ तुरंगारूढ कायआवडी॥ ५॥ नाना प्रकार

२

नानावेशा। अवतार धरी हृषीकेशा॥ तारावया भक्तजनांसा। दुष्टहनन करावया॥ ६॥ द्वा
पारांतीं झाला कळी॥ अज्ञान लोक ब्राह्मणकुळीं॥ आचारहीन होऊनि म्रबळी॥ वर्त
र्ती महिमा कलियुगीं॥ ७॥ भक्तजन तारणार्था॥ अवतार धरी श्रीगुरुनाथा॥ सगराकारणें
भगीरथा॥ आणी गंगा भूमंडळीं॥ ८॥ तैसें एक विप्रवनिता॥ आराधी श्रीविष्णुदत्ता॥ तिचे
उदरीं अवतार धरितां॥ आश्चिर्य झालें परियेसा॥ ९॥ पीठापूर पूर्वदेशीं॥ होता ब्राह्मण उ
त्तमवंशीं॥ आपस्तंब शाखेसी॥ नाम आपळराजा जाणा॥ १०॥ तयाची भार्या सुमता॥ असे
आचार पतीव्रता॥ अतीता आणि अभ्यागता॥ पूजा करी भक्तिभावें॥ ११॥ ऐसें असतां वर्तमा

१

नी ॥ पतीसेवा एकामनीं ॥ अतिथी पूजा सगुणी ॥ निरंतर करीतसे ॥ १२ ॥ वर्ततां असें एके दिवसीं ॥ आला
दत्त अतिथी वेषीं ॥ श्राद्ध होतें अमावास्येसी ॥ विप्राघरीं तै देखा ॥ १३ ॥ जेवितां ब्राह्मणघरीं ॥ दत्ता भी न
क्षा घाली ते नारी ॥ दत्तात्रय साक्षात्कारी ॥ प्रसन्न झाला तयावेळीं ॥ १४ ॥ त्रयमूर्तीच्चें रूप घेऊनी ॥
स्वरूप दाविलें अति गहनीं ॥ पतीव्रता धांवोनि चरणीं ॥ नमन करी मनोभावें ॥ १५ ॥ दत्तात्रय ह्मणे ति
येसी ॥ माग माते जें इच्छिसी ॥ जे जे वासना तुझे मानसीं ॥ पावसी त्वरित ह्मणतसे ॥ १६ ॥ ऐकोनि
स्वामीच्चें वचन ॥ विप्रवनिता करी चिंतन ॥ विनवीतसे करद्वय जोडुन ॥ नाना परी स्तवोनियां ॥
१७ ॥ ह्मणे जय जय जगंनाथा ॥ तूं तारक भवासित त्वता ॥ माझे मनीं असे जे आर्ता ॥ पुरवावी ते दे

वराया ॥ १८ ॥ तूं कृपाळू सर्वभूतीं ॥ वेदपुराणें वाखाणिती ॥ के विवर्णावी तुझी कीर्ती ॥ भक्तवत्स
ला कृपानिधी ॥ १९ ॥ मिथ्या नोहे तुझा बोल ॥ जे कां ध्रुवासि दिधलें पद अढळ ॥ बिभीषणासि
लंकास्थळ ॥ देऊनि राज्य समर्पिलें ॥ २० ॥ भक्तजनां तूं आधार ॥ तयांलागीं धरिशी अवतार
ब्रीद असे चराचर ॥ चौदा भुवनां माझारी ॥ २१ ॥ आतां मातें वर देईं ॥ वासना असे माझे मान
सीं ॥ न व्हावें अन्यथा बोलासी ॥ कृपानिधी देवराया ॥ २२ ॥ माझे मनींची वासना ॥ पुरवावी
जगज्जीवना ॥ अनाथतारका नारायणा ॥ म्हणोनि चरणा लागतसें ॥ २३ ॥ ऐकोनि तयेचें
करुणावचना ॥ संतोषला त्रयमूर्ती आपण ॥ केरू धरिला अभ्यासोन ॥ सांग जननी म्हणतसे ॥

२४॥ तव बोलि स्त्री पतीव्रता॥ स्वामी जें निरोपिलें आतां॥ जननी नाम मज ठेवितां॥ करा नि
धार याच बोला॥ २५॥ मज पुत्र झाले बहुत॥ न व्हेति स्थीर रुपजत मरत॥ जेवांचले आतां
असत॥ अक्षहीन पादहीन॥ २६॥ योग्य झाले नाहीं कोणी॥ काय करावे मूर्ख प्राणी॥ असो
नि नसती येणें गुणीं॥ पुत्राविण काय जन्म॥ २७॥ व्हावा पुत्र मज ऐसा॥ ज्ञानवंत परम पुरुषा
जगद्वंद्य वेदसद्रा॥ तुझ्यासारिखा दातारा॥ २८॥ ऐकोनि तियेचें वचन॥ प्रसन्न झाला द
त्त आपण॥ पुढें असे कार्यकारण॥ दीक्षार्थ भक्तजनासी॥ २९॥ तापसी ह्मणे तियेसी॥ पुत्र हो
ईल तुज परियेसीं॥ उद्धरील तुझे वंशासी॥ ख्यातिवंत कलियुगीं॥ ३०॥ असावें तु स्त्री साचे

गु॰च॰ अ॰

३ बोली॥ येरवीं नेंराहे तुह्माजवळी॥ ज्ञानमार्गीं अनुर्वळी॥ तुह्मचें दैन्य हारील॥२१॥ इतुके ५
सांगोनि तापसी॥ अदृश्य झाला परियेसीं॥ विस्मयो करीत से मानसीं॥ विप्रवनिता तयावे
ळीं॥२२॥ विस्मयो करोनि मनांत॥ पतीसि सांगे वृत्तांत॥ दोघें हर्षें निर्भर होता॥ ह्मणती दत्तात्र
य होईल॥२३॥ माध्यान्हसमयीं अतिथी काळीं॥ दत्त येताति तयावेळीं॥ विमुख न होतां
तये काळीं॥ भिक्षामात्र घालिजे॥२४॥ दत्तात्रयाचें स्थान॥ माहूर करवीरक्षेत्र खुण॥ त
याचा वास सदां जाण॥ पांचाळेश्वर नगरांत॥२५॥ नानावेषें भिक्षुकरूप॥ दत्तात्रय येती २
साक्षेप॥ नपुसतां मज निरोप॥ भिक्षा घालीं ह्मणतसे॥२६॥ विप्रस्त्री ह्मणे पतीसी॥ आ

जिभवस्त्रा केली तुह्मासी ॥ ब्राह्मण न जेवितां आपण त्यासी ॥ भीक्षा घालीं ह्मणतसे ॥ ३७ ॥
ऐकोन सतीच्या बोला ॥ विप्र मनीं संतोषला ॥ ह्मणे पतीव्रते लाभ झाला ॥ पितर झाले तृप्त मा
झे ॥ ३८ ॥ करावें कर्म पित्रांचा नामीं ॥ समर्पावें विष्णूसि आह्मी ॥ साक्षात्कारें येउनि स्वामी ॥
भीक्षा केली आह्मा घरीं ॥ ३९ ॥ कृतार्थ झाले पितृगण समस्त ॥ निधारिं झाले स्वर्गस्त ॥ सा
क्षांत विष्णू भेटेल दत्तात्रय मूर्ती अवतारा ॥ ४० ॥ धन्य तुझा माता पिता ॥ जे वरा लाधलीस
मुख्य आतां ॥ पुत्र होईल निभ्रांता ॥ न धरीं चिंता मानसीं ॥ ४१ ॥ हर्षें निर्भर होऊनी ॥ रा
हिली दोघें निश्चिंत मनीं ॥ होती जाहाली गर्भिणी ॥ विप्रस्त्री परियेसा ॥ ४२ ॥ ऐसे नव मास क्र

मोनी॥ प्रसूत झाली शुभ दिनी॥ विप्रें स्नान करूनी॥ केलें जातकर्म तयावेळीं॥ ४३॥ मिळ
नि समस्त विप्रकुळी॥ जातक वर्तविती तयावेळीं॥ ह्मणती तपस्वी होईल बळी॥ दीक्षाक
र्ता जगद्गुरू॥ ४४॥ ऐकोनि ह्मणती मातापिता॥ होको आमुचा कुळउद्धरिता॥ आह्मा
वरू दिधला दत्ता॥ ह्मणोनि ठेविती तया नाव॥ ४५॥ श्रीपाद ह्मणोनि याकारण॥ ना
म ठेविती ब्राह्मण॥ अवतार केला त्रिमूर्ती आपण॥ भक्तजनां तारावया॥ ४६॥ वर्ततां अ
सतां त्याचे घरीं॥ झाली सात वर्षे पुरी॥ मौंजीबंधन तेभवसरी॥ करिता झाला द्विजो
त्तम॥ ४७॥ बांधितां मौंजी ब्रह्मचारी॥ ह्मणता झाला वेद चारी॥ मिमांसतर्क अति विस्ता

रीं ॥ ह्मणों लागल्ला तयावेळीं ॥ ४८ ॥ ऐकोनि समस्त नंगर लोक ॥ विस्मयो करिती सकळिक ॥
होईल अवतार कारणिक ॥ ह्मणोनि बोलती आपणांत ॥ ४९ ॥ आचार व्यवहार प्रायश्चित्त
समस्तांसि आपण बोलत ॥ वेदांत भाष्य वेदार्थ ॥ सांगतसे द्विजवरांसी ॥ ५० ॥ वर्ततां ऐसें त
यासी ॥ झालीं वर्षें षोडशी ॥ विवाह करूं ह्मणती पुत्रासी ॥ मातापिता अवधारा ॥ ५१ ॥ वि
चार करिती पुत्रासवें ॥ बरें लग्न तुवां करावें ॥ श्रीपाद ह्मणे ऐका भावें ॥ माझी वांछा सां
गेन ॥ ५२ ॥ कराल विवाह माझा तुह्मी ॥ सांगों ऐका विचार आह्मी ॥ वैराग्य स्त्री संगें अ
सेन मीं ॥ काम्य आमुचें तियेजवळी ॥ ५३ ॥ त्या स्त्रियेवांचून आणीक नारी ॥ समस्त जाणा

मातेसरी ।। जरी आणाल ते सुंदरी ।। वरी न ह्मणे तये वेळीं ।। ५४ ।। आपण तापसी ब्रह्मचारी ।।
योगस्त्रिये वांचोनि नारी ।। बोल धरा निर्धारी ।। श्रियावल्लभ नाम माझें ।। ५५ ।। श्रीपाद श्रि
यावल्लभ नाम ऐसें ।। झालें त्रिमूर्त्ती कैसें ।। पितयातें ह्मणतसे ।। जाऊं उत्तरपंथासी ।। ५६ ।।
ऐकोनि पुत्राचें वचन ।। आठवलें पुत्रसूचन ।। भिक्षुकें सांगीतली जे खुण ।। सत्य झा
ली ह्मणतसे ।। ५७ ।। आतांच्च या बोलासी ।। मोडा घालितां पदियेसी ।। विघ्न होईल त्वरि
तेंसी ।। ह्मणोनि विचारिती तये वेळीं ।। ५८ ।। न ह्मणावें पुत्रयासी ।। अवतारपुरुष ताप
सी ।। जैसें याचें वसे मानसीं ।। तैसें करावें ह्मणती दोघें ।। ५९ ।। निश्चय करूनि आपुले मनीं

पुत्राभिमुख जनक जननी ॥ होती आज्ञा आम्हा लागोनी ॥ प्रतिपाळिशी म्हणोनियां ॥ ६० ॥ ऐशीं मनीं व्याकुळिता ॥ डोळां निघती अश्रुपात ॥ माता पडली मूर्छागत ॥ पुत्र त्ने हें करूनियां ॥ ६१ ॥ देखोनि मातेचें दुःख ॥ संबोखीत परमपुरुष ॥ उठवूनि स्वहस्तें देख ॥ अश्रुपात धूतसे ॥ ६२ ॥ न करी चिंता अहो माता ॥ जें मागशी तें देईन आतां ॥ दृढ करूनि स्वचित्ता ॥ राहा सुखें म्हणतसे ॥ ६३ ॥ बा रे तुज करितां आपण ॥ दुःख विसरलें संपूर्ण ॥ रक्षिसी आम्हां वृद्धांलागुनी ॥ दैत्या वेगळें करोनी ॥ ६४ ॥ पुत्र असती आपणां दोन ॥ पाय पांगूळ अक्षहीन ॥ त्यांतें पोशील आतां कोण ॥ आम्हा कवण रक्षीला ॥ ६५ ॥ ऐकोन जननीचें वचन ॥ अव

गु० च०
६

लोकी अमृत दृष्टी करून ॥ पुत्र दोघे हि झाले सगुण ॥ आली दृष्टी चरणादिक ॥ ६६ ॥ वेदशा
स्त्रादि व्याकर्ण ॥ सर्व म्हणती तत्क्षण ॥ दोघे येवून धरिती चरण ॥ कृतार्थ झालों म्हणोनि
यां ॥ ६७ ॥ चिंतामणीचा होतां स्पर्श ॥ सुवर्ण करी लोहास ॥ तेसे महा अदृष्टीने तयांस
योग्यता आली तत्काळी ॥ ६८ ॥ अश्वासून तया वेळीं ॥ दिधला वर तत्काळी ॥ पुत्रपौ
त्रीं नांदा सबळी ॥ श्रियायुक्त सनातन ॥ ६९ ॥ सेवा करा जनकजननी ॥ पावा सु
ख माहात्म्यानी ॥ इह सौख्य पावोनी ॥ कालं मुक्त हें निश्चयें ॥ ७० ॥ ऐसें बोलोनि त
यांसी ॥ संतोषित से मातेसी ॥ पाहोनि यां दोघां पुत्रासी ॥ राहातां सुख पावाल ॥

अ० ५
६

॥७१॥ पुत्र दोघे शतायुषी॥ निश्चय धरीं वो मानसीं॥ कन्या पुत्र होतील यांसी॥ तुम्ही नेत्रीं देखाला॥७२॥ अखंड लक्ष्मी यांचे घरीं॥ यांचे वंशापरंपरीं॥ कीर्त्तिवंत सचराचरीं॥ प्रसन्न होती वेदशास्त्रें॥७३॥ आमुची अवज्ञा न करितां॥ निरोप द्यावा॥ आत्मा त्वरिता॥ जाणें असे उत्तर पंथा॥ दीक्षा द्यावया साधूजनां॥७४॥ सांगोनि माता पित्यासी॥ अदृश्य झाला परियेसीं॥ पावला त्वरीत पुरी काशी॥ गुप्तरूपें होता तेथें॥७५॥ निघाला तेथूनि बदरीवना॥ भेटी घेऊनि नारायणा॥ अवतार असे आपणा॥ कार्यकारण मनुष्य देहीं॥७६॥ दीक्षा करावया भक्तजना॥ तीर्थे हिंडणें आपणा॥ मनोवेगें मार्गक्रमणा॥ आले तीर्थ गो

कर्णासी ॥ ७७ ॥ ऐकोनि सिध्दमुनीचें वचना ॥ विनवी नामधारक आपण ॥ तें परिसा श्रोते
जन ॥ ह्मणे सरस्वती गंगाधर ॥ ७८ ॥ इति श्री गुरुचरित्र परमकथाकल्पतरु श्रीनृ
सिंह सरस्वत्योपाख्याने सिद्ध नामधारक संवादे दत्तात्रय अवतार कथनो नाम पंच
मोध्यायः ॥ ५ ॥ श्री गुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ ओवी ॥ ७८ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

श्रीदत्तात्रयजगद्गुरवेनमः॥ नामधारकम्हणेसिद्धासी॥ स्वामीतूंज्योतिअंधकारासी॥ प्र
काशकेलाआम्हासी॥ गुरुपीठआद्यंत॥१॥ त्रयमूर्तीहोउनिआपण॥ तीर्थेंकरावींकिं
कारण॥ विशेषअसेकायगोकर्णा॥ म्हणोनिगेलेतयास्थाना॥२॥ तीर्थेंअसतीअपरं
परीं॥ समस्तसांडूनिप्रीतीकरीं॥ कैसापावलादत्तात्री॥ अवतारीश्रीपादश्रियावल्ल
भा॥३॥ ऐकशिष्याशिरोमणी॥ तुवांपुशिलेंजेकांप्रश्नी॥ संतोषझालाअंतःकरणी
सांगेनचरित्रश्रीगुरूचें॥४॥ विस्तारोनिआम्हासी॥ सागास्वामीकृपेसी॥ म्हणोनि
लागलाचरणासी॥ नामधारकप्रीतिकारें॥५॥ ऐकोनिनामधारकाचेंवचन॥ संतोष

लें सिद्धाचें मन ॥ सांगतसे विस्तारोन ॥ गुरुचरित्र परियेसा ॥ ६ ॥ तुज करितां आह्मासी ॥
लाभ झाला असे मानसीं ॥ गुरुचरित्र सांगावयासी ॥ उत्कंठा मानसीं होयते ॥ ७ ॥ ह्मणे त्र
यमूर्ती अवतरोन ॥ तीर्थें हिंडे केवि आपण ॥ विशेष पावला गोकर्ण ॥ ह्मणोनि पुसती आ
ह्मातें ॥ ८ ॥ दत्तात्रय आपण ॥ तीर्थें हिंडत याचि कारण ॥ भक्तजन हितार्थ दीक्षेस्तक जा
णा ॥ उपदेश करावया ॥ ९ ॥ विशेष तीर्थ आपुलें स्थान ॥ गोकर्णीं शंकर असे जाण ॥ यास्व
कारणें निर्गुण ॥ त्रयमूर्ती वसती तया ठायीं ॥ १० ॥ गोकर्णींचें महात्म ॥ सांगतसे अनुप
म ॥ एकचित्त करूनि नेमा ॥ ऐके शिष्या नामधारका ॥ ११ ॥ त्या तीर्थाचे आदि अंतीं ॥ सांग

नगु ~~सा~~ विस्तृती ॥ जे पूर्वीं वर लाधले असती ॥ अपूर्व असे ऐकता ॥ १२ ॥ महाबळेश्वरालि
ग देखा ॥ स्वयंभू शिव असे एका ॥ आख्यान त्याचें ऐका ॥ लंबोदरें प्रतिष्ठिलें तों ॥ १३ ऋ
षी म्हणे सिष्यासी ॥ तीर्थ महिमा वानिसी ॥ विघ्नेश्वरें प्रतिष्ठिलें तयासी ॥ विस्तारूनि सांग
मज ॥ १४ ॥ ऐसें शिष्य विनविता ॥ ऐकोनि बहू संतोषता ॥ निरोपीत आद्यंता ॥ महाबळेश्व
र चरित्र ॥ १५ ॥ पुलस्त्य ब्राह्मणाची भार्या ॥ नाम मतिचें कैकया ॥ ईश्वरभक्ती अति प्रिया ॥
शिव पूजा सार्वकाळा ॥ १६ ॥ नित्य करी शिव पूजन ॥ पूजेवीण न घे अन्न ॥ ऐसें करितां ए
क दिन ॥ न मिळे लिंग पूजेसी ॥ १७ ॥ व्रतभंग होईल म्हणोनी ॥ मृत्तिका लिंग करूनी ॥ पूजी

अतिसंतोषोनी॥ भक्तिपूर्वक अवधारा॥१८॥ तिचा पुत्र अतिक्रूर॥ नाम तया दशशीर॥ आ
ला तेथें वेगवक्त्र॥ माता दर्शन करावया॥१९॥ नमिता झाला मातेसी॥ पुसे पूजा काय करि
सी॥ माता सांगे विस्तारेंसी॥ लिंग पूजिलें मृत्तिकेचें॥२०॥ रावण म्हणे जननीसी॥ मझी मा
ता तूं म्हणविसी॥ मृत्तिकेचें लिंग पूजेसी॥ अभाग्य आपण म्हणतसो॥२१॥ मागुती म्हणे ति
येसी॥ पूजितां फळ काय यासी॥ कैकया सांगे पुत्रासी॥ कैलासपद पाविजे॥२२॥ राव
णा म्हणे मातेसी॥ कैलास आणूनि तुज पाशीं॥ देईन हें निश्चयेंसी॥ सायास कां वो करि
तेसी॥२३॥ ऐसें बोलें तो रावण॥ मातेसवें करी पण॥ आणीन त्वरित उमारमण॥ कै

नास महिनलें केसी ॥ २४ ॥ पूजा करी वो स्वस्थ चित्तेंसी ॥ मत्ति कालिंगकाकारत्री
ह्मणोनि निघाला त्वरितेंसी ॥ मनोवेगें निशाचर ॥ २५ ॥ पावला त्वरें त्रिवपुरासी ॥ शुभ्र
रम्य पर्वतासी ॥ धरोनि हालवी क्रोधेंसी ॥ वीस बाहू भुजाबळें ॥ २६ ॥ आंदोळलें कै
लास भुवन ॥ उपटीतसे तो रावण ॥ दाही शिरें टेकून ॥ उचलीन ह्मणे उल्हासें ॥ २७ ॥ त्रि
रलाउनि पर्वतासी ॥ करटेंकूनि मांडिसी ॥ उचलितां झाला त्राणेंसी ॥ सप्त पाताळ आं
दोळलें ॥ २८ ॥ फणा चुकवी शेष आपण ॥ कूर्म भ्याला कांपोन ॥ भयचकीत देवगण ॥
अमरपूर कांपतसे ॥ २९ ॥ कंप झाला स्वर्गभुवना ॥ सत्यलोक विष्णुभुवना ॥ मेरु पडतसे

घडबडोन॥ म्हणती प्रळयो मांडला॥ ३०॥ कैलासपुरीचे देवगण॥ भयाभीत झाले कं
पायमान॥ भयाभीत गिरिजा आपण॥ होऊनि गेली शिवापाशीं॥ ३१॥ पार्वती विनवी
शिवासी॥ काय झालें कैलासासी॥ आंदोळतसे सभेसी॥ पजें पाहातां निर्धारीं॥ ३२
नगरांत झाला आकांत॥ बैसलेति तुम्ही स्वस्थ॥ करा प्रतिकार त्वरित॥ म्हणोनि
चरणा लागली॥ ३३॥ ईश्वर म्हणे गिरिजेसी॥ न करीं चिंता मानसीं॥ रावण मा
झा भक्त परियेसीं॥ खेळतसे भक्तीनें॥ ३४॥ ऐसें वचन ऐकोनी॥ विनवी गिरिजा
नमोनी॥ रक्ष रक्ष शूळपाणी॥ समस्त देवगणां तें॥ ३५॥ ऐकोन उमेची विनंती॥

शंकरें चेपिला वामहस्तीं॥ दाहीशिरें भुजासहिती॥ दडपलासे गिरीतळीं॥ ३६॥ चिंताक
रीमनीं बहुत॥ शिवशिव ऐसें उच्चारित॥ ध्यातसे स्तोत्र करित॥ शरणागता रक्षस्व म्हणोनी॥
३७॥ त्राहि त्राहि पिनाकपाणी॥ जगद्रक्षका शिरोमणी॥ शरण आलों तुझे चरणीं॥ म
रण केंचें भक्तासी॥ ३८॥ शंकर भोळा चक्रवर्ती॥ ऐकोनि त्याची विनंती॥ चेपिलें होतें
वामहस्तीं॥ काढिलें त्वरित न हूपेनें॥ ३९॥ स्फटला तेथूनि लंकेश्वर॥ स्तोत्र करीतसे
अपार॥ स्वशरीर छेदोनि परिकर॥ तंतू लाविले निजअंत्रें॥ ४०॥ वेद सहस्र एक वच
नीं॥ वर्णक्रमादि विस्तारोनी॥ सामवेद अति गायनीं॥ सप्तस्वारंगें गातसे॥ ४१॥ गणत्र

षेश्वर्‍युक्त॥ गायन करी लंकनाथा॥ तयाच्चीं नामें विख्यात॥ सांगेन ऐका एकचित्तें॥
४२॥ भौठ गण प्रख्यात॥ उच्चारीतसे लंकानाथ॥ मग ब्राह्मण विख्यात॥ नगण
क्षत्री विर्नयेंसी॥ ४३॥ भगण वैश्य ध्यानेंसी॥ गणू मुद्र वमेसी॥ जे गण दैत्यपरि ये
सी॥ रगणें प्रत्यक्ष व्यू नगुणें॥ ४४॥ सगण तुरंगरूपेंसी॥ ओट गणपरि येसी॥ विस्ता
रितां गायनेंसी॥ लंकापती रावण॥ ४५॥ गायन करीत नवरसेंसी॥ नामें सांगेन
परियेसीं॥ शांत भयानक अद्भुतेंसी॥ श्रृंगार हास्य करुणा रस॥ ४६॥ रुद्र वीर वि
भछेंसी॥ गायन करी अति उल्हासीं॥ वेणू वाजवी सप्तस्वरेंसी॥ ध्यानपूर्वक

वि रीनें॥४७॥ जंबूद्वीपवासज्यासी॥ आउस्वनामपरियेसीं॥ कंठींहूनउपजज्या
सी॥ मयुरस्वर अलापिता॥४८॥ उन्मवंशींउपजज्यासी॥ गीर्वाणकुळीं ब्रह्मवंशी
तप्तकांचनवर्णपरियेंसीं॥ वन्हीदेंवताश्रृंगाररस॥४९॥ द्वितीयस्वरऋषभासी॥
जन्मग्राहिपकासी॥ उपजहृदयस्थानेंसी॥ चत्विरेश्वरआजिपीतुरी॥५०॥ ब्रह्मा
ननामक्षेत्रवंशी॥ विराजवर्णयमदेवतेंसी॥ क्रीडाअद्भुतरसऐश्री॥ वीणावाज
वीरावण॥५१॥ तृतीयस्वरगांधारेंसी॥ गायनकरीरावणपरियेसीं॥ कुशद्वीपवा
सज्यासी॥ नासीकस्वरअवधारा॥५२॥ आजस्वरवर्णत्यासी॥ गीर्वाणवैश्यवंशीं

स्फवर्णवर्णकांतीसी॥ चंद्रदेवताअद्भुतरसें॥ ५३॥ मध्यभंश्वर चातुर्थक॥ क्रौंचद्वीपवा
सरेक॥ उरस्थानउक्तचारीस्फरव॥ क्रौंचस्वरअलापित॥ ५४॥ गीर्वाणकुळब्रह्मवंशा
कुंदवर्णरूपस्फरसा॥ ध्यानकरीलंकाधीशा॥ लक्ष्मीदेवताकरुणारसा॥ ५५॥ शाल्मल
द्वीपभूमीसी॥ जन्मपंचमस्वरासी॥ कंठींउपजो निनादासी॥ कोकिळास्वरगानसे॥ ५६॥
ध्यानकरीतयास्वरांसी॥ उपजझालापित्तवंशीं॥ कृष्णवर्णरूपत्यासी॥ गणनाथदे
वहास्यरसें॥ ५७॥ श्वेतद्वीपजन्मख्यात॥ स्वरअसेनामदेवता॥ ललाटस्थाननादव्य
क्तोदर्दूरस्वरअलापीदेखा॥ ५८॥ ऐसाधैर्यवंतस्वरासी॥ विभक्षीख्यातीउल्हासी॥

न गायें रावण परियेसीं ॥ ईश्वराप्रति भक्तीने ॥ ५९ ॥ पुष्करद्वीपउपजे त्यासी ॥ निषादस्वर ना
म परियेसीं ॥ उत्पत्ती अलाप संधीसी ॥ हस्तस्वर गानसे ॥ ६० ॥ अस्करवंद्रावे नूपकुळीं ॥ क
ल्मष्शूद्रवर्ण पाटली ॥ तुंबर मुनी देवतांस कळी ॥ सर्व देवता अवधारी ॥ ६१ ॥ भयानक
स्कर देखा ॥ चर्विष्याकुण असेनिका ॥ येणे परीस स्वरिका ॥ गायन करी लंकनाथ ॥
६२ ॥ रागें सहीनरागिणीसी ॥ गायन करी सामवेदासी ॥ श्रीरागादि वसंतासी ॥ अलाप
करी दशाग्रीर ॥ ६३ ॥ भैरवादि पंचम रागी ॥ नट नारायण मेघरागी ॥ गायन करी अ
भ्यास योगी ॥ लंकनाथ शिवाप्रती ॥ ६४ ॥ गोड कोल्हाळ कादाळी ॥ द्राविड रागीकौ

गु० च०

६

त्रिकमाळी ॥ देवगांधार आनंदलिळी ॥ गायन करी लंकनाथ ॥ ६५ ॥ धनश्री यावराजि
सी ॥ रामश्री कहिलु मंजिरेंसी ॥ गौडाक्री देशगा किहारिसी ॥ गायन करी लंकेश्वर ॥ ६६ ॥
भैरवी गुर्जरी सहिता ॥ वेळाउळी राग ललित ॥ कर्णाटकी हंसयुक्त ॥ गायन करी दशशि
रा ॥ ६७ ॥ त्राटकी मोटकी देखा ॥ ढकाक्षी क्षुधानाटका ॥ सैंधवा माळाक्री एका ॥
गायन करी लंकनाथ ॥ ६८ ॥ बगळी राग सोरटीसी ॥ कामबोध मधुमाधवीसी ॥
देवाक्रिया भूपाळीसी ॥ गायन करी दशानन ॥ ६९ ॥ राग वल्लभ माधुरीसी ॥ राव्हे
री राग हर्षी ॥ विहंरा दाशी चंडीशी ॥ वसवी जादि रागानें ॥ ७० ॥ शीर कापून आपुलें

अ०

६

६

देखा॥ जंत्र केलें करकमळिका॥ नरा काढून तंतुका॥ रावणेश्वर गातसे॥ ७१॥ समया
समयीं आलापणें॥ करी द्रूणाच्छी र आपण॥ प्रातःकाळीं करी गायन॥ अष्टराग परिये
सा॥ ७२॥ मध्यम रागवेळ वेळीं॥ द्रूणाक भैरवी करी भुपाळी॥ मल्हार धनाश्री बंगा
ळी॥ प्रातःकाळीं गातसे॥ ७३॥ वराडी ललिता गुर्जरें सी॥ गौडाक्री आहिरी कोल्हि
कें सी॥ माध्यान्हसमयीं गायनासी॥ रावण करी परियेसा॥ ७४॥ कुरंजी तुंडी माल
स्त्रियेसी॥ द्रूणाक पंचम परियेसीं॥ अपराण्हवेळ अतिहर्षी॥ ईश्वरा प्रती गातसे॥ ७५॥
चारी प्रकार गोडियेसी॥ रामक्रीया श्रीरागासी॥ देवीक्री फळमंजिरें सी॥ वसंत राहे ऋतु

काळीं ॥७६॥ ऐसे छत्तीस रागें सी ॥ गायन करी सामवेदासी ॥ निर्वाणरूप भक्तीसी ॥ चंद्रमौ
ळी सांबाच्चिये ॥७७॥ रावणाचे भक्तीसी ॥ प्रसन्न ईश्वर त्वरित तेंसी ॥ निजरूप अति हर्षी ॥ उ
भा राहिला सन्मुख ॥७८॥ पंचवक्त्र त्रिनेत्रेंसी ॥ उभा राहोनि संतोषीं ॥ काय इच्छा तुझे मा
नसीं ॥ मागवर म्हणतसे ॥७९॥ म्हणे रावणन्निवासी ॥ काय मागावें तुजपासीं ॥ लक्ष्मी माझे
घरचीदासी ॥ आठ निधी माझे घरीं ॥८०॥ चतुरानन माझा जोतिषी ॥ तेतीस कोटी देव हर्षी
सेवा करिती अहिर्निशी ॥ सूर्य चंद्र वरुण वायु ॥८१॥ अग्नि सारिखा सेवा करी ॥ वस्त्रें धूत
अति कुसरी ॥ यम माझा आज्ञाधारी ॥ निरोपावेगळ नदंजी कवणा ॥८२॥ इंद्रजि नासारि

७

रवा।पुत्र॥कुंभकर्णा ऐसा भ्रात्रा॥स्थान समुद्रामाजी पवित्र॥कामधेनु माझे घरीं॥८३॥सह
स्त्रकोटीआयुष्य मजा॥हें सांगणें नलगे तुजा॥आलों असें जे काजा॥केलासनेईनलंकेसी
८४॥व्रतअसेजननीसी॥नित्यपूजन तुम्हासी॥मनोरथ पुरवावे भक्तीसी॥कृपासिंधु
दातारा॥८५॥ईश्वरम्हणे रावणासी॥जरी चाड असे पूजेसी॥करीं गायन सामवेदासी॥
चंद्रमौळीचें भक्तीनें॥८६॥जे जे मनीचीवासना॥पुरेल त्वरित एक जाणा॥लिंगअसे प्रा
ण आपणा॥म्हणोनि दिधलें रावणासी॥८७॥पूजा करीं वेळ तिनी॥अष्टोत्तर एक जप क
रुनी॥रुद्राभिषेकें अभिषेकोनी॥पूजा करावी एकचित्तें॥८८॥वर्षें तीन जे पूजिती॥तेचि मा

सें स्वरूप होती ॥ जें जें मनीं इछिती ॥ तें तें पावती अवधारा ॥ ९ ॥ हें लिंग असे जयापासीं ॥ म
त्क नाहीं गा परियेसीं ॥ दर्शन मात्रें महादोषी ॥ उध्धरतील अवधारा ॥ १० ॥ ठेऊंन को भू
मीवरी ॥ जंवरी पावे तुझी नगरी ॥ वृषैं तीन पूजा करीं ॥ तूंचि ईश्वर होवील ॥ ११ ॥ वरल
धोनि लंकेश्वर ॥ निरोप देत कर्पूर गौर ॥ करूनि साष्टांग नमस्कार ॥ निघाला त्व
रित लंकेसी ॥ १२ ॥ इतुका होतां अवसर ॥ नारद होता ऋषेश्वर ॥ निघोनि गेला वे
वगत्र ॥ अमरपुरा इंद्रभुवना ॥ १३ ॥ नारद म्हणे इंद्रासी ॥ कायस्वस्थ चितें बैसला
सी ॥ अमरत्व दिल्हें रावणासी ॥ लक्ष्मी नेली आजि तुम्ची ॥ १४ ॥ चिरायु झाला लं

८

केश्वरा॥ प्राणलिंग देत कर्पूरगोरा॥ आणी कदि धला असे वरा॥ तूं चिरंजीव होसील॥ ९५॥
वर्षें तीन पूजिलें यासी॥ तूंचि माझें स्वरूप होसी॥ तुझें नगर केलासीं॥ मृत्यु नाहीं कदां तुज
९६॥ ऐसा वर लाधोनी॥ गेला रावण संतोषोनी॥ तेतीस कोटी देव कोंढोनी॥ म्हणट नी आतां
तुह्मासी॥ ९७॥ जावें त्वरित तुह्मी आतां॥ सेवा करावी लंकानाथा॥ उर्वशी रंभा मेनिका
त्वरिता॥ भेटीस न्याव्या रावणाचे॥ ९८॥ ऐसें वचन ऐकोनी॥ इंद्र भयाभीत मनीं॥ ना
रदा विनवी कर जोडोनी॥ काय करावें ह्मणतसे॥ ९९॥ नारद ह्मणे इंद्रासी॥ उपाय करा
त्वरितेंसी॥ जावें तुह्मी ब्रह्मयापासीं॥ उपाय करील तयासी॥ १००॥ इंद्र नारद समवे

ता॥ गेले ब्रह्मलोका त्वरित॥ विस्तारेनियां वृत्तांत॥ सांगे इंद्र ब्रह्मयासी॥ १०२॥ ब्रह्मा ह्म
णे इंद्रासी॥ जावें त्वरीत वैकुंठासी॥ दैत्यवैरी हृषीकेशी॥ उपाय करील निर्धारिं॥ ह्म
णोनि निघाले तिघेजण॥ पावले त्वरीत वैकुंठभुवन॥ भेटला तत्काळ नारायण॥ सांगे
ती वृत्तांत त्या रावणाच्या॥ ३॥ विरिंची ह्मणे विष्णूसी॥ प्रतिकार करावा वेगेंसी॥ कारण असे
तुह्मासी॥ रामअवतारीं परियेसा॥ ४॥ तेतीस कोटी देवासी॥ घातलें असे बंदीसी॥ याचि का
रणें तुह्मासी॥ करणें असे अवधारा॥ ५॥ ईश्वराचें प्राणलिंग॥ घेऊनि गेला राक्षस सां
गा॥ आतां रौणा नाहीभंग॥ तोचि होईल ईश्वरा॥ ६॥ त्वरित करावा उपाय यासी॥ पुढें जड हो

ईल तुह्मासी॥ निर्दाळावया राक्षसासी॥ अवतारोनि तुह्मीच यावें॥ ७॥ ऐसें विनवी चतु
रानन॥ मग कोपोनि ह्मणे नारायण॥ कार्य नासेल ह्मणुन॥ निघालाऽउ कर केला सा
८॥ विष्णू आला ईश्वरापासीं॥ ह्मणे शंकरा परियेसी॥ प्राणलिंग रावणासी॥ द्यावया
कारण तुह्मा काय॥ ९॥ रावण क्रूर महादैत्य॥ सुरवर सकळ त्याचे भृत्य॥ कारागृहीं अ
मती समस्त॥ केवि सुटती सांग आह्मा॥ १०॥ ऐसें दुराचारियासी॥ वर देतां तुह्मासीं
दैव लगेलें त्याचे घरासी॥ घेईल स्वर्ग निर्धारें तो॥ ११॥ ईश्वर ह्मणे विष्णूसी जुंए
लोंत याचे भक्तीसी॥ विसर पडला आह्मासी॥ संतोषें दिधलें प्राणलिंग॥ १२॥ आपुलें

शिर छेदोनि देखा॥ वीणा केला स्वहस्तका॥ सप्तस्वर वेदादिका॥ गायन केलें संतोषें॥
१३॥ जरी मागता पार्वतीसी॥ देतों सत्य परियेसीं॥ भुली पडली भक्तीसी॥ लिंग नेलें प्राणमा
झा॥ १४॥ विष्णू म्हणे उमाकांता॥ तुम्ही ऐसा वर देता॥ आम्हां सायास होय तत्वता॥ देत्यउ
न्मत होतासी॥ १५॥ देवद्विजलोकांसी॥ पीडा करिती बहुवसी॥ याचि कारणें आम्हासी॥
अवतार घेणें घडतें देखा॥ १६॥ कधीं दिल्हें लिंग त्यासी॥ नेलें असेल लंकेसी॥ शं
कर म्हणे विष्णूसी॥ पांच घटिका झाल्या आतां॥ १७॥ एकतां चिद्रीव वचन उपाय
करी नारायण॥ धाडिलें चक्र सुदर्शना॥ सूर्या आड व्हावयासी॥ १८॥ बोलाउनि ना

रदासी॥ सांगतसे हृषीकेशी॥ तुह्मी जावें त्वरितेंसी॥ रावण जातो लंकेसि देखवा॥ १९॥ मा
र्गी जाउनि तयासी॥ विलंब करावा परियेसीं॥ जाउं न द्यावे लंकेसी॥ त्वरित जावे ह्म
णतसे॥ २०॥ चक्र झालें सूर्या आड॥ स्नान संध्या रावणाचा आड॥ तुह्मी जाउनि यांह
ढ॥ विलंब करावा तयासी॥ २१॥ ऐकोनियां श्रीविष्णूचे बोला॥ नारद त्वरित निघो
नि गेला॥ मनोवेगें पातला॥ मार्गक्रमितां लंकानाथ॥ २२॥ नारदातें पाठऊनी॥ वि
ष्णू विचारी आपुल्या मनीं॥ गणेशातें बोलाउनी॥ पाठऊं ह्मणे विघ्नासी॥ २३॥
बोलाउनि गणेशासी॥ सांगे विष्णू परियेसीं॥ कैसा रावण तुजसी॥ सदा उपेक्षीतो॥ २४

सकळदेवतुजवंदिती॥ त्याचेमनोरथपुरती॥ तुजजेकांउपेक्षिती॥ विघ्नेंवाधितीत
यासी॥ २५॥ तुजनेणतांरावणदेखा॥ घेउनिगेलानिधानएक॥ प्राणलिंगअ
तिविशेखा॥ नेलेंशिवाचावळउनी॥ २६॥ आतांत्वांकरावेंएक॥ रावणापाशीं
जाऊनिदेख॥ कपटरूपव्हावेंकुअकं॥ बाळवेषाधरोनियां॥ २७॥ वाटे
सिहोईलअस्तमान॥ रावणकरीलसंध्यावंदन॥ नारदगेलायाचिकारण॥
विलंबकरावयाराक्षसासी॥ २८॥ आज्ञाशिवाचीरावणासी॥ नठेवींलिंगभूमि
सी॥ शौचाचमनसमयासी॥ आपणाजवळीनठेविजे॥ २९॥ बाळवेषातुवांजावें॥

त्रिध्य रूपक रुणाभावें॥ सूक्ष्म रूप दाखवावें॥ लिंग ध्यानें विश्वास्करुनी॥२०॥ संध्या
समयीं तुं स्नेहातीं॥ लिंग देईल विश्वासरीती॥ तुवां ढेवावें तत्काळ क्षिती॥ लिंगगु
हील तेथेंची॥२१॥ येणे परी गणेशासी॥ त्रिकवी विष्णू परियेसीं॥ सूतो बोलि तये
हेषीं॥ भानुकें मागे नये वेळीं॥२२॥ लाडु तिळवे पंचखाद्य॥ इक्षु खोबरें दाळि
मेआद्य॥ शार्करा घृत क्षीर सद्य॥ द्यावें त्वरित आपणासी॥२३॥ चणे भिजऊनि
आपणासी॥ तंदूळ लाह्या साखरेंसी॥ त्वरीत भक्षण करावयासी॥ द्यावें स्वामी
ह्मणतसे॥२४॥ जें जें मागीतलें विघ्नेश्वरें॥ त्वरित दिधलें शारंगधरें॥ भक्षीत

निघाला वेगवत्रें ॥ ब्रह्मचारी वेष धरूनी ॥ ३५ ॥ गेला होता नारद पुढें ॥ ब्रह्मऋ-
षी महात्म्य गाढें ॥ उभा देखला रावणापुढें ॥ कवण कोठूनि आलासी ॥ ३६ ॥ रावण म्ह-
णे नारदासी ॥ गेलों होतों कैलासासी ॥ केलें उत्कृष्ट तपासी ॥ तोषविलें तया शिवा ॥
३७ ॥ तेणें प्रसन्न होऊनि आम्हासी ॥ लिंग दिधलें परियेसीं ॥ आणी कू सांगीत-
लें संतोषीं ॥ लिंग महिमा अपार ॥ ३८ ॥ नारद म्हणे लंकनाथा ॥ देव थोर तुझें
आतां ॥ लिंग लाधलोसि अद्भुता ॥ जाणों आम्ही आद्यंता ॥ ३९ ॥ दाखवीं लिंग
आम्हासी ॥ खुणे ओळखूं परियेसीं ॥ लिंगलक्षण विस्तारेंसी ॥ सांगूं आम्ही तुजला

गी॥ ४०॥ नारदाचिया वचनासी॥ नकरी विश्वास परियेंसी॥ दाखवीतसे दुरोनि लिं
गासी॥ भक्त करी नित्यासमयीं॥ ४१॥ नारद म्हणे लंकेश्वरा॥ लिंग महिमेंचा प्रका
रु ऐसा॥ सांगेन तूज बहु स्फुरसा॥ बैसोनि ऐकें स्वस्थचित्तें॥ ४२॥ लिंग उपज
लें कवणे दिवसीं॥ जाणों आली पूर्वेसी॥ एकचित्तें परियेसी॥ कथा असे अ
ति अपूर्व॥ ४३॥ गिळनि सकळ सोरभासी॥ मृग एक काळाग्नि समेंसी॥ ब्र
ह्मांड खंड परियेंसी॥ पडिला होता तो मृग॥ ४४॥ ब्रह्मा विष्णू महेश्वरें सी॥
गेले होते पारधियेसी॥ मृग मारिले परियेसीं॥ भक्षिलें मेद तयावेळीं॥ ४५॥

तयासि होतीं तीन श्रृंग ॥ खालीं असती तीन लिंग ॥ तिघीं घेंतले तीन भाग ॥ प्राणलिंगें
परियेसा ॥ ४६ ॥ लिंग महिमा एक कानीं ॥ जे पूजिती वर्ष तीनी ॥ तेचि ईश्वर होती निर्गुणी
वेदमूर्ती तोचि होय ॥ ४७ ॥ लिंग असे जये स्थानीं ॥ तेंचि कैलास जाण मनीं ॥ महत्व अ
से याच्या गुणीं ॥ ब्रह्मा विष्णू महेश्वरासी ॥ ४८ ॥ असे आणीक एक वरवे ॥ सांगेन ऐ
क एका भावें ॥ रावण म्हणे आम्हा जावें ॥ असे त्वरित लंकेसी ॥ ४९ ॥ म्हणोनि निघा
ला महाबळी ॥ नारद म्हणे तया वेळीं ॥ सूर्यास्त आहे जवळी ॥ संध्याकाळ ब्राह्मणा
सी ॥ १५० ॥ सहस्रवेळ आचरसी ॥ संध्याकाळीं मार्ग क्रमिसी ॥ वाटे सहोईल तुजनि

त्री ॥ संध्यालोप होईला ॥ ५१ ॥ आह्मी जाऊं संध्यावंदनासी ॥ ह्मणोनि नारद विनयेंसी ॥
पुसोनियां रावणासी ॥ गेला नारद नदीसी ॥ ५२ ॥ इतुकिया अवसरीं ॥ पातला गणेश ब्र
ह्मचारी ॥ रावणापुढें चांचरी ॥ समिधा तोडी कवतुकें ॥ ५३ ॥ रावण चिंती मानसीं ॥ व्रतभं
ग होईल आपणासी ॥ संध्या करावी त्रिकाळेंसी ॥ संदेह घडला ह्मणतसे ॥ ५४ ॥ ईश्व
रें सांगीतलें आह्मासी ॥ लिंग न ठेवावें भूमीसी ॥ संध्यासमयो झाली निशी ॥ काय क
रूं ह्मणतसे ॥ ५५ ॥ तंव देखिला ब्रह्मचारी ॥ अति सुंदर बाळकापरी ॥ हिंडतसे न
दीतीरीं ॥ देखिला रावणें तयावेळीं ॥ ५६ ॥ मनीं विचारी लंकानाथ ॥ ब्रह्मचारी कुमा

र दिसत॥ न करी आमचा विश्वासघात॥ लिंग देऊं तया हातीं॥५७॥ संध्या करूं स्वस्थचित्तें मी
लिंग असेल तयापासीं॥ बाळक असे हें निश्चयेंसी॥ म्हणोनि गेला तयाजवळी॥५८॥ दे
खोनियां द्वादशाब्दिरा॥ पळ तसें लंबोदरा॥ रावण झाला द्विजवर॥ अभय देऊनि गेला ज
वळी॥५९॥ रावण म्हणे तयासी॥ तूं कवणाचा सांग आम्हासी॥ मातापिता कवण तुज
सी॥ कवणकुळीं जन्म तुझा॥६०॥ ब्रह्मचारी बोले रावणा॥ इतकें पुसतसी कवण्या
कारणा॥ आमुच्या बापें तुझ्या रुणा॥ काय द्यावें सांग मज॥६१॥ हांसोनियां लंके
श्वर॥ लोभें धरिला याचा कर॥ सांग बाळका कवणाचा कुमर॥ प्रीतिभावें पुसतों मी

६२॥ ब्रह्मचारी ह्मणे रावणासी॥ आमुचा पिता काश्यपु ऋषी॥ जटाधारी भस्मांगासी॥ रु
द्राक्षमाळा असती देखा॥ ६३॥ शंकर ह्मणती तयासी॥ भीक्षा मागणें अहिर्निशी॥ वृ
षभारूढ उमासरसी॥ जननी तें जगन्माता॥ ६४॥ इतुकें आह्मा पुसतोसी॥ तुज देखतां
भय मानसीं॥ बहूत वाटे परियेसीं॥ सोडें हा तुजा छंदे॥ ६५॥ रावण ह्मणे ब्रह्मचा
री॥ तुझा पिता असे दरिद्री॥ भीक्षा मागे घरोघरीं॥ सौख्य तुज काही नसे॥ ६६॥ आ
मुचे नगर लंकापुर॥ रत्नखचीत असे सुंदर॥ आह्मासवें चाल सत्वर॥ देवपूजा
करीत जायीं॥ ६७॥ जें जें मागसी आह्मासी॥ सकळ देईन परियेसीं॥ सुखें राहावें म

जपासी॥ ह्मणेरावणतेवेळीं॥ ६८॥ ब्रह्मचारीह्मणेत्यासी॥ लंकेसिबहूतराक्षसी॥ आ
ली बाळकअरण्यवासी॥ खातीलतेथेंजतांची॥ ६९॥ नयेऊं तुझियानगरासी॥
सोडजाऊंदेघरासी॥ क्षुधेपीडितोबहुवसीं॥ ह्मणोनिभक्षितोभातुकें॥ ७०॥ इतुकें
ऐकोनिलंकनाथ॥ त्याबाळकासंबोखित॥ लिंगधरीं रे ऐसें ह्मणत॥ मी संध्या
करीनतंवरी॥ ७१॥ बाळकविनवीतयासी॥ नधरीलिंगपरियेंसी॥ मी ब्रह्मचारीअ
रण्यवासी॥ उपद्रवूंनकोह्मणतसे॥ ७२॥ जझेंलिंगअसेजड॥ आपणबाळअसें
वाड॥ नेघेंलिंगजाऊंदेसोड॥ धर्मघडेलतुजलागीं॥ ७३॥ नानापरीसंबोखित

लिंग देत लंकानाथ॥ संध्या करावया आपण त्वरित॥ समुद्रतीरीं बैसला॥ ७४॥ ब्रह्म
चारी तयासी॥ उभा विनवीतसे रावण्णासी॥ जड झालिया आपणासी॥ ठेवीन त्वरित
भूमीवरी॥ ७५॥ वेळ तीन परियेसीं॥ बोलावीन तुम्हासी॥ वेळ लागलिया परियेसी
आपण ठेवीन भूमीवरी॥ ७६॥ ऐसा निर्धार करूनी॥ उभा गणेश लिंग घेऊनी॥ सम
स्त देव विमानीं॥ बैसोनि पाहाती कवतुक॥ ७७॥ अर्घ्यसमयीं रावणासी॥ बोला
वी गणेश परियेसीं॥ जड झालें लिंग आम्हासी॥ सत्वर घे गा म्हणतसे॥ ७८॥ न्या
स पूर्वक अर्घ्य देखा॥ रावण करी अति विवेका॥ हातीं दाखवी बाळका॥ ये तों राहें म्हणे॥

नी॥७९॥ आणी कक्षणभर राहोनी॥ गणेश बोलले वेळ दोनी॥ जड जाह्लें ह्मणोनी॥ त्री
घ्रयावें ह्मणतसे॥८०॥ नयेरावण ध्यानस्त॥ गणेश असेंउ चारित॥ समस्त देवांतेंसा
क्षी करीत॥ लिंग ठेवीन भूमीवरी॥८१॥ श्रीविष्णूतें स्मरोनी॥ लिंग ठेविलें स्थापोनी॥
संतोष झाला गगनीं॥ पुष्पें वर्षती सुरवर॥८२॥ अर्घ्य देवोनि लंकेश्वर॥ निघोनि आ
ला वेगवस्त्र॥ तव देखिलें लिंग स्वतन्त्र॥ भूमी सहीत हालतसे॥८३॥ अवेशोनि रा
वण देखा॥ ठोंसे मारी गणनायका॥ हास्यवदनें रडे तो ऐका॥ भूमीवरी लोळतसे॥८४॥
ह्मणे माझिया पित्यासी॥ सांगेन आतां त्वरितेंसी॥ कां मारिलें मज बाळकासी॥ ह्मणो

निरउननि घाला देखा ॥ ८५ ॥ मग रावण काय करी ॥ लिंग धरोनियां दृढ करीं ॥ उचलूं गे
ला नाना परी ॥ भूमीसहीत हालतसे ॥ ८६ ॥ कांपे धरणी तये वेळी ॥ रावण उचली म
हाबळी ॥ न ये लिंग शिर आफळी ॥ महाबळी राहिला ॥ ८७ ॥ नाम पावला याचि का
रणे ॥ महाबळेश्वर लिंग जाण ॥ मुरडोनि वोढितां रावण ॥ गोकर्णाकार जाहाला ॥
८८ ॥ ऐसें करितां लंकनाथ ॥ मागुती गेलात पार्था ॥ ख्याती झाली गोकर्णांता ॥ सम
स्त देव तेथें आले ॥ ८९ ॥ आणीक असे अपार महिमा ॥ सांगतसे अनुपमा ॥ स्कंदपु
राणीं वर्णिली शिमा ॥ प्रख्यात असे परियेसा ॥ ९० ॥ ऐकोनि सिधाचें वचन ॥ नामधा

रकसंतोषोन॥ पुनरपी चरणा लागे जाण॥ म्हणे सरस्वती गंगाधरु॥९१॥ इति श्री
गुरुचरित्र परमकथाकल्पतरु श्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्याने नामधारकसं
वादे गोकर्णप्रतिष्ठानो नाम षष्टोऽध्यायः॥६॥ श्रीदत्तात्रेयार्पणमस्तु॥ ओव्या
१९२॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥

श्रीदत्तात्रयजगद्गुरवे नमः॥ नामधारक म्हणे सिद्धासी॥ गोकर्ण महिमा आम्हासी॥
निरोपिजे स्वामी ह्ळ. पैसी॥ पूर्वीं कोणा साक्ष झाली॥ १॥ समस्त तीर्थें सांडूनी॥ श्रीपाद गे
ले किं कारणीं॥ पूर्वीं आधार केला कवणी॥ पुराण कथा सांगा मज॥ २॥ ज्यावरी असे
गुरूची प्रीती॥ तीर्थ महिमा ऐकणें चित्तीं॥ वांछा होतसे ज्ञानज्योती॥ कृपासिंधू
गुरुराया॥ ३॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी॥ गोकर्ण महिमा मज पुससी॥ सांगेन तुज
विस्तारेंसी॥ एकचित्तें परियेसा॥ ४॥ पूर्वींयुक्ष्वाकुवंशीं॥ मित्रसह राजा परियेसी
प्रतापवंत क्षत्रराशी॥ सर्वधर्मरत देखा॥ ५॥ राजा सकळ शास्त्रज्ञ॥ विवेकी असे

श्रुतीनिपुण ॥ बलाढ्य शूर महाभीम ॥ नित्योद्योगी दयानिधी ॥ ६ ॥ असतां राजा एके
दिवसीं ॥ विनोदें निघाला पारधीसी ॥ प्रवेशला महावनासी ॥ वसतीशार्दूळसिंह जे
थें ॥ ७ ॥ निर्मनुष्य अरण्यांत ॥ राजा पारधी खेळत ॥ भेटला तेथें अद्भुत ॥ दैत्य महाभ
यानक ॥ ८ ॥ राजा देखोनि तयासी ॥ वधें शर कोपेंसी ॥ मूर्छना येऊ धरिणीसी ॥
पडला दैत्य तयावेळीं ॥ ९ ॥ होता तयाचा बंधू जवळी ॥ आक्रंदनसे प्रबळी ॥ पाषा
णहाणी कपाळीं ॥ बंधूशोकें करोनियां ॥ १० ॥ प्राणत्यजितां निशाचर ॥ बंधूसि म्ह
णे नरि तूं होसी माझा सहोदर ॥ तया रायाचा निर्धार ॥ सूड घेईं माझा तूं ॥ ११ ॥

ऐसे बोलूनि बंधूसी ॥ दैत्य पावला पंचत्वासी ॥ अनेक माया तयापासीं ॥ नररूप
धरिलें तया वेळीं ॥ १२ ॥ रूप धरोनि मानवाचें ॥ सौम्य वाणी बोले वाचे ॥ सेवकत्व क
री राजयाचें ॥ अति नम्रत्व बोंलोनियां ॥ १३ ॥ सेवा करी नाना प्रकारी ॥ सेवकाचे
सारिखें मन धरी ॥ ऐसा केचितू दिवसवरी ॥ वनांतरीं राजा होता देखा ॥ १४ ॥ स
मस्त मृग जिंकूनी ॥ दुष्ट जीवातें वधोनी ॥ राजा आला परतोनी ॥ आपुले नगरा
पति येसा ॥ १५ ॥ ऐसें असतां एके दिवसी ॥ पित्रश्राद्ध आलें परियेंसीं ॥ आमं
त्रण सांगे ऋषींसी ॥ वसिष्ठादिकां परियेसा ॥ १६ ॥ ते दिवसीं राजा स्वयपाक ॥ क

रवीराजा सविवेका ॥ कापट्य होता जो सेवका ॥ तया स्थानी ठेविला ॥ १७ ॥ रा
जा ह्मणे तयासी ॥ पाकस्थानी तूं वससी ॥ जेजें मागेल भाणेसी ॥ सर्व आणूनि
तां द्यावें ॥ १८ ॥ अंगिकारोनि तो सेवका ॥ नरमांस आणोनि देखा ॥ कापट्यभा
वे करवी पाक ॥ केली शाक तयावेळीं ॥ १९ ॥ ठाय घालितां ऋषेश्वरासी ॥ प
हिलेंचि वाढिलें मांसासी ॥ पाहातां कोप आला वसिष्ठासी ॥ दिधला शाप त
यावेंळी ॥ २० ॥ वसिष्ठ ह्मणे रायासी ॥ नरमांस आह्मा वाढिसी ॥ त्वरित ब्र
ह्मराक्षस होसी ॥ ह्मणोनि शाप दीधला ॥ २१ ॥ शाप देतां तयेकाळीं ॥ राजा को

पळात्तत्काळीं ॥ अपराध नसतां प्रबळी ॥ वायां मज कां श्रापिलें ॥ २२ ॥ नेणों
मांस पाक कोणी केला ॥ माझा निरोप नाहीं झाला ॥ वृथा आमुते श्रापदि
धला ॥ आपण श्रापी नत्स पा तसे ॥ २३ ॥ उदक घेउनी अंजुळी ॥ श्रापावयां
सिध्द झाला तये काळीं ॥ नवरोज पत्नी येउनि जवळी ॥ वर्जी आपुले पतीतें ॥ २४ ॥ पती
स म्हणे ते नारी ॥ गुरूसि श्रापितां दोष भारी ॥ वंदूनि तयाचे चरण धरी ॥ भवसागरीं तर
शील ॥ २५ ॥ मदयतीसतीचे वंचन ॥ मानिता झाला राजा आपण ॥ अंजुळीचें उदक जा
ण ॥ टाकी आपुले चरणावरी ॥ २६ ॥ श्राप देनां कल्मषपाणी ॥ पडलें राजयाचे चरणीं

कल्मषपाद नाम म्हणोनी ॥ ब्रह्मराक्षस झाला तो राव ॥२७॥ राजपत्नी परियेसीं ॥ लाग
ली वसिष्ठचरणासी ॥ उद्धरीं स्वामी बाळकासी ॥ येवढा कोप काय काज ॥२८॥ करुणावच
न ऐकोनी ॥ शांत झाला वसिष्ठ मुनी ॥ वर्षें बारा क्रमोनी ॥ पुनरपी राजा होईल ॥२९॥ उःशाप दे
ऊनि वसिष्ठ ऋषी ॥ गेला आपुले स्थानासी ॥ ब्रह्मराक्षस राजा परियेसी ॥ होऊनि गेला
वनांतरा ॥३०॥ निर्मनुष्य अरण्यांत ॥ राजा राहिला प्रख्यात ॥ भक्षीतसे अनेक जंता ॥ पशु
मनुष्यादि करुनी ॥३१॥ ऐसें क्रमितां तये वनी ॥ मार्गस्थ दंपत्यें दोनीं ॥ ब्राह्मण जातां मार्ग
क्रमुनी ॥ देखिला राक्षस भयासुर ॥३२॥ येऊनि धरी ब्राह्मणासी ॥ व्याघ्र जैसा पशूसी ॥

३

घेऊनि गेला भक्षावयासी ॥ विप्रस्त्री समागमें ॥ ३३ ॥ अति शोक करी ब्राह्मणी ॥ जा
ई नि लागे राक्षसचरणीं ॥ राखें मज ला अहेवपणी ॥ प्राणेश्वरा नें सोडीं पितया ॥ ३४ ॥
न भक्षीं गा माझा पती ॥ माझी न यावरि अति प्रीती ॥ मज भक्षीं गा स्कमती ॥ वल्लभा
तें सोडुनी ॥ ३५ ॥ पतीवीण राहातां नारी ॥ जन्म वृथा चि दगडापरी ॥ पहिलें मानें स्वि
कांरी ॥ प्राण राखें पतीचे ॥ ३६ ॥ पति लावण्य पूर्ववयसी ॥ वेदशास्त्रपारगासी ॥ याच्या
प्राण जरि तूं रक्षिसी ॥ जगीं होईल तुज पुण्य ॥ ३७ ॥ कृपा करीं गा आह्मावरी ॥ हो
ईन तुझी कन्याकुमरी ॥ मज पुत्र होतील जरी ॥ नाम वाढवीन तुझें मी ॥ ३८ ॥ ऐसें ना

नापरी देखा॥ विप्रस्त्री करी महा दुःखा॥ बोलन मानोनि राक्षसें ऐका॥ त्या ब्राह्मणा
तें भक्षिलें॥ ३९॥ पतीतें भक्षिलें देखोनी॥ शाप वदली ते ब्राह्मणी॥ ह्मणे राक्षसा ऐक
कानीं॥ शाप माझा निर्धारीं॥ ४०॥ तूं राजा सूर्यवंशीं॥ शापास्तव राक्षस झालासी॥ पु
न्हा मागुता राजा होसी॥ द्वादश वर्षानंतर॥ ४१॥ रमतां तूं स्त्रियेसवें॥ प्राण जाईल स्व
भावें॥ आह्मां अनाथां भक्षिलें दुष्टभावें॥ दुरात्मया राक्षसा॥ ४२॥ शाप देऊनि त
यावेळीं॥ पतीच्या अस्थी मिळऊनि जवळी॥ काष्ठें घालूनियां प्रबळी॥ अग्नी प्र
वेशा केला तिणें॥ ४३॥ ऐसें असतां राजा देखा॥ क्रमिलीं तेथें बारा वरिखा॥ पुनरपीं

राजा होऊनि रेका ॥ आला आपुले नगरासी ॥ ४४ ॥ विप्रस्त्रियेचें शापवचन ॥
स्त्रियेसि सांगीतली खुण ॥ ह्मणे संग करिता क्षण ॥ मृत्यु असे आपणासी ॥ ४५ ॥ ऐ-
कोनि पतीचें वचन ॥ मदयंती दुःख करी आपण ॥ मन करूनि निर्वाण ॥ त्यजावया
प्राण पाहातसे ॥ ४६ ॥ मदयंती ह्मणे रायासी ॥ संतान नाहीं तुमचे वंशासी ॥ आ-
तां कष्टलों बारा वर्षीं ॥ आपुलें कर्म न चुकेची ॥ ४७ ॥ ऐकोनि सतीचें वचन ॥ शोकें
दाटला अती गहन ॥ अश्रु आले नेत्रांतुन ॥ काय करूं ह्मणतसे ॥ ४८ ॥ मंत्री वृद्ध पु-
रोहितासी ॥ बोलाविलें परियेसी ॥ ब्रह्महत्या घडली आह्मासी ॥ विमोचन होय क-

वणेपरी॥ ४९॥ मंत्रीवृद्धपुरोहित॥ तयांसिह्मणती ऐकामान॥ तीर्थें आचरावींसम
स्त॥ तेणेंपुनीत व्हाल तुह्मी॥ ५०॥ करोनि ऐसा विचार॥ राजानिघे तीर्थासाचार॥ सर्व
तीर्थेंपरिकर॥ विधीपूर्वककरीतसे॥ ५१॥ ज्याज्यातीर्थाजाय आपण॥ अनेकपुण्यक
रीजाण॥ यज्ञादिकर्मब्राह्मणादान॥ अन्नसंतर्पणकरीतसे॥ ५२॥ ऐसीं नानातीर्थें
करित॥ परी ब्रह्महत्यासवेंयेत॥ अघोररूपीअसेदिसत॥ कवण्यापरीनजायची
५३॥ कष्टोनिराजा बहुतापरी॥ निर्वाणहोऊनिमनाभीतरी॥ हिंडतआलामिथु
ळापुरी॥ चिंताग्रस्तहोऊनियां॥ ५४॥ नगराबाह्यप्रदेशीं॥ श्रमोनिराजापरिये

सीं॥ चिंता करी मानसीं॥ वृक्षछाये बैसलासे॥ ५५॥ ऋषेश्वरांसमवेन जैसा रुद्रप्र
काशित॥ गौतमऋषी अवचित॥ तयास्थानासि पातला॥ ५६॥ राजा देखोनि गौतमा
सी॥ चरणीं लोळे संतोषीं॥ नमन करी साष्टांगेंसी॥ भक्तिभावें करोनियां॥ ५७॥ अ
श्वासूनि तये वेळीं॥ गौतम पुसे करुणा बाहाळी॥ क्षेमसमाधान सकळी॥ पुस
ता जाहला वृत्तांत॥ ५८॥ काय झालें तुझें राज्य॥ अरण्यवासाचें काय काज॥ चिंता
कुळित मुखांबुज॥ कवण कार्य घडलें असे॥ ५९॥ ऐकोनि ऋषीचें वचन॥ राजा
सांगे विस्तारोन॥ श्राप जाहाला ब्रह्मवचन॥ ब्रह्महत्या घडली मज॥ ६०॥ प्रायश्चि

त्त सकळिक ॥ यज्ञादि सर्वधर्मादिक ॥ स्कक्षेत्रें अपार तीर्थें देख ॥ आपणसक
ळ आचरलों ॥ ६१ ॥ त्रा मन होय महादोष ॥ सवेंचि येत अघोर रूप ॥ व्रतें आचर
लों कोटी शत ॥ न जाय दोष परियेसा ॥ ६२ ॥ आजिचेनि माझें सफळ जन्म ॥ दर्शन
जाहालें जी तुमचें चरण ॥ होतील माझे कष्टनिवारण ॥ म्हणोनि चरणा लागला ॥
६३ ॥ ऐकोनि रायाचें वचन ॥ करुणायुक्त सांगे गौतम ॥ भय सांडीं गा निर्वाणवचन
तारील त्र्यंकर मत्यंजयो ॥ ६४ ॥ तुझे पापनिवारणासी ॥ सांगेन तीर्थ विशेषीं ॥ म
हापातकसंहारावयासी ॥ गोकणक्षेत्र असे भलें ॥ ६५ ॥ स्मरण करितां गोकर्णासी

ब्रह्महत्यादिपापनाशी ॥ जेथें ईश्वर सदा निवासी ॥ मृत्यंजय सदाशिव ॥ ६६ ॥ जैसें
कैलासाचे शिखर ॥ अथवा मूर्धानी मंदिर ॥ निश्चय वास कपूर्गौरा ॥ गोकर्णक्षे
त्रीं परियेसा ॥ ६७ ॥ जेवीं अंधःकार रजनी ॥ प्रकाशाशावया जे कि अग्नी ॥ चंद्रो
दय जरि होय निर्वाणी ॥ तरि सूर्यप्रकाशावीण गती नव्हे ॥ ६८ ॥ तैसें समस्त ती
र्थांनीं ॥ पापन वजाय याचिगुणें ॥ सूर्योदयीं तम हरणें ॥ तैसें गोकर्णदर्शनें हो
य ॥ ६९ ॥ सहस्त्र ब्रह्महत्या जरी ॥ घडल्या असती या शरीरीं ॥ प्रवेश होतां गोक
र्णक्षेत्रीं ॥ शुधात्मा होय परियेसा ॥ ७० ॥ रुद्रोपेंद्रविरिंचीदेखा ॥ जावूनि तया

गु० च०
८

स्थानीं ऐका ॥ तप केलें सकळिका ॥ कार्यसिद्धी होय त्यांप्रती ॥ ७१ ॥ भक्तिपूर्वक त
या स्थानीं ॥ जपव्रत करी जाणोनी ॥ फळ होय त्या लक्षगुणी ॥ असे पुण्यक्षेत्र ऐसें ॥ ७२
जेथें ब्रह्माविष्णू देखा ॥ इंद्रादि देवां सकळिकां ॥ साध्य झालें तप ऐका ॥ या वेगळें
काय सांगूं ॥ ७३ ॥ जाणतो साक्षांत ईश्वर ॥ गोकर्णक्षेत्र कैलासपुर ॥ प्रतिष्ठा क
री विघ्नेश्वर ॥ विष्णू निरोपें विनयार्थ ॥ ७४ ॥ समस्त देव तेथें येती ॥ पुण्यक्षेत्रीं
वास करिती ॥ ब्रह्माविष्णू इंद्रासहिती ॥ विश्वेदेव मरुद्गण ॥ ७५ ॥ चंद्र सूर्य वसू
वादिका ॥ पूर्वद्वारीं राहिले ऐका ॥ प्रीती करीं भक्तीपूर्वक ॥ बैसले असती तये स्थानीं ॥

अ०
८

८

७६॥ अग्नियम चित्रगुप्त॥ एकादश रुद्र पवित्र॥ दक्षिण द्वारीं वास करिता॥ संतोषें राहि
ले असती॥ ७७॥ वरुणादि गंगा सकळी॥ राहाती पश्चिम द्वारस्थळी॥ प्रीतीकर चंद्र
मौळी॥ वास केला परियेसा॥ ७८॥ कुबेर वायु भद्रकाळी॥ मातृदेवता चंडी सक
ळी॥ उत्तर वास त्रिकाळीं॥ पूजा करिती महाबळेश्वराची॥ ७९॥ चित्ररथादि वि
श्वावसू परियेसीं॥ चित्रसेन गंधर्वस्करसीं॥ पूजा करिती सदाशिवाली॥ सदां
व सोनित याठायीं॥ ८०॥ घृताचीरंभा मेनिका॥ तिळोत्तमा उर्वशी ऐका॥ नि
त्य नृत्य करिती देखा॥ महाबळेश्वराचे सन्मुखा॥ ८१॥ वसिष्ठ कश्यप कण्व

ऋषी॥ विश्वामित्र महातापसी॥ भारद्वाज जैमिनी जांबाल ऋषी॥ पूजा करिती
संदा तथें॥ ८२॥ कृतायुगीं ब्रह्मऋषी॥ आचार करिती महातापसी॥ महाबळ च
भक्तीसी॥ राहिला गोकर्णक्षेत्रांत॥ ८३॥ मरीची नारद अत्रि ऋषी॥ दक्षादि ब्रह्मऋषी
परियेसीं॥ सनकाद्यादि तापसी॥ उपनिषदार्थे उपासिती॥ ८४॥ अनेक
सिद्धसाध्य जाणा॥ मुनीश्वर अजीन धारण॥ दंडधारी सन्यासी निर्गुण
ब्रह्मचारी तेथें वसती॥ ८५॥ अस्थिमात्र शरीरें सी॥ अनुष्ठिती महातापसी॥ पूजा
करिती भक्तीसी॥ चंद्रमौळीची परियेसा॥ ८६॥ गंधर्वादि अष्ट देव॥ पितरा सिद्ध

अष्टवसवा॥ विद्याधरकिंनरसर्व॥ सेवेजातीनिरंतरा॥ ८७॥ गुह्यककिंन्नर स्वर्गलो
क॥ शेषादिनागतक्षका॥ पिशाचवेताळसकळिक॥ जातीपूजेसितयास्थानीं॥ ८८॥
नानाशृंगारकरुनी॥ अनेकभूषणेंविराजमानी॥ सूर्यचंद्राग्नीविमानी॥ वहनींयेतीव
ळघेोनियां॥ ८९॥ स्तोत्रेंगायनकरितीदेखा॥ नमितीनृत्यकरितीऐका॥ पूजेका
रणेंयेतीसकळदेखा॥ महाबळेश्वरलिंगासी॥ ९०॥ जेजेइछितीमनकामना
पावतीत्वरितनिर्धारिंजाणा॥ समाननाहीक्षेत्रगोकर्णा॥ याब्रह्मांडमंडपांत॥
९१॥ अगस्त्यादिसनत्कुमार॥ प्रियव्रतादिराजकुमर॥ अग्निदेवदानवादिवर॥

ळाधलेसर्वतयाठायीं॥९२॥श्रुश्रुमारीभद्रकाळी॥ पूजाकरितीत्रिकाळी॥नागातें
गरुडनगिळी॥ महाबळेश्वरदर्शनें॥९३॥रावणादिराक्षसकुळीं॥कुंभकर्णयि
दूसकळी॥ वरलाधलेयेस्थळीं॥ बिभीषणपूजीतसे॥९४॥ ऐसींअनेकदेवकु
ळें॥सिधदानवादिसकळें॥गोकर्णक्षेत्रींजाऊनिप्रबळें॥आराधितीनानाप
री॥९५॥लिंगस्थापिलेंआपुलेनामीं॥असेख्यातीतयानामीं॥वरलाधलेअ
नेककामीं॥चतुर्विधपुरुषार्थ॥९६॥ब्रह्माविष्णूआपणदेखा॥त्रिविधविना
यका॥ आपुलेनामींलिंगदेखा॥प्रतिष्ठाकेलीतयेठायीं॥९७॥धर्मक्षेत्रपा

ळादी ॥ दुर्गादेवी शक्ति स्वंदी ॥ लिंग स्थापिलें आपुले नामीं ॥ तया गोकर्णक्षेत्रांत ॥ ९८
गोकर्णक्षेत्र असे गहन ॥ लिंगतीर्थें असंख्य जाण ॥ पदोपदीं असे निर्गुण ॥ ऐसें क्षेत्र
अनुपम्य असे ॥ ९९ ॥ सांगों किती विस्तारोन ॥ असंख्यात तीर्थें जाण ॥ पाषाण समस्त
देव हे खुण ॥ समस्त उदक जाणावीं तीर्थें ॥ १०० ॥ कृतायुगीं महाबळेश्वर श्वेत ॥ त्रे
तायुगीं दिसे लोहित ॥ द्वापारीं स्कृवर्ण पीत ॥ कलियुगीं कृष्णावर्ण जाहला असे ॥
१ ॥ सप्तपाताळ खोल जावोन ॥ उभें असे लिंग आपण ॥ कलियुगीं मृदु होऊन ॥ दि
से सूक्ष्मपानें ॥ २ ॥ पश्चिमसमुद्रतीरासी ॥ गोकर्णक्षेत्र विख्यातीं ॥ ब्रह्महत्यादि पात

केंनाशी ॥ काय आश्चिर्य परियेसा ॥ ब्रह्महत्यादि महापापें ॥ परिहरती निःशेष
महातपें ॥ दुःशीळ दुराचारी पापें ॥ जाती गोकर्णदर्शनें ॥ ४ ॥ दर्शनमात्रें पुनीत
होती ॥ समस्त काम्यार्थ साधती ॥ अंतीं होय तयांसि गती ॥ गोकर्णलिंगदर्शनीं ॥
५ ॥ तये स्थानीं पुण्यदिवसीं ॥ जे जे अर्चिती भक्तीसी ॥ तेचि जाणा रुद्रअंशी ॥ रा
यासि म्हणे गौतम ॥ ६ ॥ एकादे समयीं गोकर्णासी ॥ जाय भक्तीनें मानुषी ॥ पूजा
करितां सदाशिवासी ॥ शिवपद निश्चयें पावे जाणा ॥ ७ ॥ आदित्यसोमबुध
वारीं ॥ अमावास्यादि पर्वणीभीतरी ॥ स्नान करूनि समुद्रतीरीं ॥ दानधर्म करावा

पा। शिवपूजा व्रत होम॥ व्रत ब्राह्मणसंतर्पण॥ किंचित करितां अनंत पुण्य॥ गोतम
म्हणे रायासी॥ ९॥ प्रतिपातादि पर्वणीसी॥ सूर्यसंक्रांतिचे दिवसीं॥ महाप्रदोष त्र
योदशी॥ पूजितां पुण्य अगाध॥ १०॥ काय सांगों त्याचा महिमा॥ निवाडा होय
अखिल कर्मा॥ ईश्वर भोळा अनंत महिमा॥ पूजनमात्रें तुष्टतसे॥ ११॥ असीत
पक्ष मासीं॥ शिवरात्री चतुर्दशीसी॥ बिल्वपत्र वाहिले यासी॥ दुर्लभ असे
त्रिभुवनांत॥ १२॥ ऐसें अनुपम्य स्थान असतां॥ न जाती मूर्ख लोक तीर्था॥ शिव
तीर्थ असे दुर्लभता॥ नेणती मूढ बधीर जन॥ १३॥ उपोषणादि जागरण॥ लिं

गसंनिध गोकर्ण ॥ स्वर्गासि जावें यापासून ॥ पस्यती असे परियेसा ॥ १४ ॥ ऐसें या
गोकर्णस्थानासी ॥ जे जाती यात्रेसी ॥ चतुर्विध पुरुषार्थासी ॥ लाधती लोक अव
धारा ॥ १५ ॥ स्नान करूनि समस्त तीर्थां ॥ महाबळेश्वर लिंगार्था ॥ पूजा करावी भ
क्तार्थां ॥ पातकाअतिरिक्त होय जाणा ॥ १६ ॥ ऐशा परी गोकर्ण महिमा ॥ प्रकाशिली
ऋषी गोतमा ॥ राजा ऐकोनि अतिप्रेमा ॥ पुसता झाला तेवेळीं ॥ १७ ॥ राजा म्हणे
गोतमासी ॥ गोकर्णस्थान निरोपिलें सी ॥ पूर्वी पावला कोण पापासी ॥ साक्ष ज
हाली असेल ॥ १८ ॥ विस्तारोनि तें आम्हासी ॥ सांगावें स्वामी परियेसीं ॥ म्हणोनि

गु॰च॰
१२

लागला चरणासी॥ अतिभक्ती करोनियां॥१९॥ ह्मणे गौतम तये वेळीं॥ गोकर्ण
क्षेत्र महाबळी॥ जाणों आह्मी बहुकाळीं॥ अपार साक्षी देखिली असे॥१२०॥
गेलों होतों आह्मी यात्रे॥ देखिलें दृष्टांत विचित्र॥ आले होते तेथें जनमात्र॥
यात्रारूपे करूनी॥२१॥ माध्यान्हकाळीं आह्मी तेथें॥ बैसलों होतों वृक्षछा
येतें॥ दुरोनि देखिलें चांडाळीतें॥ वृद्ध अंध महारोगी॥२२॥ शुष्कमुखी नि
राहारी॥ कुष्ट सर्वांग गळा रीरीं॥ कृमी पीडित से अघोरी॥ पूश्रोणीत दुर्गंधा॥२३
कुक्षरोगी गंडमाळा॥ कफ दाटला असे गळां॥ दंतहीन अतिविकळा॥ वस्त्र

अ॰
७
१२

नाहीं परिधाना ॥२४॥ चंद्रसूर्य कीर्ण पडतां ॥ प्राण जाय कंठगता ॥ शोच
व्याधी असे बहुता ॥ सर्वांग मूळ महा दुःखी ॥१२५॥ वैधव्य आपण केश
वपनी ॥ दिसे जैसी मुखरमणी ॥ क्षण क्षण पडे धरणी ॥ प्राण त्याग क
रूं पाहे ॥२६॥ ऐसी अवस्था चांडाळिसी ॥ आली वृक्षछायेसी ॥ देहटा
किलां धरणीसी ॥ त्यजूं पाहे प्राण आपुला ॥२७॥ प्राण त्यजितां तये
वेळीं ॥ विमान आलिं तत्काळीं ॥ शिवदूत अति बळी ॥ त्रिशूळ खड्ग घे
ऊनियां ॥२८॥ टकायुध चंद्रभाळीं ॥ तैसीच दिव्यकांती मिरविली ॥ कि

रीडकुंडलें मंडीत सरळी ॥ चतुर्वर्गयेणे परी ॥ २९ ॥ विमाना सूर्यासारिखें तेज ॥ अ
तिविचित्र दिसे विराजा ॥ आले चांडाळिये काज ॥ अपूर्व वर्तलें तये वेळीं ॥ ३० ॥ आली
पुसिलें शिवदूतांसी ॥ आलेति कवण्या कार्यासी ॥ दूत म्हणती आम्हासी ॥ न्यावया
आलों चांडाळीतें ॥ ३१ ॥ ऐकोनि दूतांचें वचन ॥ विस्मीत झालें आमुचें मन ॥ पुन
र्पीं केला त्यांसि प्रश्न ॥ ऐक राया तूं एकचित्तें ॥ ३२ ॥ ऐशिया चांडाळ पापिणीसी
कैसें योग्य विमान इसी ॥ नेऊनियां स्थानासी ॥ सिंहासनीं कैसें योग्य ॥ ३३ ॥ जन्मा
दारभ्य इसी ॥ पापें पापसंग्रह हासी ॥ ऐसी पापीण दुर्जनीसी ॥ कोविन्याल केला

सलोका॥३४॥नाहीं इश्रीशिवध्यान ज्ञान॥ न करी चहेतपसाधन॥ दयासत्यक
दानेपें॥ इशीकेसेंन्यालनुसी॥३५॥पशुमांसआहार इसी॥ सदा करीजीवहिंसी॥
ऐशिया दुष्टकुष्टपापिणीसी॥ केविनेतास्वर्गभुवना॥३६॥अथवा कधीं शिवपू
जन॥ न करी पंचाक्षरीजपन॥ नाहीं केलें शिवाचें स्मरण॥ ईसिकेसेन्यालनु
सी॥३७॥शिवरात्रीउपोषण॥ नाहीं केलें आपण॥ यज्ञयागादिकसाधन॥ ना
हीं केलें इपेंकधीं॥३८॥ न करी स्नान सार्वकाळी॥ नेणे तीर्थ कवणे वेळीं॥ अथ
वाव्रतादिसकळी॥ केलें नाहीं इणेंकधीं॥३९॥सर्वंगीं पूश्रोणित॥ दुर्गंधिवास

असे बहुत ॥ ऐसी चांडाळी हे दुर्वृत्त ॥ कैसी विमानी बैसवाला ॥ १४० ॥ आर्जवजन्मांतरी
चें ह्मणा ॥ कुष्ट सर्वांगते चिखुणा ॥ कृमी निघती मुखीं जाणा ॥ पूर्वार्जित केवि होय ॥ ४१ ॥
ऐसी पापीण दुराचारी ॥ केविनेना कैळासपुरी ॥ योग्य नव्हे चराचरीं ॥ तुह्मी केवि न्या
लइतों ॥ ४२ ॥ गौतम ह्मणे रायासी ॥ ऐसें पुसीलें दूतांसी ॥ त्यांणीं सांगीतलें आह्मा
सी ॥ आद्यंत निये चांडाळिचा ॥ ४३ ॥ ह्मणे गौतम ऋषेश्वर ॥ चांडाळीचें पूर्वापर ॥
सांगेन तुह्मास विस्तर ॥ असे आश्चिर्य परियेसा ॥ ४४ ॥ पूर्वीं द्रूवेंजनस्थान ॥ ब्रा
ह्मणकन्या असे जाण ॥ सोमनी नाम असे पूर्ण ॥ सोमबिंबासारिखें मुख ॥ ४५ ॥ अति

सुंदर रूप पइसी ॥ उपवर जाहली पितृगृहासी ॥ न मिळे वर रतियेसी ॥ चिंता करिती माता
पिता ॥ ४६ ॥ न मिळे वर सुंदर तिसी ॥ उन्मत्त झाली दाहा वरुषी ॥ मिळऊनि एक द्विज
सी ॥ गृह्योक्तें सि लग्न केलें ॥ ४७ ॥ विवाह जाहालियावरी ॥ होती तया पतीचे घ
री ॥ क्वचित्काळ येणेपरी ॥ होती नारी परियेसा ॥ ४८ ॥ वर्ततां असें पुढें देख ॥ ति
चे पतीस झालें दुःख ॥ पंचत्व पावला तत्काळिक ॥ विधीलेखें करूनी ॥ ४९ ॥
ऐकोनि तिचा मातापिता ॥ कन्येतें घरा आणिती तत्वता ॥ पतीचे दुःखें दुखिता ॥ खे
द करी ते नारी ॥ ५० ॥ अति सुंदर पूर्ववयसी ॥ मदें व्याप्त प्रतिदिवसीं ॥ चंचळ होय मा

नसीं ॥ परपुरुषातें देखोनियां ॥ ५१ ॥ गुप्तरूप एकचित्काळीं ॥ जारमार्ग करीते बाळी
प्रगट जाह्लें तात्काळीं ॥ गोप्य न व्हे पातका ॥ ५२ ॥ आपण विधवा असे नारी ॥
पूर्ववयसी अतिसुंदरी ॥ विषयीं प्रीति असे भारी ॥ स्थीर नोहे तिचें मन ॥ ५३ ॥
ऐसें तिचिया पातकासी ॥ विदित जाह्लें सर्वांसी ॥ वाळीत केले तयांसी ॥ मा
तापिता बंधुवर्ग ॥ ५४ ॥ मातापिता बंधूजन ॥ तीतें त्यजिती निर्भिसोन ॥ आप
ण प्रायश्चित्त घेऊन ॥ शुध झाले परियेसा ॥ ५५ ॥ शंका होती पहिली तिसी ॥
निःशंक झाली व्यभिचारासी ॥ प्रगटरूप अहिर्निशी ॥ रमों लागली नरातें ॥ ५६

तियेनगरीं एक वाणी ॥ रूपें होता अतिलावण्यरुपी ॥ त्यासि तिणे पूर्ववयस देखोनी ॥
झाली त्याची कुलस्त्रिया ॥ ५७ ॥ तया शूद्राचिया घरीं ॥ वर्तत असे ते नारी ॥ ऐसी पापीण
दुराचारी ॥ कुकवैरीण बेचाळिस ॥ ५८ ॥ श्लोक ॥ स्त्रियः कामेन नश्यंती ब्राह्मणो
हीनसेवया ॥ राजानो ब्रह्मदंडेन यत्रयो भोगसंग्रहानू ॥ ५९ ॥ टीका ॥ स्त्रियांनास
ति कामत्वें ॥ ब्राह्मण नासे हीनसेवे ॥ राज्य जाय द्विजक्षोभें ॥ नाश होय यतिघांचा ॥ ६० ॥
शूद्रासवें अहिर्निशी ॥ रमत होती अतिहर्षी ॥ पुत्र जाहाला तियेसी ॥ शूद्रगृहीं असतां ॥
६१ ॥ नित्य मांस आहार तिसी ॥ मद्यपान उन्मत्तेंसी ॥ होउनि तथा शूद्रमाहिषी ॥ होती पापि

गु०च०
१६

पीदुराचारी॥९२॥ वर्ततां एके दिवसीं॥ उन्मत्त होऊनि परियेसीं॥ छेदिलें वासरूं आहारासी
मेष म्हणोनि पापिणीनें॥९३॥ छेदूनि वत्स परियेसी॥ पाक केला विनयेंसी॥ क्षीर ठेविलें शि
केयासी॥ दुसरे दिवसीं भक्षावया॥९४॥ आपण भ्रमीत मद्यपानी॥ जाग्रत झाली अस्तमा
नीं॥ वासरूं पाहे भोंवोनी॥ धेनू दोहावयालागीं॥९५॥ वत्सस्थानीं असे मेष॥ भ्रमीत जा
हाली अती क्रुद्धा॥ घरांत पाहातसे शिमस॥ मस्तक दिसे वासरूं॥९६॥ अनुतप्त होऊनि त
यावेळीं॥ शिव शिव म्हणे चंद्रमौळी॥ अज्ञानें ऐशीं पापें घडलीं॥ म्हणोनि चिंती दुरा
त्मनी॥९७॥ तया वत्सशिरासी॥ निक्षेप केला भूमीसी॥ पति कोपेल म्हणोनि परियेसीं॥

अ०
७

१६

अस्थिचर्म निक्षेपिलें ॥ ६८ ॥ जाऊनि सांगे त्रोजार लोका ॥ व्याघ्रें वत्स नेलें एका ॥ भक्षिलें स
वोनिरडे देखा ॥ पतीपुढें येणेपरी ॥ ६९ ॥ ऐसे कितीएक दिवसांवरी ॥ नांदत होती शूद्रा घरीं
पंचत्व पावली ते नारी ॥ नेलीं दूतीं यमपुरा ॥ ७० ॥ घातलें तियेसि नरकांत ॥ भोगभोगी अति
दुःखित ॥ पुनरपीं जन्मे चांडाळी जाता ॥ उपजली नारी परियेसा ॥ ७१ ॥ उपजतांचि जाहाली
आंधळी ॥ विद्रूप वर्ण जैसी काजळी ॥ मातापिता कष्टचिंतू काळीं ॥ प्रतिपाळिती मायामोहें
७२ ॥ उछिष्टान्न घालिती तोंडा ॥ स्वजन तयेचे अखंडा ॥ बाळपणीं तियेसि विघडा ॥ पोषि
ता तियेणेपरी ॥ ७३ ॥ ऐसें असतां वर्तमानीं ॥ सर्वांग झालें कुष्टवर्णी ॥ पंचत्व पावली पि

१७ ताजननी॥दरिद्रीझालीनिराश्रय॥७४॥सर्वांगकुष्टवर्णपीडित॥त्यजितीतियेसिस्वजनभ्रात
भीक्षामागोनिउदरभरिना॥रक्षणकरीशरीरआपुलें॥७५॥येणेपरीतेचांडाळी॥वर्ततअसेब
हुकाळीं॥क्षुधेनेपीडितसर्वकाळीं॥आपणआधळीकुष्टदेहीं॥७६॥नमिळेतिसीवस्त्रअन्न
दुःखकरीतअतीगहन॥ऐसेंतिचेंपूर्वकर्म॥झालीवृद्धअतिकुष्टें॥७७॥भीक्षामागेजनासी॥मा
र्गीपडोनिअहिर्निशी॥कधींनभरेउदरतिसी॥दुःखेंविलपेअपार॥७८॥व्याधीअसेशरी
रासी॥शोणीतपूपरियेसीं॥दुर्गंधीतेमहादोषी॥सर्वांगकुष्टेंगळतसे॥७९॥ऐसेंअसतांमा
घमासी॥लोकनिघालेयात्रेसी॥महास्थानगोकर्णासी॥कलत्रपुत्रसहितदेखा॥८०॥

शिवरात्रीचे यात्रेसी ॥ येती लोक देशोदेशीं ॥ चतुर्वर्ण आसपासीं ॥ हरुषें येती परियेसा ॥ ८१ ॥
देशोदेशींचे राजे देखा ॥ हस्ती रथादि सहित ऐका ॥ येती समस्त भूमंडळिका ॥ महाबळेश्वर द
र्शनासी ॥ ८२ ॥ ब्राह्मण क्षेत्री वैश्य शूद्र ॥ येती यात्रेसि अगाध ॥ समारंभ वाद्यनाद ॥ अमि
त लोक परियेसा ॥ ८३ ॥ किती हांसती गायन करिती ॥ धांवती नृत्य करीत येती ॥ शिवस्म
रणें गर्जना करिती ॥ यात्रा प्रसंगी जन देखा ॥ ८४ ॥ ऐसे महाजनासमवेत ॥ चांडाळी
गेली तेथें त्वरित ॥ सवें भीक्षक बहूत ॥ तयासवें जात असे ॥ ८५ ॥ येणेपरी गोकर्णासी ॥
चांडाळी पातली सायासी ॥ कर वोळेंबूनि महाजनांसी ॥ भीक्षा मागे करुणावचनें ॥ ८६ ॥

१८

लोक घालितां मार्गस्त ॥ स्तायन करी आक्रंदत ॥ कर ओढवोनि मागत ॥ महाजनलोकांसी
८७ ॥ पूर्वजन्मीं पापी आपण ॥ मागतसें याचिकारण ॥ भिक्षा घाला क्षुधानिवारण ॥ म्ह
णोनि मागे सकळिकां ॥ ८८ ॥ नेसे वस्त्र प्रावर्ण ॥ धुळींत लोळे आपण ॥ क्षुधाक्रांत तसे
मरण ॥ धर्म करा सकळिकांसि म्हणे ॥ ८९ ॥ सर्वांग कुष्ठ असे गळत ॥ वस्त्रें वीण बा
धेसी ता ॥ अन्न नाहीं क्षुधाक्रांत ॥ धर्म करा सकळांसि म्हणे ॥ ९० ॥ पूर्वीजन्मज्ञातां
तरीं ॥ नाहीं केलें पुण्य येरी ॥ याचि कारणे पीडित भारीं ॥ धर्म करा सकळिकां ॥ ९१ ॥ येणे
परी मागंती ॥ चांडाळ की असे याचित ॥ ते दिवशीं असे शिवरात्री व्रत ॥ कोणीं न घालिती

१८

भीक्षा तिसी ॥ ९२ ॥ येरी विहुक क्षुधाक्रांत ॥ जठराग्नी मंदी स असे बहुत ॥ ध
र्मकरा ऐसें म्हणत ॥ पडली असे मार्गांत ॥ ९३ ॥ पूजेसि जाती सकळजन ॥ त्यां
सि मागे आक्रंदोन ॥ एक म्हणती हांसोन ॥ उपवास आजि अन्न कैंचें ॥ ९४
हातीं होती बिल्वमंजिरी ॥ घालिती तियेच्या करीं ॥ आघ्राणोनि पाहे येरी
भक्षणवस्तू न व्हे म्हणे ॥ १९५ ॥ कोपोनि टाकी ते अवसरीं ॥ जाऊनि पडलें लिं
गावरी ॥ रात्री असतां अंधारीं ॥ अलभ्य पूजा घडली देखा ॥ ९६ ॥ कोणी न घा
लिती भीक्षा तिसी ॥ उपास घडला ते दिवसीं ॥ पूजा पावली त्या शिवासी ॥ बिल्व

मंजिरी शिवमस्तकीं ॥१७॥ इतुकें पुण्य घडलें तिसी ॥ प्रयत्न न करितां परियेसीं ॥
तुष्टला ईश्वर हर्षी ॥ भवार्णवा कडे केलें ॥१८॥ येणे परी चांडाळिसी ॥ उपवास
घडला अनायासीं ॥ तेथूनि उठली दुसरे दिवसीं ॥ भिक्षा मागावया कारणें ॥१९॥
पहिली चकुष्ट रोगी असे ॥ अन्नाकेसाली उपवासें ॥ चक्षुहीन मार्ग न दिसे ॥
मंदमंद जातसे ॥२०॥ सूर्यरश्मी करूनि तिसी ॥ दुःख होय आसमासीं ॥ पूर्वा
र्जित कर्में ऐसीं ॥ म्हणती दूत तया वेळीं ॥१॥ ऐसी चांडाळी कष्टत ॥ आली वृ
क्ष छायेसमीपत ॥ त्यजूं पाहे प्राण त्वरित ॥ म्हणोनि आलों धावोनी ॥२॥ पुण्य

घडलें इत्री आजी ॥ उपवास शिवतिथी काजीं ॥ बिल्वपत्रें ईश्वर पूजी ॥ घडलें
रात्रीजागरण ॥ ३ ॥ तया पुण्यें करूनि इचें ॥ पाप गेलें सातजन्माचें ॥ हें प्रीति पात्र
ईश्वराचें ॥ म्हणोनि पाठविलें आह्मासी ॥ ४ ॥ ऐसें म्हणती शिवदूत ॥ तियेवरी
तें शिंपूनि अमृत ॥ दिव्यदेह पावूनि त्वरित ॥ गेली ऐका शिवलोका ॥ २०५ ॥ ऐ
सें गोकर्ण असे स्थान ॥ गोतम मसा गेविस्तारोन ॥ रायासि म्हणे तूं निघोन ॥ त्वरि
त जायीं गोकर्णासी ॥ ६ ॥ जातां त्विंतुसीं पापें जाती ॥ इहसौख्य परत्र उत्तम मग
ती ॥ संशय न धरीं गा चित्तीं ॥ म्हणोन निरोपी रायासी ॥ ७ ॥ परिसोनि गोतमाचें

वचन ॥ राजा मनीं दृढ संतोषोन ॥ त्वरित पावला क्षेत्र गोकर्ण ॥ पापा वेगळा
जाहाला तो ॥ ८ ॥ ऐसें पुण्य पावन स्थान ॥ ह्मणोनि राहिले श्रीपाद आपण ॥
सिष्य ह्मणे एक कथन ॥ नामधारका एकचित्तें ॥ ९ ॥ ह्मणोनि सरस्वती गंगा
धरु ॥ सांगे गुरुचरित्र विस्तारु ॥ श्रोते नेकते निनिर्धारु ॥ एकचित्तें परिसापं
१० ॥ इति श्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिध्दनामधारकसंवादे गोकर्णम
हिमानो नाम सप्तमोध्यायः ॥ ७ ॥ श्रीगुरुदेवदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ ओव्या
२१० ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ ॥

श्री॥ ॥ दश्रीवल्लभायनमः॥ नामधारकह्मणेसिधासी॥ गोकर्णमहिमानिरोपि
लासी॥ श्रीगुरूराहिलेकितीदिवसीं॥ वर्तलेंपुढेंकायसांग॥ १॥ श्रीगुरुमूर्त्तीकृ
पासिंधु॥ माझेमनींलागलावेधू॥ चरित्रऐकतांमहानंदु॥ अतिउल्हासहोतसे
परिसोनिशिष्याचेंवचन॥ संतोषेसिधअतीगहन॥ सांगताझालाविस्तारोन॥ श्रो
तेजनीअवधारा॥ ३॥ गोकर्णक्षेत्रीं श्रीपादयती॥ राहिलेवर्षेतीनगुप्ती॥ तेथो
निश्रीगिरीपर्वतायेती॥ लोकानुग्रहाकारणें॥ ४॥ जयाचेंकरितांचरणदर्शन॥
समस्ततीर्थांसमानजाण॥ चरणंपवित्रंविततंपुराण॥ वेदश्रुतीऐसेंबोलतसे॥ ५॥

समस्ततीर्थें श्रीगुरुचरणीं ॥ तो कां हिंडे तीर्थभुवनीं ॥ लोकानुग्रहालागुनी ॥ जात असे
परियेसा ॥ ५ ॥ मास चारी क्रमोनि तेथें ॥ आले निवृत्तिसंगमातें ॥ दर्शन देती साधुभक्तांतें ॥
पातला तया कुरवपुरा ॥ ७ ॥ कुरवपूर महाक्षेत्र ॥ कृष्णागंगा वाहे नीर ॥ महिमा तेथील सां
गतां अपार ॥ भूमंडळीं तदुर्लभ ॥ ८ ॥ तेथील महिमा सांगतां ॥ विस्तार होईल बहुत क
था ॥ पुढें असे चरित्र अमृता ॥ सांगेन ऐका एकचित्तें ॥ ९ ॥ श्रीपाद राहिले कुरवपुरीं ॥
ख्याती जाहाली भूमीवरी ॥ प्रगट महिमा अपरंपारी ॥ सांगतां विस्तार असे देखा ॥ १० ॥
जे जन भजती भक्तीसी ॥ सौख्य पावती अप्रयासीं ॥ कन्यापुत्र लक्ष्मीसी ॥ चिंतिले फळ

पावती॥११॥ समस्त महिमा सांगावयासी॥ विस्तार होईल बहुवसीं॥ नामधारका स्वस्थ
परियेसी॥ सांगेन किंचित तुज आतां॥१२॥ पुढें अवतार व्हावया गती॥ सांगेन ऐकें एक
चित्तीं॥ श्रीपाद कुरवपुरा असती॥ कार्याकारण मनुष्यदेही॥१३॥ अवतार व्हावयाचें
कारण॥ सांगेन त्याचें पूर्वकथन॥ वेदशास्त्रसंपन्न॥ ब्राह्मण होता तया ग्रामीं॥१४॥
त्याची भार्या होती देखा॥ नाम तियेचें अंबिका॥ स्त्री कुळआचार पतीसेवका॥ महा
पुण्यसती देखा॥१५॥ तियेसि पुत्र होऊनि मरती॥ पूर्वकर्मफळ आर्जिती॥ अनेक ती
र्थें आचरती॥ तिणें केली परियेसा॥१६॥ ऐसें असतां जे होणार गती॥ पुत्र झाला मंदम

ती॥ माता स्नेह करी भक्ती॥ अपूर्व आपणासि ह्मणोनी॥ १७॥ वर्धतां माता पित्या घरीं॥ वि
प्रात्मज वाढला प्रीति करीं॥ व्रतबंध करिती कुळाचारीं॥ वेदाभ्यास करावया॥ १८॥
विद्या न ये तया कुमरा॥ मंद मती अज्ञान बधिरा॥ चिंता वर्तें त्या द्विजवरा॥ ह्मणे पुत्र मंद
मती॥ १९॥ अनेक देव आसधोनी॥ पुत्र लाधलों कष्टोनी॥ प्राचीन कर्म न सुटे ह्मणोनी॥
चिंता करी तदिवस रजनी॥ २०॥ अनेक प्रकारें शिकवी त्यासी॥ नाउन करी बहुवसीं
दुःख होतसे जननिसी॥ कर्जी आपुले पती तें॥ २१॥ पतीस ह्मणे ते नारी॥ पुत्र नाहीं तआ
ह्मा घरीं॥ कष्ट करोनि नाना परी॥ पोहिलें एका बाळका त्रीं॥ २२॥ विद्या न ये चि वेद त्या

सी॥वायांमारूनकाकष्टेंसी॥प्राचीनकर्मअसेययासी॥कींमूढहोऊनिउपजावें
२३॥आतांजरीतुम्हीयासी॥ताडनकरालअहिर्निशी॥प्राणत्यजीनमीभरवसीं॥
म्हणोनविनवीपतीसी॥२४॥स्त्रियेचेंवचनऐकोनिकानीं॥विप्रराहिलानिश्चिं
तमनीं॥ऐसाकाहींकाळक्रमोनी॥होतींतयाग्रामांत॥२५॥वर्ततांऐसेंतयास्था
नीं॥विप्रपडलाअसमाधानीं॥दैववशेंकरूनी॥पंचत्वपावलापरियेंसा॥२६॥म
गपुत्रासहीततेनारी॥होतीतेथेंकुरवपुरी॥यांचूनिआपुलेंउदरभरी॥येणेपरीजी
वित्वरक्षी॥२७॥विप्रस्त्रियेचापुत्रदेखा॥विवाहायोग्यजाहालाऐका॥निंदाकरिती

गु० च०
३

सकळिका॥ मतीहीन ह्मणोनियां॥ २८॥ कन्या न देती तयासि कोणी॥ ह्मणती क
ष्टें हा वाहातो पाणी॥ समस्त ह्मणती असे दूषणी॥ उदर भरी येणे विद्ये॥ २९॥ स
मस्त ह्मणती त्यासी॥ तूं दगडापरी व्यर्थ जन्मलासी॥ लांछन लाविलें सिवंशा
सी॥ अरे मूर्खा कुळनाशका॥ ३०॥ तुझ्या पित्याचा आचार॥ ख्याती असे चा
रीराष्ट्र॥ जाणे धर्म वेदशास्त्र॥ त्याचे पोटीं अवतरलासि तूं॥ ३१॥ बोल आणि
लासि तुवां पितरासी॥ घातलें तया अधोगतीसी॥ भीक्षा मागोनि उदर भरि
सी॥ लाज कैसी तुज न वाटे॥ ३२॥ जन्मोनियां संसारी॥ काय व्यर्थ पशूचिये

अ०
८
३

परी॥ अथवा गंगेत प्रवेशा करीं॥ कायजन्मोनि सार्थक॥ ३३॥ ऐसें ऐकोनि ब्रह्म
चारी॥ दुःख करीत नाना प्रकारी॥ मातेसि म्हणे ते अवसरी॥ प्राण त्यागीन मी आ
तां॥ ३४॥ निंदा करिती सर्वही मज॥ असोनि देह कवण काज॥ पोसूंन को मातेम
ज॥ जायीन अरण्यवासासी॥ ३५॥ ऐकोनि पुत्राचें वचन॥ माता करी चिंता गह
न॥ शोक दुःखें करुना॥ विलाप करी ते नारी॥ ३६॥ मातासून दुःख करिता॥ गेलीं गं
गा प्रवाहांता॥ तेथें देखिले जगद्गुरिता॥ श्रीपादयोगी स्नान करितां॥ ३७॥ जाऊनि
दोघें लागती चरणीं॥ विनविताति कर जोडूनी॥ वासना असे आमुचे मनीं॥ प्राणत्यजावा

गंगेंत॥३८॥निरोपद्यावाजीआह्मासी॥सद्गतीकारणव्हावयासी॥आत्महत्यामहादोषी
ह्मणूनविनवितोंकृपासिंधु॥३९॥ऐकोनिविप्रसतीचेंवचन॥पुसतीश्रीपादकृपयामा
न॥कायसंकटींतुमचेंमन॥त्यजिताप्राणकायनिमित्य॥४०॥विप्रस्त्रीत्यावेळां॥सांग
तसेदुःखासकळा॥ह्मणेस्वामीभक्तवत्सला॥तारावेंआह्माबाळकांतें॥४१॥पुत्रा
वीणकष्टल्येंभारीं॥अनेकतीर्थेंपादचारी॥केलेंव्रतपूजाजरी॥सकळदेवआरा
धिले॥४२॥व्रतेंउपवाससांगूंकिती॥करितीझाल्येंअपरमिती॥झालापुत्रहादुर्म
ती॥निंदाकरितीसकळजन॥४३॥वेदशास्त्रसंपन्न॥पतीमाझाहोताप्राण॥त्याचियें

णो गीं झाला हीन ॥ मंद मती दुरात्मा हा ॥ ४४ ॥ कृपा करीं गा श्रीपाद यती ॥ जन्मोजन्मी
दैव गती ॥ पुत्र न व्हावा मंद मती ॥ ऐसा प्रकार सांगावा ॥ ४५ ॥ कृपासागर दैन्यहरण
म्हणोनि धरिले तुझे चरण ॥ शरणागताचें करावया रक्षण ॥ आलास आजि कृपा
सिंधु ॥ ४६ ॥ जन्मोनियां संसारीं ॥ कष्ट केले नानापरी ॥ न देखें चि सौख्य कुसरी ॥ प
रि झाले पुत्र न राहाती ॥ ४७ ॥ वांचोनियां हा एक सुत ॥ झोळीचें गळां स्तन लोंब
त ॥ वृथा जन्मला म्हणता ॥ विनवीतसे ते श्रीगुरुसी ॥ ४८ ॥ देवा आतां ऐसें करणें ॥
पुढील जन्मीं मनुष्यपणें ॥ पूज्यमान पुत्र पावणें ॥ जैसा पूज्य तूं जगत्रयांसी ॥ ४९ ॥ स

कळलोक त्यासि वंदिती॥ ऐसा पुत्र व्हावा म्हणती॥ उपाय सांगा श्रीगुरु यती॥ म्हणो
नि चरणा लागली॥ ५०॥ त्याचेनि मातें उद्धार गती॥ मागुती न होय पुनरावृत्ती॥
पितरां सकळां स्वर्गप्राप्ती॥ लाधे ऐसें निरोपावें॥ ५१॥ वासना असे माझे मनीं॥ पु
त्र व्हावा ब्रह्मज्ञानी॥ बाळपणींच पाहेन नयनीं॥ पूज्यमान समस्तांसी॥ ५२॥ ऐ
कोनि तियेचे वचन॥ सांगती कृपा भक्तिवचन॥ करी हो ईश्वर आराधन॥ पुत्र हो
ईल श्रीहरी ऐसा॥ ५३॥ गोळियाचे घरी देखा॥ कृष्ण उपजला कारणीका॥ व्र
त केले गौळी एका॥ ईश्वराची आराधना॥ ५४॥ तैसा तूं आराधीं ईश्वरा॥ पुत्र पाव

त्री लहा निर्धार॥ तुझा मनोरथ साचार॥ पावेल सिद्धी श्रीपाद ह्मणती॥ ५५॥ विप्रस्त्री
ह्मणे ते वेळीं॥ कैसे व्रत आचरले गोळी॥ कैसा पूजिला चंद्रमोळी॥ विस्तारावें मज प्रती
५६॥ तैसेच व्रत करीन आपण॥ ह्मणोन धरी सद्गुरू चरण॥ कृपामूर्ती सद्गुरू जाण
सांगता झाला ते वेळीं॥ ५७॥ ह्मणती श्रीपाद यती तियेसी॥ ईश्वर पूजी हो तूं प्रदोषीं
मंदवारीं तूं विशेषीं॥ पूजा करी भक्तीनें॥ ५८॥ पूजा करीजे गोळणी॥ विस्तार असे
स्कंदपुराणीं॥ कथा सांगेन ऐक कानीं॥ ह्मणती गुरु तियेसी॥ ५९॥ ऐकोन श्रीगुरु
चे वचना॥ संतोषली विप्रांगना॥ पुढती घाली लोटांगणा॥ नया श्रीपाद गुरु प्रती॥ ६०

विप्र स्त्री ह्मणे स्वामीसी ॥ अभिनव मातें निरोपिलेंसी ॥ देखतां पूजा प्रदोषीं ॥ पु
त्र झाला कृष्णा ऐसा ॥ ६१ ॥ आपण केलिया पूजा जरी ॥ फळ पावेन निर्धारीं ॥ पूर्वी
झाली कवणपरी ॥ विस्तारावें दातारा ॥ ६२ ॥ श्रीगुरु सांगती तियेसी ॥ सांगेन ऐ
क एक चित्तेंसी ॥ उज्जनी नामनगरीसी ॥ जाहालें विचित्र परियेसा ॥ ६३ ॥ तया न
गरी चंद्रसेन ॥ राजा होता धर्मज्ञ ॥ त्याचा सखा असे प्राण ॥ माणिभद्र नामे परिये
सा ॥ ६४ ॥ सदां ईश्वरभक्ती करी ॥ नाना प्रकारें अपारीं ॥ भोळा देव प्रसन्न करीं ॥
दिधला चिंतामणी एक ॥ ६५ ॥ कोटी सूर्याचा प्रकाश ॥ माणीक शोभे महास्कुरस ॥

कंठीं घालितां महाहर्षा। तया मणिभद्ररायासी॥ ६६॥ तया मणीचें लक्षणा। सुवर्ण
होय लोह पाषाण। तेज फांकलें ज्यावरी जाण। तें कनक होय परियेसा॥ ६७॥ जेजें
चिंतीत मानसीं। तें तें पावत त्वरितेसी। ऐशी ख्याती माणिकासी। समस्त राजे कांक्षा
करिती॥ ६८॥ इष्टत्वें मागती कितीएक। मागों पाठविती ते माणिका। बलात्कारें घि
तीएक। राजे वांछिती परियेसा॥ ६९॥ म्हणती विक्रय करूनि देखा। आपण द्यावें
माणिका। जरी न देशी स्वभाविका। तरी युद्धा लागी येऊं म्हणती॥ ७०॥ राजे स
मस्त मिळोनी। पातले नगरा ते उज्जनी। अपार सैन्य मेळऊनी। वेढिलें तया नगरासी

७१॥ ते दिवशीं शनिवार त्रयोदशी॥ राजा बैसला पूजनासी॥ शंका न धरितां मानसीं
एकचित्तें पूजीतसे॥ ७२॥ महांकाळेश्वरलिंगासी॥ पूजा करीतो राजा हर्षी॥ गोळि
याचा कुमर पाहावयासी॥ आला तया शिवालया॥ ७३॥ पूजन पाहोनि शिवा
चें॥ मूळ ह्मणती गोळियाचे॥ खेळूं आह्मी या परीसाचे॥ लिंग करूनि पूजूं आ
तां॥ ७४॥ ह्मणोनि विनोदें करुनी॥ आपुले गृहसंनिधानीं॥ एकवटोनि पाषा
णीं॥ कल्पिले तेथें शिवालया॥ ७५॥ पाषाणाचें करूनि लिंग॥ पूजा करीत बा
ळक चाग॥ नानापरिची पत्री सांग॥ कल्पिली तेथें पूजेसी॥ ७६॥ षोडशोपचा

रे पूजा करित ॥ उदकें नैवेद्य समर्पित ॥ ऐसे कवतुके खेळत ॥ गोपकुमर कत येवेळीं
७७ ॥ गोपिका स्त्रिया येउनी ॥ पुत्रा तेने ती बोलाउनी ॥ भोजनाकारणें ह्मणोनी ॥ गे
ले सकळहि बाळक ॥ ७८ ॥ त्यांतील एक गोपसुत ॥ लिंग भुवन न सोडित ॥
त्याची माता जवळी येत ॥ मारीत आपुले पुत्रासी ॥ ७९ ॥ ह्मणे कुमरा भोजना
सी ॥ चाल घरासि झाली निशी ॥ काही केल्या न जाय परियेसी ॥ तो गोपकुमर
क ॥ ८० ॥ कोपे करुनी ते गोळणी ॥ मोडी पूजा खेळांगणी ॥ पाषाण दूर टाकुनी ॥
गेली आपुले सदनासी ॥ ८१ ॥ पूजा मोडितां तो बाळका ॥ प्रलाप करी अनेक ॥ मू

छीयेर्ई निक्षपेक॥ पडिला भूमी अवधारा॥८२॥ लय लाऊन लिंगस्थानीं॥ प्रा
णत्यजूं पाहे निर्वाणी॥ प्रसन्न झाला भूळपाणी॥ तया गोपसुताकारणें॥८३॥
त्रिबाळयरत्नखचित॥ सूर्यासमान प्रभावंत॥ लिंग दिसे रत्नखचित॥ जागृ
त झाला तो बाळ॥८४॥ निजरूप धरी गौरीरमण॥ उठवी बाळ करीं धरु
न॥ वर माग ह्मणे मी तुज झालो प्रसन्न॥ देईन जें वांछिसी तें॥८५॥ बाळ
कें नमिले ईश्वरासी॥ कोप न करावा मातेसी॥ पूजा बिघडिली ते प्रदोषीं॥
क्षमा करणें ह्मणतसे॥८६॥ ईश्वर भोळा चक्रवर्त्ती॥ वर दिधला बहू प्रीती॥ प्र

दोय समयीं पूजा देखती ॥ गोळणी होय देवजननी ॥ ८७ ॥ तिचे पोटीं होईल सु
न ॥ तोचि विष्णू अवतार खान ॥ न करीं पूजा पहिली ह्मणत ॥ पोषीं आपुले पुत्रा
सी ॥ ८८ ॥ जेजें मानसी तूं इछिसी ॥ पावेल तेतें घरी मानसीं ॥ अखिल सोख्य जु
झिया वंशासी ॥ पुत्र पौत्रेंसी नांदशीला । ८९ ॥ प्रसन्न होऊनि गिरिजापती ॥ गे
ले लिंगालयीं गुप्त ॥ लिंग राहिले रत्नखचिती ॥ गौळिया घरी याचि परी ॥ ९०
कोटी सूर्य प्रकाश ॥ शिवालय दिसे अतिसुरस ॥ लोक ह्मणती काय प्रकाश ॥ उ
दयो झाला दिनकरा ॥ ९१ ॥ आले होते परराष्ट्र राजे ॥ विस्मय करिती ह्मणती चोज ॥

सांडूनिद्वेषबोलतीसहज ॥ भेटूंम्हणतीरायासी ॥ १२ ॥ पाहेंयापवित्रनगरांत ॥ सूर्यजा
हालाअसेउदित ॥ राजाअसेहाबहुपुण्यवंत ॥ ऐशियासिविरोधनकरावा ॥ १३ ॥ म्ह
णोनिपाठवितीसेवकासी ॥ भेटूंम्हणतीरायासी ॥ राजाबोलावीततयासी ॥ आपुले
गृहासिनगरांत ॥ १४ ॥ इतुकेंहोतांतेअवसरी ॥ राजापुसतसेप्रीतिकरी ॥ रात्रीअ
सतांअंधकारी ॥ उदयोजाहालाकेविसूर्य ॥ १५ ॥ राजाइंद्रसेनसहित ॥ पाहावयाये
तीकौतुकार्थ ॥ दिसेविचित्ररत्नखचित ॥ शिवालयअनुपम्य ॥ १६ ॥ येणेचिपरीगो=
व्याचेसदन ॥ अतिरम्यविराजमान ॥ पुसताझालाआपण ॥ तयागोवळीकुमरकातें ॥

९७॥ सांगीतला सकळ वृत्तांत॥ संतोष करिती राजे समस्त॥ गोळियां नराजा नूं ह्मणत
देती नाना देश संपदा॥ ९८॥ नि घोन गेले राजे सकळ॥ राहिला चंद्रसेन निर्मळ॥ शनि
प्रदोष पूजा सफळ॥ भय कैंचें तया राया॥ ९९॥ गौळी कुमर येऊनि घरा॥ सांगे मा
तेसि सविस्तारा॥ येईल रूप दें तुझिया उदरा॥ नारायण अवतरोनी॥ १००॥ ऐसा ई
श्वरें दिधला वर॥ संशायन करी तूं निर्धारा॥ संतोषला कर्पूरगौरा॥ देखिली पूजा प्रदो
षाची॥ १॥ मोडली पूजा ह्मणोनी॥ म्या विनविला शूळपाणी॥ क्षमा करूनि घेतले ह्म
णोनी॥ सांगे वृत्तांत मातेसी॥ २॥ ऐसा ईश्वर प्रसन्न झाला॥ प्रदोष पूजनें तयां फळें

१० ला ॥ श्रीपाद सांगती तया वेळा ॥ विप्रस्त्रियेकारणे ॥३॥ तुझे मनी असेल जरी ॥ होईल पु
त्र मजसरी ॥ संशय सांडूनि निर्धारी ॥ शनिप्रदोषी पूजी शंभू ॥ ४ ॥ ऐसें ह्मणोनि श्री
पाददेव ॥ चक्रवर्ती भोळा शिव ॥ विप्रस्त्रियेचा पाहोनि भाव ॥ प्रसन्न होते तया वेळीं ॥
५ ॥ बोलाऊनि तिचे कुमरासी ॥ हस्त ठेविती मस्तकेंसी ॥ ज्ञान जाहालें तत्काळेसी ॥ त्रि
वेदी झाला तो ब्राह्मण ॥ ६ ॥ वेद शास्त्रादि तर्क भाषा ॥ ह्मणतो झाला अति प्रकाशा
॥ विस्मय जाहाला असे सहसा ॥ विप्र ह्मणती आश्चर्य ॥ ७ ॥ विस्मयो करोनि विप्र १०
वनिता ॥ ह्मणे ईश्वर हाचि निश्चिता ॥ कार्याकारण अवतार होता ॥ आला नरदेह धरोनी

८॥ पूर्वजन्मीचे पुण्यार्जित॥ जोडला आम्हा हा निश्चित॥ भेटला असे श्रीगुरुनाथ॥
म्हणोनि नमिती क्षणक्षणा॥ ९॥ म्हणे ईश्वर तूंचि होसी॥ पूजा करीन तुम्ही मी प्रदोषी
मिथ्या न व्हे तुझे वाक्यासी॥ पुत्र व्हावा तुज ऐसा॥ १०॥ ऐसा निश्चय करुनी॥ पूजा
करिती नित्य येउनी॥ प्रदोष पूजा अति गहनी॥ करी श्रीपाद रायासी॥ ११॥ पुत्र ति
चा झाला ज्ञानी॥ वेदशास्त्रार्थ संपन्नी॥ पूज्य जाहाला सर्वांहुनी॥ ब्रह्मवृंद मानि
त॥ १२॥ विवाह जाहाला मग तयासी॥ पुत्र पौत्री नांदे हर्षी॥ श्रीगुरुकृपा होय ज
यासी॥ ऐसे होय अवधारा॥ १३॥ ऐसा श्रीगुरु कृपावंत॥ भक्तजना असे संरक्षि

त॥ ऐकशिष्या एकचित्त॥ नामधारक श्रीमंता॥१४॥ नामधारक भक्तासी॥ सांगे
सिद्ध विस्तारेसी॥ परियेसा समस्त अहिर्निशी॥ ह्मणे सरस्वती गंगाधरु॥१५॥ इति
श्रीगुरुचरित्र परमकथाकल्पतरु श्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिद्धनामधा
रकसंवादे अष्टमोध्यायः॥ श्रीदत्तात्रयार्पणमस्तु॥ अं॥ ओ॥ ११५॥ छ॥ छ॥॥॥

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीपादश्रीवल्लभगुरवेनमः॥ ऐकोनिसिध्याचेवचन॥ नाम
धारककरीनमन॥ विनवीतसेकरजोडुन॥ भक्तिभावेंकरोनियां॥१॥ श्रीपाद
कुरवपुरीअसतां॥ पुढेंवर्तलीकैसीकथा॥ विस्तारकरूनिसांगआतां॥ कृपामू
र्तीदातारा॥२॥ सिद्धम्हणेनामधारका॥ पुढेंकथाअपूर्वदिखा॥ तयाग्रामीरज
कएका॥ सेवकझालाश्रीगुरूचा॥३॥ भक्तवत्सलश्रीगुरुराव॥ जाणोनिशिष्या
चाभाव॥ विस्तारकरोनिभक्तीस्तव॥ निरूपितगुरुचरित्र॥४॥ नित्यश्रीपादगंगे
सियेती॥ विधीपूर्वकस्नानकरिती॥ लोकवेव्हारसंपादिती॥ त्रयमूर्तीआपण॥५॥

ज्याचे दर्शन गंगास्नान ॥ त्याचें काय सें आचरण ॥ लोकानुग्रहा कारण ॥
स्नान करीत परियेसा ॥ ६ ॥ वर्ततां ऐसे एके दिवसीं ॥ श्रीपाद यती येती स्नाना
सी ॥ गंगा वाहातसे दक्षादिशी ॥ मध्ये असती आपण ॥ ७ ॥ तया गंगातटाकांत
रजक असे वस्त्रें धूत ॥ नित्य येई निअसेन मीत ॥ श्रीपाद गुरूमूर्तीसी ॥ ८ ॥ नि
नित्य त्रिकाळ येवोनियां ॥ दंड प्रणाम करोनियां ॥ नमन करी अति विनया ॥
मनोवाकायवाकर्मे ॥ ९ ॥ वर्ततां ऐसें एके दिवसी ॥ आला रजक नमस्कारासी ॥
श्रीपाद म्हणती तयासी ॥ एक चित्ते परियेसा ॥ १० ॥ श्रीपाद म्हणती रजकासी ॥

कांरेनित्यकष्टतोसी ॥ तुष्टलोंतुझेभक्तीसी ॥ सुखेंराज्यकरींआतां ॥ ११ ॥ एकतांश्री
गुरूचेंवचना ॥ गांठीबांधीपल्लवींशकुन ॥ विनवीनसेकरजोडून ॥ सत्यसंकल्प
गुरूमूर्ती ॥ १२ ॥ रजकसांडीसंसारचिंता ॥ सेवकजाहालाएकचित्ता ॥ दुरोनिकरी
दंडवता ॥ मठागेलियायेणेंचिपरी ॥ १३ ॥ ऐसेबहुतादिवसावरी ॥ रजकमगसेवा
करी ॥ आंगणझाडीप्रोक्षीवारी ॥ नित्यनेमेंयेणेंविधी ॥ १४ ॥ असतांएकेदिवशीं
देखा ॥ वसंतऋतुवैशाखा ॥ क्रीडाकरीतनदीतटाका ॥ आलाराजाम्लेंछएक
१५ ॥ स्त्रियांसहितराजाआपण ॥ आळंकृतआभरण ॥ क्रीडाकरीतस्त्रियाआप

ण॥ गंगेमधून येत असे॥ १६॥ सर्वदळ येत दोनी थडी॥ अमीत असती हस्ती घोडीं॥
मिरवताति रत्नकोडी॥ आळंकृत सेवक जन॥ १७॥ ऐसा गंगेचे प्रवाहांत॥ राजा आ
ला खेळत॥ अनेक वाद्यनाद असे गर्जतु॥ कृष्णावेणी थडियेसी॥ १८॥ रजक होता न
मस्कारित॥ त्राबे झाला तो दुश्चित॥ असें गंगेत अवलोकितु॥ समारंभ राजयाचा॥
१९॥ विस्मय करी बहु मानसीं॥ जन्मोनियां संसारासी॥ जरी न देखिजे सौख्यासी॥ प
पसुसमान देह आपुला॥ २०॥ धर्मराजयाचें जिणें॥ ऐसे सौख्य भोगणें॥ स्त्रियाव
स्त्र अनेक भूषणे॥ कैसा भक्त ईश्वराचा॥ २१॥ कैसें याचें आर्जव फळलें॥ कव

एमा देवा आराधिले ॥ कैसे श्रीगुरू असती भेटले ॥ मग पावला ऐश्रीदत्ता ॥ २२
ऐसे मनी चिंतित ॥ करीतसे दंडवत ॥ श्रीपादराव कृपावंत ॥ वळखिली वासनात
याची ॥ २३ ॥ भक्तवत्सल श्रीगुरुमूर्ती ॥ जाणोनि अंतरीं त्याची स्थिती ॥ बोलाउनि
यापुसती ॥ कायचिंतिसी मनात ॥ २४ ॥ रजक ह्मणे स्वामीसी ॥ देखिलें दृष्टीने रा
यासी ॥ संतोष झाला मानसीं ॥ केवळ दास श्रीगुरूचा ॥ २५ ॥ पूर्वी आराधोनि देवा
सी ॥ पावला आतां या पदासी ॥ ह्मणोनि चिंतितो मानसी ॥ कृपासिंधू दातारा ॥ २६ ॥
ऐसे अविद्यासंबंधेसी ॥ नाना वासना इंद्रियांसी ॥ चाड नाही या भोगासी ॥ वर

णी असे मज सौख्य ॥ २७ ॥ श्रीपाद म्हणती रजकासी ॥ जन्मादारभ्य कष्टलासी ॥ वा
छं असे भोगावयासी ॥ राज्यभोग ते मोव्हती ॥ २८ ॥ निवावीं इंद्रियें सकळ ॥ नातरी
मोक्ष न व्हे निर्मळ ॥ बाधा करिती पुढें केवळ ॥ जन्मांतरी परियेसा ॥ २९ ॥ तुष्टावया
इंद्रियासी ॥ तुवां जावें म्लेछवंशासी ॥ आवडी जाहाली तुझे मानसीं ॥ राज्यभो
गी जाय त्वरित ॥ ३० ॥ अंतरतील तुझे चरण ॥ द्यावें मातें पुनर्दर्शन ॥ तुझा अनु
ग्रह असे कारण ॥ ज्ञान द्यावें दातारा ॥ ३१ ॥ श्रीगुरु म्हणती तयासी ॥ वैदूरानगरी
जन्म घेसी ॥ भेटी देऊं अंतकाळासी ॥ कारण असे येणें आह्मा ॥ ३२ ॥ ऐकोनि स्वा

मीच्चेवचन॥विनवीरजककरजोडून॥कृपासागरामजलागुन॥उपेक्षूनकोल्ल
णनसे॥३३॥भेटीहोतांचिआह्मासी॥ज्ञाननहोईलतुझेमानसीं॥नकरीच्चिंताभरवसी
आह्मायेणेघडेला॥३४॥आणीककार्यकारणासी॥अवतारघेउंपरियेसी॥वेषध
रोनिसंन्मासी॥नामनृसिंहसरस्वती॥३५॥ऐसेंतयासबोखुनी॥निरोपदेतीजां
यह्मणोनी॥रजकलागलाचरणी॥नमस्कारीतयेवेळीं॥३६॥देखोनिश्रीगुरूकृ
पामूर्ती॥रजकासिजवळीपाचारिती॥इहभोगिसीकीपुढती॥राज्यभोगसंगम
ज॥३७॥रजकविनवीतश्रीपादासी॥झालेंआपणअपरवयसी॥भोगनभोगूनि

गु० च०
४

बाळाभ्यासी ॥ योवन गोड राज्यभोग ॥ ३८ ॥ ऐकोनि रजकाचे वचन ॥ निरोप देती श्रीगु
रु आपण ॥ त्वरित जाई रे ह्मणोन ॥ जन्मांतरीं भोगीं ह्मणती ॥ ३९ ॥ निरोप देतां तये वेळीं
त्यजिला प्राण तत्काळीं ॥ जन्मता झाला म्लेछकुळीं ॥ वैदुरा नगरी विख्यात ॥ ४० ॥ ऐ
सी राजयाची कथा ॥ पुढें सांगेन विस्तारता ॥ सिद्ध ह्मणे नामधारका आतां ॥ कैसें चरित्र झा
ले परिसे पुढें ॥ ४१ ॥ ऐसे झालिया अवसरी ॥ श्रीपाद राव कुरवपुरी ॥ असतां महिमा अ
परंपारी ॥ प्रख्यात असे परियेसा ॥ ४२ ॥ महिमा सकळ सांगतां ॥ विस्तार होईल बहु
ग्रंथा ॥ पुढील अवतार असंख्याता ॥ सांगेन एक नामधारका ॥ ४३ ॥ महिमा न वर्णवि

अ०
९

४

याश्रीगुरुचे ॥ शक्ती कैची यावाचे ॥ नवलाव अमृत दृष्टीचें ॥ स्थान महिमा ऐसी ॥ ४४ ॥
॥ श्रीगुरू राहाती जे स्थानी ॥ अपार महिमा ते भुवनी ॥ विचित्र जयाची करणी ॥ दृष्टांते तु
ज सांगेन ॥ ४५ ॥ स्थान महिमा प्रकार ॥ सांगेन ऐक एकाग्र ॥ प्रख्यात असे कुरवपूर ॥ मन
कामना पुरती तेथे ॥ ४६ ॥ ऐसे कितीक दिवसवरी ॥ श्रीपाद होते कुरवपुरी ॥ कारण असे पु
ढें अवतारी ॥ म्हणोन अदृश्य होती तेथे ॥ ४७ ॥ अश्विन वद्य द्वादशी ॥ नक्षत्र मृगराज प
रियेसी ॥ श्रीगुरु बैसले निजानंदेंसी ॥ अदृश्य झाले गंगेत ॥ ४८ ॥ लौकिकी दिसती अ
दृश्य जाण ॥ कुरवपुरीं असती आपण ॥ श्रीपाद राव निर्धारि जाण ॥ त्रयमूर्तीचा अवतार ॥

४९ ॥ अद्वयपहोकुनितयेस्थानी ॥ श्रीपादराहिलेनिर्गुणीं ॥ अवतारक्रावयाकारणी ॥ ह्मणोनिक
वणानदिसती ॥ ५० ॥ श्रीपादअसतीतयास्थानीं ॥ दृष्टांतसांगेनविस्तारोनी ॥ एकाभावीकहोश्र
वणीं ॥ ह्मणेसरस्वतीगंगाधरू ॥ ५१ ॥ जेजनअसतीभक्तकेवळ ॥ त्यासिदिसतीनिर्मळ ॥ कुरवपू
रक्षेत्रअपूर्वस्थळ ॥ असेप्रख्यातभूमंडळी ॥ ५२ ॥ सिद्धसांगेनामधारकासी ॥ तेचिकथाविस्ता
रेसी ॥ सागतसेसकळिकासी ॥ गंगाधराचाआत्मज ॥ ५३ ॥ इतिश्रीगुरुचरित्रपरमक
थाकल्पतरूश्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्यानेसिद्धनामधारकसंवादेरजकवरप्रदानोना
मनवमोऽध्यायः ॥ ९ ॥ श्रीदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ ओव्या ॥ ५३ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

श्रीगुरुदत्तात्रयायनमः॥ ऐकोनि सिद्धाचे वचन॥ नामधारक विनवी जाण॥ कुरपुरी
चे महिमान॥ केवि जाहाले परियेसा॥१॥ ह्मणती श्रीपाद नाही गेले॥ आणीक वदसी अ
वतार झाले॥ विस्तार करूनियां सगळे॥ निरोपावे ह्मणतसे॥२॥ सिध्द सागे नामधार
कासी॥ श्रीगुरुमहिमा काय पुससी॥ अनन्तरूप होता परियेसी॥ विश्वव्यापक परमा
त्मा॥३॥ पुढें कार्यकारणासी॥ अवतार झाले परियेसी॥ राहिले आपण गुप्तेसी॥ त
या कुरवक्षेत्रांत॥४॥ पाहे पां भार्गवराम देखा॥ अद्यापवरी भूमिका॥ अवतार जाहा
ले अनेका॥ त्याचेचि एकी अनेका॥५॥ सर्वाठायी वास आपण॥ मूर्त्ती एक नारायण॥ त्रि

१ मूर्त्तींचि तीन गुण ॥ उत्पत्ती स्थिती आणि प्रळये ॥ ६ ॥ भक्तजनाना तारावयासी ॥ अवतरतो हृषी १०
केशी ॥ शाप देत दुर्वास ऋषी ॥ कारण असे तयाचि ॥ ७ ॥ त्रयमूर्त्तींचा अवतार ॥ याचा कव
णा न कळे पार ॥ निधान तीर्थ कुरवपुर ॥ वसे तेथे गुरुमूर्त्ती ॥ ८ ॥ जे जें चिंतावे भक्तजनि ॥
तें तें पावावे गुरुदर्शनि ॥ श्रीगुरु वसावयाची स्थाने ॥ कामधेनु असे जाण ॥ ९ ॥ श्री पा
द वल्लभ स्थान महिमा ॥ वर्णावया अनुपमा ॥ अपार असे सागतो तुम्हा ॥ दृष्टांतेसि अवधा
रा ॥ १० ॥ तुज सांगावया कारण ॥ गुरुभक्ति वृथा न कळे जाण ॥ सर्वथा न करी तो निर्वाण ॥ पाहे १
वा सभक्तांची ॥ ११ ॥ भक्ति करावी दृढतर ॥ गंभीरपणे असावे धीर ॥ तरीच उतरि जैपैलपा

राउहपरत्रीसुखपावे ॥१२॥ याचिकारणेंदृष्टांतेतुज ॥ सांगेनऐकवर्तलेसहज ॥ कश्यपगो
त्रीहोताद्विज ॥ नामतयावल्लभेस ॥१३॥ सुशीळद्विजआचारवंत ॥ उदीमकरूनिउदरभ
रित ॥ प्रतिसंवत्सरीयात्रेसयेत ॥ तयाश्रीपादक्षेत्रासी ॥१४॥ असतांपुढेंवर्तमानी ॥ उदिम
निघालातोधणी ॥ नवसकेलाअतिगहनी ॥ संतर्पविब्राह्मणासी ॥१५॥ उदीमुआलिया
फळासी ॥ यात्रेसियेईनविशेषी ॥ सहस्त्रवर्णब्राह्मणासी ॥ इसाभोजनदेईनम्हणे ॥१६॥ नि
श्चयकरोनिमानसीं ॥ निघालाद्विजउदिमासी ॥ चरणध्यानसेमानसी ॥ सदांश्रीपादवल्ल
भाचे ॥१७॥ जेजेठायीजायदेखा ॥ अनंतसंतोषपावेनिका ॥ शतगुणेलाभझालाऐका ॥ प

र मानंद प्रवर्तला ॥ १८ ॥ लयलाऊनि श्रीपादचरणी ॥ यात्रेसि निघाला तेक्षणी ॥ वेचावया
ब्रह्मसंतर्पणी ॥ द्रव्य घेतले समागमे ॥ १९ ॥ द्रव्य घेऊनि द्विजवर ॥ निघतां देखती तस्कर ॥
कापट्यवेषे सत्वर ॥ तेहि तस्कर निघाले ॥ २० ॥ दोन तीन दिवसवरी ॥ तस्कर असतीसं
गिकारी ॥ एके दिवशी मार्गी रात्री ॥ जात असतां मार्गस्त ॥ २१ ॥ तस्कर म्हणती द्विजवरा
सी ॥ आह्मी जाऊं कुरवपुरासी ॥ श्रीपादवल्लभ दर्शनासी ॥ प्रतिवर्षी नेम असे ॥ २२
ऐसे बोलत मार्गासी ॥ तस्करी मारिले द्विजासी ॥ शिर छेदूनि यांपरियेसी ॥ द्रव्य घे
तले सकळिक ॥ २३ ॥ भक्तजनाचा कैवारी ॥ श्रीपादराव कुर्वपुरीं ॥ पातला त्वरित

वेत्राधारी॥ जटामंडीतभस्मांकित॥२४॥ त्रिशूळखड्ग घेउनि हाती॥ उभा ठेला तस्क
रांपुढती॥ वधिता झाला तया प्रती॥ त्रिशुळेकरूनि ताकाळ॥२५॥ समस्त तस्करांसि
मारितां॥ एक तस्कर होय विनविता॥ कृपाळुवा जगन्नाथा॥ निरापराधी आपण असे॥
२६॥ नेणें यातें वधितील ह्मणोनी॥ आलो आपण संगी होउनी॥ तूं सर्वोत्तमा जाण
ती मनी॥ विश्वाची मनवासना॥२७॥ ऐकुनि तस्कराची विनती॥ श्रीपाद तयातें बोल
विती॥ हाती देउनिया विभूती॥ विप्रावरी प्रोक्षी ह्मणे॥२८॥ मानलाउनि तया वेळा
मंत्रोनि लाविती विभूती गळां॥ सजीव जाहाला ताकाळा॥ ऐक वत्सा एकचित्ते॥२९॥

इतुकेवर्तता परियेसी॥उदयआलादिनकरासी॥श्रीपादजाहालेगुप्तेसी॥राहिलात
स्करद्विजाजवळी॥३०॥विप्रपुसेतस्करासी॥म्हणेतूं मातेकाधरिलेसी॥कवणेवधिले
तस्करासी॥म्हणोनिपुसेतयावेळी॥३१॥तस्करसांगेद्विजासी॥आलाहोताएकता
पसी॥जाहालेअभिन्नवपरियेसी॥वधिलेतस्करत्रिशुळे॥३२॥मजरक्षिलेतुज
निमित्ते॥धरोनिबैसविलेस्वहस्तें॥विभूतीलाऊनिमगतूते॥सजीवकेलातवदे
हो॥३३॥उभाहोताआतांजवळी॥अदृश्यझालातत्काळी॥नकळेकवणमुनीब
ळी॥तुझाप्राणरक्षिला॥३४॥होईलईश्वरत्रिपुरारी॥भस्मांगीहोयजटाधारी॥

तुझी भक्ती निर्धारी ॥ ह्मणोनि आला ढांकोनियां ॥ ३५ ॥ ऐकोनि तस्कराचें वचन ॥ विश्वा
सला तो ब्राह्मण ॥ तस्करांजवळील द्रव्य घेऊन ॥ गेला यात्रेसि कुरवपुरा ॥ ३६
नाना परी पूजा करी ॥ ब्राह्मणभोजन सहस्त्र चारी ॥ अनंत भक्ती प्रीति करी ॥ पु
जा करी श्रीपादुकांसी ॥ ३७ ॥ ऐसे अनंत भक्तजन ॥ मिळुन सेविती श्रीपादचरण
कुरवपूर प्रख्यात जाण ॥ अपार महिमा परियेसा ॥ ३८ ॥ सिद्ध ह्मणे नामधार
कासी ॥ संशय न धरी तू मानसी ॥ श्रीपाद आहेति कुरवपुरासी ॥ अदृश्य रूप
होऊनी ॥ ३९ ॥ पुढें अवतार असे होणे ॥ गुप्त असती याचि गुणे ॥ ह्मणा अनंत

गु० च०

४

रूपी नारायण ॥ परिपूर्ण सर्वांठायीं ॥ ४० ॥ ऐसी श्रीपाद श्रीवल्लभमूर्ती ॥ लौकि
कीं प्रगटली ख्याती ॥ झाला अवतार पुढती ॥ न्रसिहसरस्वती विख्यात ॥ ४१ ॥
म्हणोन सरस्वती गंगाधरु ॥ सागत कथेचा विस्तारु ॥ ऐकता भावे मनोहरु
सकळाभीष्टे साधती ॥ ४२ ॥ इति श्रीगुरुचरित्र परमकथाकल्पतरू श्रीन्र
सिहसरस्वत्योपाख्याने दशमोऽध्याय समाप्तः ॥ १० ॥ श्रीदत्तात्रयार्पण
मस्तु ॥ ओव्या ॥ ४२ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

अ०

१०

४

श्रीगणेशायनमः॥ नामधारक ह्मणे सिद्धातें॥ पुढें अवतार झाले केउते॥ विस्तारो
नियां आह्मातें॥ सांगा स्वामी कृपामूर्ती॥ १॥ सिद्ध ह्मणे ऐक वत्सा॥ अवतार झाले श्री
पाद हर्षा॥ पूर्वी वृत्तांत ऐकिला ऐसा॥ कथा सांगीतली विप्रस्त्रियेसी॥ २॥ शनीप्र
दोषीस वैश्वरासी॥ पूजीन होती गुरुउपदेशीं॥ देहवासना असतां तियेसी॥ पंचत्व
पावली तत्काळ॥ ३॥ जन्म झाला पुढें तिसी॥ कारंजनगर उत्तरदेशीं॥ वाजसनीय
शाखेसी॥ विप्रकुळीं जन्मली॥ ४॥ ज्ञातकर्म वर्तलें तियेसी॥ नाम अंबाभवानी ऐसीं
आरोपिले स्नेहासी॥ मातापिता परियेसा॥ ५॥ वर्ततां मातापितयागृहीं॥ वाढली कन्या

अती स्नेही ॥ विवाह करिती महोत्साहीं ॥ देती विप्रासि याच्चि ग्रामीं ॥ ६ ॥ शिवव्रतऊ असे
तो ब्राह्मण ॥ नाम तया माधव जाण ॥ तयासि दिधली कन्यादान ॥ अति प्रीती करोनि
या ॥ ७ ॥ तया माधव विप्रा घरी ॥ शुभाचार होती नारी ॥ वासना तीची पूर्वापरी ॥ ईश्व
र पूजा करीतसे ॥ ८ ॥ पूजा करी ईश्वरासी ॥ दंपत्य उभे मनोमानसीं ॥ प्रदोषपूजा अ
ती हर्षी ॥ करिती भक्तिपुरस्कर ॥ ९ ॥ मंदवारीं त्रयोदशीसी ॥ पूजा करिती अति विशे
षीं ॥ सत्वर झाली षोडशी तिसी ॥ अतर्वत्नी झाली ऐका ॥ १० ॥ तृतीय होय पांचवे मासी १
॥ उत्साह करिती बहू हर्षी ॥ उत्तम डोहळे होती तियेसी ॥ ब्रह्मज्ञान बोलतसे ॥ ११ ॥ उ

त्साह करिती मास साती ॥ द्विजवर करीसी मंती ॥ अक्षय वाणें वीवोळी आरती ॥ सुवासिनी मिळूनियां ॥ १२ ॥ ऐसे करितां नव मासी ॥ प्रसूत जाहाली शुभ दिवसी ॥ पुत्र जाहाला म्हणून हर्षी ॥ निर्भर झाली माता पिता ॥ १३ ॥ जन्म होताच तो बाळक ॥ ओंकार शब्द ल्लेण तसे ऐक ॥ पाहूनि झाले तटस्थ लोक ॥ अभिनव म्हणती ते वेळी ॥ १४ ॥ जातकर्म करी ब्राह्मण ॥ विप्रांसि दक्षणा वाटी आपण ॥ ज्योतिषी सांगती तयाचे लक्षण ॥ लग्न सत्वर पाहोनियां ॥ १५ ॥ सांगती ज्योतिषी त्या द्विजासी ॥ मुहूर्त वरवा असे विशेषी ॥ कुमर होईल कारणेसी ॥ गुरु सकळांचा निश्चयें ॥ १६ ॥ याचा अनुग्रह होईल ज्यासी

तोवंद्यहोईलविश्वासी॥ याचेवाक्यप्रमाणेसी॥ चिंतामणीयाचेचरण॥१७॥अष्ट
महासिद्धीयाचेद्वारी॥ वोळंगतीनिरंतरीं॥ नवनिधीयाचेघरी॥ राहातीएकद्विजो
त्तमा॥१८॥ नहोतयासिग्रहणीकृत॥ पूज्यहोयीलत्रिभुवनात॥ याचेदर्शनमात्रे
पतीत॥ पुनीतहोतीपरियेसा॥१९ होईलअवतारीपुरुष॥ आह्मासिदीसनसेस
त्य॥ संदेहनधरावामनांत॥ ह्मणोनिकरितीनमस्कार॥२०॥ ह्मणतीसमस्तद्विज
वर॥ सांगतीजनकासिउत्तर॥ याचेनिमहादैन्यहरे॥ भ्यावेनलगेकळिकाळा॥२१
जेजेवासनातुमचेमनी॥ सर्वसाधेलयाचेनी॥ याचयापालनपोषणीं॥ निधानअ

सेलुमचे घरा ॥ २२ ॥ ऐसे जातक वर्तउनी ॥ सांगता झाला ब्राह्मणस्तोमी ॥ जनक
जननी संतोषोनी ॥ देती वस्त्रें आभरणें तया ॥ २३ ॥ सांगोनि गेला ब्राह्मण ॥ मातापिता
आनंदघन ॥ दृष्टी लागेल ह्मणून ॥ निबलोण वोवाळिती ॥ २४ ॥ वार्ता गेली नगरात
अभिनव आजि देखिले ह्मणत ॥ उपजत बाळ ओंकार ह्मणता ॥ आश्चिर्य करिती
सकळ जन ॥ २५ ॥ नगरलोक इष्टमित्र ॥ पाहावया येती विचित्र ॥ दृष्टी लागेल ह्म
णोनि पळमात्र ॥ नदाविती कवणा पुढे ॥ २६ ॥ माया मोहे जनक जननी ॥ बाळासि दृ
ष्टी लागेल ह्मणोनी ॥ अंगारा लाविती मंत्रोनी ॥ रक्षा बांधिती हृष्णास्कते ॥ २७ ॥ परमा

गु॰ च॰
३

त्माअवतरो॥ दृष्टीकेविसंचरो॥ लौकीकधर्मचमत्कारो॥ मातापितासंरक्षिती॥ २८॥ वर्ते
तांबाळयेणेपरी॥ दिवसदाहाझालियावरी॥ नामकरणपरस्परी॥ करीजनकद्विजो
त्तम॥ २९॥ झालिग्रामदेवम्हणत॥ जन्मनावविख्यात॥ नामनरहरीऐसेंप्रख्यात॥
उच्चारकेलाधर्मकर्मे॥ ३०॥ ममत्वथोरबाळकावरी॥ प्रतिपाळितीप्रीतिकरी
माताम्हणतेअवसरी॥ नपुरेक्षीरबाळकासी॥ ३१॥ पतीसिम्हणेतेवेळा॥ स्तनी
दुग्धथोडेबाळा॥ मेळवाएकादीअबळा॥ स्तनपानद्यावया॥ ३२॥ अथवा
आणाअजाएका॥ आपुलेस्तनेनन्हामेभुक॥ ऐकोनिहांसेबाळक॥ स्पर्शेस्तनसव्य

अ॰
११

२

करे ॥ ३३ ॥ स्तनासि स्पर्शतां कर ॥ बत्तीस धारा वाहे क्षीर ॥ वस्त्रे भिजोनि विचित्र ॥ वा
हो लागले भूमीवरी ॥ ३४ ॥ विस्मय करिती जनकजननी ॥ प्रगट न करी गोप्य गुणी
नमन करिती बाळकाचरणी ॥ माता होय खेळविती ॥ ३५ ॥ पाळणां घालोनि बा
ळकासी ॥ पर्यंद गाय अति हर्षी ॥ न राहे कुमर पाळणेसी ॥ सदा खेळे भूमीवरी ॥ ३६
वर्ततां बाळ येणे परी ॥ माता पिता नमस्कारी ॥ बाळ झाला संवत्सरी ॥ न बोले भा
तां काय करूं ॥ ३७ ॥ माता बोलवी कुमरासी ॥ बोले शब्द ओकारेसी ॥ चिंता करी
तसे मानसी ॥ मुके झाले दैवयोगे ॥ ३८ ॥ पुसती जाण जोशियासी ॥ या बाळका बो

लावयासी ॥ काय उपाय विशेषी ॥ ह्मणोनि पुसती वेळोवेळां ॥ ३९ ॥ जोशी सांगतीत
यासी ॥ आराधावे कुळदेवतेसी ॥ अर्कवारी अश्वत्थपर्णेसी ॥ अन्न घालिती तीन वे
ळा ॥ ४० ॥ एक ह्मणती होईल मुके ॥ यासि शिकवावें विवेकें ॥ बाळ बोल बोलती नि
के ॥ परि तो बाळ न बोलेची ॥ ४१ ॥ हासोनि ओंकार उच्चारी बाळ ॥ आणीक नेणे
बोल केवळ ॥ विस्मय करिती लोक सकळ ॥ ओंकार शब्द ऐकोनियां ॥ ४२ ॥ एक
ह्मणती नवल झाले ॥ सर्वज्ञान असे भले ॥ श्रवणी ऐकतां बोल सगळे ॥ जाणूनि
बोले काय गुणे ॥ ४३ ॥ काही केल्या न बोले सत्ता ॥ चिंता करिती मातापिता ॥ वर्षे स

तन्मालीन तत्वता ॥ मुका झाला दैवयोगे ॥ ४४ ॥ सात वरुषे कुमरासी ॥ योग्य झाला
मुजिसी ॥ पुसते जाहाले ब्राह्मणांसी ॥ के विकरावे ह्मणोनियां ॥ ४५ ॥ विप्र ह्मणती
तया वेळा ॥ संस्कारावे ब्राह्मणकुळा ॥ उपनयनावेगळ केवळा ॥ अष्टवर्षे होउ
न ये ॥ ४६ ॥ मातापीता चिंता करिती ॥ उपदेशावे कवणे रीती ॥ मुका असे हा निश्चि
ती ॥ कैसे अदृष्ट झाले आह्मा ॥ ४७ ॥ कैसे अदृष्ट आपुले ॥ ईश्वर गोरी आराधि
ले ॥ त्रयोदशीस शिव पूजिले ॥ वायां झाले ह्मणतसे ॥ ४८ ॥ ईश्वरे तरि दिधला
बहु ॥ स्फलक्षण झाला कुमरु ॥ न बोले आता काय करुं ॥ ह्मणोनि चिंती शिवासी ॥ ४९

५ एक चि बाळ आमुचे कुशी ॥ आणीक न देखो स्वप्नेसी ॥ वेष्टिलो होतो आम्ही आशी ॥
आमुते रक्षील लक्ष्मणोनी ॥ ५० ॥ नक्वेचि मनीची वास ॥ पुत्र झाला निर्वाण वेळा ॥ काय
वर देत महेशा ॥ ज्ञानि प्रदोष पूजिता मा ॥ ५१ ॥ ऐसे नाना परी देख ॥ जननी करी महा दुः
ख ॥ जवळी येऊनि बाळका ॥ संबोखित से मातेसी ॥ ५२ ॥ घरात जाऊनि ते वेळा ॥ घेऊ
नि आणी लोखंड सबळा ॥ हाती धरि ना चि निर्मळा ॥ झाले सुवर्ण बावन्न कशी ॥ ५३ ॥
आणोनि देत से मातेसी ॥ विस्मय करी बहु वसी ॥ बोलाऊनिया पतीसी ॥ दाविती झाली ५
ते वेळीं ॥ ५४ ॥ गोप्य करूनि तया वेळा ॥ गृहांत नेले तया बाळा ॥ पाहाती तयाची बाळ

लीला॥ आणिक लोह देती हाती॥५५॥ अमृतदृष्टी पाहातां॥ लोह सुवर्ण होय तत्व
ता॥ विश्वासूनि म्हणती हा सर्वथा॥ होईल पुरुष कारुणीक॥५६॥ मग मपुत्रोते आलिं
गोनी॥ विनविता तिजनक जननी॥ तूं तारक वाद्गिरोमणी॥ कारणीक पुरुषकुळदी
पका॥५७॥ तुझेनि सर्वस्व लाधलो॥ मुका म्हणोनि निर्बुजलो॥ अज्ञान आवरणे
वेष्टलो॥ जनी मुका म्हणती तुज॥५८॥ आम्हुचे मनीची वासना॥ तुवां पुरवावी नंदना॥
तुझे बोबडे शब्द आपणा॥ ऐकावे वाटे पुत्रराया॥५९॥ हास्यवदन करी बाळा॥ दृ
वीय यज्ञोपवीत गळां॥ कटी दावी मोजी मेखळा॥ खूण दाखवी मातेसी॥६०॥ संज्ञा करी

निमातेसी॥ बाळदाखवी संतोषी॥ मौंजीबांधितां आपणासी॥ येती लक्षणे बोळस
कळ॥६१॥ मातापितासंतोषती॥ विवाहासि ज्योतिषी पाचारिती॥ ब्रतबंध लग्नमु
हूर्त पाहाती॥ सर्व आइती करिते झाले॥६२॥ केली सामग्री बहुतापरी॥ रत्नखचि
त अळकारी॥ मायामोहे प्रीतिकरी॥ समारभ करितातीं॥६३॥ चतुर्विध ब्राह्मण ये
ती॥ शाखापरत्वे वेद पढती॥ इष्ट सोयरे दाइजगोती॥ समस्त आले तया भुवना
॥६४॥ नानापरिचे शृंगार॥ उभारिले मंडप विचित्र॥ आनंद करीतसे द्विजवर॥ अ
पार द्रव्य वेंचिता होय॥६५॥ नगरलोक विस्मय करिती॥ मूर्खपुत्रासि येवढी आइती

द्विजा लागी असे भ्रांती॥ द्रव्य वेची यथा आपुले॥ ६६॥ ऋतु केवेचूनि पुत्रासी॥
व्रतबंध करील परियेसी॥ गायत्री केवि उपदेशी॥ करील आचार कवणे परी॥
६७॥ एक म्हणती हो कां भलते॥ मिष्टान्न स्वेच्छा आम्हा मिळते॥ देकार देईल हिरण्यव
स्त्रे॥ चाड नाही त्याच्या मंत्रा॥ ६८॥ ऐसे नाना परी लोक॥ विचार करिती अनेका॥ मा
तापित्यास अत्यंत सुख॥ देवदेव करिताती॥ ६९॥ चौलकर्म येरे दिवसी॥ भोजन
चौल मणिसी॥ पुनरपी अभ्यंग करूनि हर्षी॥ यज्ञोपवीत धारण केले॥ ७०॥ मंत्र
पूर्वक यज्ञोपवीत॥ धारण करविती समस्त॥ सह भोजन माया करित॥ घेउनि

॥

गेली घरांत ॥ ७१ ॥ भोजन करी माते सवे ॥ निरोप घेता एकभावे ॥ मौंजी बंधन असे करा
वे ॥ म्हणोनि आला पित्याजवळी ॥ ७२ ॥ गुह्योक्त मार्ग मौंजी देखा ॥ बंधन केलें त्या बा
ळका ॥ सुमुहूर्त आला तत्काळिका ॥ मंत्रोपदेश करिता झाला ॥ ७३ ॥ गायत्री मंत्र
अनुक्रमेसी ॥ उपदेश देतां परियेसी ॥ बाळ उच्चारी मनोमानसी ॥ व्यक्त न बोले
कवणापुढे ॥ ७४ ॥ गायत्री मंत्र कुमरासि होतां ॥ भीक्षा घेऊनि आली माता ॥ वस्त्रे
आभरणे रत्नखचिता ॥ देती झाली तया वेळी ॥ ७५ ॥ पहिली भीक्षा घेउनि करी
आशिर्वचन देती नारी ॥ बाळक ऋग्वेद उच्चारी ॥ आचार धर्म वर्ततसे ॥ ७६ ॥ पहि

ली भीक्षा येणे परी ॥ देती जाहाली प्रीती करी ॥ अग्निमीळे ह्मणो निउच्चारी ॥ ब्रह्मचारी तया
वेळी ॥ ७७ ॥ दुसरी भीक्षा देत माता ॥ उच्चार केला यजुर्वेद इषेत्वा ॥ लोक समस्त तटस्ता
माथा तुकिती तये वेळी ॥ ७८ ॥ तिसरी भीक्षा देत माता ॥ होय सामवेद पढता ॥ अग्न आया
हि गान करिता ॥ वेद तीन ह्मणतसे ॥ ७९ ॥ सभा समस्त विस्मय करी ॥ पिता हर्षनिर्भरी ॥ मु
का बोले वेद चारी ॥ ह्मणती होईल कारणीका ॥ ८० ॥ या ते ह्मणो नये नर ॥ होईल देवाचा
अवतार ॥ ह्मणूनि करिती नमस्कार ॥ जगद्गुरू सि ते समयी ॥ ८१ ॥ इतुक्या वरी तो बाळ
क ॥ माते सि ह्मणतसे एका ॥ तुवा उपदेशु केला एक ॥ भीक्षा माग ह्मणोनी ॥ ८२ ॥ नव्हे

चिबोलतुझामिथ्या ॥ निरोपद्यावाआह्मा त्वरिता ॥ निर्धारझालामाझियाचिता ॥ जाउँती
र्थेआचरावया ॥ ८३ ॥ आह्माआचारब्रह्मचारी ॥ भीक्षाकरावीघरोघरी ॥ वेदाभ्यासम
नोहरी ॥ करणेअसेपरियेसा ॥ ८४ ॥ ऐकोनिपुत्राचेवचन ॥ दुःखेदाटलीअतिगहन ॥ बा
ष्पोंदकेलोचन ॥ आलीमूर्छनातयावेळी ॥ ८५ ॥ निर्जीवहोऊनिक्षणेक ॥ करितीझा
लीमहाशोक ॥ पुत्रामाझातूंरक्षक ॥ केलीआशाबहूमनी ॥ ८६ ॥ आनुतेरक्षिसीह्मणो
नी ॥ होतीआह्माफारमती ॥ नबोलसीआमुचियागुणी ॥ मुकेह्मणविसीआपणासी ॥ ८७
नायकोंकधीतुझियाबोला ॥ आताऐकतासंतोषझाला ॥ पूजनेईश्वरफळला ॥ ह्म

गेः निविश्वासकेलासेआस्ती ॥ ८८ ॥ ऐसेनानापरीदेखा ॥ पुत्रासिह्मणतसेबालिका
आलिगेनियांकुमरका ॥ हृपाभक्तीतेवेळीं ॥ ८९ ॥ ऐकोनिमातेचेवचन ॥ बाळक
सांगेब्रह्मज्ञान ॥ नकोदुखकूं अंतःकरण ॥ आत्माकरणेतेचिअसे ॥ ९० ॥ तूंतेआणी
कुपुत्रचोरी ॥ होतीलमातेनिर्धारी ॥ तुह्मींसेवापरीपरी ॥ करितीमनोभावेसी ॥ ९१ ॥ तुवा
आराधिलाशंकर ॥ जन्मांतरीपूर्वापर ॥ ह्मणोनिठेविलामस्तकीकर ॥ मगस्मृतीहोती
झाली ॥ ९२ ॥ पूर्वजन्मीचावृत्तात ॥ स्मरतांझालाविस्मित ॥ श्रीपादवल्लभस्वरूपत ॥ दि
सतसेतोबाळ ॥ ९३ ॥ देखोनिमातापितातयावेळा ॥ नमनकेलेचरणकमळा ॥ श्रीपादे

मु॰च॰ अ॰

९ उढऊनिअवलीला ॥ सांगतीगोप्यअवधारा ॥ ८४ ॥ ऐकमातेज्ञानवंती ॥ हाबोलकरीं ११
होगुह्मी ॥ संन्यासीआम्हीयती ॥ आलिप्तअसोसमारी ॥ ८५ ॥ यास्त्विकारणेआम्हीआतां
हिंडूंसमस्ततीर्थयात्रा ॥ कारणअसेपुढेआतां ॥ म्हणोनिनिरोपमागुती ॥ ८६ ॥ येणेप
रिजननीसी ॥ गुरुमूर्त्तीसांगतीविनयेसी ॥ मातेबोलनपुत्रासी ॥ श्रोतेसावधप
रियेसा ॥ ८७ ॥ पुत्रासिविनवीतयेवेळे ॥ आम्हासांडूनिजाशील ॥ आणीकुडोळांन
देखोबाळा ॥ केविवांचूंपुत्रराया ॥ ८८ ॥ धाकुटपणीतुम्हातापस ॥ कोणधर्मअसेह ९
र्ष ॥ धर्मशास्त्रीख्यातीसरस ॥ आश्रमचारीआरावे ॥ ८९ ॥ ब्रह्मचर्यवर्षेबारा ॥ गृह

स्थाश्रम तदनंतरा ॥ घडती पुण्ये अपरंपारा ॥ गृहस्थाश्रमी सुख असे ॥ १०० ॥ मुख्य
आश्रम असे गृहस्थ ॥ आचरता होय अति समर्थी ॥ समास घ्यावा मग मुख्यार्थी ॥ ध
र्मशास्त्रा येणे परी ॥ १ ॥ ब्रह्मचर्य मार्ग आइका ॥ पठण करावे वेदादिका ॥ विवाह
होतां गृहस्थ निका ॥ पुत्रादिक लाधावे ॥ २ ॥ यज्ञादिकर्म साधोनिया ॥ तंदनंत
र संन्यास न्याया ॥ येणे विधी आचरोनियां ॥ अग्रास्य समास बाळपणी ॥ ३ ॥ स
मस्त इंद्रिये संतोषवावी ॥ मनीची वासना पुरवावी ॥ नंतर तपाची वाट धरावी ॥
संन्यास घेता मुख्य असे ॥ ४ ॥ ऐकोनि मातेचे वचना ॥ गुरू सांगती तत्वज्ञान ॥ नाम

धारकाशुध्यमन ॥ करूनिऐकल्षणेसिष्या ॥ ५ ॥ गंगाधराचानंदन ॥ श्रोतयांसांगेनमृन ॥ परिसातुह्मीसमस्तजन ॥ गुरुचरित्रविस्तार ॥ ६ ॥ पुढेंवर्तलेंअपूर्वऐका ॥ सिध्यसांगेनामधारका ॥ महाराष्ट्रभाषाकरूनिटीका ॥ सांगतसेसरस्वती ॥ ७ ॥ इतिश्रीगुरुचरित्रपरमकथाकल्पतरुश्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्यानेसिध्यनामधारकसंवादेबाळचरित्रंनामएकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥ श्रीदत्तात्रयार्पणमस्तु

ओवी ॥ १०८ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरू म्हणे मातेशी ॥ आत्माऐसा निरोपदेशी ॥ अनित्यश
रीर तूं जाणशी ॥ काय भरवसा जीवाचा ॥ १ ॥ श्लोक ॥ अनित्यानि शरीराणि वैभवं नै
व शाश्वतम ॥ नित्यं संनिहितो मृत्युः कर्तव्यो धर्मसंग्रहः ॥ २ ॥ टीका ॥ येकदां असेल
चिरंजीवी ॥ त्यासि तुझी बुद्धी बरवी ॥ अनित्य देह वैभव विभवी ॥ पुढे कोण भरवसा
श्र ॥ देह तो क्षणभंगूर ॥ नाहीं राहिले कवण स्थीर ॥ जोवरी दृढ शरीर ॥ पुण्यमार्ग रा
हा दावे ॥ ४ ॥ जो मृत्यूसी जिंकितो ॥ त्यानिश्चये पावे शरीरनित्य ॥ त्यासि तवोपदेश
सत्य ॥ म्हणे धर्म करी पुढें ॥ ५ ॥ अहोरात्र आयुष्य उणे ॥ होतसे क्षणक्षणें ॥ करावा ध

र्मयात्विकारणे॥पूर्ववयासी॥६॥जैसासूर्यरथचाले॥निमिष्यहोताशीघ्रकाकें॥बा
वीससहस्त्रगांवबको॥तैसें आयुष्यक्षीणहोय॥७॥अल्पोदकीजेसेमत्स्य॥
तैसामनुष्यअल्पायुष्य॥जोवरीप्राणस्फुरस॥धर्मकरावापर्येसा॥८॥पर्जन्यपड
तावृक्षावरी॥उदकराहेपर्णाग्रीं॥स्थीरनकेनिर्धारी॥कलेवरेतैसीनासती॥९॥
तेवीशरीरनव्हेस्थीर॥जीवित्वयौवनाएग्चार॥जरामरणानिर्धार॥केधवां
पडेनकळेची॥१०॥यात्विकारणेदेहासी॥विश्वासनयेपर्येसी॥मृत्युअसेदे
हासी॥धर्मकरावेतात्काळी॥११॥येस्वादानरकलत्रेसी॥द्रव्यदेतांपर्येसी॥दि

वसगणनाकरीकैसी॥ तैसायमरात्रंदिवस॥ १२॥ जैशासमस्तनदीदेखा॥ समुद्रा
सीघेऊनीउदका॥ जातीपरतोनीनयेतीजन्मभूमिका॥ तैसेआयुष्यनपरते॥ १३॥
अहोरात्रीजातीपळोन॥ ऐसेंनिश्चयेजाणोन॥ पुण्यनकरितीजेजन॥ पशुसमानप
रियेसा॥ १४॥ ज्यादिवसीपुण्यनाही॥ वृथागेलेदीनपाहीं॥ त्यायमाकरुणानाहीं॥
करावीपुण्येतात्काळी॥ १५॥ पुत्रदाराधनगोधन॥ आयुष्यगृहयेणेगुण॥ जेजेन
निश्चयम्हणोना॥ जाणपशुसमपर्येसा॥ १६॥ जैसीक्तसरीमनुष्यासी॥ भक्षितीहोय
परियेसी॥ तैसेशरीरासी॥ वृद्धापभक्षणपरियेसा॥ १७॥ याकारणेतारुण्यपणी॥

कराके पुण्य विद्धजनी॥ आम्हा कां वर्जिसी जननी॥ काय बुध्धी बरवी असे॥१८॥ जोय
माचा असेल इष्ट॥ त्याणे करावा हा हढ॥ अमरत्वे असे जो स्पष्ट॥ त्याणे पुढे धर्म करणें
१९॥ संसार म्हणजे स्वप्नापरी॥ जैसे पुष्प मोगरी॥ सवेचि होय शुष्क परी॥ तयापरी देह
जाण॥२०॥ जैसी विजू लवत॥ सवेचि होय गुप्त॥ त्याचि परी देह होत॥ स्थीर नव्हे
पर्यै॥२१॥ ऐसे नाना परी देखा॥ बोधितो झाला जननीजनका॥ विस्मय करिती सभा
लोका॥ बालत्व केवी सांगा॥२२॥ ऐकोनी पुत्राचे वचन॥ माता करितसे नमन॥ देवानि
रोपिले ज्ञान॥ विनंती माझी पर्येसा॥२३॥ त्वां निरोपिले आत्माशी॥ पुत्र चौघे होती कुशी

विश्वासनकेगामानशी॥ कुळदेवतापुत्रराया॥ २४॥ जोवरीहोययेकक्षन॥ त्यांराहावें
मायिपत॥ निरोपनेदीतोवरीसत्य॥ म्हणोनीविनवीतेवेळी॥ २५॥ माझेवचनलंघुनी॥
जरीजाशीलनिघोन॥ मीप्राणदेईन॥ हानिश्चयअवधारा॥ २६॥ पुत्रनकेतूंआम्हांशी॥
आमुचाकुळदैवतहोशी॥ सत्यकरीवंचनासी॥ बोलआपुलेदातारा॥ २७॥ ऐकोनीमा
तेचेवचन॥ श्रीगुरूबोलतीहांसोन॥ आमुचाबोलअसत्यजाण॥ नववाक्यनिर्धारतों
२८॥ तूनेहोतीपुत्रदोनी॥ निरोपद्यावासंतोषोनी॥ मगनराहेएकजननी॥ बोलआपु
लेसत्यकरी॥ २९॥ संबत्सरयेकतवघरीं॥ राहोनीमातेनिर्धारी॥ वासनापुरविलीत्यावरी॥

गु० च०
२

मग मज आज्ञा देणें ॥ २० ॥ ऐसे बोलोनी निगुती ॥ राहिले श्रीशंकर मूर्ती ॥ वेदाभ्या
से ख्याती ॥ केली शिष्यवर्गेंशी ॥ २१ ॥ नगरलोक विस्मय करिती ॥ नवल झालें बां
ळती ॥ बाळ पहा वर्षे साती ॥ वेद चारी सांगतसे ॥ २२ ॥ विद्वज्जन विद्यार्थी ॥ तीन
वेळां पढों येती ॥ सकल शास्त्रीं जे ह्मणविती ॥ तेही येती शिकावया ॥ २३ ॥ येणेप
रीत्या घरीं ॥ राहिले ते ब्रह्मचारी ॥ माता झाली गरोदरी ॥ महा आनंद करीतसे ॥ २४ ॥
नित्य पूजिती पुत्राशी ॥ देव मानोनी मानसी ॥ निधान लाधले एकाध्यासी ॥ का
य सांगू संतोष त्याचा ॥ २५ ॥ नवमास होतांचि त्वरित ॥ माता झाली प्रसूत ॥ पुत्र जा

अ०
१२

२

लेयुगमख्यात ॥ अतिसुंदर परियेसा ॥ ३६ ॥ पुत्र झाले उल्हास थोर ॥ मातापितासंतो
ष फार ॥ आशीर्वचन निर्धार ॥ असत्य नव्हे देवाचें ॥ ३७ ॥ याकारणे गुरूवचन ॥ सत्य
माना हो द्विजजना ॥ जैसे असेल अंतःकरण ॥ तैसें होईल परियेसा ॥ ३८ ॥ ऐशा परी
वर्षयेका ॥ मित्रांसी झालें ते बालक ॥ खेळवीत माता हरीख ॥ आला श्रीगुरू त्यां
जवळी ॥ ३९ ॥ जननी ऐकावें वचना ॥ झाली तब मनकोमना ॥ दोघे पुत्र निधाना
पूर्णायुषी जन्मले ॥ ४० ॥ आणीक होती दोघे सुत ॥ त्यानंतर कन्या येक ॥ असाना
दतां सुख ॥ पावले तुह्मी ॥ ४१ ॥ आतां आह्मा ते निरोप द्यावे ॥ जातो आह्मी स्वभा

वे॥ सतोषरूपी असावें॥ म्हणोनी निरोप घेती॥ ४२॥ संतोषोनि मातापिता॥ चरणाव
री ठेविती माथा॥ स्वामी आमुची कुळदेवता॥ अशक्य आम्ही बोलाया॥ ४३॥ नक
ळे आम्हा स्वरूपज्ञान॥ काय ओळखावें पूणं॥ माया मोहें वेष्टोन॥ आम्ही नेणों
महिमा॥ ४४॥ माया प्रपंचें वेष्टोनी॥ तूतें म्हणो स्कन म्हणोनी॥ निष्ठुर बोले एके
समयीं॥ क्षमा करणें स्वामियां॥ ४५॥ सहभोजन शयनासनी॥ तूतें गांजो कोडो
नी॥ केउेन घेवो उगवोनी॥ क्षमा करीं स्वामियां॥ ४६॥ तारक आमचे वंशासी॥
बापा तूं अवतरलाशी॥ प्रदोषपूजा सफळांसी॥ आली मातें स्वामियां॥ ४८॥ आ

तां आम्हां काय गती ॥ सांगा स्वामि श्रीमूर्ती ॥ पावेन जनन वृत्ती ॥ कृपा करी देवराया ॥
४९ ॥ सागरावरी जैसी गंगा ॥ तो आळशावरी आली वेगा ॥ पावन केले ममांगा ॥ उ
भय कुळवे चाळीस ॥ ५० ॥ आम्हा ठेविसी कवणे परी ॥ महाधुरंधर संसारीं ॥ तव दर्शि
न होय जरी ॥ तरीच वाचों आत्मजै ॥ ५१ ॥ ऐकोनी ऐसे वचन ॥ गुरू बोलती जाण ॥
जे जे समयी तुमचे मन ॥ स्मरण करीलु आमुचें ॥ ५२ ॥ स्मरण करितां तुम्हा जवळी
न करी चिता वेळोवेळी ॥ येईन भीता काळी ॥ म्हणोनि भाक देतसे ॥ ५३ ॥ आणीक
कन्या पुत्र तीनी ॥ होतील ऐक भवानी ॥ दैन्य नाहीं त्रिभुवनी ॥ सदा श्रीमंत नादाला ॥ ५४

गु॰च॰ ५

अ॰ १२

जन्मांतरीईश्वरासी॥पूजाकेलीप्रदोषीं॥याचीमहिमाऐसी॥जन्मोजन्मीश्रीयुक्त॥५५
इहजन्मीसौख्यऐका॥देहांतीपरलोक॥पूजाकरितांपिनाक॥पूर्वजन्मनसेकीं॥५६
त्वांआराधिलाशंकर॥आम्हाकरविलेअवतार॥वासनापुरविलीतुझीजर॥आं
ह्मासिनिरोपदेआतां॥५७॥पुन्हादर्शनतुम्हासी॥होईलएकावर्षासी॥जावोनी
बदरीवनासी॥सिद्धदर्शनमीघेतों॥५८॥निरोपघेवोनीतयेवेळां॥श्रीगुरूनिघा
लेअवलीळा॥नगरलोकयेतीसकळां॥मातापिताबोलविती॥५९॥म्हणतीसमस्त ५
नरनारी॥तापसीनिघालाब्रह्मचारी॥होयपुरूषअवतारी॥मनुष्यदेहीनव्हे॥६०॥ए

क म्हणती नवल ॥ तापसीनि घाला बाळ ॥ पिता माता सकळ ॥ निरोप देती ॥ ९० ॥ कैसें
याचे अंतःकरण ॥ जैसा होय कां पाषाण ॥ मन करोनी निर्वाण ॥ बोलला विती पुत्रासी
॥ ९१ ॥ येक सणतीन करे बाळ ॥ वंध्याशिवजास्वनीळ ॥ अनुमान न करे केवळ ॥ निश्च
येशीं ॥ ९२ ॥ सात वर्षांचे बाळ देखा ॥ वेद म्हणत अखिल शाखा ॥ मनुष्यमात्र न करे
लेखा ॥ ऐसे बोलती ॥ ९३ ॥ ऐसें त्याला बोलोन ॥ करिती साष्टांग नमन ॥ नाना परी
स्तोत्र वचन ॥ करिताती ॥ ९४ ॥ नमन करोनि सकळिकां ॥ आले आपुले गृहांतिका ॥ पु
ढें जाती जनक जननीका ॥ पुत्रास बोलवीत ॥ ९५ ॥ निजरूप जननीसी ॥ दाविता झाला

मातेसी ॥ श्रीपादवल्लभदत्तात्रयाशी ॥ देखते जाले ॥ ६६ ॥ त्रीमूर्तिचा अवतार ॥ जाला
नरहरीनर ॥ निजरूपी कर्पूरगोर ॥ पहातां नमी चरणासी ॥ ६७ ॥ जयजय जगद्गुरू
त्रिमूर्तिचा अवतारू ॥ आमुचे पुण्य थोरू ॥ म्हणोनी देखिले चरण ॥ ६८ ॥ तूं तारक वि
श्वासी ॥ आम्हा उद्धरिलें विशेषीं ॥ पुन्हा दर्शन आम्हासी ॥ वारंवार देईजे ॥ ६९ ॥ ऐ
से म्हणोनी मातापिता ॥ चरणी ठेविला माथा ॥ आलिंगिती श्रीगुरूनाथा ॥ स्नेहभा
वें ॥ ७० ॥ संतोषोनि गुरुमूर्ती ॥ अश्वासित प्रीती ॥ पुनर्दर्शन होनिश्चिती ॥ देईं म्ह
णती तये वेळा ॥ ७१ ॥ ऐसे तयास बोलोनी ॥ निरोप घेतला तयेक्षणी ॥ परतोनि गेले

ज्ञानकज्जननी ॥ ७२ ॥ वरदमूर्ति गुरुराणा ॥ निघाला जावया बदरीवना ॥ पातला
आनंदवना ॥ वाराणशीक्षेत्राशी ॥ ७३ ॥ अविमुक्त वाराणशीपुरी ॥ क्षेत्र थोर चरा
चरी ॥ विश्वेश्वर अवधारी ॥ अनुपम्य त्रिभुवनी ॥ ७४ ॥ राहोनियां त्यास्थानी ॥ अ
नुष्ठान करिती शिरोमणी ॥ विश्वेश्वराचे दर्शनी ॥ करिती आत्माराम ॥ ७५ ॥ येणेप
रीत्यास्थानी ॥ क्वचित काळक्रमांनी ॥ अष्टांगा योगे करुनी ॥ तप करिती ॥ ७६ ॥
त्या काशीनगरांत ॥ तपस्वी असती बहुत ॥ संन्यासी येती अवधुत ॥ तप करिती
दारुण ॥ ७७ ॥ त्यामाजी ब्रह्मचारी ॥ योगमार्गी धुरंधरी ॥ देखोनियां परोपरी ॥ न

वळकरिती॥ ७८॥ ह्मणती हा ईश्वरी॥ नपकरितो नानापरी॥ कैसे वैराग्य उदरी॥ ठसा
वलें॥ ७९॥ शरीर स्वार्थ न व्हेयाशी॥ योगी होय संन्यासी॥ स्नान करी त्रिकाळेंशी॥ म
नकर्णिकि माझारीं॥ ८०॥ ऐसें नित्य स्तविती॥ सकळ संन्यासी॥ दर्शन घेती॥ वृद्ध
होता एक यती॥ नाव कृष्ण सरस्वती॥ ८१॥ तो केवळचि ज्ञानी॥ महा तपस्वी मुनी
तो देखोनी नयनी॥ अत्यंत स्नेह करी॥ ८२॥ ह्मणे सकळ यतीश्वरासी॥ न म्हणा ब्र
ह्मचारीयासी॥ अवता[illegible]पुरुष तापसी॥ विश्ववंद्य॥ ८३॥ वार्धक्यपणे आम्हा
शी॥ वंदिता दुषण सकळांशी॥ विशेष आम्हा हा संन्यासी॥ मूर्खजन निंदिती॥ ८४

वय धाकुटे जाणोनी ॥ न मन करी काय मुनी ॥ प्रख्यात मूर्ति त्रिभुवनी ॥ आम्हा वं
द्य ॥ ८५ ॥ याकारणे आम्ही याशी ॥ विनऊं परोपकाराशी ॥ संन्यास देतां समस्तां
शी ॥ मतिस्थीर होईल ॥ ८६ ॥ लोकानुग्रहानिमित्त ॥ हा होय गुरू समर्थ ॥ याचे
दर्शन मात्रें ॥ आम्ही पुनीत पर्येसा ॥ ८७ ॥ याकारणे बाळकांशी ॥ विनवीं
आम्ही विनयेशी ॥ आश्रम द्यावा संन्याशी ॥ पूजा करोनी एकभावें ॥ ८८ ॥
म्हणोनी आले त्याजवळी ॥ विनविता तीसकळ मुनी ॥ ऐक तापसां तूं मोळी
विनंती असे परियेसा ॥ ८९ ॥ लोकानुग्रहाकारणे ॥ तुम्ही आम्हास संन्यास

देणें ॥ आम्हालागीं उद्धारणें ॥ पूजा घ्यावी आम्हा करी ॥ ९० ॥ कलियुगीं संन्यास
म्हणोन ॥ निंदा करिती सकळजन ॥ स्थापना करणार कवण ॥ भूमीवरी दिसताती ॥ ९१
श्लोक ॥ अग्निहोत्रं गवालंबं संन्यासं पलकं तथा ॥ देवराच्च सुतोत्पत्तिः कलौ पंच
विवर्जयेतू ॥ ९२ ॥ टीका ॥ यज्ञदान गवालंबन ॥ संन्यास घेतां दूषण ॥ पलपैत्र घेभ्रा
तरांगना ॥ करूं न ये म्हणताती ॥ ९३ ॥ करितां कलियुगांत ॥ निषिद्ध बोलती जन सम
स्त ॥ संन्यास मार्ग सिद्धांत ॥ वेद समस्त विख्यात ॥ ९४ ॥ पूर्वी ऐसे वर्तमानी ॥ निषि
द्ध केले सकळजनीं ॥ शंकराचार्य अवतारोनी ॥ स्थापना केली ॥ ९५ ॥ त्यावरी दत्तके दिव

स॥ चालत आले मार्ग समस्त॥ कली प्रबळ होता नाश॥ पुनरपी निद्रा करिताती॥ ९६॥
आश्रमाचा उद्धार॥ सकळजना उपकार॥ करावया कृपासागर॥ म्हणती एका मुनीव
र॥ ९७॥ ऐकोनी त्याची विनंती॥ गुरुमुनी आश्रम घेती॥ वृद्ध कृष्ण सरस्वती॥ तया पा
सोनी पर्येसा॥ ९८॥ ऐसे म्हणती सिद्धमुनी॥ विनवीत नामकरणी॥ संदेह होतां माझे म
नी॥ कृपामूर्ति गुरुराया॥ ९९॥ म्हणती श्रीजगद्गुरू॥ यातें जाले आणीक गुरु॥ त्रिमू
र्तिचा अवतारू॥ कोणे परी दिसतसे॥ १००॥ सिद्ध म्हणे शिष्यासी॥ सांगेन त्याची स्थि
रघु ती कैसी॥ पूर्वी श्रीगुरुनाथाशी॥ जाला वशिष्ट जेसा की॥ १॥ आठवा अवतार कृष्णाशी

संदीपनगुरूपर्येशी॥ अवर्तीचिमानशी॥ तयापरीराहाठावे॥२॥याकारणेगुरुमूर्ती
गुरूकेलाब्रह्मसरस्वती॥ बहुकाळींचेयती॥ म्हणोनीत्यातेमानिले॥३॥शिष्यम्हणे
सिद्धासी॥ स्वामीकथानिरोपिलीसी॥ वृद्धकृष्णसरस्वतीसी॥ गुरूकेलेम्हणोनी
४॥समस्तयतीश्वरांहून॥ त्यादिधलाबहुमान॥ कृष्णासरस्वतीपूर्वीकोण॥कोणगु
रूमूळपीठ॥५॥विस्तारोनीआम्हाशी॥ निरोपावेकृपेशी॥ येणेमाझेमानसी॥स
तोषहोयस्वामियां॥६॥ ऐसेशिष्येविनवितां॥ सांगेसिद्धविस्तारतां॥ मूळपीठआ
द्यंतां॥गुरूसंततीपर्येसा॥७॥पूर्वपीठशंकरू॥ त्यानंतरविष्णुगुरू॥ त्यावरीच्चतुर्व

त्कु॥ गुरुपीठ॥ ८॥ त्यापासूनी वसिष्ठ॥ तेथोनि पराशर शक्तिसुत॥ त्याचा शिष्य वसि
ष्ठ॥ जो अवतार ब्रह्माचा॥ ९॥ शक्तिसुताचा व्यास जाण॥ त्यापासोनी शुक पूर्ण॥ गौ
डपाद आचार्य सद्गुण॥ आचार्य गोविद्पे॥ १०॥ शंकराचार्य अवतरलीया॥ पुढे ज्ञान
बोधनगिरिया॥ त्याचा शिष्य सिद्धगिरिया॥ ईश्वरतीर्थ पुढे झाले॥ ११॥ तदनंतर नृ
सिंहतीर्थ॥ पुढें शिष्य विद्यातीर्थ॥ शिवतीर्थ भारतीतीर्थ॥ गुरूसंतती अवधारा॥ १२॥
मग त्यापासोनी॥ विद्यारण्य श्रीपाद मुनी॥ विद्यातीर्थ म्हणोनी॥ पुढें झाला पर्येसी॥ १३॥
त्याचा शिष्य मलियानंद॥ देवतीर्थ सरस्वती वृद्ध॥ तेथोनी सरस्वती यादवेंद्र॥ गुरूपीठ य

णेपरी ॥ १४ ॥ याद्वेद्रमुनीचा शिष्य ॥ कृष्णसरस्वती विशेष ॥ बहुकाळीचा सन्यास
तेणे विशेष मानिती ॥ १५ ॥ येणेंपरी श्रीगुरूनाथ ॥ आश्रम घेती चतुर्थ ॥ संन्यासमार्ग
स्थापनार्थ ॥ न्रसिंहसरस्वती ॥ १६ ॥ समस्त देवाच्याभर्था ॥ सांगता जाला गुरुनाथ ॥ म्ह
णोनि वंदिती समस्त ॥ तया काशीपुरी ॥ १७ ॥ ख्याति जाली गहनी ॥ त्या वाराणसी भु
वनी ॥ येती समस्त देखोनी ॥ सेवा करिती गुरूची ॥ १८ ॥ मग निघाले तेथोनी ॥ ब
हुशिष्य सवे घेवोनी ॥ उत्तरपथ बदरीवनी ॥ अनंद तीर्थे पहावया ॥ १९ ॥ सव्य घालो
नि मेरूशी ॥ तीर्थें नवखंड क्षितीशी ॥ सांगताति विस्तार बहुवशी ॥ ऐक शिष्या नामकरण ॥

२०॥ समस्ततीर्थे अवलोकित ॥ सर्वेशिष्य येती बहुत ॥ भूमी प्रदक्षणा करीत ॥ आले गं
गासागराशी ॥ २१ ॥ शिष्य म्हणे नामांकिता ॥ समस्ततीर्थे सांगतां ॥ विस्तारे होईल बहु
कथा ॥ तावन्मात्र सांगतों ॥ २२ ॥ सकळ महिमा सांगावयासी ॥ शक्ति कैंची आम्हासी ॥
अनंत महिमा त्रिमूर्तिसी ॥ गुरूचरित्र पर्येसा ॥ २३ ॥ गंगासागरापासाव ॥ तटाकयात्राक
रितीं देव ॥ प्रयागस्थानी गुरुराव ॥ येते झाले परियेसा ॥ २४ ॥ तयास्थानी असतां गुरू ॥ आ
ला एक द्विजवरू ॥ माधवनामे विप्र थोरू ॥ श्रीगुरूशी भेटला ॥ २५ ॥ ब्रह्मज्ञान तयासी ॥ उ
पदेश केला पर्येसी ॥ चतुर्थाश्रम त्यासी ॥ देता झाला ॥ २६ ॥ नाव माधवसरस्वती ॥ तयासि

ष्पाटेविती ॥ त्यावरीबहुप्रीती ॥ शिष्यांमध्येंं ॥ २७ ॥ सिद्धम्हणेनामकरणी ॥ शिष्यझाले
बहुतगुणी ॥ अखिलपतीनामकरणी ॥ पुढेंक्विचारणीहोईल ॥ २८ ॥ गंगाधराचानंदनु
सांगेगुरुचरित्रकामधेनु ॥ ऐकतांहोयमहाज्ञानु ॥ लाधेचारीपुरुषार्थ ॥ २९ ॥ इतिश्री
गुरुचरित्रामृत ॥ गुरुपरंपराविख्यात ॥ सांगितलानिश्चितार्थ ॥ द्वादशप्रश्निश्रोतेया
सी ॥ ३० ॥ इतिश्रीगुरुचरित्रेश्रीनरसिंहसरस्वत्योपाख्यानेसिद्धनामधारकसंवा
देश्रीगुरुपीठकथनंनामद्वादशोध्यायः ॥ १२ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥ १३०
श्रीरामचंद्रप्रसन्न ॥ ओंमा ॥ १३० ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

श्रीगणेशायनमः॥ नामधारकशिष्यराणा॥ लागेसिद्धाचियाचरणा॥ करसंपुटजोडो
निजांगणा॥ विनवितसें॥१॥ जयजयासिद्धमुनी॥ तूंतारकभवारण्यीं॥ सांगितलेंज्ञा
नप्रकाशोनी॥ परिसोनीमनसुखझालें॥२॥ गुरुचरित्रअमृत॥ सेवितांतुष्टअधिक
होत॥ शमनकर्णेसमर्था॥ तूंचिऐककृपानिधी॥३॥ गुरुचरित्रकामधेनु॥ सांगीतले
विस्तारोनु॥ तुष्टनकेमाझेंमनु॥ आणिकआपेक्षाहोतसे॥४॥ क्षुधेनेंपिडीलेंदोर॥ ते
पावेत्टणबिढार॥ त्यातेंहोयमनोहर॥ नवचेतेथोनिपर्येसा॥५॥ नदेखेचितकसप्भीं
त्यासमिकेक्षीरवरणी॥ नकेसाचेंमनधरणी॥ केविसाऊनोढावो॥६॥ तैसाआपणस

सज्ञानी॥ नेणत होतो गुरु निर्वाणी॥ अविद्या मायावेष्टोनी॥ कष्टत होतो स्वामिया॥ ७
अज्ञान तिमिर रजनीसी॥ जोतिस्वरूप तूंचि होसी॥ प्रकाश केला गा आह्मासी॥ निज
स्वरूप श्रीगुरूचें॥ ८॥ वाकेलें उपकारासी॥ उत्तीर्ण काय होऊं सरसी॥ केल्पव्रक्ष दिल्ही
यासी॥ प्रत्योपकार काय द्यावा॥ ९॥ एका दादेतां चिंतामणी॥ त्यासि उपकार ये धरणी
नाही दिल्हे न ऐकों कानी॥ रूपा मूर्ती सिध्धराणा॥ १०॥ ऐशा तवोपकाराशी॥ उत्तीर्ण
न्हावें वंशोवशीं॥ ह्मणोनि लागतसे चरणाशी॥ एक भावें करोनियां॥ ११॥ स्वामी नि
रोपिले धर्मार्थी॥ अधिक जाले मज स्वार्थ॥ उपजला मज परमार्थ॥ गुरुभजनीं निरंतर॥ १२

प्रयागीं असतां गुरूमूर्ती ॥ माधवसरस्वती दिक्षा देती ॥ पुढें काय वर्तली स्थिती ॥ तें आह्मा विस्ता
रिजे ॥ १३ ॥ ऐकोनि शिष्याचे वचन ॥ सिद्धमुनी संतोषोन ॥ मस्तकी हस्त ठेवोन ॥ आश्वासित
त्यावेळीं ॥ १४ ॥ धन्य शिष्या सगुण ॥ तुज लाधले गुरुचरण ॥ संसार तारक भवार्ण ॥ तूं
चि एक परियेसा ॥ १५ ॥ त्वां ओळखिली गुरु सोय ॥ ह्मणोनि बोलती गुरुराय ॥ संतोषे
आनंदमय ॥ तव प्रश्न ऐकोनी ॥ १६ ॥ सांगेन ऐक येकचित्तें ॥ चरित्र गुरूचे विख्यातें ॥ उ
पदेशोनी माधवातें ॥ होते येकचित्काळ ॥ १७ ॥ असतां तेथें वर्तमानी ॥ प्रख्यात झाली म
हिमा सगुणी ॥ शिष्य झाले अपार मुनी ॥ मुख्य माधवसरस्वती ॥ १८ ॥ त्या शिष्याची नामे सा

गतां ॥ विस्तारेल बहुतकथा ॥ प्रख्यातनामें निश्चितां ॥ सांगतो कीं ॥ १९ ॥ बाळकृष्णसरस्वती ॥ उपेंद्र माधव सरस्वती ॥ पहावयाआणिकयेती ॥ सदानंद सरस्वती देखा ॥ २० ॥ ज्ञानज्योति सरस्वती एका ॥ सातवा सिध्ध आपण एका ॥ अपार होते शिष्ये आणिका ॥ येका होनी येक श्रेष्ठ पै ॥ २१ ॥ त्यासि ब्यासमवेत गुरुलंघित दक्षिणपंथ ॥ समस्तक्षेत्र पावन करित ॥ आले करंजनगरासी ॥ २२ ॥ भेटजाली जनकजननी ॥ येवोनि लागती चरणी ॥ चतुर्वर्गभ्राताभगिनी ॥ समस्त भेटलीती ॥ २३ ॥ देखोनि गुरुमूर्तीसी ॥ नगरलोक अत्यंत हर्षी ॥ आले सकळ भेटीसी ॥ पुजा करिती परोपरी ॥ २४ ॥ घरोघती श्रीगुरुशी ॥ पाचारिती भिक्षेसी ॥ जाले स्वरूप

बहु यशी ॥ घरोघरी घेती पुजा ॥ २५ ॥ समस्त विस्मय करिती ॥ अवतार हा निश्चिती ॥ वेषधारी
दिसे मती ॥ परमपुरुष होय जाणा ॥ २६ ॥ याते नर जे बोलती ॥ ते जाती नरका प्रती ॥ कार्यका
रण अवतार होती ॥ ब्रह्मा विष्णू महेश ॥ २७ ॥ जननी जनक येणे रिती ॥ पूजा करिती भावभक्ती
॥ श्रीगुरु झाले श्रीपाद यती ॥ जाली स्मृती जननी ॥ २८ ॥ जेननी देखोनी तये वेळी ॥ माथां ठे
वी चरणकमळी ॥ सत्य सत्व चंद्रमौळी ॥ अवतरले हो ॥ २९ ॥ सती ससांगे तये वेळी ॥ पूर्व
जन्मचरित्र सकळी ॥ विश्ववंद्य पुत्र बळी ॥ कावे ह्मणोनि आराधिलें ॥ ३० ॥ त्या श्रीपाद ई
श्वराची ॥ पुजा केली मनोवाची ॥ प्रसिद्ध जाली जन्मे आमुची ॥ सफळ केले पर्येसा ॥ ३१ ॥

म्हणोनिनमितीदोघेंचरणी ॥ विनवितीकरुणावचनी ॥ उध्दरावयाभवार्णवजीवनी ॥ जगंना
थायतिराया ॥ ३२ ॥ गुरुम्हणतीत्यांशी ॥ येकादियाकाळीपरियेशी ॥ पुत्रहोयसन्यासी ॥ उध्दरी
कुळेवेताळिस ॥ ३३ ॥ त्यासिशाश्वतब्रम्हलोक ॥ अचळपदऐसेंयेक ॥ त्याचेकुळीउपजतां
देख ॥ ब्रम्हपदशाश्वतत्यासिपैं ॥ ३४ ॥ यमाचेदुःखेंभयाभीत ॥ नकेत्याचेसंततींत ॥ पूर्वज
जरीनर्कीअसत ॥ त्यांसशाश्वतब्रम्हलोक ॥ ३५ ॥ त्याकारणेंआम्हीदेखा ॥ घेतलाआश्रम
विशेषा ॥ तुम्हानाहींयमाचीशंका ॥ ब्रम्हपदअसेसत्य ॥ ३६ ॥ एसेंसागोनीत्यासी ॥ अशाश्व
तबहूवर्षी ॥ तुमचेपुत्रशतायुषी ॥ अष्टैश्वर्यनांदती ॥ ३७ ॥ त्यापुत्रांतुम्हीधनीं ॥ पहालस्व

२

खेनयनी ॥ पावाल क्षेत्र काशीभुवनी ॥ अंतकाळीं पै ॥ ३८ ॥ मुक्तास्थान काशीपुर ॥ प्रख्यात अ
से वेदशास्त्र ॥ न करी चिंता अणुमात्र ॥ म्हणोनी सांगती ॥ ३९ ॥ त्याची कन्या असे एक ॥ नाम
सनाई निशंक ॥ श्रीगुरूतें नमोनि ऐक ॥ विनवीतसे ॥ ४० ॥ स्वामी मातें तारी तारीं ॥ बुडतें मी
भवसागरीं ॥ संसार मायेमाझारी ॥ नको बुडवूं ॥ ४१ ॥ निर्लेप करीं मजसी ॥ मग मी जाईन
त पासी ॥ ऐकोनि यां वचनासी ॥ गुरू निरोपिती ॥ ४२ ॥ पतीसेवा करावी ॥ तेणेच बरवी मोक्षपद
वी ॥ पावेल यांत न धरावी ॥ अन्यवृत्ती ॥ ४३ ॥ येणे या भवार्णवीसी ॥ किडे पडती पर्येसी ॥ जे
से जैसे भावयासी ॥ तेसे होय ॥ ४४ ॥ उतरावया पैलपार ॥ स्त्रियांस सर्वभ्रतार ॥ मनी ठेवीनि

गु०च०
४

धीरा ॥ भजावा पुरुष शिवसम ॥ ४५ ॥ त्याहोय उद्धारगती ॥ वेदपुराणे वर्णिती ॥ अंतरी न करी[illegible]
खंती ॥ तुज गती होईल ॥ ४६ ॥ ऐकोनी गुरूचे वचन ॥ विनवीतसे कर जोडुन ॥ गुरुमूर्ति ब्रह्मज्ञा
न ॥ विनवीतसे अवधारा ॥ ४७ ॥ तू जाणसी भविष्यभूत ॥ कैसे मोते प्राप्त ॥ माझे प्रारब्ध कवण गत
विस्तारीते ॥ ४८ ॥ श्रीगुरू म्हणती तियेसी ॥ तव वयास नातापसी ॥ संचित पापदोषी ॥ भोगणे अ
से ॥ ४९ ॥ पूर्वजन्मी तू पतियेसी ॥ चरणी त्रासिले धेनूसी ॥ शेजारी स्त्रीपुरुषांसी ॥ विरोध ला
विला कलहपे ॥ ५० ॥ त्यादोषास्तव देखा ॥ तुज बाधा अनेका ॥ गायत्रीस लातिले ऐका ॥
सर्वांगी कुष्टी होसी ॥ ५१ ॥ विरोध केला स्त्रीपुरुषांसी ॥ तव पुरुष होईल तापसी ॥ तू तें स्वजि

अ०
१२

४

लुभरवशी॥ अर्चिततवएसे॥ ५२॥ ऐकोनी दुःखावेबहुता॥ गुरूचरणीलोळता॥ उद्धरीगा
गा गुरुनाथा॥ म्हणोनी चरणी लागली॥ ५३॥ श्रीगुरू म्हणती ऐक बाळे॥ क्वचितू काळेंअ
साल भेला॥ अपरवयसा होतां काळा॥ पतीतुझायति होईला॥ ५४॥ तदनंतर तुझा देह॥ क
ष्टदेहासी अवेवा॥ भोगुनी शुद्ध देह॥ मग होईल तूज गती॥ ५५॥ नासतां तुझा देह जाण॥ भे
टी होईल माझी पूर्ण॥ तव पाप होईल दहन॥ सांगेन क्षेत्र ऐकपां॥ ५६॥ भीमातीर दक्षिण दे
शा॥ तेथे तीर्थ पापविनाशा॥ जायतेथें निःशेष॥ अवस्था तूज घडलिया॥ ५७॥ याभूमंडळी
तीर्थ॥ असे अतिसमर्था॥ गंधर्वपूर प्रखात॥ मरजासंगम प्रसिद्ध पैं॥ ५८॥ ऐसे सांगोनी तीसी॥

गुरू निघाले दक्षिण दिशीं ॥ त्र्यंबक नामक क्षेत्रासी ॥ आले उद्भवी गोतमीच्या ॥ ५९ ॥ शिष्यां
सह गुरुमूर्ती ॥ आले नासिक क्षेत्राप्रती ॥ तीर्थमहिमा विख्याती ॥ पुराणांत प्रसिद्ध ॥ ६१ ॥
त्या गोतमीचें महिमान ॥ अपार सांगतां पूर्ण ॥ बहिरार्णव उदक नाम ॥ ब्रह्मांडाव्यतिरिक्त
जटामुकुटीं सर्वेश्वर ॥ धरीतसे निरंतर ॥ मिळोनी सकळ ऋषेश्वर ॥ उपाय केला पै ॥ ६२ ॥
ब्रह्मऋषी गोतम देखा ॥ तपस्वी असे विशेषा ॥ बीज पेरिलें वृत्ती एका ॥ अनुष्ठानस्था
नाजवळी ॥ ६३ ॥ पूर्वी ऋषी मुनी सकळी ॥ नित्यापिकविती साळी ॥ ऐसी त्यांची मंत्राव
ळी ॥ महातपी पुरुष ॥ ६४ ॥ समस्त ऋषी मिळोनी ॥ विचार करिती मनी ॥ गोतमऋषीज्ञा

नी॥ मुखदासईश्वराचा॥ ६५॥ त्यासि घालितां साकडें॥ गंगा आणि ती आपुले चाडें॥ समस्तां
आम्हा पुण्य घडे॥ गंगा आणुनी भूमंडळी॥ ६६॥ श्लोक॥ यागतिर्योगयुक्तानां मुनीनामू
र्ध्वरितसांमू॥ सागतिः सर्वजंतूनां गौतमीतीरवासिनाम्॥ ६७॥ टीका॥ ऊर्ध्वरितमुनीसी॥
कोटी वर्षे तापसी॥ जगती होय पर्येसी॥ स्नानमात्रे गौतमीया॥ ६८॥ त्याकारणे गौतमीसी
आणावी यत्ने भूमंडळासी॥ सागंडे घालावे गौतमासी॥ गंगा आणितां आम्हा लाभ॥
६९॥ म्हणोनी रचिली माया एक॥ दुर्गा गायत्री स्वच्छ एक॥ करोनी पाठविले एक॥ गौत
म श्री ही भक्षणार्थ॥ ७०॥ ऋषी होता अनुष्ठानी॥ देखतां धेनु नयनी॥ निवारायाततक्षणी॥

दर्भपवित्र सांडिला ॥ ७१ ॥ तो चि दुर्वार शास्त्र ॥ धेनूसी लागलें वज्रास्त्र ॥ पंचत्व पावली त्वरि
त ॥ घडली हत्या गोतमा ॥ ७२ ॥ मिळोनि सर्व ऋषीजन ॥ प्रायश्चित्त देती जाण ॥ गंगा भूमंडळी
आणि त्या जाण ॥ तुज नाहीं शुद्धी की ॥ ७३ ॥ त्याकारणे गोतम ऋषी ॥ तप केलें सहस्रवर्षी ॥
गंगा द्यावी भूमंडळाशी ॥ वर मागतसे ॥ ७४ ॥ गोतम म्हणे सर्वेश्वरा ॥ मज प्रसन्न जाला दाता
रा ॥ उद्धरावया चराचर ॥ गंगा द्यावी ॥ ७५ ॥ गोतमाचे विनयवृत्तीशी ॥ निरोप दिधला गंगेशी
घेवोनी आले भूमंडळाशी ॥ पापक्षालन मनुष्याचे ॥ ७६ ॥ ऐशी गंगा भागीरथी ॥ कोणाव
र्णवि समर्थी ॥ याची कारणें गुरुमूर्ती ॥ आले नामधारका ॥ ७७ ॥ ऐसी गोतमी तठाकयाच्या

श्रीगुरू आचरती पवित्रा ॥ पुढे लोक अनुग्रह मात्रा ॥ आपण हिंडत ॥ ७८ ॥ तटाक यात्रा क
रिता देखा ॥ आले श्रीगुरू मंजरिका ॥ तेथे होता मुनी एका ॥ विख्यात माधव ॥ ७९ ॥ सदां
मानसपूजा त्यासी ॥ नृसिंह मूर्ति परियेसी ॥ देखतां श्रीगुरूसी ॥ मानसमूर्ति परी ॥ ८० ॥ न
मीतसे तळपायेसी ॥ स्तोत्र करी बहुवसी ॥ विस्मय होवोनी मानसी ॥ अतिभक्ती करोनियां
८१ ॥ श्लोक ॥ यद्विप्रपाद द्वयमेव लक्षितं देवैर्न दृष्टं तदिदं समीपे ॥ यदुत्तरे तीरनिवा
समानं ॥ लक्ष्मीसमीपे निवसद्धि नित्यम् ॥ १ ॥ टीका ॥ येणेपरी श्रीगुरूसी ॥ विनवी मा
धवारण्य हर्षी ॥ श्रीगुरू म्हणती संतोषीं ॥ नया माधवासी देखा ॥ ८२ ॥ श्लोक ॥ अत्यंत

मार्गस्थितिमार्गरूपमत्यंतयोगैरधिगम्यतत्त्वमू॥मार्गप्रदं मार्गविचिन्वते मे मार्गोदयं मा
धवदर्शनंच॥८४॥टीका॥ऐसें गुरूचे स्वरूप॥देखोनीतयासि सुख अमूप॥अश्वासो
निनिजरूप॥दावितेझाले॥८५॥देखोनिसंतोषमनी॥विनवीतसेकरजोडुनी॥नानाप
रीस्तवनी॥तोषवीतसे॥८६॥जयजयजगद्गुरू॥त्रिमूर्तिअवतारू॥लोकासीसंतो
षवीनरू॥परमपुरुषाजगज्ज्योती॥८७॥तूंतारकविश्वासी॥म्हणोनिभूमीअवत
रलासी॥कृतार्थकेलेआम्हासी॥दर्शनदेवोनीचरणाचे॥८८॥ऐसेपरीश्रीगुरूसी
स्तुतीकरितोतापसी॥संतोषोनिअहर्निशी॥आश्वासिलेत्यावेळी॥८९॥म्हणतीश्री

७

गुरु त्यासी ॥ सिद्धि झाली तव मंत्रासी ॥ तूं सद्गती भरवसी ॥ ब्रह्मलोक होय ॥ १० ॥ नित्य
पूजा मानसी ॥ करसी नरसिंह मूर्तिसी ॥ प्रत्यक्ष होईल पर्येसी ॥ न करी संशय मना ॥ ११ ॥
ऐसे सांगोनि त्यासी ॥ श्रीगुरू निघाले परियेसी ॥ आले वामरब्रम्हेश्वरासी ॥ गंगाति
ती ॥ १२ ॥ त्या गंगातढाकांत ॥ श्रीगुरू महिमा समर्थ ॥ स्नान करितां गंगेत ॥ आला वि
प्र त्यां स्थळी ॥ १३ ॥ कुशीव्यथा असे बहुत ॥ न ठाकी असे लोळत ॥ उदरव्यथा अत्यं
त ॥ त्यजो पाहे प्राण देखा ॥ १४ ॥ पोढव्यथा बहु त्यासी ॥ नित्य करितां परियेसी ॥ भो
जन केलिया दुःख ऐसो ॥ प्राणांतक होतसे ॥ १५ ॥ या कारणे द्विजवर ॥ सदां करी फळा

हार ॥ अन्नासी त्यासी वैर ॥ जेवितां प्राणत्यजो पाहे ॥ ९६ ॥ पक्षे मासें भोजन करी ॥ परम अथरु
द्री ॥ ऐसे कितीदिवस वरीष ॥ कष्टत होता तो द्विज ॥ ९७ ॥ पूर्वदिनी त्या ग्रामी ॥ आलासपामहांन
वमी ॥ जेविला मिष्टान्ने नेमी ॥ मासी एक पारणे ॥ ९८ ॥ भोजन केले बहुत ॥ त्याणे पोट दुखत
गंगातिरी लोळत ॥ प्राण वरि तत्यजो पाहे ॥ ९९ ॥ दुःख करी द्विज अपार ॥ तो म्हणे गंगेत घा
लोन शरीर ॥ नको आतां संसारु ॥ पापरूपे वर्तती ॥ १०० ॥ अन्न प्राण अन्न जीवन ॥ कोण
असेल अन्ना विण ॥ अन्न वैरी झाले जाण ॥ मरण बरवे आतां मज ॥ १ ॥ मनी निर्धार क
रूनी ॥ गंगाप्रवेश करितो म्हणोनी ॥ पोटी पाषाण बाधोनी ॥ गगे मध्ये निघाला ॥ २ ॥ मनीस्म

रेकर्पूरगौर॥उपजलोआपणाभूमिभार॥केलानाहीपरोपकार॥अन्नदानादिकदेखा॥अ
नकरीपुण्यइहजन्मात॥जन्मांतरीपूर्वशत॥पुण्यफळनदिसत॥मगकष्टभोगितसें॥४॥म्यां
मारिलेब्राम्हणांचे॥किंवाधेनुकपिलेचे॥घातकेलियाविश्वासियाचे॥महाकष्टभोगित
से॥५॥अभूतीपूजाईश्वराची॥केलीनिंदागुरूची॥अवज्ञाकेलीमातापित्यांची॥मजहेकष्ट
भोगितो॥६॥अथवामारिलेपशूंसी॥अग्नीघातलारानाशी॥वेगळेसांडोनीजनकजननी
सी॥पतिस्त्रियेवेगळेकेले॥७॥अथवापूर्वजन्मीकेलेआपणा॥जिवातेघातकरणा॥अ
तिथीसीनघालीअन्ना॥वैश्वदेवसमयासी॥८॥मातापितात्यजोनियां॥होतोस्वैरेजावोनि

यां॥ पूर्वार्जवापासोनियां॥ मग हे कष्ट भोगितो॥९॥ ऐसी पापे आटवित॥ विप्र जातो गंगेतें॥ तं
व देखिले गुरुनाथे॥ म्हणती बोलावा ब्राम्हणाशी॥१०॥ आणा आणा तयासी॥ आत्महत्या
महादोषी॥ प्राणत्यजितो मूर्खेसी॥ पुसो कोण कवणाचा॥११॥ श्रीगुरुवचन ऐकोनी॥
गेला शिष्य धांवोनी॥ द्विजवराका ढोनी॥ आणिती गुरु सन्मुख॥१२॥ अनाथासी कल्प
तरू॥ दुःखियांस कृपासागरू॥ पुसतसे श्रीगुरू॥ तया विप्रनरासी॥१३॥ श्रीगुरु ह्मणती
तयासी॥ प्राण कां त्यजूं पाहासी॥ आत्महत्या महादोषी॥ काय वृत्तांत सांग आम्हां॥१४॥
विप्र म्हणे मायतिराया॥ कोय करालपुसोनियां॥ उपजोनी जन्म वांया॥ भूमीभार झाले

१५॥ मासपक्षभोजनकरितो॥ उदरव्यथेनेकष्टतो॥ साहोनशकेप्राणदेतो॥ कायसांगावेस्वा
मियां॥ १६॥ आपणासिअन्नवैरिअसता॥ केवींवांचावेगुरुनाथा॥ शरीरअन्नमयतत्वता
केवींवांचेजगद्गुरू॥ १७॥ श्रीगुरूम्हणतीब्राह्मणासी॥ तुझीव्यथागेलीपरियेसी॥ औ
षधअसेआम्हापासी॥ क्षणयेकेसांगोतुज॥ १८॥ संशयनधरीआपुलेमनी॥ भिऊन
कोअंतःकरणी॥ व्याधीगेलीपळोनी॥ भोजनकरीपोटभरी॥ १९॥ श्रीगुरूवचनऐको
नी॥ स्थीरझालाअंतःकरणी॥ माथाठेवोनीश्रीगुरूचरणी॥ नमनकेलेत्यावेळी॥ २०
इतकियाअवसरी॥ त्याग्रामीचाअधिकारी॥ विप्रएकअवधारी॥ आलागंगेस्नानासी॥ २१

इतक्यावरीदेखिलेगुरुश्रींयेवोनीलागलाचरणासी॥ नमनकेलेंभक्तीसी॥ मनोवा
क्कायकर्मे॥२२॥ ऐकोनीश्रीगुरुवचना॥ सांगतसेतोब्राह्मण॥ गोत्रआपलेकौंडण्य॥ आप
स्तंभशाखेसी॥२३॥ नामसायदेवऐसे॥ वासकाचींतराहातसें॥ उदरपूर्तिझालोअसे॥
सेवाकरितोयवनाची॥२४॥ अधिकारपणेंयाग्रामी॥ असोसंसारीएकस्वामी॥ ध
न्यधन्यजालोआम्ही॥ तवदर्शनमात्रें॥२५॥ तूंतारकविश्वासी॥ दर्शनदिधलेआम्हा
सी॥ कृतार्थझालोभरंवसी॥ जन्मांतरीचेदोषगेले॥२६॥ नवानुग्रहहोयज्यासी॥ तर
तीलयाभववार्णवासी॥ अभयतेआम्हासी॥ दर्शनादिधलेस्वामिंया॥२७॥ श्लोक॥

गंगा पापं शशी तापं दैन्यं कल्पतरुस्तथा ॥ पापं तापं च दैन्यं च सद्यः साधुसमागमः ॥१
टीका ॥ गंगा देखतां पापे जांती ॥ चंद्र दर्शनि ताप जाती ॥ कल्पतरूची ऐसी गती ॥ दैन्या वे
गळें करी जाण ॥ २८ ॥ तैसे नव्हती तुमचे गुण ॥ पापतापदैन्य हरण ॥ देखिले आज
तुमचे चरण ॥ चतुर्वर्ग फळ पावलों ॥ २९ ॥ ऐसी स्तुती करोनी ॥ पुनरपि लागे श्रीगु
रूचरणी ॥ जगद्गुरूनी अश्वासोनी ॥ निरोप देती तये वेळी ॥ ३० ॥ श्रीगुरू म्हणती
त्यासी ॥ आमुचै वाक्य परियेसी ॥ जठरव्यथा विप्रासी ॥ प्राणत्याग करितसे ॥ ३१ ॥ उप
शमत्या व्याधीसी ॥ सांगों औषध तुम्हासी ॥ नेवोनि आपले मंदिरासी ॥ भोजन करवी मिष्टा

न॥ ३२॥ अन्न जेवितां याची व्यथा॥ व्याधि न राहे सर्वथा॥ घेवोनि जाय त्वरितां॥ क्षुधाक्रांत
विप्र असे॥ ३३॥ ऐकोनी श्रीगुरूचें वचना॥ विनवीतसे कर जोडुन॥ प्राणत्याग करितां भोजन॥
ऐसी व्यथा होतसे॥ ३४॥ जेविलों काल मासें एक॥ त्याणें प्राण त्यजितसे ऐका॥ अन्न देतां
आह्मासी हत्या॥ घडेल देखा त्वरितें पै॥ ३५॥ श्रीगुरू ह्मणती तयासी॥ आह्मी औषध देतो
यासी॥ अनुपम अन्न असे त्यासी॥ क्षीरमिश्रित परमान्न॥ ३६॥ अन्न जेवितां त्वरेसी
व्याधी जाईल परियेसी॥ संशय न धरावा मानसी॥ त्वरित गृहासी नेई वेगे॥ ३७॥ अंगिका
रोनी तये वेळीं॥ माथां टेवी चरणकमळीं॥ विनवीतसे करुणास्वरी॥ यावे स्वामी भिक्षेसी॥

३८ ॥ अंगिकारोनीश्री गुरुनाथ ॥ निरोपदेती होकांतरित ॥ सिद्धम्हणे एकमात ॥ अरेनाम
धारका ॥ ३९ ॥ आम्हीहोतोनयेवेळी ॥ समवेतशिष्यसकळी ॥ जठरपीडानिवारणवरी ॥ क
रू गेलेतयाघरा ॥ ४० ॥ विचित्रझालेत्याचेघरीं ॥ पूजाकरितीपरोपरी ॥ पतिव्रतात्याची
नारीजारवाई परियेसा ॥ ४१ ॥ तेपूजितीगुरूसी ॥ षोडशोपचारेंपरियेसी ॥ त्याचीरितीआ
म्हासी ॥ शिष्यांसकळीपरियेसा ॥ ४२ ॥ गुरुपूजेचेविधान ॥ विचित्रकेलेअतिगहन ॥
मंडळकेलेंरक्तवर्ण ॥ येकाएकासीपरियेसा ॥ ४३ ॥ पद्मरचोनीअष्टदळी ॥ नानापरी
रंगमाळी ॥ पंचवर्णचित्रमेळी ॥ रचलीतियेपरियेसा ॥ ४४ ॥ संकल्पोनिविधीसी ॥ न

मन केले साष्टांगेसी ॥ माथां ठेवी चरणासी ॥ पादसेवा ही अष्टांगी ॥ ४५ ॥ चित्रासनु गुरूसी
पंचामृतादि परियेसी ॥ रूद्र सूक्त मंत्रासी ॥ चरण स्थापिले त्यावेळी ॥ ४६ ॥ श्रीगुरूचर
णी अतिहर्षी ॥ पूजा करिती षोडशी ॥ तयाचि प्राज्ञान केसी ॥ चरणतीर्थ धरिता झाला ॥ ४७
तयाचरणतीर्थासी ॥ पूजा करिती भक्तीसी ॥ गीत वाद्य आनंदेसी ॥ करिती आरती नीरांज
न ॥ ४८ ॥ अनुक्रमें गुरू पूजा ॥ करिता झाला तेवीं द्विजा ॥ षोडशोपचार समजा ॥ पूजा
करिती भक्तीने ॥ ४९ ॥ अक्षय्य वाणे आरती ॥ श्रीगुरूसी ओंवाळिती ॥ मंत्रघोष अतिभ
क्ती ॥ पुष्पांजळी करिता झाला ॥ ५० ॥ अनेकापरी गायन करी ॥ नमस्कारी प्रीति करी ॥ प

पतिव्रता असे नारी॥ पूजा करिती उभयवर्गें॥५१॥ ऐशा परी श्रीगुरूसी॥ पूजा केली परिये
सी॥ येणे विधी शिष्यांसी॥ समस्तांसी वंदिलें॥५२॥ संतोषोनी श्रीगुरूमूर्ती॥ वर देती अ
तिहर्षीं॥ तव संतती व्याती॥ गुरुभक्ती वंशोवंशीं॥५३॥ तूं जाणसी गुरूस॥ अभिवृद्धी वं
शास॥ पुत्रपौत्रां हर्ष॥ गुरुभक्ती ने घडे॥५४॥ ऐसें बोलोनी द्विजासी॥ आश्वासीत ह
र्षी॥ नमन करोनि श्रीगुरुसी॥५५॥ नाना परी-चीं पक्वान्ने॥ अमुपदि धलीमिष्टान्ने॥
अष्टविध परमानंदो॥ शार्करासहित निवेदिलीं॥५६॥ शाकापाक नाना परी॥ वाढिताती
सविस्तारी॥ भोजन करिती प्रियकरी॥ श्रीगुरूमूर्ति परियेसा॥५७॥ उदरमध्येचा ब्रा

म्हणे ॥ भोजन केले परिपूर्ण ॥ व्याधी गेली तत्क्षणे ॥ श्रीगुरूचे कृपादृष्टी ॥ ५८ ॥ परीस ला
गतां लोहासी ॥ सुवर्ण होय परियेसी ॥ दर्शन होतां श्रीगुरूशी ॥ व्याधि कैंची सांग मज ॥ ५९ ॥
उदय होतां दिनकरासी ॥ संहार होय अधःकारासी ॥ श्रीगुरु कृपा होय ज्यासी ॥ दैन्य कैचे
तया घरीं ॥ ६० ॥ ऐसे परी श्रीगुरुनाथें ॥ भोजन केले शिष्यासहित ॥ आनंद झाला ब
हुत ॥ विस्मय करिती सकळ जन ॥ ६१ ॥ अभिनव करिती सकळ जन ॥ द्विजासि होते अ
न्नवैरी जाण ॥ औषध झाले ते पूर्ण ॥ व्याधी गेली निघोनि ॥ ६२ ॥ सिद्ध म्हणे नामधा
रकासी ॥ गुरु कृपा होय ज्यासी ॥ जन्मांतरीचे अति दोषी ॥ व्याधी कैची त्याचे देही ॥ ६३ ॥

[illegible]ाधराचा नंदनु ॥ सरस्वती सांगे विस्तारोनु ॥ गुरुचरित्र कामधेनु ॥ ऐका श्रोते ए
कचित्तो ॥ ६४ ॥ जे ऐकती भक्तीनी ॥ आधीन सतीत यां भवनी ॥ अखिल सौख्य पावो
नी ॥ सत्य सत्य त्रिवाचा ॥ ६५ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते ॥ गुरुचरित्र वर्णन येथ ॥ ब्रा
ह्मण व्याधी निरसोन खरितं ॥ स्तुरवी केला श्रीगुरुने ॥ ६६ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रे श्री
नृ० विप्रउदरव्यथानिरसनं नाम त्रयोदशोऽध्यायः ॥ १३ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्प
णमस्तु ॥ १६६ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

श्री [illegible]णयनमः॥ नामधारकशिष्यदेखा॥ विनवीसि ह्मासि कोंतुका॥ प्रसन्नाकारविशेषा
एकचित्तेपरियेसा॥ १॥ जयजयायोगेश्वरा॥ सिद्धमूर्तिज्ञानसागरा॥ तुझीकृपाझालि
यादातारा॥ ज्ञानहोयआह्मासी॥ २॥ उदरपथेन्याब्राह्मणासी॥ प्रसन्नजालेकृपेसी
पुढेंकृपाकेलीकैसी॥ विस्तारावेंआह्माप्रती॥ ३॥ ऐकोनिशिष्याचेवचना॥ संतोषोंसि
द्धआपण॥ गुरुचरित्रजाण॥ सांगताझालाविस्तारोनी॥ ४॥ ऐकशिष्याशिरोमणी
भिक्षाकेलीत्याचेभवनी॥ तयावरीसंतोषोनी॥ प्रसन्नझालेपरियेसा॥ ५॥ गुरुभक्ती
च्याप्रकार॥ पूर्णझालाद्विजवरा॥ पूजाकरीविचित्र॥ ह्मणोनीआनंदेपरियेसा॥ ६॥

तयासांगतीद्विजासी ॥ श्रीगुरू बोलती संतोषीं ॥ भक्त व्हावे वंशोवंशीं ॥ माझी प्रीति तुम्हाव
ती ॥ ७ ॥ ऐकोनी श्रीगुरूचे वचना ॥ साष्टांग नमन करून ॥ माथा ठेवोनि यांचरण ॥ नमिता
झाला पुनः पुनः ॥ ८ ॥ जयजयाजी सद्गुरू ॥ त्रिमूर्तिचा अवतारू ॥ अविद्यामय दिससी न
रू ॥ वेदा अगोचरू तुझा महिमा ॥ ९ ॥ विश्वव्यापक तूंचि होसी ॥ ब्रह्मा विष्णू व्योमकेशी ॥
धरिलें स्वरूप तू मानसी ॥ भक्तजन तारावया ॥ १० ॥ तव महिमा वर्णावयासी ॥ शक्ति के
वी आम्हाशी ॥ मागतो एक तुम्हाशी ॥ कृपा करणें गुरुमूर्ती ॥ ११ ॥ माझे वंशपरंपरीं ॥ भ
क्ति द्यावी निर्धारीं ॥ इह सौख्य पुत्रपौत्रीं ॥ अंतीं द्यावी सद्गती ॥ १२ ॥ ऐसी विनंती करूनी ॥

[illegible]र पि विनवी करुणा वचनी ॥ सेवा करि द्वारीं यवनी ॥ महाक्रूर असे तो ॥ १३ ॥ प्रति संव
त्सरी ब्राम्हणासी ॥ घात करितो जिवांसी ॥ याचीकारणें आम्हासी ॥ बोलावीतसे पर्येसा ।
१४ ॥ जातीत याजवळी आपण ॥ निश्चयें घेईल आपला प्राण ॥ भेटी जाली तुमची
म्हणोन ॥ मरण केन्चें आम्हासी ॥ १५ ॥ संतोषोनी श्रीगुरूमूर्ती ॥ अभय देतीत या प्रती
विप्र मस्तकीं हस्त ठेविती ॥ चिंता न करीं म्हणोनियां ॥ १६ ॥ अभय सांडुनी त्वां जावें ॥ क्रू
र यवनातें भेटावें ॥ संतोषोनी प्रिय भावें ॥ पुनरपि पाठवील आम्हासी ॥ १७ ॥ जोंवरी प
रतोनि तूं येसी ॥ असों आम्ही भरवशीं ॥ तूं आलिया संतोषोनी ॥ जाऊं मग येथोनियां ॥

गु० च०
२

१८ ॥ निजभक्त आमुचा ॥ तूंचि होशील साचा ॥ अस्तिलाभिष्टांचा ॥ धनी होसी तूं ॥ १९ ॥ तु
झे वंशपरंपरीं ॥ सुखें नांदती पुत्रपौत्रीं ॥ अखंड लक्ष्मी तुझे घरीं ॥ निरोगी शतायुनांदा
ळ ॥ २० ॥ ऐसा वर लाधोनी ॥ निघे सायंदेव ब्राम्हण ॥ जेथे होता तो यवन ॥ गेला त्वरित त्या
जवळी ॥ २१ ॥ कालांतक यम देखा ॥ यवन दुष्ट परियेसा ॥ ब्राम्हणातें पहातां कैसा ॥ सर्पपरी
झाला ॥ २२ ॥ विमुख होवोनी ग्रहांत ॥ गेला यवन कोपत ॥ विप्र झाला भयचकित ॥ मनी
श्रीगुरू ध्यातसे ॥ २३ ॥ कोप आलिया ओळंबयासी ॥ केवीं स्पर्शे अग्निसी ॥ श्रीगुरू कृपा
ासी ॥ काय करील यवन दुष्ट ॥ २४ ॥ गरुडाचिया पिलियांसी ॥ सर्प कैसा डंसी ॥ तैसा

अ०
१४
२

[illegible]न पासी ॥ असे कृपा श्रीगुरूची ॥ २५ ॥ कां एखादे सिंहासी ॥ ऐरावत केवीं ग्रासी ॥ श्री
गुरुकृपा ज्यासी ॥ कळिकाळाचें भय नाहीं ॥ २६ ॥ ज्या हृदयीं गुरुस्मरण ॥ भय केचें तया
दारुण ॥ काळ मृत्यु न बाधी जाण ॥ अपमृत्यु काय करील ॥ २७ ॥ ज्यासि नाहीं मृत्यूचें भ
य ॥ त्यासि यवन काय ॥ श्रीगुरुकृपा ज्यासि होय ॥ यमाचें भय नाहीं तया ॥ २८ ॥ ऐसियाप
रीतो यवन ॥ म्नहीं निजलाभ मेंकरुन ॥ दृढ निद्रा लागतां जाण ॥ शरीरस्मरण नाहीं त्या
सी ॥ २९ ॥ हृदयज्वाळा होवोनि त्यासी ॥ जागृत होवोनि परियेसी ॥ प्राणांतक व्यथेसी
कष्टतसे तये वेळीं ॥ ३० ॥ स्मरण असे नसे कांहीं ॥ म्हणे शस्त्र मारितो घाई ॥ छेदन करि

तो अवयव पाहीं ॥ बिप्र एक आपणासी ॥ ३१ ॥ स्मरण झालें तये वेळीं ॥ धांवत गेला ब्राम्ह
णाजवळी ॥ लोळतसे चरणकमळीं ॥ म्हणे स्वामी तूंचि माझा ॥ ३२ ॥ तूतें पाचारिलें कव
णें ॥ जावें त्वरित परतोन ॥ वस्त्रें भूषणें देवोन ॥ निरोप देती तये वेळीं ॥ ३३ ॥ संतोषोनी द्वि
जवर ॥ आला ग्रामी सत्वर ॥ गंगातिरी जाई लवकर ॥ श्रीगुरूचे दर्शनासी ॥ ३४ ॥ देखो
नियां श्रीगुरूसी ॥ नमन करी भावेसीं ॥ स्तोत्र करी बहु वशी ॥ सांगे वृत्तांत आद्यंत ॥ ३५
संतोषोनी श्रीगुरूमूर्ती ॥ तया द्विजा आश्वासिती ॥ दक्षिणा दिशी जाऊं म्हणती ॥ स्नाने
तिर्थयात्रेसी ॥ ३६ ॥ ऐकोनि श्रीगुरूचे वचन ॥ विनवीतसे कर जोडुन ॥ नेविसरे आता

२

[illegible] व चरण ॥ आपण येईन समागमें ॥ ३७ ॥ तुमचे चरणावीण देखा ॥ राहूं न शके क्षण
एक ॥ संसार सागर तारका ॥ तूंचि देवा कृपासिंधू ॥ ३८ ॥ उद्धरावया सगरासी ॥ गंगा
आली भूमीसी ॥ तैसे स्वामी आम्हांसी ॥ दर्शनें उद्धार आपुल्या ॥ ३९ ॥ भक्तवत्सल तुझी
ख्याती ॥ आम्हां सोडणें काय नीती ॥ सवें येवो हे निश्चिती ॥ म्हणोनि चरणी लागला ॥
४० ॥ येणे परी श्रीगुरूसी ॥ विनवी विप्र भावंशीं ॥ श्रीगुरू म्हणती तये वेळीं ॥ ४१ ॥ का
ण असे आम्हां जाणें ॥ तीर्थें असती दक्षिणे ॥ पुनरपि तुम्हा दर्शन देणे ॥ संवत्सर पंचदशी
४२ ॥ मी असे तुमचे ग्रामांत ॥ वास असे निश्चित ॥ कलत्र पुत्र इष्ट भ्राता ॥ तुम्ही आम्हा

॥ संतोषोनी वीनयसी ॥

भेटावें ॥ ४३ ॥ न करी चिंता असा सुखें ॥ सकळ अरिष्टें गेली दुःखें ॥ म्हणोनि हस्त ठेवी म-
स्तकें ॥ भाक देती नयेवेळीं ॥ ४४ ॥ ऐसें परी सांगोनि ॥ श्रीगुरू निघाले तेथोनि ॥ जेथें
असे आरोग्यभवानी ॥ वैजनाथक्षेत्र ते ॥ ४५ ॥ समस्त शिष्यांसमवेत ॥ श्रीगुरू आले
तेथे पहात ॥ प्रख्यात असे वैजनाथ ॥ तेथे राहिले गुप्तरूपें ॥ ४६ ॥ नामधारक विनवी
सिद्धासी ॥ कारण काय गुप्त व्हावयासी ॥ होते शिष्य बहुवर्शी ॥ त्यासि कोठे ठेविलें ॥
४७ ॥ गंगाधराचा नंदन ॥ गुरुचरित्र वर्णन ॥ सिद्ध म्हणे विस्तारोन ॥ सांग नामधा- ४
रकासी ॥ ४८ ॥ पुढील कथेचा विस्तारु ॥ सांगतसे अपरंपारु ॥ मन करूनि एकाग्रु ॥

रे कांश्रांतेसकळिक ॥४९॥ वाससरस्वतीचेतिरीं ॥ सायदेवासाचारी ॥ तयागुरूने
निर्धारीं ॥ वस्त्रेभूषणेदिधलीं ॥५०॥ गुरुचरित्रअमृत ॥ सायंदेवआख्यानपी
त ॥ यवनभयरक्षित ॥ थोरभाग्यतयाचें ॥५१॥ इतिश्रीन्ह॰दु॰ यवनशासनंना
मचतुर्दशोऽध्यायः ॥१४॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ । छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ । छ ॥ छ ॥

गी०-वृ०
५

अ०
१४

५

श्री[illegible]रायनमः॥ ऐकशिष्याशिरोमणी॥ धन्य धन्य तुझी वाणी॥ भक्ती तुझी गुरुचरणी
लीन झाली परियेसा॥ १॥ नूं माते पुसतोसी॥ होतो संतोष मानसी॥ गोप्य झाले कवूण का
र्यासी॥ सांगेन ऐका एकचित्ते॥ २॥ महिमा प्रकट झाला बहुत॥ तेणें भजनी लोक
समस्त॥ कामार्थी ति अमित॥ येती गुरूदर्शनासी॥ ३॥ साधूअसाधूधूर्त सकळी
समस्त येती गुरूजवळी॥ वर्तमानी खोटा कळी॥ अवघे शिष्य होऊं म्हणती॥ ४॥
भार्गवराम अवतारोनी॥ निःक्षेत्र केली मेदिनी॥ राज्य विप्रासी देऊनी॥ गेला पश्चि
मसमुद्रासी॥ ५॥ पुनरपी जाती तयापासीं॥ तो हि ठाव मागावयासी॥ याकारणे विप्रा

सीं॥ काक्षानस्फुटे सर्वथा॥ ६॥ ऊबगोनी भार्गव देखवा॥ गेला सागर मध्योदका॥ गोष्प
रूपें असएका॥ आणिक मागती म्हणोनियां॥ ७॥ तैसे श्रीगुरूमूर्तिं ऐका॥ गु
प्त राहिले कारणिका॥ वर मागती सकळलोका॥ नानायाती येवोनियां॥ ८॥ विश्व
व्यापक जगदीश्वर॥ तो कायदेऊं न शके वर॥ पाहोनि पात्रानुसार॥ प्रसन्न होय
परियेसा॥ ९॥ या कारणें तये स्थानीं॥ श्रीगुरू राहिले गोप्य गुणी॥ शिष्य सकळ बो
लावोनी॥ निरोप देती यात्रेसी॥ १०॥ सकळ शिष्य बोलावोनी॥ निरोप देती नृसिं
हमुनी॥ समस्त तीर्थे आचरोनी॥ यावे भेटी श्रीशैल्या॥ ११॥ ऐकोनी गुरूचें वचन॥

म[illegible]तां शिष्य धरिती चरण ॥ कृपामूर्ति गुरुराणा ॥ कां उपेक्षी आम्हासी ॥ १२ ॥ तुमच्या
दर्शनमात्रेसी ॥ समस्त तीर्थें आम्हासी ॥ आम्हीं जावें कवण ठायासी ॥ सांडोनि चरण
श्रीगुरूचे ॥ १३ ॥ समस्त तीर्थें श्रीगुरूचरण ॥ ऐसें बोलती श्रुतिपुराण ॥ शास्त्रीं हें चि
विवरण ॥ असें प्रख्यात परियेसा ॥ १४ ॥ जवळि असतां निधान ॥ कां हिंडावें रानोरा
न ॥ कल्पवृक्ष सोडून ॥ केवीं जावे देवराया ॥ १५ ॥ श्रीगुरु ह्मणती शिष्यासी ॥ आम्ही
आश्रम संन्यासी ॥ राहूं नये पांचवे दिवसीं ॥ एके ठाईं वास करुनी ॥ १६ ॥ चतुर्था
श्रम घेवोनी ॥ हिंडावें तीर्थ भुवनी ॥ तेथे मन स्थीर करोनी ॥ मग राहावें एके स्थानी ॥ १७

२ विशेष आमचे वाक्य ऐका ॥ अंगिकारणे अधिक ॥ तीर्थें हिंडोनी सकळिका ॥ मग यावे आम्हा
पाशी ॥ १८ ॥ बहुधान्य नाम सवत्सरासी ॥ आम्ही येऊं श्रीशैल्यासी ॥ तेथें आमचे भेटीसी ॥ यावें
तुम्ही सकळिकां ॥ १९ ॥ ऐसे परी शिष्यासी ॥ सांगती श्रीगुरु परियेसी ॥ समस्त लागती चर
णासी ॥ ऐक शिष्या नाम करणी ॥ २० ॥ शिष्य विनविती श्रीगुरुसी ॥ तुमचे वाक्य प्रमाण आ
म्हासी ॥ जावे आम्ही भरवशीं ॥ करू तीर्थें भूमीवरी ॥ २१ ॥ श्रीगुरुवाक्य न करी ॥ तो पडे रौर
व घोरी ॥ त्याचे घर यमपुरी ॥ अखंड नरक भोगिजे ॥ २२ ॥ जावे आम्ही कवण तीर्था ॥ नि
रोपावे जी समर्था ॥ तुझे वाक्य दृढ चित्ता ॥ धरुनि जाऊं स्वामियां ॥ २३ ॥ जे जे स्थानी निरो २

पदेरा ॥ जावोतेथेभरवशी ॥ तुझेवाक्यआम्हाशी ॥ सिधुहोयस्वामियां ॥ २४ ॥ ऐकोनि
शिष्याचेवचन ॥ श्रीगुरूमूर्तिप्रसन्नवदन ॥ निरोपदेतीसाधारण ॥ तीर्थयात्राक
रावया ॥ २५ ॥ याब्रह्माडगोळात ॥ तीर्थराजकाशीविख्यात ॥ तेथेजावेंतुम्हीत्वरित ॥
गंगांभागीरथीसेवा ॥ २६ ॥ भागीरथीतटाकयात्रा ॥ साटयोजनेपवित्रा ॥ साटक्षे
ग त्रफळपवित्रा ॥ प्रयांगंगाद्वारींद्विगुण ॥ २७ ॥ यमुनानदीतटाकेशी ॥ पंचवी
सगांवेपरियेसी ॥ क्षेत्रफळतेथेविशेषीं ॥ एकचित्तेअवधारा ॥ २८ ॥ सरस्वतीम्ह
णेजेजेगंगा ॥ भूमीवरीश्रेष्टपेगा ॥ चतुर्विशतिगावेजागा ॥ स्नानकरावेंतटाकी ॥ २९ ॥

इतकेनी फळत्यासी॥ यज्ञाचे फळ परियेसी॥ ब्रह्मलोक शाश्वतेसी॥ राहे नर पित्रांसहि
त॥३०॥ वरुणानदी कुशावती॥ ऋतकृष्णा विणशख्याती॥ विस्तार नदी सेशरावती॥ अ
सतीनदी मनोह्वारे॥३१॥ यरुद्विधानदी थोरु॥ असतीक्रमा मधुमती येर॥ पयस्वती ध्य
तवतीतीर॥ तटाक यात्रा तुम्ही करा॥३२॥ देवनदी मुख्य एक॥ असे ख्याती मंडळिक
पंधरा गावे तटाक॥ यात्रा तुम्हीं करावी॥३३॥ जितके गांव तितके कृच्छ्र॥ स्नान मा
त्रें पवित्र॥ जाती ब्रह्महत्या स्वतंत्र॥ मनोभावें आचरावे॥३४॥ चंद्रभागा रेवतीसी॥
शरयू आणि गोतमीरी॥ वेदिका नदी कौशिकीसी॥ नित्य जाय मंदाकिनी॥३५॥ सह

स्वके नदी थोर ॥ परणा पुण्य नदी थोर ॥ बहूधा नदी वरुणा प्रस्वर ॥ षोडशमावेत टाक
यात्रा ॥ ३६ ॥ जेथे नदी संगम असती ॥ तेथील स्नाने पुण्य अयिती ॥ त्रिवेणी स्नानत फळे
असती ॥ संगम नदी स्नान करा ॥ ३७ ॥ श्वेतबंध भीमेश्वरी ॥ श्रीरंग पद्मनाभे सरी ॥ पु
रुषोत्तम मनोहरी ॥ नैमिषारण्यी तीर्थ असं ॥ ३८ ॥ पुष्करतीर्थ वैरोचनी ॥ संन्निहि
त असे स्नानी ॥ नदी तीर्थ असे गुणी ॥ गंगातीर्थी स्नान करा ॥ ३९ ॥ बदरी तीर्थ नाराय
ण ॥ नदी तीर्थ पुण्य पावन ॥ कुरुक्षेत्री करा स्नान ॥ श्रीशैल्य यात्रेसी ॥ ४० ॥ महाल
य तीर्थ देखा ॥ पितृप्रती तर्पणे एका ॥ द्वि चत्वारी कुळे निका ॥ स्वर्गा जाती भरवशी ॥ ४१

केदारतीर्थ पुष्करतीर्थ ॥ कोटितीर्थ नर्मदातीर्थ ॥ मात्रकेश्वर कुब्जातीर्थ ॥ कोकामुखी विशे
ष असे ॥ ४२ ॥ प्रसादतीर्थ विजयीतीर्थ ॥ पुरींद्र चंद्रनदीतीर्थ ॥ गोकर्ण शंखकर्ण ख्यात ॥
स्नाना बरवें मनोहर ॥ ४३ ॥ अयोध्या मथुरा कांतीशी ॥ द्वारावती गयेसी ॥ शालिग्राम
तीर्थासी ॥ सबळ ग्राम मुक्तिक्षेत्र ॥ ४४ ॥ गोदावरीतटाकेशी ॥ योजनें साहा पर्येशी ॥ तेथी
ल महिमा आहे ऐशी ॥ वाजपेय यज्ञसम पुण्य ॥ ४५ ॥ सव्यापसव्य वेळां तीनी ॥ तटाक
यात्रा एकाग्रपणी ॥ स्नान करितां होय ज्ञानी ॥ महापातकी शुद्ध होय ॥ ४६ ॥ आणीक ४
दोनी तीर्थे असती ॥ प्रयागसमान असे ख्याती ॥ भीमेश्वरतीर्थ म्हणती ॥ कुंजरासंग

मन नख्यान ॥ ४७ ॥ कुशातर्पण तीर्थ बरवे ॥ तटाकयात्रा द्वादश गांवें ॥ गोदावरी समुद्रसं
गमा जावे ॥ षट्‌त्रिगुणेशी कृच्छ्र फळ ॥ ४८ ॥ पूर्णनदीत तटाकेशी ॥ चारी गावे आचारा
हर्षी ॥ कृष्णावेणी तीराशी ॥ पंधरा गांवें तटाकयात्रा ॥ ४९ ॥ तुंगभद्रा तीर बरवे ॥ तटा
केयात्रा वीस गांवे ॥ पंपासरोवर स्वभावे ॥ अनंत महिमा पर्येसा ॥ ५० ॥ हरिहर क्षेत्र
महाख्याती ॥ समस्त दोषपरिहरती ॥ तैशीच असे भीमरथी ॥ दाहा गांव तटाकया
त्रा ॥ ५१ ॥ पांडुरंग मातुलिग ॥ क्षेत्र बरे पूरी गाणगा ॥ तीर्थे असती तेथे चाग ॥ अष्टती
र्थे मनोहर ॥ ५२ ॥ अमरजासंगमात ॥ कोठि तीर्थ असे तेथे ॥ वृक्ष तेथे असे अश्वत्थ ॥ क

ल्पवृक्ष तो चि जाण ॥५३॥ तया अश्वत्थासन्मुखेसी ॥ नरसिंहतीर्थ परियेसी ॥ तया उत्तरभा
गेशी ॥ वाराणशी तीर्थ असे ॥५४॥ तया पूर्वभागेसी ॥ तीर्थ पापविनासी ॥ तदनंतर पारि
येसी ॥ रुद्रपद तीर्थ असे ॥५५॥ चक्रतीर्थ असे एक ॥ केशवदेव विनायक ॥ कोटितीर्थ
विशेष ॥ मन्मथतीर्थ पुढें असे ॥५६॥ कल्लेश्वर देवस्थान ॥ असे तेथे गांधारभुवन ॥
ठाव असे अनुपम्य जाण ॥ सिद्धमुनी माणगापुर ॥५७॥ तेथे जे जन अनुष्ठान करि
ती ॥ त्वरित कामना सर्व पावती ॥ कल्पवृक्ष असे यती ॥ काय नोहे मनकामना ॥५८॥
कोंकिणी संगम असे बरवें ॥ भीमातीरक्षेत्र नावे ॥ अनंततीर्थ पुण्य स्वभावे ॥ प्रयाग

समान असे देखा ॥ ५९ ॥ तुंगभद्रा वरदा नदी ॥ संगमस्नान तपोनिधी ॥ मलप्रहारा संग
मी आदीं ॥ पापें जाती शतजन्माचीं ॥ ६० ॥ निवृत्तीसंगमीं असे ख्याती ॥ ब्रह्महत्या नाश
होती ॥ जावें तुम्ही तेथें त्वरितीं ॥ श्रीगुरु म्हणती शिष्यांसी ॥ ६१ ॥ सिंहराशी बृहस्पती ॥
येतां तीर्थें संतोषती ॥ समस्तां ठायीं भागीरथी ॥ येऊनि ऐक्य होतसे ॥ ६२ ॥ कन्यागतीं
कृष्णेसी ॥ त्वरित येती भागीरथी ॥ तुंगभद्रा तूळागतीं ॥ स्फार नदी प्रवेशा ॥ ६३ ॥ कर्करा
शी सूर्य येतां ॥ मल्ला प्रहार कृष्णासंयुता ॥ सर्वजन स्नान करितां ॥ ब्रह्महत्यापापें जा
ती ॥ ६४ ॥ भीमा कृष्णा संगमेशी ॥ स्नान करितां पर्येशी ॥ साठ जन्मा विप्रवेशीं ॥ ऊपजे

नरपरियेसा ॥ ६५ ॥ तुंगभद्रासंगमदेख ॥ त्याहुनि फक्तत्रिगुणी अधिक ॥ निवृत्ती
संगम ऐक ॥ चतुर्गुण तयाहुनी ॥ ६६ ॥ पाताळगंगेच्चिये स्नानी ॥ मल्लिकार्जुनदर्शनी
पुण्य षडगुण तयाहुनी ॥ पुनरावृत्ती तयासि नाहीं ॥ ६७ ॥ लिगालयी पुण्य द्विगुण ॥
समुद्रकृष्णोसंगमी अगण्य ॥ कावेरीसंगमी पंधरागुण ॥ स्नान करा मनोभावे ॥ ६८
ताम्रपर्णीयेणेपरी ॥ पुण्य असे स्नानमात्री ॥ कृतमाला नदीतीरीं ॥ सर्वपापपरिहरे ॥
६९ ॥ पयस्विनी आणिक ॥ भवनाशनी अतिविशेष ॥ सर्व पापे हरती ऐक ॥ समुद्रस्कं
धंदर्शने ॥ ७० ॥ शेषाद्रींक्षेत्र श्रीरंगनाथ ॥ पद्मनाभ श्रीमदनंत ॥ पूजा करोनी जावें

त्वरित ॥ त्रपामहत्क्षेत्रासी ॥ ७१ ॥ समस्ततीर्थेसमान ॥ असेआणि ककुंभकोण ॥ कन्याकु
मारीदर्शन ॥ मच्छतीर्थी स्नानकरा ॥ ७२ ॥ पक्षतीर्थअसे बरवें ॥ रामेश्वर धनुष्यकोटी
नामे ॥ कावेरीतीर्थबरवें ॥ रंगनाथसंन्निध ॥ ७३ ॥ पुरुषोत्तमचंद्रकुडेसी ॥ कोटितीर्थ
परियेसी ॥ महालक्ष्मीकोल्हापुरासी ॥ दक्षिणकाशीकरवीर ॥ ७४ ॥ तयासंन्निधअसे
बरवे ॥ कोल्हग्रामीनरसिंहदेव ॥ परमात्मासदाशिव ॥ तोचिअसे प्रत्यक्ष ॥ ७५ ॥ भिल्ल
वडीकृष्णातिरीं ॥ शाक्तीअसेभुवनेश्वरी ॥ तेथेतपकरितीजरी ॥ तोचिईश्वरीं ऐक्यहोय
७६ ॥ वरुणासंगमीअसेबरवें ॥ तेथेतुम्हीमनोभावें ॥ स्नानकरामार्कंडेयनावें ॥ संगमे

श्वर पूजावा ॥ ७७ ॥ ऋषेश्वरांचे आश्रम ॥ कृष्णातिरी असती उत्तम ॥ स्नानें लाभे ज्ञानोत्त
म ॥ तयासन्निध कृष्णेच्या ॥ ७८ ॥ पुढें कृष्णा प्रवाहांत ॥ अमरापूर प्रख्यात ॥ पंचगंगासं
गमी स्नान ॥ प्रयागाहुनी अधिक पुण्य ॥ ७९ ॥ अखिल तीर्थ तयास्थानी ॥ तप करिती स
कळमुनी ॥ सिद्ध होती त्वरित ज्ञानी ॥ अनोपम्य क्षेत्र परियेसा ॥ ८० ॥ ऐसें प्रख्यात त
ये स्थानी ॥ अनुष्ठितां दिवस तीनी ॥ अखिलाभीष्ट पावोनी ॥ पावती त्वरित परमार्थ
८१ ॥ युगालय तीर्थ बरवें ॥ दृष्टी पडतां मुक्त व्हावें ॥ भूपालय तीर्थ नावें ॥ पुढें असे प
रियेसा ॥ ८२ ॥ विश्वामित्र ऋषी ख्याती ॥ तपस्थान भगवती ॥ तेथें समस्त दोष जाती ॥

मह्लं महारासंगमी ॥ ८३ ॥ कपिलऋषी विष्णुमूर्ती ॥ प्रसन्न तयासी गायत्री ॥ श्वेत
शृंगीं प्रख्याती ॥ उत्तरवाहिनी कृष्णा असे ॥ ८४ ॥ तयास्थानी स्नान करिता ॥ काशी
हुनी अधिकता ॥ एक मंत्र तेथें जपतां ॥ कोटीगुण फळ असे ॥ ८५ ॥ आणिक असे
तीर्थ बरवे ॥ केदारेश्वर पाहावें ॥ त्रिपुरी दत्तात्रय बरवें ॥ वास केला सनातनें ॥ ८६ ॥ का
यसांगूं तीर्थ थोरी ॥ प्रख्यात असे मणिगीरी ॥ सप्तऋषी प्रीति करी ॥ तप केलें बहुत दि
वस ॥ ८७ ॥ वृषभाद्रीकल्याणनगर ॥ तीर्थे असती अपरंपार ॥ न हो संसार येरझार
तयाक्षेत्रा आचरावें ॥ ८८ ॥ अहो महाबळाचें दर्शन ॥ साठ यज्ञपुण्य जाण ॥ श्रीगिरी

चे पहातां चरणा ॥ नाहीं जन्म मागुती ॥ ८९ ॥ समस्त तीर्थें भूमीवरी ॥ आचरावीं परिवा
रीं ॥ रजस्वला सरिती होतां जरी ॥ स्नान करितां दोषें होय ॥ ९० ॥ संक्रांती कर्कटक ध
रूनी ॥ त्यजावें तुम्ही मास दोनी ॥ नदीतीरीं वास करोनी ॥ राहतां त्यांसी दोष नाहीं ॥
९१ ॥ त्यांमध्यें विशेष ॥ त्यजावे तीन दिवस ॥ रजस्वला नदी होतसे ॥ महानदी येणें परी
॥ ९२ ॥ भागीरथी गौतमीसी ॥ चंद्रभागा सिंधुनदीसी ॥ नर्मदा शरयू पतियेसी ॥ वर्जा
वे तुम्ही दिवस तीन्ही ॥ ९३ ॥ ग्रीष्मकाळीं सर्व नदीस ॥ रजस्वला दोष दाहा दिवस ॥
वापी कूप तढाकासं ॥ एक रात्र वर्जावें ॥ ९४ ॥ नवें उदक ज्या दिवसीं ॥ तया ओळखा

रजस्वला ऐसी ॥ स्नान करितां महां दोषी ॥ येणे परी वर्जावें ॥ १५ ॥ साधारण तुम्हासी
सांगितलीं तीर्थें परियेसी ॥ जे जे पहाल दृष्टीसी ॥ विधिपूर्वक आचरावे ॥ १६ ॥ ऐ
कोनि श्रीगुरूचें वचन ॥ शिष्य सकळ करिती नमन ॥ गुरु निरोप घेऊन ॥ निघंती
शिष्य सकळिक ॥ १७ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥ निरोप घेऊनि श्रीगुरूपासी
शिष्य गेले यात्रेसी ॥ राहिले श्रीगुरू गोप्यरूपे ॥ १८ ॥ म्हणे सरस्वती गंगाधर
पुढील कथेचा विस्तार ॥ ऐकतां होय मनोहर ॥ सकळाभीष्टें साधती ॥ १९ ॥ ब्रम्ह
रसाची गोडी ॥ सेविती जे घडोघडी ॥ ज्यांसि होईल आवडी ॥ साधे त्वरित परमार्थ ॥ २० ॥

गु० च०
९

अ०
१५

गुरुचरित्र कामधेनु ॥ श्रोते होवो निसावधानु ॥ जे एकती भक्तजनु ॥ लाधती चा
री पुरुषार्थ ॥ १०१ ॥ इतिश्री गुरुचरित्रे नृसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिद्धनामधार
क संवादे तीर्थयात्रानिरोपणं नाम पंचदशोऽध्यायः ॥ १५ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्प
णमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥

९

श्रीगणेशायनमः॥ विनवीशिष्यनामांकित॥ सिद्धयोग्यातें पुसत॥ सांगा स्वामी वृत्तांत॥
गुरुचरित्रविस्तारोनी॥१॥ श्रीगुरू गेले यात्रेसी॥ राहिले कोण गुरूपाशीं॥ पुढील क
थावर्तलीकैसी॥ विस्तारोनीसांगपां॥२॥ ऐकोनी शिष्याचीवाणी॥ संतोषी झाले सि
द्धमुनी॥ धन्यशिष्यशिरोमणी॥ गुरुभक्तनामधारका॥३॥ अविद्यामायासुषुप्तींत
॥ निजलें होतें माझेंचित्त॥ तुजलागी झालें जागृत॥ ज्ञानज्योती हृदय मज॥४॥ तूं
चि माझा प्राणसखा॥ ऐक शिष्या नामधारका॥ तुज करितां जोडलो सुखा॥ गुरुच
रित्र आठवलें॥५॥ अज्ञानतिमिररमिरतृष्णांत॥ पीडोनि आलों कष्टत॥ सुधाअमृत

सागरांत ॥ त्वां मातें ळोटिलें ॥ ६ ॥ त्वां केलें उपकारासी ॥ संतुष्ट झालों मानसीं ॥ पुत्रपो
षीं तूं नादसी ॥ दैन्य नाहीं तुझे द्वारीं ॥ ७ ॥ गुरुकृपेचा तूं बाळका ॥ तुज मानिती सकळ
ळोका ॥ संदेह न धरितां घे कां भाक ॥ अष्टैश्वर्ये नादसी ॥ ८ ॥ गुरुचरित्र कामधेनू ॥
सांगेन तुज विस्तारोन ॥ श्रीगुरू राहिले गौप्य गुण ॥ वैजेश्वरासंन्निधानी ॥ ९ ॥ स
मस्त शिष्य तीर्थासी ॥ स्वामी निरोपिलें परियेसी ॥ होतो आपण गुरुमूर्तिपासी ॥ से
वा करून अनुश्रुते ॥ १० ॥ संवत्सर एक तयास्थानी ॥ अंबा आरोग्यभवानी ॥ होते श्री
गुरू गौप्य होवोनी ॥ स्थान वरवें मनोहर ॥ ११ ॥ असतां तेथे वर्तमानी ॥ आला ब्राह्म

ण एक मुनी॥ श्रीगुरू तें देखोनी॥ नमन केलें भक्तिभावें॥ १२॥ माथा ठेवोनी चरणा
वरी॥ स्तोत्रें करी परोपरी॥ स्वामी मातें तारीं तारीं॥ अज्ञान सागरीं बुडालों॥ १३॥ तप
करितों बहु दिवस॥ स्थीर न व्हेचि मानस॥ याचि कारणें ज्ञानास॥ न दिसे मार्ग आ
म्हासी॥ १४॥ ज्ञानाविणें तापस॥ वृथा होती सायास॥ तुम्हा देखतां मानस॥ संतो
षलें स्वामियां॥ १५॥ गुरूसेवा बहु दिवस॥ केली नाही सावकाश॥ याचि कारणें
मानस॥ स्थीर नोहे स्वामियां॥ १६॥ तूं तारक विश्वासी॥ म्हणून मातें भेटलासी॥ उ
पदेश करावा आम्हासी॥ ज्ञान होईल खचित मज॥ १७॥ ऐकोनि मुनीचें वचन॥

श्रीगुरू पुसती हांसोन ॥ पातलें केवीं मुनीपण ॥ गुरूविणें सांग मज ॥ १८ ॥ ऐसें पु-
सतां श्रीगुरूमूर्ती ॥ मुनीच्या डोळां अश्रु येती ॥ दुःखें दाटला अमित चित्तीं ॥ ऐ-
कें स्वामी गुरुराया ॥ गुरू होतां आपणासी एक ॥ अतिनिष्ठुर त्याचें वाक्य ॥ मातें
गांजिलें अनेक ॥ अकृत्य सेवा सांगे मज ॥ २० ॥ न सांगे वेद शास्त्राध्ययन ॥ तर्क
भाष्यादि व्याकर्ण ॥ म्हणे तुझें अंतःकरण ॥ स्थीर नोहे अद्यापी ॥ २१ ॥ म्हणोनी
सांगे आणीक कांहीं ॥ आपुलें मन स्थीर नाहीं ॥ न ऐके त्याचें वाक्य कांहीं ॥ आ-
णिक कोपे मजवरी ॥ २२ ॥ या कारणें बहु दिवसीं ॥ होतों तया गुरूपासीं ॥ बोले

मनें निष्ठूरेसीं ॥ कोपोनि आलों तयावरी ॥ २३ ॥ ऐकोनि त्याचें वचन ॥ श्रीगुरू मूर्ति हा
स्यवदन ॥ म्हणती कैसा ब्राह्मण ॥ आत्मघातकी तूं होसी ॥ २४ ॥ एखादा मूर्ख आ
पले घरीं ॥ मळ विसर्जी देहावरी ॥ आपुलें अदृष्ट असे परी ॥ म्हणोनि सांगे सकळि
कां ॥ २५ ॥ तैसें तुझें अंतःकरण ॥ आपलें नासीक छेदोन ॥ पुढिल्यातें अपशकु
न ॥ करणार होसी तूंचि एक ॥ २६ ॥ न विचारसी आपले गुण ॥ तू तें होय कैचें ज्ञान
गुरुद्रोही तूंचि जाण ॥ आत्मबुद्धी परियेसा ॥ २७ ॥ आपले गुरूचे गुणदोष ॥ स
दां उच्चारें करिसी हर्ष ॥ ज्ञान कैचें होय मानसीं ॥ स्थीर केवीं होय आतां ॥ २८ ॥ जव

३ ळीअसतांनिधान। कांहिंडावेंरानोरान। गुरूअसतांकामधेनू॥ वंचुनीआलांआम्हा १६
पाशीं॥ २९॥ गुरुद्रोहीकवणनर। त्यासीनाहींइहपर। ज्ञानकैंचेंतोपामर। दिवाभी
तासारिखाची॥ ३०॥ जोजाणेगुरूचीसोय। वेदशास्त्रादिख्यातिहोय॥ तोसर्वज्ञशी
धहोय। गुरूसंतुष्टहोतांची॥ ३१॥ संतोषहोताश्रीगुरुसी॥ अष्टसिद्धीत्याच्यादासी॥
क्षणनलागतांपरियेसीं॥ वेदशास्त्रेंत्यासिसाध्य॥ ३२॥ ऐसीऐकोनिगुरूवाणी॥
माथाठेवीत्याचेचरणी॥ विनवीतसेकरजोडोनी॥ करुणावचनेंकरोनियां॥ ३३॥ ज ३
यजयाजीश्रीजगद्गुरू॥ निर्गुणतूंचिनिर्विकारू॥ ज्ञानसागरअपरांपरू॥ उद्धरा

वें आपणातें ॥ ३४ ॥ अज्ञान मायावेष्टीन ॥ नेणों गुरू असे कवण ॥ सांग स्वामी प्रकाशो
न ॥ ज्ञान होय आपणासी ॥ ३५ ॥ कैसा गुरू ओळखावा ॥ कोणेपरी आहे सेवा ॥ प्रका
शकरूनि सांग देवा ॥ विश्ववंद्या गुरुमूर्ति ॥ ३६ ॥ जेणे माझें मन स्थीरू ॥ होवोनी ओ
ळखें श्रीगुरू ॥ ऐसा करणें उपकारू ॥ म्हणोनी चरणी लागला ॥ ३७ ॥ करुणाव
चन ऐकोनी ॥ श्रीगुरू म्हणती ऐक मुनी ॥ तूतें सांगेन विस्तारोनी ॥ गुरुसेवावि
धानु ॥ ३८ ॥ श्रीगुरू म्हणती ऐक मुनी ॥ गुरु म्हणजे जनक जननी ॥ उपदेश
कर्ता आहे कोणी ॥ तोचि जाणा परमगुरू ॥ ३९ ॥ गुरू हरिहर विरंची जाणा ॥ स्वरू

पतोच्चिनारायण ॥ मनकरूनि निर्वाण ॥ सेवा करावी भक्तीनें ॥ ४५ ॥ एतदर्थ कथा एक
सांगेन तें सर एक ॥ आदिपर्वीं असे देख ॥ गुरुसेवा भक्तिभावें ॥ ४१ ॥ द्वारावती तीर्थ प
रियेसी ॥ विप्र एक धौम्यऋषी ॥ तिघे शिष्य होते त्यासी ॥ वेदाभ्यास करावया ॥ ४२ ॥
एक अरुणा पंचाळ ॥ दुसरा वेद केवळ ॥ तिसरा उपमन्यु बाळ ॥ सेवा करिती विद्ये ॥
लागीं ॥ ४३ ॥ पूर्वीं गुरूची ऐसी रिती ॥ शिष्यकरीं सेवा घेती ॥ अंतःकरण त्याचें पहा
ती ॥ केसें निर्वाण शिष्याचें ॥ ४४ ॥ पाहोनि यां अंतःकरण ॥ असे भक्ती निर्वाण ॥ रूपा
करिती तत्क्षण ॥ मनकामना पुरवीती ॥ ४५ ॥ ऐसा धौम्यऋषी भला ॥ तया अरुणा पा

[illegible]ारिला ॥ एके दिवसीं निरोप दिल्हा ॥ ऐक द्विजा एकचित्ते ॥ ४६ ॥ शिष्यासी म्हणे धौ
म्यमुनी ॥ आजि त्वां जावो निरांनीं ॥ क्षेत्रीं सद्यावें तठाग पाणी ॥ जंवरी भूमि तृप्तासि होय
४७ ॥ असे वचनी तळेखाली ॥ तेथे पेरिली असे साळी ॥ उदक नेवोनी तेथे घाली ॥ शी
घ्रपणे शिष्योंसी ॥ ४८ ॥ ऐसा गुरू निरोप होतां ॥ गेला शिष्य धांवतां ॥ झाला तटाका
तें पहातां ॥ काळवा थोर वाहातसे ॥ ४९ ॥ जेथे उदक वाहात ॥ अति दरारां गर्ज
त ॥ क्षेत्रीं भूमी उन्नत ॥ उदक केवीं चढो पाहे ॥ ५० ॥ म्हणे आतां काय करूं ॥ कोपती
आतां मातें गुरू ॥ उदक जातसे दरारा ॥ केवीं बांधूं म्हणतसे ॥ ५१ ॥ आणोनियां शि

५ व्हाद गड ॥ बांधितां होय उदका आड ॥ पाणि जातसे धडाड ॥ जाती पाषाण वां १६
होनियां ॥ ५२ ॥ प्रयत्ने करितां नापरी ॥ कांहीं केल्या न चडे वारी ॥ म्हणे देवा श्रीगु ना
रु हरी ॥ काय करूं ह्मणतसि ॥ ५३ ॥ मग आपण मनी विचारी ॥ गुरूचे शेतीं नव
ठेवोरी ॥ प्राण त्यजीन निर्धारीं ॥ गुरूचे वृत्ती निमित्त ॥ ५४ ॥ निश्चय करूनि
मानसीं ॥ मनी ध्यात श्रीगुरूसी ॥ ह्मणे आतां उपाय यासी ॥ योजुनी प्रयत्न क
रावा ॥ ५५ ॥ उदकाच्या प्रवाहांत ॥ घालितां पाषाणजाती वाहात ॥ आपण आ ५
पटो ह्मणत ॥ निर्धारिले तये वेळीं ॥ ५६ ॥ हातीं दरडी धरी दृढो ॥ पाय ठेवी दुसरे क

डे ॥ झाला आपण उदका आड ॥ मनी श्रीगुरू ध्यातसे ॥ ५७ ॥ ऐसा शिष्यशिरोमणी
निर्वाण करीत तूक्षणी ॥ वृत्तीकडे गेलें पाणी ॥ प्रवाहाचे अर्ध देखा ॥ ५८ ॥ अर्धे पा
णी जेसे तैसें ॥ वाहातसे नित्य सरिसें ॥ तयामध्ये शिष्ये कैसें ॥ बुडविले आंग आपुलें
५९ ॥ ऐसा शिष्य तेया स्थानी ॥ बुडाला असे प्रवाहपाणी ॥ गुरूची वृत्ती झाली ध
णी ॥ उदकें पूर्ण परियेसा ॥ ६० ॥ त्याचा गुरू धौम्य मुनी ॥ विचार करी अंतःकरणी
दिवस गेला अस्तमानी ॥ अद्यापि शिष्य न येची ॥ ६१ ॥ ऐसें आपण विचारीत ॥ गेला
आपण वृत्तींत ॥ झाले असे उदक बहुत ॥ संतोषितसे बहु मुनी ॥ ६२ ॥ न देखे शिष्य तये

वेळीं॥ ह्मणोनि मारितसे आरोळी॥ किंवा भक्षिलें व्याघ्रव्याळीं॥ कोठें आहेसी म्हणतसे॥
६३॥ ऐसे मनी विचारित॥ उंच स्वरें बोभाटत॥ अरे शिष्या ऐसें ह्मणत॥ प्रेमभावें बोला
वी॥ ६४॥ येणें परी करुणावचनी॥ पाचारितसे धौम्यमुनी॥ शब्द पडे शिष्यकानी॥ मग
तेथोनि निघाला॥ ६५॥ येवोनियां श्रीगुरुसी॥ नमन केलें भावेसी॥ धौम्यमुनी म
हाऋषी॥ आलिंगोनि आश्वासिला॥ ६६॥ वर दिधला तये वेळीं॥ एक शिष्यास्तं भ
मोळी॥ तूतें सकळविद्या आली॥ वेदशास्त्रादि व्याकर्ण॥ ६७॥ ऐसें ह्मणतां तत्क्ष
णी॥ झाला विद्यावंत ज्ञानी॥ लागतसे गुरुचरणी॥ भक्तिभावें करोनियां॥ ६८॥ कृपा

निधी धौम्यमुनी ॥ आपुल्या आश्रमात नेवोनी ॥ निरोप दिधला संतोषोनी ॥ विवाह आ
तां कुरी म्हणे ॥ ६९ ॥ निरोप घेवोनि शिष्यराणा ॥ गेला आपुल्या स्वधामा ॥ आणीक
दोघे शिष्य जाणा ॥ होते तया गुरुजवळी ॥ ७० ॥ दुसरा शिष्य वेद जाणा ॥ गुरुचि
करी शुश्रूषणा ॥ त्याच्या पहावया अंतःकरणा ॥ धौम्य गुरू म्हणतसे ॥ ७१ ॥ धौम्य
म्हणे शिष्यासी ॥ सांगेन एक तुम्हासी ॥ तुवां जावोनी अहर्निशी ॥ वृत्ती आश्रमाची
रक्षावी ॥ ७२ ॥ रक्षानियां वृत्तीशी ॥ आणावे धान्य घरासी ॥ म्हणतां शिष्य अतिह
र्षी ॥ गेला तया वृत्तीकडे ॥ ७३ ॥ वृत्ति पिके जो वरी ॥ अहोरात्री कष्ट करी ॥ राशी

होतां अवसरीं ॥ आला आपल्या गुरू पासीं ॥ ७४ ॥ सांगता झाला श्री गुरू पासीं ॥ ह्मणे
वृत्ती भरली राशी ॥ आतां आणावया घरासी ॥ काय निरोप ह्मणतसे ॥ ७५ ॥ मग ह्मणे
धौम्यमुनी ॥ बारे शिष्या शिरोमणी ॥ कष्ट केले बहुरांनी ॥ आतां धान्य आणावे ॥ ७६ ॥
ह्मणोनि देती एक गाडा ॥ तया जुपोनियां रेडा ॥ येणें परी घेवोनि गाडा ॥ आला शेता
जवळिक ॥ ७७ ॥ दोन खंडी साळीसीं ॥ भरिली शिष्यें गाडियासी ॥ एकेक कडे रेडे यांसी
जुंफोनी भोडी आपण देखा ॥ ७८ ॥ रेडा चाले शीघ्रेशी ॥ न ओढवे तयासरसी ॥
मग आपले कंठासी ॥ बांधिता झाला जूं देखा ॥ ७९ ॥ सत्राणे तयासरसी ॥ चालता

स्रा ला मार्गासी ॥ रेडा रुंतला चिखलासी ॥ आपले बळें ओढीतसे ॥ ८० ॥ चिखलीं रुंत
ला रेडा म्हणोनी ॥ चिंता करी बहु मनी ॥ आपण ओढी सत्राणी ॥ गळां फांस पडे तैसा ॥ ८१ ॥
सोडोनियां रेडियासी ॥ काढिला गाडा बाह्य प्रदेशीं ॥ ओढितां आपण गळां फांशीं ॥ प
डोनि प्राण त्यजूं पाहे ॥ ८२ ॥ इतुकें होतां निर्वाणी ॥ सौम्य पातला धौम्यमुनी ॥ त्याशि
ष्यातें पाहोनी ॥ कृपा अधीक उपजली ॥ ८३ ॥ सोडोनियां शिष्यातें ॥ आलिंगोनि
करुणा बहुतें ॥ वर दिधला अभिमतातें ॥ संपन्न तूं चिवेदशास्त्रीं ॥ ८४ ॥ वर देतां त
त्क्षणासी ॥ सर्व विद्या आलीत यासी ॥ निरोप घेउनी गेला घरासी ॥ शिष्य वेद पारि

येसा ॥ ८५ ॥ तिसरा शिष्य उपमन्यू जाण ॥ सेवेविषयीं बहु गुण ॥ गुरुसेवा शुश्रूषण ॥
बहुत करी परियेसा ॥ ८६ ॥ त्यासि बहुत आहार ॥ म्हणोनि विद्या नाहीं स्थीर ॥ त्यासि वि
चारी गुरुवर ॥ काय उपाय करावा ॥ ८७ ॥ त्यासि म्हणे धौम्य मुनी ॥ तूं ते सांगेन ऐकें
कानी ॥ नित्य गोधनें नेवोनी ॥ रक्षण करीं तृणामध्यें ॥ ८८ ॥ ऐसे म्हणतां तत्क्षणी ॥ न
मन केलें त्याचे चरणी ॥ गुरें नेवोनि या रानी ॥ तीं चारिलीं बहुत दिवस ॥ ८९ ॥ क्षुधा ला
गली आपणासी ॥ शीघ्र आणिली घरासी ॥ कोपे गुरू तयासी ॥ म्हणे शीघ्र येतोसि कां ॥
९० ॥ सविता जाय अस्तमानी ॥ तंववरी गुरें रानी ॥ येणे परी प्रतिदिनी ॥ वर्तावें त्वां म्हणतसे

११॥ अंगिकारोनी शिष्यराणा ॥ गुरें घेवोनी गेला वना ॥ क्षुधाकांत होवोनी जाणा ॥ चिंतीत
असे श्रीगुरूसी ॥ १२ ॥ चरती गुरें नदीतिरीं ॥ आपण तेथे स्नान करी ॥ तयाजवळी घरें चा
री ॥ असती विप्र आश्रम तेथें ॥ १३ ॥ जाउनियां तया स्थानासी ॥ भिक्षा मागोनि करी भो
जनासी ॥ मग रक्षी गोधनासी ॥ प्रतिदिवसीं यापरी ॥ १४ ॥ नित्य करी येणेपरी ॥ रक्षुनी
आणि गुरें घरीं ॥ वर्तत असतां निरंतरी ॥ धौम्य मुनी पुसतसे ॥ १५ ॥ गुरू म्हणे शिष्या
सी ॥ तूं नित्य कां उपवासी ॥ तुझा देह दिसे पुष्टीसी ॥ कवण्या गुणे होतसे ॥ १६ ॥ ऐको
नी गुरूचें वचन ॥ सांगे शिष्य उपमन्ये ॥ भिक्षा करुनि भोजन ॥ विप्राघरी तेथे देखा ॥ १७

भोजन करोनि प्रतिदिवसी ॥ गुरें चारोनि येतों निशी ॥ श्रीगुरु म्हणती तयासी ॥ आम्हासां
डोनि केवीं मुक्ती ॥ ९८ ॥ भिक्षा मागोनि प्रतिदिवसी ॥ आणोनि द्यावी घरासी ॥ मागुती जावे
गुरापाशी ॥ घेवोनि यावे निशीकाळी ॥ ९९ ॥ गुरू निरोपे येरे दिवसी ॥ नेली गुरे रानासी ॥ मा
गे भिक्षा नित्य जैसी ॥ दिधली ठेवोनि घरांत ॥ १०० ॥ धरी तयाते भोजन ॥ कधीं न होय प
रिपूर्ण ॥ पुन्हा जावोनि आपण ॥ भिक्षा करुनि जेवितसे ॥ १ ॥ नित्य भिक्षा वेळ दोनी ॥ पहिली
देवोनि सदनी ॥ दुसरी आपण भक्षोनी ॥ काळ ऐसा कंठीतसे ॥ २ ॥ येणे परी क्वचित्काळ ॥ व
र्तता झाला महास्थूळ ॥ एके दिवसी गुरू कृपाळ ॥ पुसतसे शिष्यातें ॥ ३ ॥ शिष्य सांगे व

तांत ॥ जेणे आपली क्षुधा क्षमत ॥ नित्य भिक्षा मागत ॥ वेळ दोनी ह्मणतसे ॥ ४ ॥ एक वेळ
देतों घरासी ॥ आणोनि देतों प्रतिदिवसी ॥ दुसरी भिक्षा खेपेसी ॥ करितो भोजन आपण ॥ ५
ऐसें ह्मणतां धौम्यमुनी ॥ त्या शिष्यावरी कोपोनी ॥ ह्मणे भिक्षा वेळ दोनी ॥ आणोनि घ
रीं देई पां ॥ ६ ॥ गुरू निरोपी येणे परी ॥ दोनि भिक्षा देवोनी घरी ॥ कैसा शिष्य निर्धारी ॥ म
नी क्लेश न करीच ॥ ७ ॥ गुरें सहित रानांत ॥ असे शिष्य क्षुधाक्रांत ॥ गोवत्स असे स्तन
पीतां ॥ देखतसे तयासी ॥ ८ ॥ स्तनें पीत वासरासी ॥ उच्छिष्ट गळे संधिसी ॥ वायां जातसे
भूमीसी ॥ ह्मणोनि जवळे पैं गेला ॥ ९ ॥ आपण असे क्षुधाक्रांत ॥ ह्मणोनि गेला धांवत ॥

पसरोनियां दोनि हात ॥ धरी उच्छिष्ट क्षीर देखा ॥ १० ॥ ऐसें क्षीर पान करी ॥ तेणें आपण उदर भ
री ॥ दोनि वेळां भिक्षा घरीं ॥ देतसे भाव भक्तीनें ॥ ११ ॥ अधिक पुष्ट झाला आपण ॥ ह्मणे गुरू अवलो
कुन ॥ पाहे याचे शरीर रक्षण ॥ केसा स्थूळ होतसे ॥ १२ ॥ मागुतीं पुसे तयासी ॥ कवणे पुष्ट परि
येसी ॥ सांगे आपुल्या वृत्तांतासी ॥ उच्छिष्ट क्षीर पान करीतों ॥ १३ ॥ ऐक म्हणे शिष्यासी ॥ म
तिहानि होय उच्छिष्टेंशी ॥ दोष असे बहु वसी ॥ भक्षून को ह्मणतसे ॥ १४ ॥ भक्षून को ह्मणे
गुरू ॥ नित्य नाहीं तया आहारू ॥ दुसरे दिवसीं क्षुधित येरू ॥ काय करूं ह्मणतसे ॥ १५ ॥ येणें प
रीं गुरें सहित ॥ जात होता रानांत ॥ गळत होतें क्षीर बहुत ॥ एक रुईच्या झाडासी ॥ १६ ॥ म्हणे ब

रें असे क्षीर ॥ उच्छिष्ट न के निर्धार ॥ पानें करूंत्र ह्मोदर ॥ ह्मणोनि तेथे बैसला ॥ १७ ॥ पाने तो
डोनि द्रोण करी ॥ तयामध्ये क्षीर भरी ॥ घेतल्ही ता धणीवरी ॥ तंव भरले जे व्यांत ॥ १८ ॥ तेपीं गे
ल्या दृष्टि दोनी ॥ हिंउतसे रानोरानी ॥ गुरे नेदिसती नयनी ॥ ह्मणोनि चिंता करितसे ॥ १९ ॥ काष्ट
नाहीं अक्षहीन ॥ चिंता करितसे गोधन ॥ गुरे पाहों जातां रान ॥ पडुला एका आडांत ॥ २० ॥
पडोनियां आडांत ॥ चिंता करी अत्यंत ॥ गुरे गेलीं आतां सत्य ॥ गुरु बोलेल मज आतां ॥ २१ ॥
पडला शिष्य तये स्थानी ॥ दिवस गेला अस्तमानी ॥ चिंता करी धौम्य मुनी ॥ अजोन शिष्य न
येची ॥ २२ ॥ ह्मणोनि गेला रानासी ॥ देखे तेथे गोधनासी ॥ शिष्य नाही ह्मणोनि क्लेशी ॥ दी

धैस्वरें पाचारी ॥ २३ ॥ पाचारितां धौम्यमुनी ॥ ध्वनी पडली शिष्यकानीं ॥ प्रत्योत्तर देतां क्ष
णी ॥ जे वेळी गेला कृपाकू ॥ २४ ॥ ऐकोनियां वृत्तांत ॥ उपजे कृपा अत्यंत ॥ अश्विनौदेव
स्तवी म्हणत ॥ निरोप दिधला तये वेळीं ॥ २५ ॥ गुरू निरोपें तये वेळीं ॥ अश्विनौदेवां ध्याय
मनी ॥ दृष्टी आली दोनी नयनी ॥ आला गुरू सन्मुख ॥ २६ ॥ येवोनिया श्रीगुरूसी ॥ नम
न करी भक्तीसी ॥ स्तुती करी बहुवसी ॥ शिष्योत्तम तये वेळीं ॥ २७ ॥ संतोषोनि धौम्यमु
नी ॥ तया शिष्यातें आलिंगोनी ॥ म्हणे शिष्या शिरोमणी ॥ तुष्टलों तुझिया भक्तीसी ॥ २८
प्रसन्न होवोनी शिष्यासी ॥ हस्तस्पर्श मस्तकासी ॥ वेदशास्त्र तत्क्षणेंसी ॥ आली तया शि

११

ष्यासी ॥ २९ ॥ गुरु म्हणे शिष्यासी ॥ जावें आपुल्या घरासी ॥ विवाह करूनि सुखेसी ॥ नांदत
असा म्हणतसे ॥ ३० ॥ होईल तुझी बहु कीर्ती ॥ शिष्य होती बहु जगतीं ॥ उत्तंक नाम विख्या
ती ॥ शिष्य तुझा परियेसा ॥ ३१ ॥ तो चितुनि ये दक्षिणेसी ॥ आणील कुंडलें परियेसी ॥ जिंको
नि यांशेषासी ॥ कीर्तिवंत होईल ॥ ३२ ॥ जन्मेजय रायासी ॥ तो चिकरील उपदेशासी ॥
मारवील सर्पासी ॥ याग करूनि परियेसा ॥ ३३ ॥ तो उत्तंक जाऊन ॥ पुढें केला सर्पयज्ञ ॥
जन्मेजयातें प्रेरून ॥ समस्त सर्प मारविले ॥ ३४ ॥ ख्याती झाली त्रिभुवनांत ॥ तक्षक आ
णिला इंद्रासहित ॥ गुरुकृपेचें सामर्थ्य ॥ ऐसें असे परियेसा ॥ ३५ ॥ जो असे गुरुदोष

न का ॥ त्यासी कैंचा परलोक ॥ अंति होयर्कुभीपाक ॥ गुरुद्रोह पातकासी ॥ ३६ ॥ संतुष्ट करितां
गुरूसी ॥ काय न साधे तयासी ॥ वेदशास्त्र तापसी ॥ साधे क्षण न लगतां ॥ ३७ ॥ ऐसा जाणोनी
मानसीं ॥ वृथा हिंडे अविद्येसी ॥ जाईं आपल्या गुरुपासी ॥ तो चि तुज तारील ॥ ३८ ॥ त्याचें
मन संतुष्ट भूत ॥ तुज मंत्र साध्य त्वरित ॥ मनकरूति निश्चित ॥ त्वरित जाय स्मरणतीदेखा
३९ ॥ ऐसा श्रीगुरू निरोप देतां ॥ विप्र झाला अति ज्ञाता ॥ चरणावरी ठेविला माथा ॥ विन
वीत से तये वेळीं ॥ ४० ॥ जय जयाजी गुरुमूर्ती ॥ तूंचि साधन परमार्थी ॥ मातें निरोपिलें श्री
ती ॥ तत्वबोधरूपेनें ॥ ४१ ॥ गुरुद्रोही आपण सत्य ॥ अपराध घडला मज अमित ॥ गु

रूचें दुखविलें चित्त ॥ आतां केवी संतुष्ट ॥ ४२ ॥ सुवर्णादि लोह सकळ ॥ भिन्न होतां साध
वेळ ॥ होतां भिन्न मुक्ताफळ ॥ केवी पुन्हा ऐक्य होय ॥ ४३ ॥ अंतःकरण भिन्न झालें अस
तां ॥ प्रयास असे ऐक्य करितां ॥ असे माझें मन असतां ॥ काय उपयोग वांचूनी ॥ ४४ ॥
ऐसें शरीर माझें द्रोही ॥ काय उपयोग वांचून ही ॥ जीवित्वाची आशा नाही ॥ प्राण त्य
जीन गुरूपासी ॥ ४५ ॥ ऐसेपरी श्रीगुरूसी ॥ विनवी ब्राह्मण अतिहर्षी ॥ नेमुनी निघे
वैराग्येसी ॥ निश्चय केला प्राण त्यजूं ॥ ४६ ॥ अनुतप्त झाला तो ब्राह्मण ॥ निर्मळ झा
लें अंतःकरण ॥ अग्नि लागतां जैसें तृण ॥ भस्म होय तत्क्षणी ॥ ४७ ॥ जैसी कार्पास

रासी ॥ वन्ही लागतां परियेसी ॥ जळोनि जाय त्वरितेसी ॥ तैसे तयासि झालें ॥ ४८ ॥ याका
रणें पापासी ॥ अनुतप्त होतां परियेसी ॥ क्षालन होईल त्वरितेसी ॥ शतजन्मीचे पाप जाय ॥
४९ ॥ निर्वाणरूप द्विजवेरा ॥ निर्वाणरूप द्विजवरा ॥ निघाला त्यजूं कलेवरा ॥ ओळखिलें
गुरुवरा ॥ पाचारिलें तयासी ॥ ५० ॥ बोलावोनियां विप्रासी ॥ निरोप देती कृपेसी ॥ न करी
चिंता तूं मानसी ॥ गेले तुझे दुरितदोष ॥ ५१ ॥ वैराग्य उपजलें तुझे मनी ॥ दुष्कृत गेलें ज
ळोनी ॥ एकचित्तें करोनी ॥ स्मरति आपुले गुरुचरण ॥ ५२ ॥ तये वेळीं श्रीगुरूसी ॥ नमन के
लें चरणासी ॥ जगद्गुरु तूंचि होसी ॥ त्रयमूर्ति अवतार ॥ ५३ ॥ तुझी रूपा होय जरी ॥ पाप

केचे या शरिरीं॥ उदय होतां तमारी॥ अंधःकार केविं राहे॥ ५४॥ ऐसियापरी श्रीगुरूसी॥ स्तु
ती करी भक्तीसी॥ रोमांच उठले आंगासी॥ सद्गदीत कंठ झाला॥ ५५॥ निर्मळ मत्ते सी तये
वेळीं॥ विनवीतसे करुणा बाहाळीं॥ तारीं तारीं श्रीगुरूराया॥ ५६॥ निर्वाण देखोनी अंतः
करणी॥ मस्तकीं टेंवी दक्षिणपाणी॥ ज्ञान झालें तत्क्षणीं॥ तया ब्राम्हणासी परियेसा॥
५७॥ वेदशास्त्र तात्काळ॥ मंत्रास्त्रें आलीं सकळ॥ प्रसन्न झाला गुरु दयाळ॥ काय न्यू
नत्या विप्रासी॥ ५८॥ परीस लागतां लोहासी॥ होय सुवर्ण बावनकसी॥ तैसें तया ब्राह्मणा
सी॥ ज्ञान झालें परियेसा॥ ५९॥ आनंद झाला ब्राह्मणासी॥ श्रीगुरु निरोपिती तयासी॥

॥ग्रा धाटेउनीचे१५
॥ पंक्ती:

आमुचें वाक्य परियेसी ॥ जाय त्वरित गुरु जवळी ॥ ६० ॥ जावोनियां गुरु पासी ॥ नमन करी भावे
सी ॥ संतोष होईल भरवसीं ॥ तोचि आपण सत्य मानी ॥ ६१ ॥ ऐसे परी गुरुमूर्ती ॥ तया ब्राह्मणासं
बोधिती ॥ निरोप घेवुनियां त्वरिती ॥ गेला आपुल्या गुरु पासीं ॥ ६२ ॥ निरोप देउनी ब्राह्मणां
सी ॥ श्रीगुरू निघाले परियेसीं ॥ आले भिल्लवडी ग्रामासी ॥ भुवनेश्वरी संन्निध ॥ ६३ ॥ कृष्णा
पश्चिमतटाकेसीं ॥ औदुंबर वृक्ष परियेसीं ॥ श्रीगुरू स्वामी राहिले गुप्तेसीं ॥ एकचित्तें
परियेसा ॥ ६४ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥ राहिले श्रीगुरु भिल्लवडीसी ॥ महिमा वाढली १४
बहुवसीं ॥ प्रख्यात गेले सांगोन ॥ ६५ ॥ म्हणोनि सरस्वती गंगाधर ॥ सांगे श्रीगुरुचरि

त्र विस्तार ॥ ऐकतां होय मनोहर ॥ सकळाभीष्टें साधती ॥ ६६ ॥ इति श्रीगुरुचरित्र
विवेकबोधें शिष्य पवित्र ॥ गुरुभजनें पवित्र ॥ सर्वविद्या पावले ॥ ६७ ॥ इति श्रीगु
रुचरित्रामृते नृसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे गुरुशुश्रूषणं
नाम षोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ १६७ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ

श्री। गणेशायनमः॥ ऐक शिष्या नामकरणी॥ तूं गुरुभक्त शिखामणी॥ तुझी भक्ती गुरुचरणी
लीन होय निर्धारा॥१॥ पर्जन्य येतां पुढारा॥ जैसा येतो सुचिन्ह वारा॥ सद्गुरू कृपा दैन्यहरा॥
ऐकें श्रीगुरुचरित्रा॥२॥ ऐसें चरित्र कामधेनु जाण॥ सांगतों तुज विस्तारोन॥ एकचित्तें क
रूनि मन॥ ऐक शिष्या नामधारका॥३॥ कृष्णावेणी तटाकासी॥ भुवनेश्वरी पश्चिमेसी॥
औदुंबर वृक्षापासी॥ राहिले गुरू परियेसा॥४॥ गौप्यरूपें असती गुरू॥ ठाव असे अगो
चरू॥ अनुष्ठान धुरंधरू॥ चातुर्मास्य येणे परी॥५॥ सिद्धस्थान असे गहन॥ भुवनेश्व
रीसन्निधान॥ विशेष गुरु राहिले म्हणून॥ उत्कृष्ट महिमा वाढला असे॥६॥ ऐकोनी सि

द्वा-च्यावचना॥ नामधारककरीनमना॥ श्रीगुरूपरमात्माजाणा॥ कांराहिलेगोस्वरूपें॥ ७॥
कायत्यासीनपोद्देशा॥ भिक्षामागणेंकायहर्ष॥ हासंदेहमाझामानसीं॥ यातेनिवारींदातारा
८॥ ऐकुशिष्यानामधारका॥ भिक्षामागणेंपिनाका॥ आणिकसांगेनऐका॥ दत्तात्रेयागु
रुमूर्तिसी॥ ९॥ कृपासागरदत्तात्रयमूर्ती॥ भिक्षुकरूपेंअसेदिसती॥ भक्तजनसंग्रहार्थी
तीर्थयात्रेसीहिंडती॥ १०॥ अनुपमतीर्थेमहीवरु॥ असतीगोप्यअपारु॥ श्रीगुरुमूर्तिप
रोपकार॥ प्रगटकरीभक्तांलागीं॥ ११॥ भक्तजनउद्धारार्थ॥ तीर्थेहिंडेश्रीगुरुनाथ
गोप्यव्हावयाकारणार्थ॥ समस्तयेतीनिमागती॥ १२॥ लपवितांदिनकरासी॥ केवील

पेते जो रासी ॥ कस्तुरी ठेवितां गोप्येसी ॥ गंध केवी गोप्य होय ॥ १३ ॥ आणिक सांगे तुज प्रती
कल्पवृक्ष जें त्रिजगती ॥ जेथें राहे तया क्षिती ॥ कल्पिलें फळ देतसे ॥ १४ ॥ या कारणें तया
स्थानी ॥ सांगेन तुज विस्तारोनी ॥ प्रगट झाले गुरुमुनी ॥ एकचित्तें परियेसा ॥ १५ ॥ करवीर
क्षेत्र नगरांत ॥ ब्राह्मण एक वेदरत ॥ शास्त्रपुराण विख्यात ॥ सांगे सकळ द्विजना ॥ १६
आद्यवेदी असे आपण ॥ जाणे तर्क व्याकर्ण ॥ अन्हिका प्रमाणें आचरण ॥ कर्ममार्गीं स्त
असे ॥ १७ ॥ त्यासी झाला एक सुत ॥ मतिमंद असे उपजत ॥ मातापिता समस्त ॥ गेलीं म
रोनि तयाची ॥ १८ ॥ दिवस मास वर्द्धतां बाळ ॥ वर्षे सात झाली केवळ ॥ व्रतबंध करिती

निश्चळ ॥ तयाद्विजकुमरासी ॥ १९ ॥ नयेस्नानसंध्यातयासी ॥ गायत्रीमंत्रपरियेसी ॥ वे
दकैचामूर्खासी ॥ पशूसमानझालासे ॥ २० ॥ जेसांगतीअध्ययन ॥ आपणनशिकेजाऊन
तावन्मात्रशिकताजाण ॥ लोकनिंदेप्रवर्तलो ॥ २१ ॥ तयाग्रामीचेद्विजजन ॥ निंदाकरिती
आपण ॥ विप्रकुळींजन्मोन ॥ विद्यानयेतुजलागीं ॥ २२ ॥ तुझापिताज्ञानवंत ॥ वेदशास्त्र
अभिज्ञात ॥ त्याच्यापोटींकैसाकृत ॥ उपजलासीदगडापरी ॥ २३ ॥ जळोजळोतुझेंजि
णें ॥ पित्याच्यानावांआणिलेंउणें ॥ पोटींबांधोनीपाषाणे ॥ बावीतळींरिघेनोकां ॥ २४ ॥
जन्मोनियांसंसारीं ॥ वृथाझालासीपशूपरी ॥ तुजगतीयमपुरीं ॥ आचारहीनवर्तसी ॥ २५ ॥

ज्याती असे विद्या एक ॥ तोचि मनुष्या माजी अधिक ॥ जेसा चिंतामणी देख ॥ तैसी विद्या परि
येसा ॥ २६ ॥ ज्याचे हृदयीं असे विद्या ॥ त्यासि सकळ भोग सदा ॥ यशस्वी होय सुख संपदा ॥ स
मस्तां मध्यें पूज्य तोची ॥ २७ ॥ येकाद्या समयीं विदेशासी ॥ जाई नर विद्याभ्यासी ॥ पूजा क
रिती त्यासी ॥ विदेश होय स्वदेश ॥ २८ ॥ श्रेष्ठ असेल वय थोर ॥ विद्या नाहीं अपूज्य नर ॥
अश्रेष्ठ असेल येखादा जर ॥ विद्या असतां पूज्य होय ॥ २९ ॥ ज्यासि नाहीं सहोदर ॥ तयासि
विद्या भ्रातर ॥ सकळिकां वंद्य होय नर ॥ विद्या गुण ऐसा असे ॥ ३० ॥ जयासि असे विद्या ब
हुत ॥ तोचि होय ज्ञानवंत ॥ ज्याचिया देही दैवत ॥ पूजा घेई सकळांपासीं ॥ ३१ ॥ एक विद्या ॥

ज्याधिपतीसी॥ समस्त वंदिती तयासी॥ राजा ही आपण हर्षी॥ विद्यावंता पूजितसे॥ ३२॥ ज्या
चे घरीं नाहीं धन॥ त्यासि विद्या असे धन॥ विद्यासि कावयाचें कारण॥ हें चि असे जाणपां
३३॥ ऐकोनि तयाचे वचन॥ ब्रह्मचारी करीन मन॥ स्वामी निरोपिलें ज्ञाना॥ विद्याभ्यास कराव
या॥ ३४॥ जन्मांतरीं पूर्वी आपण॥ केलें नाहीं विद्यादान॥ न ये विद्या याचि कारण॥ काय करूं
म्हणतसे॥ ३५॥ ऐसा आपण दोषी॥ जरी असेल उपाय यासी॥ उद्धारावें जी कृपेसी॥ नि
रोपावें दातारा॥ ३६॥ परिसोनि सकळ ब्राह्मण॥ सांगती तयासि बहु जन॥ होईल पुढे जन
न॥ तधीं येईल विद्या तूतें॥ ३७॥ तुज केंचा विद्याभ्यास॥ पशु केवळ नर विशेष॥ भिक्षा

मागोन उदर पोष ॥ असें रे मूर्खा कुळनाशका ॥ ३८ ॥ ऐसे नीचोत्तरेंसी ॥ बोलती द्विजलो
कत्यासी ॥ वैराग्य धरोनि मानसीं ॥ निघाला असे अरण्यांत ॥ ३९ ॥ मनी झाला खेदें खि
न्न ॥ म्हणे आतां त्यजीन प्राण ॥ समस्त ठेविती दूषण ॥ काय उपयोग वांचोनियां ॥ ४० ॥ ज
न्मो जन्मो आपुलें जिणें ॥ पशु झालों मतिहीनें ॥ आतां वांचोनि काय कारण ॥ म्हणोनि नि
घाला वैराग्यें ॥ ४१ ॥ भिह्नवडी ग्रामासी ॥ आला तो नर पर्येसी ॥ अन्न न घेउ पवासी
पातला निशी दैववशें ॥ ४२ ॥ जेथें असे जगन्माता ॥ भुवनेश्वरी विख्याता ॥ तेथें पा
वला त्वरिता ॥ करी दर्शन देवीचें ॥ ४३ ॥ न करी स्नान संध्या देख ॥ अपार करितसे दुःख

देवद्वारासन्मुख ॥ धरणें घेतलें तयानें ॥ ४४ ॥ येणे परी दिवसतिन्ही ॥ निर्वाण मन करूनी ॥
अन्नोदक त्यजूनी ॥ बैसला होता तो द्विज ॥ ४५ ॥ नो हे स्वप्न त्यालागोनी ॥ म्हणोनि कोपे तो ब
हु मनी ॥ म्हणे अंबे भवानी ॥ कां उपेक्षिसी मजलागीं ॥ ४६ ॥ आक्रंदोनि तये वेळीं ॥ शस्त्रें घे
वोनि प्रबळीं ॥ अपली जिव्हा तात्काळी ॥ छेदोनि वाहे तिचे चरणीं ॥ ४७ ॥ जिव्हा वाहोनि
अंबेसी ॥ मागुती म्हणे परियेसी ॥ जरीं तूं मज उपेक्षिसी ॥ वाहीन शीर तुझे चरणी ॥ ४८ ॥
ऐसें निर्वाण मानसीं ॥ क्रमितां झाली सप्तनिशी ॥ स्वप्न झालें तयासी ॥ एकाग्र समस्त श्रोते ॥ ४९ ॥
ऐका बाळा ब्रह्मचारी ॥ आक्रोशसी आह्मावरी ॥ असे कृष्णा पश्चिम तिरीं ॥ त्वरित जाय तये स्थानीं ॥

॥ ॥ ओदुंबराचे वृक्षातळीं ॥ असेतापसी महाबळी ॥ अवतारपुरुषचंद्रमोळी ॥ तुझी वांछापुर
वील ॥ ५१ ॥ ऐसें स्वप्न तयासी ॥ झालें अभिनव परियेसी ॥ जाग्रत होतां तत्क्षणेसी ॥ निघाला तेथो
नि ब्राह्मण ॥ ५२ ॥ निघाला विप्र त्वरिता ॥ पळत गेला प्रवाहांता ॥ सादर लक्षितां चितें तेथ ॥ देखिता श्र
ला श्रीगुरूसी ॥ ५३ ॥ चरणावरी ठेवोनि माथा ॥ अत्यंत स्तोत्र झाला करिता ॥ श्रीगुरूमूर्ति संतोष
तां ॥ आश्वासीत तये वेळीं ॥ ५४ ॥ श्रीगुरूमूर्ती संतोषती ॥ माथां हस्त ठेविती ॥ ज्ञान झालें तयाप्र
ती ॥ जिव्हा आली तात्काळिक ॥ ५५ ॥ जेसा मानससरोवरासी ॥ वायस जाय परियेसी ॥ तो होय राज
हंसी ॥ तैसें झालें विप्रास ॥ ५६ ॥ चिंतामणीसंपर्केसी ॥ सुवर्णत्व येई लोहासी ॥ मृत्तिका पडतां जांबुन

दासी ॥ स्कवर्पकेवी होय ऐका ॥ ५७ ॥ तैसें तया ब्राह्मणासी ॥ स्पर्शतां गुरुचरणासी ॥ आलीस
कळविद्या त्यासी ॥ वेदशास्त्रतर्कभाष्य ॥ ५८ ॥ सिद्ध ह्मणे नामधारका ॥ श्रीगुरुमहिमा ऐकनि
का ॥ जेजे स्थानीं वास देखा ॥ तेथें महिमा ऐसी असे ॥ ५९ ॥ ह्मणोनि सरस्वती गंगाधरा ॥ सांगे
गुरुचरित्रविस्तारा ॥ ऐकतां होय मनोहरा ॥ सकळाभीष्टें साधती ॥ ६० ॥ इति श्रीगुरुच
रित्रे ॥ मूर्खासि झालें ज्ञान प्राप्त ॥ तेचि कथा वर्णिली येथ ॥ श्रीगुरुप्रसादें ॥ ६१ ॥ इ
ति श्रीगुरुचरित्रे सिद्धनामधारकसंवादे द्विजोध्धारणं नाम सप्तदशोऽध्याय
॥ १७ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

श्री[illegible]रायनमः ॥ जयजयाजी सिद्धमुनी ॥ तूं तारक भवार्णवीं ॥ सूधारस ॥ आमुचे श्रवणी पूर्ण केला दातारा ॥ १ ॥ गुरुचरित्र कल्पतरु वन ॥ ऐकतां न धाये माझें मन ॥ कांक्षा पावे अंतःकरण ॥ कथामृत ऐकावया ॥ २ ॥ ध्यान लागले श्रीगुरुचरणी ॥ तृप्ती नोहे अंतःकरणी ॥ कथामृत संजीविनी ॥ आणिक निरोपी दातारा ॥ ३ ॥ यणेपरी सिद्धासी ॥ विनवी शिष्य भक्तीसी ॥ मस्तक ठेवी चरणासी ॥ कृपा भक्ती तये वेळीं ॥ ४ ॥ शिष्यवचन ऐकोनी ॥ संतोषले सिद्धमुनी ॥ सांगतसे विस्तारोनी ॥ ऐका श्रोते एकचित्तें ॥ ५ ॥ ऐका शिष्या शिखामणी ॥ धन्य धन्य तुझी वाणी ॥ तुझी भक्ती गुरुचरणी ॥ तल्लीन झाली निश्चयें ॥ ६ ॥ तुज करितां आ

त्यासी ॥ एक झालें परियेसी ॥ गुरुचरित्र आद्यंतेसी ॥ स्मरण झालें अवधारा ॥ ७ ॥ भि
ल्लवडी स्थान महिमा ॥ निरोपिलें अनुपमा ॥ पुढील चरित्र उत्तमा ॥ सांगेन एकएक
चित्तें ॥ ८ ॥ क्वचित्काळ तये स्थानी ॥ गुरु होते गोप्य होवोनी ॥ प्रगट झाले म्हणोनी ॥ पु
ढें निघाले परियेसा ॥ ९ ॥ वरुणा संगम असे विख्यात ॥ दक्षिणवाराणसी म्हणत ॥ श्री
गुरु आले अवलोकित ॥ भक्तानुग्रह करावया ॥ १० ॥ पुढें कृष्णातटाकांते ॥ श्रीगु
रु तीर्थे पावन करित ॥ पंचगंगासंगम ख्यात ॥ तेथें राहिले द्वादशाब्दें ॥ ११ ॥ अनुपम ती
[illegible]नोहर ॥ जैसें अविमुक्त काशीपुर ॥ प्रयाग मानस तीर्थ मनोहर ॥ म्हणोनि राहिले

परियेसा ॥१२॥ कुरवपुर महा गहन ॥ कुरुक्षेत्र तें कि जाण ॥ पंचगंगा कृष्णासंगम ॥ अ
तिउत्तम परियेसा ॥१३॥ कुरुक्षेत्रीं जितकें पुंण्य ॥ तयाहोनी अधिक गुण ॥ तीर्थ असे
अगम्य ॥ म्हणोनि राहिले श्रीगुरू ॥१४॥ पंचगंगा नदी तीर ॥ प्रख्यात असे पुराणां
तर ॥ पंचगंगा आहे थोर ॥ सांगेन ऐका एकचित्तें ॥१५॥ शिवा भद्रा भोगावती ॥ कुंभी
नदी सरस्वती ॥ पंचगंगा नामें ख्याती ॥ महापापें संहारक ॥१६॥ ऐसी प्रख्यात पंचगंगा
आल्या कृष्णोचियासंगा ॥ प्रयागाहुनी असे चांगा ॥ संगमस्थान मनोहर ॥१७॥
अमरपूर म्हणोनि ग्राम ॥ स्थान असे अनुपम ॥ जैसा प्रयाग संगम ॥ तैसें स्थान मनोहर

१८॥ वृक्ष असे औदुंबरु ॥ प्रख्यात जाण कल्पतरू ॥ देव असे मरेश्वरु ॥ तया संगमी जा
णपां ॥ १९ ॥ जैसी वाराणसीपुरी ॥ गंगाभागीरथीतिरीं ॥ पंचनदीसंगम थोरी ॥ तत्समान
परियेसा ॥ २० ॥ अमरेश्वरसनिधानी ॥ आहेत चौसष्ट योगिनी ॥ शक्तितीर्थ निर्गुणी
प्रख्यात असे परियेसा ॥ २१ ॥ अमरेश्वरलिंग बरवें ॥ तयासि वंदोनि स्वभावे ॥ पूजितां
नरे अमर व्हावें ॥ विश्वनाथ तोचि जाणा ॥ २२ ॥ प्रयागीं करितां माघस्नान ॥ जे पुण्य
होय साधन ॥ शतगुण होय त्याहून ॥ एक स्नाने परियेसा ॥ २३ ॥ सहजनदीसंगमां
त [illegible]यागासमान विख्यात ॥ अमरेश्वर परब्रह्म सत्य ॥ तया स्थानी वसत से ॥ २४ ॥

[illegible]र जे तयास्थानी ॥ कोठि तीर्थे असती न्निर्गुणी ॥ कृष्णावेण्या दक्षिणवाहिनी ॥ त्यां
सहित निरंतर ॥ २५ ॥ अमित तीर्थे तयास्थानी ॥ सांगतां विस्तार होय पुराणीं ॥ अष्टती
र्थे असती गुणी ॥ तया कृष्णाप्रवाहांत ॥ २६ ॥ उत्तरदिशे असे देखा ॥ वाहे कृष्णा प
श्चिमाभिमुखा ॥ शुक्लतीर्थ नाम ऐका ॥ ब्रह्महत्या पापें जाती ॥ २७ ॥ औदुंबर सं
न्निधे सी ॥ तीन तीर्थे परियेसी ॥ एकाहूनि एके अधिकेसी ॥ तीर्थे असती मनोह
र ॥ २८ ॥ पापविनासी काम्यतीर्थ ॥ तिसरें सिद्धवरद तीर्थ ॥ अमरेश्वर संन्निधार्थ ॥
अनुपमतीर्थे असती पैं ॥ २९ ॥ पुढें संगम शक्तकुलांत ॥ प्रयागतीर्थ असे ख्यात ॥ श

क्तितीर्थ अमरतीर्थ ॥ कोटितीर्थ परियेसा ॥ ३० ॥ तीर्थे असती अपारी ॥ सांगतां ग्रंथ विस्ता
री ॥ याकारणे श्रीगुरू त्यापुरी ॥ राहिले तेथे द्वादशाब्दें ॥ ३१ ॥ कृष्णा वेणी नदी दोनी ॥ पंच
गंगा मिळोनी ॥ सप्तनदी समागम गुणी ॥ काय सांगो महिमा त्यांचा ॥ ३२ ॥ ब्रह्महत्यादि
पातकें ॥ जळोनि जाती स्नाने एकें ॥ ऐसें सिद्धस्थान निकें ॥ सकळां अभीष्ट होती तेथे
३३ ॥ काय सांगो त्याचा महिमा ॥ आणीक द्यावया नाही उपमा ॥ दर्शनमात्रे पूर्णकामा
स्नानफळ काय वर्णू ॥ ३४ ॥ भक्तजन तारणार्थ ॥ असे तीर्थ प्रख्यात ॥ राहिले तेथे श्रीगु
नाथ ॥ म्हणोनि प्रगट झाला ॥ ३५ ॥ साक्षात असे कल्पतरू ॥ स्वयंभू वृक्ष असे औदुं

८७५४-९-८

ता॥ नाव्य होतां अगोचरू ॥ राहिले श्रीगुरू तये स्थानी ॥ ३६ ॥ भक्तजनतारावे हा हेत
म्हणोनि तीर्थें प्रख्यात करित ॥ राहिले तेथें श्रीगुरूनाथ ॥ म्हणोनि प्रगट झाले जाणा
३७ ॥ असतां पुढें वर्तमानी ॥ भिक्षा करावया प्रतिदिनी ॥ झाली असतां माध्यान्ही ॥ जा
ति श्रीगुरू परियेसा ॥ ३८ ॥ तया ग्रामी द्विज एक ॥ असे वेदाभ्यासक ॥ त्याची भार्या प
तीसेवक ॥ पतिव्रताशिरोमणी ॥ ३९ ॥ सुशीळ असे ब्राम्हण ॥ शुष्क भिक्षा करी आप
ण ॥ कर्ममार्ग आचरण ॥ असे सात्विक वृत्तीनें ॥ ४० ॥ तया विप्रमंदिरांत ॥ असे वे
ल उन्नत ॥ शेंघा निघती घेवड्यासी बहुत ॥ त्याणें उदरपूर्ती करितसे ॥ ४१ ॥ एरवा

त्या दिवसीं ब्राह्मणासी ॥ वरून मिळे परियेसी ॥ तया शेंगा ते राधोनि हर्षी ॥ दिवस क्रमि
तीयेणें परी ॥ ४२ ॥ ऐसा ब्राह्मण दरिद्री ॥ याचकवृत्तीं उदर भरी ॥ पंच महायज्ञ कुसरी ॥
अतिथी पूजी भक्तीनें ॥ ४३ ॥ भक्तिपूर्वक श्रीगुरूसी ॥ पूजा करी नेमासी ॥ घेवड्याच्या शें
गा परियेसी ॥ केवी होती परिशाखा ॥ ४४ ॥ वर्ततां श्रीगुरू एके दिवसी ॥ तया विप्रमंदि
रासी ॥ गेले आपण भिक्षेसी ॥ नमिले विप्रें भक्तीनें ॥ ४५ ॥ भिक्षा करूनी ब्राह्मणास ॥
आश्वासिती अति संतोष ॥ गेले तुझे दरिद्रदोष ॥ म्हणोनि निघती तये वेळीं ॥ ४६ ॥ त
[illegible]पगहांत ॥ जो होता दरिद्रोन्नतत ॥ घेवडा नामे विख्यात ॥ आंगण सर्व वेष्टिले से ॥

[illegible] वेलीचें बूड मूळ ॥ श्रीगुरू छेदिती तात्काळ ॥ टाकोनि देती समूळ ॥ गेले आपण संगमासी ॥ ४८ ॥ विप्रवनिता तये वेळीं ॥ दुःख करिती पुत्रसकळीं ॥ म्हणती पहा हो दैवबळी ॥ कैसें दैवें केलें आम्हां ॥ ४९ ॥ आम्ही तया यतीश्वरासी ॥ काय उपद्रव केला त्यासी ॥ छेदिलें आमुच्या ग्रासासी ॥ टाकोनी दिल्हें भूमिवरी ॥ ५० ॥ ऐशापरी ती नारी ॥ दुःख करी अनिवारी ॥ गुरू कोपती येणेपरी ॥ म्हणे प्रारब्ध प्रमाण ॥ ५१ ॥ भ्रतार म्हणे तये वेळीं ॥ जे होणार जया काळीं ॥ निर्माण करी चंद्रमौळी ॥ तयाआधीन विश्व जाण ॥ ५२ ॥ विश्वव्यापक नारायण ॥ उत्पत्तिस्थितिलयकारण ॥ पिपीलिकादि स्थूळ

गु० चं०
५

जीवन॥ समस्त आहार पुरवीतसे॥ ५३॥ आयुरन्नं प्रयच्छंती॥ ऐसें बोले वेदश्रुती॥ पं
चानना आहार हस्ती॥ केवीं करितसे प्रत्यहीं॥ ५४॥ चौऱ्हाशीं लक्ष जिवांसी॥ स्थूळसू
क्ष्म समस्तांसी॥ निर्माण केले आहारासी॥ उत्पन्नी केली तदनंतर॥ ५५॥ निराकाराची
एकदृष्टी॥ करुनी पोसितो हे सृष्टी॥ आमचे प्रारब्धीं असे वो खुटी॥ करीतसे आ
पणासी॥ ५६॥ पूर्वजन्मी विक्षेपणा॥ सुकृत दुष्कृत असे जाण॥ भोगणे आपुले आ
पण॥ पुढिलियावरी काय बोल॥ ५७॥ आपुले दैव असतां उणें॥ पुढिल्या बोलती मू
र्खपणें॥ जे प्रेरिले ते भक्षणें॥ कवणा बोल सांगे मज॥ ५८॥ बोल ठेविती ईश्वरासी

अ०
१८

५

आपुलें आर्जव न विचारिसी ॥ ग्रास घेतला ह्मणसी ॥ अविद्यामायावेष्टोनी ॥ ५९ ॥ तो
तारक आह्मासी ॥ ह्मणोनि आला भिक्षेसी ॥ नेले आमुच्या दरिद्रासी ॥ तोचि तारील
अंती आह्मा ॥ ६० ॥ यणे परी स्त्रियेसी ॥ संबोधित परियेसी ॥ काटोनि वेल शास्त्रेसी
टांकिता झाला गंगेत ॥ ६१ ॥ तया वेलाचें मूळ जरी ॥ जे कां होतें आपुल्या द्वारीं ॥ का
ढोनि ह्मणे द्विजवरी ॥ खणिता झाला त्याकाळीं ॥ ६२ ॥ काढितां वेलमूळासी ॥ ला
भला कुंभ निधानेसी ॥ आनंद झाला बहुवसीं ॥ घेवोनि गेला घरांत ॥ ६३ ॥ ह्मणोनि
नवल प्रवर्तलें ॥ यतीश्वर प्रसन्न झाले ॥ ह्मणोनि वेलासि तोडिलें ॥ निधान लाधलें आ

त्यासी ॥ ६४ ॥ नर नव्हे तो योगेश्वर ॥ होय ईश्वर अवतार ॥ आम्हा भेटला दैन्यहर ॥ म्हण
ती चला दर्शनासी ॥ ६५ ॥ जावोनि संगमी गुरू पासीं ॥ पूजा करिती भावेसी ॥ वृत्तांत सांगि
तला तयासी ॥ तये वेळीं हर्षयुक्त ॥ ६६ ॥ श्रीगुरू म्हणती तयासी ॥ तुम्हीं न सांगावे क
वणासी ॥ अखंड लक्ष्मी तुमचे वंशी ॥ आम्हा प्रगटितां जाईल ॥ ६७ ॥ ऐशापरी द्विजा
सी ॥ सांगती श्रीगुरु परियेसी ॥ सुखी असावें आपुल्या गृहासी ॥ पुत्रपौत्रीं नांदावें ॥
६८ ॥ ऐसा वर लाधोन ॥ गेला घरीं तो ब्राह्मण ॥ श्रीगुरुकृपा ऐसी जाण ॥ दर्शन मा
त्रे दैन्यहरे ॥ ६९ ॥ ज्यासि होईल गुरुकृपा ॥ त्यासि केचे दैन्य बापा ॥ कल्पवृक्षाश्रये ता

णा ॥ कवीं घडेंशकेला ॥ ७० ॥ दैवें ऊणा असेल नरू ॥ तेणें भजावा श्रीगुरू ॥ तोचि पावे
लपेलपारू ॥ पूज्य होय सकळ लोकां ॥ ७१ ॥ जो कां भजेल श्रीगुरू ते ॥ इहपरसा
धेतयातें ॥ अखंडलक्ष्मी सदनातें ॥ अष्टैश्वर्यें नादती ॥ ७२ ॥ सिद्ध म्हणे नामधार
कासी ॥ श्रीगुरू महिमा आहे ऐसी ॥ भजावें मनोभावेंसी ॥ कामधेनू तुझे घरीं ॥ ७३
गंगाधराचा नंदन ॥ सांगे श्रीगुरुचरित्र विस्तारोन ॥ पुढील कथामृत पानु ॥ ऐ
का श्रोते हो एकचित्तें ॥ ७४ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृत ॥ विवेकसार अयाचितु
विप्रदैन्यहरण येथे ॥ कथा निसोपिली ॥ ७५ ॥ इति श्रीनृसिंहसरस्वलोपाख्याने

सिद्धनामधारकसंवादे विप्रदारिद्राहरणं नाम अष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥ ॥
श्रीदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ नामधारक शिष्य राणा ॥ लागला सिद्धाचिया चरणा ॥ कर जोडो
नियां जाणा ॥ विनवीतसे तये वेळीं ॥ १ ॥ जयजयाजी योगेश्वरा ॥ तूंच ज्योति अंधःका
रा ॥ भक्तजनमनोहरा ॥ भवसागरतारक तूं ॥ २ ॥ अज्ञानतिमिररजनींत ॥ निजलों हो
तों मदोन्मत्त ॥ गुरुचरित्र मज अमृत ॥ प्राशन केलें दातारा ॥ ३ ॥ त्याणे झालें मज चेत
न ॥ ज्ञानसूर्य प्रकाशन ॥ जैसे स्वपेंनें जागृत होवोन ॥ झालें स्वामी सिद्धमुनी ॥ ४ ॥
श्री पुढील कथाविस्तारा ॥ आज्ञा द्यावी जी योगेश्वरा ॥ कृपा करीं गा दातारा ॥ म्हणोनि ल
गला चरणासी ॥ ५ ॥ ऐकोनि यां शिष्यवचन ॥ संतोषला सिद्ध आपण ॥ सांगतसे वि

स्तारोन॥ गुरु महिमा अनुपम्य॥ ६॥ शिष्योत्तमा नामांकिता॥ सांगेन एक गुरूचीकथा
औदुंबरा खालता॥ होता गुरू परियेसा॥ ७॥ ऐकोनि सिद्धाचें वचन॥ नामधारक
करी प्रश्न॥ अनेक पुण्य वृक्ष त्यजुन॥ काय प्रीति औदुंबरीं॥ ८॥ अश्वत्थ वृक्ष अ
से थोर॥ म्हणोनि सांगती वेदचार॥ श्रीगुरूस आवडे औदुंबर॥ कवण कारण
निरोपावें॥ ९॥ सिद्ध म्हणे नामांकिता॥ सांगेन त्याचिया वृत्तांता॥ जे कां नरसिंह अव
तार होता॥ हिरण्यकश्यप वधार्थ॥ १०॥ नखें करुनी दैत्यासी॥ विदारिलें कोपेसी॥
आंतडीं काढुनि यांहर्षी॥ घालितसे माळ गळां॥ ११॥ तया दैत्याचे पोटीं॥ विष होतें का

कुटी ॥ जेसी वडवाग्नी मोटी ॥ तेसें विषपतियेसा ॥ १२ ॥ विदारण करितां दैत्यासी ॥ वे
धलें विषत्या नरवांसी ॥ तापलीं नखें पतियेसी ॥ ऐक शिष्या एकचित्तें ॥ १३ ॥ तयेस म
यीं महालक्ष्मी ॥ घेऊनी आली अति प्रेमी ॥ औदुंबर फळनामी ॥ शांतिकारणें नखांसी
१५ ॥ तेयेवेळीं शीतळार्थ ॥ नखें रोविलीं औदुंबरात ॥ विषाग्नी झाला शांत ॥ उग्रनर
सिंह शांत झाला ॥ १५ ॥ शांत झाला नरसिंहदेव ॥ देता झाला लक्ष्मी सखेव ॥ संतोषोनि
उभयदेव ॥ वर देती तये वेळीं ॥ १६ ॥ तयेवेळीं औदुंबरासी ॥ देतो वर हृषीकेशी ॥ स
दां फळ तूंचि होसी ॥ कल्पवृक्ष तुझें नाम ॥ १७ ॥ जे जन भजती भक्तीसी ॥ काम्य होय त्वरि

तेसी ॥ तुज देखतांचि परियेसी ॥ उग्रविष शांत होय ॥ १८ ॥ जे सेविती मनुष्यलोक ॥ कामना क
रूनि अनेक ॥ फळप्राप्ति होय नेमिक ॥ पापावेगळा होय नर ॥ १९ ॥ वांझ नारी सेवा करितां ॥ पु
त्र होतीच सत्वरतां ॥ जे जन असती दैन्यें पीडितां ॥ सेवितां होय श्रियायुक्त ॥ २० ॥ तुझे छाये
सी जळांत ॥ स्नान करितां पुण्य बहुत ॥ भागीरथीचें स्नान करितां ॥ तितुकें पुण्य परियेसा
२१ ॥ तुज सेवील्या नरासी ॥ व्याधि न होय कवणे दिवसी ॥ ब्रह्महत्यादि महादोषी ॥ पुनित
होय परियेसा ॥ २३ ॥ जें जें कल्पोनि मानसीं ॥ विनवितां कोणे एके दिवसीं ॥ तुज सेवितां
[illegible]नेसी ॥ कल्पवृक्ष सेवना सिद्धि पावे ॥ २४ ॥ मी सदां वसें तुजपासी ॥ लक्ष्मीसहित सं

नोर्था ॥ म्हणोनि वर देती हर्षी ॥ नरसिंह मूर्ति तये वेळीं ॥ २५ ॥ ऐसा वृक्ष औदुंबरू ॥ कलियु
गीं तोचि कल्पतरू ॥ नरसिंह मूर्ति होता क्रूरू ॥ शांत झाला तयापासीं ॥ २६ ॥ याकारणें श्रीगु
रु मूर्ती ॥ नरसिंह मंत्रें उपासना करिती ॥ उग्र करावया शांति ॥ औदुंबरीं वास करिती ॥ २७ ॥ अ
वतार आपण तयाचे ॥ स्थान आपलें असे साचें ॥ शांति करावया उग्रतेचें ॥ म्हणोनि वास औ
दुंबरीं ॥ २८ ॥ सहज वृक्ष औदुंबरू ॥ कल्पवृक्ष समान तरू ॥ विशेष वास केला गुरू ॥ कलि
ळीं फळें तेथें होती ॥ २९ ॥ तया कल्पद्रुमा तळीं ॥ होते श्रीगुरू चंद्रमौळी ॥ ब्रम्हा विष्णु नेत्र
भाळीं ॥ मनुष्य देह धरोनियां ॥ ३० ॥ भक्तजन तारणार्थ ॥ पावन करी सर्व तीर्थ ॥ अवतार

त्रिमूर्ति श्रीगुरुनाथ ॥ भूमीवरी वर्ततसे ॥ ३१ ॥ वृक्षातळीं अहर्निशी ॥ श्रीगुरू असती
गोप्येशी ॥ माध्यान्हकाळसमयासीं ॥ समारंभ होय तेथें ॥ ३२ ॥ अमरेश्वरसंन्निधानीं
वसती चौसष्टयोगिनी ॥ पूजा करावया मध्यान्हीं ॥ श्रीगुरू जवळी येती नित्य ॥ ३३ ॥
नमन करुनी भक्तीसी ॥ नेती आपुल्या मंदिरासी ॥ पूजा करिती विधानेसी ॥ गंधपरिम
ळसुगंधयुक्त ॥ ३४ ॥ आरोंगोनि तयां घरीं ॥ पुनरपि येती औदुंबरीं ॥ एखाद्यासमयी
द्विजवरीं ॥ विस्मय करिती देखोनियां ॥ ३५ ॥ म्हणती अभिवयती कैसा ॥ न करी भिक्षा
ग्रामांत ऐसा ॥ असे सदां अरण्यवासा ॥ कवणेपरी काळ कंठी ॥ ३६ ॥ पाहूं याचें वर्तमा

न ॥ येरवाद्दान रदेकुन ॥ ऐसें बोलती नगरजन ॥ पाहूं अंत यतीश्वराचा ॥ ३७ ॥ ऐसें
विचारूनि मानसीं ॥ गेले संगमस्थानासी ॥ माध्यान्हे समयीं नयांसी ॥ उपजे भय अं
तःकरणीं ॥ ३८ ॥ पाहों म्हणती गुरूचा अंत ॥ ते चि देखती यमाचा पंथ ॥ ऐसे विप्र मदो
न्मत्त ॥ अधोगतीचे तेचे दुष्ट ॥ ३९ ॥ उपजतां भय ब्राम्हणासी ॥ गेले आपल्या स्थानासी
तंव गंगानुज थडीयेसी ॥ होता वृत्ती राखत ॥ ४० ॥ त्याणें देखिलें श्रीगुरूसी ॥ योगिनी
आल्या फूजेसी ॥ गंगेमध्ये येतां केसी ॥ वाट झाली जळांत ॥ ४१ ॥ विस्मय करीतो नर ॥ म्ह
णे कैसा यतीश्वर ॥ द्विभाग झाले गंगानीर ॥ केवी गेला गंगेत ॥ ४२ ॥ श्रीगुरुनाथ नमु

नी ॥ पूजा करिती योगिनी ॥ भिक्षा तेथें करुनी ॥ आले मागुतीं बाहेरी ॥ ४३ ॥ पहात हो
तां गंगानुज ॥ म्हणें कैसें झालें चोज ॥ अवतार हो ईश्वरकाज ॥ म्हणोनि पूजिती देवक
न्या ॥ ४४ ॥ येरे दिवसीं मागुतीं ॥ हातीं घेवोनि आरती ॥ देवकंन्या ओंवाळिती ॥ श्रीगुरू
तें नमोनी ॥ ४५ ॥ पुन्हा गंगा प्रवाहांत ॥ श्रीगुरू निघाले योगिनीसहित ॥ जो कां नर हो
ता पाहात ॥ तोहि गेला सवेंची ॥ ४६ ॥ नदींत जातां श्रीगुरू ॥ द्विभाग झालें गंगेचे द्वारू
भीतरी दिसे अनुपम निरू ॥ रत्नखचित गोपुरेंसी ॥ ४७ ॥ अमरावतीसमान नगर ॥
तेमं तेज दिनकर ॥ श्रीगुरू जातां समस्त नर ॥ घेऊनी आले आरती ॥ ४८ ॥ ओंवाळुनी

आरती ॥ नेलें आपुल्या मंदिराप्रती ॥ सिंहासनरत्नखचितीं ॥ बैसों घातलें तयेवेळीं
४९ ॥ पूजा करिती विधीसी ॥ उपचारें हो षोडशी ॥ अनेकापरी षड्रसेशीं ॥ आरोगणा के
लें तयेवेळीं ॥ ५० ॥ देखोनियां नरासी ॥ म्हणती तूं कां आलासी ॥ विनवी नरस्वामीसी
सहज आलों दर्शना ॥ ५१ ॥ ऐसें बोलोनि अनन्यशरण ॥ तल्लीन होवोनि अंतःकरण
म्हणे गिरिजारमणा ॥ होशी त्रिमूर्ति तूं चि एक ॥ ५२ ॥ न कळे तुझें स्वरूपज्ञान ॥ संसारमा
यावेष्टोन ॥ तूं तारक भवार्णा ॥ उद्धरावें स्वामियां ॥ ५३ ॥ तूं तारक विश्वासी ॥ म्हणोन भूमी
अवतरलासी ॥ अज्ञानम्हणजे रजनीसी ॥ ज्योतिस्वरूप तूं चि एक ॥ ५४ ॥ तुझें दर्शन

होयज्यासी ॥ सर्वाभीष्टें होतीत्यासी ॥ इह पर अनायासीं ॥ जोडे क्षण न लगतां ॥ ५५ ॥
ऐसें नानापरी देखा ॥ स्तोत्र करितो नर ऐका ॥ संतोषोनि गुरु नायका ॥ आश्वासिलें त
येवेळीं ॥ ५६ ॥ श्रीगुरु म्हणती तयासी ॥ तुझे दैन्य गेलें परियेसी ॥ जी जी इच्छा मान
सीं ॥ सकळाभीष्ट पावसी ॥ ५७ ॥ तुवां पाहिलें वर्तमानासी ॥ न सांगावें कोणापासीं ॥
ज्या दिवसीं प्रगट करिसी ॥ नष्ट पावसी तात्काळ ॥ ५८ ॥ येणेंपरी तयासी ॥ सांगे श्री
गुरु परियेसी ॥ आले औदुंबरापासीं ॥ गंगानुज समागमें ॥ ५९ ॥ श्रीगुरु निरोप घे
ऊन ॥ गेला गंगानुज आपण ॥ वृत्तीस्थानी जातां क्षण ॥ निधान त्यासी लाधलें ॥ ६० ॥

स्तानवंतझालानर ॥ गुरूचानित्यअनुचर ॥ धमधमपुत्रपौत्र ॥ अखिलानंदेंवर्त
तसे ॥ ६१ ॥ भक्तीभावेंश्रीगुरूसी ॥ नमनकरी प्रतिदिवसीं ॥ सेवाकरीकलत्रेसी ॥ एक
भावेंकरूनियां ॥ ६२ ॥ वर्ततां ऐसाएकेदिवसीं ॥ आलीपौर्णिमामाघमासी ॥ नमनक
रूनिश्रीगुरूसी ॥ विनवीतसेतोभक्त ॥ ६३ ॥ म्हणेस्वामीजगद्गुरू ॥ माघस्नानाप्रया
गथोरू ॥ म्हणोनिसांगतीद्विजवरू ॥ क्षेत्रथोरकाशीपुर ॥ ६४ ॥ केसेप्रयागकाशी
स्थान ॥ केसेंवाराणसीभुवन ॥ नेणोआपणयातिहीन ॥ कृपाकरणेंस्वामियां ॥ ६५ ॥
श्रीगुरूम्हणतीतयासी ॥ पंचगंगासंगमेसी ॥ प्रयागेजाणावेंभरवसीं ॥ काशीपुरतेंगु

रुस्थळ ॥ ६६ ॥ दक्षिण प्रयाग कोल्हापुर ॥ त्रिस्थळी असे मनोहर ॥ जरी पाहासी प्रत्य
क्षाकार ॥ दावीन तुज चाल आतां ॥ ६७ ॥ बैसले होते व्याघ्रांजिनी ॥ धरीं मागे दृढ क
रोनि ॥ मनोवेगें तत्क्षणीं ॥ गेले प्रयागा प्रातःकाळीं ॥ ६८ ॥ तेथें स्नान करोनी ॥ गेले
काशी समाध्यान्हीं ॥ विश्वनाथासी दाखउनी ॥ सवेंचि गेले गयेसी ॥ ६९ ॥ ऐसें त्रि
स्थळ आचरोनि ॥ आले परतोनि अस्तमानी ॥ येणें परीत ये स्थानी ॥ देखता झा
ल्या तो नर ॥ ७० ॥ विश्वनाटक श्रीगुरुमूर्ती ॥ प्रगट झाली असे कीर्ती ॥ श्रीगु
रु मनी विचारती ॥ आतां ऐथें गौप्य व्हावें ॥ ७१ ॥ ऐसे परी तये स्थानी ॥ गुप्त झाले

गुरुमुनी ॥ अमरेश्वरातें पूजोनी ॥ निघते झाले तये वेळीं ॥ ७२ ॥ श्रीगुरू निघतां तेथोनी ॥ आल्या
चौसष्ट योगिनी ॥ विनविती करुणावचनीं ॥ आम्हां ठेवोनि केवीं जासी ॥ ७३ ॥ नित्य तुम्हां दर्श
नासी ॥ तापत्रय हरती क्षणेसी ॥ अन्नपूर्णा तुम्हांपासीं ॥ केवीं राहूं स्वामियां ॥ ७४ ॥ येणेपरी
श्रीगुरूसी ॥ योगिनी विनविती भक्तीसी ॥ भक्तवत्सलें संतोषीं ॥ दिधला वर तये वेळीं ॥ ७५
श्रीगुरू म्हणती तयांसी ॥ सदा असों औदुंबरापासीं ॥ प्रगट जाणें पूर्वेसी ॥ स्थान आमचें
येथेंचि असे ॥ ७६ ॥ तुम्हीं राहावें औदुंबरीं ॥ अमरपूर पश्चिमतिरीं ॥ अन्नपूर्णा निर् ॥ औदुंब धारी
रीं ठेवितों ॥ ७७ ॥ कल्पवृक्ष औदुंबर ॥ तेथें असा तुम्ही स्थीर ॥ अमरपूर पश्चिमतीर ॥ आ

म्हास्थान हेंचि जाणा ॥ ७८ ॥ प्रख्यात होईल स्थान बहुत ॥ समस्त नर पूजा करित ॥ मन
कामना होय त्वरित ॥ तुम्ही त्यासी साह्य व्हावें ॥ ७९ ॥ तुम्हांसहित औदुंबर ॥ आमच्या
पादुका मनोहर ॥ पूजा करिती जो तत्पर ॥ मनकामना पुरती जाण ॥ ८० ॥ जेथें असे अन्न
पूर्णा ॥ नित्य करिती आराधना ॥ तेणें होय मनकामना ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ ॥ ८१ ॥ पा
पविनाश काम्य तीर्थीं ॥ सिद्धतीर्थीं स्नान करिती ॥ सात वेळां स्नपन करिती ॥ तुम्हांसहि
त औदुंबरीं ॥ ८२ ॥ साठ वर्षें वांझेसी ॥ पुत्र होती शतायुषी ॥ ब्रह्महत्यापापनाशी ॥ स्ना
न मात्रे त्या तीर्थीं ॥ ८३ ॥ सोमसूर्यग्रहणेसी ॥ अमावास्या संक्रमणेसी ॥ स्नान करितां भ

कीसी ॥ अनंत पुण्य अश्वमेध ॥ ८४ ॥ सोमवारी अमावास्येसी ॥ व्यतीपातादि पर्वणीसी
स्नान करितां फळें कैसीं ॥ ऐका श्रोते एकचित्तें ॥ ८५ ॥ शृंग खुर सुवर्णेसी ॥ अळंकारो
नि धेनूसी ॥ सहस्र कपिला ब्राह्मणासी ॥ सुरनदीतिरी दिल्हें फळ ॥ ८६ ॥ भक्तिभावें
करोनि देखा ॥ अन्न घालितां ब्राह्मणा एका ॥ कोटि भोजन ब्राह्मण एका ॥ पुण्य अ
से परियेसा ॥ ८७ ॥ औदुंबरवृक्षातळी ॥ जप करितां मन निर्मळीं ॥ कोटि गुणें फळ
आगळी ॥ होम केल्या ऐसेची ॥ ८८ ॥ रुद्र जपोनि एकादश ॥ पूजा करिती मानस ॥
अतिरुद्र केलें फळ सदृश ॥ एकचित्तें परियेसा ॥ ८९ ॥ मंदगती प्रदक्षिणा ॥ करि

तां होय अनंत पुण्या॥ पदोपदीं वाजपेय यज्ञा॥ फळ असे परियेसा॥१०॥ नमन करि
तां येणें परी॥ पुण्य असे अपरंपरी॥ प्रदक्षिणा दोन चारी॥ करूनि करणे नमस्कार॥
११॥ कुष्टें असें अंगहीन॥ त्याणे करणें प्रदक्षिण॥ लक्षवेळ फिरतां जाण॥ देवासमा
न होय देह॥१२॥ ऐसें स्थान मनोहरु॥ सहज असे कल्पतरु॥ म्हणोनि सांगताति गुरु॥
गी चतुःषष्टी योंमीसी॥१३॥ ऐसा निरोप घेऊन॥ श्रीगुरु निघाले तेथून॥ जेथें हो
तें गाणगापूर भुवन॥ भीमातीरीं अनुपम॥१४॥ विश्वरूप जगन्नाथ॥ अखिला ढोई
असेव सत॥ औदुंबरीं प्रीति बहुत॥ नित्य तेथें वसतसे॥१५॥ गोप्य राहोनि औदुंबरीं

प्रगटरूपें गाणगापुरीं ॥ राहिले श्रीगुरु प्रीतिकरी ॥ प्रख्यात झाले परियेसा ॥ ९६ ॥
सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥ गुरुमहिमा आहे ऐसी ॥ प्रगट झाले बहुवसीं ॥ गाण
गापुरी परियेसा ॥ ९७ ॥ म्हणोनि सरस्वती गंगाधर ॥ सांगे गुरुचरित्रविस्तार ॥
भक्तिपूर्वक ऐकतां नर ॥ लाभे चतुर्विधपुरुषार्थ ॥ ९८ ॥ गुरुचरित्र कामधेनू ॥
जे ऐकती भक्तजनु ॥ त्याचे घरी निधानु ॥ सकळाभीष्टें पावती ॥ ९९ ॥ इति श्रीगुरु
चरित्रामृत ॥ कल्पवृक्ष औदुंबरी तेथ ॥ यक्षिणी योगिनी स्थापित ॥ आपण रा
हिले गुप्तत्वें ॥ १०० ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते सिद्धनामधारकसंवादे औदुंब

रवृक्षमहिमावर्णनंनामएकोनविंशोऽध्यायः॥१९॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥श्रीगु
रुप्रसन्न॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ नामधारक शिष्यराणा ॥ लागे सिद्धाचिया चरणा ॥ हस्त जोडनि विनवी
जाणा ॥ भावभक्ती करोनियां ॥ १ ॥ पुसतसे तये वेळीं ॥ माथा ठेवोनि चरणकमळीं
जयजयाजी सिद्ध मौळी ॥ विनवीतसे अवधारा ॥ २ ॥ स्वामि निरोपिलें आम्हासी ॥
गुरू आले गाणगापुरासी ॥ महिमा वाढली बहुवशी ॥ औदुंबरी असती जाणा
३ ॥ वर देऊनी योगिनीसी ॥ आपण आले प्रगटेसी ॥ पुढें तया स्थानी केसी ॥ कीर्ती
विस्तारे निरोपावी ॥ ४ ॥ वृक्ष सांगसी औदुंबरु ॥ निश्चयें म्हणती कल्पतरू ॥ पुढें कवणा
झाला वरु ॥ निरोपावें दातारा ॥ ५ ॥ शिष्यवचन ऐकोनी ॥ संतोषला सिद्धमुनी ॥

सांगतसे विस्तारोनी ॥ औदुंबर स्थान महिमा ॥ ६ ॥ सिद्ध ह्मणे एक बाळा ॥ कितिसांगुं
गुरुचीलीळा ॥ ओदुंबरीं सर्वकाळा ॥ वास आपणा असे जाणा ॥ ७ ॥ जयानावें ओदुंब
रु ॥ कायपुससी त्याचावरु ॥ नेथे अहोरात्र गुरु ॥ कल्पिलें फळ देतसे ॥ ८ ॥ अमित झाला
तेथें महिमा ॥ सांगावया अशक्य आम्हा ॥ एकादा सांगो दृष्टांत तुम्हा ॥ शिष्योत्तमा नामधा
रका ॥ ९ ॥ शिरोळ नाम ग्रामासी ॥ विप्र एक परियेसी ॥ होता सदाचार मानसी ॥ वेदींस्त्रजा
णपां ॥ १० ॥ त्याचीभार्या पतिव्रता ॥ शांत असे सुशीळता ॥ पुत्र होवोनि सवेंचि मरतां ॥
कष्टतसे येणे परी ॥ ११ ॥ पांचपुत्र तिशीं झाले ॥ सवेंचि पंचत्व पावले ॥ अनेक देव आरा

धिल्ले ॥ नवांचती कवणेपरी ॥ १२ ॥ दुःखकरितसेनारी ॥ व्रततुपासअपरंपरी ॥ पूर्वक
र्मेअसेथोरी ॥ स्थीरनहोतीपुत्रतिचे ॥ १३ ॥ गृहिणीकर्मविपाकेसीं ॥ विचारकरितीया
दोषीं ॥ पुत्रशोकव्हावयासी ॥ सांगतीपातकतयेकेळीं ॥ १४ ॥ सांगतातीविद्वज्जन ॥
पुत्रनवाचतीकायकारण ॥ पूर्वजन्मीचादोषगुण ॥ विस्तारकरितीतयेवेळीं ॥ १५ ॥ गर्भ
पातस्त्रियांसी ॥ जेजनकरितीतांमसी ॥ पावतीवांझजन्मांतरासी ॥ झालेपुत्रमरती
जाणा ॥ १६ ॥ अश्वगोवधकरी ॥ वांझहोयसदांजरी ॥ येकादापरद्रव्यअपहारी ॥ अपु
त्रहोयतोचिजाणा ॥ १७ ॥ विप्रम्हणतीतयासी ॥ तुझापूर्वजन्मदोषीं ॥ सांगोंदिसेलतें

आम्हासी ॥ एकचित्तें अवधारा ॥ १८ ॥ शौनकगोत्र द्विजापासीं ॥ रीण घेतलें द्रव्यासी
मागतां तूं न देसी ॥ कष्टला तो ब्राह्मण ॥ १९ ॥ लोभी होता तो ब्राह्मण ॥ द्रव्यास्तव दिध
ला प्राण ॥ आत्महत्या केली याण ॥ तोत्वि पिशाच झाला असे ॥ २० ॥ तो गर्भपात करि
तो तुज ॥ जन्मतां मृत्यु पाववितो द्विज ॥ तुझें कर्म असें चोज ॥ आपली जोडी भोगावी ॥ २१
ऐकोनि ब्राह्मणाचें वचन ॥ विप्रवनिता स्वेदें खिन्न ॥ अनुतप्त होवोनि अंतःकर्ण ॥ द्वि
जाचरणीं लागली ॥ २२ ॥ कर जोडोनि तये वेळीं ॥ विप्रा विनवी करुणा बाहाळी ॥ माथा
ठेवोनि चरणकमळीं ॥ पुसतसे तयासी ॥ २३ ॥ ऐसी मी पापी दुराचारी ॥ बुडल्यें पापसाग

री ॥ स्वामी मातें तारीं तारीं ॥ उपाय सांगा म्हणतसे ॥ २४ ॥ ऐसें पाप हळाहळीं ॥ बाळकें भक्षि
लीं चांडाळीं ॥ औषधी सांगा तुम्ही सकळी ॥ म्हणोनियां विनवीतसे ॥ २५ ॥ विप्र म्हणती
तयेसी ॥ केली तुवां ब्रम्हहत्येसी ॥ अपहारिलें द्रव्यासी ॥ ब्राम्हण पिशाच झालासे ॥ २६
जधी मेला तो द्विजवर ॥ केली नाहीं क्रियासाचार ॥ त्याच्या द्रव्याचा अपहार ॥ केला अ
से जन्मांतरीं ॥ २७ ॥ त्याची करा उद्धार गती ॥ सोळावें कर्म करावें रिती ॥ द्रव्य घावें एकरा
ती ॥ तया गोत्र द्विजासी ॥ २८ ॥ तेणें होईल तुज वरवें ॥ एकाभावें आचरावें ॥ कृष्णा ति
रीं असावें ॥ उपवास करावे एक मासे ॥ २९ ॥ पंचगंगा संगमासी ॥ तीर्थें असती बहुवसी

औदुंबरवृक्षासी ॥ आराधावे परियेसा ॥ ३० ॥ पापविनाशी करुनि स्नान ॥ अभिषेको
नि गुरुचरण ॥ घालावे ब्राम्हणभोजन ॥ पुनः स्नान कामतीर्थी ॥ ३१ ॥ विधीपूर्वक श्री
गुरुचरणी ॥ पूजा करावी एकमनी ॥ येणेपरी भक्ती निर्वाणी ॥ मास एक आचरावे ॥
३२ ॥ स्थान असे गुरुचरणाचें ॥ श्रीनरसिंहसरस्वतीचें ॥ तुझे दोष जातील साचे ॥
होतील पुत्र शतायुषी ॥ ३३ ॥ मास आचरोनि येणेपरी ॥ मग विप्राते पाचारी ॥ द्रव्य द्या
वे शौनकमोत्रीं ॥ द्विजवरासी एकशत ॥ ३४ ॥ त्याचेनावें कर्मसफळ ॥ आचरोनि म
न निर्मळ ॥ होतील तुझे कष्ट सफळ ॥ श्रीगुरुनाथ तारील पैं ॥ ३५ ॥ गुरुस्मरण करो

निमनी ॥ तूं जप करी श्रीगुरुचरणी ॥ तुसें पाप होईल धुणी ॥ ब्राह्मणसंबंध परिहरेल
३६ ॥ ऐसें सांगतां द्विजवरी ॥ ऐकोन सती चिंता करी ॥ शत द्रव्य आमुचे घरी ॥ कंधी
न मिळे परियेसा ॥ ३७ ॥ कष्ट करोनि आपुल्या देही ॥ उपवासादि पूजा पाही ॥ मासो
पवास एकभावीं ॥ करीन आपण गुरुसेवा ॥ ३८ ॥ येणें परी ती नारी ॥ सांगे आपण नि
र्धारी ॥ ऐकोनियां द्विजवरी ॥ निरोप दिधला तये वेळीं ॥ ३९ ॥ विप्र ह्मणती ऐक बाळे
तूं ते द्रव्य इतुकें न मिळे ॥ सेवा करीं हो मन निर्मळें ॥ श्रीगुरुचरणी आतांची ॥ ४० ॥
निष्कृती तुझिया पापासी ॥ श्रीगुरु करील परियेसीं ॥ औदुंबर सन्निधेसी ॥ वास

असे निरंतर ॥ ४१ ॥ तो कृपाळू भक्तांसी ॥ निवारील ब्रह्महत्येसी ॥ शक्ति असेल तुझी जे
सी ॥ द्रव्य वेचीं गुरू निरोपें ॥ ४२ ॥ ऐकोनि हिं जाचें वचन ॥ विप्रवनिता संतोषोन ॥ गेली
त्वरित धावोन ॥ जेथें स्थान श्रीगुरूचें ॥ ४३ ॥ स्नान करोनि संगमासी ॥ विधिपूर्वक पा
पविनासी ॥ सात वेळ स्नानासी ॥ करी औदुंबर प्रदक्षिणा ॥ ४४ ॥ काम्यतीर्थी करूनि
स्नान ॥ पूजितसे गुरूचरण ॥ करूनी प्रदक्षिणा नमन ॥ करितसे उपवास ॥ ४५ ॥ येणेंप
री दिवस तीनी ॥ सेवा करिती भामिनी ॥ तो चि विप्र आला स्वप्नी ॥ द्रव्य मागे एक शत ॥ ४६
अद्यापि तूं द्रव्य न देसी ॥ घेईन तुझ्या प्राणासी ॥ पुढें तुझ्या वंशासी ॥ वाढोनेदीं सर्व

था ॥ ४७ ॥ वार्यासायास करिसी ॥ पुत्रकें चातुझ्या वंशीं ॥ म्हणोनि कोपें मारावयासी ॥
आला विप्रस्न प्रांत ॥ ४८ ॥ भयचकित विप्रवनिता ॥ ओढूं बराआड निघतां ॥ तंव दे
खिले श्रीगुरुनाथा ॥ तया पाठीं निघाली ॥ ४९ ॥ अभय देवोनि नारीसी ॥ निवारिलें
ब्राह्मणासी ॥ पुसती श्रीगुरू तयासी ॥ कां मारिसी स्त्रियेतें ॥ ५० ॥ विप्र सांगे श्रीगुरू
सी ॥ जन्मांतरीं दुणे आपणासी ॥ अपहारिलें द्रव्यासी ॥ प्राण त्यजिला यास्तव ॥ ५१ ॥ स्वा
मि कृपाकू सर्वांसी ॥ आमच्या शत्रुचा पक्षपात करिसी ॥ तुम्ही यतीश्वर तापसी ॥ प
क्षपात करू नये ॥ ५२ ॥ ऐकोनि तयाचें वचन ॥ श्रीगुरु म्हणती कोपोन ॥ उपद्रविसी कीं

भक्तजनन॥ तूंतें शिक्षा करीन मी॥ ५३॥ आम्ही सांगो जेणे रीती॥ जरी एकसी हिताचे अ
र्थी॥ तुज होईल सद्गती॥ पिशाचत्व परिहरेल॥ ५४॥ जे कां देईल विप्र वनिता॥ तुवां अं
गिकारावे सर्वथा॥ जरी न ये तुझिया चित्ता॥ तरी जाई येथोनी॥ ५५॥ रक्षीन आपु
ल्या भक्तांसी॥ अभीष्टसिद्धि वंशोवंशी॥ पुनरपि जरी पाहों येसी॥ तरी शिक्षा करूं जा
णपां॥ ५६॥ ऐकोनि श्रीगुरूचे वचनू॥ पिशाच करून नमन॥ स्वामी देखिले तुझे च
रण॥ उद्धारावें आपणासी॥ ५७॥ जेणे परी आपणासी॥ उद्धार होय सद्गतीसी॥ क
वणे परी निरोप देसी॥ अंगिकारूं स्वामिया॥ ५८॥ येणे परी तयासी॥ गुरू सांगती स्त्रि

येसी ॥ जेंअसेलतुझे पासी ॥ अर्पणकरीतयानावें ॥ ५९ ॥ श्रीगुरू ह्मणतीतयासी ॥ विप्रव
निताभावेसी ॥ कर्मकेल्यादाहावेदिवसीं ॥ गतिहोईलतुजललाजाण ॥ ६० ॥ अष्टतीर्थीस्ना
नकरीं ॥ तयानावेंनिर्धारीं ॥ दशदिवसयेणेपरी ॥ स्नपनकरीऔदुंबरी ॥ ६१ ॥ ब्रम्हह
त्यातुझ्यादोष ॥ गेलात्वरितनिःशेष ॥ कन्यापुत्रपूर्णायुष ॥ होईलम्हणतीश्रीगुरू ॥
६२ ॥ ऐसेंदेखोनिजागृती ॥ विप्रवनिताभयचकिती ॥ स्वानेपाहेश्रीगुरुमूर्ती ॥ नविसे
वेंमनांत ॥ ६३ ॥ श्रीगुरुनिरोपेंदाहादिवस ॥ केलेआचरणपतियेस ॥ ब्रंम्हहत्यागे
लादोष ॥ गतीझालीब्राम्हणासी ॥ ६४ ॥ येरेदिवसींस्वप्नांत ॥ प्रत्यक्षआलागुरुनाथ ॥

६

नारळ फळें दोन देत ॥ भरली ओंटी तियेची ॥६५॥ म्हणे पारणें करावें आतां ॥ पुत्र होती
तुज त्वतां ॥ पुढें बाळसंतान ता ॥ चिंता न करी मानसीं ॥६६॥ श्रीगुरु निरोपें आराधना
केलें दंपत्य मिळोन ॥ प्रगट झाला गुरु आपण ॥ संपर्कें लोह परिसापरी ॥६७॥ चिंताम
णी स्पर्श होतां ॥ लोह पाषाण कांचनता ॥ तेसी ती विप्रवनिता ॥ पापावेगळी त्वरित झा
ली ॥६८॥ पुढें तये नारीसी ॥ पुत्र दोन सद्वंशी ॥ झाले श्रीगुरुकृपेसी ॥ एकचित्तें परिये
सा ॥६९॥ व्रतबंध करी ज्येष्ठ पुत्रासी ॥ समारंभ आनंदेसी ॥ चौलकर्म मुंजीसी ॥ क
रूप होती मातापिता ॥७०॥ समारंभ करी जननी प्रीती ॥ करिती झाली आईती ॥ पू

६

ई दिवसी मध्यान्हरात्री ॥ आली व्याधि कुमारासी ॥ ७१ ॥ सुख भरीत आनंद होती ॥ चौ
लमुजी करूं पाहाती ॥ पुत्राचीं वर्षे मोजिती ॥ तंव मन दुःखित झाले ॥ ७२ ॥ व्याधि अस
ती अनेका ॥ एकाहुनी एक अधिका ॥ तया मध्यें तीव्र दुःख ॥ धनुर्वात तया माजी ॥ ७३ ॥
अवयवें अतिवाकोनी ॥ दिसे भयानक नयनी ॥ येणे परी दिवस तीनी ॥ कष्टतसे तो बाळ
७४ ॥ तया दिवसी अस्तमानी ॥ पंचत्व पावला तत्क्षणी ॥ शोक करितसे जननी ॥ एकाश्री
ते एक चित्तें ॥ ७५ ॥ आक्रोशते नि भूमिसी ॥ आपटि शिर सत्राणेसी ॥ पाषाण घेवोनि ह
द्यासी ॥ घात करीती नारी ॥ ७६ ॥ देह टाकी धरणीवरी ॥ निर्जीव होवोनि क्षणभरी ॥ आ

ठवीं दुःख अपारी ॥ नयनीं वारी पूर्ण झाली ॥ ७७ ॥ प्रेतपुत्रावरी लोळे ॥ आलिंगित अ
सेबळे ॥ वेष्टोनियां मायाजाळें ॥ प्रलापितसे ती नारी ॥ ७८ ॥ म्हणे ताता पुत्रराया ॥ प्राण
रक्षका माझ्या प्रिया ॥ मातें केवीं सोडोनियां ॥ जासि कोटें सांगपां ॥ ७९ ॥ कोठें गेलासि
खेळावया ॥ स्तनींचें क्षीर जातसे वांयां ॥ शीघ्र येईं गा कोठोनियां ॥ पुत्रा माझ्या प्राण
प्रिया ॥ ८० ॥ केवीं विसरूं तुझे गुण ॥ पुत्रा माजी तूं निधान ॥ तुझें गोजिरें बोलण ॥ केवीं
विसरूं पुत्रराया ॥ ८१ ॥ तुझें रूप दिसे उन्नती ॥ केवीं देखों सुनीळ स्थिती ॥ निधान दे
खतां स्थिती ॥ तैसें मज चाळविलें ॥ ८२ ॥ पुत्र व्याले पांचजण ॥ त्यांत एक होनि

धान ॥ जेव्हां झालें गर्भधारण ॥ तेव्हां पामोनि संतोष ॥ ८३ ॥ डोहळे मज अन्न म होती ॥ कधीं
नसे चिंता चित्तीं ॥ अति उल्हासें मज प्रती ॥ पुत्र होईल म्हणोनियां ॥ ८४ ॥ श्रीगुरूनें मातें
दिधला वर ॥ पुत्र होईल निर्धार ॥ तेणें मज हर्ष थोर ॥ वरदापिंड होईल हा ॥ ८५ ॥ जधीं तु
ज प्रसवल्यें ॥ अनंत सौख्य लाधलें ॥ प्राणप्रिया तुज पोशिलें ॥ मातें रक्षिसी म्हणो
नियां ॥ ८६ ॥ मज भरवसा तुझा बहुत ॥ वृद्धापकाळीं पोषक म्हणत ॥ आम्हा सोडोनि
जासी उचिता ॥ धर्म न के पुत्रराया ॥ ८७ ॥ दुःख झालें मज बहुत ॥ विसरलें बाळा तुज
देखत ॥ तूं चितारक आम्हा सत्य ॥ म्हणोनि विश्वासिलों आम्हीं ॥ ८८ ॥ ऐसें नाना परी दे

ख॥ दुःख करित बहुत शोक॥ निवारिती सकळ लोक॥ वायां दुःख कायसें॥ ९॥ देवदान
व ऋषेश्वरासी॥ होणार न चुके कवणासी॥ ब्रह्मा लिहिल ललाटासी॥ तेचि अढळ जाण पां
१०॥ अवतार होती हरिहर॥ तेहि न राहाती स्थीर॥ तुम्ही तरी मनुष्य नर॥ काय अढळ तुम्हा तें
११॥ येणे परी सांगती जन॥ आणीक दुःख आठवीं मन॥ म्हणे माते दिधली जाण॥ स्थीर म्ह
णोनि दोन्ही फळें॥ १२॥ श्री नरसिंहसरस्वती॥ भूमंडळीं महाख्याती॥ औदुंबरीं सदां वस
ती॥ तेणे दिधले पुत्र मज॥ १३॥ त्याचे बोल केवी मिथ्या॥ मासा असे तो वरद पिता॥ त्या
सी घडे मासी हत्या॥ पुत्रासवे देईंन प्राण॥ १४॥ म्हणोनि आठवी श्री गुरूसी॥ देवा मज

ला ांजिलेसी ॥ विश्वासलेतुम्हासी ॥ सत्यवाक्यतुझें म्हणोनियां ॥ ९५ ॥ सत्यसंकल्पतूंचि
होसी ॥ म्हणोनि होत्ये विश्वासी ॥ घात केला बाळासी ॥ विश्वासघातकी केवीं न म्हणों ॥
९६ ॥ त्रयमूर्तिचाअवतार ॥ तूं नृसिंहसरस्वती नरा ॥ ध्रुवा विभीषणा दिधला वर ॥ केवी
सत्य म्हणों आतां ॥ ९७ ॥ तुम्हि या बोला विश्वासिलें ॥ आतां मातेउपेक्षिलें ॥ मन निश्चयें
निष्ठुर केलें ॥ प्राण देईन तुम्हावरी ॥ ९८ ॥ लोक येती तुझ्या स्थानी ॥ सेवा करिती निवसो
नी ॥ औदुंबरा प्रदक्षिणा करूनी ॥ पुरश्चरणें करिताती ॥ ९९ ॥ आपण केलें पुरश्चरण
फळा आलें मज साधन ॥ आतां तुजवरी देतें प्राण ॥ काय विश्वास तुझे स्थानी ॥ १०० ॥

९

कीर्तीहोईल स्रष्टींत ॥ आमुचा केला तुवां घात ॥ पुढें तुज भजती भक्त ॥ काय भरंवसा तयां
सी ॥ १ ॥ ब्रम्हस्वदोषें पीडून ॥ धरिले तुझे दृढ चरण ॥ अंगिकारोनि मध्यें त्यजणें ॥ टाकितां
कोण धर्म घडे ॥ २ ॥ व्याघ्रातें धेनु भियोन ॥ जाय आणिका पासी ठाकोन ॥ तो घेईल ति
चा प्राण ॥ तयापरी मज झालें ॥ ३ ॥ कीं एखादा देवकासी ॥ जात असे पूजेसी ॥ ते देवूळ
तयासी ॥ मृत्युरूपे वर पडे ॥ ४ ॥ तयापरी आपणासी ॥ झाले स्वामी परियेसी ॥ माझ्या
प्राण रक्तासी ॥ नराख देवराया ॥ ५ ॥ येणेपरी अहोरात्री ॥ दुःख करीती नारी ॥ रात्र गेली
येणेपरी ॥ तीन एके कोणांचें ॥ ६ ॥ द्विज मिळोनी सकळी ॥ यंती तये स्त्रिये जवळी ॥ वांयां दु:

९

खवसर्वकाळी ॥ करिसी तूं मूर्खपणें ॥ ७ ॥ जे जे समयी होणार गती ॥ ब्रंम्हादिकांसी न चुकती ॥
गं चला जाऊं गे प्रती ॥ संस्कार प्रेत करावया ॥ ८ ॥ ऐसें वचन ऐकोनी ॥ आक्रोश थोर करोनी ॥
प्रेत पोटासीं धरोनी ॥ दीर्घस्वरें रडत असे ॥ ९ ॥ आपणासहित प्रेतासी ॥ करावें अग्निप्रवेशा
सी ॥ येरवीं नेदी प्रेतासी ॥ म्हणोनि उरी बांधितसे ॥ १० ॥ लोक म्हणती तियेसी ॥ नवेसि तूं स्त्री
कर्कशी ॥ प्रेतासवें प्राण देसी ॥ कोण धर्म सांग आम्हा ॥ ११ ॥ न देखों न ऐकों कानी ॥ पुत्रासवें
कोणी प्राणी ॥ वायां बोलती मूर्खपणी ॥ आत्महत्या महादोषी ॥ १२ ॥ नाना परी तियेसी ॥ बो
लती लोक परियेसी ॥ केला निश्चयेसी ॥ प्राण त्यजिन पुत्रासवे ॥ १३ ॥ दिवस आला दोन प्रह

र॥प्रेतासकरूनेदीसंस्कार॥अथवानपाहेगंगातीर॥म्रामींआकांतप्रवर्तला॥१४॥इतुकियाअवसरी
आलाएकब्रंह्मचारी॥सागेतीतेसविस्तरी॥आत्मज्ञानतयेवेळी॥१५॥सिद्धम्हणेनामधारका॥पुढेंअ
पूर्वझालेएका॥ब्रह्मचारिअपूर्वका॥बोधिताझालाज्ञानतिसी॥१६॥ब्रम्हचारीनकेतोचिगुरू॥आ
लावेषधारीनरू॥न्रसिंहसरस्वतीअवतारू॥भक्तवत्सलपरियेसा॥१७॥म्हणेसरस्वतीगंगाधर॥
सांगेगुरूचरित्रविस्तार॥ऐकतांहोयमनोहर॥शतायुषीपुत्रहोय॥१८॥भक्तिपूर्वकश्रवणकरिती॥
बाधिनहोयशरिराप्रती॥पूर्णायुषीतेहोती॥सत्यमानामाझेबोल॥१९॥इतिश्रीगुरुचरित्रामृत॥वि
प्राणियेसीसतानदेत॥न्रसिंहसरस्वतीपोटीयेत॥ब्रह्महत्यावारोनियां॥२०॥इतिश्रीगुरुचरित्रेसि
द्धनामधारकसंवादेसंबंधपरिहारोनामविशोऽध्यायः॥२०॥श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु॥ओ
व्यासंख्या॥१२०॥छ॥

श्री॰गणेशायनमः॥ सिद्धम्हणेनामधारका॥ ब्रम्हचारीकारणिका॥ उपदेशिलेज्ञाननिका॥ त
येप्रेतजननीसी॥१॥ ब्रम्हचारीम्हणेनारीसी॥ मूढपणेंदुःखकरिसी॥ कोणवांचलाधरणी
सी॥ यासंसारींसांगमज॥२॥ उपजलाकोणमेलाकोण॥ उत्पत्तीझालीकोठोन॥ जळांतउपजे
जैसाफेण॥ बुदबुदराहेकोटेस्थीर॥३॥ ऐसादेहपंचभूती॥ मिळोनिहोयआकृती॥ वेगळाहो
तांपंचभूतीं॥ अव्यक्तहोयदेहजाणा॥४॥ तयापंचभूतांचेगुण॥ मायापाशीवेष्टोन॥ भ्रांतिलां
विलीदेहम्हणोन॥ पुत्रमित्रकलत्रमिषें॥५॥ सत्वरजतमोगुण॥ तयापासोनवेगळालेलक्ष
ण॥ कर्मत्यासीप्रधान॥ होतअसेजाणपां॥६॥ देवत्वहोयसत्वगुण॥ रजोगुणमनुष्यजाण॥

दैत्यासी तमोगुण ॥ गुणानुसारें कर्मे घडती ॥ ७ ॥ जेपे कर्मे आचरती ॥ फळेत अथ
वा दुष्कृती ॥ तैसीच होय फळप्राप्ती ॥ आपले आपण भोगावे ॥ ८ ॥ जैसी गुणाची वास
ना ॥ इंद्रिये तयाधीन जाणा ॥ मायापाशीं धरुनि गहना ॥ सुखदुःखे लिप्त करिती
९ ॥ या संसारवर्तमानी ॥ उपजती जितके मनुष्यगुणी ॥ आपल्या आर्जवापासोनी
सुखदुःखादि भोगिती ॥ १० ॥ कल्पकोटी वरुषे ज्यांसी ॥ असती आयुष्ये देवऋषी
न सुटे कर्म तयांसी ॥ मनुष्याचा कवण पाड ॥ ११ ॥ एखादा नर देहाधीन ॥ काळें करी
आपले गुण ॥ कर्मे होती अनेकपण ॥ देहधारी येणेपरी ॥ १२ ॥ जो असेल देहधारी

त्यासि विकार नानापरी ॥ स्थीर न व्हे तो निर्धारीं ॥ आपलें पाप म्हणावया ॥ १३ ॥ या कारणे
ज्ञानवंत ॥ संतोष न करीत पजन्त ॥ अथवा न राहोय मृत्य ॥ दुःख आपण करून ये ॥ १४ ॥ ज
धी गर्भसंभव होता ॥ काय दिसे आकारता ॥ अव्यक्त दिसे व्यक्तता ॥ सवेचि होय अव्यक्तरूपे ॥
१५ ॥ बुद्बुद निघती जैसे जळी ॥ सवेंचि नासती तात्काळी ॥ तैसे देह सर्वकाळीं ॥ स्थीर नव्हे
सर्वथा ॥ १६ ॥ जधी गर्भ उद्भव झाले ॥ विनश्य म्हणोनि जाणिले ॥ कर्मानुबंधे जैसीं फळें ॥
तैसे भोगणे देहासी ॥ १७ ॥ कोणी मरती पूर्ववयेसी ॥ अथवा मरती वृद्धपणेसी ॥ आपले
आर्जवी असती जैसी ॥ तेणे परी घडे जाणा ॥ १८ ॥ मायापाशीं वेष्टोनी ॥ म्हणती पितासुतज

नेनी ॥ कलत्रमित्रतेपेगुणी ॥ आपलेआपलेम्हणतीमूढा ॥ १९ ॥ निर्मळदेहम्हणोजरीं ॥
उसन्तिमांसरुधिरीं ॥ मळमूत्राने अघोरीं ॥ उद्भवझालापरियेसा ॥ २० ॥ कर्मानुसारुप
जतांची ॥ ललाटीलिहितोविरंची ॥ सकृतअथवादुष्कृतेंची ॥ भोगभोगाम्हणोनी ॥ २१
ऐसेंकर्मकाळासी ॥ जिंकिलेनाहींपरियेसी ॥ याकारणेदेहासी ॥ नित्यत्वनाहींपरियेसा ॥
२२ ॥ स्वप्नीनिधानदिसेजैसे ॥ कोणीधरावेभरवसे ॥ इंद्रजाळगरुडजैसे ॥ स्थीरकेवीमा
निजे ॥ २३ ॥ तुझेतूंचिसांगपाहिले ॥ कोटिवेळांजन्मझाले ॥ मनुष्यकिंवापशुत्वलाधले ॥
पक्षीअथवाकृमिरूप ॥ २४ ॥ जरीहोतीसमनुष्ययोनी ॥ कोणकोणाचीसांगजननी ॥ को

णकोणाची होतीस गृहिणी ॥ सांग आम्हां पुढें आतां ॥ २५ ॥ कवण तुझी माता पिता ॥ जन्मां
तरी सांगे आतां ॥ वायां दुःख करिसी वृथा ॥ पुत्र आपला म्हणोनी ॥ २६ ॥ पंचभूतात्मक देह
चर्म मांस अस्थि मज्जा समूह ॥ वेष्टोनियां नावे देह ॥ मळबद्ध शरीर नावें ॥ २७ ॥ केंचा पुत्र को
टे मृत्य ॥ वायां भ्रमोनि कां रडत ॥ सांडोनि दे कैचे प्रेत ॥ संस्कारिती लौकिकार्थ ॥ २८ ॥ ये
णे परी ब्रह्मचारी ॥ सांगे तत्वविस्तारी ॥ परिसोनियां विप्रनारी ॥ विनवीतसे तयासी ॥ २९ ॥
विप्रवनिता तये वेळीं ॥ विनवीतसे करुणा बहाळी ॥ स्वामि निरोपिले धर्म सकळी ॥ स्थीर
रहावें अंतःकरण ॥ ३० ॥ प्रारब्ध प्रमाण म्हणो जरी ॥ तरी का भजावा श्रीहरी ॥ परिससंप

गु० च०

३

केल्लोहजरी॥ सुवर्णनहोयकोणबोले॥३१॥ आम्हीपाहिलेचद्रैवहीन॥ म्हणोनिधरिले
श्रीगुरूचरणा॥ अभयदिधलेनाहीमरणा॥ म्हणोनिविश्वासिलोआम्ही॥३२॥ एखाद्या
नराहोतांज्वर॥ धुंडीतजायवैद्यघरा॥ ओषधदेतांप्रतीकार॥ सवेचिकरितीआरोग्यता॥
३३॥ एकेसमर्थीमनुष्यासी॥ आश्रयकरितीकरणेसी॥ साह्यहोयभरवशी॥ आलीआप
दापतिहारी॥३४॥ त्रयमूर्तिचाअवतार॥ नृसिंहसरस्वतीअैसेनर॥ तेणेदिधलाअसे
वरा॥ केवीअसत्यहोयसांगे॥३५॥ आराधिलेम्यातयासी॥ वरदिधलागाआम्हासी॥ त्या
चाभरवसामानसीं॥ धरोनिहोतोसुचित्त॥३६॥ विश्वासुनीअसतांआपणा॥ केवीकेले

अ०
२१

३

लेंनिर्वाण॥ केसे माझे मूर्खपण॥ म्हणोनि स्वामीनिरोपिती॥३७॥ याकारणे आपणआतां॥ प्रा
णत्यजीन सर्वथा॥ समर्पीन गुरुनाथा॥ वाढो कीर्ति तयाची॥३८॥ ऐकोनि तियेचे वचन॥ ओ
करवून भावमना॥ सांगे बुद्धी तीस स्नान॥ उपाय यासी करी आतां॥३९॥ विश्वास केला श्रीगु
रुसी॥ पुत्र लाधला पूर्णायुषी॥ जरी आला मृत्यु त्यासी॥ घेऊन जाय गुरुस्थाना॥४०॥ जे
थे लाधला तुज वर॥ तेथे ठेवी कलेंवर॥ पंचगंगा कृष्णातीर॥ ओदुंबर कृष्णातिरी॥४१॥
ऐसे वचन ऐकोनी॥ विश्वास झाला तिचे मनी॥ पोटासी शव बांधोनी॥ घेवोनि गेली ओ
दुंबरा॥४२॥ जेथे होत्या गुरुपादुका॥ आपटी शीर तेथे बाळिका॥ रुधिरे भरित्या त्या पादुका

आक्रोशे रडे ती नारी ॥ ४३ ॥ समस्त शोका हुनी अधिक ॥ साहवेना पुत्रशोक ॥ क्षयरोग तो चि ऐक
मातापितयां मस्क मूळ ॥ ४४ ॥ ऐसे करितां झाली निशी ॥ विप्र मागती प्रेतासी ॥ म्हणती आक्रोशा
कां हो करिसी ॥ संस्कारो निजाऊं आतां ॥ ४५ ॥ मनुष्य नाही अरंण्यांत ॥ केवी राहुं जाऊं म्हणत ॥
जाळूं घा हो आतां प्रेता ॥ म्हणे कर्कशा ती ज्ञाती ॥ ४६ ॥ कांहीं केलिया नेदी प्रेत ॥ आपणासवे जावे
म्हणत ॥ पोटी बांधोनियां प्रेत ॥ लोळत से पादुकांवरी ॥ ४७ ॥ म्हणती विप्र ज्ञाती लोक ॥ राहेन
येरानी एक ॥ तस्कर बाधा होईल देख ॥ जाऊं आतां घरासी ॥ ४८ ॥ जाऊं स्नान करुनी ॥ उप
वास की हो आजच्या दिनी ॥ प्रातःकाळी येवोनी ॥ दहन करूं म्हणताती ॥ ४९ ॥ आजिचे रात्री प्रे

तासी ॥ स्फुटेल वास दुर्गंधिशी ॥ येई आपेआप दूहनासी ॥ देईल जाणा कर्कशा ॥ ५० ॥ म्हणूनि नि
यती सकळ लोक ॥ राहिले तेथें जननी जनक ॥ प्रेत देखोनि करिती शोक ॥ झाली रात्री परियेसा ॥
५१ ॥ निद्रा नाहीं दिवस दोनी ॥ शोक करितां जनक जननी ॥ तीन याम होतां रजनी ॥ झोप आली
तियेसी ॥ ५२ ॥ देखतसे स्वप्नींत ॥ जटाधारी भस्मोद्धूलित ॥ व्याघ्रचर्म परिधानित ॥ रु
द्राक्षमाळा सर्वांगीं ॥ ५३ ॥ योगदंड त्रिशूळ हातीं ॥ आले औदुंबराप्रती ॥ का हो शोक क
रिसी सती ॥ आक्रोशोनि आम्हावरी ॥ ५४ ॥ काय झालें अनुसियाकुमरा ॥ त्यासि करूं प्रतिका
रा ॥ म्हणोनि देतो अभयकरा ॥ भक्तवत्सल श्रीगुरू ॥ ५५ ॥ भस्म काढोनि प्रेतासी ॥ लावितसे

सर्वांगासी ॥ मुखपसरी म्हणे तीसी ॥ वायूपूर्ण करू म्हणे ॥ ५६ ॥ प्राण म्हणजे वायू जाण
बाहेर गेला विसरून ॥ घातला मागुती आपून ॥ पुत्र तुझा जिवंत होय ॥ ५७ ॥ दूत के देखो-
नि भय चकित ॥ झाली नारी जागत ॥ म्हणे आपण केसी भ्रांत ॥ धरिली असे प्रेतावरी ॥ ५८
जेकां वसे आपले मनी ॥ तैसे दिसे निद्रास्वप्नी ॥ कैचा देव नृसिंह मुनी ॥ भ्रांती आपणा ला-
गली असे ॥ ५९ ॥ आमचे प्रारब्ध असे उणे ॥ देवावरी बोल काय ठेवणे ॥ अज्ञान आम्ही मू-
र्खपणे ॥ श्रीगुरूवरी बोल काय ॥ ६० ॥ येणेपरी चिंता करित ॥ तंव प्रेतासी झाले चेत ॥ सर्वां-
गीं हि उष्णा होत ॥ सर्व संधी जीव आला ॥ ६१ ॥ म्हणे मेता काय झाले ॥ किंवा भूत संचरले ॥ म

नाभय उपजले ॥ देविका तूसपरते ॥ ६२ ॥ सर्वसंधी जीव आला ॥ बाळ उठोनि बैसला ॥ स्तने
क्षुधा लागली मला ॥ अन्न दे की म्हणे माते ॥ ६३ ॥ रुदन करित सेत ये वेळी ॥ आला कुमर
माते जवळी ॥ स्तन घालितां मुखकमळी ॥ क्षीर निघे बत्तीस धारा ॥ ६४ ॥ संतोष भय होऊ
नि तीसी ॥ संदेह वाटे मानसी ॥ कडे घेवोनि बाळकासी ॥ गेली आपुल्या पतीजवळी ॥ ६५
जागृत करूनि पतीसी ॥ सांगे वृत्तांत परियेसी ॥ पती म्हणे तियेसी ॥ असे चरित्र श्रीगु
रूचे ॥ ६६ ॥ म्हणोनि दंपत्य दोघें जणा ॥ करोनि औदुंबरी प्रदक्षणा ॥ साष्टांग नमोनी
चरणा ॥ नानापरी स्तोत्रें करिती ॥ ६७ ॥ जयजया जी वरद मूर्ती ॥ ब्रंम्हा विष्णु शिवयती ॥

गु०च०
६

भक्तवत्सलातुझीख्याती ॥ वासनापह्रासीभक्तांची ॥ ६८ ॥ तूंतारकविश्वासी ॥ म्हणोनिभूमी
अवतरलासी ॥ अशक्यतूंतेवर्णायासी ॥ क्षमाकरणेस्वामियां ॥ ६९ ॥ बाळकजैसेको
पेसी ॥ निष्ठुरबोले मातेसी ॥ तैसेअविद्यामायापासी ॥ तुम्हानिष्ठुरबोलिलो ॥ ७० ॥ स
र्वस्वीआम्हांक्षमाकरणे ॥ म्हणोनि घालितीलोयगणे ॥ विनवोनियाकरुणावच
ने ॥ गेलीस्नानासीगंगेत ॥ ७१ ॥ स्नानकरोनिबालकासहित ॥ धुतीझालीपादुकांचे
रक्त ॥ औदुंबरास्तवनकरित ॥ लावितीदीपतयवेळी ॥ ७२ ॥ पूजाकरितीभक्तीसी ॥ मंत्र
पूर्वकविधीसी ॥ शमिपत्रकुस्मेसी ॥ पूजाकरितीपरियेसा ॥ ७३ ॥ नीरांजनतयेवेळां ॥

अ०
२१

६

करिती गायन परिकळा ॥ अतिसंतोषेती अबला ॥ भक्तिभावे स्तुती करिती ॥ ७४ ॥ उतके
होय तो गेली निशी ॥ उदय झाला दिनकरासी ॥ संस्कारूं म्हणोनि प्रेतासी ॥ आले विप्र
ज्ञाती सकळ ॥ ७५ ॥ तंव देखती कुमरासी ॥ विस्मय झाला सकळिकांसी ॥ समाराधना
करिती हर्षी ॥ महा आनंद वर्तला ॥ ७६ ॥ ऐसा श्रीगुरूस्थान महिमा ॥ अखिल लोक
लाधले कामा ॥ एकेकाची सांगतां महिमा ॥ विस्तार होईल बहु कथा ॥ ७७ ॥ पुत्रापत्य
वांझेसी ॥ श्री प्राप्ती दरिद्यासी ॥ आरोग्य होईल रोगीयासी ॥ अपमृत्यु नये जाणा ॥
७८ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारका ॥ स्थान महिमा ऐसी ऐका ॥ अपार असे सांगतां देखा ॥

साधारण निरोपिलें ॥ ७९ ॥ तया औदुंबरा तळी ॥ श्रीगुरू वसे सर्वकाळीं ॥ कार्य होय
तात्काळी ॥ आराधितां नरहरीसी ॥ ८० ॥ भाव असावा आपुले मनी ॥ पूजावा श्रीगुरु च
रणी ॥ जीजी वासना ज्याचे मनी ॥ त्वरित होय परियेसा ॥ ८१ ॥ हृदयशूळ गंडमाळा ॥ अ
पस्मार रोग सकळ ॥ परिहार ती तात्काळे ॥ श्रीगुरू पादुका अर्चितां ॥ ८२ ॥ जो असेल मं
दमती ॥ बधिर मूकांध चरण नसती ॥ औदुंबरीं सेवा करिती ॥ सुदेह होय सत्य माना ॥
८३ ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ ॥ तेथे होय निश्चित ॥ प्रत्यक्ष वसे श्रीगुरुनाथ ॥ औदुंबरीस ना
तन ॥ ८४ ॥ तया नाव कल्पतरु ॥ प्रत्यक्ष जाणा औदुंबरू ॥ जे जे मनी इच्छिती नरू ॥ साध्य

होय परियेसा ॥ ८५ ॥ किती वर्णू तेथील महिमा ॥ सांगता अशक्य असे आम्हा ॥ श्रीगुरू स
रस्वतीनामा ॥ प्रख्यात असे परियेसा ॥ ८६ ॥ गंगाधराचा नंदन ॥ सांगे गुरुचरित्र वि
स्तारोन ॥ भक्तिपूर्वक ऐकती जन ॥ सकळाभीष्टे पावती ॥ ८७ ॥ म्हणोनि सरस्वतीगं
गाधर ॥ सदा श्रीगुरूचरणी स्थीर ॥ उतरवील पैल पार ॥ इहसौख्य परगती ॥ ८८
॥ इति श्रीगुरुचरित्रांमृत ॥ गुरुमाहात्म्य परमाद्भुत ॥ विप्रपुत्र संजीवनामृत ॥ नि
रूपिले येथें असे ॥ ८९ ॥ इति श्रीनरसिंहसरस्वत्युपाख्याने सिद्धनामधारकसं
वादे बालसंजीवनो नाम एकविंशोऽध्यायः ॥ २१ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥

ओव्यासंख्या॥८२॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ।

॥ गणेशायनमः॥ नामधारकशिष्यराणा॥ लागेसिद्धाचियाचरणा॥ करजोडोनि
यांजाणा॥ विनवीतसे परियेसा॥ १॥ जयजयाजीयोगेश्वरा॥ शिष्यजनमनोहरा॥
तूंचितारकभवसागरा॥ अज्ञानतिमिराज्योतीतूं॥ २॥ तुझेचरणसंपर्कहोतां॥ झा
लेज्ञानमजआतां॥ परमार्थवासनातत्वतां॥ झालीतुझेप्रसादें॥ ३॥ दाखविलीगुरुचि
सोय॥ तेणेसकळज्ञानहोय॥ तूंचितारकयोगिराय॥ परमपुरुषसिद्धमुनी॥ ४॥ गुरुच
रित्रकामधेनु॥ सांगितलेंविस्तारोनु॥ अद्यापिनराहेमाझेमनु॥ आणिकआवडी
होतसे॥ ५॥ मागेंतुम्हीनिरोपिलें॥ श्रीगुरुगाणगापुरीआले॥ पुढेकैसेवर्तले॥ विस्ता

रावेंदानारा ॥६॥ ऐकोनि शिष्याचे वचन ॥ सांगे सिद्ध संतोषोन ॥ म्हणे शिष्या तूं सगुण
गुरुकृपेचा बालका ॥७॥ धन्य धन्य तुझें जीवन ॥ धन्य धन्य तुझें मन ॥ होसि तूंचि पूज्य
मान ॥ या समस्त लोकांत ॥८॥ तुवां प्रश्न केलासी ॥ संतोष माझ्या मानसी ॥ उल्हास हो
तो हृदयासी ॥ गुरुचरित्र कामधेनु ॥९॥ पुढे वाढला अनंत महिमा ॥ सांगतां असे अनु
पम्या ॥ श्रीगुरू आले गाणगाभुवना ॥ राहिले संगमीं गुप्तरूपें ॥१०॥ भीमातिरीं उत्त
रवाहिनी ॥ अमरजा संगम गुप्ती ॥ अश्वत्थवृक्ष नारायणी ॥ महावरदस्थान असे ॥११॥ १
अमरानदी तीर्थ थोरी ॥ संगम झाला भीमातिरीं ॥ प्रयाग समान असे बदरी ॥ अष्टती

थैं वसती तेथें ॥ १२ ॥ तया तीर्थाचे महिमान ॥ अपार असे आख्यान ॥ पुढें तुज विस्तारोन ॥ सां
गेन एक शिष्योत्तमा ॥ १३ ॥ तया स्थानी श्रीगुरुमूर्ती ॥ होते अति गौप्य स्थिती ॥ तीर्थ महि
मा करणे ख्याती ॥ भक्तजन तारणार्थ ॥ १४ ॥ समस्त तीर्थें गुरुचरणी ॥ ऐसे बोलती वेदपु
राणी ॥ यांत प्रत्यक्ष तीर्थ म्हणुनी ॥ प्रगट करी क्षेत्रासी ॥ १५ ॥ भक्तजन तारणार्थ ॥ तीथैं
हि जे श्रीगुरुनाथ ॥ गौप्य होती कलयुगांत ॥ प्रगट केली गुरुनाथे ॥ १६ ॥ तेथील महिमा अनु
पमेसी ॥ सांगो पुसतां विस्तारेसीं ॥ प्रगट व्हावया श्रीगुरुसी ॥ ऐका कारण एकचित्ते ॥ १७
ऐसा संगम मनोहर ॥ तेथे वसती गुरुवर ॥ त्रिमूर्तिचा अवतार ॥ गौप्य होई कवणे परी ॥ १८ ॥

सहस्त्रकीर्णें सूर्यासी॥ केवी राहावे लगोप्पेसी॥ आपें आप प्रकाशी॥ सहज त्यासी गुण होय
१९॥ वसती त्या संगमासी॥ जाती नित्य भिक्षेसी॥ तया गाणगाउरासी॥ माध्यान्हकाळीं परिये
सा॥ २०॥ तया ग्रामी द्विजवर॥ असती एकशत नयर॥ होते पूर्वी अघोर॥ वेदपाटक ब्राम्हण
२१॥ तया स्थानी विप्र एक॥ दरिद्री असे सूक्ष्म देख॥ त्याची भार्या पतिसेवका॥ पतिव्रतोति
येनाम॥ २२॥ वर्तत असतां दरिद्रासी॥ असे एक वांझ महिषी॥ वेसण घाली तियेसी॥ दं
तहीन अतिवृद्ध॥ २३॥ नदी तिरीं मळियांसी॥ क्षार मृत्तिका घालावयासी॥ निपद्रव्य दे
वोनि त्यासी॥ लोक नेती व्यवसाया॥ २४॥ ते द्रव्य नित्य घेती॥ येणे परी काळ क्रमिती॥ श्री

गुरुनाथ अति प्रीती ॥ येती भिक्षेसी त्याचे घरीं ॥ २५ ॥ विप्र लोक निंदा करिती ॥ केंचा यती
आला म्हणती ॥ आम्ही ब्राम्हण असों श्रोती ॥ न येति भिक्षे आमचे घरीं ॥ २६ ॥ यति आमु
चे घरी देखा ॥ विशेष अन्न अनेक शाखा ॥ असें लक्षुनि यति एका ॥ जातो दरिद्र्याचे घरी
२७ ॥ भक्तवत्सल गुरुनाथ ॥ प्रपंच रहित परमार्थ ॥ सेवकजनाते कृतार्थ ॥ करणे आपल्या
मनी ॥ २८ ॥ पाहे पां विदुराच्या घरा ॥ प्रीति केंची शारंगधरा ॥ दुर्योधन राज द्वारा ॥ कधी न ये
चि परियेसा ॥ २९ ॥ सात्विक बुद्धि जे वर्तती ॥ त्यावरी श्रीगुरूची प्रीती ॥ इहसौख्य परगती ॥
देतो आपल्या भक्तांसी ॥ ३० ॥ ऐसा कृपाळू परमपुरुष ॥ भक्तांवरी प्रेम हर्ष ॥ त्यासि दुर्बळ काय

दोषा रंका रास्म देऊं शें के ॥ ३१ ॥ जरी कोपे एकाद्यासी ॥ भस्म करील परियेसी ॥ वर देतां दरिद्रि
यासी ॥ राज्य होय क्षितीचें ॥ ३२ ॥ ब्रम्हदेवें आपुल्या करीं ॥ लिहिली असती दुष्टाक्षरें ॥ श्रीगुरू
चरण स्पर्श सत्वरें ॥ दुष्टाक्षरें ती शुभ होती ॥ ३३ ॥ ऐसे ब्रीद श्रीगुरूचे ॥ वर्णू न शके माझ्या वा
चें ॥ थोर पुण्य त्या ब्राम्हणाचे ॥ श्रीगुरू जाती तया घरा ॥ ३४ ॥ वर्तत असतां एके दिव
सीं ॥ नमिळेवरव त्या ब्राम्हणासी ॥ घरीं असे वांझ महिषी ॥ नेली नाही कोणी च ॥ ३५ ॥ तया
विप्र मंदिरासी ॥ श्रीगुरु आले भिक्षेसी ॥ महाउष्ण वैशाख मासी ॥ माध्यांन्हकाळी परिये
सा ॥ ३६ ॥ ऐसे श्रीगुरु कृपामूर्ती ॥ गेले द्विजगृहा प्रती ॥ विप्र गेला याचकवृत्ती ॥ वनिता त्याची

घरीं असे॥ ३७॥ भिक्षा म्हणता श्रीगुरुनाथ॥ आली पतिव्रता धांवत॥ साष्टांगी दंडवत॥ करिती
झाली तये वेळीं॥ ३८॥ नमन करुनि श्रीगुरुसी॥ विनवीतसे करुणेसी॥ आपला पती यास्व
केष्टतीसी॥ गेला असे अवधारा॥ ३९॥ उत्कृष्ट धाम्य घरी बहुत॥ घेवोनि येती पति त्वरित॥
तंवरी स्वामी बैसा म्हणत॥ पीठ घातले बैसावया॥ ४०॥ श्रीगुरु मूर्ति हास्यवदन॥ बैसते
झाले शुभासना॥ तियेविप्रस्त्रियेसी वचन॥ बोलती क्षीर कां न घालिसी॥ ४१॥ तुझे द्वारीं
असे महिषी॥ क्षीर कां न घालिसी भिक्षेसी॥ आम्हातेनू कां चालविसी॥ नाहि वरु म्हणोनि
यां॥ ४२॥ श्रीगुरुवचन ऐकोन॥ विप्रवनिता करीन मन॥ वांझ म्हैस दंतहीना॥ वृद्धवसालेति

येसी ॥ ४३ ॥ उपजतांचि आमचे घरी ॥ वांझ झाली दगडापरी ॥ गाभान वांचे कवणे परी ॥ रे
डा म्हणोनि पोसितो ॥ ४४ ॥ याचि कारणे तयेसी ॥ वेसण घातली परियेसी ॥ वाहतानी म्रत्ति
केसी ॥ तेणे आमचा योगक्षेम ॥ ४५ ॥ श्रीगुरु म्हणती तियेसी ॥ मिथ्या बोलसी आम्हाशीं ॥
त्वरित जावोनिया म्हैशीसी ॥ पिळोनि आणि क्षीर आम्हा ॥ ४६ ॥ ऐसे वचन ऐकोनी ॥ विश्वा
स झाला तिचे मनी ॥ काष्ठ पात्र घेवोनी ॥ गेली एका दोहावया ॥ ४७ ॥ कामधेनु श्रीगुरू
चें वचन ॥ विप्रवनिता जातां क्षण ॥ दोहिले क्षीर संतोषोन ॥ भरणे दोन तये वेळी ॥ ४८
विस्मय करी विप्रवनिता ॥ म्हणे ईश्वर हा तत्वता ॥ याचे वाक्य परिसतां ॥ काय नवल म्ह

[illegible]से ॥ ४९ ॥ क्षीर घेवोनि घरांत ॥ आली पतिव्रता धांवत ॥ ता पविती झाली अग्नींत ॥ सर्वे
चि निववी पतियेसा ॥ ५० ॥ श्रीगुरु म्हणती तियेसी ॥ घाली हो क्षीर भिक्षेसी ॥ जाणे आम्हा
स्वस्थानासी ॥ म्हणोनि निरोपिती तियेवेळीं ॥ ५१ ॥ परिसोन स्वामीचे वचन ॥ घेवूनि आ
नी क्षीर भाजन ॥ केले श्रीगुरुनाथे प्राशन ॥ अति संतोषोनि त्यास मयीं ॥ ५२ ॥ संतोषो
नी श्रीगुरुमूर्ती ॥ वर देती प्रीतीं ॥ तुझे घरी लक्ष्मी सती ॥ अखंडित राहील ॥ ५३ ॥ पुत्रपौत्री
श्रीयुक्त ॥ तुम्ही नांदाल निश्चित ॥ म्हणोनि निघाले त्वरित ॥ संगमस्थानासी आपल्या
५४ ॥ श्रीगुरु गेले संगमासी ॥ आला विप्र निज घरासी ॥ ऐकता झाला विस्तारेसी ॥ महि

माश्रीगुरुमूर्तीची ॥ ५५ ॥ म्हणे अभिनवल झाले थोर ॥ होईल ईश्वरी अवतार ॥ आमच्या
दृष्टी दिसे नर ॥ परमपुरुष तोचि सत्य ॥ ५६ ॥ विप्र म्हणे स्त्रियेस ॥ आमचे गेले दरिद्र दोष ॥ भे
टला श्रीगुरु विशेष ॥ सकळाभीष्टे साधती ॥ ५७ ॥ म्हणोनि मनी निर्धार करिती ॥ भेटी जा
ऊं के सायती ॥ हाती घेवोनि आरती ॥ गेले दंपती संगमासी ॥ ५८ ॥ भक्तिपूर्वक श्रीगुरूसी
गंधाक्षता धूपदीपेसी ॥ नैवेद्य तांबूल प्रदक्षिणेसी ॥ पूजा करिती सद्भावे ॥ ५९ ॥ येणे परी
द्विजवर ॥ लाधला तो अनंतवर ॥ कन्या पुत्र लक्ष्मी स्थीर ॥ पूर्ण आयुष्या झाले जाण ५
६० ॥ सिद्ध म्हणे शिष्यासी ॥ श्रीगुरुरूपा होय ज्यासी ॥ दैन्य केचे त्या नरासी ॥ अष्टैश्वर्ये भो

नितसे॥६१॥म्हणेसरस्वतीगंगाधर॥सांगेगुरुचरित्रविस्तार॥ऐकतांहोयमनोहर
दैन्यावेगळाहोयत्वरित॥६२॥इतिश्रीगुरुचरित्रामृत॥वंध्याम्हेसीदुग्धदेत॥निश्चया
चेवळेसत्य॥भाग्यआलेविप्रासी॥६३॥इतिश्रीनृसिहसरस्वत्योपाख्यानेसिद्धना
मधारकसंवादेवंध्यामहिषीदोहनंनामद्वाविशोऽध्यायः २२ श्रीगुरुदत्तात्रया
र्पणमस्तु॥श्रीकृष्ण॥ ओंव्यासंख्या॥६३॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ विनवीशिष्यानामांकित ॥ सिद्धासिअसेपुसत ॥ पुढीलकथाविस्तारित ॥ निरोपावेंदातारा ॥ १ ॥ सिद्धम्हणेऐकबाळा ॥ श्रीगुरूचीअगाधलीळा ॥ मगटकरीविप्रभोळा ॥ जेणेवांझमहिषीदुभविली ॥ २ ॥ तयाग्रामीयेरेदिवसी ॥ क्षारमृत्तिकावाहावयासी ॥ मागोआलेतयामहिषीसी ॥ द्रव्यदेऊंम्हणताती ॥ ३ ॥ विप्रम्हणेतयांसी नेदूंम्हणतीदुधीम्हेसी ॥ दावितसेसकळिकासी ॥ क्षीरभरलेदोनीवेळी ॥ ४ ॥ करितीविस्मयसकळजन ॥ म्हणतीवांझदंतहीन ॥ कालहोतीनाकीरखुणा ॥ वेसणरज्जुअभिनव ॥ ५ ॥ नवतीगर्भिणीवांझम्हैसी ॥ वत्सनेहोतांदुभेकेसी ॥ वार्ताफांकलीविस्तारेसी ॥ तयाग्रामाधि

पतीस ॥ ६ ॥ विस्मयकरुनि तयेवेळी ॥ आला अधिपती तयाजवळी ॥ नमोनियां चरणकमळीं
पुसतसे वृत्तांत ॥ ७ ॥ विप्र म्हणे तयासी ॥ असे संगमीं संन्यासी ॥ त्याची महिमा आहे ऐसी ॥ होय ई
श्वर अवतार ॥ ८ ॥ नित्य आमच्या मंदिरासी ॥ येती श्रीगुरू भिक्षेसी ॥ वरदवनवती त्यादिवसी ॥
क्षीर आपण मागितलें ॥ ९ ॥ वांझ म्हणतां रागयेउनी ॥ चरे क्षीर दोहा म्हणुनी ॥ वाक्य त्याचे नि
घतां तत्क्षणी ॥ कामधेनु परी झाली ॥ १० ॥ विप्रवचन परिसोनी ॥ गेला राजा धांवोनी ॥ सर्व दळ
शृगारोनी ॥ आपले पुत्रकलत्रांसहित ॥ ११ ॥ लोटांगणें श्रीगुरूसी ॥ घाली राजा भक्तिसी ॥ न १
मन केले साष्टांगेसी ॥ एकाभावे करोनियां ॥ १२ ॥ जयजयाजी जगद्गुरू ॥ त्रयमूर्तिचा अवतारू

तुझा महिमा अपरंपार ॥ अशक्य आम्हा वर्णितां ॥ १३ ॥ नेणो आम्ही मंदमती ॥ माया मोहांधका
रवृत्ती ॥ तूं तारक जगज्योती ॥ उद्धारावे आम्हाते ॥ १४ ॥ अविद्या माया सागरीं ॥ बुडालो असो घो
रं दरी ॥ विश्वकर्ता तारी तारी ॥ म्हणोनि चरणी लागला ॥ १५ ॥ विश्वकर्ता तूंचि होसी ॥ हेलामात्रे
सृष्टी रचसी ॥ आम्हा तु वांदिसतोसी ॥ मनुष्यरूप धरोनि ॥ १६ ॥ वर्णाविया तुझा महिमा ॥ स्तोत्र
करितां अशक्य आम्हा ॥ तूंचि रक्षिता केशव ओमा ॥ चिन्मयात्मा जगद्गुरू ॥ १७ ॥ येणेपरी श्री
गुरूसी ॥ स्तोत्र करितां बहुवसी ॥ श्रीगुरुमूर्ती संतोषी ॥ आश्वासिती तये वेळी ॥ १८ ॥ संतोषे
नि श्रीगुरुमूर्ती ॥ तया रायातें पुसती ॥ आम्ही तापसी असो यती ॥ अरंण्यवास करितसों ॥ १९ ॥ या

कारणे आम्हापासी ॥ येणे तुम्हा संभ्रमेसी ॥ पुत्रकलत्रसहितेसी ॥ कवण कारण सांग म्हण
ती ॥ २० ॥ ऐकोनियां श्रीगुरूचे वचन ॥ राजा विनवी कर जोडोन ॥ तूं तारक भक्तजना ॥ संतुष्ट
वे तेणे परी ॥ २१ ॥ उद्धारावया भक्तजनां ॥ अवतरलासी नारायणा ॥ वासना जैसी भक्तजना ॥
संतुष्टावे तेणे परी ॥ २२ ॥ ऐसी तुझी श्रीद ख्याती ॥ वेद पुराणें वाखाणिती ॥ भक्तवत्सला श्री
गुरुमूर्ती ॥ विनंती माझी परिसावी ॥ २३ ॥ गाणगापूर महास्थान ॥ स्वामी करावें पावन ॥ नि
त्य तेथे अनुष्टान ॥ वास करणे ग्रामांत ॥ २४ ॥ मठ करोनि तये स्थानी ॥ असावे आम्हा उद्धा
रोनी ॥ म्हणोनि लागले श्रीगुरुचरणी ॥ भक्तिपूर्वक नरेश्वर ॥ २५ ॥ श्रीगुरु मनी विचारि

ती॥ प्रगट होणे आली गती॥ कैचि का कयेणे रीती॥ वसणे घडे त्या स्थानी॥ २६॥ भक्तजनता
रणार्थ॥ अवतार धरिती श्रीगुरुनाथ॥ राजयाचे मनोरथ॥ पुरवूं म्हणती तये वेळी॥ २७
ऐसे विचारोनि मानसी॥ निरोप देती नराधिपासी॥ जैसी तुझ्या मानसी॥ भक्ति असे तेसे क
री॥ २८॥ गुरुवचन ऐकोनि॥ सतोषोनि नृपमुनी॥ बैसवोनियां सुखासनी॥ समारंभे नि
घाला॥ २९॥ नानापरीचीं वाद्ये यंत्रे॥ गीत वाद्य मंगळतुरे॥ मृदंग टाळ निर्भरे॥ वाजता
ती मनोहर॥ ३०॥ राय निघे छत्रपताकेसी॥ गजतुरंगशृंगारेसीं॥ आपले पुत्र कलत्रेसी
सवे येती सेवा करिती॥ ३१॥ वेदघोष द्विजवरी॥ करिताती नानापरी॥ वारवाणी ती बंदिकारी॥ ब्री

दतयामूर्तीचें॥ ३१॥ येणेपरी ग्रामाप्रती॥ श्रीगुरू आले अति प्रीती॥ अनेकपरी आरती॥ घेवो
नि आले नगरलोक॥ ३३॥ ऐसा समारंभ थोरू॥ करिता झाला नरेश्वरू॥ संतोषोनि श्रीगुरुव
रू॥ प्रवेशले नगरांत॥ ३४॥ तया ग्राम पश्चिमदेसी॥ असे अश्वत्थ उन्नत तेसी॥ वोस गृहत
यापासी॥ असे एक भयंकर॥ ३५॥ तया वृक्षावरी एक॥ ब्रम्हराक्षस भयानक॥ त्याचे भ
ये असे धाक॥ समस्त प्राण्या भय त्याचें॥ ३६॥ ब्रम्हराक्षस महाक्रूर॥ मनुष्यमात्रां करी
आहार॥ त्याचे भय असे थोर॥ म्हणोनि गृह वोस तेथे॥ ३७॥ श्रीगुरू म्हणती तये वेळी॥
गृह द्यावे वृक्षाजवळी॥ ब्रम्हराक्षस तात्काळी॥ येवोनि चरणी लागला॥ ३८॥ करजोडुनी

श्रीगुरूसी ॥ विनवीतसे भक्तीसी ॥ स्वामि मातें तारीं दीनासी ॥ घोराधंःकारीं बुडालों ॥ ३९ ॥ तु
ह्यादर्शनमात्रेसी ॥ नासलीं पापें पूर्वार्जितेसी ॥ तू कृपाळू सर्वासी ॥ उद्धरावें आपणातें ॥
४० ॥ कृपाळू तो श्रीगुरू ॥ मस्तकीं ठेविती करू ॥ मनुष्यरूप होवोनियेरू ॥ लोळतसे चरण
कमळीं ॥ ४१ ॥ श्रीगुरू सांगती तयासी ॥ त्वरित जावें संगमासी ॥ स्नान करितां मुक्त होसी ॥
पुनरावृत्ती नाहीं तुज ॥ ४२ ॥ गुरुवचन ऐकोन ॥ राक्षस करी संगमीं स्नान ॥ कलेवरा सोडू
निजाण ॥ मुक्त झाला तत्क्षणीं ॥ ४३ ॥ विस्मय करिती सकळ लोक ॥ म्हणती हा त्रिगुणात्मक ॥
धन्य धन्य श्रीगुरू एक ॥ हाचि सत्य मानिजे ॥ ४४ ॥ श्रीगुरू राहिले तयास्थानीं ॥ मठ केला श्रं

गारोनि ॥ नराधिपशिरोमणी ॥ भक्तिभावेवाळगितसे ॥ ४५ ॥ भक्तिभावेनरेश्वर ॥ पूजाअ
र्पिलेपरंपार ॥ परोपरीवाद्यगजर ॥ गीतवाद्यमंत्रेसी ॥ ४६ ॥ श्रीगुरूनित्यसंगमासी ॥ जाती
नित्यअनुष्ठानासी ॥ नराधीशभक्तिसी ॥ सैन्यासहितआपणजाय ॥ ४७ ॥ एखाद्यासमयी
श्रीगुरूसी ॥ बैसवितीआपल्याआंदोलिकेसी ॥ सर्वदळसैन्येसी ॥ घेवोनिजायवनांतरा ॥
४८ ॥ माध्यान्हकाळीपरियेसी ॥ श्रीगुरूयेतीमठासी ॥ सैन्यासहितआनंदेसी ॥ नमनकरीन
राधिप ॥ ४९ ॥ भक्तवत्सलश्रीगुरुमूर्ती ॥ भक्ताधीनआपणअसती ॥ जेसासंतोषत्यांच्याचि ४
त्ती ॥ तेणेपरीराहाटती ॥ ५० ॥ समारंभहोयनित्य ॥ ऐकतीलोकसमस्त ॥ प्रगटझालेलोकांत

ग्रामांतरी सकळ जनी ॥ ५१ ॥ कुमती होता ग्रामासी ॥ होवोनियां तापसी ॥ त्रिविक्रम भारती ना
मेसी ॥ तीनि वेद जाणतसे ॥ ५२ ॥ मानसपूजा नित्य करी ॥ सदा ध्याई नरहरी ॥ त्याणे ऐकिले
गाणगापुरी ॥ असे नरसिंहसरस्वती ॥ ५३ ॥ ऐकतां त्याची चरित्रलीळा ॥ मनी म्हणे दा
भिक कळा ॥ हा काय खेळ चेतुर्थाश्रमाला ॥ म्हणोनि निंदा आरंभिली ॥ ५४ ॥ ज्ञानविग्र
ह श्रीगुरुमूर्ती ॥ सर्वांच्या मनचें जाणती ॥ यतीश्वर निंदा आपली करिती ॥ म्हणोनि ओळ
खिले मनांत ॥ ५५ ॥ सिद्ध म्हणे नामांकिता ॥ पुढें अपूर्व असे कथा ॥ मन करोनि निर्मळ ता
एकचित्ते परिसतूं ॥ ५६ ॥ म्हणे सरस्वतीगंगाधर ॥ सांगे गुरुचरित्रविस्तार ॥ ऐकतां होय म

नोहर ॥ सकळाभीष्ट पाविजे ॥ ५७ ॥ इति श्रीगुरुचरित्र ॥ गाणगापुरीं विचित्र ॥ ब्रम्हराक्ष
सापरत्र ॥ निजमोक्ष दिधला ॥ ५८ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रे नरसिंहसरस्वत्योपाख्याने सि
द्धनामधारकसंवादे राक्षसमुक्तकरपं नाम त्रयोविशोऽध्यायः ॥ २३ ॥ श्रीगुरुदत्ता
त्रेयार्पणमस्तु ॥ ओव्यासंख्या ॥ ५८ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

श्रीगणेशायनमः॥ सिद्ध म्हणे नामधारका॥ पुढे अपूर्व वर्तलें ऐका॥ विस्तारें कथा कौतुका
निरोपीन तुज आतां॥१॥ नामधारक म्हणे सिद्धासी॥ पुढें कथा वर्तली कैसी॥ विस्तारो
नि आम्हासी॥ निरोपावें दातारा॥२॥ शिष्य वचन परिसोनि॥ सांगता झाला सिद्धमु
नी॥ ऐक तूं वत्सा नामकरणी॥ गुरुचरित्र अभिनव॥३॥ ऐसा त्रिविक्रम महामुनी॥ जो
कां होता कुत्सित मनी॥ निंदा करी सर्वजनी॥ दांभिक संन्यासी आपण॥४॥ ज्ञानवंत श्रीगु
रुमूर्ती॥ विश्वाच्या मनीचें ओळखती॥ नराधिपासि सांगती॥ निंदा करितो म्हणोनी॥
५॥ श्रीगुरु म्हणती तये वेळीं॥ आज चिनि घावे महाबळीं॥ त्रिविक्रमभारती जवळी

जाणेअसेकुमनिसी ॥ ६ ॥ ऐकोनिराजासंतोषला ॥ नानालंकारकरिताझाला ॥ हस्तीअश्व
पायदळां ॥ शृंगारकेलातयेवेळीं ॥ ७ ॥ समारंभकेलाथोरु ॥ आंदोळींबैसविलेश्रीगुरु
नानापरीवाद्यतुंबरु ॥ गीतवाद्येसहितदेखा ॥ ८ ॥ मानसपूजानरहरीसी ॥ नित्यक
रितीभावेसी ॥ स्थीरनहोयतयादिवसी ॥ मानसमूर्तिनरकेसरी ॥ ९ ॥ मनींचिंताकरीय
ती ॥ कांपांनयेमूर्तिचित्ती ॥ वृथाझालीतपोवृत्ती ॥ कायकारणम्हणतसे ॥ १० ॥ बहुतका
ळआराधिले ॥ कांपांनरसिंहेउपेक्षिलें ॥ तपःफळवृथागेले ॥ म्हणोनिचिंताकरित
से ॥ ११ ॥ इतकेहोतांत्याअवसरी ॥ श्रीगुरुनेदेखिलेदुरी ॥ येतहोतेनदीतिरीं ॥ मानसपू

जे त्या मूर्तिरूपें ॥ १२ ॥ सर्व दिसती दंडधारी ॥ कवण लहान कवण थोरी ॥ भारती देखोनि
विस्मयकरी ॥ नमन करित ति घाला ॥ १३ ॥ साष्टांग नमन करोनी ॥ जाउनी लोळे गुरुच
रणी ॥ सर्वेचि रूप झाला प्राणी ॥ दंडधारी यतिवेषा ॥ १४ ॥ समस्त रूप एकसरी ॥ दिस
ताती दंडधारी ॥ श्रेष्ठ लघु कवण परी ॥ न कळे तया त्रिविक्रमा ॥ १५ ॥ भ्रांत झाला तये
वेळीं ॥ पुनरपि लागे चरणकमळीं ॥ ब्रह्माविष्णुचंद्रमौळी ॥ त्रिमूर्ति तूं जगद्गुरू ॥ १६ ॥
तुझें न कळे स्वरूपज्ञान ॥ अविद्या मायावेष्टोन ॥ विश्वरूप होवोन ॥ कृपा करणे दातारा ॥ १७ ॥
तुझे स्वरूप अवलोकितां ॥ आम्हा अशक्य गुरुनाथा ॥ चर्मचक्ष करूनि आतां ॥ पाहूं न श

केम्हणतसे ॥ १८ ॥ तूंव्यापकसर्वाभूती ॥ नरसिहमूर्तिझालासयती ॥ प्रगटनरसिंहसरस्व
ती ॥ समस्तदिसतीयतिरूप ॥ १९ ॥ नमूंआतांसांगकवणा ॥ कवणापुढेदाखवूंकरुणा ॥ त्रि
मूर्तितूंओळखीखुणा ॥ निजरूपेंदावेस्वामीयां ॥ २० ॥ तपकेलेबहुदिवस ॥ पूजाकेली
तुसीमानस ॥ आजीआलिगाफळास ॥ मूर्तिसाक्षांतभेटली ॥ २१ ॥ तूंतारकविश्वासी ॥ उ
द्धारावयाआम्हासी ॥ म्हणोनिभूमिअवतरलासी ॥ दावींस्वरूपचिन्मया ॥ २२ ॥ ऐसेपरी
श्रीगुरूसी ॥ स्तुतीकेलीभक्तीसी ॥ श्रीगुरुमूर्तिसंतोषीं ॥ झालीनिजमूर्तिएक ॥ २३ ॥ भक्ते २
पाहेतयेवेळी ॥ दिसोंलागलेसैन्यसकळी ॥ नयामधेचंद्रमोळी ॥ दिसेश्रीगुरुभक्तव

रहा ॥ २४ ॥ श्रीगुरु म्हणती तयासी ॥ नित्य आम्ची निदा करिसी ॥ दांभिक नावे आम्हा
सी ॥ पाचारिसी मंदमती ॥ २५ ॥ याकारणे तुज पासी ॥ आलो तुझ्या भक्तीसी ॥ पूजा करिसी
तू मानसी ॥ श्रीनृसिह मूर्त्तिची ॥ २६ ॥ दांभिकपण जे कवणे परी ॥ सांग आतां विस्तारीं
तुझे मनी वसे हरी ॥ तों चि निज निरोपिला ॥ २७ ॥ ऐकोनि श्रीगुरूचे वचन ॥ यतीश्वर क
रीन मनू ॥ सद्गुरु स्वामि रूपा करूनु ॥ अविद्यारूप नासावे ॥ २८ ॥ तूं तारक विश्वासी ॥ त्र
यमूर्त्ति अवतार तूं चि होसी ॥ मी वेष्टोन मायापाशी ॥ अज्ञानपणे वर्त्ततो ॥ २९ ॥ मायामोह
अंधःकारी ॥ बुडलो अज्ञानसागरी ॥ न ओळखे परमार्थ विचारी ॥ दिवांध झालो स्वामियां

३०॥ ज्योतिस्वरूप तूं प्रकाशी॥ स्वामी मातें भेटलासी॥ क्षमा करावी बाळकासी॥ उद्धु
रावें दातारा॥ ३१॥ अविद्यारूप समुद्रांत॥ होतों आपण वाहात॥ न दिसे पैल पार अंत॥ बुड
तसों स्वामियां॥ ३२॥ ज्ञान तारवी बैसवोनी॥ करुणा वायू प्रेरुनी॥ पैलथडी निजस्था
नी॥ पाववी स्वामी कृपासिंधू॥ ३३॥ तुझी कृपा होय ज्यासी॥ दुःखदोष केचे त्यासी॥ तोचि
जिंकील काळासी॥ परमार्थी ऐक्य होय॥ ३४॥ पूर्वी कथा ऐकिली श्रवणी॥ महाभारत पु
राणी॥ दाविलें रूप अर्जुना नयनी॥ प्रसन्न होवोनि तयासी॥ ३५॥ तैसे तुम्ही मज ला आज
दाविले स्वरूप निज॥ अनंत महिमा तुझी वोज॥ भक्तवत्सला गुरुनाथा॥ ३६॥ जय जया

जीजगद्गुरू॥ तूंतारकभवसागरू॥ त्रयमूर्तिचाअवतारू॥ नरसिहसरस्वती॥३७॥ कृतार्थ
झालोजीआपण॥ देखिलेआजितुमचेचरण॥ नकरितांप्रयत्ने॥ भेटलारत्नचितामणी॥३८॥ जैसीगंगासागरावरी॥ रूपाकरूनिउद्धरी॥ जैसाविष्णूविदुरागृही॥ झालाआपणकृपावंत॥३९॥ भक्तवत्सलातुझीकीर्ती॥ आम्हादाविलीप्रचिती॥ वर्णावयानाहींमती॥ अनंतमहिमाजगद्गुरू॥४०॥ येणेपरीश्रीगुरूसी॥ करीस्तोत्रबहुवसी॥ श्रीगुरुमूर्तिसंतोषी॥ दिधलावरतयेवेळीं॥४१॥ वरदेतांत्रिविक्रमासी॥ तुष्टलोतुझियाभक्तीसी॥ सद्गतीहोयभरवसी॥ पुनरावृत्तिनाहींतुज॥४२॥ तुजलाधलापरमार्थ॥ होईल

ईश्वरी ऐक्यार्थ ॥ ऐसे म्हणोनि गुरुनाथ ॥ निघाला आपल्या निजस्थाना ॥ ४३ ॥ वरदेवो
नि भारतीसी ॥ राहिले तेथे कुमसीसी ॥ क्षण न लगतां पदियेसी ॥ आले गाणगापुरांत
४४ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारका ॥ श्रीगुरुमहिमा ऐसीनिका ॥ त्रिमूर्ति तोचि ऐका ॥ न
र रूपे वर्ततसे ॥ ४५ ॥ ऐसा परमपुरुष गुरु ॥ त्याते जे कोपी म्हणती नरू ॥ तेचि पावती यम
नगरास सहजन्मपर्यत ॥ ४६ ॥ गुरु ब्रह्मा गुरु विष्णु ॥ गुरूचि होय गिरिजारमणु ॥
वेदशास्त्र आगमु ॥ बोलती हे प्रसिद्ध ॥ ४७ ॥ या कारणे श्रीगुरूसी ॥ शरण जावे
निश्चयेसी ॥ विश्वासावे माझ्या बोलासी ॥ लीन व्हावे गुरुचरणी ॥ ४८ ॥ अमृता

वीआरवंटी॥ घातलीअसेवरवंटी॥ ज्ञानीजन प्राशितीघोटीं॥ गुरुचरित्रकामधे
नुदुग्धा॥ ४९॥ गंगाधराचानंदन॥ सांगेगुरुचरित्र विस्तारून॥ भक्तिपूर्वक ऐक
तीजन॥ लाधेपुरुषार्थचतुर्विध॥ ५०॥ इतिश्रीगुरुचरित्रामृत॥ विक्रमभारती
उद्धरीयेथ॥ वर्णिलासे विख्यात॥ श्रोतीश्रवणकरावे॥ ५१॥ इतिश्रीगुरुचरि
त्रेनरसिंहसरस्वत्योपाख्यानेसिद्धनामधारकसंवादेत्रिविक्रमभारतीविश्व
रूपदर्शनंनाम चतुर्विंशोऽध्यायः॥ २४॥ श्रीगुरुदत्तात्रेयार्पणमस्तु॥ शुभंभ
वतु॥ ओव्यासंख्या॥ ❀॥ ❀॥ ❀॥ ❀॥ ❀॥ ❀॥ ❀॥ ❀॥ ❀॥ ❀॥ ❀॥

श्रीगणेशायनमः ॥ जयजयाजीसिद्धमुनी ॥ तूंचिगुरुशिरोमणी ॥ साक्षीयेतसेअं
तःकरणी ॥ बोधिलामातेपरमार्थ ॥ १ ॥ ऐसाकृपाळुसर्वेश्वर ॥ आपणाझालाअवता
र ॥ येरांदिसतसेनर ॥ तेचिअज्ञानीप्रत्यक्ष ॥ २ ॥ तयात्रिविक्रमभारतीसी ॥ दाविलेरू
पप्रत्यक्षेसी ॥ पुढेकथावर्तलीकैसी ॥ निरोपावेंदातारा ॥ ३ ॥ सिद्धम्हणेएकबाळा ॥
श्रीगुरुअगम्यलीळा ॥ सागतांनसरेबहुकाळा ॥ साधारणमीसांगतसे ॥ ४ ॥ समस्त
स्तमी ॥ महिमासांगतां ॥ विस्तारहोईलकथा ॥ याकारणेक्वचित्कथा ॥ निरोपितसेबा
ळका ॥ ५ ॥ पुढेअपूर्ववर्तलेंएक ॥ एकशिष्यानामधारक ॥ विदुरनामेंनगरएक ॥

होता राजा यवन तेथो ॥६॥ महाक्रूर ब्राह्मणद्वेषी ॥ सदां सर्व जीव हिंसी ॥ चर्चा करवी ब्रा
ह्मणासी ॥ वेद म्हणवी आपणापुढे ॥७॥ विप्रांसी म्हणे यवन ॥ जे कां असती विद्वज्ज
न ॥ आपल्या सभे तयेऊन ॥ वेदशास्त्र सर्व म्हणावें ॥८॥ याते देईन द्रव्य बहुत ॥ स
र्वामध्ये मान्यवंत ॥ जो कां सांगेल वेदअर्थ ॥ विशेष त्याची पूजा करूं ॥९॥ ऐसे ऐकोनि
ज्ञानीजन ॥ नेणो म्हणती मतिहीन ॥ जे कां असती मूर्खजन ॥ कांक्षा धरिती द्रव्याची
१०॥ जावो नित याम्लेछापुढें ॥ वेदशास्त्र वाचिती गाढे ॥ म्लेच्छा मनी असे कुडें ॥ ए
के अर्थ यज्ञकांडाचा ॥११॥ म्हणे विप्र यज्ञ करिती ॥ पशुहत्या करणेरीती ॥ आम्हा

म्लेछातेनिदिती॥ पशुवधी म्हणोनियां॥१२॥ येणेपरी ब्राम्हणासी॥ निदाकरिती बहु
वशी॥ योग्यतापाहूनद्विजवरासी॥ अपारद्रव्यदेतनसे॥१३॥ येणेपरीतोयवन॥ देतो
द्रव्य म्हणोन॥ ऐकोते झाले सकळजन॥ देशोदेशी विप्रवर्ग॥१४॥ वेदशास्त्री अति
निपुण॥ द्रव्यावरीठेवोनिमन॥ ऐकेविप्रमुखेयवन॥ वेद म्हणती त्यापुढे॥१५॥ ऐसे
मदमतीजेविप्र॥ त्यांचीजोडीयमपुरा॥ मदोन्मत्तदुराचार॥ तेवइछकलीचे॥१६॥ या
परीवर्तमानी॥ वर्ततअसताएकेदिनी॥ मंदभाग्यविप्रदोनी॥ येवोनिभेटलेरायासी॥
१७॥ वेदशास्त्रअभिज्ञानी॥ तीनवेदजाणोम्हणती॥ तयायवनापुढेकीर्ती॥ आपलीआ

पणसांगती ॥१८॥ विप्र म्हणती रायासी ॥ कोणि नाही आम्हा सरसी ॥ वाद करावया वे
दांसी ॥ नसती चारी राष्ट्रांत ॥१९॥ असती जरी तुमच्या नगरी ॥ वरीत येथे पाचारी ॥
आम्हा सर्व वेद चारी ॥ चर्चा करावी द्विजानी ॥२०॥ विप्र वचन ऐकोनी ॥ राजा पडिला
अभिमानी ॥ आपल्या नगरचे विप्र आणोनी ॥ समस्तां ते पुसतो ॥२१॥ राव म्हणे सम
स्तांसी ॥ चर्चा करावी तुम्ही यांसी ॥ जे जिंकिती तर्केसी ॥ अपार द्रव्य देऊं म्हणे ॥२२
ऐकोनि याज्ञानी जन ॥ म्हणती नया म्लेंछालागुन ॥ आम्हा योग्य नाना हीस्नान ॥
याब्राम्हणाते केवी जिंकूं ॥२३॥ आम्हा मध्ये हेचि श्रेष्ट ॥ विप्र दोघे महावरिष्ठ ॥ यांते क

रोनि प्रगट ॥ मान द्यावा महाराजा ॥ २४ ॥ ऐसे म्हणती द्विज समस्त ॥ ऐकोनि राजा मान देत
वस्त्रे भूषणे दे विचित्र ॥ गजावरी आरूढविले ॥ २५ ॥ आरूढवोनि हस्तीवरी ॥ मिरवा म्हणे
आपुल्या नगरी ॥ नाहीत विप्रयाचे सरी ॥ हेचि राजे विप्रांचे ॥ २६ ॥ आपण राजा यवनासी ॥ हे
दुजे राजे द्विजांसी ॥ ऐसे बहु मानेसी ॥ म्लेछापुढें वेद म्हणती ॥ २७ ॥ महानामसी ते ब्राह्म
ण ॥ द्विजांते करूनि यादूषण ॥ राजे म्हणविती आपण ॥ तया यवनराज्यांत ॥ २८ ॥ ऐसे एक
तावर्तमानी ॥ विप्र मदांधे आपुनी ॥ राजापुढे जावोनी ॥ विनविताती परियेसी ॥ २९ ॥ विप्र म्ह
णती रायासी ॥ आम्हा योग्य ना बहुवसी ॥ न मिळे एक वादासी ॥ वृथा झाले शिकोनी ॥ ३० ॥

२

आमुचे मनी बहु आर्ती ॥ करणे वाद शास्त्रीर्थी ॥ निरोप देईजाऊं म्हणती ॥ विचारूनु य्यारा
ष्ट्रात ॥२१॥ जरी मिळेल एखादा नर ॥ तयासवे चर्चा करूं ॥ न मिळे तें सा द्विजवरू ॥ जयपत्र घेऊ
ब्राम्हणाचे ॥२२॥ राजा म्हणे तयासी ॥ जावे राष्ट्रीं त्वरितेंसी ॥ पराभवावे ब्राम्हणासी ॥ म्हणोनि
निरोप देता झाला ॥२३॥ यवनाचे आज्ञेसी ॥ निघाले द्विज दुरतामसी ॥ पर्यटण करितां रा
ज्यासी ॥ गांवो गांवी विचारिती ॥२४॥ गांवो गांवी हिंडती ॥ जयपत्रे लिहून घेती ॥ अशी कव
णा असे शक्ती ॥ तयासन्मुख उभे राहावया ॥२५॥ समस्त नगरे हिंडत ॥ पुढे चालती दक्षिणपंथ
भीमातिरी असे विख्यात ॥ कुमसी ग्राम उत्तम ॥२६॥ तेथे होता महामुनी ॥ त्रिविक्रमभारती म्हणू

२

नी॥ त्यासियेतीवेदतिनी॥ अनेकशास्त्रीअभिज्ञता॥३७॥ महामुनीकीर्तिवत॥ म्हणोनि
सागतीजनसमस्त॥ ऐकतीद्विजमदोन्मत्त॥ गेलेतयामुनीपासी॥३८॥ जावोनिम्हणतीत
यासी॥ त्रिवेदीऐसेम्हणविसी॥ चर्चाकरावीआह्मासी॥ अथवाद्यावेहारिपत्र॥३९॥ विप्रव
चनऐकोनी॥ म्हणतसेत्रिविक्रममुनी॥ आह्मीनेणोवेदतिन्ही॥ अथवानयेवेदएक॥४०
जरीजाणतोवदेशास्त्र॥ तुरीकाहोतोअरण्यपात्र॥ वंदनकरितेराजेसर्वत्र॥ तुह्मासारिखे
भोगकरितो॥४१॥ नेणोम्हणोनिअरण्यवासी॥ वेषघेतलामीसंन्यासी॥ आह्मीभिक्षुकता
पसी॥ तुह्मासमाननव्हेजाणा॥४२॥ हारीअथवाजितूना॥ नाहीतयाचाअभिमान॥ तुह्मी

उद्धटविद्वज्जन ॥ आम्हासवेकायवाद ॥ ४३ ॥ ऐकोनिमुनीचेवचन ॥ तंवकांआलेतेब्राम्ह
णा ॥ आम्हासवेंवादकवण ॥ घालीऐसात्रिभुवनी ॥ ४४ ॥ हिडतआलोअवघेराष्ट ॥ आम्हा
समाननाहीनर ॥ म्हणोनिदाखवितीजयपत्रे ॥ असंख्यातपरियेसा ॥ ४५ ॥ येणेपरीआप
णासी ॥ जयपत्रेघ्यावेविशेषी ॥ अभिमानअसल्यामानसी ॥ करीविवादम्हणताती ॥ ४६ ॥ अ
नेकपरीब्राम्हणासी ॥ सागेमुनीविनयेसी ॥ ऐकतीद्विजमहादोषी ॥ मागतीजयपत्रआपले
४७ ॥ त्रिविक्रममहामुनी ॥ आपलेविचारीअंतःकरणी ॥ यांतेमावेगापगाभुवनी ॥ शिक्षा
करणेद्विजांते ॥ ४८ ॥ विप्रमदांधेव्यापिले ॥ अनेकब्राम्हणधिःकारिले ॥ त्यातेंउपायक

श्री

रणे भले ॥ म्हणोनि योजिले मनांत ॥ ४९ ॥ त्रिविक्रम म्हणे विप्रांसी ॥ चला गाणगाभुवनासी ॥ तेथे देईन तुम्हासी ॥ जयपत्र विस्तारे ॥ ५० ॥ तेथे असती आपले गुरू ॥ तयापुढे देईन पत्र निर्धारू ॥ अथवा तुह्या मनीचा भारू ॥ शमन करूं म्हणे देखा ॥ ५१ ॥ ऐसा निश्चय करूनी ॥ निघाला विक्रम महामुनी ॥ सवे येती विप्र दोनी ॥ आदोलिके बैसोनियां ॥ ५२ ॥ पुढे ब्राम्हण अज्ञानी ॥ यतीश्वरा चालवूनी ॥ आपण बैसले सुखासनी ॥ म्हणोनि अल्पायुषी झाले ॥ ५३ ॥ पावले तया गाणगापुरा ॥ जे कां स्थान गुरुवरा ॥ रम्य स्थान भिमातिरा ॥ वास नरसिंहसरस्वती ॥ ५४ ॥ नमन करूनि श्रीगुरूसी ॥ विनवी मुनी वि

५
ग्रासी ॥ रूपामूर्ति व्योमकेशी ॥ भक्तवत्सल परमपुरुषा ॥ ५५ ॥ जयजयाजी जगद्गुरु
निर्गुण तू विनिर्विकारु ॥ त्रयमूर्तीचा अवतारु ॥ अनाथांच्या रक्षका ॥ ५६ ॥ दर्शन होतां
तुझ्या चरणा ॥ उद्धरे संसार भवार्णा ॥ नेणती मूढ अज्ञानजन ॥ अधोगतीचे तेइष्ट ॥
५७ ॥ सद्गदीत कंठ झाला ॥ रोमांच वळ आंगी उदला ॥ नेत्री वाष्प आनंदजळा ॥ माथा ठे
विला चरणावरी ॥ ५८ ॥ नमन करितां मुनीश्वराते ॥ उठविले श्रीगुरुनाथे ॥ आलिंगो
नि करुणावक्के ॥ पुसताती वृत्तांता ॥ ५९ ॥ श्रीगुरु पुसतीत यांसी ॥ आलेत कवण कार्यासी ५
विस्तारोनि आम्हासी ॥ निरोपावे मुनिवरा ॥ ६० ॥ श्रीगुरूचे वचन ऐकोनि ॥ सांगतसे त्रिवि

क्रममुनी ॥ मदोन्मत्त विप्र दोनि ॥ आले असती चर्चेसी ॥ ६१ ॥ वेदशास्त्रादि मीमांसे ॥ म्हण
ती चर्चा करूं हर्षे ॥ वेद चारी जिव्हाग्री वसे ॥ म्हणती मूढ विप्र दोनी ॥ ६२ ॥ जरी न करा चंर्चे
सी ॥ पत्र मागती हारीशी ॥ अनेकापरी तयासी ॥ सांगतां न ऐकती उन्मत्त ॥ ६३ ॥ म्हणोनि
आलों तुम्हा जवळी ॥ तुम्ही श्रीगुरु चंद्रमौळी ॥ तुझे वाक्य असे बळी ॥ तेणें परी निरोपा
वे ॥ ६४ ॥ मुनी वचन ऐकोनी ॥ श्रीगुरु म्हणती हास्यवदनी ॥ आले होते विप्र दोनी ॥ त्या
ते पुसती वृत्तांत ॥ ६५ ॥ श्रीगुरु म्हणती विप्रांसी ॥ आलेत कवण कार्यासी ॥ वाद काय
सा तुम्हासी ॥ लोभ काय येणे परी ॥ ६६ ॥ आम्ही तापसी संन्यासी ॥ आम्हा हारि कायसी ॥ का

६

यथोरीतु म्हासी ॥ जय होतां यती सवे ॥ ६७ ॥ श्रीगुरू वचन ऐकोनी ॥ बोलताती विप्र दोनी
आलो पृथ्वी हिंडोनी ॥ समस्त विप्र जिंकित ॥ ६८ ॥ नके कोणी सन्मुख ॥ वेदचर्चा पराङ्मु
ख ॥ म्हणोनि पत्रें अनेक ॥ काढोनिया दाखविलीं ॥ ६९ ॥ येणे परी आम्हासी ॥ पत्र देतां को
सायासी ॥ कोप आला त्रिकिक्रमासी ॥ घेवोनि आला तुम्हा जवळी ॥ ७० ॥ जरीं असा
ल साभिमान ॥ तुम्हा सहित दोघे जण ॥ वेदशास्त्रादि आकर्ण ॥ चर्चा करू म्हणती विप्र
७१ ॥ आम्ही जाणो वेद चारी ॥ न होति कोणि आम्हा सरी ॥ तुम्ही दोघे यतीश्वरी ॥ काय जा
णाल वेदांत ॥ ७२ ॥ श्रीगुरू म्हणती विप्रांसी ॥ गर्व नाश समस्तांसी ॥ देव दानवादिकांसी ॥ गर्वे

६

रसुला धला जाणा ॥ ७३ ॥ गर्वें बळीसी काय झाले । बाणासुरासी फळ आले ॥ लंका
नाथ कौरव गेले ॥ वैवस्वत क्षेत्रासी ॥ ७४ ॥ कवण जाणे वेदांत ॥ ब्रह्मादिकां न कळे अंत
वेद असती अनंत ॥ गर्व वायां तुम्ही करितां ॥ ७५ ॥ विचाराल आपुले हित ॥ तरीच सांडा
गर्वभ्रांत ॥ काय जाणता वेदांत ॥ चतुर्वेदी म्हणवितां ॥ ७६ ॥ गुरूचें वचन ऐकोनी ॥
जाणो आम्ही वेद तिन्ही ॥ भाष्य तर्क व्याकर्णी ॥ सांग संहिता पदि येसा ॥ ७७ ॥ येणे परी
श्रीगुरुसी ॥ बोलती ब्राह्मण पर्येसी ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥ अपूर्व पुढें वर्तलें ॥ ७८ ॥
वेद चारी आदिअंतीं ॥ श्रीगुरु ब्राह्मणा निरोपिती ॥ सांगेन ऐका एकचित्ती ॥ म्हणे सर

स्वती गंगाधर ॥ ७९ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृत विक्रमसुनी विख्यात ॥ विप्रजयपत्रमाग
त ॥ तें चरित्र वर्णिलें ॥ ८० ॥ इति श्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे द्वि
जप्रशंसानाम पंचविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ अध्याय ॥ २५ ॥
समाप्त ॥ ओवीसंख्या ॥ ८० ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरू म्हणती ब्राम्हणासी ॥ नको भ्रमू युक्तीसी ॥ वेदांत न क
ळे ब्रह्म्यासी ॥ अनंत वेद आसती ॥ १ ॥ वेदव्यासासारिखे मुनी ॥ नारायण अवतरोनी
वेदव्यास स्तव करोनी ॥ व्यास नाम पावला ॥ २ ॥ तेणेहि नाही पूर्ण केले ॥ साधारण
सांगितलें ॥ शिष्य होते चौघे भले ॥ प्रख्यात नामे अवधारा ॥ ३ ॥ शिष्याची ना
मे देखा ॥ सांगेन विस्तारे एका ॥ पैल वैशंपायन निका ॥ तिसरा नामे जयमिनी
४ ॥ चौथा सुमंतु शिष्य ॥ करी म्हणे वेदाभ्यास ॥ त्यासि म्हणे वेदव्यास ॥ अशक्य
तुम्ही शिकतां ॥ ५ ॥ एक वेद शिकतां युक्त ॥ पाहि जे दिन कल्पांत ॥ चारी वेद केवी वा

१ चित ॥ अनंत वेदाची महिमा ॥ ६ ॥ ब्रम्ह कल्प तीनी फिरले ॥ वर्षोवर्षैं वांचले ॥ ब्रम्हच
र्य आचरले ॥ नल्हे पार वेदांसी ॥ ७ ॥ या वेदांचे आद्यंत ॥ सांगेन एक एकचित्त ॥
पूर्वी भारद्वाज विख्यात ॥ ऋषी अभ्यास करितां ॥ ८ ॥ लवलेश आले त्यासी ॥
पुनरपी करीत पासी ॥ ब्रम्हा प्रसन्न झाला परियेसी ॥ काय मागशील म्हणोनी
९ ॥ भारद्वाज म्हणे ब्रह्मयासी ॥ स्वामी मज प्रसन्न होसी ॥ वेद शिकेन आद्यंतेसी
ब्रम्हचर्य आश्रनी ॥ १० ॥ वेदांत मज दावावे ॥ सर्व मातें शिकवावें ॥ ऐसे वरदान द्या १
वें ॥ म्हणोनि चरणी लागला ॥ ११ ॥ ब्रम्हा म्हणे भरद्वाजासी ॥ मिती नाही वेदांसी ॥

सर्व केसा शिको म्हणसी ॥ आम्हासी वेद अगोचर ॥ १२ ॥ तुज दावितों पहा समकाळ ॥ क
रोनि मन निर्मळ ॥ शक्ति झालिया सर्वकाळ ॥ अभ्यास करी भरद्वाजा ॥ १३ ॥ ऐसें म्ह
णोनि ऋषीसी ॥ ब्रम्हा दावी वेदांसी ॥ दिसताती तीन राशी ॥ गिरिरूप होवोनी ॥ १४ ॥
ज्योतिर्मय कोटि सूर्य ॥ पाहातां ऋषीस वाटे भय ॥ वेदराशी गिरिमय ॥ केवी शिकूं
म्हणतसे ॥ १५ ॥ तीन्ही ब्रम्हकल्पावरी ॥ आचरले आश्रमचारी ॥ वेद शिकले ता
वन्मात्रीं ॥ एवढे गिरी केवी शिकों ॥ १६ ॥ म्हणोनि भयभीत झाला ॥ ब्रम्ह्यांचे च
रणी लागला ॥ म्हणे स्वामी अशक्य केवळा ॥ क्षमा करणे म्हणतसे ॥ १७ ॥ या वेदांच्या

अंत॥ आपणपाहावयाअशक्त॥ तूंचि जाण श्रीजगन्नाथ॥ जे देशी ते घेइन॥ १८॥ तु
जशरणांगतदातार॥ माझी वासना थोर॥ वेद शिकावे अपार॥ म्हणोनि आलो तुजपासी
१९॥ वेद देखोनि अमित॥ भय पावले चित्त॥ जे कराल उचित्त॥ तेचि घेऊं परियेसा॥ २०
ऐसें वचन ऐकून॥ ब्रंम्हदेव संतोषून॥ देता झाला मुष्टि तीन॥ अभ्यासावया॥ २१॥
तीन वेदांचे मंत्र झाले॥ वेगळे केले नाळेकाळें॥ ऐसे चारी वेद प्रबळें॥ अभ्यासी भार
द्वाज॥ २२॥ अजनू परते नाही त्यासी॥ केवी शिकावे वेदांसी॥ सांगा तुम्हा परियेसी॥ चा
रीवाच्या चारी वेद॥ २३॥ पूर्ण एक एक वेदांसी॥ शिकतां प्रयत्न मोठा त्यासी॥ सांगेन थो

डेतु म्हासी ॥ ऋक्करावया अभ्यास ॥ २४ ॥ शिष्य म्हणती व्यासासी ॥ एक एक वेद अ
भ्यासी ॥ विस्तारावें आद्यंतेसी ॥ शक्त्यनुसार अभ्यास करूं ॥ २५ ॥ ऐसे विनवितां चौ
घेजण ॥ नमूनि व्यासचरण ॥ कृपा करावी जाण ॥ आम्हालागी व्यासमुनी ॥ २६ ॥ करु
णावचन ऐकोनी ॥ व्यास सांगे संतोषोनी ॥ पहिला शिष्य बोलावीनी ॥ ऋग्वेद निरो
पित ॥ २७ ॥ ऐक पैल शिष्योत्तमा ॥ सांगेन ऋग्वेद महिमा ॥ पठण करीगा धर्मकर्मो
ध्यानपूर्वी करोनी ॥ २८ ॥ पैल शिष्य म्हणे व्यासासी ॥ बरवे विस्तारावे आम्हासी ॥ ध्या
नपूर्वक लक्षणेसी ॥ भेदाभेद निरोपावे ॥ २९ ॥ त्यांत जें अशक्य आम्हासी ॥ तेच्वि शि

कोभक्तीशी॥ तूं कामधेनू आम्हासी॥ कृपा करी गा गुरुमूर्ती॥३०॥ व्यास सांगे पैलशि
ष्यासी॥ ऋग्वेदे ध्यान परियेसी॥ वर्णरूपव्यक्ती कैसी॥ भेदाभेद सांगेन॥३१॥ ऋग्वे
दाचा रूप वेद॥ असे प्रख्यात आयुर्वेद॥ अत्रिगोत्र असे शुद्ध॥ ब्रम्हा देवता जाणा
वी॥३२॥ गायत्री छंदाशी॥ रक्तवर्ण परियेसी॥ नेत्र पद्मपत्रे सदृशी॥ विस्तीर्ण ग्री
वा कंबुकंठ॥३३॥ कुर्चकेशी श्मश्रु प्रमाणा॥ प्रथम द्विरत्नी दीर्घ जाण॥ ऋग्वेद अ
से रूप धारणा॥ मूर्ती ध्यावी येणे परी॥३४॥ आता भेद सांगेन ऐका॥ प्रथम चर्चा श्रा
वणानिका॥ द्वितीय चर्चा श्रवण ऐका॥ पराक्रमी दोनी शाखा॥३५॥ षट्क्रम शाखा दो

नी॥ सातवादंड म्हणोनी॥ भेद सघनिर्गुणी॥ पांचभेद आणीक असती॥ ३६॥ आश्वलायन
शाखा दोनी॥ शाकल बाष्कला दोनी॥ पांचवी मांडुक्य म्हणोनी॥ असे भेद द्वादश
॥ ३७॥ श्रीगुरू म्हणती ब्राह्मणासी॥ ऐसें सांगितलें शिष्यांसी॥ ऐशिया ऋग्वेदासी॥
द्वादश भेद विस्तारे॥ ३८॥ या कलियुगाभीतरी॥ म्हणाविशि वेद चारी॥ कीर्ति मिरवा
लोकांतरीं॥ अध्यापक म्हणोनि॥ ३९॥ तया द्वादश भेदांत॥ एक शाखा असे विख्यात॥
ऋक्‌लक्षण रूप व्यक्त॥ कोण जाणे सांग मज॥ ४०॥ नारायण व्यासमुनी॥ शाखा द्वादश
विस्तारोनी॥ सांगितल्या निरोपोनी॥ पेल शिष्यासी॥ ४१॥ ऋग्वेदाचे भेद ऐसे॥

सांगीतले वेदव्यासें ॥ श्रीगुरु म्हणती हर्षें ॥ मदोन्मन द्विजासी ॥ ४२ ॥ यजुर्वेदविस्तार
॥ सांगेन ऐक अपार ॥ वैशंपायन शिष्य थोर ॥ अभ्यास केला पुरियेसा ॥ ४३ ॥ व्यास
म्हणे शिष्यासी ॥ ऐके एकचित्तेसी ॥ सांगतो यजुर्वेदासी ॥ उपवेद धनुर्वेद ॥
४४ ॥ भारद्वाज गोत्र जाणा ॥ आधिदैवत रुद्र जाणा ॥ त्रिष्टुप् छंदासी तुम्ही म्हणा
आता ध्यान सांगेन ॥ ४५ ॥ कुंचित स्थूळ केशी निर्धारी ॥ कपाल धरिले असे करी
॥ कांचन वर्ण मनोहारी ॥ नेत्र असती पिंगट ॥ ४६ ॥ शरीर ताम्र श्वेत वर्ण ॥ पांचारत्नी
स्थूळ जाण ॥ यजुर्वेदा ऐसें ध्यान ॥ वैशंपायना निर्धारी ॥ ४७ ॥ ऐसीया

यजुर्वेदासी ॥ असती भेद शायशी ॥ म्हणे व्यास शिष्यासी ॥ सांगेन ऐका या विपरी ॥
४८ ॥ प्रथमम्चरका ॥ अव्हेरका ॥ तिसरा नाम कठा ऐका ॥ प्राच्याकठा चतुर्थिका ॥ क
पिछला पांचवी पैं ॥ ४९ ॥ साहावी असे नारायण ॥ वर्तत असे सातवी खुण ॥ श्वेत म्ह
णिजे आठवी जाण ॥ श्वेततर पा नवमी ॥ ५० ॥ मैत्रायणी असे नाम ॥ शाखा असे हो
दशम ॥ तिसी भेद उत्तम ॥ असती सात परियेसा ॥ ५१ ॥ मानवा दुंदुभी दोनी ॥ तिसरे
ऐकेय म्हणोनी ॥ वराह नाम चतुर्थ पणी ॥ भेद असे परियेसा ॥ ५२ ॥ हरिद्रव जाण
पांचवा ॥ शाम म्हणिजे साहावा ॥ सातवा शामायणी जाणावा ॥ दशम शोस्वा परियेसा ।

५३ ॥ वाजसनीय शाखेसी ॥ भेद असती अष्टादशी ॥ नामे सांगेन परियेसी ॥ श्रीगु
रु म्हणती तयासी ॥ ५४ ॥ वाजसनीय नाम एका ॥ द्वितीय नाम्‌जावालिक ॥ वोध्य
नामें तृतीयका ॥ चतुर्थ कण्व परियेसा ॥ ५५ ॥ मध्यंदिन पांचवेसी ॥ शावीय नामष
ष्ठेसी ॥ स्थापायनी सप्तमेसी ॥ कापालाष्टम विख्यात ॥ ५६ ॥ पौंड्रवत्स विख्यात ॥
कोटिक नामे उन्नतू ॥ एकादश भेद विख्यात ॥ परमवादिका परम्‌ प्रीत ॥ ५७ ॥ पा
राशर द्वादशी ॥ वैधेय नामें त्रयोदशी ॥ चतुर्दशा भेद पुससी ॥ वेनतेय म्हणती
तयाते ॥ ५८ ॥ औख्य नाम विशेषी ॥ जाणशाखा पंचदशी ॥ गालव म्हणिजे षोडशी

बैजरानामसप्तदशी ॥ ५९ ॥ वैजनामविशेषी ॥ जाणशाखाअष्टादशी ॥ वाजसनीय
शाखेशी ॥ भेद असतीअष्टादश ॥ ६० ॥ तैत्तिरीयशाखाभेददोनी ॥ व्याससांगे
विस्तारोनी ॥ औख्यखांडीकम्हणोनी ॥ यासीभेद पांचअसती ॥ ६१ ॥ आपस्तं
बीअसेथोर ॥ शाखाअसे मनोहर ॥ यज्ञादिककर्मेआचार ॥ विद्याअसेतयांत
६२ ॥ दुसराजाणावाबुहुधायनी ॥ सत्याशाढीअघनाशनी ॥ हिरण्यकेशी म्ह
णोनी ॥ चौथाभेदपरियेसा ॥ ६३ ॥ औखेयम्हणोनिनाम ॥ भेदउख्यंतपांचवा
अनुक्रमेंपढावा ॥ म्हणेव्यासशिष्यांसी ॥ ६४ ॥ षडंगेंअसतीविशेषा ॥ नामेंतयां

गु० च०
६

अ० २६

चीं सांगेन ऐक ॥ शिक्षा व्याकर्ण कल्प ॥ निरुक्त छंद ज्योतिष ॥ ६६ ॥ यातें उपांगें असती
आणिक ॥ आणि त्यांचीं नावें तूं ऐक ॥ प्रतिपद अनुपद देख ॥ छंद सति सरा परियेसा ॥ ६७
भाषा धर्म पंचम ॥ मीमांसा न्याय सप्तम ॥ कर्म संहिता अष्टम ॥ उपांगें ही जाणावी ॥ ६७ ॥ प
रिशिष्टें अष्टादश ॥ असती एकाविशेष ॥ विस्तार करूनि परियेस ॥ व्यास सांगे शिष्या
सी ॥ ६८ ॥ पूर्वीं होत्या वेद राशी ॥ शिकतां असंख्य मानवांसी ॥ ह्मणोनि लोकोपका
राशी ॥ ऐसा केला विस्तार ॥ ६९ ॥ शाखाभेद येणें परी ॥ विस्तार केला प्रकारीं ॥ जित
के यती उच्चारी ॥ तितुके शिकों ह्मणोनी ॥ ७० ॥ येणें परी विस्तारी ॥ सांगे व्यास परिकरी ॥

६

वैशंपायन अवधारी ॥ विनवीतसे त्याजु वेळीं ॥ ७१ ॥ यजुर्वेद विस्तारेसी ॥ निरो
पिला आम्हासी ॥ शाखाभेद क्रमेशी ॥ वेगळाले करोनी ॥ ७२ ॥ संदेह होता आ
म्हासी ॥ मूळ शाखा कोण कैसी ॥ विस्तारोनि प्रीतिशी ॥ निरोपावें स्वामिया ॥ ७३
व्यास म्हणे शिष्यासी ॥ बरवें पुसिलें आम्हासी ॥ या यजुर्वेदासी ॥ मूळ तुम्हा सांगेन
७४ ॥ मंत्र ब्राम्हण संहिता ॥ मिळोनि पढतां मिश्रिता ॥ तोचि मूळ विख्याता ॥ य
जुर्वेद जाणिजे ॥ ७५ ॥ आणीक असे एक खुण ॥ संहिता मिळोनि ब्राम्हण ॥ तोचि य
जुर्वेद मूळ जाण ॥ वरकड शाखापल्लव ॥ ७६ ॥ यज्ञादिक कर्मक्रियेसी ॥ हें मूळ गा पारि

गु० च०

७

अ०

२६

येसी॥ अभ्यास करी गा निश्चयेसी॥ म्हणे व्यास शिष्याते॥ ७७॥ ऐकोनि यां व्यास वचन
वैशंपायन म्हणे करजोडून॥ यजुर्वेद मूळ विस्तारोन॥ निरोपावे स्वामियां॥ ७८॥ व्या
स म्हणे शिष्यासी॥ सांगेन ऐक विस्तारेसी॥ ग्रंथत्रय असती ज्यासी॥ अभ्यास क
री म्हणतसे॥ ७९॥ सप्त अष्टक संहितेसी॥ एकाएकाचे विस्तारेसी॥ सांगेन तुज
भरंवसी॥ म्हणे व्यास शिष्याते॥ ८०॥ प्रथम मड्ड घेत्वा प्रश्नासी॥ अनुवाक जाण चतु
र्दशी॥ आठ अधिक विसांसी॥ पन्नासा असती॥ ८१॥ आपठं दंतु प्रश्नासी॥ अनु
वाक असती चतुर्दशी॥ चारी अधिक तिसांसी॥ पन्नासा तुम्ही जाणावा॥ ८२॥ दे

७

वस्यत्वाप्रश्नासी ॥ अनुवाक असती एकादशी ॥ एक अधिक तिसांसी ॥ पन्नासा असती
८३ ॥ आददे नावाचा प्रश्न चतुर्थ ॥ षट् चत्वारिंशत् अनुवाक ख्यात ॥ पन्नासा जाणा त
यांत ॥ वेदाधिक पन्नास ॥ ८४ ॥ देवासुरा नामक प्रश्नासी ॥ अनुवाक असती एकादशी
असती एकावन्न पन्नासा ॥ पंचम प्रश्नांत अवधारा ॥ ८५ ॥ संत्वासिंचामिइति प्रश्न ॥ द्वा
दश अनुधाक असती पूर्ण ॥ पन्नासा असती एकावन्न ॥ असती साहावे प्रश्नासी ॥ ८६ ॥ पा
कयज्ञ नामक प्रश्न ॥ त्रयोदश अनुवाकीं सपन्न ॥ पन्नासा असती एकावन्न ॥ सप्तम प्र
श्नविस्तार ॥ ८७ ॥ अनुमत्य इति प्रश्नासी ॥ अनुवाक जाण द्वाविशती ॥ द्विचत्वारिशत प

न्नासा असती ॥ प्रथम अष्टकयणे परी ॥ ८८ ॥ प्रथम अष्टकी परि येसी ॥ संख्या सांगेन
संहितेसी ॥ अनुवाक असती ख्यातीसी ॥ एकचित्तें परि येसा ॥ ८९ ॥ एकशत आणि चत्वा
री शतवरी ॥ अधिक त्यावरी तीन निर्धारी ॥ अनुवाक असती परिकरी ॥ अंतःकरणी धरावे
९० ॥ पन्नासा असती त्यांसी ॥ त्रिंशता अधिक वेचाळिसी ॥ प्रथम अष्टकी परि येसी ॥ म्ह
णोनि सांगे व्याससमुनी ॥ ९१ ॥ द्वितीय अष्टकाचा विस्तार ॥ सांगेन तो परिकर ॥ प्रथम प्र
श्नाचे नाम थोर ॥ वायव्य असे म्हणावे ॥ ९२ ॥ प्रथम प्रश्नांत विशेष ॥ अनुवाक जाण एका
दश ॥ पंचषष्ठी असती पन्नास ॥ एकचित्तें परि येसा ॥ ९३ ॥ पुढें असे द्वितीय प्रश्ना ॥ ना

म असे प्रजापती गहन ॥ द्वादश अनुवाक असती जाण ॥ एक सप्तती पन्नासा ॥ १४ ॥ आदि
त्यनामक प्रश्नास ॥ अनुवाक जाण चतुर्दशा ॥ षट् अधिक पंचाशत ॥ पन्नासा तुम्ही पढा
आ ॥ १५ ॥ पुढील प्रश्न देवा मनुष्या ॥ अनुवाकां जाण चतुर्दशा ॥ अष्ट अधिक चत्वारिंश
ता ॥ पन्नासा तुवां जाणिजे ॥ १६ ॥ म्हणतां जाय महापाप ॥ प्रश्न असे विश्वरूप ॥ द्वादश अ
नुवाक स्वरूप ॥ चारी अधिक सप्तती पन्नासा ॥ १७ ॥ समिधनाम प्रश्नास ॥ निरूने अनु
वाक द्वादश ॥ सप्तति पन्नासा ॥ असती त्यास ॥ एकैं चित्ते परियेसा ॥ १८ ॥ ऐसे द्वितीय अ
ष्टकासी ॥ षष्ठ प्रश्न परियेसी ॥ पांच अधिक सप्ततिसी ॥ अनुवाक तुम्ही जाणावे ॥ १९ ॥

पन्नासांचीगणना ॥ सांगेनतुज विस्तारेंन ॥ तीनशतांवरी अशीति जाण ॥ अष्ट
अधिक परियेसा ॥ १०० ॥ तिसरा अष्टक सविस्तार ॥ सांगेन तुम्हा परिकर ॥ वैशंपाय
न शिष्य थोर ॥ गुरुमुखे ऐकतसे ॥ १ ॥ तिसऱ्या अष्टकाचा प्रथम प्रश्न ॥ नाम प्रजा
पतीरकाम ॥ अनुवाकत्या एकादशोत्तम ॥ द्विचत्वारिंशत् पन्नासा त्यासी ॥ २ ॥ दुस
रे प्रश्नास असे जाण ॥ नाम यो वै पवमान ॥ एकादश अनुवाक जाण ॥ षट्चत्वारिं
शत् पन्नासा त्यासी ॥ ३ ॥ तृतीय प्रश्ना बरवियासी ॥ नाम असे अग्ने तेजस्वी ॥ अ
नुवाकांची एकादशी ॥ षट्त्रिंशत् पन्नासा त्यासी ॥ ४ ॥ चौथा प्रश्न विवासांत ॥ ए

९

कादशा अनुवाक ख्यात ॥ षट्चत्वारिंशत् पन्नासा त्यांत ॥ एकचित्तें पतियेसा ॥ ५ ॥ पु
ढें असे प्रश्न पंचम ॥ म्हणावे नाम पूर्ण प्रथम ॥ अनुवाक अकरा उत्तम ॥ षट्त्रिं
शत् पन्नासा त्यांसी ॥ ६ ॥ ऐसे तृतीयाष्टकासी ॥ अनुवाक पंचपंचाशत् त्यासी ॥
द्विशत साहा अधिक त्यासी ॥ पन्नासा असती अवधारा ॥ ७ ॥ चौथ्या अष्टकाचा
प्रथम प्रश्न ॥ नामे असे युंजान ॥ एकादश अनुवाक खूण ॥ षट् चत्वारिशत पन्ना
सा ॥ ८ ॥ प्रश्नास संज्ञा विष्णोः क्रम ऐसी ॥ एकादश अनुवाक परियेसी ॥ अष्ट
अधिक चत्वारिशतीशी ॥ पन्नासा त्यांत विस्तारा ॥ ९ ॥ तिसरे प्रश्ना उत्तम ॥ जाणा

तुम्ही आपांत्वा नाम ॥ त्रयोदश अनुवाक उत्तम ॥ षट्त्रिंशत् पन्नासा त्यासी ॥ १० ॥
चौथा प्रश्न रश्मिरसी ॥ अनुवाक असती द्वादशी ॥ सप्ताधिक त्रिंशत् त्यासी ॥ पन्ना
सा असती तुम्ही जाणा ॥ ११ ॥ नमस्ते रुद्र उत्तम ॥ प्रश्न हा जाण पंचम ॥ एकादश अ
नुवाक जाणा ॥ सप्ताधिक वीस पन्नासा ॥ १२ ॥ अश्मनूर्जं प्रश्नास ॥ नव अनुवाक प
रियेसा ॥ षट्चत्वारिंशत् पन्नासा त्यास ॥ एकचित्ते परियेसा ॥ १३ ॥ प्रश्न अग्नावि
ष्णूसी ॥ अनुवाकांची जाणा पंचदशी ॥ एकन्यून चाळिसांसी ॥ पन्नासा त्यासी
विस्तारे ॥ १४ ॥ ऐसे चतुर्थ अष्टकासी ॥ सप्त प्रश्न परियेसी ॥ अनुवाक असती व्या

यशी ॥ द्विशतावर एकुण्याअशीति पन्नासा ॥ १५ ॥ पंचमाष्टका प्रथम प्रश्न ॥ ना
मे सावित्राणि जाण ॥ पन्नासा षष्टी एकाउण ॥ एकादश अनुवाक ख्याती ॥ १६
विष्णुमुखा प्रश्नासी ॥ अनुवाक असती द्वादशी ॥ चतुःषष्टी पन्नासा त्यासी ॥
श्रीगुरु म्हणती द्विजाते ॥ १७ ॥ तिसरा प्रश्न उत्सन्नयज्ञा ॥ अनुवाक द्वादश धरा
खुण ॥ पन्नासांसी द्वयन्यून ॥ पन्नासा अती परियेसी ॥ १८ ॥ चौथा प्रश्न देवासुरा
अनुवाक असती बारा ॥ षष्टी तदोन उण्याकरा ॥ पन्नासा असती परियेसा ॥ १९ ॥
येदेके नामे प्रश्न ॥ चतुर्विंशति अनुवाक खुण ॥ दोन अधिक षष्टि जाण ॥ पन्नासा

११ असतीपरियेसा॥२०॥हिरण्यवर्णाषष्ठप्रश्न॥त्रयोविशतिअनुवाकजाण॥षष्ठिम
ध्येंसाहान्यून॥पन्नासाअसतीपरियेसा॥२१॥योवाअययानामेप्रश्न॥षड्विंशा
तिअनुवाकजाण॥षष्ठिमध्येद्वयन्यून॥पन्नासाअसतीपरियेसा॥२२॥पंचमाष्ट
कसंहितेसी॥सप्तप्रश्नपरियेसी॥अनुवाकएकशतत्यासी॥वीसअधिकविस्तारे
२३॥त्रीणीअधिकचतुःशत॥पन्नासाअसतीजाणविख्यात॥मनकरूनिसावचित्त
एकाम्हणतीतयेवेळी॥२४॥षष्ठमाष्टकसंहितेसी॥प्रथमप्रश्नपरियेसी॥प्राचीनवं ११
शनामत्यासी॥एकादशअनुवाकजाणा॥२५॥अधिकसाहासप्ततीसी॥पन्नासासा

सिपरियेसी॥ विस्तार करू निशि ब्यासी॥ सांगतसे व्यासदेव॥ २६॥ यदुभोनाम प्रश्ना
सी॥ अनुवाक जाणा एकादशी॥ एक ऊणी षष्ठीसी॥ पन्नासा असती परियेसा॥ २७॥
तिसरा प्रश्न चाल्वाल॥ एकादश अनुवाकी माळ॥ पन्नासा षष्ठीवरी द्वय स्थूळा॥ तिस
रा प्रश्न परियेसी॥ २८॥ चवथा प्रश्न यज्ञेन॥ एकादश अनुवाक जाण॥ पन्नासा ए
क अधिक पंचाशत पूर्ण॥ एक चित्तें परियेसा॥ २९॥ इंद्रो वृत्र नाम प्रश्न॥ एकादश
अनुवाक जाण॥ द्विचत्वारिंशतू पन्नासा खूण॥ पंचम प्रश्नी परियेसा॥ ३०॥ स्रुव
र्गयनाम प्रश्नासी॥ अनुवाक असती एकादशी॥ त्रीणि अधिक चत्वारिंशती॥ पन्नासा

असतीपरियेसा ॥ ३१ ॥ साहावेअष्टकीं परिपूर्ण ॥ त्यासी साहा अधिक असती पूर्ण ॥ ष
ष्ठीअनुवाकअसतीजाण ॥ त्रयस्त्रिंशत् अधिक त्रिशत पन्नासा ॥ ३२ ॥ सप्तमाष्टका
चा प्रथम प्रश्न ॥ नामे असे प्रजनन ॥ अनुवाक वीस असती खुण ॥ द्विपंचाशत् पन्ना
सा त्यास ॥ ३३ ॥ साध्या म्हणती जो द्वितीय प्रश्न ॥ विशाति अनुवाक असती जाण ॥ प
न्नासा पन्नास परिपूर्ण ॥ एकत्रिंतें परियेसा ॥ ३४ ॥ प्रजंववाना मप्रश्नासी ॥ अनुवाक
वीस परियेसी ॥ द्विचत्वारिशत पन्नासा त्यासी ॥ श्रीगुरु म्हणती द्विजांसी ॥ ३५ ॥ बृह
स्पतिनामक प्रश्न ॥ द्वाविंशति अनुवाक जाण ॥ त्रीणि अधिक पन्नासा खूण ॥ पन्नासा

असतीअवधारा ॥ ३६ ॥ प्रश्नअसे पांचवाजाण ॥ गावोवानामेउत्तम ॥ पंचविशाति अनुवा
कपूर्ण ॥ चतुःपंचाशतपंन्नासात्यासी ॥ ३७ ॥ सप्तमाष्टकसंहितेसी ॥ अनुवाकअसतीप
तियेसी ॥ एकशतसत्यासी ॥ अनुवाकअसतीविस्तार ॥ ३८ ॥ द्विशतावरीअधिकेसी
एकावन्नअसतीपनाशी ॥ सप्तमाष्टकअसेसुरसी ॥ एकचित्तेपरियेसा ॥ ३९ ॥ सप्तमा
ष्टकसंहितेसी ॥ षट्शताधिकअष्टचत्वारिंशानीसी ॥ मुख्यप्रश्नचतुःश्चत्वारिंवसीं
अनुवाकेअसतीविस्तारे ॥ ४० ॥ द्विउणेशतद्वयसहस्रदोनी ॥ पन्नासातूंजाणमनी
पठणकराम्हणोनी ॥ व्याससांगेशिष्यासी ॥ ४१ ॥ तीनअष्टकब्राम्हणांत ॥ असतीजे

जाण विख्यात ॥ सांगेन ऐक एकचित्तें ॥ म्हणे व्यास शिष्यांसी ॥ ४२ ॥ प्रथमाष्टकांत
ब्राम्हणासी ॥ प्रश्न आठ परियेसी ॥ नामें त्यांची एकाऐसीं ॥ एकचित्ते परियेसा ॥ ४३ ॥
प्रथम प्रश्न ब्रम्हसंधत ॥ नाम असे विख्यात ॥ अनुवाक दाहा विस्तृत ॥ अशीतिदश
कदश मनोहर ॥ ४४ ॥ उद्धन्यमान दुसरा प्रश्न ॥ साहा अनुवाक दशक पन्नास जाण
वाजपेय अनुसंधान ॥ देवासुरा प्रश्न तिसरा ॥ ४५ ॥ त्यासी दश अनुवाक जाण ॥ पां
चे अधिक षष्ठि दशक जाण ॥ चौथा उभयेनाम प्रश्न ॥ दश अनुवाक मनोहर ॥ ४६ ॥
संवत्सर गणित साहा अधिकां ॥ त्यासी जाणा तुम्ही दशकां ॥ पांचवा नामे अग्नेः कृति

का॥ प्रश्न असे अवधारा॥ त्यासी अनुवाक द्वादश॥ सांगेन ऐकादशका॥ दोन अधि
क षष्ठि विशेष॥ एकचित्ते परियेसा॥ ४८॥ साहावा प्रश्न अनुपत्य॥ अनुवाक दाहा
प्रख्यात॥ पांच अधिक सप्ततिका॥ दशक त्यासी अवधारा॥ ४९॥ सप्तम प्रश्नाधेरा
खुण॥ नाम त्या एतद्वा ब्राम्हण॥ दश अनुवाक आहेति जाण॥ चतुःषष्ठी दशक
त्यासी॥ ५०॥ अठवा वरुणास्य नाम प्रश्न॥ अनुवाक त्यासी दाहा जाण॥ सप्ताधिक
तीसखुण॥ दशक त्यासी मनोहर॥ ५१॥ प्रथम अष्टक ब्रम्हणासी॥ प्रश्न आठ प
रियेसा॥ अष्ट सप्तति अनुवाक त्यासी॥ एका त्यासी॥ एकचित्ते परियेसा॥ ५२॥ ए

गु. च०
१४

कठणे पाचशात ॥ दशक आहेति विख्यान ॥ वैशंपायन ऐकत ॥ गुरूमुखे करोनी ॥ ५३ ॥
दुसरा अष्टक ब्राम्हणास ॥ प्रथम प्रश्न अंगिरस ॥ अनुवाक जाण एकादश ॥ साठी द-
शक मनोहर ॥ ५४ ॥ प्रजापतीर कांड ॥ प्रश्न दुसरा हा गोड ॥ एकादश अनुवाक दृढ
त्रिसप्तति दशक त्यासी ॥ ५५ ॥ कांड ब्रम्हवादिन ॥ एकादश अनुवाक जाण ॥ दशक
आहेति त्यापन्नास पूर्ण ॥ एकचित्ते परियेसा ॥ ५६ ॥ जुष्टो नाम प्रश्न एक ॥ त्यासी अनु-
वाके अष्टदशक ॥ वैशंपायन निष्टंक ॥ गुरुमुखे ऐकतसे ॥ ५७ ॥ प्रश्न प्राणो रक्षतु
अष्ट अनुवाक त्यासी ख्याती ॥ पंच अधिक चत्वारिशती ॥ दशक तुम्ही ओळखिजे ॥

अ०
२६

१४
५८

स्वाद्धीचा नामे षष्ठम ॥ प्रश्न असे उत्तम ॥ अनुवाक असती वीस खुण ॥ षट् अधिक अशी
ति दशकत्यासी ॥ पंचम सप्तम प्रश्न त्रिरतास ॥ अनुवाक असती अष्टादश ॥ साहा अधिक
षष्ठीस ॥ दशकत्यासी मनोहर ॥ ६० ॥ अष्टम प्रश्न पीवोना ॥ अनुवाक नउ असती जाण
अशीतीसी एकउणा ॥ दशकत्यासी मनोहर ॥ ६१ ॥ द्वितीय अष्टक ब्राम्हणासी ॥ आठ
प्रश्न परियेसी ॥ वेद उणे शतकुत्यासी ॥ अनुवाक असती मनोहर ॥ ६२ ॥ चार शतं उ
परी ॥ तीन उणे सप्तति निर्धारी ॥ दशक आहुति विस्तारी ॥ एकचित्ते परियेसा ॥ ६३ ॥
तृतीयाष्टक ब्राम्हणासी ॥ प्रश्न असती द्वादशी ॥ नामे त्याची परियेसी ॥ एकचित्ते अवधो

रा॥ ६४॥ प्रथम प्रश्ना विख्यात॥ नाम अग्निर्नः पातु॥ साहा अनुवाक विख्यात॥ ए
क अधिक षष्ठि दशक॥ ६५॥ तृतीयस्या द्वितीय प्रश्न॥ अनुवाक असती दाहा
जाण॥ पंचाशीतिक दशक खुण॥ एकचित्ते परियेसा॥ ६६॥ तिसरा प्रश्न प्रत्युष्ट
अनुवाक असती एकादश॥ एक उणे ऐशी दशक॥ एकचित्ते अवधारा॥ ६७
चौथा प्रश्न ब्रह्म पोसी॥ अनुवाक एक परियेसीं॥ एक उणे विसांशी॥ दशक त्यासी
मनोहर॥ ६८॥ पंचम प्रश्ना नाम सत्य॥ चतुर्दश अनुवाक विख्यात॥ एक उणेती
स दशक॥ एकचित्ते परियेसा॥ ६९॥ साहावा प्रश्न अजंती॥ पंचदश अनुवाक ख्या

ती ॥ सात आधिक त्रिंशती ॥ दशक त्यासी जाणावे ॥ ७० ॥ अछिद्र सर्वान्वा नाम प्रश्न
चतुर्दश अनुवाक जाण ॥ तीस अधिक शत खुण ॥ दशक त्यासी मनोहर ॥ ७१ ॥ प्र
श्न अश्वमेधासी ॥ सांप्रहण्य रम्या तीसी ॥ अनुवाक असती त्रयोशा विंति ॥ एक्यं
पाव दशक ॥ ७२ ॥ प्रजापतीर काम ॥ अश्वमेध उत्तम ॥ त्रयोविंशती अनुवाक ने
म ॥ चारी अधिक अशीति दशक त्यासी ॥ ७३ ॥ संज्ञान म्हणती जे काटक ॥ अ
नुवाक दार्हशी एक अधिक ॥ एकाउणे पन्[illegible]स दशक ॥ एक चित्तें परिये सा ॥ ७४
दुसरा लोको सि काटक ॥ दश अनुवाक अस[illegible]ी एक ॥ दोनी आधिक षष्टि दशकं ॥

मास म्हणे त्रिष्यांसी ।। ७५ ।। द्वादश प्रश्न तु भ्यासी ।। अनुवाक नव परियेसी ।। साहा अधि
कपन्नासासी ।। दशक त्यासी मनोहर ।। ७६ ।। तिसरे अष्टक ब्राम्हणासी ।। सप्तचत्वारिंशत
एक शत अनुवाकांसी ।। सात शत छ्यशीति दशकांसी ।। विस्तार असे परियेसा ।। ७७ ।।
त्रीणि अष्टक ब्राम्हणाशी ।। प्रश्न सांगेन परियेसी ।। अष्ट अधिक विसासी ।। एकचित्तें
अवधारा ।। ७८ ।। त्रीणि शत विसांसी ।। एक अधिक परियेसी ।। अनुवाक आहेति विस्ता
रेंसी ।। परत ब्राम्हणासी परियेसा ।। ७९ ।। दशक संख्या विस्तार ।। शप्तशत अधिक सहस्र
अष्टचत्वारिंशती उत्तर ।। अधिक असती परियेसा ।। ८० ।। आतां सांगेन अरण ।। त्यासी अ

सतीदाहा प्रश्न ॥ विस्तारोनि यांसांगेन ॥ एक चित्तें अवधारा ॥ ८१ ॥ अरणाचा भद्रनाम प्र
थम प्रश्न ॥ द्वात्रिंशत अनुवाक असे खुण ॥ एक शत कतीस जाण ॥ दशाकत्यासी मनोहर
८२ ॥ स्वाध्याय ब्राम्हणासी ॥ अनुबाक वीस परियेसी ॥ चतुर्विंशती दशाकत्यासी ॥ एके
चित्तें परियेसा ॥ ८३ ॥ चित्ती म्हणिजे प्रश्नासी ॥ अनुवाक जाणा एकविंशतीसी ॥ दोन अ
धिक पन्नासांसी ॥ दशाकत्यासी विस्तार ॥ ८४ ॥ ऐसा थोर चवथा प्रश्न ॥ नाम तयामंत्र ब्रा
म्हण ॥ द्विचत्वारिंशत् अनुवाक जाण ॥ द्विषष्टी दशाकत्यासी ॥ ८५ ॥ श्रेष्ट ब्राम्हण प्रश्नासी
अनुवाक जाणा द्वादशी ॥ आठ अधिक शताशी ॥ दशाक तुम्ही जाणावे ॥ ८६ ॥ पितृमेध असे

प्रश्न ॥ द्वादश अनुवाक परिपूर्ण ॥ सप्तविंशती दशक जाण ॥ एकचित्ते परियेसा ॥ ८७ ॥
शिक्षा नाम प्रश्नासी ॥ अनुवाक असती द्वादशी ॥ तिनि अधिक विसांसी ॥ दशक त्यासी म
नोहर ॥ ८८ ॥ ब्रम्हविद्या असे प्रश्न ॥ अनुवाक त्यासी नव जाण ॥ दशक चतुर्दश असे खुण
व्यास म्हणे शिष्यांसी ॥ ८९ ॥ भृगवै असे प्रश्न ॥ अनुवाक त्यासी दाहा जाण ॥ पंचदश दश
क जाण ॥ एकचित्तें परियेसा ॥ ९० ॥ दशम प्रश्न नारायण ॥ अनुवाक तीस असती खुण
एकशत वेद जाण ॥ दशक त्यासी परियेसा ॥ ९१ ॥ दाहा प्रश्न अरणासी ॥ अनुवाक जा
ण परियेसी ॥ दोनी पूर्ण द्विशतासी ॥ संख्या असे परियेसा ॥ ९२ ॥ पंचशतां उपरी ॥ नव पं

चाशतविस्तारी ॥ दशक जाण मनोहरी ॥ म्हणे व्यास शिष्यांतें ॥ १३ ॥

ऐसे ग्रंथत्रयासी ॥ प्रश्न असती व्यायशी ॥ नवषष्टि अधिक एकशतसहस्रासी ॥ अनुवाक जाण मनोहर ॥ १४ ॥

पन्नाशी दशकविस्तार ॥ सांगेन तुम्हा मकर ॥ द्वयशत दोनी सहस्र ॥ द्वयऊणे पन्नास जाण ॥ १५ ॥

द्वयसहस्र त्रयशत ॥ सप्त अधिक उन्नत ॥ दशकीं जाण विख्यात ॥ ग्रंथत्रय परिपूर्ण ॥ १६ ॥

ऐसी या यजुर्वेदासी ॥ भेद असती शायसी ॥ त्यात एक भेदासी ॥ एवढा असे विस्तार ॥ १७ ॥

येणे परी व्यासमुनी ॥ वैशंपायना विस्तारोनि ॥ सांगता झाला म्हणोनी ॥ श्रीगुरु म्हणती द्विजासी ॥ १८ ॥

तिसरा शिष्य जयमिनी ॥ त्यास सांगे व्यासमुनी ॥

१८ सामवेदविस्तारोनी॥ निरोपितोंअवधारा॥ १९॥ उपवेद गांधर्वअत्र॥ कश्यपाचें
असे गोत्र॥ विष्णुदेवता परमपवित्र॥ जगतीछंद म्हणावा॥ २०॥ नित्यस्त्रगवीछंद
जाणा॥ शुचिवस्त्र प्रावर्णा॥ क्षोमिदंती चर्मधारण॥ दंडधारी असे रूप॥ १॥ आ
कर्णनयन वर्ण कांचन॥ सूर्यासारिखे किरण॥ षट अरत्नी दीर्घ जाण॥ सामवेद
रूप असे॥ २॥ याच्याभेदां नाहीमिती॥ अखिल सहस्त्र बोलती॥ ऐसी कोणा असे
शक्ती॥ सकळांशी शिसूं म्हणावया॥ ३॥ एका नारायणावांचोनी॥ समस्त भेद नेणे १८
कोणी॥ एक शिष्या जेमिनी॥ सांगेन तुज किंचित॥ ४॥ प्रथमआस्कसयपीया॥

दुसरे वास्करायणीया ॥ वार्तातेयाव्हा म्हणोनियां ॥ तिसरा भेद परियेसा ॥ ५ ॥ प्रांजली
असे भेद एक ॥ ऋग्विधा प्रांतरेय ऐका ॥ आणि प्राचीन योग्यशाखा ॥ असे साहावा
परियेसा ॥ ६ ॥ ज्ञानयोग्य सप्तम ॥ आरायणीया असे ज्या नाम ॥ यासि भेद दश जाण
आहेत ऐका एकचित्तें ॥ आराणायणीय सांख्मायनीय ॥ तिसरा शाठ्या म्हणोनी ॥ मुद्ग
ल नामक जाणोनी ॥ चौथा भेद परियेसा ॥ ८ ॥ खल्वला महाखल्वला ॥ सप्तम नामे
लांगला ॥ अष्ट भेद कोमुथा ॥ गोतमा म्हणे परियेसा ॥ ९ ॥ दशम शाखा जैमिनी ॥ ऐसे
भेद विस्तारोनी ॥ सांगितले व्यासमुनी ॥ श्रीगुरू म्हणती द्विजासी ॥ १० ॥ पूर्ण साम

वेदासी ॥ कोण जाणे क्षितीसी ॥ तीन वेदीत्स पविसी ॥ मदोन्मत्त होवोनिया ॥ ११ ॥ सूत म्ह
णो शिष्यांसी ॥ सांगे व्यास अतिहर्षी ॥ अथर्वणवेदासी ॥ निरोपिल्ने परियेसा ॥ १२ ॥
अथर्वणवेदासी ॥ उपवेद असे परियेसी ॥ मंत्रशास्त्र निश्चयेसी ॥ वैजान असे गो
त्र ॥ १३ ॥ अधिदैवत इंद्र त्यासी ॥ अनुष्टुप छंदेसी ॥ तीक्ष्ण चंड क्रूरेसी ॥ कृष्णावर्ण
असे जाण ॥ १४ ॥ कामरूपी क्षुद्रकर्म ॥ सदार असे त्यासी नाम ॥ विश्वसृजक साध्य
कर्म ॥ गलमूर्धी मालवर ॥ १५ ॥ ऐसे रूप तयासी ॥ भेद नव परियेसी ॥ सुमंतु नामा शि
ष्यासी ॥ सांगत असे श्रीव्यास ॥ १६ ॥ पेपल्लभेद प्रथम ॥ दुसरा भेद दत्त नाम ॥ प्रदांत भेद

सूक्ष्म ॥ चौथा स्तोता जाण ॥ १७ ॥ औतानाम असे ऐका । ब्रसदबलद शाखा ॥ सातवी
शाखा ऐका ॥ सौनकी म्हणती ॥ १८ ॥ अष्टम शौनक देवक शाखेसी ॥ चरणविद्यान
वमेसी ॥ पांचकल्प परियेसी ॥ सांगेन ऐका एकचित्ते ॥ १९ ॥ ऐसे चौघा शिष्यांस ॥ सांग
त असे देवव्यास ॥ प्रकाश केला क्षितीस ॥ भरत खंडी परियेसा ॥ २० ॥ या भरत खंडांतु
पूर्वी होते पुण्य बहुत ॥ वर्णाश्रमधर्म आचरचत ॥ होते लोक परियेसा ॥ २१ ॥ या कलि
युगाभीतरी ॥ कर्म सांडिलें द्विजवरी ॥ लोपले वेद निर्धारी ॥ गुप्त झाला क्षितीसी ॥ २२ ॥
कर्मभ्रिष्ट झाले द्विज ॥ म्लिंछांसागती वेदबीज ॥ सत्व गेले संहज ॥ मंदमती झाले जाण ।

पूर्वीहोते महत्व ॥ ब्राम्हणासीदेवत्व ॥ वेदबळे नित्यत्व ॥ भूसुर म्हणतीत्याकाजा ॥ २४
पूर्वीराजेयाचिकारणी ॥ पूजाकरितीविप्रचरणीं ॥ सर्वदेतोदक्षिणादानी ॥ तेअंगिका
रकरितीना ॥ २५ ॥ वेदबळे विप्रासी ॥ त्रिमूर्तिहोतेवशत्यांसी ॥ इंद्रादिसुरवरांसी ॥ भ
यहोतेविप्राचें ॥ २६ ॥ कामधेनुकल्पतरु ॥ विप्रवाक्येहोयथोरु ॥ पर्वतकरितीतृणा
कारु ॥ तृणापर्वतपरत्वे ॥ २७ ॥ विष्णुआपणपरियेसी ॥ पूजाकरीविप्रासी ॥ आपुले
देवतम्हणेत्यासी ॥ वेदसत्वेकरोनियां ॥ २८ ॥ श्लोक ॥ देवाधीनेजगत्सर्व ॥ मंत्राधी
नेंचदैवतम् ॥ तेमंत्रा ब्राम्हणाधीना ॥ ब्राम्हणोममदैवतम् ॥ २९ ॥ ऐसेमहत्वद्वि

जासी ॥ पूर्वी होते परियेसी ॥ वेदमार्ग त्यजोन स्फुरसी ॥ अज्ञान मार्गें राहाटती ॥ ३० ॥ हीन
याती ॥ पुढें ऐका ॥ वेद म्हणती मूर्ख दिखा ॥ त्यांचा पाहून येमुखा ॥ ब्रह्मराक्षस होतो ती ॥
३१ ॥ तेणे सत्व भंगले ॥ हीन याती तेशें विलें ॥ अर्थी पिविक्रिय करिती मोलें ॥ वेदभ्र
ष्ट करिताती ॥ ३२ ॥ ऐशा चारी वेदांसी ॥ शाखा असती परियेसी ॥ कोणे जाणावे क्षिती
सी ॥ सकळ गोप्य होवोनि गेलें ॥ ३३ ॥ चतुर्वेदी म्हणविसी ॥ लोकांसवें चर्चा करि ॥
सी ॥ काय जाणसी वेदांसी ॥ अखिल वेद आहेत जाण ॥ ३४ ॥ ऐशा मध्ये काय लाभ
घेऊं न ये द्विजक्षोभा ॥ कोणी केला तुते वाध ॥ जाई म्हणती येथूनी ॥ ३५ ॥ आपुली अ

गु० च०

अ०

२१ पणस्कती करिसी ॥ जयपत्रे दाखविसी ॥ त्रिविक्रमयती पासी ॥ पत्र मागसी लिहूनी २६
३६ ॥ आमुचे बोल ऐकोनी ॥ जावें तुवां परतोनी ॥ वायां गर्वें श्रमोनी ॥ प्राण आपे
लादेऊं नको ॥ ३७ ॥ ऐसे श्रीगुरु विप्रासी सांगती बुद्धी हितासी ॥ न ऐके विप्र तामसी
म्हणे चर्चा करीन ॥ ३८ ॥ चर्चा जरी न करी येथे ॥ हारी दिसेल आम्हांते ॥ सांगती लोक
राजयाते ॥ महत्त्व आमुचे उरे केवी ॥ ३९ ॥ सिद्ध म्हणे नामांकिता ॥ ऐसे विप्र मदोन्मतो
ने पाती आपुले हिता ॥ त्यासी मृत्यु जवळी आला ॥ ४० ॥ गंगाधराचा नंदनु ॥ सांगे गु २१
रुचरित्र कामधेनु ॥ वेदविवरण ऐकता साधनु ॥ होय समान श्रोतेजना ॥ ४१ ॥ इति

श्रीगुरुचरित्रामृत ॥ चारी वेदांचा मथितार्थ ॥ ऊकलो निद्रा विलाय यथार्थ
म्हणे सरस्वती गंगाधर ॥ ४२ ॥ इति श्रीन्रसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिद्धना
मधारकसंवादे वेदविवरणं भेदाभेदनिरूपणं नाम षड्विंशोऽध्यायः ॥ २६
श्रीगुरुदत्तात्रेयार्पमस्तु ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

रा०-च०

२२

अ०

२६

२२

श्रीगणेशायनमः॥ नामधारकशिष्यंराणा॥ लागेसिद्धाचियाचरणा॥ विनवीतसेंव
चंना॥ ऐकाश्रोते एकचित्ते॥१॥ जयजयाजीसिद्धयोगी॥ तूंतारूक आम्हाजगी
ज्ञानप्रकाशकरणेलागी॥ दिलेदर्शनचरणाचे॥२॥ चतुर्वेदविस्तारेसीं॥ श्रीगुरूनि
रोपितीविप्रांसीं॥ पुढेकथावर्तलीकैसी॥ विस्तारावेदातारा॥३॥ शिष्यवचनऐको
नि॥ सांगताझालाविप्रमुनी॥ ऐकशिष्यानामकरणी॥ अनुपम्यगुणमहिमा॥४॥ कि
तीप्रकारेविप्रांसी॥ श्रीगुरुसांगेहिताशी॥ नऐकतीद्विजतामसी॥ म्हणतीवादकां
पत्रंदेणें॥५॥ ऐसेउत्तरऐकोनिकानी॥ कोपकरितीश्रीगुरुमुनी॥ ज्याचेजैसेअंतःकरणी

१

तैसे सिद्धि पाववूं म्हणती ॥ ६ ॥ सर्पाचे पेटाऱ्यासी ॥ कोरूं जातां मूषकासी ॥ जैसा पतंग दीपासी
करी आपुला घात ॥ ७ ॥ तैसे विप्र मंदमती ॥ श्रीगुरुमूर्ति नोळखती ॥ वळे आपुले प्राण देती
दिवांधव तूं द्विज देखा ॥ ८ ॥ इतुकें वर्ततां तेअवसरीं ॥ श्रीगुरू देखती नराशी दूरी ॥ शिष्यां
सी म्हणती पाचारीं ॥ कवण जातो मार्गस्थ ॥ ९ ॥ श्रीगुरुवचन ऐकोनी ॥ गेले सेवक धां
वोनी ॥ त्या नराते पाचारोनी ॥ आणिला गुरूसन्मुख ॥ १० ॥ गुरू पुसती त्यासी ॥ जन्म कवण जा
तिसी ॥ तोदत्नां त सांग मजसीं ॥ म्हणे तो निपुसतीत येवेळी ॥ ११ ॥ श्रीगुरुवचन ऐकोन ॥ सांगे १
आपण जातिहीन ॥ मातंगवर्ण जोण ॥ सांगे स्थान बहिर्ग्रामीं ॥ १२ ॥ तूं कृपाळू गुरुमूर्ती ॥ म्ह

णोनि पाचारिले त्रीती ॥ आपण झालों उद्धार गती ॥ म्हणोनि दंडवत नमन करी ॥ १३ ॥
ऐसे कृपाळू परम पुरुष ॥ दृष्टीने केले सुधारस ॥ लोखंडासी लॉ परिस ॥ सुवर्ण हो वी
तों काय वेळ ॥ १४ ॥ तैसे तया पतितावरी ॥ कृपा करिशी नरहरी ॥ दंड देवोनि शिष्यां
करी ॥ रेखा सप्त काढिल्या ॥ १५ ॥ श्रीगुरू म्हणती त्यासी ॥ एक रेखा लघिरे ऐसी ॥
आला नर वाक्यासरसी ॥ झालें ज्ञान अधिक त्यासी ॥ १६ ॥ श्रीगुरु म्हणती तयासी ॥
कवणे कुसी जन्मलासी ॥ पतित म्हणे किरात वंशी ॥ नाम आपुले वचन सखा ॥ १७
दुसरी रेखा लंघितां ॥ त्यासि ज्ञान झाले तत्वतां ॥ बोलूं लागला अनेक वार्ता ॥ विस्म

यकरितीतयेवेळी ॥ १८ ॥ तिसरीरेषालंघितां म्हणती ॥ त्यासिझालीज्ञातिस्मृती
म्हणेगंगापुत्रनिश्चिती ॥ वासतटीगगेचा ॥ १९ ॥ लंघितांरेषाचवथी ॥ म्हणेआप
णशूद्रजाती ॥ जातहोतोआपलेवृत्ती ॥ स्वामीमातेतारिले ॥ २० ॥ लंघितांरे
षापांचवेसी ॥ झालेज्ञानतयासी ॥ जन्मझालावैश्यवंशी ॥ नामआपुलेसोम
दत्त ॥ २१ ॥ सावीरेषालंघितां ॥ म्हणेआपणक्षत्रियख्याता ॥ नामआपलेविख्या
ता ॥ गोदावरीम्हणोनी ॥ २२ ॥ सातवीरेषालंघितांक्षण ॥ अग्रजातीविप्रआ
पण ॥ वेदशास्त्रादिआकर्ण ॥ अध्यापकनामआपलें ॥ २३ ॥ श्रीगुरूम्हणतीत

यासी ॥ वेदशास्त्री अभ्यास म्हणसी ॥ आले विप्र चर्चेसी ॥ वाद करीं त्यांसवे ॥ २४
अभिमंत्रोनि विभूती ॥ त्याचे सर्वांगी प्रोक्षिती ॥ प्रकाशली ज्ञानज्योती ॥ त्यानरा
सी परियेसा ॥ २५ ॥ जैसे मानससरोवरास ॥ वायस जातां होती हंस ॥ तैसा गुरुहस्त
स्पर्शा ॥ पतित झाला ज्ञानराशी ॥ २६ ॥ नरसिंहसरस्वती जगद्गुरू ॥ त्रयमूर्तीचा
अवतारू ॥ अस्तानी लोक म्हणती नरू ॥ तेचि जाती अधःपाती ॥ २७ ॥ तेणे पुरि
पतितासी ॥ ज्ञान झाले परियेसी ॥ वेदशास्त्र सांगावयासी ॥ म्हणो लागला ते
येवेळी ॥ २८ ॥ जे आले चर्चेस विप्र ॥ भयभीत झाले फार ॥ जिव्हा तुटोनि झाले

बधिर ॥ हृदयशिळावत झाले ॥ २९ ॥ विमथरथराकांपती ॥ श्रीगुरुचरणी लोक
ती ॥ आपली आतां काय गती ॥ जगज्योती स्वामियां ॥ ३० ॥ श्रीगुरुद्रोही झालें आण
धिःकारिले ब्राह्मण ॥ तूं अवतार गौरीरमण ॥ क्षमा करणे स्वामियां ॥ ३१ ॥ वेष्टोनि
यां माया पाशी ॥ झालो महा तामसी ॥ निरेखावे कृपेसी ॥ क्षमा करणे स्वामियां ॥ ३२
तूं रूपपाळ सर्वभूती ॥ आमुचे दोषनाणी चित्ती ॥ आम्हां घावी उद्धारगती ॥ म्हणो
नि चरणी लागती ॥ ३३ ॥ एरवादे समयी लीलेसी ॥ पर्वत करिशि तृणासरसी ॥ प
र्वत पहाता कोपेसी ॥ भस्म करिसी निर्धार हा ॥ ३४ ॥ तूं त्विसृष्टी स्थापिसी ॥ तूं त्विस

र्वचि पोषण करिसी ॥ तूंचि कर्ता प्रळयासी ॥ त्रिमूर्ति जगद्गुरू ॥ २५ ॥ तव महिमा
वर्णावयासी ॥ मती नाही आम्हासी ॥ उद्धारावें दीनासी ॥ शरण्यां गतां वरप्रदा ॥ २६ ॥
ऐसें विप्र विनवीती ॥ श्रीगुरू त्यासी निरोप देती ॥ तुम्ही क्षोभविला भारती ॥ त्रि
विक्रम महामुनी ॥ २७ ॥ आणीक असा बहुत दोषी ॥ निंदिले सर्व विप्रासी ॥ पावा
ल जन्म राक्षसी ॥ आपली जोडी भोगावी ॥ २८ ॥ आपले अर्जित आपणासी ॥ भो
गिजे पुण्य पापासी ॥ निष्कृती नव्हतां क्रियमाणासी ॥ मती नाही परियेसा ॥ २९ ॥
श्रीगुरूवचन ऐकोनी ॥ लागती विप्र दोघे चरणी ॥ केवी उद्धरो भवार्णवी ॥ म्हणो

निघां विनविती ॥ ४० ॥ श्रीगुरुनाथ कृपामूर्ती ॥ त्या विप्राते निरोप देती ॥ ब्रह्मराक्षस
होवोनि ख्याती ॥ कर्मभोग द्वादशाब्द ॥ ४१ ॥ अनुतप्त झालिया कारण ॥ शुद्धातिरूप
असाल जाण ॥ जो कां शुकनारायण ॥ प्रथम वाक्य म्हणतसे ॥ ४२ ॥ तुमचे पापक्ष
य होतां ॥ विद्वज्जन येतील अवचितां ॥ पुढील वाक्य तुम्हा सांगतां ॥ उद्धार गती होई
ल ॥ ४३ ॥ आतां जावे गंगेसी ॥ स्थान बरवे बेसावयासी ॥ म्हणोनि निरोपिती त्यासी ॥ गे
ले विप्र त्यावेळी ॥ ४४ ॥ निघता ग्रामाबाहेरी ॥ हृदयशूळे अपरंपरी ॥ जातां क्षण
न लागतां नदीतीरी ॥ विप्र पंचत्व पावला ॥ ४५ ॥ आपणे केल्या कर्मासी ॥ प्रयत्न

नाहि आणि कासी ॥ ऐसे विप्र तामसी ॥ आत्मघात कीं तेचि जाणा ॥ ४६ ॥ श्रीगुरु व
चनें जेणें परी ॥ अन्यथा नव्हे निर्धारी ॥ झाले राक्षस द्विजवरी ॥ बारा वर्षी गती पाव
ले ॥ ४७ ॥ विप्र पाठविले गंगेसी ॥ मागे कथा वर्तली कैसी ॥ नामधारक शिष्यासी
सिद्ध सांगे अवधारा ॥ ४८ ॥ पतित झाला महाज्ञानी ॥ जातिस्मरण सप्तजन्मी ॥ पू
र्वी पार विप्र म्हणोनि ॥ निर्धार केला मनांत ॥ ४९ ॥ नमन करूनि श्रीगुरूसी ॥ विन
वी पतित भक्तीसी ॥ अज्ञान मायातिमिरासी ॥ ज्योतिरूप जगद्गुरु ॥ ५० ॥ विप्र हो
तो पूर्वी आपण ॥ केवी झालो जातिहीन ॥ सांगा केजी विस्तारोन ॥ त्रिकाळज्ञान अंतरसा

क्षी॥५१॥ जन्मांतरीचे अशेष॥ काय केले असती महादोष॥ की द्वेषिला आपण महे
श॥ नृसिंहसरस्वती सांग पां॥५२॥ ऐसे वचन ऐकोनी॥ सांगती गुरु प्रकाशुनी॥ म्ह
णोनि सांगती सिद्धमुनी॥ नामधारक शिष्यासी॥५३॥ म्हणोनि सरस्वती गंगाधर॥
सांगे गुरुचरित्र विस्तार॥ पुढील कथा ऐकतां नर॥ पतित होय ब्रम्हज्ञानी॥५४॥ ऐ
सी पुण्य पावन कथा॥ ऐकतां उद्धार अनाथा॥ पावे चतुर्विधपुरुषार्था॥ निश्चये
सी जाण पा॥५५॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते नृसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिद्धनामधा
रकसंवादे पतितोद्धरणं नाम सप्तविंशोऽध्यायः॥२७॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु

श्रीगणेशायनमः ॥ नामधारक म्हणे सिद्धासी ॥ पुढील कथा सांगआम्हसी ॥ उल्हास माझे मानसी ॥ गुरुचरित्र अति गोड ॥ १ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारका ॥ कथा असे अलौकिका ॥ दोष जातील देखा ॥ ज्ञानज्योती प्रकाशे ॥ २ ॥ श्रीगुरु म्हणती पतितासी ॥ आपलें पूर्वजन्म पुससी ॥ सांगेन ऐक परियेसी ॥ चांडाळजन्म होणार मती ॥ ३ ॥ पुण्य पापाची गती ॥ आपले अर्जित भोगिती ॥ कर्मविपाकी असे ख्याती ॥ नीच श्रेष्ठ कर्मानुसारी ॥ ४ विप्र क्षत्रिय वैश्य शूद्र वर्ण ॥ यांचे पासून चांडाळ वर्ण ॥ उपजला असतां श्रेष्ठहीन जातीविभाग कर्मापरी ॥ ५ ॥ विप्रास्त्रियेपासि ऐका ॥ शूद्र जाय व्यभिचारिका ॥ पिउ

पजे तो चांडाळि का ॥ सोब्ळावी जाती ॥ ६ हे मूळ्ळऽसतीचे लक्षण ॥ नानादोषांचे आ
चरण ॥ तेणे हीनजन्म घेणे ॥ विप्रादि चारी वर्णासी ॥ ७ ॥ त्या दोषाचा विस्तार ॥ सांगतो
कीस विस्तर ॥ विप्र करिता अनाचार ॥ जन्म हीनजातीसी ॥ ८ ॥ गुरू अथवा मातापिता
साजेनि जायतत्वता ॥ चांडाळ जन्म होय निरुता ॥ सोडितां कुलस्त्रियेसी ॥ ९ ॥ कुळदे
वता सोडेनि निका ॥ पूजा करी आणिका ॥ तो चांडाळ देखा ॥ सदो अन्टत वदतां ॥
१० ॥ सदा जीवहिंसा करी ॥ कन्याविक्रय मनोहरी ॥ लटिके आपण प्रमाण करी ॥ चां
डाळ तोहि जाणा ॥ ११ ॥ शूद्रहस्ते करी भोजन ॥ अश्व विक्रय करी ब्राह्मण ॥ तो वि

चांडाळहोयजाण॥सदाशूद्रसंपर्के॥१२॥शूद्रस्त्रियेचाकरीसंग॥नित्यअसतांदा
सीभोग॥गृहभांडीविकूनत्याग॥देवपितृकर्मत्यागी॥१३॥तोपावेहीनजाती॥कोणि
अग्निरानीघालिती॥गायवासरासीबिघडकरिती॥वेगळीकरितीस्वआगे॥१४॥
सोडिआपल्माजननीते॥आणिपितालेकराते॥वेगळीकरितीआपुल्याहस्तें॥
तोहिजनीचांडाळ॥१५॥बैलावरीविप्रबैसे॥शूद्रांन्नजेवीहर्षे॥चांडाळहोयभ
रवसे॥ऐसेम्हणतीश्रीगुरु॥१६॥विप्रतीर्थासजावोना॥श्राद्धतोनकरीचजाण
परान्नप्रतिग्रहादारुण॥करीतोहोयचांडाळ॥१७॥षट्कर्मेरहितविप्रदेखा॥क

पिलागायीचेदुग्धएका ॥ नकरितांअभिषेका ॥ क्षीरपानजोकरी ॥ १८ ॥ तोहिपावेचां
डाळयोनी ॥ तुळसीपत्रेओरपोनी ॥ पूजाकरीदेवालागोनी ॥ शालिग्रामभूद्रेभजलि
या ॥ १९ ॥ नसेवीचमातापिता ॥ त्यजित्यासिप्रतिपाळितां ॥ चांडाळहोवोनिजन्मतां ॥
सहस्रजन्मीकृमीहोय ॥ २० ॥ पहिलीएकस्त्रीअसतां ॥ दुजीकरूनितिसीत्यजितां ॥ हो
यजन्मत्यासिपतिता ॥ आणिकसांगेनएकनूवल ॥ २१ ॥ श्रमोनितआलाअसे
तां ॥ वेदम्हणऊनीअन्नघालितां ॥ जन्मपावेतत्वतां ॥ चांडाळहोया ॥ २२ ॥ यो
ग्यविप्रासिनिंदिती ॥ आणिकजातीपूजिती ॥ चांडाळयोनिजाती ॥ वृत्तिलोपके

लिया ॥ २३ ॥ तळी विहिरी फोडी मोडी ॥ शिवालयी पूजा तोडी ॥ ब्राह्मणाची घरे मोडी
तो हि जन्मे पतिताकुळी ॥ २४ ॥ स्वामिगुरुस्त्रियेसी ॥ शत्रुमित्रविश्वासस्त्रीसी ॥
जो करी मभिचारासी ॥ तो हि जन्मे पतितगृहीं ॥ २५ ॥ सोघी स्त्रियात्जयासी ॥ त्यांत दे
विप्रपंक्चेसी ॥ अतिथी आलिया अस्तमानासी ॥ ग्रास न दे तो पतित ॥ २६ ॥ त्रिसंध्या
समग्री देखा ॥ जो विप्र जेवी अविवेका ॥ भाक देऊनी फिरे निका ॥ तो जन्मे पतित ॥
२७ ॥ राजे देती भूमिदान ॥ आपण घेती हिरोन ॥ संध्याकाळी करी शयन ॥ तो हि हो
य पतित ॥ २८ ॥ वैश्वदेवकाळी अतिथीसी ॥ जो करी दुष्टोत्तरेसी ॥ अन्न न देतां त्यो

३ सी॥ जन्म दुष्ट तो पावे॥ २९॥ गंगातीर्थाची निंदा करी॥ येकादशी भोजन करी॥ स्वामी स.
मोडी समरी॥ चांडाळ योनीत याजन्म॥ ३०॥ स्त्रीसंभोग पर्वणीसी॥ अथवा श्रीहरी
दिवसी॥ वेदाशिक वीभ्रष्ट्रासी॥ चांडाळ योनी जन्म पावे॥ ३१॥ मृत्यु दिवसी न करी श्रा
द्धा॥ केले पुण्य सागे प्रसिद्धा॥ वाटे करासि करी भेदा॥ चांडाळ योनि जन्म पावे॥ ३२॥ श्री ॐ
ष्य काळी उन्हाळ्यांत॥ पोई घाली अरण्यांत॥ तेथे विघ्न जो करित॥ तो जन्मे चांडा
ळ योनी॥ ३३॥ नाडी न कळता वैद्य की॥ जाणोनि औषधी आणिकी॥ तो होय महा ३
पातकी॥ चांडाळ योनीत संभवे॥ ३४॥ जारण मारण मोहनादी॥ मंत्र जपती कुबुद्धी

जन्मा चांडाळ होय त्रिशुद्धी ॥ वेदमार्ग त्यजितां विप्र ॥ ३५ ॥ श्रीगुरूसी नर म्हणे कोण ॥ ह
रिहराते निंदिता जाण ॥ अन्य देवताचे पूजन करून ॥ तो नर पतित होय ॥ ३६ ॥ ब्राम्ह
ण क्षत्रिय वैश्य शूद्र ॥ आपले कर्म त्यजुनि नरेंद्र ॥ आणिक कर्म आचरी दरिंद्र ॥ तो हि
होय चांडाळ ॥ ३७ ॥ शूद्रापासोनि मंत्र शिके ॥ त्यासि पडतील सर्व पातके ॥ गमोद
कक्षीरोदके ॥ श्वान चर्मी घातले परी ॥ ३८ ॥ विधवा स्त्रीशी संग करी ॥ शिव्यादे उ
निजेऊं घाली ॥ श्राद्ध दिनी पिंड न घाली ॥ चांडाळ योनी तो जन्मे ॥ ३९ ॥ माता पि
ता गुरु द्वेषी ॥ तो जन्मे चांडाळ योनिसी ॥ आणिक जन्म पावे वेश्योदरासी ॥ उपजे

हीन परियेसी ॥ ४० ॥ गुरूची निंदा करी हर्षी ॥ करी विप्र विद्वेषासी ॥ वेद चर्चा गर्वेसी ॥ तो
होय ब्रम्हराक्षस ॥ ४१ ॥ भजन करी गुरु देवतां ॥ दुजे देवा निंदितां ॥ होय अपस्मारी त
त्वतां ॥ दरिद्र रूपे पीडा भोगी ॥ ४२ ॥ माता पिता गुरु वर्जुन ॥ वेगळा होय घेउन स्त्री आ
पणा ॥ वेरडाचे पोटी उपजोन ॥ रोगी होऊन राहातसे ॥ ४३ ॥ सदा वेद दोषी आपण ॥
अवमानीत ब्राम्हण ॥ कर्मभ्रष्ट होय आपण ॥ मूत्रकृच्छ्र रोगी होय ॥ ४४ ॥ लोका
चे वर्म काढी आपणा ॥ सदा करी उपार्जन ॥ हृदय रोगी होय जाण ॥ महा कष्ट भोगित
से ॥ ४५ ॥ गर्भपात करी स्त्रियेसी ॥ वांझ होउनी उपजे परियेसी ॥ पुत्र म्रालिया मर

तीत्वरेसी ॥ गर्भपात करूनये ॥ ४६ ॥ धर्मशास्त्रादि पुराण ॥ सांगतां नायके जाण ॥ अधि
क जेवितां द्वेषी भाषण ॥ बहिराढ होवोनि उपजे ॥ ४७ ॥ पतितासी करीत ढा ॥ मर्दभज
न्मे तत्वता ॥ यवनापासी औषध घेतां ॥ मृग योनी जन्मे तो ॥ ४८ ॥ ब्रह्महत्या केल्या
जरी ॥ क्षयरोगी तो निर्धारी ॥ सुरापानी ओकखापरी ॥ श्यामदंत उपजेल ॥ ४९ ॥ सुव
र्ण चोरी केल्यासी ॥ विरूपी तो निश्चयेसी ॥ दृष्टी करी गुरुस्त्रीसी ॥ कुष्टी होय तो नर ॥
५० ॥ अश्ववध गोवध करितां ॥ वांझ होईल निश्चितां ॥ सदा पावे अनुतप्तता ॥ दोषका
हीनाहीयासी ॥ ५१ ॥ विश्वासघातकी परियेसी ॥ जन्म होय एसा त्यासी ॥ अन्न न देता

आणि कासी ॥ पडे तयासी अरुची ॥ ५२ ॥ सेवक एकाचा चालवोन ॥ घेवोनि जाती
जे जन ॥ त्यासी होय जाण बंधन ॥ कारागृही भोगितसे ॥ ५३ ॥ सर्प मारितो जो नर ॥ तो स
र्प होवोनि पडे निर्धार ॥ ऐसे दोष अपार ॥ आतां चोरी सांगेन ॥ ५४ ॥ स्त्रियांते चोरूनी
जाय ॥ मतिहीन जन्म होय ॥ सदा क्लेशी आपण होय ॥ अंती जाय नरकासी ॥ ५५ ॥ सुवर्ण
चोरी नर ॥ परम व्याधिष्ठ निर्धार ॥ पुस्तक चोरिता निर्धार ॥ नेत्र जातील तयाचे ॥
५६ ॥ वस्त्र चोरी करी जरी ॥ रोगी होय निर्धारी ॥ गाणद्रव्य चोरी करी ॥ गंडमाळा होती
तया ॥ ५७ ॥ श्वासोश्वासी असे नर ॥ त्याची वस्तु आणि चोर ॥ सदा सेवी वंधन घोर ॥

ब्रह्मांड पुराणी लिहिले असे ॥ ५८ ॥ परद्रव्यापहार देखा ॥ परदत्तापहार विशेषा ॥ पर
द्वेषी नर ऐका ॥ अपुत्री होवोनि ऊपजे ॥ ५९ ॥ अन्नचोरी केलिया देखा ॥ गुल्म व्याधि
होय ऐका ॥ धान्य नेईल तस्करिका ॥ दुर्गंधि रक्त शरीर ॥ ६० ॥ करी एकादा तेलचोरी
तो दुर्गंधि पावे शरीरी ॥ परस्त्री ब्रह्मस्व अपहारी ॥ ब्रह्मराक्षस जन्म पावे ॥ ६१ ॥
मोती माणिकरल देखा ॥ चोरी करी नर ऐका ॥ हीनजातीसी जन्मा निका ॥ पावे नर अ
वधारा ॥ ६२ ॥ पत्र शाखवादि फळे चोरी ॥ खरुज होय अपरंपरी ॥ रक्त पाणी निर्धारी
गोचीड होय तो नर ॥ ६३ ॥ कांस्य लोह कापूस लवण ॥ तस्करिता नर जाण ॥ श्वेतकुष्ठी

६

होयपूर्ण॥ विचारावेधर्मशास्त्री॥ ६४॥ देवद्रव्यापहारी देखा॥ देवकार्यनाशी अभक्षि
का॥ पंडुरोगी तोनिका॥ फळचोर विद्रुपापरी॥ ६५॥ निक्षेपचोरी देखा॥ करिताहोयस
दाशोका॥ धनतस्कर उद्धरेका॥ जन्मपावेतो अवधारा॥ ६६॥ फळेचोर होय वनेचर॥
जळचोर होय लांडगाथोर॥ ग्रहोपकरणेतस्कर॥ काकजन्म तो पावे॥ ६७॥ मधुतस्कर
अवधारी॥ जन्मपावे होयबारी॥ रंगरसकरी चोरी॥ कुष्टी होय पर्येसा॥ ६८॥ गुरुम्ह
णतीपतितासी॥ जन्मपावे ऐसा यांदोषी॥ आतां व्यभिचारिणीसी॥ शांतिपर्वी बोलिले॥
६९॥ परस्त्री आलिंगिली यादेखा॥ शतजन्म श्वाननिका॥ पुढे सर्पजन्म निःशंका॥ पा

६

वेभोगीअवधारा ॥ ७० ॥ परयोनी पाहे दृष्टीने ॥ जन्मे तो अधत्वव्यापणे ॥ बंधुभार्या
सपर्क करणे ॥ गर्दभजन्म तो पावे ॥ तो हि जन्म सोडोनी ॥ निघोनि जाय सर्पयोनी ॥ पु
न्हा नरका जावोनी ॥ नाना कष्ट भोगितसे ॥ ७२ ॥ सखा भार्या सवे ऐका ॥ मातुळस्त्री
असे विशेखा ॥ येखादा करी संपर्का ॥ श्वानयोनी जन्म पावे ॥ ७३ ॥ परस्त्रियाचे वद
न ॥ न करावे अवलोकन ॥ कुबुद्धी करिता निरीक्षणु ॥ चक्षुरोगी इह जन्मी ॥ ७४ ॥ आ
पणा असे शूद्रजाती ॥ विप्रस्त्रीसी भोगी रती ॥ ती दोघे हि कृमी होती ॥ विष्टेमाजी अ
वधारा ॥ ७५ ॥ सदां शूद्रसंपर्क करी ॥ ते चि स्त्री व्यभिचारी ॥ जन्म पावे होईल कुतरी

महादोष वोलिलासे ॥ ७६ ॥ ऐसे तया पतिताप्रती ॥ श्रीगुरू आपण निरोपिती ॥ ऐकता
होय त्रिविक्रमभारती ॥ प्रसन्न केला श्रीगुरूसी ॥ ७७ ॥ स्वामी निरोपिले धर्म सकळ
ऐकता होय मन निर्मळ ॥ जरी घडले एकवेळ ॥ पाप जाय कवणापरी ॥ ७८ ॥ श्रीगु
रू म्हणती त्रिविक्रमासी ॥ प्रायश्चित्त असे पापासी ॥ पश्चात्ताप होय ज्यासी ॥ पाप
नाही सर्वथा ॥ ७९ ॥ पाप असे थोर केले ॥ अंतःकरणी असे खोचले ॥ त्यासी प्राय
श्चित्त भैले ॥ कर्मविपाकी बोलिले ॥ ८० ॥ प्रायश्चित्ताची विधाने ॥ सांगेन ऐका स्थी
र मने ॥ अनेक ऋषीच्या वचने ॥ ती सागेन ऐका तुम्ही ॥ ८१ ॥ प्रथम घावा ब्रम्हदंड ॥

म्हणे होय पापखडा। गोदाने सालं कृत अखडा। अशक्त तरी द्रव्य घावे। ८२। निष्क अथवा धनिष्क। सूक्ष्म पापा पावनिष्क। स्थूळ सूक्ष्म पापशुद्धी। तेणे विधी द्रव्य द्यावे। ८३। अज्ञानकृत पापासी। पश्चात्तापे शुद्ध परियेसी। गुरुसेवा तत्परसी। केलिया गुरू निवारी। ८४। नेणता पाप केलियासी। प्रायश्चित्त परियेसी। प्राणायाम द्विशत तेसी। पुण्यतीर्थी दाहा स्नाने। ८५। तीन गुजा सुवर्ण घावे। नदीतीर दोन गावे। सौम्यपतक याची भावे। जाती पापे परियेसी। ८६। स्त्रीपुरुष दोघान। एक पाप करितां निश्चित। दोघे हि पडती दोषात। दोघानी प्रायश्चित्त आचरावे। ८७। आणि कर एक अ

सेप्रकार ॥ जेणे पाप होय दूर ॥ गायत्री जप दाहा सहस्त्र ॥ करावा तेणे वेद मंत्रे ॥ ८८
याचे नाव गायत्री कृच्छ्र ॥ महादोषी करी पवित्र ॥ सकळ कामना सिद्धि होत ॥ श्रीगुरु सां
गती त्रिविक्रमासी ॥ ८९ ॥ प्राजापत्य कृच्छ्र देखा ॥ ऐसे असती विशेषो ॥ भोजन करा
वे भुक्त एका ॥ अथवा अयाचित भिक्षा ॥ ९० ॥ उपवास तीन दिवस ॥ स्मरावे गुरुचर
णासा ॥ येणे जाती सौम्य दोषा ॥ जे आपणा सामान्या ॥ ९१ ॥ अतिकृच्छ्र असे एका ॥ ए
कविन्ते मुनी एका ॥ दोष असती सामान्यक ॥ अज्ञाने विकेलिया ॥ ९२ ॥ अन्न घ्यावे
ग्रास सप्तविंशती ॥ बारा रात्री निश्चिती ॥ दोनी ग्रास तया प्रती ॥ अयाचित अन्न घ्या

वे ॥ ९३ ॥ ऐसे सौम्य पातकासी ॥ जे विधी असती परियेसी ॥ मास एक नेमेसी ॥ अंजुली
एक जेवावे ॥ ९४ ॥ उपवास तीन करावे देखा ॥ प्रकार सांगेन आणिका ॥ तीन दिन उपो
षका ॥ एत पारणे करावे ॥ ९५ ॥ तीन दिवस घृत घेवोनी ॥ क्षीर घ्यावे दिवस तीनी ॥ तीन
दिवस वायुभक्षोनी ॥ पुन्हा क्षीर एकवीस दिवस ॥ ९६ ॥ एकादा जो अशक्त ॥ तयासी हे
चिव्रत ॥ तीळ गूळ कला त्या पीठे ॥ उपवास करावा ॥ ९७ ॥ पूर्णकृछ्र करा ऐसा ॥ पूर्णो
दक घ्यावे प्रति दिवसा ॥ करावे तितके उपवासा ॥ पश्चात्तापे प्राशन कीजे ॥ जांभुळबि
ल्व अश्वत्थ कुशोदक बिंदु नित्य ॥ पान करावे सत्य ॥ पूर्णकृछ्र परियेसा ॥ ९८ ॥ आणि

क एक प्रकारा॥ करी चांद्रायण आचरा॥ कुकुट अंड प्रमाण आहारा॥ ग्रास ध्यावा क्षय वृद्धी॥ १००॥ अमावास्येसि एक ग्रास॥ पोणिमेसी पंचदशा॥ कृष्ण पक्षी उतरतां हर्षे दुजे दिनी हविष्यान्न॥ १॥ आधले पाप प्रगटूना॥ उच्चारावे भाव धरूना॥ पश्चात्तापें जकोन॥ पाप जाय अवधारा॥ २॥ आतां सांगेन तीर्थकृछ्र॥ यात्रा करावी पवित्र॥ वाराणसी श्वेतपर्वता॥ स्नान मात्रें पापें जाती॥ ३॥ वरकुंड तीर्थ गलियासी॥ गायत्री जप सहस्त्रेसी॥ पाप जाय त्वरितेसी॥ कृतघ्नादि पातके॥ ४॥ समुद्र श्वेत वंधेसी॥ जप करणे गायत्रीसी॥ भ्रूणहत्या पापनाशी॥ अगस्तीच्या वचने॥ ५॥ विधिपूर्वक शुचीसी॥ समु

द्वी श्वेतबंधासी ॥ ब्रह्महत्या पापे नासी ॥ एक त्रिविक्रमा निश्चितपे ॥ ६ ॥ लक्ष गायत्रीज
प केलिया ॥ सुरापान जायलया ॥ स्वर्ण चोरि केलिया ॥ सात लक्ष जपावे ॥ ७ ॥ अष्टल
क्ष जपासी ॥ सर्व पापाते नासी ॥ आतां सांगेन परियेसी ॥ वेदाक्षरे पाप दूर ॥ ८ ॥ पवमा
न सूक्त चत्वारी ॥ पठण करितां ब्रह्महत्या दूरी ॥ इंद्रमित्र निर्धारी ॥ एक मास जपावे ॥
९ ॥ सुरापानादि पातके ॥ जातील येणे विशेषे ॥ पठण केलिया पातके ॥ गुरुतल्पादि
प हरती ॥ १० ॥ पावमान अन्नसूक्ते ॥ शुनःशेपनावाते ॥ मास एक पठणाते ॥ स्वर्ण
चोरी पाप जाय ॥ ११ ॥ पंच मासकी साहा मास ॥ मिता हा करुनी पुरुष ॥ पूरुषसूक्ते

१०

कर्मनाश॥ पंचमहापापेनासती॥१२॥ त्रिमधूमणि जे मंत्रसूक्ते॥ सुपर्णा त्रीणि मंत्रे॥ समस्तपापा प्रायश्चित्ते॥ नांचिकीर्तजपावे॥१३॥ नारायणपन्नदेखा॥ जपावे भक्तिपूर्वकां॥ नासीपंच महापातका॥ प्रीतिपूर्वक जपावे॥१४॥ त्रिपदा नाम गायत्रीसी॥ जपतीजे भक्तीसी॥ तद्विष्णोः अघमर्षणोसी॥ सप्तजन्म पापजाय॥१५॥ अपामेध्यपन्नासी॥ तद्विष्णोनाम सूक्तेसी॥ जपतीजन भक्तीसी॥ सप्तजन्मापापजाय॥१६॥ आणिकअसेविधान देखा॥ अज्ञानकृतदोषादिकां॥ अनुनप्रहोवोनि विशेषा॥ पंचगव्यप्राशन कीजे॥१७॥ गोमूत्र गोमयक्षीर॥ दधि घृतकुशसार॥ विधिमंत्रे घ्यावे निर्धार॥ पहिले

१०

दिनी उपवास ॥ १८ ॥ नील वर्णीचे गोमत्र ॥ कृष्णा गोमय पवित्र ॥ ताम्र गायत्रीचे क्षीर ॥ श्वे
त धेनूचे दधी घ्यावे ॥ १९ ॥ कपिलागायीचे तूप घ्यावे ॥ ऐसे पंचगव्य प्राशन करावे ॥ येके
काचे कूल स्वभावे ॥ सांगेन सर्व अवधारा ॥ २० ॥ गोमूत्र घ्यावे पावशेर ॥ अगुष्ठपर्व गो
मय सर्वी ॥ क्षीर पावणे दोन शेरा ॥ दधि तीन पाव घ्यावे ॥ २१ ॥ घृत घ्यावे पावशेर ॥ ति
तके चि मिळवावे कुशानीरा ॥ घेतां मंत्र उच्चारा ॥ विस्तारोन सांगेन ॥ २२ ॥ कुशा सहित सा
हारसे ॥ एकेकासी मंत्र पृथकू असे ॥ प्रथम मंत्र इरावती असे ॥ इदं विष्णु दुजा देखा
२३ ॥ मानस्तोक मंत्र तिसरा ॥ प्रजापती चतुर्थ अवधारा ॥ पंचम गायत्री उच्चारा ॥

११

साहावीव्याहृती प्रणवपूर्वक ॥२४॥ ऐसे मंत्रोनि पंचगव्य ॥ घ्यावे अनुत्तमूरएकभा
वे ॥ अस्थिगतं चर्मगत अपूर्वे ॥ पापे जाती अवधारा ॥२५॥ गायी न मिळता इतके जिन
सी ॥ कपिला मुख्य परियेसी ॥ दर्शनिच दोष नासी ॥ कपिला गायी उत्तमू ॥२६॥ महा
पातक नावे ॥ ब्रम्हहत्या सुरापान जाणावे ॥ स्वर्णस्तेय गुरुतल्पक जाणावे ॥ पांचवा
त्यासवे मिळाला ॥२७॥ चौघे पातकी देखा ॥ पांचवा तया मिळता देखा ॥ त्यांसहि
पंच पातका ॥ आहे तो पापी ॥२८॥ सुरापानी ब्रम्ह घातकी ॥ स्वर्णस्तेय गुरुतल्पकी
पांचवा महापातकी ॥ जो सानुकूळ मिळे तो ॥२९॥ ऐसे पातक घडे त्यासी ॥ प्रायश्चित्त

११

परियेसी ॥ श्रीगुरु संतोषी ॥ अनुग्रह हे पुनीत ॥ ३० ॥ ऐसे श्रीगुरू त्रिविक्रमासी ॥ प्राय
श्चित्त सांगती परियेसी ॥ सकळ विप्र संतोषी ॥ ज्ञान प्रकाश होती ॥ ३१ ॥ एखादा मि
केल शास्त्रज्ञ ॥ स्वधर्माचारे अभिज्ञ ॥ त्याचा अनुग्रह पापघ्न ॥ पुनीत होय अवधारा
३२ ॥ श्रीगुरु म्हणती पतितासी ॥ पूर्वी तू विप्र होतासी ॥ मातापिता गुरु द्वेषी ॥ तेणे दोषे
चांडाळ जन्म ॥ ३३ ॥ आता सांगतो एक ॥ स्नान संगमी मास एक ॥ कल्प दोष जाती नि:
शंक ॥ पुन्हा विप्रजन्मासी ॥ ३४ ॥ पतित म्हणे स्वामीसी ॥ तव दर्शने आम्हासी ॥ काव[illegible]
ळजातां मानसासी ॥ राजहंस तो होतसे ॥ ३५ ॥ तैसें तव दर्शनमात्रें ॥ पवित्र झाली सक

ळगात्रें ॥ नारावे आनां सुपात्रें ॥ शरणांगतासी ॥ ३६ ॥ परिस लागतां लोखंडासी ॥ सु
वर्ण होय तत्क्षणेसी ॥ सुवर्ण मागुती लोहकेसी ॥ केवी मिळे स्वामिया ॥ ३७ ॥ तव दर्श
न सुधारसी ॥ आपणा झाली ज्ञानराशी ॥ अभिमंत्रोनि आम्हासी ॥ विप्रामध्ये मिळ
वावें ॥ ३८ ॥ ऐकोनि तयाचे वचन ॥ गुरु बोलती हांसोन ॥ तव देह जातिहीन ॥ विप्र
केवी म्हणतील ॥ ३९ ॥ पतित त्याच्या गृहासी ॥ उपजोनि तूं वाढलासी ॥ ब्रम्हत्व केवी
पावसी ॥ विप्र निंदा करतील ॥ ४० ॥ पूर्वी ऐसा विश्वामित्र ॥ क्षत्रियवंशी गाधिपुत्र
तपोबलें म्हणवी पवित्र ॥ म्हणे तो विप्र आपणा ॥ ४१ ॥ ब्रम्हयाची शतवर्षे ॥ तपके

ळेमहाक्लेशो॥ करोनिबळेम्हणवीतसे॥ ब्रह्मऋषीआपणा॥ ४२॥ इंद्रादिसुरवरांसी
विनविताझाला परियेसी॥ आपणातेंब्रम्हऋषी॥ म्हणोनिबोलाम्हणतसे॥ ४३॥
देवम्हणतीत्यासी॥ आम्हागुरुवशिष्टऋषी॥ जरीबोलेब्रम्हऋषी॥ तरीआम्ही
अंगिकारूं॥ ४४॥ मगत्यावसिष्टासी॥ विनवीविश्वामित्रऋषी॥ विप्रम्हणाआपणा
सी॥ केलेतपबहुकाळ॥ ४५॥ वशिष्टम्हणेविश्वामित्रा॥ क्षत्रियतापसअपात्र॥ दे
हटांकोनिमगपवित्रा॥ विप्रकुळीजन्मावे॥ ४६॥ मगतुझाहोईलव्रतबंध॥ होईल
गायत्रीप्रबोधा॥ तधीतुवांहोसीशुद्ध॥ ब्रम्हऋषीनामतुझे॥ ४७॥ कांहीकेलियान

म्हणे विप्र ॥ मग कोपला विश्वामित्र ॥ वसिष्ठाचे शत पुत्र ॥ मारिता झाला तये काळी ॥ ४८ ॥
ब्रह्मज्ञानी वशिष्ट ऋषी ॥ न के कदा तामसी ॥ अथवा न म्हणे ब्रह्मऋषी ॥ तया विश्वामि
त्रासी ॥ ४९ ॥ तंव तो एके दिवसी ॥ विश्वामित्र कोपासी ॥ हाती घेवोनि पर्वतासी ॥ घालो आ
ला वसिष्ठावरी ॥ ५० ॥ बिचार करीत मागुती मनी ॥ जरी वधी न वसिष्ठ मुनी ॥ आपणाते
न म्हणती कोणी ॥ ब्रह्मऋषी म्हणोनिया ॥ ५१ ॥ इंद्रादि देव सह ऋषी ॥ म्हणती वसिष्ठ
वा वेयु सरसी ॥ आपण म्हणो ब्रह्मऋषी ॥ अन्यथा नाही म्हणोनिया ॥ ५२ ॥ ऐसा वसि
ष्ठ मुनीस ॥ मारितां यासी फार दोष ॥ म्हणोनि टांकी गिरिवरास ॥ भूमिवरी परियेसा ॥ ५३ ॥

अनुतप्त झाला अतःकरणी ॥ वसिष्टा ते ओळखोनि ॥ ब्रम्हऋषी म्हणोनि ॥ पा
चारिले तये वेळी ॥ ५४ ॥ सतोषोनि विश्वामित्र ॥ म्हणे वोले बोलिला पवित्र
म्हणे माझे घरि अन्न मात्र ॥ तुम्ही घ्यावे स्वामिया ॥ ५५ ॥ सतोषोनि वासिष्ट ॥
तया लागी बोलत ॥ म्हणे शरीर होनि भ्रात ॥ सूर्यकिरणी पचवावे ॥ ५६ ॥ वि
श्वामित्रे आगि कारिले ॥ सूर्यकिरणे देह जाळिले ॥ सूर्यकिरणी तापले
देह सर्वभस्म झाला ॥ ५७ ॥ विश्वामित्र महामुनी ॥ अति सामर्थ्य अनुष्ठानी ॥
पहिला देह जाळोनी ॥ नूतन देह धारियेला ॥ ५८ ॥ ब्रम्हर्षी तिथोन ॥ विश्वामि

त्र झाला जाण ॥ सकळांसि मान्य ॥ महाराज ॥ ५९ ॥ मग म्हणती सकळ मुनी
विश्वामित्र ब्रम्हज्ञानी ॥ ब्रम्हर्षि म्हणोनी ॥ झाला त्रिभुवनी प्रख्यात ॥ ६० ॥ याका
रणे तवदेह ॥ विसर्जावा जुनेइह ॥ अनुलक्षतयभाव ॥ ब्रम्हकुळ भाविसी ॥
६१ ॥ ऐसे त्यां पतितासी ॥ बोधितो गुरु परियेसी ॥ ला घले स्मरवल्यासी ॥ त्यास्वा
मेनासी न ये काही ॥ ६२ ॥ निधान सापडे दरिद्र्यासी ॥ तो घरी जीवेशी ॥ अमृत
सांपड तो रोग्यासी ॥ का सांडील जीवित्वा ॥ ६३ ॥ ये खादे ढोर उपवासी ॥ पावे तृ
ण विराडासी ॥ तेथोनि जावया त्यासी ॥ मन न कै सर्वथा ॥ ६४ ॥ तैसे त्या पतितासी

लागले ध्यान गुरूसी ॥ न जाय आपल्या मंदिरासी ॥ विप्र आपण म्हणतसे ॥ ६५ ॥ इतके
होतां ते अवसरीं ॥ आली त्याची पुत्रनारी ॥ म्हणो लागली अपस्मारी ॥ याकारणे झाली
की ॥ ६६ ॥ जवळ येतां स्त्रियेसी ॥ स्पर्शो न को म्हणे त्वरेसी ॥ कोपे करुनि मारावयासी
जात असे तो पतित ॥ ६७ ॥ दुःख करी त्याची भार्या ॥ दुरूनि नमी गुरुपायां ॥ पती मा
ते सोडोनिया ॥ जातो आतां काय करूं ॥ ६८ ॥ कन्यापुत्र मज बहुत ॥ तया कोण पाळि
त ॥ आम्हा सांडोनि जातोसि किमर्थ ॥ सांगा तयासी स्वामिया ॥ ६९ ॥ जरी न सांगाल
स्वामि त्यासी ॥ त्यजीन प्राण पुत्रासरसी ॥ येरवी आपणाते कोण पोसी ॥ अनाथ मी

स्वामियां ॥ ७० ॥ ऐकोनि तियेचे वचन ॥ गुरू बोलती हासोन ॥ त्यानराते बोलावो
न ॥ सांगता तिपरियेसा ॥ ७१ ॥ गुरु म्हणती पतितासी ॥ जावे आप त्याघरासी
पुत्र कलत्रक्षोभतां दोषी ॥ तूं तेकेवी गति होय ॥ ७२ ॥ यासंसारी जन्मोनियां ॥ सं
तोषवावे इंद्रियां ॥ मग पावे धर्म काया ॥ नाहीतरी गति नसे ॥ ७३ ॥ याकारणे
पूर्वीचि जाण ॥ नकरावी आपण अंगना ॥ करोनि त्यागितां पतना ॥ होय निश्च
त परियेसा ॥ ७४ ॥ सूर्यभूमी साक्षीसी ॥ तुवां वरिले स्त्रियेसी ॥ तीसत्यागितां
महादोषी ॥ तूं तेव केगती जाण ॥ ७५ ॥ श्रीगुरुवचन ऐकोनी ॥ विनवीतसे कर

जोडोनी ॥ केवी होवूं जातिहीन ॥ स्नान होवोनी मागुती ॥ ७६ ॥ गुरू मनी विचारिती
याचे अंगि असे विभुती ॥ प्रक्षालितां लुब्धा होती ॥ अज्ञाने लपावेल ॥ ७७ ॥ ऐसि
मनी विचारूनी ॥ सांगती शिष्याला गोनी ॥ एका लुब्धा पाचारोनी ॥ आणा अ
तित्वरेसी ॥ ७८ ॥ तया ग्रामी द्विज एक ॥ करी उदीम वाणिक ॥ तयाते पाचारि
ती ऐका ॥ त्या पतिता संन्निध ॥ ७९ ॥ श्रीगुरू म्हणती त्यासी ॥ उदक घेवोनि ह
स्तेसी ॥ स्नपन करी गा पतितासी ॥ होय अशरू संसारी ॥ ८० ॥ आज्ञा होतां ब्राम्ह
ण ॥ आला उदक घेवोन ॥ त्यावरी घालिता क्षंण ॥ गेली विभूती धुवोनी ॥ ८१ ॥ री

शीरधुतां पतिताचे ॥ झाले अज्ञान त्याचे ॥ मुख पाहातां स्त्रीपुत्राचे ॥ धावत गेला त्यां जव
ळी ॥ ८२ ॥ आलिगितां पुत्रासी ॥ भ्रांत झालो म्हणे त्यासी ॥ का आलो या स्थळासी ॥ तुम्ही
आलां कवण कार्या ॥ ८३ ॥ ऐसा मनीं विस्मय करितां ॥ निघोन घरा गेला पतित ॥ सांगि
तला वृत्तांत ॥ विस्मय सर्वे करिताती ॥ ८४ ॥ इतके झाले कौतुक ॥ पाहाती नगरलो
क ॥ विस्मय करिती सकळीक ॥ म्हणती अभिनव काय झाले ॥ ८५ ॥ त्रिविक्रमु भार
ती मुनी ॥ जो कां गुरुसंन्निधानी ॥ पुसत से बिनवोनी ॥ ऐका श्रोते एकचित्ते ॥ ८६
त्रिविक्रम म्हणे गुरूसी ॥ होता संदेह मानसी ॥ निरोप द्यावा बाळपेसी ॥ विनंती करी

अवधारा ॥८७॥ महापतितजातिहीनजाण ॥ तयाने दिधले दिव्य स्नान ॥ अंगधुतांतक्षण ॥ गेळे स्नान केवीते ॥८८॥ विस्तारेनि आम्हासी ॥ निरोपावे हे पेसी ॥ म्हणोनि लागला चरणासी ॥ भावभक्ती करोनियां ॥८९॥ ऐसे पुसे त्रिविक्रमयती ॥ गुरु तया निरोपिती ॥ त्याचे आंगाची विभूती ॥ धुता गेले स्नान त्याचे ॥९०॥ ऐसा विभूतीचा महिमा ॥ महात्म्य असे पावन ॥ साच होय ब्रह्मपूर्ण ॥ भस्म महिमो अपार ॥९१॥ गुरुवचन ऐकोनी ॥ विनवीतसे त्रिविक्रममुनी ॥ देवगुरुशिरोमणी ॥ भस्ममहिमा निरोपावी ॥९२॥ सिद्ध म्हणे शिष्यासी ॥ भस्म महिमा परियेसी ॥ गुरूसं

गतीविस्तारेसी ॥ एकचित्तेअवधारा ॥ ९३ ॥ म्हणोनिसरस्वतीगंधर ॥ गुरुचरित्र
सविस्तर ॥ ऐकतांहोयमनोहर ॥ सकळाभीष्टेसाधती ॥ ९४ ॥ पुढीलकथापाव
न ॥ सांगेसिद्धविस्तारोन ॥ महाराष्ट्रभाषेकरून ॥ सांगेसरस्वतीगुरुदास ॥ ९५
इतिश्रीगुरुचरित्रामृत ॥ कर्मविपाकभावार्थ ॥ अत्यंतज्ञानप्रशांसित ॥ वि
मोचितपुन्हाकेले ॥ ९६ ॥ इतिश्रीगुरुचरित्रेनरसिंहसरस्वत्योपाख्याने
सिद्धनामधारकसंवादेकर्मविपाककथनंनामाऽष्टाविशोऽध्यायः ॥
श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीगुरुदत्तप्रसन्न ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

श्रीगणेशायनमः॥ नामधारकविनवीसिद्धासी॥ मागीलकथानिरोपिलीसी॥ भ
स्ममहात्म्यश्रीगुरूसी॥ पुसिलेत्रिविक्रमभारतीने॥ १॥ पुढेकथाकवणेपरी
झालीअसेगुरुचरित्री॥ निरोपावेसविस्तरी॥ सिद्धमुनीकृपासिधू॥ २॥ ऐसे
विनवीशिष्यराणा॥ ऐकोनिसिद्धप्रसन्नवदना॥ सांगतसेतयेक्षणा॥ भस्ममहा
त्म्यपरियेसा॥ ३॥ गुरुम्हणेशिष्यासी॥ भस्ममहात्म्यपुससी॥ एकचित्तकरू
निमानसी॥ सावधहोवोनिऐकणा॥ ४॥ पूर्वापारकृतायुगी॥ वामदेवनामेयो
गी॥ प्रसिद्धगुरूतोजगी॥ वर्तनहोताभूमीवरी॥ ५॥ शुद्धबुद्धब्रह्मज्ञानी॥ गृह

ग्रु०च० अ०

१ दाराविवर्जोनि ॥ कामक्रोधादित्यजोनी ॥ हिंडतसेमहीवरी ॥ ६ ॥ संतुष्टनिःस्पृह २७

मौनी ॥ भस्मसर्वांगीलावोनी ॥ जटाधारीअसेमुनी ॥ वलकळवस्त्रव्याघ्राजिन

७ ॥ असेभूमंडळांत ॥ नानाक्षेत्रीहिंडत ॥ पावलाक्रोंचारण्यांत ॥ तेथेसंचारराक्ष

सांचा ॥ ८ ॥ तेयास्थानीअसेएक ॥ ब्रम्हराक्षसभयानक ॥ मनुष्यादिजीवअने

क ॥ भक्षितसेपरियेसा ॥ ९ ॥ ऐशाअघोरवनांत ॥ वामदेवगेलेहिंडत ॥ ब्रम्हरा

क्षसअवचित ॥ गेलाधावोनिभक्षायया ॥ १० ॥ ब्रम्हराक्षसक्षुधाक्रांत ॥ तया १

सिभक्षूधांवत ॥ करकरादांतखात ॥ मुखपसरोनिजवळआला ॥ ११ ॥ राक्ष

सयेतां देखोनि ॥ वामदेव निःशंक मनी ॥ उभा असे महाज्ञानी ॥ पातला राक्षस तया
जवळी ॥ १२ ॥ राक्षस मनी संतोषित ॥ ग्रास बरवा आला म्हणत ॥ भक्षावया धांवत
येवोनियां झगटला ॥ १३ ॥ आलिंगितां तयासी ॥ भस्म लागले राक्षसासी ॥ झाले
ज्ञान तयासी ॥ झाले स्मरण जन्मांतरिचे ॥ १४ ॥ पातक गेले जळोनि ॥ राक्षस झा
ला ब्रम्हज्ञानी ॥ जैसा लागतां चिंतामणी ॥ लोह सुवर्ण होतसे ॥ १५ ॥ मानससरो
वरी निःशेष ॥ काक होय राजहंस ॥ अमृत पाजितां मनुष्यास ॥ देवत्व होय ज्यापरी ॥
१६ ॥ जैसी कां जांबुनदीत ॥ मृत्तिका घालितां कनक होत ॥ तैसा पापी झाला पुनीत ॥

गु० च०

२

अ०

२९

योग्याचे अंगस्पर्शें ॥ १७ ॥ समस्त मिळती कामना ॥ दुर्लभ सत्सुरुषदर्शन ॥ स्पर्श होतां गुरु
चरणा ॥ पापा वेगळा होय नर ॥ १८ ॥ ब्रम्हराक्षस भयानका ॥ काय सांगों त्याची भूका ॥ गज
तुरंग मनुष्य देखा ॥ सकळ आहार करितसे ॥ १९ ॥ इतके भक्षितां त्यासी ॥ न जाय भूक प
तियेसी ॥ तृषाक्रांत समुद्रासी ॥ प्राशितां तृषा न जाय ॥ २० ॥ ऐसा पापी राक्षस ॥ होतां मु
नीअंगस्पर्श ॥ क्षुधातृषाआलस्य ॥ जावोनि झाला महाज्ञानी ॥ २१ ॥ राक्षस ज्ञानी
होवोनी ॥ लागला मुनीश्वराचे चरणी ॥ त्राहि त्राहि गुरुशिरोमणी ॥ तूं साक्षात ईश्व
रे ॥ २२ ॥ तारी तारी जी मुनीश्वरा ॥ बुडालो अघोर सागरा ॥ उद्धरी मज दातारा ॥ जग

२

दीश्वरा कृपासिंधू ॥ २३ ॥ तव दर्शन मात्रेसी ॥ जळोनि गेल्या पापरासी ॥ तूं कृपाळू भक्तां
सी ॥ तारी तारी गुरुराया ॥ २४ ॥ येणे परी मुनीश्वरास ॥ विनवीतसे ब्रह्मराक्षस ॥ वामदे
व कृपासरसा ॥ पुसो लागले तये वेळी ॥ २५ ॥ वामदेव म्हणे त्यासी ॥ तूं कोण कोणाचा वशी
या अघोर वनासी ॥ राहिलास कां या ठाया ॥ २६ ॥ ऐकोनि ऐसे वचन ॥ ब्रह्मराक्षस करीन
मन ॥ विनवीतसे कर जोडून ॥ ऐक त्रिविक्रम मुनिराया ॥ २७ ॥ राक्षस म्हणे तये वेळी ॥ मज
ज्ञान झाले सकळी ॥ जोती स्मरण अंतकाळी ॥ पूर्वापरीचे स्वामियां ॥ २८ ॥ तया मध्ये स
दोष ॥ उत्कृष्ट जन्म पंचवीस ॥ त्यांचा दिसतसे प्रकाश ॥ ऐका स्वामी वामदेवा ॥ २९ ॥ पूर्वी

३ जन्म पंचवीसी॥ होतो राजा यवनदेशी॥ दुर्जय नाम आपणासी॥ दुराचारी मी वुर्तलो॥ ३०॥
मी मारिले बहुत लोक॥ प्रजेसी दिधले दुःख॥ स्त्रिया वरिल्या अनेका॥ राज्यमदे करूनिया॥
३१॥ वरिल्या स्त्रिया अमित॥ अन्य भोगिल्या नाही गणित॥ एकदिवसी घेवोनि रतिसुख
पुनरपी न भोगी तीसी॥ ३२॥ एके दिवसी एकीसी॥ रति देवोनि त्यजी तिसी॥ ठेवी अतर
गृहासी॥ पुन्हा तोडन पाहे॥ ३३॥ ऐसे अनेक स्त्रियासी॥ ठेविले अतरगृहासी॥ मातेशा
पिती अहर्निशी॥ दर्शन नोही म्हणोनी॥ ३४॥ सकळ राव जिकोनी॥ आणि त्या स्त्रिया धरो ३
नी॥ एक दिन भोगोनी॥ ठेविल्या अतरगृहासी॥ ३५॥ सेवक ठेविले असती॥ बळे स्त्रिया

आणून देती॥ संतोषे ज्या न येती॥ तयां द्रव्य देऊनी आणवी॥ ३६॥ विप्र होते माझे देशी॥ ते
पळाले अन्यदेशीं॥ मी भोगी त्यांचे स्त्रियासी॥ उन्मत्तपणे परियेसा॥ ३७॥ पतिव्रता सु
वासिनी॥ विधवा मुख करोनी॥ त्यासी भोगी उत्कर्षपणी॥ रजस्वला स्त्रियासही॥ ३८
विवाह नहोता कन्येसी॥ बळात्कारे भोगी तीसी॥ येणेपरी समस्त देशी॥ उपद्रविले म
दांधपणे॥ ३९॥ ब्रम्हस्त्रिया तीनशत॥ चारशत क्षत्री विख्यात॥ वैश्यस्त्रिया षट्शते
शूद्रांच्या सहस्र जाण॥ ४०॥ एकशत चांडाळिणी॥ सहस्र वरिल्या पुरंध्रिणी॥ पंच
शत स्त्रिया न्हाविणी॥ रजकी वरिल्या शत चारी॥ ४१॥ असंख्यात वारवनिता॥ भोगि

त्यामाउन्मत्तता॥ तथापिमाझेमनीतृप्तता॥ नाहीझालीस्वामियां॥ ४२॥ इतक्यांतें
भोगोना॥ तृप्तनव्हेकदामन॥ विषयासक्तमद्यपान॥ कूरीनित्यउन्मत्तमी॥ ४३॥ व
र्ततांऐसेदेखा॥ आधिष्टझालोयक्ष्मादिका॥ पररांजेयेवूनऐका॥ राज्यसर्वविहा
रीले॥ ४४॥ मगजाणाआपणासी॥ मरणझालेतत्काळेसी॥ मगनेलेयमापासी॥
नरकामध्येघातले॥ ४५॥ देवाचीसहस्रवर्षेदेखा॥ दहावेळफिरलोऐका॥ पितरां
सहितनरका॥ भोगिलेनरकयेणेपरी॥ ४६॥ पुढेजन्मलेप्रेतवंशी॥ विद्रूपदेहआ
म्हासी॥ सहस्रशोषआम्हासी॥ लागलेअंसतीपरियेसा॥ ४७॥ येणेपरीदिसेशात

वर्षेंतिष्टलोंक्षुधाक्रांत ॥ पुनः पावलोयमपंथ ॥ नानाकष्टेंकुष्टलों ॥ ४८ ॥ दुजाजन्म आ
पणासी ॥ व्याघ्र झालो जीवहिंसी ॥ अजगरजन्म त्रतीयेसी ॥ चौथा झालो लोंडगा ॥ ४९ ॥ पां
चवा जन्म आपणासी ॥ ग्रामसूकर परियेसी ॥ साहावा जन्म निर्धारिसी ॥ सरडा होवोनिज
न्मलो ॥ ५० ॥ सातवा जन्मी झालो श्वान ॥ आटवा जंबूक मतिहीन ॥ नववा जन्म रोहिहरण
दाहावा झालो उद्देरबा ॥ ५१ ॥ मर्कट जन्म एकादशा ॥ साबर झालो मी द्वादशा ॥ मुंगस
झालो मी त्रयोदशा ॥ चतुर्दशा वायस पैं ॥ ५२ ॥ जन्म आपणा प्चदशी ॥ जांबुवन झालो
कुशी ॥ रानकुक्कुट षोडशी ॥ जन्म पावलो परियेसा ॥ ५३ ॥ सप्तदशा जन्मी आपण ॥ गंधर्व

५ झालो चक्षुहीन ॥ मार्जरयोनी भोगून ॥ आलो अष्टादशेसी ॥ ५४ ॥ येकुणिसाव्या जन्मा २९
सी ॥ मंडूक झालो परियेसी ॥ कांसव जन्मा विंशतीसी ॥ एकवीसावा मत्स्य झालो ॥ ५५ ॥ बावि
सावा जन्म थोर ॥ झालो से मी उंदिर ॥ दिवांध झालो बाधिर ॥ उलूक देखा तेविसावा ॥ ५६ ॥
जन्म चतुर्विंशतीसी ॥ झालो कुंजर तामसी ॥ पंचविसाव्या जन्मासी ॥ ब्रह्मराक्षस आप
पा देखा ॥ ५७ ॥ क्षुधाक्रांत अहर्निशी ॥ कष्टलो मी परियेसी ॥ निराहार अरण्यवासी ॥
वर्तत असे स्वामिया ॥ ५८ ॥ तुम्हां देखतां अंतःकरणी ॥ वासना झाली भक्षीन म्हणोनी ५
बोलागी आलो धावोनी ॥ पापरूपी आपण देखा ॥ ५९ ॥ तुमच्या अंगस्पर्श होतां ॥ जा

तीस्मरणझालेआतां ॥ सहस्त्रजन्मस्मरणतत्वतां ॥ मजलासर्वआठवले ॥ ६० ॥ मातेआतांजन्म
नन्हेऐसेकरी ॥ तवअनुग्रहाभीतरी ॥ यासंसारअधारी ॥ यानायातिनीविरहित ॥ ६१ ॥ तूंनार
कविश्वासी ॥ म्हणोनिमातेभेटलासी ॥ तवचरणमहिमाऐसी ॥ स्पर्शहोतांज्ञानझाले ॥ ६२ ॥
भूमीवरनरअसती ॥ तेसानव्हेसीतूयंती ॥ तवमहिमावर्णूकिती ॥ पतितागतीद्यावीपै ॥ ६३
महापापीदुराचारी ॥ आपणअसेवनातरी ॥ तवअगस्पर्शमात्री ॥ ज्ञानअखिलझालेम
ज ॥ ६४ ॥ ऐसीमहिमातवांगी ॥ आम्हाउद्धरावयाजगी ॥ ईश्वरतूंचिनिःसंगी ॥ आलासि
स्वामीवामदेवा ॥ ६५ ॥ ऐसेम्हणतांराक्षसासी ॥ वामदेवसांगेसंतोषी ॥ भस्ममहिमाआहे

ऐसी ॥ तुजलागी सांगतो ॥ ६६ ॥ सर्वांग माझे भस्मांकित ॥ तव अंगा ते लागले किंचित ॥ त्याणे झा
ले तुज चेत ॥ ज्ञानप्रकाश जन्मांतरीचा ॥ ६७ ॥ भस्म महिमा अपरंपार ॥ ब्रंम्हादिकां अगोचर
याचि कारणे ईश्वर ॥ भूषण करी सर्वांगी ॥ ६८ ॥ ईश्वरे वंदिले ज्या वस्तूसी ॥ वर्णिता अश
क्य आम्हासी ॥ तोचि शंकर व्योमकेशी ॥ जाणे भस्म महिमान ॥ ६९ ॥ तूं जरी पुससी आ
म्हासी ॥ सांगें दृष्टांत परियेसी ॥ आम्ही देखिला दृष्टीसी ॥ अपार महिमा भस्माचा ॥ ७० ॥
विप्र एक द्राविड देशीं ॥ आचारहीन परियेसी ॥ सदां रत शूद्रिणीसी ॥ कर्मभ्रष्ट करी तो हो
ता ॥ ७१ ॥ समस्त मिळोनि विप्र जाती ॥ त्या द्विजासि बहिष्कारिती ॥ माता पिता दायाद गोत्री ॥

त्यागिती त्यासी बंधुवर्ग ॥ ७२ ॥ येणे परी तो ब्राम्हण ॥ मख्यान झाला आचारहीनु ॥ शु
द्रिणी तेवरून ॥ होता काळक्रमूनिया ॥ ७३ ॥ ऐसा पापी दुराचारी ॥ तस्कर विद्ये नेउद
रभरी ॥ आणि स्त्रियासी अभिचार करी ॥ उन्मत्तपणे परियेसा ॥ ७४ ॥ वर्तता ऐसा ए
के दिवसी ॥ गेला होता अभिचारासी ॥ तस्कर विद्या करितां निशी ॥ शूद्रे त्यासी बांधि
ले ॥ ७५ ॥ मग वधून त्या विप्रासी ॥ ओढोनि नेला तेच दिवसी ॥ आणि टांकिले बहिग्रा
मासी ॥ अघोरस्थळी परियेसा ॥ ७६ ॥ श्वान होते तया नगरीं ॥ बैसले होते भस्मावरी ॥
क्षुधाक्रांत तेत्वरी ॥ हिडत गेले प्रेत घ्राणी ॥ ७७ ॥ देखोनि तया प्रेतासी ॥ प्रेतावरी बै

गु॰ च॰
७

सलेहर्षी ॥ क्षुधित होते बहुवसी ॥ क्षुधावार पाकरित होते ॥ ७८ ॥ भस्म होते श्वानओ
ष्टी ॥ ते लागले प्रेताचे ललाटी ॥ वक्षस्थळी बाहुवठी ॥ लागले भस्म परियेसा ॥ ७९ ॥
प्राण त्यागिता द्विजवर ॥ नेत होते यमकिंकर ॥ नानापरी करीत मार ॥ यमपुरा नेताती ॥
८० ॥ कैलासपुरीचे शिवदूत ॥ देखोनि आले ते प्रेत ॥ भस्म अगीउध्धूलित ॥ म्हणती
घातकोणि नेले ॥ ८१ ॥ याते योग्य शिवपुर ॥ केवी नेताती यमकिकर ॥ म्हणोनि धा
वती सत्वर ॥ यमकिकरा मारावया ॥ ८२ ॥ शिवदूत येता देखोनि ॥ यमदूत पळती
ठांकोनि ॥ याद्विजा तेसोडोनि ॥ गेले आपणयमपुरा ॥ ८३ ॥ जावोनि सांगतीय

अ॰
२९
७

मासी ॥ गेलो होतो पृथ्वीतळासी ॥ आणि तांयेथे पापियासी ॥ अघोर रूपें करोनियां
८४ ॥ ते देखोनि शिवदूत ॥ धांवत आले मारूं म्हणत ॥ बांधित होते आम्हासी ८५
आतां आम्हां काय गती ॥ कधी जावोनात्याक्षिती ॥ आम्हां शिवदूत हाणिती ॥ ती
गती काय सांगा ॥ ८६ ॥ ऐकोनि दूताचें वचन ॥ पमूनि घालाकों पायमान ॥ गेला
त्वरें टाकोनी ॥ शिवदूतांजवळी तो ॥ ८७ ॥ यम म्हणे शिवदूतासी ॥ कां मारिले धर्
मकिंकरासी ॥ हिरोनि घेतले पापियासी ॥ शिवपुरा केवी नेता ॥ ८८ ॥ याचें पाप
असे प्रबळ ॥ सतिलिकता गणेंवेळा ॥ याहूनि अधिक केवळ ॥ अघोर रूप असे दे

गु॰ च॰ ८

खा ॥ ९ ॥ नव्हे योग्य शिवपुरासी ॥ न्यावया हा विमानेसी ॥ केवी नेता मूढपणेसी ॥ म्ह
णो नियम कोपला ॥ १० ॥ ऐको नियमाचे वचन ॥ शिवदूत सागती विस्तारून ॥ प्रेत क
पाळीं लांछन ॥ होते भस्म परियेसा ॥ ११ ॥ वक्षस्थळी भाळासी ॥ बाहुमूळी करकं
कणेसी ॥ भस्म लागतां प्रेतासी ॥ केवी स्पर्शती दूत तुझे ॥ १२ ॥ आम्हा आज्ञा ईश्वरा
ची ॥ भस्मांकित तनू ज्याची ॥ नित्य वस्ती त्याची ॥ कैलास पदी शाश्वत ॥ १३ ॥ भस्म
कपाळी लागतां ॥ केवी आंवळती नव दूत ॥ ना काळीं होतो बाधित ॥ परी धर्मे सोडिले
पुढे आपल्या दूतांसी ॥ बुद्धी सांगा तुम्ही ऐसी ॥ ज्यावेरी भस्म परियेसी ॥ त्यानें तुम्ही

अ॰ २९

८

नाणावे ॥९५॥ भस्मांकित नरासी ॥ दोष न लागती परियेसी ॥ तो योग्य होय स्वर्गासी ॥ म्हणोनि
सांगितीं शिवदूत ॥९६॥ शिवदूताचे वचन ऐकून ॥ यमधर्म गेला पर्तोन ॥ आपल्या दूतां
पाचारोन ॥ सांगतसे परियेसा ॥९७॥ यम सांगे आपल्या दूतां ॥ भूमीवरी जावोनि आती ॥
जे कां असती भस्मांकिता ॥ त्यातें तुम्ही ना पावे ॥९८॥ अनेक परी दोष जरी ॥ केले अ
सती अपरंपारी ॥ त्यातें नापिजे आमुच्यापुरी ॥ त्रिपुंड्री करुन रांशी ॥९९॥ रुद्राक्षमाळा
ज्याच्या गळा ॥ असेल तिळक त्रिपुंड्रटिळा ॥ त्यातें तुम्ही नांतळा ॥ आज्ञा असे श्री
शिवाची ॥१००॥ वामदेव म्हणे राक्षसासी ॥ या विभूतीची महिमा ऐसी ॥ आम्हीला

वितोभक्तीसी॥ देवादिकां दुर्लभ॥ १॥ पाहे पाईश्वर प्रीतिसी॥ सदा लावितां भस्मासी॥ ई
श्वरे वंदिल्या वस्तूसी॥ त्यासि कोण वर्णू शके॥ २॥ ऐकोनि वामदेवाचे वचना॥ ब्रम्हरा
क्षस करी नमन॥ उद्धरी गा जगज्जीवना॥ ईश्वर तूंचि वामदेवा॥ ३॥ तव चरण मज
भेटले॥ सहस्रजन्मींचे ज्ञान झाले॥ काहीं पुण्य होते केले॥ त्या गुणे भेटलासी॥ ४॥
आपण पूर्वी राज्य करिता॥ केले ते स्मरले आता॥ तळे बाधिले एकतत्व तों॥ दिल्ही
दनी विप्रांसी॥ ५॥ इतुके पुण्य आपणासी॥ घडले होते परियेसी॥ करकडु केले दो
षराशी॥ राज्य करितां स्वामियां॥ ६॥ जधीं नेले यमपुरासी॥ यमे पुसिले चित्रगु

हासी ॥ माझे पुण्य त्या यमासी ॥ सांगितले चित्रगुप्ते ॥ ७ ॥ तेव्हां माते यमधर्मे ॥ सागितुले हे
त्विवर्मी ॥ पंचविंशती जन्मी परमा ॥ फळ येईल म्हणोनी ॥ ८ ॥ त्या पुण्यापासून ॥ जोडले
हे तव चरण ॥ करणे स्वामी उद्धारण ॥ जगद्गुरु स्वामियां ॥ ९ ॥ या भस्माचे मोहिमान
लावावयाचे विधान ॥ कवण मंत्रे अवधारण ॥ विस्तारोनि सागपां ॥ १० ॥ वामदेव
म्हणे राक्षसासी ॥ विभूतीधारण मज पुससी ॥ सागेन ते विस्तारेसी ॥ एकचित्ते ऐकें
पां ॥ ११ ॥ पूर्वी मंदराचळ पर्वती ॥ क्रीडेसी गेले उमापती ॥ कोटी गण सहिती ॥ बै
सले होते वोळगीत ॥ १२ ॥ नेतीस कोटी देवां सहित ॥ देवेंद्र दर्शनासी येत ॥ आग्नि

वरुणदेवांसहित ॥ कुबेर वायू आले तेथे ॥ १३ ॥ गंधर्व यक्ष चित्रसेन ॥ खेचर पन्नग
विद्याधरगण ॥ किंपुरुष सिद्ध साध्यजाण ॥ आले गुह्यक सभेसी ॥ १४ ॥ देवाचार्य
बृहस्पती ॥ वसिष्ठ नारद तेथे येती ॥ अर्यमादी पितर येती ॥ आले ईश्वरे बोळंगे
गेसी ॥ १५ ॥ दक्षादि ब्रम्हा येरे सकळ ॥ आले समस्त ऋषीकुळ ॥ उर्वश्यादि अप्स
रामेळ ॥ आले ईश्वरसभेसी ॥ १६ ॥ चंडिका सह शक्ति देखा ॥ आल्या द्वादशवार्षि
का ॥ अष्टवस्कं मिळोनि एका ॥ आले ईश्वरसभेसी ॥ १७ ॥ अश्विनौ देव परियेसी
विश्वेदेव सहपरिवारेसी ॥ आले ईश्वरसभेसी ॥ एक ब्रम्हराक्षसा ॥ १८ ॥ भूतप

तीमहा काळा॥नंदिकेश्वर महानीळा॥काटीकर दोघे प्रबळा॥पार्षद उभे असती
१९॥वीरभद्र संकर्षण॥मणिभद्र षट्कर्ण॥वृकोदर देवमान्य॥कुंडोदर आला
तेथे॥२०॥कुंभोदर मडोदर॥विकटकर्ण कर्णधार॥धारकेन महावीर॥भूतनाथ
तेथे आला॥२१॥भृंगी किरटी भूतनाथ॥नानारूपी गुणसमस्त॥नानावर्णमु
खख्यात॥नानावयवी शिवदूत॥२२॥रुद्रगण रूपे कैसी॥सांगेन एक विस्तारे
सी॥कित्येक कृष्णावर्ण ऐसी॥श्वेत पीत धूम्रवर्ण॥२३॥हिरवे ताम्रस्वर्ण॥लोहि
त चित्रविचित्र जाण॥मंडुकासारिखे असे वदन॥रुद्रगण आले तेथे॥२४॥नाना

आयुंधशस्त्रेसी ॥ नानावाहनेभूषणेसी ॥ व्याघ्रमुखे कित्येकांसी ॥ किती सूक
र गजमुखी ॥ २५ ॥ कित्येक नरमुख ॥ कित्येक श्वान सृगालमुख ॥ उष्ट्रवदन किती
एक ॥ किती शरभ भेरुंड वदन ॥ २६ ॥ सिंहमुखी कित्येक ॥ किती घोर बकमुख ॥ कि
ति एकांसी मुख एक ॥ दोन मुख गण देखा ॥ २७ ॥ चतुर्मुख किती एक ॥ चतुर्भुज कि
कित्येक ॥ किति एक हीनमुख ॥ ऐसे तेथे गण येती ॥ २८ ॥ एकहस्त द्विहस्तेसी ॥ पांचसा
हा हस्तकेसी ॥ पाद नाही कितिएकांसी ॥ बहुपाद किती जाणा ॥ २९ ॥ कर्ण नाही कित्ये
कांसी ॥ एक कर्ण अभिन्नवेसी ॥ बहुकर्ण परियेसी ॥ ऐसे गण येती तेथें ॥ ३० ॥ कित्येक

चारनेत्रक ॥ किती स्थूळ कुबजक ॥ कित्येकांसी नेत्र एक ॥ ऐसे गणा ईश्वराचे ॥ ३१ ॥ ऐश्या गणासहित ॥ बैसला शिवमूर्तिमंत ॥ सिंव्हासन रत्नखचित ॥ सप्त प्रभावळी रत्नमंडित देखा ॥ ३२ ॥ आरक्त प्रभावळी ॥ तयेसी रत्ने जडिली ॥ अनुपम्य दिसे निर्मळी ॥ सिंव्हासनी परियेसा ॥ ३३ ॥ दुसरी देखा प्रभावळी ॥ हेमवर्णे पीवळी ॥ मिरवी रत्न बाहेळी ॥ सिंव्हासनी शंकराचे ॥ ३४ ॥ तिसरी एक प्रभावळी ॥ नीळवर्ण रत्ने जडली ॥ ती असती कुसरी ॥ सिंव्हासनी शंकराचे ॥ ३५ ॥ चवथी शुद्ध प्रभावळी ॥ रत्नखचित असे कमळी ॥ रक्तवर्ण असे जडली ॥ सिंव्हासनी ईश्वराचे ॥ ३६ ॥ वैडूर्यरत्नखचित

मुक्तेजडिली बहुत ॥ पांचवी प्रभावळी विख्यात ॥ सिंव्हासनी ईश्वराचे ॥ ३७ ॥ साहा
वी तेथे प्रभावळी ॥ पुष्परागाचिया वेली ॥ मुक्ताफळांच्या जाळी ॥ सिव्हासनी ईश्व
राच्या ॥ ३८ ॥ सातवी जी का प्रभावळी ॥ अनेक रत्नेतिये जडली ॥ श्वकर्म्यानेनि ॥ र्मि
ली ॥ अपूर्व देखा त्रिभुवनांत ॥ ३९ ॥ ऐसिया सिहासनावरी ॥ बैसलासे त्रिपुरारी ॥ को
टि सूर्य तेजा सरी ॥ भासतसे परियेसा ॥ ४० ॥ महाप्रळय समयासी ॥ सप्तार्णव मिळणी
जैसी ॥ तैसा याश्वासोश्वासी ॥ ईश्वर बैसलासे ॥ ४१ ॥ भाळनेत्रज्वाळमाळा ॥ संव
र्ताग्निजटामंडळा ॥ कपाळीचंद्र षोडशकळा ॥ शोभतसे सदाशिव ॥ ४२ ॥ तक्षकदे

वि

खा वामकर्णी ॥ वासुकी दक्षिणकर्णी ॥ दोघां चिया नयनी ॥ रत्नतेज फांकले ॥ ४३ ॥ नी
ळकंठ आपण ॥ नागहार आभरण ॥ सर्पाचिं करी कंकण ॥ मुद्रिका हिल्याचिया ॥ ४४ ॥ मेख
ळासूत्र सर्पाचे ॥ चर्मपरिधान व्याघ्राचे ॥ शोभा देह दर्पणाचे ॥ ऐशापरी दिसतसे ॥
४५ ॥ कर्कोटक पद्याची ॥ केलीं नूपुरें तयांची ॥ पौर्णिमप्रभा चद्राची ॥ तैसें तेज दिसतसे
४६ ॥ म्हणोनि कर्पूरगौर म्हणती ॥ ध्यानी ध्याइजे पशुपती ॥ ऐसा भोळा चक्रवर्ती ॥ बै
सलासे सभेत ॥ ४७ ॥ रत्नमुकुट शिरवरी ॥ नागेद्र तो केयूरी ॥ कुडलां विदीप्ति थोरी ॥ दि
सतसे ईश्वर ॥ ४८ ॥ कंठीस र्पाचि हार ॥ नीळकंठ मनोहर ॥ सर्वांगी सर्पालंकार ॥ शोभत

गु० च०

अ० २९

१३

सेईश्वर ॥४९॥ शुभ्रकमळीअर्चिला ॥ कीचंदनेअसेलेपिला ॥ कर्पूरकेळीनिफजला
तैसादिसेईश्वर ॥५०॥ दशभुजाविस्तारेसी ॥ एकएकआयुधेसी ॥ बैसलासेसभेसी
सर्वेश्वरशंकर ॥५१॥ एकेहातीत्रिशूळदेखा ॥ दुसरेहातीडमरुस्फुरेखा ॥ येरेहातींख
ड्गनिका ॥ शोभनसेईश्वर ॥५२॥ पाणिपात्रएकाहाती ॥ धनुष्यबाणेकरशोभती ॥ खट्वा
गपरशुनिश्चिती ॥ त्रिशूळादिकेमिरवितसे ॥५३॥ शृंगासनकमळदेखा ॥ धरिले
सेपिनाका ॥ दाहाभुजी दिसेनिका ॥ बैसलासेसभेसी ॥५४॥ पंचवक्त्रसर्वेश्वर ॥ ए
केकमुखांगविस्तारा ॥ दिसतसेसाळंकार ॥ सांगेनएकाश्रोतेजन ॥५५॥ कलंकावी

१३

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

णचंद्रजैसा॥ किंवाक्षीरफेनपरियेसा॥ भस्मभूषितरूपेतेसा॥ दिसेमन्मथदाहक
५६॥ चंद्रसूर्याग्निनेत्र॥ नागहारकंठीसूत्र॥ दिसेमूर्तिपवित्र॥ सर्वेश्वरपुरियेसा
५७॥ शुभ्रटिळाकपाळीं॥ बेरवाशोभेचद्रमौळी॥ हास्यवदनओष्टपोवळी॥
बैसलासेश्रीशकर॥ ५८॥ दुजेमुखउत्तरेसी॥ शोभतसेविस्तारेसी॥ ताम्रवर्णकु
रकमैळेसी॥ अपूर्ववर्णदिसतसे॥ ५९॥ जेविडालिबीचेफूल॥ किंवाप्रभातरवि
मंडळ॥ तैसेशोभेमुखकमळ॥ शंकराचेपरियेसा॥ ६०॥ तिसरेमुखपूर्वदिशेसी॥ गं
गार्धचंद्रशिरसी॥ जटाबंधनपरियेसी॥ केलेंसर्पविष्टोनियां॥ ६१॥ एकमुखदक्षिणेसी

विक्राळदाढादारुणेसी ॥ मिरवेनीळवर्णेसी ॥ दिसतसे सदाशिव ॥ ६२ ॥ मुखांतुनी
ज्वाळानिघती ॥ जैशाकावेदश्रुती ॥ रुंडमाळाशोभती ॥ गळांसर्ववेष्टित ॥ ६३ ॥ पा
चवेअसेऐसेवदन ॥ भक्ताव्यक्तदिसेजाण ॥ साकारनिराकारगुण ॥ सगुणनिर्गु
णईश्वर ॥ ६४ ॥ सलक्षणनिर्लक्षण ॥ ऐसेशोभतसेवदन ॥ परब्रम्हवस्तुजाण ॥
सर्वेश्वरपंचमुख ॥ ६५ ॥ काळव्याळसर्पबहुत ॥ कंठींमाळामिरवेख्यात ॥ चरणमि
रवितीआरक्ता ॥ कमळापरीईश्वराचे ॥ ६६ ॥ चंद्रासारखीनखेदेखा ॥ मिरवितीचरणी
पादुका ॥ अळंकारसर्पऐका ॥ शोभतसेईश्वर ॥ ६७ ॥ व्याघ्रांबरपांघुरण ॥ सर्वांगी

सर्पवेष्टूण ॥ गाटी बांधिलीअसेजाण ॥ नागबधे करोनियां ॥ ६८ ॥ नाभी चंद्राव
ळीशोभे ॥ उदरीकटाक्षरोमउभे ॥ परमार्थियासिलाभे ॥ भक्तजेन मनोहर ॥ ६९ ॥
ऐसारुद्रमहाभोळा ॥ सिह्मासनीआरूढला ॥ पार्वतीसहितशोभला ॥ बैसलासेप
रमेश्वर ॥ ७० ॥ पार्वतीचाशृंगार ॥ नानापरीचेअळंकार ॥ मिरवीतसेमनोहर ॥
सर्वेश्वरीपरियेसा ॥ ७१ ॥ कनकचंपकगोरटी ॥ मोतियांचाहारकंठीं ॥ रत्नेख
चितमुकुटी ॥ नागबंदीदिसतसे ॥ ७२ ॥ नानापरीच्यापुष्पजाती ॥ मुकुटावरीशो
भती ॥ तेथेभ्रमरआलापिती ॥ परिमळालागीपरियेसा ॥ ७३ ॥ मोतियाचीथो

१५

रजाळी ॥ शोभतसे मुकुटाजवळी ॥ रत्नेअसतीजडली ॥ शोभायमानदिसतसे ॥
७४ ॥ नासिकबरवेसरळ ॥ तेथेमिरवेमुक्ताफळ ॥ त्यावरीरत्नेसोज्वळ ॥ शोभा
यमानजडित ॥ ७५ ॥ अधरोष्ठप्रवाळसरसी ॥ दंतपक्तीरत्नेजैसी ॥ ऐशीमाता
मिरवेकैसी ॥ महामायापरियेसा ॥ ७६ ॥ कानीतानवडीभोवया ॥ रत्नखचित
मिरविलिया ॥ अलंकारमहामाया ॥ ल्याइलीसेजगन्माता ॥ ७७ ॥ पीतवर्णचो
ळीदेखा ॥ कुचतटीशोभोनिका ॥ एकावळीरत्नेअनेका ॥ कंठीहारशोभतसे ॥ १५
७८ ॥ काळव्याळसर्पथोर ॥ स्तनपीतोमनोहर ॥ कैसेभाग्यत्याचेथोर ॥ त्यासर्पाचे

परियेसा ॥ ७९ ॥ आरक्त वस्त्र नेसली ॥ जेसे सेडालिंब पुष्प वेली ॥ कि वा कुंकुमे मि
रवली ॥ गिरिजामाता परियेसा ॥ ८० ॥ बाहुदंड स्फुरे रेखा ॥ करी कंकण मुद्रिका ॥ मु
क्त कंचुकी देखा ॥ ल्याइलीसे अपूर्कज ॥ ८१ ॥ चरण शोभती बरवे ॥ नूपुर सुरु स्व
भावे ॥ असे पार्वतीचे ध्यान बरवे ॥ ध्याती गण समस्त ॥ ८२ ॥ अष्टमीच्या चंद्रासा
रिखा ॥ मिरवे टिळक कपाळी तैसा ॥ त्रिपुंड टिका शुभ्र जैसा ॥ मोतियाचा परि
येसा ॥ ८३ ॥ नाना परीचे अलंकार ॥ अनेका परीचे शृंगार ॥ कोण वर्णू शके
पार ॥ जगन्मातादेवीचा ॥ ८४ ॥ ऐसा शंभु उमे सहित ॥ बैसलासे सभेन ॥ तेती

सकोटीपरिवारित ॥ इंद्र आला ओळंगंसी ॥ ८५ ॥ आले समस्त ऋषवर ॥ देवऋ
षी सनत्कुमार ॥ आले तेथे सत्वर ॥ त्या ईश्वर सभेसी ॥ ८६ ॥ सनत्कुमार त्या वे
ळी ॥ लागतसे चरणकमळी ॥ साष्टांग नमन बाहाळी ॥ विनवीत सो शिवासी ॥
८७ ॥ जय जयाजी उमाकांता ॥ जय जयाजी विश्वकर्ता ॥ त्रिभुवनी तू विदाता
चतुर्विध पुरुषार्थांनि ॥ ८८ ॥ समस्तधर्म आपणासी ॥ निरोपिले परियेसी ॥ भ
वार्णव तरावयासी ॥ पापक्षयाकारणे ॥ ८९ ॥ आपणीक एक आम्हासा गणे ॥ खं
डी वाटेल अल्पगुणे ॥ चारी पुरुषार्थ जेणे गुणे ॥ अनायासे साधिजे ॥ ९० ॥

एरवीसकेळपुण्यांसी ॥ करणे कष्टसायासी ॥ हितार्थ सर्वमानवासी ॥ निरोपावे स्वा
मियां ॥ ११ ॥ ऐसे विनवी सनत्कुमार ॥ मनी सतोषोनि ईश्वर ॥ सांगता झाला करू
णार ॥ सनत्कुमारमुनीसी ॥ १२ ॥ ईश्वर म्हणे तये वेळी ॥ ऐका हो ऋषीमंडळी ॥
धर्म घडे तात्काळी ॥ ऐसे पुण्य सांगेन ॥ १३ ॥ वेदशास्त्रसमतेसी ॥ असे धर्म
परियेसी ॥ अनंतपुण्य त्रिपुडेसी ॥ भस्मांकित परियेसा ॥ १४ ॥ ऐकोनियां सनत्
कुमार ॥ कवण विधी लाविजे नर ॥ कवण द्रव्य मार्ग परिकरा ॥ कवण देवदेव
ता ॥ १५ ॥ कवण कर्तव्य कि प्रमाण ॥ कैसे लाविजे आपण ॥ सांगा स्वामि विस्ता

रोनी ॥ म्हःणोनिचरणीलागला ॥ ९६ ॥ ऐसीविनंतीऐकोनी ॥ सांगेशंभूविस्तारोनी ॥ गो
मयद्रुअदेवनाग्री ॥ भस्मकरणेपरियेसा ॥ ९७ ॥ पुरातनयत्नस्थानी ॥ जीअसेल
मेद्दिनी ॥ पुण्यबहुतलावृतांक्षणी ॥ नेथीलभस्मपरियेसा ॥ ९८ ॥ सद्योजादि
मंत्रेसी ॥ घ्यावेभस्मतत्कानेसी ॥ अभिमंत्रावेभस्मासी ॥ अग्निरितिकरोनिया ॥ ९९
मानस्तोकादिमंत्रेसी ॥ संमुद्रावेअंगुष्ठेसी ॥ त्र्यंबकादिमंत्रेसी ॥ शिरीलाविजेप
रिये ॥ २०० ॥ त्र्यायुषेतिमंत्रेसी ॥ लाविजेललाटभुजेसी ॥ त्यातिमंत्रेसी ॥ स्था १७
नीस्थास्थानीलाविजे ॥ १ ॥ तीनरेखास्थानीस्थानी ॥ लावावामंत्रेकरोनी ॥ अधिक

लाऊनयेसर्वांनी ॥ समसमान लाविजे ॥ २ ॥ मध्यांगुष्ठ अनामिकांगुळे सूी ॥ ला
विजे प्रथम मुळ ललाटेसी ॥ प्रथम अंगुष्टेसी ॥ मध्यरेषा काढिजे ॥ ३ ॥ त्रिपुंड्र येणे प
री ॥ लाविजे तुम्ही परिकरी ॥ एकएक रेषा विस्तारी ॥ सांगेन एकाएकचि तो ॥ ४ ॥ ती
नेरेखा स्थानी स्थानी ॥ लावावे त्याचि मंत्रांनी ॥ अधिक न लाविजे भ्रुवांहूनी
भ्रूसमान लाविजे ॥ ५ ॥ नवदेवता निश्चयेसी ॥ आहेत एकेकरेषेसी ॥ अका
र गार्हपत्यासी ॥ भूरात्मा रजोगुणे ॥ धाऋग्वेद आणि क्रियाशक्ती ॥ प्रातःस
वन असे ख्याती ॥ महादेवदेव म्हणती ॥ प्रथमरेषेच्या येणेपरी ॥ ऽदुसऱ्यारेषे

चादेवता॥ सांगेन ऐका विस्तारता॥ उकार दक्षिणाग्नि देवता॥ नभः सत्व आणि जे॥
८॥ यजुर्वेद म्हणती त्यासी॥ मध्यंदिन सवन परियेसी॥ इच्छाशक्तीभंतरात्म्यासी॥
मेहश्वर देव जाणा॥ ९॥ तिजी रेषा मधिलेसीं॥ मकार आवाहनीय परियेसी॥ परमात्मा
प्रवृतीसी॥ ज्ञानशक्ती सामदेवे॥ १०॥ तृतीय सवन त्यासी॥ अधिदेवता तमोगुणे
सी॥ शिवशक्ती निर्धारिसी॥ तीन रेषा येणे विधी॥ ११॥ ऐसे नमस्कारोनी॥ त्रिपुड्ला
विजे भस्मे करोनी॥ महेश्वराची प्रीति म्हणोनी॥ वेदशास्त्र वाखाणिती॥ १२॥ ब्रह्मचा
री गृहस्थासी॥ वानप्रस्थ यतीश्वरासी॥ समस्तलाविजे हर्षी॥ भस्मांकित त्रिपुंड्र॥ १३॥

मुक्तिकामी जे लाविती ॥ त्यासी नाही पुनरावृत्ती ॥ जे जे मनी सकल्पिती ॥ लाभती च्यारी
पुरुषार्थ ॥ १४ ॥ क्षत्रियशूद्रत्रिविधांसी ॥ गोहत्यादि पापासी ॥ वीरहत्या आत्महत्येसी
पवित्र करी भस्म ते ॥ १५ ॥ महापातकी आपण ॥ उपपातकी जाण ॥ भस्म लाविता तत्क्ष
णा ॥ पुण्यात्मा तो चि होय ॥ १६ ॥ विधिपूर्वक मंत्रेसी ॥ जे लाविती भस्मासी ॥ त्यांची महि
मा अपारेसी ॥ वंद्य होय देवलोकी ॥ १७ ॥ नेणे जरी मंत्रविधी ॥ तेणे लाविजे भावबुद्धी
त्याची महिमा अपार निधी ॥ त्रिभुवनी परियेसा ॥ १८ ॥ परद्रव्यापहार देखा ॥ परस्त्रीगम
ननिका ॥ असेल पापी परनिंदका ॥ तरी पावन होय जाणा ॥ २० ॥ परक्षेत्रहरण देखा ॥

गु० च०

१७

परपीडण पातका ॥ आरामादि तोडी पातका ॥ तोहि होय पुनीत ॥ २१ ॥ दहन केले गृ
हासी ॥ असत्यवादि परियेसी ॥ पैशून्य पण पापियासी ॥ वेदविक्रय पापी जाण ॥ २२ ॥ कु
टिल साक्षी व्रती त्यागी ॥ कौटिल्य करी पोटालागी ॥ ऐसे पाप सदा भोगी ॥ तोहि होय पुनी
त ॥ २३ ॥ गोपृथ्वी हिरण्य ॥ महिषी तिळ कंबळ जाण ॥ घेतले लवण वस्त्रान्न ॥ तोहि
पुनीत परियेसा ॥ २४ ॥ धान्य जळादि दान ॥ जो घेई नीचापासून ॥ त्याणे करणे भ
स्मधारण ॥ तोहि पुनीत होय जाणा ॥ २५ ॥ कन्या विधवा अन्य स्त्रियेसी ॥ घडला संग
ज यासी ॥ अनुत सहोवोनि परियेसी ॥ भस्म लाविता पुनीत ॥ २६ ॥ दासी वेश्या भुजंगे

अ०
२७

१७

सी॥ वृषलस्त्रीरजस्वलेसी॥ केलाअसेलअभिचारासी॥ तोहिपुनीतहोयजाण
२७॥ रसमांसलवणादिका॥ केलाअसेलविक्रयदेखा॥ पुनीतहोयभस्मसंपर्का॥
त्रिपुंड्रलावितांपरियेसा॥ २८॥ जाणोनिअथवाअज्ञानता॥ पापेघडलीअसंख्या
ता॥ पवित्रत्वभस्मलावितां॥ पुण्यात्माहोयजाण॥ २९॥ नाशीलसर्वपापासी॥ भस्म
महिमाआहेऐसी॥ शिवनिंदकपापियासी॥ नरकभोगपरियेसा॥ ३०॥ शिवद्रव्याप
हारित्यासी॥ निंदाकरीशिवभक्तासी॥ नव्हेनिष्कृतीत्यासी॥ पापावेगळानोव्हेजा
ण॥ ३१॥ रुद्राक्षमाळाज्याचेगळां॥ लाविलात्रिपुड्रभाळ॥ अंत्यजातीजरीझाला

तो हि पूज्य तिही लोकी ॥ ३२ ॥ जितकी तीर्थे भूमी वरी ॥ असती क्षेत्रे नाना परी ॥ स्नान केले पुष्कर
सरी ॥ भस्म लावितां परि येसा ॥ ३३ ॥ मंत्र असती कोटि लोकांत ॥ पंचाक्षरादि विख्यात ॥ आगमी
मंत्र अनंत ॥ जपिलें फळ भस्मांकिना ॥ ३४ ॥ इहलोकी अखिल सुख ॥ होती रूप पुत्र शतायुष ॥ व्या
धी न होय शरीरास ॥ नित्य भस्म लावितां ॥ ३५ ॥ पूर्वजन्म सहस्रांती ॥ आणी कही वहती ॥ भ
स्म धारणे पापे जाती ॥ बेचाळीस वर्गादी ॥ ३६ ॥ अष्ट ऐश्वर्ये त्यासी ॥ दिव्य शरीरी तेजोरासी
ज्ञान होय भरंवशी ॥ देहांती मुक्त होईल ॥ ३७ ॥ बैसोनियां विमानी ॥ दिव्य स्त्रिया नवैयो
वनी ॥ सेवा करीत तेणे गुणी ॥ नेती स्वर्गभुवना ॥ ३८ ॥ विद्याधर सिद्धजना ॥ गंधर्वादि दे

वांगना ॥ इंद्रादि लोकपाळ जाणा ॥ वंदिती सर्व तयासी ॥ ३९ ॥ अनंत काळ तयास्थानी
सुखे असती संतोषोनी ॥ मग जाय तेथोनी ॥ ब्रम्हलोकी शाश्वत ॥ ४० ॥ एक शत कल्प वरी
रहाती ब्रम्हलोकी स्थीरी ॥ तेथोनि जाती वैकुंदपुरी ॥ विष्णुलोकी परियेसा ॥ ४० ॥ तीन
ब्रम्हकल्पवरी ॥ रहाती नर वैकुंठपुरी ॥ मग पार्वती कैलासशिखरी ॥ अक्षय्य काळ
तेथे राहाती ॥ ४१ ॥ शिवसायुज्य तयासी ॥ संदेह सोडावा मानसी ॥ लावावे त्रिपुंड्र भस्मा
सी ॥ सनत्कुमारादिकी ॥ ४२ ॥ वेदशास्त्रउपनिषदांत ॥ सार पाहिले पुराणांत ॥ म्हणूनच
तुर्विध पुरुषार्थ ॥ भस्मधारणे होती जाणा ॥ ४३ ॥ ऐसे त्रिपुंड्रमहिमान ॥ सांगितले शिवें क

थन ॥ म्हणूनि सकळजन ॥ सनत्कुमारादि ऋषेश्वर ॥ ४४ ॥ सांगोनियां ऋषीसी ॥ ईश्वर
गेला कैलासासी ॥ सनत्कुमार ऋषी ॥ ब्रम्हलोकीं पावला ॥ ४५ ॥ वामदेव महामुनी ॥
सांगती ऐसे विस्तारोनि ॥ मग ब्रम्हराक्षसे चरणी ॥ मस्तक ठेविला सत्वर ॥ ४६ ॥ वामदेव
म्हणे राक्षसासी ॥ भस्म महिमा आहे केसी ॥ माझे या अंगस्पर्शी ॥ ज्ञान तुज प्रकाशले ॥ ४७
ऐसे म्हणोनि संतोषी ॥ अभिमंत्रोनियां भस्मासी ॥ देता झाला राक्षसासी ॥ वामदेव तये वे
ळी ॥ ४८ ॥ ब्रम्हराक्षस त्यावेळी ॥ लाविता त्रिपुंड्र कपाळी ॥ दिव्यदेह झाला वळी ॥ तेजोमूर्ती
परियेसा ॥ ४९ ॥ दिव्यदेह झाला त्यासी ॥ जैसा सूर्यशशांकासी ॥ आनंदरूप झाला परियेसी

ब्रम्हराक्षस तयेवेळी ॥ ५० ॥ नमन करूनि योगियांसी ॥ केली प्रदक्षणा भक्तीसी ॥ विमा
न आले त्यासी ॥ सूर्यसंकाश परियेसा ॥ ५१ ॥ दिव्य विमानि बैससोनि ॥ स्वर्गी निघाले तत्क्षणी
वामदेव महामुनी ॥ परलोक तया दिधला ॥ ५२ ॥ वामदेव तो महादेव ॥ मनुष्यादिसे स्वभा
व ॥ प्रत्यक्ष तो शांभव ॥ भक्त नारू हिंडतसे ॥ ५३ ॥ त्रैमूर्तिचा अवतारु ॥ वामदेव सर्वेश्वरु ॥
करावया जगदोध्दारु ॥ हिंडतसे भूमीवरी ॥ ५४ ॥ ऐसे माहात्म्य असे थोर ॥ लागतां गु
रूचा करु ॥ ब्रम्हराक्षस पावला पार ॥ उद्धार झाला तयाचा ॥ ५५ ॥ समस्त मंत्र जपती ॥ गु
रूवीण साध्य न होती ॥ वेदशास्त्रे वाखाणिती ॥ नास्ति तत्वं गुरोः परं ॥ ५६ ॥ सूत म्हणे ऋषे

श्वरासी॥ भस्ममहिमा आहे ऐसी॥ गुरूहस्ते असे विशेषी॥ तस्मानूगुरूतारक॥ ५७॥ येणेप
रीत्रिविक्रमासी॥ सांगती गुरू विस्तारेसी॥ त्रिविक्रमभारथी हर्षी॥ चरणावरी माथा ठेवी॥
५८॥ नमन करूनि श्रीगुरूसी॥ निघाले आपल्या स्थानासी॥ ज्ञालें ज्ञान तयासी॥ श्रीगु
रूचा उपदेश॥ ५९॥ येणेपरी सिद्धमुनी॥ सांगता ज्ञाला विस्तारोनी॥ ऐकाशिष्या नामकर
णी॥ भक्तिभावे करोनियां॥ ६०॥ म्हणो निसरस्वती गंगाधर॥ सांगे गुरूचरित्र विस्तार॥
भक्तिभावे ऐकती नर॥ चारी पुरूषार्थ पावती॥ ६१॥ इतिश्रीगुरूचरित्रामृते॥ भस्ममहि
माविख्यानं॥ वामदेव कृपावंत॥ होऊनि राक्षसउद्धरिला॥ ६२॥ इतिश्रीनृसिंहसरस्व
त्योपाख्याने सिद्ध नामधारक संवादे भस्ममहिमानिरूपणंनाम एकोनत्रिंशोऽध्यायः॥ २९

श्रीगुरुदत्तात्रयार्पण
मस्तु॥ ओव्या संख्या
२६२

श्रीगणेशाय नमः ॥ नामधारक शिष्य राणा ॥ लागतसे श्रीगुरुचरणा ॥ विनवीतसे करजो
डूनि जाणा ॥ भक्तिभावें करूनी ॥ १ ॥ जयजयाजी सिद्धमुनी ॥ तूंचि तारक भवार्णवी ॥ अज्ञानति
मिर नासोनी ॥ ज्योतिःस्वरूप तूंचि होसी ॥ २ ॥ अविद्यामायासागरी ॥ बुडालो होतो महापुरी
तव कृपा झालियावरी ॥ तारिलें मातें स्वामियां ॥ ३ ॥ तुवां दाविला निजंपथ ॥ जेणे जोडे पर
मार्थ ॥ विश्वपाळक गुरुनाथ ॥ तूंचि होसी स्वामिया ॥ ४ ॥ गुरुचरित्र सुधारस ॥ त्वांचि पाजि
ला आम्हास ॥ तृप्त नव्हे गा मानस ॥ तृषा आणीक राहिली ॥ ५ ॥ त्वां केले उपकारासी ॥ उत्ती
र्ण नव्हे वशोवंशी ॥ निजरूप आम्हासी ॥ दाविले की सिद्धमुनी ॥ ६ ॥ मागे कथा निरोपिली सी

अभिनव लीला दाविली सी ॥ पतिता करी विख्याती सी ॥ वेद चारी बोलविले ॥ ७ ॥ त्रिविक्रम
मुनीश्वरासी ॥ बोधविले ज्ञान प्रकाशी ॥ पुढे कथा वर्तली कैसी ॥ विस्तारावी दातारा ॥ ८ ॥ ऐ
कोनि शिष्याचे वचन ॥ संतोषला मुनी जाण ॥ मनो भावे आलिंगोन ॥ अश्वासिले तये वेळी
॥ ९ ॥ धम धन्य शिष्यं मोळी ॥ तुज लाधले अभीष्ट सकळी ॥ गुरूची कृपा तत्काळी ॥ झाली
असे परियेसा ॥ १० ॥ धम धन्य तव वाणी ॥ वेधला गला गुरुचरणी ॥ तूं तरलासि भवा
र्णवी ॥ सकळाभीष्टे साधती ॥ ११ ॥ तुवां पुसिला वृत्तांत ॥ संतोष झाला बहुत ॥ सद्गुरुम
हिमा विख्यात ॥ अगम्य असे सांगतां ॥ १२ ॥ एकेक महिमा सांगतां ॥ विस्तारेल बहु कथा

संक्षेपमार्गे तुज आतां ॥ निरोपितो परियेसी ॥ १३ ॥ पुढें असतां वर्तमानी ॥ तया गाणगाभुवनी महिमा होतसे नित्यानी ॥ प्रख्यात रूपे जाणपां ॥ १४ ॥ त्रिमूर्तींचा अवतार ॥ झाला नरसिंहसरस्वती नर ॥ महिमा त्याची अपरंपार ॥ सांगतां अगम्य परियेसा ॥ १५ ॥ तया स्थानी असतां गुरू ॥ ख्याती झाली अपरंपारू ॥ प्रसिद्ध चहुं राष्ट्री थोरू ॥ समस्त येती दर्शना ॥ १६ ॥ महिमा त्या मूर्तिची ॥ सांगतां आम्हां शक्ति कैंची ॥ काया धरूनि मनुष्याची ॥ चरित्र केले पृथ्वीवरी ॥ १७ ॥ भक्त येती यात्रेसी ॥ एकभावे भक्तीसी गुरुदर्शनमात्रेसी ॥ सकळाभीष्टे साधती ॥ १८ ॥ दैन्यक होया स्त्रियायुक्त ॥ वांझ सपुत्र त्वरित ॥ कुष्ठी असती जे पीडि

गु० च०

अ०

३०

२ ना॥ सुर्वण होय देह त्यांचा ॥ १९ ॥ अक्षिहीना अक्षि येती ॥ बधिर कर्णी ऐकती ॥ अपस्मारादि रोग
जाती ॥ श्रीगुरुचरणदर्शनें ॥ २० ॥ परिस लागतां लोँसी ॥ सुवर्ण होय तात्काळेसी ॥ श्रीगु
रुकृपा होय ज्यासी ॥ सकळाभीष्ट पावती ॥ २१ ॥ ऐसे असतां वर्तमानी ॥ उत्तरदेशी माहु
रस्थानी ॥ होता विप्र प्रधानी ॥ नांव तयो गोपिनाथ ॥ २२ ॥ त्यासि पुत्र होती मरती ॥ बाळे
कदांन वांचती ॥ मग दत्तात्रयासी आराधिती ॥ स्त्रीपुरुष दोये जणे ॥ २३ ॥ पुढे झाला तयां
सुत ॥ तयाचे नांव ठेविलें दत्त ॥ असती आपण धनवंत ॥ अति प्रीति पुत्रावरी ॥ २४ ॥ ए
कपुत्र त्यांचे घरी ॥ अति प्रीती तयावरी ॥ झाला पाचसंवत्सरी ॥ व्रतबंध केला त्यासी ॥ २५ ॥ २

वर्षे बारा होता त्यासी ॥ विवाह करिती प्रीतीसी ॥ अतिसुंदर नोवरीसी ॥ विचारूनि प्रीति क
रे ॥ २६ ॥ मदनास्वे रतीसरसी ॥ रूप दिसे नोवरीसी ॥ मातापिता अतिहर्षी ॥ पाहोनिया आल्हा
दती ॥ २७ ॥ दंपत्य एकवयांसी ॥ अति प्रेमे महाहर्षी ॥ वर्धता झाला षोडशी ॥ वर्षे त्या विप्रासी
॥ २८ ॥ दोघें सुंदर सुलक्षण ॥ एकावरी एकाचां प्राण ॥ न विसंबती एकक्षण ॥ अति प्रीति
परियेसा ॥ २९ ॥ एसा प्रेमा असता देखा ॥ व्याधि झाली त्या बाळका ॥ अनेक ओषधे देतां
देखा ॥ आरोग्य त्यासी न होय ॥ ३० ॥ न रुचे अन्न त्यासी ॥ सदा राहे उपवासी ॥ त्याची भार्या
प्रीतीसी ॥ आपण न घेई अन्न कदां ॥ ३१ ॥ पुरुषावरी आपला प्राण ॥ करी नित्य उपोषण

ग०च०
२

अ० ३०

पतीसदेतां औषध आपण ॥ प्राशन करी पतियेसा ॥ ३२ ॥ येणे परीती नव वर्षेसी ॥ झाली व्याधी
तयासी ॥ पतिव्रता स्त्री कैसी ॥ पुरुषासवे कष्टत ॥ ३३ ॥ पुरुषदेह क्षीण झाला ॥ आपण त्यासारी
अबला ॥ तीर्थ घेवोनि चरणकमळा ॥ काळ क्रमी त्याजवळी ॥ ३४ ॥ दुर्गंधि झाला देह त्याचा
जवळ न ये वैद्य साचा ॥ सुमन पतिव्रतेचा ॥ न विसंबे क्षणभरी ॥ ३५ ॥ जितके अन्न पतीसी ॥
तितके ग्रास आपणासी ॥ जेसे औषध त्यासी ॥ आपण तेसे घेतसे ॥ ३६ ॥ मातापिता दायाद
गोत्री ॥ सकळ तिसी वारिती ॥ पतिव्रता ज्ञानवंती ॥ नायके बोल कवणाचे ॥ ३७ ॥ दिव्यवस्त्रे
आभरणे ॥ सकळ त्यजोनि भूषणे ॥ पुरुषावरी आपला प्राण ॥ काय सुख म्हणतसे ॥ ३८

२

उभयतांची मातापिता ॥ महाधनी तखतां ॥ पुत्रकन्येसी पहातां ॥ अतिदुःखमानिती
३९ ॥ अनेक जपानुष्ठान ॥ मंत्रविद्या महाहवन ॥ अपरमित ब्राम्हण ॥ भोजन करिती परि
येसा ॥ ४० ॥ अनेक परिचे वैद्य येती ॥ नाना रस औषधे देती ॥ शमन होय कवणे रिती
महाआधिने आपिले ॥ ४१ ॥ पुसताती जोसियांसी ॥ पूजिती कुळदेवतेसी ॥ काही केल्या
न्यासी ॥ आरोग्य कदा न होय ॥ ४२ ॥ वैद्य म्हणती न ये वेळी ॥ नव्हे वरवे कदा काळी ॥ रा
खील जरी चंद्रमौळी ॥ मनुष्य यत्न न व्हे आतां ॥ ४३ ॥ ऐसे ऐकोनि मातापिता ॥ दुःखे
दाटोनि करती चिंता ॥ जय स्वामी जगन्नाथा ॥ दत्तात्रया गुरुमूर्ती ॥ ४४ ॥ आराधोनि

न

गु० च०
४

नुम्हासी ॥ पुत्र पावलो संतोषी ॥ पापरूप आपणासी ॥ निधान केवी जिरेला ॥ ४५ ॥ एक
पुत्र आमचे वंशी ॥ त्यासी जरी न राखिसी ॥ प्राण देवो त्यासरसी ॥ दत्तात्रया स्वामियां ॥
४६ ॥ ऐसे नानापरी दिखा ॥ दुःख करिती जननीजनका ॥ वारीतसे पुत्र ऐका ॥ मातापि
ता आलिंगोनी ॥ ४७ ॥ म्हणे आपले भोग सरले ॥ जितके ऋण तुम्हा दिधले ॥ अधिक घे
ऊं केचे भले ॥ ऋणानुबंधन्खुकेची ॥ ४८ ॥ ऐसे म्हणतां माता पिता ॥ दोघे झाली मूर्छाग
ता ॥ पुत्रावरी लोळती ॥ महादुखे करोनियां ॥ ४९ ॥ म्हणती ताता पुत्रराया ॥ आमची आशा
झाली वांयां ॥ पोषिसी आम्हा म्हणोनियां ॥ केला होता निश्चय ॥ ५० ॥ उद्भ्व घोनि आम्हा

अ०
३०
४

सी॥ केवीं तूं जाऊं पाहासी॥ उद्धट पणी आपणासी॥ धर्म केवीं घडे तुज॥ ५१॥ एकोनियां त
यांचें वचन॥ विनवीतसे आक्रंदोन॥ करणे ईश्वराआधीन॥ मनुष्य यत्न न चाले॥ ५२॥ मा
तापितायांचे ऋण॥ एक घडीचे स्तपान॥ उत्तीर्ण कांही केल्या न जाण॥ जन्मांतरी येउनि
यां॥ ५३॥ आपण जन्मलो तुमच्या उदरी॥ कष्ट दाविले अतिभारी॥ सोख्य न देखा निर्धा
री॥ ऐसा पापी आपण जाणा॥ ५४॥ आतां दुःख न करणे॥ परमार्थी दृष्टि देणें॥ जैसें कां
ही असे होणे॥ ब्रम्हादिकां न चुकेची॥ ५५॥ येणे परी जननी जनकां॥ सांगतसे पुत्र निका
तेणे परी स्त्रियेसी ऐका॥ सांगतसे परियेसा॥ ५६॥ म्हणे ऐक प्राणेश्वरी॥ झाले आमचे दि

वसभरी ॥ मजनिमित कष्ट भारी ॥ तुवां केले ॥ ५७ ॥ पूर्वजन्मीचा वैरी आपण ॥ तुजसी होते मा
झे ऋण ॥ म्हणोनि दिधले जाण ॥ जन्मांतरीचे कष्ट देखा ॥ ५८ ॥ जरी राहासील आम्हचे घ
री ॥ तुज पोशिती लबरवे परी ॥ तुज वाटतील कष्ट भारी ॥ जाई आपल्या माहेरा ॥ ५९ ॥ ऐ
से तुझे सुंदरपण ॥ न लाघें आपण ॥ न राहे तुझे अहेवपण ॥ माझे अंगस्पर्शतां ॥ ६० ॥ ऐ
कतां पतीचें वचन ॥ मूर्छा आली तक्षणा ॥ चरणी मस्तक ठेऊनि ललना ॥ दुःख करी तेवे
ळीं ॥ ६१ ॥ म्हणे स्वामी प्राणेश्वरा ॥ तुम्ही माझा अव्हेर न करा ॥ तुम्हासारिखा दातारा ॥ आ
णिक नाही गती मज ॥ ६२ ॥ जेथें असेल तुमचा देह ॥ तेथेंचि असे माझा भाव ॥ मनीन

करावा संदेह ॥ समागमे येईन मी ॥ ६३ ॥ ऐसी दोघाची वाणी ॥ एकोनियां जनकजननी ॥ दे
हढाकोनियां धरणी ॥ दुःख करिती आक्रोशे ॥ ६४ ॥ तेव्हां ती उठवुनियां श्वसुरासी ॥ संबोधो
नि सांगे सासूसी ॥ नकरावी चिंता मानसी ॥ पती वांचेल निर्धारे ॥ ६५ ॥ विनवीतसे तये वेळी ॥
आम्हा राखील चंद्रमौळी ॥ पाठवा एस्वादिया स्थळी ॥ पती माझा वांचेल ॥ ६६ ॥ सांगती
लोक महिमा ख्याती ॥ नरसिंहसरस्वती गुरुमूर्ती ॥ गाणगापुरी वास करिती ॥ तयालागीं
पाहावे ॥ ६७ ॥ त्यांचे दर्शनमात्रेसीं ॥ आरोग्य होईल पतीसी ॥ आम्हा पाठवा त्वरेसी ॥ म्ह
णोनि चरणा लागली ॥ ६८ ॥ मानवले समस्तांसी ॥ मातापिता श्वसुरासी ॥ निरोप पुसूनि

समस्तांसी ॥ निघती झाली तये वेळीं ॥ ६९ ॥ त्या रोगिया करोनि डोळी ॥ घेवोनि निघाली बाळी
विनवीतसे तये वेळी ॥ आपलिया श्वशुरासी ॥ ७० ॥ स्थीर करोनि अंतःकरण ॥ सुखें राहावे
दोघेजण ॥ पती असे माझा प्राण ॥ राखील कुळदेवता ॥ ७१ ॥ म्हणूनि सासू श्वशुरासी ॥
नमन करी प्रीतिसी ॥ आशिर्वाद देती हर्षी ॥ सौभाग्य असो अखंड ॥ ७२ ॥ तव दैवें त
री आतां ॥ आमुचा पुत्र वांचो तत्वतां ॥ म्हणोनि बोलती उभयतां ॥ आशिर्वाद देती
क्षणोक्षणीं ॥ ७३ ॥ येणेपरी पतीसहित ॥ होती झाली मार्गस्थ ॥ किंचित् काळ मार्ग क्र
मित ॥ आली गाणगापुरासी ॥ ७४ ॥ मार्ग क्रमीत रोगियासी ॥ अधिक मि[illegible] त्रिदो

षी ॥ उतरतां ग्राम प्रदेशी ॥ अतिसंकृट बोढवलें ॥ ७५ ॥ विचारिती श्रीगुरुसी ॥ गेले
होते संगमासी ॥ जावें म्हणूनि दर्शनासी ॥ निघती झाली ते वेळी ॥ ७६ ॥ पतिव्रता तये
वेळीं ॥ आली आपले पतीजवळीं ॥ अंतकाळ पातला तात्काळी ॥ प्राण गेला तत्क्षणी ॥ ७७
आकांत करीती नारी ॥ लोळतसे धरणीवरी ॥ भोसकोनि घ्यावया घेतां सुरी ॥ वारिती म
हाजनलोक ॥ ७८ ॥ आपटी शीर भूमीसी ॥ हाणी पाषाण उरासी ॥ केश मोकळे आक्रोशी
प्रलापितसे परियेसा ॥ ७९ ॥ आहा देवा काय केले ॥ दुर्वळासी गाजिलें ॥ आशा करुनियां
आल्यें ॥ राखिशी प्राण म्हणुनिया ॥ ८० ॥ पूजेसी जातां देवळांत ॥ देवचि आपणा करी घात

७ ऐसी कानीन ऐकूं मान ॥ दृष्टांत झाला आपणासी ॥ ८१ ॥ उष्णकाळीं टाकोनि नीर ॥ ए
एखाद्रा जाय तरुवर ॥ वृक्षेचि पडे सत्वर ॥ त्यापरी झालें मज ॥ ८२ ॥ तृषेंकरोनि पीडित ॥ जा
य मनुष्य गंगेत ॥ तीरीं सुसरी करी घात ॥ त्याचि परी झाल्ले मज ॥ ८३ ॥ आग्रभये पळे धे
नु ॥ प्राण जाईल म्हणोनु ॥ तेथें वधी यवनु ॥ तयापरी झाले मज ॥ ८४ ॥ ऐसी मी पापीण दै
वहीन ॥ आपल्या पतीचा घेतला प्राण ॥ मातापित्यायांसी त्यजून ॥ घेवोनि आले विदेशी
८५ ॥ येणेपरी करितां दुःख ॥ पाहो आले ग्रामलोक ॥ संबोधिती सकळीक ॥ अनेकाप ७
रीकरोनियं ॥ ८६ ॥ नाना प्रकारें ब्राम्हणसुवासिनी ॥ कां दुःख करिसी ग्रपणी ॥ विचार

करीअतःकरणी ॥ होणारनचुके सकळिकां ॥ ८७ ॥ ऐसे म्हणतीनरनारी ॥ तीजला दुःखझाले
भारी ॥ आटवीतसे परोपरी ॥ आपलेजन्मकर्मसकळ ॥ ८८ ॥ ऐकाहोतुम्हीमायबहिणी ॥ पती
सआल्में घेवोनी ॥ आताकेसीवांचूसाजणी ॥ याचीआसकरुनियां ॥ ८९ ॥ आतांकवणाशर
णजावें ॥ राखेलकोणमाझाजीवें ॥ प्राणेश्वरत्यजूनिदेवे ॥ केवीवांचूंम्हणतसे ॥ ९० ॥ बाळप
णीगोरीशी ॥ पूजाकेलीशंकरासी ॥ विवाहहोतांपरियेसी ॥ मंगळागोरीपूजिली ॥ ९१ ॥ चूडे
कंकणाचेआशेनी ॥ पूजाकेलीम्याभवानी ॥ सांगतसेसुवासिनी ॥ अनेककेलीव्रतादि
कें ॥ ९२ ॥ जेजेंसासांगतीमातेव्रत ॥ तेतेंकेलेंअखंडीत ॥ सर्वझालेआतांव्यर्थ ॥ रुसलीगो

रीआपणावरी॥१३॥आतांमाझेहळदीसी॥चोरपडलेगळेसरसी॥समस्तदिधलेवरासी
कंकणादिकंचुकी॥१४॥कोठेंगेलेंमाझेंपुण्य॥वृथापूजिलागोरीरमण॥कैसेंकेलेमजनि
र्वाण॥एकामायबहिणीहो॥१५॥केवीराहेंआतांआपण॥पतीमाझाहोताप्राण॥लोकांस
रिसानव्हेजाण॥प्राणेश्वरमाझाहो॥१६॥पूर्वजन्मीचावेरीआपण॥तेजसीहोतेमाझेकृ
पा॥म्हणोनिदिधलेजाण॥जन्मांतरीचेंकष्टदेखा॥१७॥ऐसेनानापरीदुःखा॥पतिव्रताक
रीदुःखा॥पतीचेपहातसेमुखा॥आणिकदुःखअधिककरी॥१८॥आलिंगोनिप्रेतासी
रुदनकरीबहुवशी॥आठवीआपल्यादशेसी॥पूर्वस्नेहनयेवेळी॥१९॥म्हणेपुरुषाप्राणे

श्वरा ॥ कसे त्यजिले निर्धारा ॥ कीं तुं बगल्लासि क्षदरा ॥ म्हणोनि माते त्यजिले ॥ १०० ॥ कैसी आ
पण देवहीन ॥ मठा खापर लागतां भिन्न ॥ होतासि तूं निधान ॥ आयुष्य कैसें सरलें पां ॥ १ ॥ तुम्
च्या मातापित्यांसी ॥ सांडोनि आणिले परदेशी ॥ जेणे परी श्रावणासी ॥ वधिले राजा दशरथें
॥ २ ॥ तैसी तुमची जनकजननी ॥ तुम्हां आणिले त्यजूनी ॥ तुमची वार्ता ऐकोनि ॥ दोघे प्राण त्या
गितील ॥ ३ ॥ तिन्ही हत्या भरवशी ॥ घडल्या मज पापिणीसी ॥ वैरिणी मी तुम्हांसी ॥ पतिघात
कीं सत्य जाणा ॥ ४ ॥ ऐसी पापिणी चांडाळी ॥ निंदिती लोक सकळी ॥ प्राण घेतले की मी ब
ळी ॥ प्राणेश्वरा दातारा ॥ ५ ॥ स्त्री नव्हे मी तुम्ही वैरी ॥ जैसी तीव्र शस्त्र क्षरी ॥ वधिले तुम्हां शरीरी

९ घेतला प्राण आपण ॥ ६ ॥ माता पिता बंधू सकळी ॥ जरी असती तुम्हाजवळी ॥ मुख पाहाती अं
तकाळीं ॥ तयासि विध्वंसा केले ॥ ७ ॥ हे द्वय सासू सासऱ्यास ॥ पोसाल म्हणोनि होती आस
पुरली नाही त्यांचा सोस ॥ त्यांने सोडोनि केवी जासी ॥ ८ ॥ एकुलते एक तुम्ही त्यांसी ॥ कां
उपेक्षा पोसावयासी ॥ आम्हा कोठे ठेऊनि जासी ॥ प्राणेश्वरा दातारा ॥ ९ ॥ आता मी कोठे
जावे ॥ कोणी मातें पोसावे ॥ कैसे काय करावे ॥ निघोन जासी प्राणेश्वरा ॥ १० ॥ तुम्हा प्रा
प्राणेश्वर ॥ तुझान पडे विसर ॥ लोकांसारिखा न केनुर ॥ प्रीति पाळिली प्रिय भावे ॥ ११ ॥ ९
कधी नेणे दृष्ट कुशायन ॥ वामहस्त उसेविण ॥ आतां फुटे अंतःकरण ॥ केवी वांचू प्राणेश्व

रा ॥ १२ ॥ कितीआठवूंतुझेगुण ॥ पतीनकेसिकेवळप्राण ॥ मोहुनजातोसिनिर्वाण ॥ कोणी
आम्हापोसावे ॥ १३ ॥ आताकोणाचेघरीजावें ॥ कोणघेतीलमजपोसणे ॥ बाळविधवाम्हणो
निघेणे ॥ जनापवादठेविती ॥ १४ ॥ एखादीबुद्धीनसांगता ॥ आत्मात्यजिलें प्राणनाथा ॥ को
ठेजावेआपणआतां ॥ केशवपनकरूनी ॥ १५ ॥ नवप्रेमेभरिल्ये ॥ मातापितयातेविसरल्यें ॥
त्यांच्याग्रहीनाहीगेल्यें ॥ बोलावणीनित्ययेती ॥ १६ ॥ केवींजावोंत्यांचेंघरीं ॥ उपेक्षितीलमा
पेश्वरी ॥ दैन्यवृतीदासाग्रही ॥ चितयाचेकेवीधरूं ॥ १७ ॥ जोवरीहोतासितूंछत्र ॥ तोसर्वांठा
ईपवित्र ॥ मानितीसकळइष्टमित्र ॥ आतानिदाकरितील ॥ १८ ॥ सासूश्वशुरापासीजा

पें ॥ माझेमुख पाहातां मरणे ॥ म्हणते अरण्य जाणे ॥ तुम्हावीण प्राणपती ॥ १९ ॥ घेवोनि आलो
आरोग्यसी ॥ येथें टेवोनि तुम्हासी ॥ केवी जावे घरासी ॥ राक्षसीण पापीण ॥ २० ॥ ऐसे अने
कपरी ॥ दुःख करितसे नारी ॥ इतके होतां ते अवसरी ॥ आला तेथे सिद्ध एक ॥ २१ ॥ भस्मां
कित जटाधारी ॥ रुद्राक्ष भूषणें निर्धारी ॥ त्रिशूळ धरिला असे करी ॥ येवोनि जवळी उ
भा ठेला ॥ २२ ॥ संबोधितसे त येवेळी ॥ कावो प्रळय करिसी नारी ॥ जैसे लिहिलें असे कपा
ळी ॥ त्याच्यापरी होतसे ॥ २३ ॥ पूर्वजन्मीचें फळ ॥ लागले देहासी सकळ ॥ वायां रडसी नि
र्फळ ॥ शोक आतां करून को ॥ २४ ॥ आठ दिवस जरी रडसी ॥ न येती प्राण प्रेतासी ॥ जैसें लि

हिलेलछोटासी ॥ त्यापरीघडेळजाणा ॥ २५ ॥ मूढपणेदुःखकरिसी ॥ समस्तमरणारतूं
जाणसी ॥ कोणवाचेलधरित्रीसी ॥ सांगआपणाम्हणतसे ॥ २६ ॥ आपलाम्हणशीप्राणे
श्वर ॥ कोठेउपजलानिर्धार ॥ तुझाजन्मझालायेर ॥ कोणआपलामातापिता ॥ २७ ॥ पूर
येतांगंगेप्रती ॥ नानापरीचीकाष्ठेवाहाती ॥ येऊनिएकेठाईंमिळती ॥ फांकतीआपली
कचहूंकडे ॥ २८ ॥ तैसासंसारजाणनारी ॥ कोणजन्मलाआहेस्थीरी ॥ मायामोहेकल
त्रपुत्रपतीम्हणसीआपुला ॥ २९ ॥ गंगेमध्येजैसाफेन ॥ तैसाचिहादेहजाणा ॥ स्थीरन
व्हेगायाकारणे ॥ शोकवृथाकरूंनको ॥ ३० ॥ पंचभूतात्मकदेह ॥ नसंबंधीगुणपाहे ॥ आ

पुले कर्म जैसे आहे ॥ तैसे गुण उद्भवती ॥ ३१ ॥ गुणानुबंधे कर्मे घडती ॥ तयासारखी फळ
प्राप्ती ॥ माया मोहाची रीती ॥ मायामय कर्म संबंधे ॥ ३२ ॥ माया संबध माया गुण ॥ उपजे स
त्वस्थ त्रयगुण ॥ तेणेचि रीती होय जाण ॥ त्रिगुणात्मक अवधारा ॥ ३३ ॥ याचि संसार वर्ते
मानी ॥ समस्त कर्मांचे आधीन प्राणी ॥ सुखदुःख आपुल्या गुणी ॥ भोगिजे आपुल्या अ
र्जिते ॥ ३४ ॥ कल्पकोटी दिवस वरी ॥ देवांसी आयुष्य आहे जरी ॥ त्यासी काळ न चुके परी ॥
तेथे मनुष्यांचा पाड काय ॥ ३५ ॥ काळे सकळां कारण ॥ धर्माधीन देह जाण ॥ म्हणोनि
कल्पावे अस्थीरपण ॥ पांचभौतिक देहासी ॥ ३६ ॥ काळ कर्माधीन गुणे ॥ पंचमहाभूता

त्मक देह जाणा ॥ उपजतां संतोषे मना ॥ मेलिया दुःख न करावे ॥ ३७ ॥ गर्भी जगी येतां चि
नर ॥ नाश असे त्याचे बरोबर ॥ जैसे कर्म गुण येर ॥ मुरण जनन पतियेसा ॥ ३८ ॥ को
णासी मृत्यु पूर्ववयासी ॥ कोणा मृत्यु वार्धकोसी ॥ जैसे अर्जित ज्यासी ॥ त्याचि परी घ
डतसे ॥ ३९ ॥ पूर्वजन्मार्जीतासरशी ॥ भोगणे असे सुखदुःखासी ॥ कलत्र पुत्र अति
हर्षी ॥ पापपुण्य वश्य जाणा ॥ ४० ॥ आयुष्य सुखदुःख ॥ पापपुण्यानुसार लेख ॥ लल्ला
टी लिहिले सुखदुःख ॥ अढळ असे सर्वांसी ॥ ४१ ॥ एखादे याकर्मासी ॥ लंघिजे लपु
ण्यबलेसी ॥ देवदानव मनुष्यासी ॥ काळ न चुके भरवसी ॥ ४२ ॥ संसार म्हणिजे स्व

१२ प्नापरी ॥ ऐंद्रजालअवधारी ॥ मिथ्याजाणतयापरी ॥ दुःखआपणकरूनये ॥ ४३ ॥ शतस ३०
हस्रकोटिजन्मी ॥ तूंकोणाचीहोतीसभामिनी ॥ वायांदुःखकरिसीसाजणी ॥ मूर्खप
णेकरोनियां ॥ ४४ ॥ पंचभूतात्मकशरीर ॥ त्वगस्थीमांसरुधिर ॥ मदामंज्जाअसती
नर ॥ विष्ठामूत्रश्लेष्मसंधी ॥ ४५ ॥ ऐशाशरीरघोरांत ॥ पाहातांकायस्वार्थ ॥ मळमूत्रभ
रलेरका ॥ याकारणेंशोकरिसी ॥ ४६ ॥ विचारपाहेपुढेंआपुला ॥ कोणेपरीमार्गभला
संसारसागरपाहिजेतरला ॥ तैसामार्गपाहेतूं ॥ ४७ ॥ येणेपरीतियेसी ॥ बोधिताझा १२
लातापसी ॥ ज्ञानझालेंतियेसी ॥ सांडोनिशोकम्हणतसे ॥ ४८ ॥ करजोडोनितयेवे

डी॥ माथां देविला चरणकमळीं॥ विनवीत से करुणा बहाळी॥ उद्धरावे स्वामी म्हणोनी॥ ४९
करण मार्ग आपणासी॥ कैसा स्वामी निवेदिसी॥ जनक जननी तूं आम्हासी॥ तारी तारी म्ह
णतसे॥ ५०॥ कोण त्या प्रकारे आपण॥ तरेन मी भवार्णवापासून॥ तूं निरोपिसी तसे करी
न॥ म्हणोनि चरणी लागली॥ ५१॥ ऐकोनि तियेचे वचन॥ सांगे चरित्र विस्तारोन॥ प्र
सन्न झाला योगिजन॥ सांगे आचार तियेसी॥ ५२॥ म्हणे सरस्वती गंगाधर॥ त्याचे व
चनी विस्तार॥ एकतां होय पाप दूर॥ सकळाभीष्टे साधती॥ ५३॥ इति श्री गुरुचरित्रा
मृत॥ विप्ररोग झाला मुक्त॥ तयासी पावला गुरुनाथ॥ तारावया कारणे॥ ५४॥ इति श्री

गुरुचरित्रामृतेसिद्धनामधारकसंवादेप्रेतागनाशिणोकोनामत्रिंशतयोऽध्यायः॥३०
श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु॥ ७॥॥७॥॥७॥ओव्या॥१५४॥ ७

श्रीगणेशाय नमः ॥ सिद्ध म्हणे नामधारका ॥ पुढें अपूर्व झाले ऐका ॥ योगेश्वर कारणिका ॥ सांगो स्त्रियांचे धर्म सकळ ॥ १ ॥ योगेश्वर म्हणती तियेसी ॥ आचार स्त्रियांचे पुससी ॥ सांगेन तुज विस्तारेसी ॥ भवसागर तरावया ॥ २ ॥ पति असतां कोण धर्म ॥ अथवा मेलिया काय कर्म ॥ उभय विस्तारनेम ॥ सांगेन ऐका एकचित्तें ॥ ३ ॥ कथा स्कंदपुराणांत ॥ काशिखंड विस्तारांत ॥ स्त्रियांचे धर्मु बहुत ॥ एकचित्तें ऐकावे ॥ ४ ॥ अगस्ती ऋषी महामुनी ॥ वसत होता काशीभुवनी ॥ लोपामुद्रा ज्ञानी ॥ त्याची भार्या पतियेसी ॥ ५ ॥ पतिव्रता शिरोमणी ॥ दुजी नव्हती आणिक कोणी ॥ असतां तेथें वर्तमानी ॥

गु० चं

१ झालेअपूर्वपरियेसा ॥ ६ ॥ त्याअगस्तीचाशिष्यविख्यात ॥ विध्याचळनामेपरमपुरु अ० ३१
षविशेष ॥ पवर्तरूपेअसेवसत ॥ श्रेष्ठहोतापृथ्वीवरी ॥ ७ ॥ विंध्याचळम्हणोनगिरी
अपूर्ववनेत्यावरी ॥ शोभायमानपरोपरी ॥ बहुरम्यपरियेसा ॥ ८ ॥ ब्रम्हर्षिनारदमुनी २
हिंडतगेलातयेस्थानी ॥ संतोषपावलापाहोनी ॥ स्तुतीकेलीतयेवेळी ॥ ९ ॥ नारदम्ह
णेतयासी ॥ सर्वातश्रेष्ठतूंहोसी ॥ सकळवृक्षतुजपासी ॥ महाउंचथोरतूं ॥ १० ॥ परी
एकअसेउणे ॥ मेरूसमाननेव्हेजाण ॥ स्थलस्वल्पयाकारणे ॥ महत्वनाहीपरियेसा १
११ ॥ ऐसेम्हणतानारदमुनी ॥ विध्याचळकोपोनी ॥ वाढताझालातेक्षणी ॥ मेरुपरीहो

ईन म्हणे ॥ १२ ॥ वाटे विंध्याचळ देख ॥ सूर्यमंडळासन्मुख ॥ क्रमांतरे वाढतो रेका ॥
लागे स्वर्गभुवनासी ॥ १३ ॥ विंध्याद्रीच्या दक्षिणभागासी ॥ अंधःकार अहर्निशी ॥
सूर्यरश्मी न दिसे कैशी ॥ यज्ञादिक मे सहिली ॥ १४ ॥ ऋषी समस्त मिळोनी ॥ शरण आ
ले इंद्रभुवनी ॥ विंध्याद्रीची कारणी ॥ सांगते झाले विस्तारे ॥ १५ ॥ इंद्र कोपे ते वेळी
गेला विधात्याजवळी ॥ सांगितला वृतांत सकळी ॥ नया विध्यपर्वताचा ॥ १६ ॥
ब्रह्मा म्हणे इंद्रासी ॥ आहे कारण आम्हासी ॥ आगस्ती असे पुरी काशी ॥ त्यासि
दक्षिणादिशे पाठवावे ॥ १७ ॥ दक्षिणदिशो भूमीसी ॥ अधार नाही परियेसी ॥ याका

रणेअगस्तीसी ॥ दक्षिणादिशेपाठवावे ॥ १८ ॥ अगस्तीचाशिष्यदेखा ॥ विंध्याच
ळअसेनिका ॥ गुरुहयेनांचिसन्मुखा ॥ नमिताहोईलदंडवत ॥ १९ ॥ सांगेलअग
स्तीशिष्यासी ॥ वाटोनकोम्हणेलत्यासी ॥ नभ्रनेकरितोंशिखरेसी ॥ भूमीसमा
नकरील ॥ २० ॥ याकारणेतुम्हीआतां ॥ काशीपुराजावेनत्वतां ॥ अगस्तीनेनम्र
तों ॥ दक्षिणेसीपाठवावे ॥ २१ ॥ येणेपरीइंद्रासी ॥ सांगेब्रम्हातत्क्षणेसी ॥ निरोपघे
ऊनिवेगेसी ॥ निघताझालाअमरनाथ ॥ २२ ॥ देवासहितइंद्रनिका ॥ सवेबृहस्प
तीसखा ॥ सकळऋषीमिळोनिदेखा ॥ आलेकासीभुवनासी ॥ २३ ॥ अगस्ती

चियाआश्रमासी ॥ पातले इंद्र देव ऋषीसी ॥ सांगते झाले त्यापासी ॥ बृहस्पतीसहित
२४ ॥ देखोनियां अगस्तीमुनी ॥ सकळांते अभिवंदोनी ॥ अर्घ्यपाद्य देऊनी ॥ पूजा
केली भक्तीनें ॥ २५ ॥ देव आणि बृहस्पती ॥ अगस्तीची करिती स्तुती ॥ आणीक तें
मी विनवीती ॥ लोपामुद्रा सतीतें ॥ २६ ॥ देवगुरु बृहस्पती ॥ सांगे पतीव्रताख्याती ॥ पूर्वी
पतिव्रता बहुती ॥ परी ईचे समान नाही ॥ २७ ॥ अरुंधती सावित्री सती ॥ अनुसया जा
णा महाव्रती ॥ शांडिल्याची पत्नी होती ॥ पतिव्रता विख्यात ॥ २८ ॥ लक्ष्मी पार्वती
स्वयंभूपत्नी ॥ मेनका नामे गुणवती ॥ हिमाचळाची पत्नी ॥ पतिव्रता ते ॥ २९ ॥ रुकनी

गु० च०

३

ती ध्रुवाची माता ॥ संज्ञा देवी सूर्यकांता ॥ स्वाहा देवी विख्याता ॥ यज्ञपुरुषप्राणेश्वरी ॥
३० ॥ या होनि मुख्य ख्याती ॥ लोपामुद्रा महासती ॥ एका तुम्ही समस्त प्रीती ॥ ब्रहस्पती
सांगतसे ॥ ३१ ॥ पतिव्रतेचे आचरण ॥ सांगे गुरू विस्तारोन ॥ पुरुष जेवितां प्रसाद
घे जाण ॥ मुख्य भोजन प्रियेसी ॥ ३२ ॥ आणी कसे या करणे ॥ पुरुष देखोनि उभी
राहाणे ॥ आज्ञेविण बैसोंनेणे ॥ अवज्ञा न करणे पतीची ॥ ३३ ॥ दिवस अखंड सेवा
करणे ॥ अतिथी पूजनी साह्य होणे ॥ पति निरोपाविणे कोठें न जाणे ॥ दानधर्म
न करावा ॥ ३४ ॥ पतीची सेवा निरंतर ॥ मनी भाविजे द्वाहर ॥ शयनकाळी प्रेमे रात्री

अ०
३१

३

सेवा करी भक्तिसी ॥ ३५ ॥ पती निद्रिस्थ झाल्यावरी ॥ आपण शयन कीजे नारी ॥ चोळी ता
न वडे देवोनि दूरी ॥ पुरुषासी स्पर्श न ये ॥ ३६ ॥ स्पर्शे चोळी पुरुषासी ॥ हाणी होय
आयुष्यासी ॥ घेवोन येनाव पतीसी ॥ आयुष्य उणे होतसे ॥ ३७ ॥ जागृते न होतां प
ती ऐका ॥ पूर्वी उठावे सतीने देखा ॥ करणे संमार्जन ऐका ॥ गृह कृत्य मंगल ॥ ३८ ॥
स्नान करूनि त्वरित ॥ पूजुनी घ्यावे पती तीर्थ ॥ चरणी मस्तक ठेवोनि यथार्थ ॥ शिव
समान भावावे ॥ ३९ ॥ असतां गृही पुरुष ॥ शृंगार करणे सर्व हर्ष ॥ ग्रामि गेलिया पुरुष
शृंगार आपण करूं नये ॥ ४० ॥ पती निष्ठूर बोले जरी ॥ आपण कोप कदां न करी ॥ क्ष

मा म्हणोनि चरण धरी॥ मनी प्रीती मानोनी॥४१॥ पतीये तां बाहेरुनी॥ सामोरी जायते
क्षणी॥ सकळ कामे सजूनी॥ सन्मुख जाय पतिव्रता॥४२॥ काय निरोप म्हणूनी॥ पु
सततसे वंदोनी॥ जें वसे पतीच्या मनी॥ त्याच परी राहाटे॥४३॥ पतिव्रतेचे ऐसे लक्षण॥
सांगतां ऐकती देवगण॥ वहिद्वारी जातां जाण॥ अनेक दोष पतियेसा॥४४॥ बहिद्वा
रे जाणे जरी॥ पाहूं न ये नरनारी॥ सवेचि विपरता वे नारी॥ आपले गृही असावे॥४५॥
जरी पाहे बहिद्वारी॥ उलूक योनी जन्मे नारी॥ याच प्रकारे निर्धारी॥ पतिव्रता लोपा
मुद्रेचे॥४६॥ लोपामुद्रा पतिव्रता॥ बाहेर न येची सर्वथा॥ प्रातःकाळ जो होता॥ संमा

र्जनकरीतसे ॥ ४७ ॥ देवउपकरणीऊजळोनी ॥ गंधाक्षतादिकरूनी ॥ पुष्पवातीपंचव
र्ती ॥ रंगमाळादेवांसी ॥ ४८ ॥ अनुष्टानासघरातयेतां ॥ साहिससर्वकरीतत्वता ॥ धरूनि
पतीच्याचिंता ॥ पतीसवेंराहाटत ॥ ४९ ॥ पुरुषाचेउच्छिष्टभोजन ॥ मनोभावेंकारण
नसतापुरुषघरीजाण ॥ घ्यावाअतिथीप्रसाद ॥ ५० ॥ अतितासीद्यावेंअन्न ॥ अथ
वाधेनूतेंपूजून ॥ करीसगुणभोजन ॥ तेसत्यपतिव्रता ॥ ५१ ॥ गृहनिर्मळनिरंतरक
री ॥ निरोपावेगळाधर्मनकरी ॥ व्रतोपवासयेणेपरी ॥ निरोपावेगळेंनकरीच ॥ ५२
उत्साहहोतांनगरांत ॥ कधीनपाहेत्विनिश्चित ॥ तीर्थयात्राविवाहार्थ ॥ कधींहीनजा

य॥ ५३॥ पुरुषअसता घरी॥ दुश्चित नसावी नारी॥ पुरुषदुश्चित असतां जरी॥ आपणसं
तोषी असावे॥ ५४॥ रजस्वला झालिया देखा॥ बोलो नये मोन निका॥ नायकावे वेदनि
का॥ मुखमुखअदारववूं नये॥ ५५॥ ऐसे चारी दिवसावरी॥ आचरावे तये नारी॥ शुद्ध हो
तां आवेंसरी॥ पुरुषमुख विलोकिजे॥ ५६॥ जरी नसे पुरुष भवनी॥ त्याचे स्मरण करावे मं
नी॥ सूर्यमंडळ पाहोनी॥ घरांत जावे पतिव्रते॥ ५७॥ पुरुष आयुष्य वर्द्धनार्थ॥ कुंकुम
ला किजे मुखार्था॥ शेंदूर काजळ कंठसूत्र॥ फणी माथां असावी॥ ५८॥ तांबूल घ्यावें
सुवासिनी॥ आसावी तिचे माथा विणी॥ करपदी कंकणे तोडर करणी॥ पुरुषासमीपये

णेपरी ॥ ५९ ॥ नकरी इष्टत्व शेजारणीसी ॥ रजक स्त्री कुंहिणीसी ॥ जैन स्त्री द्र
व्यहिनेसी ॥ इष्टत्व करितां हानि होय ॥ ६० ॥ पुरुषनिंदक स्त्रियेसी ॥ न बोलो
वेतियेसी ॥ बोलतां दोष घडे तिसी ॥ पातिव्रत्य भंगे जाण ॥ ६१ ॥ सासू श्वशू
रु णद वहिणी ॥ दीर भावा तेयजूनी ॥ राहातां वेगळे पणी ॥ श्वान जन्म पा
वेल ॥ ६२ ॥ आंग धुवून येन मपणो ॥ उखळ मुसळीं न बैसणे ॥ पाई विख
ल्यावीण जाणे ॥ फिरोन ये पतिव्रते ॥ ६३ ॥ जाते उंबरावरी देखा ॥ बैसोन
येवढिळाभिमुखा ॥ पतिव्रता लक्षण ऐको ॥ येण परी असावें ॥ ६४ ॥ पतिसवे

विंवाद ॥ करि तां पावे महाखेद ॥ पती अंतःकरणी उद्वेग ॥ आपण कदा करूं नये ॥ ६५ ॥
जरी असे अभाग्य पुरुष ॥ नपुंसक जरी असे देख ॥ असे माधिष्ट अविवेक ॥ तरी देवं
सम मानावा ॥ ६६ ॥ तेसा पुरुष असेल जरी ॥ तो चि मानावा हरी ॥ त्याचे बोलण्यी राहाटे त
री ॥ परमेश्वरा प्रिय होय ॥ ६७ ॥ पतीचे मनी जे आवडी ॥ ते शींच घ्यावी लेणी लुगडी ॥ प
ती दुश्चित असले घडी ॥ आपण श्टंगार करूं नये ॥ ६८ ॥ सोपस्कर पाहिजे जरी ॥ न सां
गावे आपण नारी ॥ असता कन्या पुत्र जरी ॥ तया मुखी सांगवावे ॥ ६९ ॥ जरी नसेल जव
ळी कोणी ॥ दाखवावी वस्तूची खुण ॥ अमुक पाहिजे म्हणून ॥ निर्धारूनी न सांगिजे

७० जिनकों मिळालें पतीसी ॥ संतुष्ट करावे मानसी ॥ समर्थ पाहोनि कांक्षेसी ॥ पती निराकरूं
नये ॥ ७१ तीर्थयात्रे जाती लोक ॥ न मानावें तें कौतुक ॥ पुरुषांचे पादोदक ॥ तेंचि तीर्थ मानावे
॥ ७२ भागीरथी समान ॥ पतीचरणाचे तीर्थ जाण ॥ पती पूजा करून ॥ त्रयमूर्ती मानावा ॥ ७३
व्रत करणे असेल मनी ॥ ते पुरुषा करावे पुसीनी ॥ आत्मबुद्धी करितां कोणी ॥ पती आयुष्य उणे
होय ॥ ७४ ॥ आणीक जाय नर्का प्रती ॥ पतीस घेवोनी सांगातीं ॥ ऐसे बोलती वेद श्रुती ॥ ब्रह्
स्पती सांगतसे ॥ ७५ ॥ पतीस क्रोधें उत्तर देती ॥ श्वानजन्म योनी होती ॥ जंबूक होवोनि भुंकती
ग्रामासंन्निध येऊन ॥ ७६ ॥ निसनेमे करून नारी ॥ पुरुष उच्छिष्ट भोजन करी ॥ पाद प्रक्षाळू

नकरी ॥ घेवोनि तीर्थ जेवावें ॥ ७७ ॥ पती प्रत्यक्ष शंकर ॥ ऐसे मानावे निरंतर ॥ पावेती विवैकुं
ठनगर ॥ काम होती मनोरथ ॥ ७८ ॥ जावोन ये वनभोजनासी ॥ अथवा शेजारीच्या गृहासी
इष्टसोइरे म्हणोनि हर्षी ॥ पतिविनी न जावें ॥ ७९ ॥ आपला पुरुष दुबळा क्षिती ॥ समर्थी
चीन करावी संगती ॥ पती असतां अनाचारीती ॥ आपण निंदा करूं नये ॥ ८० ॥ कैसा त
री असो पती ॥ आपण करावी त्याची स्तुती ॥ तोचि म्हणावा लक्ष्मीपती ॥ एकभावें करोनि
यां ॥ ८१ ॥ सासूश्वशुर पुरुषापुढें ॥ बोलू नये वांकुडे ॥ हांसूं नये अति फाडे त्यांपुढें ॥ पती
आयुष्य उणे होय ॥ ८२ ॥ सासूश्वशुरा लाजून ॥ वेगळे असे म्हणेल जी कोण ॥ ॠक्षयोनी

तजन्मून ॥ अरण्यात हिंडतसे ॥ ८३ ॥ पुरुषकोपें मारी जरी ॥ मनी म्हणे हा मरो नारी ॥ जन्म पावे
योनी व्याघ्री ॥ महा घोर अरण्यांत ॥ ८४ ॥ परपुरुषातें नयनी पाहे ॥ उपजतां वरडोळी होय
पुरुषा वांचूनि विशेष खाय ॥ ग्रामसूकर होयती ॥ ८५ ॥ तो हि जन्म सोडोनी ॥ उपजे वागु
ळाच्येयोनी ॥ आपली विष्टा भक्षूनी ॥ वृक्षावरी लोंबत ॥ ८६ ॥ पती सन्मुख वा निष्ठुर वचनी
उत्तर देत कोपूनी ॥ उपजे मुकी होऊनी ॥ सप्तजन्म दरिद्री ॥ ८७ ॥ पुरुष दुजी पत्नी करी ॥
तिशी आपण वैर धरी ॥ सप्तजन्म शरीरी ॥ दुर्भाग्यता होतसे ॥ ८८ ॥ पुरुषावरी दुसरिया ॥ दृ
ष्टी जो करिती आवडिया ॥ पतिता घरीं जन्म पावोनियां ॥ दुःखें सदां दरिद्र भोगी ॥ ८९ ॥ पुरुषवे

तों बाहेरुनी ॥ सन्मूख जाय भामिनी ॥ उदकें पाय प्रक्षालुनी ॥ विंझणा वारी श्रमहर ॥ १० ॥
पादसेवन भक्तीसी ॥ मृदुवाक्य बोलिजे पतीसी ॥ पुरुष होतां संतोषी ॥ त्रिमूर्ती हि सं
तोषती ॥ ११ ॥ काय देती मातापितृ ॥ नेदी इष्टवर्ग हिता ॥ इहपराची जोडी देता ॥ पु
रुष नारीचा देव जाणा ॥ १२ ॥ गुरु देव तीर्थें समस्ती ॥ गुरु जाणा वा आपला पती ॥ ऐ
से निश्चय ज्या मानिती ॥ पतिव्रता त्या चि जाणा ॥ १३ ॥ जीव असतां शरीरासी ॥ पवि
त्र होय समस्तांसी ॥ जीव जातां क्षणे एकेसी ॥ कदां प्रेतानातळावे ॥ १४ ॥ पतीन स
तां अशुची अबला ॥ या कारणें पतीची सेवा तिला ॥ पतीच धर्म सकळ तिला ॥ प्राण

आपलाजाणावा ॥ ९५ ॥ पतीनसतां स्त्रियेसी ॥ सर्वअमंगळतीऐसी ॥ विधवाम्ह
णजे प्रेतासरिसी ॥ अपत्यनसतां अधिक जाण ॥ ९६ ॥ ग्रामासजातां परियेसी
विधवाभेटतां सन्मुखेसी ॥ मरण सांगे सत्य त्यासी ॥ पुत्राशी अशुभ नव्हे ॥ ९७
माताविधवा तेजरी ॥ पुत्रासी मंगळशकुन करी ॥ पुत्रावीण विधवा नारी ॥ नमन
तीसी करूं नये ॥ ९८ ॥ तिचा आशीर्वादें आपण ॥ जरी मंगळ व्होय जाण ॥ ति
च्याशापें होय मरण ॥ यास्तव तिशीं बोलूं नये ॥ ९९ ॥ याकारणें पतिव्रता ॥ बर
वे पुरुषासवें जातां ॥ सर्व वैभव देहासहित ॥ समागमे येतसे ॥ १०० ॥ चंद्रासवे

चांदणें जैसे ॥ मेघासवें जीवन तैसे ॥ मावळतां सवेंचि जातसे ॥ पतीसवें तैसे जावें
१ ॥ सहागमन मुख्य जाण ॥ थोर धर्म श्रुतीचें वचन ॥ पूर्वज बेचाळीस उद्धरून ॥ पतिव्र
तांधर्मानें २ ॥ पुरुष प्रेत झालियावरी ॥ सहगमना जातां नारी ॥ एकेक पाउली निर्धा
री ॥ अश्वमेध सहस्त्र ३ ॥ पापी पुरुष असे जाण ॥ त्यासि आलें जरी मरण ॥ यमदू
तनेती बाधून ॥ नरकाप्रती परियेसा ॥ ४ ॥ पतिव्रता त्याची नारी ॥ जरी सहगमन क
री ॥ जैसी सर्पासि नेतां घारी ॥ तैसा पतीतें स्वर्गा नित ॥ ५ ॥ सहगमन केलिया नारी ॥ पाहति
यमदूत पळती दुरी ॥ जाती सोडूनि सत्वरी ॥ जाती यमपुरासी ॥ ६ ॥ पतिव्रता शिरोमणी

बैसविती तेविमानी ॥ पाववितीस्वर्गभुवनी ॥ देवांगनाओवाळिती ॥ ७ ॥ यमदूतल
वरेपळती ॥ काळाचीनचालेख्याती ॥ पतिव्रतादेखताभ्रांती ॥ भयवाटेम्हणताती ॥ ८ ॥
सूर्यभितोतियेसी ॥ आपलेंस्थानघेईलऐसी ॥ अग्निभिवोनिशांतीसी ॥ उष्णनकेस
र्वथा ॥ ९ ॥ नक्षत्रेंभितीतियेसी ॥ आपलेंस्थानघेईलऐसी ॥ जायस्वर्गभुवनासी ॥ पती
सेवोनीसर्वथा ॥ १० ॥ येणेपरीस्वर्गभुवनी ॥ जायनारीसंतोषोनी ॥ आपलेपतीसघेवोनी
राहेस्वर्गीनिरंतर ॥ ११ ॥ तीनकोटीरोमतिसी ॥ स्वदेहदेतांअग्नीसी ॥ त्याचेफळपरिये
सी ॥ एकचित्तेऐकावे ॥ १२ ॥ एकेकरोमासी ॥ स्वर्गीराहेकोटिवर्षी ॥ पुरुषासवेस्वानंदे

सी॥ पतिव्रता राहात॥ १३॥ एसें पुण्य सहगमनासी॥ कन्या व्हावी या साटी वंशीं॥ वेचाळी
स कुळें कैसीं॥ घेवोनि जाय स्वर्गति॥ १४॥ धन्य ती मातापिता॥ एकवीस कुळें उद्धरितां॥
धन्य वंशी विख्याता॥ वेचाळीस कुळ उद्धरिले॥ १५॥ ऐसे पुण्य सहगमनासी॥ आणीक सं
गेन विस्तारेसी॥ कुपात्रेच्या संगतीसी॥ गुरु देव म्हणतसे॥ १६॥ असे नारी दुराचारी॥
व्यभिचारिणी निर्धारी॥ तिचे फळ निर्धारी॥ एके चित्ते परिसावें॥ १७॥ उभय कुळें बेचा
ळीस॥ जरी असती स्वर्गवास॥ त्यासी घेवोनि नरकास॥ भेमे जाय परियेसा॥ १८॥ अं
गावरी रोम किती॥ तितकी कोटि वर्षे ख्याती॥ नरकामध्यें पचे निगुती॥ तिचें फळ ऐसें

असे ॥ १९ ॥ भूमिदेवी ऐसे म्हणे ॥ पतिव्रतेच्या पवित्र चरणे ॥ आपणावरी चालतां क्षणे ॥
पुनीत मी म्हणतसे ॥ २० ॥ सूर्य चंद्र ऐसें म्हणती ॥ आपली किरणें ज्योती ॥ जरी पतिव्रतेव
री पडती ॥ तरीं आपण पावन होऊं ॥ २१ ॥ वायु आणि वरुण ॥ पतिव्रतेचिया स्पर्शाका
रणे ॥ पावन होऊं म्हणून ॥ स्पर्शें पुनीत होतीते ॥ २२ ॥ घरोघरीं ॥ स्त्रिया असती ॥ का
य करावी लावुण्य संपती ॥ जीचेनि वंशा उद्धरती ॥ तैसी स्त्री असावी कीं ॥ २३ ॥ ज्याचे
घरी पतिव्रता ॥ दैवें आगळा तो तत्वता ॥ करावें सुकृत जन्मशता ॥ तरीच लाभे तेस
ती ॥ २४ ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ ॥ स्त्रियेच्या संगती लाभे अर्थ ॥ पतिव्रता यथार्थ ॥ पुं

ण्यानुसार लाभे जना ॥ २५ ॥ ज्याचे घरीं नाहीं सती ॥ पुण्यें त्यासी न घडती ॥ यज्ञा
दिक कर्मे त्याती ॥ सती असती होती जाणा ॥ २६ ॥ सतीन से ज्याचे घरीं ॥ तें गृह अर
ण्य निर्धारीं ॥ वृथा जन्मूनि संसारीं ॥ कर्मबद्ध तोचि झाला ॥ २७ ॥ ऐसी सती मिळे
ज्यासी ॥ तुया जोडल्यो पुण्यराशी ॥ पुण्यलोकीं स्वर्गवासी ॥ पुतीत होय निर्धा नी
रें ॥ २८ ॥ स्त्रियेविणें जो नर ॥ तयासी न साधे कर्माचार ॥ कर्महीन देवपितर ॥
कर्म अर्हे न के कदा ॥ २९ ॥ पुण्य जोडतां गंगास्नान ॥ त्याहनि पतिव्रता दर्शन ११
महापापाचें उद्धारण ॥ सहज जन्म पुनीत ॥ ३० ॥ पतिव्रतेचा आचार ॥ सांगितला

सविस्तर ॥ म्हणे सरस्वतीगंगाधर ॥ विनवीतसे श्रोतयां ॥ ३१ ॥ नामधारकम्ह
णे शिष्यासी ॥ गुरुचरित्रपुण्यरासी ॥ ऐकतां पावतीसद्गतीसी ॥ म्हणे सरस्व
ती गंगाधर ॥ ३२ ॥ इतिश्रीगुरुचरित्रांमृत ॥ पितिव्रतानिरोपणविख्यात
ऐकतां होयपुनीत ॥ जे जे चिंतिले पाविजे ॥ ३४ ॥ इतिश्रीनृसिंहसरस्व
त्योपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे पुतिव्रताआख्यायनं नाम एकत्रिं
शोऽध्यायः ॥ ३१ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ ओव्या संख्या ॥ १३३ ॥

ग०च०
१२

अ०
३१

१२

श्रीगणेशायनमः ॥ पतिव्रतेचियेरीती ॥ सांगेंदेवाबृहस्पती ॥ सहगमनीफळश्रुती ॥ य
यणेपरीनिरोपिली ॥ १ ॥ विधवापणाचाआचारु ॥ सांगताझालादेवगुरु ॥ पुसतीऋषे
श्वरु ॥ ऐकाश्रोतेएकचित्तें ॥ २ ॥ जवकिअसतांपती ॥ मरणझालियाप्राप्ती ॥ कायक
रावीनीती ॥ सहगमनकरावें ॥ ३ ॥ अथवाअसेलगरोदरी ॥ असेतान्हीकंन्याकुमारी
कायकरावेंतियेनारी ॥ म्हणूननिनवीगुरुसी ॥ ४ ॥ ऐकोनिऐसेवचन ॥ सांगताझा
लाविस्तारोन ॥ एकचित्तेंकरून ॥ ऐकाश्रोतेसकळ ॥ ५ ॥ पतीजवळीअसेजरी ॥ स
हगमनकरावेंतियेनारी ॥ असतांआपणगरोदरी ॥ करूंनयेसहहगमन ॥ ६ ॥ स्तनपा

गु० च०

१

नीअसतांकुमर ॥ तिणेकरितांपापथोर ॥ पुरुषमेलाअसेल दूर ॥ सहगमनकर्जभि
से ॥ ७ ॥ तिणेंअसावेंविधवापणें ॥ विधिपूर्वकधर्मआचरणें ॥ सहगमनासमान
ऐसेंपुण्यपरियेसा ॥ ८ ॥ विधवापणाचाआचार ॥ करितांअसेपुण्यथोर ॥ निवर्त
तांआपलाभ्रतार ॥ केशवपनकरावे ॥ ९ ॥ जेकांविधवाकेशराखिती ॥ त्याचीएका
फलश्रुती ॥ केशंपुरुषांबांधिती ॥ नरकाप्रतितेजाती ॥ १० ॥ यास्तवकरूनिकेशा
वपन ॥ करावेनित्यप्रातःस्नान ॥ एकवेळाभोजन ॥ करावेतिणेपरियेसा ॥ ११ ॥ एक
धान्याचेंअन्न ॥ करावेंतिणेभोजन ॥ तीनदिवसउपोषण ॥ करावेतिणेभक्तीनें ॥ १२ ॥

भ०

३२

१

पंचदिवस पक्षमासमास ॥ करावा तिणें उपवास ॥ अथवा चांद्रायण ग्रास ॥ भोजन करणे परियेसा ॥ १३ ॥ चंद्रोदय बीजेसी ॥ एक ग्रास त्या दिवसीं ॥ चढत घ्यावे पंधरा दिवसी पौर्णिमेसी भोजन ॥ १४ ॥ कृष्णपक्षी येणेपरी ॥ ग्रास घ्यावे उतरते नारी ॥ अमावास्या येतां जरी ॥ एक ग्रास जेवावें ॥ १५ ॥ शक्ति नाहीं जियेसी ॥ एकान्न जेवावें परियेसीं ॥ अथवा फळ अहारेसी ॥ अथवा शाखा आहार देखा ॥ १६ ॥ अथवा घ्यावे क्षीरमात्र कधीन घ्यावें अपवित्र ॥ ज्याणे राहे प्राणमात्र ॥ श्वासोश्वास चाले ऐसें ॥ १७ ॥ एक धान्याचे अन्न ॥ करावें तिणें भोजन ॥ तीन दिवस उपोषण ॥ करणें नारी परियेसा ॥ १८ ॥

शयन करितां मंचकावरी ॥ पुरुष जाय रौरव घोरी ॥ भोगी नरक निरंतरी ॥ पती सहित प
तियेसा ॥ १९ ॥ करूं नये मंगळस्नान ॥ अथवा देहमर्दन ॥ गंध परिमळ तांबूल जाण ॥ पु
ष्पादि तिणें वर्जावें ॥ २० ॥ पुत्राविण असे नारी ॥ केरणें तर्पण पुत्रापरी ॥ तीळ दर्भ कुशा
धारी ॥ गोत्रनाम उच्चारावें ॥ २१ ॥ विष्णुपूजा करावी नित्य ॥ आपला पुरुष हाचि नि
श्चित ॥ पुरुष आठवोनि चित्त ॥ विष्णुस्थानी आरोपिजे ॥ २२ ॥ पुरुष असतां तेणें परी
पती निरोपें आचार करी ॥ तेणे चिरी ती विष्णु अवधारी ॥ त्याचेनि निरोपें आचरावें ॥ २३ ॥
तीर्थयात्रा उपवास व्रत ॥ विष्णु निरोपें करावें निश्चित ॥ अथवा गुरु द्विज विख्यात ॥ सो

चेनिरोपें आचरावें ॥२४॥ आपण असतां स्कुवासिनी ॥ ज्या वस्तूची प्रीति अंतःकरणी
तेसी वस्तू द्यावी धणी ॥ विद्वज्जन विप्रांसी ॥२५॥ वैशाख मास कार्तिक मास ॥ अनेक
असे आचार विशेष ॥ माघस्नान तीर्थास ॥ विष्णुस्मरणे करावे ॥२६॥ वैशाखी जळ
कुंभदान ॥ कार्तिकीं दीपाराधन ॥ ब्राम्हणा द्यावे घृतदान ॥ यथानुशक्त्या दक्षिणेसी
॥२७॥ माघमासी तिळघृत तेसी ॥ द्यावे दान विप्रांसी ॥ अरण्यांत वैशाखमासी ॥ पोई घा
लिजे निर्मळोदके ॥२८॥ शिवालयी निरंतरी ॥ गळती ठेविजे निर्मळ वारी ॥ गंध परिमळ
पूजा करी ॥ तेणे पुण्य अगाध ॥२९॥ विप्रांचिया घरोघरीं ॥ उदक घालिजे शक्त्यनसारी

अन्न द्यावें अवधारी ॥ शक्त्यनुसारी विप्रांसी ॥ ३० ॥ तीर्थयात्रा जात्या लोकां ॥ त्यांते द्यावा आच्छत्र पादुका ॥ येतां आपल्या गृहांतिका ॥ पादप्रक्षालन करावें ॥ ३१ ॥ वारा घालावा विंझणेंसी ॥ वस्त्र द्यावे परिधानेसी ॥ गंधतांबूल परिमळेसी ॥ कर्पूरवेळादि परियेसा ॥ ३२ ॥ जळपात्र द्यावें शक्तीसी ॥ गुडाम्लपानकेंसी ॥ द्राक्षकर्दळीफळेंसी ॥ ब्राम्हणा द्यावें मनोहर ॥ ३३ ॥ जें जें दान द्यावे द्विजा ॥ पतीच्या नावें अर्पिजे वोजा ॥ संकल्प न पुरुषकाजा ॥ धर्म करणे येणें परी ॥ ३४ ॥ कार्तिकमासीं पक्षान्ता ॥ अथवा जे वीर एकान्ता ॥ वृंताकादि निषेधां जन ॥ तैलादि मधु वर्जावें ॥ ३५ ॥ वर्जावें कांस्यपात्र ॥ आणिक वर्जावें द्विदळ गात्र ॥ मनीं असावें पवि

त्रें ॥ एकग्रेसी परियेसा ॥ ३६ ॥ पलाशपत्रीं भोजन करावें ॥ शुचीं उद्यापन करावें ॥ जेंजें व्रत
धरावें ॥ त्यातें उजवावें तखतंण ॥ ३७ ॥ घृतभरीत कांस्यपात्र ॥ विप्रा द्यावें पवित्र ॥ भूमीशा
यनी तसर ॥ मंचक द्यावा विप्रासी ॥ ३८ ॥ जेंजें वस्तु त्यजिलें आपण ॥ तें तें द्यावें ब्राम्ह
णा ॥ रसद्रव्य एक मास जाणा ॥ त्याग करावा सर्वथा ॥ ३९ ॥ त्यजुनियां दधिक्षीरा ॥ उद्या
पन आचरा मनोहर ॥ असलिया शक्त्यनुसार ॥ धेनू द्यावी सालंकृत ॥ ४० ॥ विशेषें अ
सें आणीक व्रत ॥ दीपदान असे ख्यात ॥ वर्णितां महिमा विख्यात ॥ देवांसी म्हणे बृहस्पती
४१ ॥ दीपदान थोर सोंहळा ॥ वरकड नव्हती धर्मसकळा ॥ या कारणें अनंत फळा ॥ दीपदान प

४ रियेसा॥ ४२॥ माघस्नान माघमासीं॥ करणें सूर्योदयासी॥ येणेपरी एकमासी॥ आचरा
वें भक्तीनें॥ ४३॥ लाडु तीळ शर्करेसी॥ करूनि पक्कान्नें ब्राह्मणासी॥ द्यावी तिणे भक्तीसी॥
दक्षिणेसीसहित जाणा॥ ४४॥ शर्करा मिरे येळेसी॥ तळोनि अपूप घृतेसी॥ दान द्यावे यती
सी॥ भोजन न द्यावे तापुसिया॥ ४५॥ हेमंत ऋतु होतां जाण॥ व्हावया शीतनिवारण॥ काष्टें द्या
वी विप्राकारणा॥ वस्त्र द्यावीं द्विजांसी॥ ४६॥ पर्यंक द्यावा स्कभीसी॥ ऊनमा विप्र पुण्य
राशीसी॥ कांबळी शीतनिवारणासी॥ वस्त्रें देऊंजे विप्रवर्गी॥ ४७॥ व्हावया शीतनि ४
वारण॥ औषधं द्यावे कृष्णा॥ तांबूळ दान परिपूर्ण॥ द्यावे वेळाकपूरेसी॥ ४८॥ ग

हदान द्यावे विप्रासी ॥ संवत्सर एक ग्रासेसी ॥ जाता तीर्थयात्रेसी ॥ पादरक्षा देईजे
४९ ॥ गंधपरिमळ सुगंधेसी ॥ पूजा करावी शंकरासी ॥ रुद्राभिषेकविधीसी ॥ अ
भिषेका वा गौरीहर ॥ ५० ॥ धूपपदीपनैवेद्येसी ॥ पूजा करावी षोडशी ॥ प्रीति बहु
शंकरासी ॥ दीपमाळ उजळितां ॥ ५१ ॥ आणीक सुगंध गंधेंसी ॥ तांबूलदानविधी
सी ॥ कर्पूरलवंगादि विविधेसी ॥ भक्तिभावे अर्पिजे ॥ ५२ ॥ आपला पुरुष मनी ॥ ना
रायण कल्पोनि ॥ पूजा करावी एके मुनी ॥ भक्तिभावे परियेसा ॥ ५३ ॥ नेमें असावे तिणे
नारी ॥ न बैसावे बैलावरी ॥ लेऊं न येचि कंकणचोळी ॥ श्वेतवस्त्र नेसावे ॥ ५४ ॥ र

कृच्छ्रण वस्त्रांत ॥ रोष घडुती अर्जुन ॥ आणीक असे एक व्रत ॥ पुत्राचे बोलें वर्तावे
॥ ५५ ॥ आत्मा वै पुत्र नाम ॥ म्हणोनि बोलती वेदागम ॥ पती पासून पुत्र जाण ॥ त्याचे आ
से त असावे ॥ ५६ ॥ ऐसा आचार विधवेसी ॥ सांगितला निश्चयेसी ॥ ऐश्या एक भक्ती
सी ॥ सहगमनाचें फळ असे ॥ ५७ ॥ पापी जरी पतित आपला ॥ पूर्वीच मरण पावला
नरकांत वास केला ॥ कीटक होवोनी ॥ ५८ ॥ विधवापणे येणे परी ॥ आचार याकरि
ता नारी ॥ मरण होतां सत्वरी ॥ घेवोनि पती स्वर्गी जाय ॥ ५९ ॥ येणे परी देवगुरु ॥ सां
गे विबुधां विचारु ॥ लोपामुद्रा निर्धारु ॥ अगाध ती पतिव्रता ॥ ६० ॥ जितक्या पतिव्र

तानारी समस्त भागीरथी सरी ॥ त्यांचे पुरुष शंकरा परी ॥ पूजा करावी दोघांची ॥ ६१ ॥ ऐसें
बृहस्पतीचे वचन ॥ सांगितले सपूर्ण ॥ ऐक बाळे तव मन ॥ ज्यावरी प्रीति तिने करी ॥ ६२ ॥ दुः
ख सर्व त्यजोनी ॥ मम बोल ठेवी मनी ॥ सांगितले तुज लागोनी ॥ परलोकसाधन ॥ ६३ ॥ धै
र्य जरी तुजसी ॥ सहगमन करी पतीसी ॥ विधवापणे आचार करसी ॥ तें हि पुण्य तितकेंची
६४ ॥ जी आवडी तव मनी ॥ ते मागे विस्तारोनी ॥ हस्त मस्तकी ठेऊनी ॥ पुसतसे भक्तिभावे
६५ ॥ ऐकोनि तया अवसरीं ॥ केले नमन तिणे नारी ॥ विनवीतसे करुणोत्तरी ॥ भक्तिभावेक
रूनियां ॥ ६६ ॥ जयजया जी योगेश्वरा ॥ तूंचि पिता सहोदरा ॥ माझ्या प्राणमनोहरा ॥ जनकज

ननीतूंचिहोसी ॥ ६७ ॥ आत्येंआपणपरदेशांत ॥ जवळीकोण्हीनाहीयेत ॥ भेटलासीतूं
दैवत ॥ परलोकसोयरा ॥ ६८ ॥ सांगितलेआचारदोन्ही ॥ कष्टबहुविधवापणी ॥ अशक्य
आम्हानदांकीनिदानी ॥ असाधारणदातारा ॥ ६९ ॥ नाहेण्यपणमजसीं ॥ रूपबहुतदेहासी
निदापवादशरीरासी ॥ घडेलकेवींवर्तावें ॥ ७० ॥ संतोषहोनामाझेमनी ॥ पुण्यअपारसह
गमनी ॥ पतीसवेसतोषोनी ॥ जाईनस्वामीनिर्धारी ॥ ७१ ॥ म्हणोनियांनमस्कारी ॥ माथाटे
वीचरणावरी ॥ स्वामीमातेंतारींतारीं ॥ भवसागरींबुडालो ॥ ७२ ॥ मगकरुणेचासागरु
कायकरीविचारु ॥ देताझालातेकांवरु ॥ म्हणेपतीसवेअसे ॥ ७३ ॥ तिरीटेवींपुरुषासी ॥

जाय मातेसंगमासी ॥ सांगेन तुज विशेषीं ॥ एक माते एक चित्तें ॥ ७४ ॥ आलीतनुम्ही दर्शनी ॥ श्रीगु
रू भेटी लागोनी ॥ आरोग्य पतीसी म्हणोनी ॥ भक्तिभावें करोनिया ॥ ७५ ॥ होणार झाली ब्रह्म करणी
काळासि जिंकिले नाही कोणी ॥ जैसी ईश्वराची माडणी ॥ तैसें परी होतसे ॥ ७६ ॥ ब्रह्मा लिखित न
चुके जाण ॥ जे जे असेल कारण ॥ तैसे घडे श्रुति वचन ॥ दुःख कोणी करू नये ॥ ७७ ॥ हरिश्चंद्र राजा
देखा ॥ डोंबा घरी वाही उदका ॥ वळी अजिक लोकां ॥ तोहि पाताळीं घातला ॥ ७८ ॥ सहस्त्र वर्षे ज्या
सी ॥ आयुष्य असे रावणासी ॥ काक तयाप्रती ग्रासी ॥ दुर्योधनाला काय झाले ॥ ७९ ॥ भीष्मदेव इ
च्छामरणी ॥ तोहि पडिला रणांगणी ॥ पतिक्षिती सर्पभेणी ॥ परी मरण पावला ॥ ८० ॥ अनंत भव

७ तारयेणेपरी होवोनि गेले संसारीं ॥ देवदानव येणेपरी ॥ सकळ काळाधीन ॥ ८१ ॥ याकारणें
काळासी ॥ जिंकिलें नाहीं क्षितीसीं ॥ सकळ देवदानवांसी ॥ काळ जिंकी निर्धारिं ॥ ८२ ॥ काळ जिं
किता नसे कोणी ॥ एक श्रीगुरु वांचोनी ॥ भाव असे ज्याच्या मनीं ॥ त्यासि प्रत्यक्ष असे जाण ॥ ८३
आता तुम्ही ऐसें करणें ॥ गुरुचरणा पाहाणें ॥ तेथून येवोनि जाणे ॥ पतीसवें परियेसा ॥ ८४ ॥ भस्म
मत्रोनि त्यावेळीं ॥ लाविता झाला कपाळीं ॥ रुद्राक्ष ते चारी ॥ देतसे तीतें जाणपां ॥ ८५ ॥ योगी बो
लेति येसी ॥ रुद्राक्ष बांधीं कंठासी ॥ दोनी प्रेत करणेसी ॥ बांधोनि दहन करावें ॥ ८६ ॥ आणिक ए
क सांगेन तुज ॥ गुरुदर्शना जाई सहज ॥ रुद्रसूक्तें चरण सतेज ॥ प्रक्षोलावे ॥ ८७ ॥ तें चि तीर्थ घेवो ७

नी ॥ आपला देह प्रोक्षोनी ॥ प्रेतावरी आणोनि ॥ सिंचन करावें भक्तीने ॥ ८८ ॥ मग जावें सहगमनी
वायन द्यावें सुवासिनी ॥ अनेक द्रव्यें करूनी ॥ विप्रां तोषवावें बहुत ॥ ८९ ॥ ऐशापरी तिसी ॥ सां
गोनि गेला तापसी ॥ पतिव्रता भावेंसी ॥ करी आरती त्यावेळी ॥ ९० ॥ भले विप्र बोलावोनी ॥ बोड
शकर्म आचरोनी ॥ प्रेता प्रायश्चित्त देवोनी ॥ उपवासी राहे ॥ ९१ ॥ स्क स्नात होवोनि आपण ॥ पी
तांबर नेसोन ॥ सर्वाभरणें लेवोन ॥ हळदी कुंकुम लेतसे ॥ ९२ ॥ औपासन प्रेतासी ॥ करिता ति वि
धीसी ॥ प्रेत बांधोनि काष्ठेंसी ॥ घेऊन गेले गंगेसी ॥ ९३ ॥ अग्नि घेवोनि तळ्हातेंसी ॥ निघा
ली पतिव्रता कैसी ॥ आनंद बहुमानसीं ॥ प्रेता पुढे जातसे ॥ ९४ ॥ मिळोनियां नगरनारी ॥ पाहों आ

त्यासहस्त्रचारी ॥ माथाजुकितीसकळी ॥ रूपपाहोनियां ॥ ९५ ॥ सोळावर्षेचिंतारुण्य ॥ दिसेतेजला
वण्य ॥ त्याइलीसेआभरण ॥ स्कवर्णादिक ॥ ९६ ॥ एकम्हणतीकायनवल ॥ पूर्ववयसीहेबाळ ॥
कायेदेवीपूर्वफळ ॥ पतीसवेजातसे ॥ ९७ ॥ देखिलेंनाहींपतीचेंस्कस्व ॥ नाहींझालेंबाळेक ॥ के
साजीवझाला एक ॥ आनंदरूपेंजातसे ॥ ९८ ॥ एकम्हणतीशिकवाईसी ॥ वांयांकांवोजीवदेसी
परतेतूं माहेरासी ॥ बापगृहीं राहेपां ॥ ९९ ॥ एकम्हणतीज्ञानवंत ॥ सर्वीजाणापतिव्रता ॥ बुद्धिदे
गाजगन्नाथा ॥ सकळस्त्रियांऐसेंची ॥ १०० ॥ धन्यईचीमातापिता ॥ सकूळउद्धरतीआतां ॥ त्रे
नापुढेंचालतां ॥ एकेकपाउलाअश्वमेधफळ ॥ १ ॥ येणेपरीनदीतीरातें ॥ गेलीप्रेतासहित ॥

कुंड केले अद्भुत ॥ वन्ही पेटविला ॥ २ ॥ अग्निकुंड संन्निधेंसी ॥ ठेवोनि यां प्रेतासी ॥ बोलावो
नि सुवासिनीसी ॥ देती झाली वायनें ॥ ३ ॥ सुपें वस्त्रे कुंकुमेंसी ॥ हळदी काजळ परियेसी ॥
कंटसूत्र उपचारेंसी ॥ सुवासिनीसी देतसे ॥ ४ ॥ गंधपुष्पादि परिमळ ॥ सुवासिनीसी तां
बूल ॥ द्रव्य दिधलें अपार ॥ विप्रा लागी तोषविलें ॥ ५ ॥ नमन करी हर्षी ॥ निरोप मागे सक
ळांसी ॥ मी जात्यें माहेरासी ॥ ममता असो देइजे ॥ ६ ॥ माझा पिता शूलपाणी ॥ उमा माता अं
तःकरणी ॥ आम्हा बोलाविले सगुणी ॥ प्रेमभावें करोनियां ॥ ७ ॥ आली असे दिपवाळी ॥
तो मातेचिया जवळी ॥ पतीसहित मन निर्मळीं ॥ जातो लोभ असों द्यावा ॥ ८ ॥ समागमें लो

क आपुले होते जे कां सवें आले ॥ त्यांसि सांगतसे बोले ॥ परतोनि जावें ग्रामासी ॥९॥ पु
सतां श्वश्रूर मामीसी ॥ त्यांतें न सांगावे परियेसी ॥ प्राण देतील आम्हांसी ॥ हत्या तुम्हा घडे
ल ॥१०॥ त्यांसि सांगावें ऐसें ॥ क्षेम आहे ति तीर्थवासें ॥ भीमातीरस्थान ऐसे ॥ श्रीगुरूचे सं
निधानी ॥११॥ आलों गुरुदर्शनासी ॥ आरोग्य झालें नाकाळेंसी ॥ राहिलों स्वस्थळे
सी ॥ सत्वर घरीं सांगिजे ॥१२॥ ऐसें सांगा मामीसी ॥ मातापितयादिकांसी ॥ इष्टजन सोय
रियांसी ॥ सांगा येणेपरी तुम्ही ॥१३॥ ऐसे वचन ऐकोन ॥ दुःखावले सकळ जन ॥ आप
ण असे हास्यवदन ॥ तया प्रेताजवळिक का ॥१४॥ अग्निकुंडीं तने वोनि ॥ घातलीं क

षें त्याचक्षणीं ॥ तों आठवण झाली मनीं ॥ योगेश्वराचा उपदेशा ॥ १५ ॥ मग रुद्राक्ष काढो
नि ॥ बांधिले प्रेताचिया करणीं ॥ कंठसूत्रीं दोन ठेवोनि ॥ प्रसनसे ब्राम्हणासी ॥ १६ ॥ वि
नवीतसे द्विजांसी ॥ संकल्प केला मानसीं ॥ श्रीगुरुमूर्ति आहे कैसी ॥ आपल्या दृष्टीं पा
हेन ॥ १७ ॥ दृष्टी देखोनि त्यासी ॥ देह अर्पीन अग्नीसी ॥ आज्ञा झालिया आम्हासी ॥ त्व
रित येईन म्हणतसे ॥ १८ ॥ ऐकोनि तियेचें वचन ॥ बोलताती विद्वज्जन ॥ दहन होतां
अस्तमान ॥ त्वरित चि येईजे ॥ १९ ॥ पुसोनियां विप्रांसी ॥ निघाली नारी संगमासी ॥ जेथें
होता हृषीकेशी ॥ नरसिंहसरस्वती ॥ २० ॥ सर्व येती नरनारी ॥ विप्रमेळा नानापरी ॥ को

तुकपाहातीमनोहरी ॥ पतिव्रतास्त्रियेचें ॥ २१ ॥ जातांमार्गींस्तोत्रकरी ॥ म्हणेस्वामीनरके
सरी ॥ अभाग्यआपलें पूर्वापरी ॥ म्हणोनियांअव्हेरिल्ये ॥ २२ ॥ तूंचिदातासर्वेश्वरा ॥ शर
णांगतांआधारा ॥ ऐसेंतवब्रीदथोर ॥ कांमिआपणनलाधेंची ॥ २३ ॥ हेळामात्रेंत्रिभुव
नासी ॥ रचीस्वामिरजोगुणेंसी ॥ सत्वगुणेसृष्टीसी ॥ प्रतिपाळिसीतूंविस्वामी ॥ २४ ॥ त
मोगुणेंनिश्रेयसी ॥ प्रळयसमयजीवांसी ॥ त्रिगुणेंतूंचिहोसी ॥ त्रिमूर्त्तितूंचिदेवा ॥ २५
तुजपासींसर्वसिद्धी ॥ आलिंगितीनवविधी ॥ देखिलीआमचीकुडीबुद्धी ॥ म्हणोनिमा
तेंअव्हेरिलें ॥ २६ ॥ एकनगरीचोळकरी ॥ जावोनिसांगतीराजद्वारीं ॥ क्षणनलगतांकरी

री

राजासाह्यतयांचें ॥ २७ ॥ रोगयेतां मनुष्यासी ॥ जाउनियां वैद्यापासीं ॥ औषधकरीतां तात्काळे
सी ॥ आरोग्यतया होतसे ॥ २८ ॥ तूंत्रिमूर्तीचा अवतार ॥ ख्याती झाली अपरंपार ॥ सर्वत्र भक्त
जना आधार ॥ म्हणोनि सेविती सकळजन ॥ २९ ॥ अपराध मीचि केले ॥ भेटीसि वीस गांव
आल्यें ॥ मातापिता विसरल्यें ॥ तुझ्या ध्यानें स्वामियां ॥ ३० ॥ होशील तूंचि मातापिता ॥ म्ह
णोनि आल्यें से आतां ॥ भेटीने आरोग्यता ॥ पतीस व्हावी म्हणोनियां ॥ ३१ ॥ आम्चे समानना
री ॥ त्यानाद्ती पुत्रपौत्री ॥ मी झाल्यें दगडापरी ॥ पुत्र नाही आपणा ॥ ३२ ॥ पती आपला सदां
रोगी ॥ केंचा पुत्र आपणालागीं ॥ तरी याचि कामालागी ॥ निघोनि आल्यें स्वामियां ॥ ३३ ॥

आरोग्य होईल पतीसी ॥ पुत्र होईल आपणासी ॥ आज्ञा धरून मानसी ॥ आल्में स्वामी कृ-
पासिंधू ॥ ३४ ॥ पुरला माझा मनोरथ ॥ आरोग्य झाला प्राणनाथ ॥ पुत्र झाले बहुत ॥ नवल झा-
लें स्वामियां ॥ ३५ ॥ मनोरथ पावला सिद्धिसी ॥ म्हणोनि आल्में पुसावयासी ॥ जातों की पर-
लोकांसी ॥ कीर्ति तुझी घेवोनी ॥ ३६ ॥ ऐश्या परी ध्यान करित ॥ आली मरजा संगमीं त्वरि-
त ॥ वृक्ष असे अश्वत्थ ॥ देखती झाली स्वामियां ॥ ३७ ॥ उभी ठाकोनियां दूरी ॥ तयासाष्टां-
गनमन करी ॥ गुरु म्हणे त्या अवसरी ॥ सुवासिनी होय ध्रुव ॥ ३८ ॥ ऐसें ऐकतां मागुती ॥
नमन करी एक भक्ती ॥ पुन्हा स्वामी नेणेचि रीती ॥ अष्टपुत्री होय म्हणती ॥ ३९ ॥ ऐसे ऐकों

निवचन ॥ हास्य करिती सकळजन ॥ सांगताति विस्तारोन ॥ गुरूलागीं सत्वर ॥ ४० ॥ गुरू
सि सांगती त्वरेसी ॥ इचा पती पंचत्वासी ॥ पावला परधामासी ॥ स्रुवासिनी केवी होय
४१ ॥ प्रेत नेले स्मशानासी ॥ ही आली सहगमनासी ॥ निरोप घ्यावया तुम्हापासी ॥ आ
ली असे स्वामियां ॥ ४२ ॥ तुमचा निरोप घेवोनी ॥ अग्निकुंडा जावोनी ॥ समागमे पति
शायनी ॥ दहन करणें तियेसी ॥ ४३ ॥ ऐकोनि त्यांचे वचन ॥ गुरु म्हणती हासोन ॥ हि
चें स्थीर अहेवपण ॥ मरण केवी घडे ईसी ॥ ४४ ॥ गुरु म्हणती त्या वेळी ॥ आणा प्रेत आ
म्हाजवळी ॥ प्राण गेला कवणे काळीं ॥ पाहूं म्हणती अवधारा ॥ ४५ ॥ गुरू म्हणती द्विजां

सी ॥ सत्य मानावें वचनासी ॥ अहेवपण स्थीर ईसी ॥ संदेह न धरा मनांत ॥ ४६ ॥ या बोलाचा
निर्धार ॥ करील आतां कर्पूरगौर ॥ न का प्रेतसंस्कार ॥ ओणा म्हणती आपणाजवळी ॥ ४७
श्रीगुरूचा निरोप होतां ॥ आणो गेले तया प्रेता ॥ पाहाती लोक तत्वतां ॥ अभिनव म्हणताती ॥
४८ ॥ इतुकें होतां अवसरी ॥ आले विप्र तेथें त्वरी ॥ पूजा करिती मनोहरी ॥ श्रीगुरूची भक्ती
ने ॥ ४९ ॥ रुद्रसूक्त म्हणोनी ॥ अभिषेक करिती गुरुचरणी ॥ षोडशोपचारी विस्तारोनी
पूजा करिती भक्तीसी ॥ ५० ॥ तीर्थपूजा नानापरी ॥ पूजा करिती उपचारी ॥ इतकिया अ
वसरी ॥ आणिले प्रेत अवधारा ॥ ५१ ॥ प्रेत आणोनियां देखा ॥ ठेविले श्रीगुरुसन्मुखा ॥

गुरु म्हणती लोकां ॥ सोडा वस्त्र दोर त्याचे ॥ ५२ ॥ चरणतीर्थ त्यावेळीं ॥ देती तयाविप्राउज
वळी ॥ प्रोक्षा म्हणती तात्काळी ॥ प्रेत सर्वांग स्वपन करा ॥ ५३ ॥ गुरु निरोपें ब्राम्हणा ॥ प्रेता
सि करिती स्नपन ॥ अमृत दृष्टीसी आपण ॥ पाहाती प्रेत अवधारा ॥ ५४ ॥ दृष्टीचे अव
लोकनें करून ॥ प्रेत झाले संजीवना ॥ उठोनि बैसे तत्क्षण ॥ आंग मुर्डीत ॥ ५५ ॥ नम्र
म्हणोनि लाजत ॥ प्रेत झालें सावचित्त ॥ नवें वस्त्र नेसत ॥ येवोनि जवळी बैसला ॥ ५६ ॥
बोलावूनी स्त्रियेसी ॥ पुसतसे विस्तारेसी ॥ कोठें आणिलें मजसी ॥ यतीश्वराचे दर्शनी ॥
५७ ॥ दूत केले लोक असतां ॥ कां वो केलीसे चिंता ॥ निद्रा आली मदोन्मत्ता ॥ म्हणोनि उठवि

सी॥५८॥ ऐकून पतीचें वचना॥ सांगती झाली विस्तारून॥ मग उभा राहून॥ नमन करी
श्रीगुरूसी॥५९॥ चरणी माथा ठेऊन॥ नमन करितात्ति जाण॥ पहाती लोक सर्व जाण
महा आनंद वर्तला॥६०॥ म्हणे पापरूपी आपण॥ पाप केलें दोहणा॥ पापापासोनि
जन्म॥ आम्हां झालें स्वामियां॥६१॥ दुर्बुद्धीने वर्तलों॥ पापसागरी बुडालो॥ तुझेच
रण विसरलों॥ त्रयमूर्ति जगद्गुरू॥६२॥ सकळजीव मात्रांसी॥ रक्षिता शंकर तूं हो
सी॥ ख्यातीतव त्रिभुवनेंशी॥ शारणोगत रक्षावे॥६३॥ त्राहीं त्राही जगद्गुरू॥ वि
श्वमूर्ती पाराशरू॥ ब्रम्हा विष्णु शंकरू॥ तूंचि सत्य जाणपां॥६४॥ त्राहें त्राहे विश्व

कर्त्ता ॥ त्राहें त्राहें जगभर्त्ता ॥ कृपासागरा जगन्नाथा ॥ भक्तजनविश्रामा ॥ ६५ ॥ जयज
याजी गुरुमूर्ती ॥ जटाजूटा पशुपती ॥ अवतरलासि तूं क्षिती ॥ मनुष्यदेह धरूनियां ॥ ६६ ॥
त्राहें त्राहें पिनाकपाणी ॥ त्राहे देवा शिरोमणी ॥ भक्तजन पाळोनि ॥ रक्षितोसि निरंतर ॥ ६७ ॥
सर्वाभूती तूं चि वससी ॥ मन तव चरणासी ॥ मज एसा गमलासी ॥ सकळरूपा ॥ ६८ ॥ त्रि
भुवनीं तव करणी ॥ माथा ठेवितो तव चरणीं ॥ निश्चय केला माझे मनीं ॥ पुनर्जन्म न को
आतां ॥ ६९ ॥ विश्वकारणा करिसी ॥ हेळामात्रे सृष्टी रचिसी ॥ मज एसा गमलासी ॥ ज्ञा
नरूप स्वामियां ॥ ७० ॥ तुझेन एकें रंकदा जरी ॥ कोपशील त्वरित त्यावरी ॥ माझे मनीं ये

णेपरी ॥ निःकलंकतूंदिसतोसी ॥ ७१ ॥ क्रोधनाहींतवमनी ॥ आनंदमूर्त्तितूंशिरोमणी
भक्तजनासंरक्षणी ॥ दानातूंचिकृपासागरु ॥ ७२ ॥ जीवमात्राकृपाकरिसी ॥ शरणांग
तातेरक्षिसी ॥ इहपरसौख्यातेंदेशी ॥ चतुर्विधपुरुपार्थ ॥ ७३ ॥ तूंचिकरुणेचासागर ॥
चिन्मात्रीअगोचर ॥ श्रीनरसिंहसरस्वतीनर ॥ क्षमाकरणेस्वामिया ॥ ७४ ॥ ऐसेनाना
परीशी ॥ स्तोत्रेंकेलीश्रीगुरूसी ॥ गुरुमूर्त्तिसंतोषी ॥ अश्वासितीतयेवेळी ॥ ७५ ॥ अष्ट
पुत्रपूर्णासुषी ॥ होतीलसत्यतुजसी ॥ होकांश्रीमतअतिहर्षी ॥ गेलेतुमचेपूर्वदोष ॥
७६ ॥ चतुर्विधपुरुषार्थ ॥ लभ्यझालेतुम्हासीसत्य ॥ सांडोनिसंदेहत्वरित ॥ स्मरवेंअसा

म्हणती गुरु ॥ ७७ ॥ इतुके होतां अवसरी ॥ मिळाल्या होत्या ज्या नरनारी ॥ जयजयक
रिती तये वेळी ॥ अपरंपार गर्जना करिती ॥ ७८ ॥ नमन करिती सकळजन ॥ स्तोत्र भ
जन गायन ॥ करिताती निर्मळजन ॥ जयजयकार प्रवर्तला ॥ ७९ ॥ तयामध्ये विप्र एक
होता धूर्त कुबुद्धिक ॥ आपुले चित्ती आणोनि तर्क ॥ म्हणोनि पुसे गुरुसी ॥ ८० ॥ विप्र म्ह
णे श्रीगुरूसी ॥ विनंती स्वामी परियेसी ॥ संशय असे मम मानसी ॥ होत आहे स्वामिया ॥
८१ ॥ वेदशास्त्रें पुराणे ॥ बोलताती सनातने ॥ ब्रंम्हलिखित सत्य जाणे ॥ न ढळे चि हे वाक्य
निरंतर ॥ ८२ ॥ ढळला नाहीं अपमृत्यु त्यासी ॥ दिवा मरण परियेसी ॥ मागुती चेतना झाली

गु० च०

१५

अ० ३२

केसी ॥ ब्रम्हलिखीत सत्य मिथ्या ॥ ८३ ॥ याचा काय अभिप्राय ॥ निरोपावें गुरुराया ॥
गुरु म्हणती हांसोनियां ॥ तया ब्राम्हणालागी ॥ ८४ ॥ गुरु म्हणती तयासी ॥ सांगेन तु
जकी विस्तारेसी ॥ पुढील जन्मीच्या आयुष्यासी ॥ उसणे घेतले परियेसा ॥ ८५ ॥ आ
म्ही तया ब्रम्हयासी ॥ मागूंन घेतलें सायासी ॥ पुढिल्ले जन्मी परियेसी ॥ वर्षे येतील
सरेतीपे ॥ ८६ ॥ भक्त जन रक्षावयासी ॥ मागोन घेतले विधीशी ॥ म्हणोनि सांगती
विस्तारेसी ॥ तया विप्रवर्गातें ॥ ८७ ॥ तटस्थ झाले सकळजन ॥ साष्टांग करिती न
मन ॥ गेले पा[illegible]ले स्वभुवन ॥ ख्याती झाली बहुत ॥ ८८ ॥ पतिव्रतेने पती सहित ॥ स्ना

१५

नकेलेंसगमात ॥ अंतःकरणीसंतोषबहुत ॥ पूजाकरितीउभयतां ॥ ८९ ॥ अपारद्र
व्यवेचोनी ॥ विप्रतोषवूनिआराधनी ॥ सूर्यजातांअस्तमानी ॥ येतीगुरुचेमठासी
९० ॥ सिद्धम्हणेनामधारका ॥ पुढेअपूर्ववर्तलेंतेऐका ॥ कथाअसेअपूर्वदेखा
सांगेन ॥ एकाग्रचित्तें ॥ ९१ ॥ म्हणेसरस्वतीगंगाधर ॥ सांगेगुरुचरित्रविस्तार
ऐकतांपावनमनोहर ॥ सकळाभीष्टपावती ॥ ९२ ॥ इतिश्रीगुरुचरित्रामृत ॥ उ
टविलेविप्राच्येसुतें ॥ सौभाग्यदेवोनिअद्भुत ॥ परमतयासीतोषविलें ॥ ९३ ॥ इति
श्रीगुरुचरित्रामृतेनृसिंहसरस्वत्योपाख्यानेंसिद्धनामधारकसंवादेप्रेतसंजी

वनोनामद्वात्रिंशोऽध्यायः ॥ ३२ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ शुभंभवतु ॥ छ ॥
छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ ओव्यासंख्या १९३ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ

श्रीगणेशाय नमः ॥ नामधारक शिष्यराणा ॥ लागे सिद्धाचे चरणा ॥ विनवीत से नम्र
पणा ॥ भक्तिभावे करूनी ॥ १ ॥ म्हणे स्वामी सिद्ध मुनी ॥ पूर्वकथानुसंधानी ॥ पतीसह
स्रुवासिनी ॥ आली गुरूसमागमे ॥ २ ॥ गुरु आले मठासी ॥ पुढें कथा वर्तली कैसी ॥ वि
स्तारोनि आम्हासी ॥ निरोपावे स्वामियां ॥ ३ ॥ सिद्ध म्हणे ऐक बाळा ॥ दुजे दिनी प्रातःका
ळा ॥ दंपत्ये दोघें गुरुजवळी ॥ येवोनि बैसती बंदून ॥ ४ ॥ विनवी कर जोडूनी ॥ आम्हा
शोक घडल्या दिनी ॥ एक यती येवोनी ॥ बुद्धिवादे सांगितला ॥ ५ ॥ रुद्राक्षचोरी आम्हा
सी ॥ देतां बोलिला परियेसी ॥ कानी बांधोनि प्रेतासी ॥ दहन करा म्हणितलें ॥ ६ ॥ आणी

करएकबोलिले ।। रुद्रसूक्तअसेभले ।। आभिषेकिती विप्रकुळे ।। तेतीर्थआणावे ।। ७ ती
र्थआणोनिप्रेतावरी ।। सिंचावेकीसत्वरी ।। दर्शनाजावेतुम्हीनारी ।। ऋसिकुमर स्व
तीस्वामीचे ।। ८ ।। ऐसेसांगोनिआम्हासी ।। आपणगेलापरियेसी ।। रुद्राक्षराहिलेमजपा
सी ।। दोनपतीकणीअसती ।। ९ ।। ऐकोनितियेचेवचन ।। श्रीगुरुम्हणतीहांसोन ।। रुद्राक्षदि
ल्हेआम्हीजाण ।। नवभक्तीदेखोनिया ।। १० ।। रुद्राक्षाचेमहिमान ।। सांगतांअगम्यजाण
आणिकदेवनाहीजाण ।। ऐकाएकचित्तेजनी ।। ११ ।। भक्तीअथवाअभक्तीसी ।। रुद्राक्षता
रकसर्वासी ।। पापेनलागतीपरियेसी ।। उच्चअथवानीचा ।। १२ ।। रुद्राक्षधारणपुण्य ।। मिती

नाहीअगम्य ॥ आणीकनाहीदेवसाम्य ॥ श्रुतीसमस्तपरियेसा ॥ १३ ॥ सहस्त्रसंख्याजो
नर ॥ रुद्राक्षमालाकरीहार ॥ स्वरूपेंहोयतोचिरुद्र ॥ सकळदेववंदिती ॥ १४ ॥ सहस्त्रज
रीनसाधती ॥ दोहींबाहींषोडशगणती ॥ शिखेशीएकत्रिगुणती ॥ चतुर्विंशतीदोहीकं
रीं ॥ १५ ॥ कंठाभरणीबत्तीस ॥ मस्तकींबाधावेंद्वात्रिंशा ॥ श्रवणीद्वादशाद्वादशा ॥ येणे
विधीधारणा ॥ १६ ॥ अष्टोत्तरशतएक ॥ कंठींमाळासुरेख ॥ रुद्रपुत्रसमानएक ॥ येणे
विधीधारणकेलिया ॥ १७ ॥ मोतीपोवळीस्फटिकेशी ॥ रौप्यवैडुर्यसुवर्णेसी ॥ मिळो
निरुद्राक्षमाळेसी ॥ करावेधारणपरियेसा ॥ १८ ॥ याचेफळअसेअपार ॥ रुद्राक्षमाळा

अतिथोर॥जेमिळतीसमयानुसार॥तेधारणकरावे॥१९॥ज्याचेगळांरुद्राक्षअसती
त्याचीपापेंदुरावती॥तयासिहोयसद्गती॥रुद्रलोकींअखंडित॥२०॥रुद्राक्षमाळा
धरोनि॥जपकरितीअनुदिनी॥अनंतफळपावेज्ञानी॥सांगतोऐकाएकचित्ते॥२१॥
रुद्राक्षाविणेजोनर॥वृथाजन्मजाणाघोर॥ज्याचेकपाळीनसेत्रिपुंड्र॥जन्मवायां
परियेसा॥२२॥रुद्राक्षबांधोनिमस्तकेसी॥अथवादोनीश्रवणेंसी॥स्नानकरितां
नरासी॥गंगास्नानफळअसे॥२३॥रुद्राक्षठेवोनिपूजेसी॥अभिषेकावेंरुद्रसूक्तें
सी॥रुद्रपूजासमानेसी॥फळअसेनिर्धार॥२४॥उत्तमामिळतांजरी॥अथवानानोप

री ॥ धारण करितां निर्धारीं ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ ॥ २५ ॥ एकमुख पंचमुख ॥ एकादश अ
सतीमुख ॥ चतुर्दशादि कौतुका ॥ मुखे असती परियेसा ॥ २६ ॥ याचे पूर्वील आख्यान ॥ वि
शेष असे गहन ॥ ऐकतां पापें पळोन ॥ जातील त्वरित परियेसां ॥ २७ ॥ राजा काश्मीर देशा
सी ॥ रुद्रसेन परियेसी ॥ त्याचा पुत्र धर्म नामेसी ॥ प्रख्यात असे अवधारा ॥ २८ ॥ त्यारा
जाचे मंत्री सुकृत ॥ नाम तारक विख्यात ॥ दोघे कुमर ज्ञानवंत ॥ परम प्रीतीनें असती ॥ २९ ॥
उभयतां एके वयासी ॥ एके स्थानी विद्याभ्यासी ॥ क्रीडाविनोद अति प्रीतिसी ॥ वर्तती
देखा संतोषें ॥ ३० ॥ क्रीडास्थानी सहभोजनी ॥ असती दोघे संतोषोनी ॥ ऐसे कुमर दोनी

ज्ञानी शिव भजक ॥ ३१ ॥ सर्व देहीं अलंकार ॥ रुद्राक्षमाळा सुंदर ॥ भस्म धारण त्रि
पुंड्र ॥ दिळा असे परियेसा ॥ ३२ ॥ रत्नाभरण सुवर्ण ॥ लक्षिती लोहासमान ॥ रुद्रा
क्षमाळा वांचूनू ॥ धारण करिती नाल्लकार ॥ ३३ ॥ माता पिता करिती यत्न ॥ र
त्नें ल्याव याकारण ॥ देती विमांला गोन ॥ दोघे कुमर तेक्षणी ॥ ३४ ॥ वर्तता
एके दिवसी ॥ त्या राज मंदिरासी ॥ आला पाराशर ऋषी ॥ जो कोत्रिकाळ
स्ते ॥ ३५ ॥ ऋषी आला देखोनू ॥ राव करी अभ्युत्थान ॥ बैसो घातले सिव्हास
न ॥ अति सन्मान करूनी ॥ ३६ ॥ बैसवोनि सिंव्हासनी ॥ षोडशोपचारे करूनी

पूजाकेलीविधानी॥ महानंदेबसले॥ ३८॥ करजोडोनिमुनिवरासी॥ विनवीरावभक्ती
सी॥ पिसेंलागलेंपुत्रांसी॥ कायकारणम्हणतसे॥ ३९॥ रत्नाभरणेंअळंकार॥ नघे
ती भूषणपरिकर॥ रुद्राक्षमाळाकंठीहार॥ सर्वाभरणेतींचकरिती॥ ४०॥ शि
कविल्यानायकती॥ केचैंज्ञाननिश्चिती॥ स्वामीत्यांतेबोधिती॥ तेणेएकती
कुमर॥ ४१॥ भूतभविष्यवर्तमानी॥ त्रिकाळज्ञमहामुनी॥ यांचाअभिप्रायविस्ता
रोनी॥ स्वामीनिरोपावें॥ ४२॥ ऐकोनिरायाचेंवचन॥ पाराशरम्हणेएककार
ण॥ विचित्रजन्मकथन॥ सांगोतुम्हाविस्तारें॥ ४३॥ तवआणिमंत्रिस्कनाचा

रत्तांत यादोघांचा ॥ सांगेन यथार्थ वाचा ॥ म्हणे ऋषी तये वेळी ॥ ४४ ॥ पूर्वीं
नंदिग्राम नगरी ॥ अतिलावण्यसुंदरी ॥ होती एक वेश्या नारी ॥ सरी चंद्र
मानु पावे ॥ ४५ ॥ जैसा चंद्र पौर्णिमेसी ॥ त्यापरि छत्र शिरासी ॥ सुखासने
सुवर्णसी ॥ शोभायमान असे देखा ॥ ४६ ॥ हिरण्मयतीचे भुवन ॥ पादुका सु
वर्णाच्या जाण ॥ नानापरी आभरण ॥ विचित्र भूषण परियेसा ॥ ४७ ॥ पर्यंक रत्न
खचित देखा ॥ रत्न वस्त्राभरणें अनेका ॥ गोमहिषीदास्यादिका ॥ बहु असती तिये ४
४८ ॥ सर्वाभरण तीस असती ॥ जैसी मन्मथ रती ॥ नवयोवना सोमकांती ॥ अतिसुंद

रत्लावण्य ॥ ४९ ॥ गंधकुंकुमकस्तूरी ॥ पुष्पें असती नाना परी ॥ अखिल भोग तियाघरीं
त्रिभुवनी ख्याती ॥ ५० ॥ धनधान्यादि संपत्ती ॥ कोटि संख्या नाहीं मिती ॥ ऐसिया परी ना
द्ती ॥ वनिता तियेनगरी ॥ ५१ ॥ ऐसी गणिका तत्वता ॥ परी असे पतिव्रता ॥ धर्म करी
बो असंख्याता नानाविध परियेसा ॥ ५२ ॥ नाट्यमंडपतिचे द्वारी ॥ रत्नखचित नाना
परी ॥ उभारिला अतिकुसरी ॥ सदांन्टस करी तेथें ॥ ५३ ॥ सखियावर्गसह तेथे ॥
न्टत्य करी मनोरथे ॥ कुक्कुट मर्कट विनोदार्थ ॥ बांधिली असती मंडपी ॥ ५४ ॥ त्या मर्क
ट कुक्कुटासी ॥ न्टत्या शिकवी विनोदेंसी ॥ रुद्राक्षमाळा भूषणेसी ॥ गळां रुद्राक्ष बांधिला ॥ ५५

त्यामर्कटकुकुटासीं ॥ नामठेविलीं सदाशिव ऐसी ॥ वर्ततां एके दिवसी ॥ अभिनव झा
लें ॥ ५६ ॥ शिवव्रती म्हणोनि एक ॥ वैश्य आला महाधनिक ॥ रुद्राक्षमाळा भस्म स्मठि
क ॥ ऐसा पातला तिये घरी ॥ ५७ ॥ त्याचे सव्य करी देखा ॥ रत्नखचित लिग निकुा ॥ ते
जे फाके चंद्रार्का ॥ विराजमान दिसतसे ॥ ५८ ॥ तया वेश्यासि देखोनी ॥ गणिकाने नसु
दनी ॥ रत्नमंडपी बैसवोनी ॥ करी नाट्य नानाविध ॥ ५९ ॥ तया वेश्याचे करी ॥ बाणलि
गसूर्या परी ॥ रत्नमय तेज भारी ॥ पाहोनि विस्मय वाटे ॥ ६० ॥ देखोनि लिंग रत्नखचि
त ॥ वारांगना विस्मय मानित ॥ आपल्या सखीसी म्हणत ॥ ऐसी वस्तु पाहिजे ॥ ६१ ॥ पु

सेत यावेश्यासी ॥ जरी देशील मोलेसीं ॥ अथवा देईन रतीसी ॥ होईन कुलस्त्री दिवसती
नी ॥ ६२ ॥ मीही असे पवीण ॥ रतिसुखे तोषवीन ॥ लिंग गुध्यावे मजकारणा ॥ परमप्रीती ॥ ६३
अथवा देतो मोलासी ॥ लक्ष संख्या परियेसी ॥ जे आवडे मानसी ॥ ते निरोपावे ॥ ६४ ॥ ऐको
नि तियेचे वचन ॥ म्हणे वेश्य हांसोन ॥ मी लिंग देईन ॥ यांत संशय कासया ॥ ६५ ॥ तू माझी व
नीता ॥ जरी होशील कांता ॥ दिवस तीन पतिव्रता ॥ होवोनि असणे ॥ ६६ ॥ म्हणोनि यांव
नितेसी ॥ पुसे नसे वेश्य तिसी ॥ अभिचारिणी नाम तुम्हासी ॥ काय सेत्य तुमचे बोल ॥ ६७
तुम्हाकेचे धर्मकर्म ॥ बहु पुरुषांचा संगम ॥ ये म्हणे पतिव्रताधर्म ॥ तुझा कैसा सांग मज

६८ ॥ रखा तनुमचा कुळाचार ॥ सदां करणें व्यभिचार ॥ न रहे तुमचे मन स्थीर ॥ एका पुरुषीं
६९ ॥ ऐकोनि वेश्याचे वचन ॥ वारवनिता बोले आपण ॥ दिनत्रय सत्य जाण ॥ होईन तुम
ची कुळस्त्री ॥ ७० ॥ द्यावे मातें लिंगरत्न ॥ रतिसंगती तुमचे मन ॥ संतोषवीन पूर्ण ॥ त
नमनधनेंसी ॥ ७१ ॥ वैश्य म्हणे तियेसी ॥ प्रमाण द्यावें आम्हासी ॥ दिनत्रय दिवानि
शी ॥ वागावें पत्नीधर्मकर्मे ॥ ७२ ॥ मग ती वारवनिता ॥ लिंगो वरी ठेवी हाता ॥ चंद्रसू
र्येसाक्षी करितां ॥ झाली पत्नी तयाची ॥ ७३ ॥ इतकिया अवसरी ॥ लिंगें दिधलें तिचे
करी ॥ संतोषोनि तिये नारी ॥ करी कंकण बांधिलें ॥ ७४ ॥ लिंगदेवो निवेश्येसी ॥ बोले वे

रयतियेसी ॥ माझा प्राणसमानेसी ॥ लिग असे जाण तुवां ॥ ७५ ॥ याकारणे लिंगासी ज
तन करावे परियेसी ॥ हानि होतां यासी ॥ प्राण आपला देईन ॥ ७६ ॥ ऐसे वचन ऐकोनु ॥
अंगिकारिलें आपण ॥ म्हणे करीन जतन ॥ प्राणापरी परियेसा ॥ ७७ ॥ ऐसी दोघे संतो
षित ॥ बैसलिं नृत्यशाळेत ॥ दिवस जाता अस्तंगत ॥ म्हणे जाऊं मंदिरा ॥ ७८ ॥ संभोग
समयीं लिंगासी ॥ नटे वावें जवळी केसी ॥ म्हणे वैश्यतियेसी ॥ तयेवेळी सत्य जाणा ॥
७९ ॥ ऐकोनि वैश्याचे वचन ॥ मंडपीं टेविलें लिंगरत्न ॥ मध्यस्तंभी बैसवोन ॥ गेली अं
तरगृहांत ॥ ८० ॥ क्रीडा करिती दोघे जण ॥ होते ऐका एकक्षण ॥ उठिला अग्नि दारुण ॥

तयामंडपी ॥ ८१ ॥ अग्नि लागतां मंडप ॥ भस्म झाला जैसा धूप ॥ वैश्य करी प्रलाप ॥ ह
दृय पिटी ॥ ८२ ॥ म्हणे हाहा काय झाले ॥ माझे प्राणलिंग गेलें ॥ विझविताती अति प्रब
ळे ॥ नगर लोक मिळोनि ॥ ८३ ॥ विझवूनियां पाहाती लिंगासी ॥ दग्ध झालें परियेसी ॥
त्यांत कुर्कुट मर्कटांसी ॥ जालिलें पावकें ॥ ८४ ॥ वैश्य शोक करी भारी ॥ भूमीवरी शीर
घाली ॥ प्राणत्यागासत्वरी ॥ उदित झाला परियेसा ॥ ८५ ॥ म्हणोनियां सत्वरी ॥ अं
ग्नि चेतविला त्यावेळी ॥ काष्टभारें प्रज्वाळी ॥ ज्वाळमाळी अगाध ॥ ८६ ॥ लिंग दह्
न झालें म्हणत ॥ अग्नी प्रदीप्त तेमाचि नेथ ॥ उडी टाकिली अकस्मात ॥ सकळ आश्चर्य के

रिती ॥ ८७ ॥ वैश्यम्हणेकायझालें ॥ म्हजतोपापघडले ॥ कैसेकर्मउदेले ॥ विपरीतदेखा
८८ ॥ वैश्यमाझाप्राणेश्वर ॥ त्यासीहानीनिर्धार ॥ आतांकासयाचाधीर ॥ प्राणत्यागो
८९ ॥ बोलाविलेविप्रांसी ॥ संकल्पिलेसंपदेसी ॥ सहगमनकरावयासी ॥ दानधर्मक
रितसे ॥ ९० ॥ वस्त्रभूषणेभांडारा ॥ देतीझालीविप्रवरा ॥ चंदनकाष्टभारा ॥ चेतविलें
९१ ॥ आपल्याबंधुवर्गासी ॥ नमोनिपुसेतयांसीं ॥ निरोपद्यावाआपणासी ॥ पतीसवे
जावया ॥ ९२ ॥ ऐकोनितियेचेवचन ॥ दुःखावलेसकळजन ॥ म्हणतीहाकोणधर्म ॥
आचारसीप्राणांतिकीं ॥ ९३ ॥ वेश्केचेमंदिरासी ॥ येतीपुरुषरतीसी ॥ कासयाचापती

तुजसी॥ ओळखावा॥ ९४॥ केंचा वैश्य कैंचें लिंग॥ वायां जाकिसी आपले आंग॥ वाखाणि
तां धर्म चांग॥ नूतन पुरुष नित्य घ्यावा॥ ९५॥ केंचा वैश्य कायर ती॥ कोणे परीची तूं सती
पहाती नगरलोक ख्याती॥ कायतव बुद्धी सांगे॥ ९६॥ येणे परी सकळ जन॥ वारिता
ती बंधुजन॥ परी ती नायके जाण॥ कवणाचे ही॥ ९७॥ येरू म्हणे तुये वेळी॥ आपल
पती वैश्य निर्धारी॥ प्राण दिधला त्याचे करी॥ चंद्र सूर्य साक्षी असे॥ ९८॥ पती पा
वतां मृत्य॥ का सया राहवे जितं॥ पतिव्रतापण ख्यान॥ बोलिले पुराणी॥ ९९॥ पती
सवे निर्धारी॥ सहगमने प्रीति करी॥ एकेक पाउले निर्धारी॥ अश्वमेधाचें फळ॥ १००

मातापिताउद्धरती ॥ एकवीसकुळेपंवित्रहोती ॥ त्रिनयनप्रसन्नमूर्ती ॥ होयतेणे ॥ १ ॥
हूनकेजरीनकरितां ॥ पातिव्रत्यपणव्यथा ॥ केवीपाविजेपंथा ॥ स्वर्गीचिया ॥ २ ॥ ऐसेपु
ण्यजोउन ॥ कासयाराहावेजितुन ॥ दुःखसागरसंसारहृत्य ॥ कायभोगावे ॥ ३ ॥ म्हणो
निविनवीतयासी ॥ निघालीतेत्वरेसी ॥ आलीअग्निकुडापासी ॥ नमनकरी ॥ ४ ॥ स्म
रोनियांसर्वेश्वर ॥ केलासाष्टांगनमस्कार ॥ प्रदक्षिणासत्वर ॥ करीतसे ॥ ५ ॥ नमो
नियाद्विजांसी ॥ उभीठेलीअग्निपासी ॥ उडीघातलीपरियेसी ॥ अभिनवझाले ॥
६ ॥ सदाशिवपंचवक्त्र ॥ दशभुजापवित्र ॥ होतींआयुधेविचित्र ॥ त्रिशूळादी ॥ ७ ॥ भ

स्मां कित जटाधारी ॥ बैसला सेनंदीवरी ॥ धरिता झाला वरचेवरी ॥ तया वेश्येसी ॥ ८ ॥
त्या अग्निकुंडांत ॥ जातवेदाशी तत्क्ष होत ॥ भक्तवत्सल जगन्नाथ ॥ प्रसन्न झाला ॥ ९ ॥ हा
ती धर्मनितियेसी ॥ उपरी आणिला त्वरेसी ॥ प्रसन्न होवोनि ब्योमकेशी ॥ वर माग म्हणे
१० ईश्वर म्हणे तियेसी ॥ आलो तव परिक्षेसी ॥ धर्मधैर्य पाहावयासी ॥ येणे प्रसंगे ॥ ११ ॥
झालो वैश्य आपणची ॥ रत्नलिंग परियेसी ॥ माया निर्मिली मीची ॥ रत्नमंडप दग्ध के
ला ॥ १२ ॥ तव मन पाहावयास ॥ केला अग्निप्रवेश ॥ तूं पतिव्रता विशेष ॥ सत्य केले ने
मासी ॥ १३ ॥ संतोषलो भक्तीसी ॥ देईन वर जो मागसी ॥ आयुरारोग्यश्रीयेसी ॥ सर्व पाव

सी ॥ १४ ॥ म्हणे वेश्या तये वेळीं ॥ नलगे वर चद्रमौळी ॥ स्वर्गभुवनी पाताळीं ॥ न घे भोग ऐ
श्वर्य ॥ १५ ॥ नक्ष चरणी भ्रंग ॥ होवोनि राहीन अभग ॥ माझे इष्ट बंधुवर्ग ॥ सकळ जाण ॥ १६
दास दासी असती ॥ सकळ त्या स्वर्गी असती ॥ नवसंन्निध पक्षपती ॥ सर्व हां राहो ॥ १७ ॥
न व्हावी पुनरावृती ॥ संसार यातना मागुती ॥ विमोचावे स्वामि निश्चिती ॥ पुनरावृत्ती
न सावी ॥ १८ ॥ ऐकोनि तियेचे वचन ॥ प्रसन्न झाला गौरीरमण ॥ सकळा विमानी
बैसवोन ॥ स्वर्गाप्रती पावला ॥ १९ ॥ तिचे नाट्यमंडपात ॥ कुकुट मर्कट निश्चित ॥ ते
ही पुत्र विख्यात ॥ तुम्हा लागी ॥ २० ॥ म्हणे पाराशर ऋषी ॥ राया ऐके वाक्यासी ॥

गु० च०

अ० ३२

१० मुर्कुटतक्कुशी ॥ जन्मपावला ॥ २१ ॥ सर्वसंस्काररहित ॥ रुद्राक्षधारणकरित ॥ दोघे
पुत्रज्ञानवंत ॥ शिवभक्तकेपैं ॥ २२ ॥ पूर्वजन्मीचेनिश्चित ॥ शिवभक्तीविख्यात ॥ इतुके
पुण्यनिश्चित ॥ राजपुत्राझाले ॥ २३ ॥ तरीजेकांज्ञानवंत ॥ रुद्राक्षधारणकरित ॥ त्यांचे
पुण्यअमित ॥ नाहीत्रिभुवनी ॥ २४ ॥ श्रीगुरूम्हणतीदंपतीसी ॥ येणेपरीरायासी
सांगताझालाविस्तारेसी ॥ गुरुपाराशर ॥ २५ ॥ ऐकोनिऋषीवचन ॥ राजाविनवी
करजोडून ॥ प्रसन्नतूंवोहोवोन ॥ यासीवरदेणे ॥ २६ ॥ तेंचिसिद्धविस्तारेसी ॥ सांगे १०
नामधारकासी ॥ पूर्वाध्याईपरियेसी ॥ कथाअसे ॥ २७ ॥ गंगाधराचानंदनु

गुरुचरित्र कामधेनु ॥ ऐका श्रोते सावधान ॥ लाभे पुरुषार्थ ॥ २८ ॥ इति श्रीगुरु
चरित्रामृत ॥ रुद्राक्ष माहात्म्य येथ ॥ सांगितले निर्भ्रांत ॥ पुण्यात्मक पावन जे ॥
२९ ॥ इति श्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिद्धनामधारक संवादे मर्कट कुकु
ट वेश्या रुद्राक्षवर्णनं नाम त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३३ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्प
णमस्तु ॥ छ ॥ राम ॥ ओव्या संख्या ॥ १२९ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ गुरू म्हणती दंपतीसी ॥ ऐसा पाराशर ऋषी ॥ त्या काश्मीर राजासी ॥ रु
द्राक्ष महिमा निरोपि ॥ १ ॥ तया राजकुमराचें ॥ विस्तारिले कथा वाचे ॥ सांगितले पूर्वजन्माचें
चरित्र सर्व ॥ २ ॥ संतोषोनि राजा ॥ लागला ऋषीच्या चरणांबुजा ॥ कर जोडोनि वोजा ॥ विन
वीतसे ॥ ३ ॥ राजा म्हणे ऋषीसी ॥ सांगितले आम्हासी ॥ पुण्य अपार तयासी ॥ रुद्राक्ष
धारण करीत या ॥ ४ ॥ पूर्वजन्मीं तयासी ॥ रुद्राक्ष बांधिले अहर्निशी ॥ त्या पुण्ये गती ऐसी
प्राप्त झाली स्वामिया ॥ ५ ॥ ज्ञानवंत आतां जाण ॥ करिती रुद्राक्षधारण ॥ पुढे त्याचे लक्ष
ण ॥ कवणे परी ॥ ६ ॥ भूतभविष्यवर्तमानी ॥ त्रिकाळज्ञ तूं विज्ञानी ॥ सांगा स्वामी विस्तारोनी ॥

मजलागी ॥ ७ ॥ ऐकोनि रायाचें वचन ॥ सांगे ऋषी विस्तारोन ॥ दोघां कुमरांचे लक्षण ॥ ऐक
आतां अपूर्व ॥ ८ ॥ ऋषी म्हणे राजासी ॥ पुत्र भविष्य पुससी ॥ ऐकोनि दुःख पावसी ॥ ना
नापरी ॥ ९ ॥ राव विनवी नये वेळी ॥ सांगा स्वामी सत्वरी ॥ वर्तमान यावरी ॥ मजला आतां ॥ १० ॥
ऐकोनि यां ऋषेश्वर ॥ सांगता झाला विस्तार ॥ ऐक राजा हे कुमर ॥ बारा वर्षे वांचती ॥ ११ ॥
त्यामाजी निर्धारी ॥ सात दिन राहिले उरी ॥ आठवे दिवसी निर्धारी ॥ मरण पावती ॥ १२ ॥
ऐकोनि ऐसे वचन ॥ राजा पडिला मूर्छायमान ॥ करी दीर्घ रूदन ॥ करुणेसी ॥ १३ ॥ राखे रा
खेत पावळी ॥ म्हणोनि लोळे चरणावरी ॥ करुणा भाकी नानापरी ॥ शरणांगत मी तुझा ॥

१४ ॥ नानापरीगहिंवरत ॥ मुनीचेचरणधरित ॥ स्त्रीसहितझालाचिंताक्रांत ॥ कैसेकरा
वें ॥ १५ ॥ कृपानिधीदातारा ॥ सांगआताविचारा ॥ सद्गुरूकृपासागरा ॥ उमाकांतशिवतू ॥ १६
म्हणेमनीचेभयसोडूनी ॥ असावेशिवस्मरणी ॥ तीराखेभूलपापी ॥ आराधावेंत
यातें ॥ १७ ॥ जिंकावयाकाळासी ॥ उपायअसेपतियेसी ॥ सांगेनगतीऐसी ॥ ऐकाए
कचित्ते ॥ १८ ॥ ऐसादेवमूर्तिमंत ॥ ब्रम्हरूपेसाक्षांत ॥ सृष्टिक्रमणेयथार्थ ॥ वेदचारी
निर्मिले ॥ १९ ॥ तेचतुर्वेदासी ॥ दिधलेकीब्रम्ह्यासी ॥ आत्मतत्वसंग्रहासी ॥ ठेविली
होतीउपनिषदे ॥ २० ॥ भक्तवत्सलसर्वेश्वर ॥ तेणेदिधलेवेदसार ॥ रुद्राध्यायसुंदर

दिधलाविरिंचीने ॥ २१ ॥ रुद्राध्यायमहिमान ॥ सांगेनऐकातुम्हीपूर्ण ॥ मनइच्छितका
मना ॥ पूर्णकरी ॥ २२ ॥ परतत्वशिवात्मक ॥ रुद्राध्यायविशेष ॥ ब्रंम्हयानेचतुर्मुख ॥ वि
श्वसृजिले ॥ २३ ॥ त्याचतुर्मुखीदेखा ॥ वेदचारीसांगेनिका ॥ दक्षिणमुखऐका ॥
यजुर्वेद ॥ २४ ॥ त्यायजुर्वेदांत ॥ उपनिषदसारख्यात ॥ रुद्राध्यायनिश्चितार्थ ॥ सां
गीतला ॥ २५ ॥ सकळवेदऋषीसी ॥ मरीचीअत्रिपरियेसी ॥ आणिकसकळदेवां
सी ॥ सांगेब्रम्हा ॥ २६ ॥ तेचीऋषीदेखा ॥ शिकवीतपुत्रादिकां ॥ त्याचेशिष्यपरंपरी
देखा ॥ शिकतांती ॥ २७ ॥ पुढेत्याचेपुत्रपोत्री ॥ शिकलेऐकापवित्री ॥ विस्तारवाढला

धरित्री ॥ रुद्राध्याय भूमीवरी ॥ २८ ॥ याहुनि नाही विख्यातु ॥ जाणया त्रिभुवनांत ॥ च
तुर्विध पुरुषार्थ ॥ लाधे देखा ॥ २९ ॥ नानी परी-ची पातके ॥ केली जाण विशेषें ॥ रुद्रा
ध्याये समस्यके ॥ भस्म होती परियेसा ॥ ३० ॥ आणिक नवल केले ॥ ब्रह्मदेवें रचिले
वेद तीर्थ जे भले ॥ स्नान पान करावे ॥ ३१ ॥ सकृत आणि दुःष्कृत ॥ जे केले काही हित ॥
जैसे पेरिले शेतू ॥ तेचि उगवे ॥ ३२ ॥ त्याणे कर्म परिहरती ॥ संसार होय निष्कृती ॥ जे
गुरुशी भजती ॥ ते नरती भवसागर ॥ ३३ ॥ सृष्टिधर्म प्रवर्त्तीसी ॥ ब्रह्म रचिले परिये
सी ॥ आपले वक्षपृष्टेसी ॥ धर्माधर्म उपजवी ॥ ३४ ॥ जे धर्मकर्म करिती ॥ इह परसो

ख्यापावती ॥ जे अधर्मे राहाटती ॥ पापरूपी ते जाणिजे ॥ ३५ ॥ कामक्रोध जाण ॥ मदम
त्सर पूर्ण ॥ अधर्मे अहंकृती जाण ॥ नरक मूढ ॥ ३६ ॥ गुरुतल्पग सुरापानी ॥ कामुक
जे परिपूर्णी ॥ पुल्कस स्वरूप अंतःकरणी ॥ तेत्वि प्रधान ॥ ३७ ॥ क्रोधी पुत्रवधी दे
खा ॥ मातृवधी जे का ॥ ब्रह्महत्यादि पातका ॥ कंन्याविक्रयी ॥ ३८ ॥ इतके क्रोधापा
सूनी ॥ निष्पन्न झाले दुःखतरणी ॥ उद्भवलो म्हणोनी ॥ क्रोधसुनतया म्हणती
३९ देवद्विजसुवर्ण देखा ॥ ब्रम्हस्व घेऊनी नेदी जो का ॥ सुवर्णतस्करी ऐसे का ॥ ले
भपुत्र तयानाव ॥ ४० ॥ ऐसे पातकासी ॥ यमे निर्मिले परियेसी ॥ तुम्ही जाऊनी म्हसु

लोकसी ॥ राहाटारे ॥ ४१ ॥ तुम्हासवे म्लस्करे खा ॥ देईना उपपातका ॥ सकळ पाठवावे नर
का ॥ आपलेगुणें ॥ ४२ ॥ यमआज्ञा घेवोनी ॥ आली पातके मेदिनी ॥ रुद्रजपा देखोनी ॥ प
ळोनि गेलीं ॥ ४३ ॥ जावोनियां यमाप्रती ॥ महापापें विनविती ॥ गेलों होतों क्षिती ॥ परी
भय पावलों ॥ ४४ ॥ जयजयाजी राया ॥ आम्ही पावलो भया ॥ किंकर म्हणोनियां ॥ वांच
लोकीं ॥ ४५ ॥ आम्ही तव आज्ञाधारी ॥ निरोपे गेलों धरित्री ॥ परी पळालों सत्वरी ॥ रुद्र
जय ऐकोनी ॥ ४६ ॥ तेथें उभे राहावयासी ॥ शक्ती नाही आम्हासी ॥ महासूक्त जाणासी
रुद्राचिया ॥ ४७ ॥ ग्रामखेडी नदीतिरी ॥ वसताती द्विज निर्धारी ॥ देवालयीं पुण्यक्षेत्रीं ॥ रु

रु०च०
४

अ०
३४

द्रजपकरिताती॥४८॥ कवणेपरीआम्हागती॥ जाऊंनशकूंआम्हीक्षिती॥ ब्राम्हणरु
द्रजपकरिती॥ तयाग्रामाजाऊंनशकों॥४९॥ आम्हीजातोंनरापाशी॥ वर्तवितों
पातकांसी॥ होतीनरमहादोषी॥ तयामितीनसेकीं॥५०॥ प्रायश्चित्तसहस्त्रेसी॥ जोकां
नमिळेपुण्यपुरुषी॥ परीपुरुषमुक्तेसीं॥ पुण्यवंतहोतसे॥५१॥ एरवादेसमयीभाक्ती
सी॥ म्हणतीरुद्राध्यायासी॥ तोहीतोपुण्याचारासी॥ पहातांत्यासीभयवाटे॥५२॥ जोपा
पीमहाघोर॥ पुण्यवंतहोतोनर॥ भूमीवरीकेवीविचार॥ कैसाआम्हा॥५३॥ काळकूटम
हांविष॥ रुद्रजाप्पआम्हादिसे॥ शक्तीनव्हेआम्हांस॥ भूमीवरीजावेया॥५४॥ रुद्रजाप्प

४

माहाविषासीं ॥ शमकरावयाशक्तहोसी ॥ आतांसांगआम्हांसीं ॥ म्हणूनीपातुकेविनविती ॥
५५ ॥ इतुकेबोलतीपातकें ॥ ऐकोनीयममाथातुकें ॥ कोपूनिनिघालोतवकें ॥ ब्रम्हलोका
तयेवेळीं ॥ ५६ ॥ जाऊंनियाब्रंम्हापासी ॥ विनवीयमतयासीं ॥ जयजयाजीकमळवासी
स्रष्टीकारीचतुर्मूखा ॥ ५७ ॥ आम्हीनवशरणांगत ॥ स्रष्टीभरीकार्यकरित ॥ पापीनरातेआ
णित ॥ नरकालयाकारणे ॥ ५८ ॥ पहापातकीनरासी ॥ आणूपाठवितोंभटत्यासी ॥ पातकीहो
यपुण्यराशी ॥ रुद्रजापकरूनी ॥ ५९ ॥ समस्तजातीस्वर्गासी ॥ पातकीसर्वक्षणमात्रेंसी ॥ व
र्तुळकेलेआम्हासीं ॥ यमलोकओसपडला ॥ ६० ॥ नरकशुन्यझालेसकळ ॥ यमराज्यनि

फळ ॥ सकळांसुख अपार ॥ उसत्ती राहिली स्वामियां ॥ ६१ ॥ यातें उपाय करावयासी ॥ देवा तूं
समर्थ होसी ॥ राखे राखे आम्हासी ॥ राज्य गेले स्वामिया ॥ ६२ ॥ तुम्ही जाऊनी मनुष्यांसी ॥ स्वामि
त दिधले भरवसी ॥ रुद्राध्यायनिधानेसी ॥ कांसया साधन दिधलें ती ॥ ६३ ॥ या कारणे मनुष्य
लोकी नाही पापलेश ॥ रुद्रजपे विशेष ॥ पातकांते जाळीती अनेक ॥ ६४ ॥ येणे परी यम देखा ॥
विनविता झाला चतुर्मुखा ॥ प्रत्योत्तर देत से ऐका ॥ ब्रह्मदेव यमासी ॥ ६५ ॥ अभक्तीने दुर्मदेशी
रुद्रजाप्य करणारासी ॥ अज्ञानी लोक तामसी ॥ उभ्या निजूनी पढती नर ॥ ६६ ॥ त्यातें अधिक पा ५
पे घडती ॥ ते दंडावे त्वरिती ॥ जे कां भावार्थे पढती ॥ ते त्वां वंदावे ॥ ६७ ॥ बाधूं नका तुम्ही ऐका ॥ सां

गेन ऐशा पातका ॥ रुद्रजाप्य पुण्य विशेषा ॥ जे जन पढती ते ॥ ६८ ॥ पूर्वजन्मी पापे करिती ॥ अल्पा
युषी होऊनी उपजती ॥ त्या पापांची होय निष्कृती ॥ रुद्रजपे करूनी ॥ ६९ ॥ तसे अल्पायुषी नरे ॥ रु
द्रजाप्य करितां बरें ॥ पापे जातां निर्धारें ॥ दीर्घायू होय तो देखा ॥ ७० ॥ तेज वर्चस्व संपत्ती ॥ बुद्धि
आणिक सद्धृती ॥ आरोग्य ज्ञान संपत्ती ॥ रुद्रजपे वर्द्धत ॥ ७१ ॥ रुद्रजपें मंत्रेशी ॥ स्नान कर
वी ईश्वरासी ॥ ते उदक भक्तीसी ॥ जे करीती वंदन ॥ ७२ ॥ त्यातें मृत्युभय येनाही ॥ आणिक एक
नवल पाहीं ॥ रुद्रजपें पुण्य देही ॥ चिरंजीव फळ असे ॥ ७३ ॥ अति रुद्र जपूनि उदकासी ॥ स्ना
न घालीतां नरासीं ॥ भीतसे मृत्यु त्यासी ॥ तेही तरती भवार्णवी ॥ ७४ ॥ शतरुद्र अभिषेकेसीं ॥

पुजाकरितीरुद्रासी ॥ तेहोतीशतायुषी ॥ पापनिर्मुक्तपरियेसी ॥ ७५ ॥ ऐसेंजाणूनीमानसी ॥
सांगेआपलेदुतासी ॥ रुद्रजपताविप्रासी ॥ बाधूंनकोम्हणेब्रम्हा ॥ ७६ ॥ ऐकूनीऐसेवचन ॥
यमपावलास्वस्थान ॥ पराशरेजाण ॥ निरोपिलेरायासी ॥ ७७ ॥ तरीतुंझाकुमरासी ॥ उपाय
सांगेनपरियेसी ॥ दाहासहस्त्ररुद्रेसी ॥ स्नपनकरीशिवाते ॥ ७८ ॥ दाहासहस्त्रवर्षावरी ॥ त
वपुत्रराज्यकरी ॥ इंद्रासमानधुरंधरी ॥ कीर्तीवंतअपार ॥ ७९ ॥ त्याचेराज्यश्रीयेसी ॥ अप
यनयेनिश्चयेसी ॥ अकंटकनिर्दोषी ॥ राज्यकरीलतुझासुत ॥ ८० ॥ बोलवावेशतविप्रा
सी ॥ जेकांविद्वज्जनपरीयेसी ॥ त्यायावेज्ञानीअनुष्ठानासी ॥ तात्काळतुवांरुद्राचा ॥ ८

ऐशा विप्राकरवी देखा ॥ शिवासीं करी अभिषेका ॥ आयुष्य वर्धेल कुमरका ॥ तद्यःश्रेय हो-
ईला ॥ ८२ ॥ येणे परी रायासी ॥ सांगे पाराशर ऋषी ॥ राये महा आनंदेसी ॥ आयुष्यवर्धना आ-
रंभ केला ॥ ८३ ॥ ऐसा ऋषी पराशरु ॥ उपदेशितां चीद्विजवरो ॥ बोलावोनी सर्व प्रकार ॥ पुरवि-
तसे ब्राम्हणासी ॥ ८४ ॥ शतसंख्या कलशेसी ॥ विधिपूर्वक शिवासी ॥ पुण्यवृक्षतळेसी ॥ अ-
भिषेक करवीत ॥ ८५ ॥ त्याचिया पूर्णजळेसी ॥ स्नान करवी पुत्रासी ॥ सप्तदीन येणे विधी-
सी ॥ आराधिला ईश्वर ॥ ८६ ॥ अवघे झाले दीन साता ॥ बाळ पडीला निचेष्टित ॥ पाराशरें ये-
ऊनी त्वरीत ॥ उदकेसी सीपिले ॥ ८७ ॥ तयेवेळी अवचिता ॥ शिव झाला रक्षिता ॥ सवेचि दि-

सेमस्येक्षसना ॥ दंडहस्ते महापुरुष ॥ ८८ ॥ ऐसेपरमअद्भुत ॥ आलेजेकांयमदूत ॥ तेरुद्रते
जेदेखत ॥ विप्रप्रणीतते ॥ ८९ ॥ वज्रदंष्ट्रभयचकित्त ॥ आलेहोतेयमदूत ॥ समस्तद्विज
वररुद्रपठन ॥ मंत्रघोषकरिताती ॥ ९० ॥ मंत्राक्षतातात्काळी ॥ घोतलियांकुमरावरी ॥ दूत
पाह्यातीराहोनिदुरी ॥ जवळयेऊनशकती ॥ ९१ ॥ हातीपाशधरिती ॥ कुमारावरीठांकूंयेती
शिवदूतदंडहस्ती ॥ मारूंआलेयमदूतां ॥ ९२ ॥ भयेंचकितयमदूत ॥ पळोनिगेलेत्वरित
पाठीलोगलेशिवदूत ॥ वेदपुरुषरूपैंदेखा ॥ ९३ ॥ येणेपरीद्विजवर ॥ तेणेरक्षिलाकुम
र ॥ आशिर्वादथोरसिबळ ॥ देतीतेव्हांवेदेशी ॥ ९४ ॥ तोतात्काळराजपुत्र ॥ सावधझाला

सत्वर ॥ राजयासी आनंद थोर ॥ समारंभ करितसे ॥ ९५ ॥ पूजा करोनि द्विजासी ॥ देता झाला
भोजनासी ॥ देवोनियां तांबूलासी ॥ संतोषविले द्विजवर ॥ ९६ ॥ संतोषूनि महाराजा ॥ स
भारचित महावोजा ॥ बैसवोनि समस्तां द्विजां ॥ महाऋषी तूं सिंव्हासनी ॥ ९७ ॥ राजा आ
पलिये स्त्रिये सहित ॥ घालिता झाला दंडवत ॥ येऊनिया बैसला सभेंत ॥ आनंदत मान
सी ॥ ९८ ॥ त्यासमयी ब्रम्हसुत ॥ नारद आला अकस्मात ॥ राजा धांवोनि यांचे चरण धरित
सिंव्हासनी बैसवी ॥ ९९ ॥ पूजा करूनि उपचारी ॥ तयासी राजा विनंती करी ॥ म्हणे स्वामिया
निर्धारी ॥ कोठूनि येणे झाले ॥ १०० ॥ राजा म्हणे देवऋषी ॥ हिंडतां तुम्ही त्रिभुवनासी ॥ काय

८

वर्तलेविशेषी ॥ आम्हालागीनिरोपिजे ॥ १ ॥ नारदम्हणेरायासी ॥ गेलोहोतोकैलासासी ॥ ये
तादेखिलेमार्गासी ॥ अपूर्वएकपाहिले ॥ २ ॥ महामृत्यूदूतांसहित ॥ धावयाआलातवसृत ॥ स
वेंचियेऊनिशिवदूत ॥ तयालागीपराभविलें ॥ ३ ॥ यमदूतपळोनिजाती ॥ यमापुढेसर्वसांगती
आम्हामारिलेशिवदूती ॥ कैसेंकरावेक्षितीत ॥ ४ ॥ यमकोपोनिघाला ॥ वीरभद्रापासीगेला ॥
म्हणेदूतांकांमारदिला ॥ निरापराधेस्वामियां ॥ ५ ॥ निजकर्मानुबंधेसी ॥ राजपुत्रगतायुषी
त्यातेंआणितांदूतासी ॥ कांसयाशिवदूतीमारिले ॥ ६ ॥ वीरभद्रअतिक्रोधी ॥ म्हणेआम्हा
लारुद्रविधी ॥ दाहासहस्रवर्षेअवधी ॥ आयुष्यअसेराजपुत्रा ॥ ७ ॥ नविचारितांचित्रगुप्ता

८

वायां पाठविले दूता। वोखटे केले शिवदूता॥ जिवे सोडिले म्हणूनी॥ ८॥ बोलाऊनी चित्रगुप्ता
आयुष्य विचारी त्वरिता॥ म्हणूनि पाठवी दूतां॥ चित्रगुप्त पाचारिला॥ ९॥ पुसतां ती चित्रगुप्तासी
काढूनि पाहे पत्रासी॥ बारा वरूषे आयुष्य परियेसी॥ गंडांतर असे एक॥ १०॥ तेथेंचि लिहि
ले होते आणिक॥ दाहा सहस्त्र वर्षे लिख॥ पाहोनि यम साशंकित॥ म्हणे अपराध आमुचा॥ १
वीरभद्राते वंदून॥ यम गेला तेथून॥ आम्ही आलो पाहून॥ म्हणून नारद सांगत॥ १२॥ रुद्रज
प्यपुण्य करितां॥ आयुष्य झाले तवस्र तेप॥ मटलक जिंकिला तत्वता॥ पाराशर गुरु कृपे॥ १३
ऐसें नारद सांगून॥ निघून गेलो तेथून॥ पाराशरे जाण॥ निरोप घेतला रायाचा॥ १४॥ सकळ

गेलेद्विजवर ॥ राजाहर्षेनिर्भर ॥ राज्यभोगिलेधुरधर ॥ पुत्रेपोत्रीमहीवरी ॥ १५ ॥ ऐसीरुद्राध्या
यमहिमा ॥ पूजाकरावीगुरुब्रह्मा ॥ भिणेनलगेकाळयमा ॥ श्रीगुरुम्हणतीदंपतीसी ॥ १६ ॥ सि
द्धम्हणेनामधारकासी ॥ ऐसीकथाविस्तारेसी ॥ श्रीगुरूसांगतीदंपतीसी ॥ प्रेमभावेकरूनियां ॥
१७ ॥ याकारणेश्रीगुरूसी ॥ प्रीतिथोररुद्राध्यायासी ॥ पूजाकरावीभक्तीसी ॥ रुद्राध्यायेकरूनियां ॥
१८ ॥ म्हणेसरस्वतीगंगाधर ॥ सांगेगुरुचरित्रविस्तार ॥ ऐकतांतरेभवसागर ॥ साधेचारीपुरु
षार्थ ॥ १९ ॥ इतिश्रीगुरुचरित्रामृत ॥ रुद्राभिषेकमहात्म्ययेथ ॥ वर्णिलेअसेअद्भुत ॥ म्हणेस
रस्वतीगंगाधर ॥ १२० ॥ इतिश्रीनृसिंहसरस्वलोपाख्यानेसिद्धनामधारकसवादेरुद्राऽ
ध्यायमहिमावर्णनंनामचतुस्त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३४ ॥ श्रीगुरुचरणार्पणमस्तु ॥ ७ ॥ ओव्यासख्या

श्रीगणेशायनमः॥ नामधारकम्हणेशिष्यासी॥ विनवीतसेपरियेसी॥ रुद्राध्यायविस्तारेसी
दंपतीसीसांगितला॥१॥ पुढेकायंवर्तलि॥ विस्तारोनिसांगावहिले॥ मनमाझेंवेधलें॥ गुरुच
रित्रऐकावया॥२॥ सिद्धम्हणेऐकताता॥ अपूर्वअसेपुढेकथा॥ तेद्विजाणपतिव्रता॥ श्रीगु
रूतेविनवीत॥३॥ करजोडोनिगुरूसी॥ विनवीतसेपरियेसी॥ आम्हागतीपुढेकैसी॥ चर
णस्मरणेसनातन॥४॥ याकारणेआपणासी॥ एखादामंत्रउपदेशी॥ जयाचेनियोगेजि
वासी॥ सुखहोयनिंरतर॥५॥ श्रीगुरुम्हणतीतियेसी॥ स्त्रियांसकायउपदेशी॥ पतिभक्ति
वीणत्यांसी॥ उपदेशासीदेऊंनये॥ धिदेतांउपदेशास्त्रियांसी॥ विघ्नअसेमंत्रासी॥ पू

१ वींशुक्राचार्यासी ॥ झालेअसेपरियेसा ॥ ७ ॥ ऐकतांगुरुवचन ॥ विनवीतसेकरूजोडुन
स्त्रियाकेवीमंत्रहीन ॥ शुक्राचार्यकैसेझाले ॥ ८ ॥ हेविस्तारोनिआम्हासी ॥ सांगास्वा
मीकृपेसी ॥ म्हणोनिलागलीचरणासी ॥ कृपणाचेवचनेकरूनी ॥ ९ ॥ श्रीगुरुसांगती
तियेसी ॥ पूर्वकथाआहेऐसी ॥ युध्धदेवादैत्यासी ॥ सदैवहोतेनिर्धारी ॥ १० ॥ दैत्य
सैन्यपडेरणी ॥ शुक्रजेपेसंजावनी ॥ सकळसैन्यउठउनी ॥ पुनरपियुध्धापाठ १
वित ॥ ११ ॥ इंद्रवज्रेअसुरमारी ॥ शुक्रतयाजिवंतकरी ॥ सवेचीयुध्यतातेडी ॥ क
रीतअसतीअमर ॥ १२ ॥ ऐसेहोतांयेकेदिवशी ॥ इंद्रगेलाकैलासासी ॥ सांगेतीस्थि

तीशिवासी ॥ शुक्राचार्याचीमंत्रकरणी ॥ १३ ॥ कोपोनियांउनर ॥ नंदीससांगेईश्वर ॥ तू
वाजाऊनीसत्वर ॥ शुक्राचार्याधरोनिआणी ॥ १४ ॥ नंदीनेतशिवापाशी ॥ आकांत
वर्तलादैत्यांशी ॥ ईश्वरेग्राशिलेशुक्राशी ॥ अगस्तीसिंधूच्चियेपरी ॥ १५ ॥ ऐसाकि
त्तेकदिवसांवरी ॥ शुक्रहोतातयाचेउदरी ॥ निघूनिगेलामुत्रद्वारी ॥ विसरपडला
शिवाशी ॥ १६ ॥ पूर्वीहोतेशुक्रनाव ॥ ईश्वरउदरीजोंहालाउद्भव ॥ नावपावलाभार्ग
व ॥ पुनःसंजीवनीजपेतो ॥ १७ ॥ इंद्रमनीविचारी ॥ पुरोहितासीपाचारी ॥ केसाशु
क्रजिवंतकरी ॥ पुनःदैत्यजनांशी ॥ १८ ॥ त्यासीविघ्नकरावेयेका ॥ तूंपुरोहीतविवेक

बुधीविचारीअनेका ॥ ब्रहस्पतीगुरुराया ॥ १९ ॥ पाहेंपांदैत्यांचेंदैवकेसें ॥ शुक्रासारिखा
गुरूविशेषे ॥ देतोजिवासीभरवसे ॥ दैत्ययितीयुधासी ॥ २० ॥ तैसातूंनकेसआम्हासी ॥ त
रीबुधीविचारीपरियेसी ॥ देवगुरूतूम्हणविसी ॥ बुधिकरीभ्रमओतां ॥ २१ ॥ तूंपूज्यसक
ळदेवांसी ॥ आम्हालागीकृपाकरिसी ॥ शुक्राचार्यविशेषी ॥ नवसमाननसेवा ॥ २२ ॥
ऐसेनानापरीदेवा ॥ इंद्रअमरांचानायका ॥ पूजाकरीउपचारिका ॥ ब्रहस्पतीसंतोषला ॥
२३ ॥ गुरूम्हणेइंद्रासी ॥ ऐकतूंउपायासी ॥ षट्कर्णीकराशुक्रमंत्रासी ॥ सामर्थ्यराही
लशुक्राचे ॥ २४ ॥ एकपाठवावाशुक्रापासी ॥ विद्यार्थीकरूनित्वरेसी ॥ मंत्रशीकतांपरिये

सी ॥ तेणेकार्यसाधेल ॥ २५ ॥ ममपुत्रकचअसे ॥ त्यातेंपाढऊनीविद्याभ्यासे ॥ निर्धारकेला
परियेसें ॥ याचिपरीअवधारा ॥ २६ ॥ कचातेआपूनिबुद्धियुक्ती ॥ सांगतसेबृहस्पती ॥ तुवां
जावेसुक्राप्रती ॥ विद्यार्थीरूपधरोनी ॥ २७ ॥ आमचीनिदातेथेंकरी ॥ मनोभावेंसेवाकरी
संजीवनीविद्यासत्वरी ॥ मंत्रशिकेपुत्रराया ॥ २८ ॥ इंद्रादिदेवताच्या ॥ निरोपघेतपितया
चा ॥ शुक्राप्रतीगेलाकच ॥ विद्यार्थीरूपधरोनी ॥ २९ ॥ नमनकेलेंसाष्टांगी ॥ उभाराहि
ला प्रसंगी ॥ शुक्रेंपुसेलगबगी ॥ कवणकोठूनिआलासी ॥ ३० ॥ बोलेआपणाद्विजकुं
मर ॥ तवकीर्तिऐकिलीथोर ॥ विद्याभ्यासासीसत्वर ॥ तवशेवेसीपातलो ॥ ३१ ॥ सेवकहो

ईन तुझे चरणी ॥ आलो इच्छेसि धरूनि ॥ तूं भक्तवत्सलशिरोमणी ॥ अनाथाच्या पालक
३२ ॥ बोले ऐसे करुणावचनी ॥ विनवीतसे कर जोडुनी ॥ शुक्रकन्याजवळी येउनी ॥ पि
तयालागी विनवीत ॥ ३३ ॥ पित्यासि म्हणे देवयानी ॥ यातें तुम्ही शिष्य करूनी ॥ विप्रादि
सेऊन मवर्णी ॥ विद्याभ्यासा योग्य असे ॥ ३४ ॥ कच सुंदर सुलक्षण ॥ जैसा दिसे की मद
न ॥ देवयानी करी चिंतन ॥ ऐसा पती मज व्हावा ॥ ३५ ॥ ऐसी वांछा धरूनी ॥ पितयातें
विनऊनी ॥ त्यास घेतला ठेऊनी ॥ शुक्राचार्ये विद्या सांगे ॥ ३६ ॥ ऐसा विद्याभ्यास क
रित ॥ दैत्यकुळी राहिला निश्चित ॥ देवगुणी वळखूति दैत्य ॥ कापट्य वेष म्हण

तीतया ॥ ३७ ॥ शिकूनिया विद्येसी ॥ जाऊन शिकविल देवासी ॥ कुडे होईल आम्हासी
तेणे मनी चिंतावले ॥ ३८ ॥ काळक्रमितां एके दिवसी ॥ कच पाठविला समिधांसी ॥
दैत्य गेले साह्यसी ॥ तयाक चावे ॥ ३९ ॥ रानी जातां कचासी ॥ दैत्य मारिती वैरेसी ॥ स
मिधा घेवोनि घरासी ॥ दैत्य आपणये ते झाले ॥ ४० ॥ शुक्राचार्याची कन्या ॥ पितया
स परम मान्या ॥ पितयासि विनवी न्या ॥ कच के[illegible] नाही आला ॥ ४१ ॥ कच न आलिया
वाचूनि ॥ भोजन करी देवयानी ॥ ऐसे करीतां निर्वाणि ॥ शुक्राचार्य चिंतावला ॥ ४२ ॥ ज्ञा
नी पाहे तयाशी ॥ मृत्यु झाला तयाशी ॥ मंत्र जपून संजीवनीरी ॥ त्वरीत घरी आणिला ॥ ४३ ॥

आणिकभरनांदिवस॥दैत्यकरितीअतिद्वेष॥गेलाहोतावनास॥पुन्हातयासीवधियेलें॥४४॥
कापूनीयांतयासी॥चूर्णकरितीवेगेसी॥दाहीदिशाटाकूनीअस्थीशी॥ग्रहाप्रतीयेतेजाहाले॥
४५॥दिवसगेलाअस्तमानी॥पुसतसेदेवयानी॥कचनदिसेनयनी॥पितयातेविनवित॥४६॥
कचमाझाप्राणसखा॥नआणिताखाईनविखा॥दावीमजतयाचेमुखा॥म्हणोनीप्रलाप
करीत॥४७॥कंन्येवरीममत्वबहुत॥तेणेशुक्रज्ञानीपाहत॥छिन्नभिन्नकेलेंम्हणत॥मंत्र
जपिलासंजीवनी॥४८॥धन्यमंत्राचेंसामर्थ्य॥कचआलाधांवत॥देवयानीसंतोषत॥पि
तयानेआलिंगिली॥४९॥दैत्यमनीविचारकरिती॥कांहीकेल्यानमरेनिश्चिती॥गुरुकंन्ये

४

सी अति प्रीती ॥ म्हणूनी गुरू वाचवी ॥ ५० ॥ आतां विचार करूं यासी ॥ उदयीक येईल एकादशी ॥ मारूनी मिळतू पानेशी ॥ गुरूमुखी पाजावे ॥ ५१ ॥ ऐसी बुद्धी करोनी ॥ आली एकादशी दिनी ॥ कचाते बाहेरी नेवोनी ॥ मारिला कच दैत्यानी ॥ ५२ ॥ प्राशन करवित श्रीगुरूशी ॥ मिळवूनियां मद्यरसाशी ॥ सिग्ध मिळवूनी बहुवशी ॥ दैत्यगुरूशी देते झाले ॥ ५३ ॥ मागुती पुसे देवयानी ॥ पितयाते विनऊनी ॥ कचाशी आणि म्हणोनी ॥ रूदन करोनी आक्रोशे ॥ ५४ ॥ शुक्र पाहात सज्ञानी ॥ न दिसे कच त्रिभुवनी ॥ खेद करी देवयानी ॥ कन्यालोभे करोनियां ॥ ५५ ॥ विचार करितां प्रसंगी ॥ दिसूं लागला आपुले आंगी ॥ सदेह पडला शुक्रालागी ॥ कसे करावे म्ह

णोनी ॥ ५६ ॥ कंन्येशी म्हणे शुक्र देखा ॥ कचनये आतां ऐका ॥ माझे उदरी असे निका ॥ केसा काढूं
तयासी ॥ ५७ ॥ यासी कांढितां आपणासी ॥ म्रत्यु होईल परियेसी ॥ काय अभिलास असे यासी
म्हणोनी कंन्येशी पुसत ॥ ५८ ॥ पितयाविनवी देवयानी ॥ अभिलाष होता माझे मनी ॥ भार्या
याची म्हणूनी ॥ दोघे राहूं तुजपाशी ॥ ५९ ॥ ह्याची कावा माझा प्राणपती ॥ ऐसें संकल्पिलें चित्तीं ॥
न उठे जरी पूढती ॥ तरी प्राण त्यागिन ॥ ६० ॥ सदेह पडला शुक्राशी ॥ बोधिता झाला कंन्ये
शी ॥ त्यास उठवितां आपणाशी ॥ म्रत्यु होईल अवधारी ॥ ६१ ॥ कंन्या म्हणे पितयाशी ॥ सक
ळां तूं वाचविशी ॥ आपला प्राण जाईल म्हणशी ॥ हे आश्चिर्य वाटते ॥ ६२ ॥ शुक्र म्हणे देवया

नी ॥ मंत्र असे संजीवनी ॥ मज वांचोनि नेणे कोणी ॥ मां ते कोण उठविल ॥ ६३ ॥ मंत्र सागो नये
कोणा ॥ षट्कर्ण होतां जाईल गुणा ॥ कचा करिता माझा प्राणा ॥ जाईल अवधारी देखा
॥ ६४ ॥ न ऐके कन्या देवयानी ॥ चरणी पडली येउनी ॥ विनवीतसे कर जोडुनी ॥ मंत्र आप
णा ते शिकवावा ॥ ६५ ॥ कचाशि तूं सजीव करीं ॥ तुज येईल मृत्यु जरी ॥ मी मंत्र जपीन निर्धा
रीं सजीव करीन तुला मी ॥ ६६ ॥ शुक्र म्हणे कंन्येशी ॥ मंत्र सांगू न ये स्त्रियांशी ॥ दोष असे प
तियेशी ॥ वेदशास्त्री असंख्य ॥ ६७ ॥ स्त्रियांशी मंत्र पतिभक्ती ॥ मंत्र कासया पाहिजे ती ॥ सां
गतां दोष आम्हां घडती ॥ मंत्र सामर्थ्य जाईल ॥ ६८ ॥ पितयाशी म्हणे देवयानी ॥ सखें असा

गु० च०
६

अ०
३५

मंत्र जपूनी ॥ प्राण जातो म्हणोनी ॥ मूर्छागत पडलीते ॥ ६९ ॥ शुक्राची कंन्येवरी प्रीती ॥ सावध
केली त्वरीत गती ॥ कचा उठवितो म्हणती ॥ सांगे मंत्रा तिजलागी ॥ ७० ॥ आपुल्या पोटीं कच हो
ता ॥ तेणे मंत्र ऐकिला तत्वता ॥ संतोष झाला त्याचा चित्ता ॥ कार्य साधलें म्हणोनी ॥ ७१ ॥ तीनें वे
ळा मंत्र जपतां ॥ कचें पाठ केला तत्वता ॥ षट्कर्णी मंत्र होतां ॥ जपला कन्येचे निमित्ये ॥ ७२ ॥ शु
क्राचे पोटांतूनी ॥ कच निघाला पोट फोडूनी ॥ मंत्र जपली देवयानी ॥ पितयातें उठविले ॥ ७३ ॥ शु
क्राचार्यातें नमुनी ॥ कच विनवी कर जोडूनी ॥ मजला दैत्य मारिती म्हणूनी ॥ निरोप द्यावा मजला
गी ॥ ७४ ॥ स्वामीचेनि विद्या शिकलो ॥ देवकार्यार्थ संतोषलो ॥ नंवकृपेने तरलो ॥ म्हणूनि चरणी लाग

६

ला ॥ ७५ ॥ शुक्राचार्यें ह्मणूनी ॥ निरोप दिधला त्यालागूनी ॥ पदर धरी देवयानी ॥ पती व्हावें म्हणूनियां ॥
७६ ॥ तुनें मारीले तीचवेळी ॥ मी वांचविले त्यावेळी ॥ विद्या शिकलाशी पित्याजवळी ॥ तरी मजला वरावे ॥
७७ ॥ कच म्हणे एक वाक्ये ॥ गुरुकंन्या भगिनी बोले ॥ तूवां आम्हां वाचविले ॥ माता होसी निर्धारी ॥ ७८ ॥ व
रीतां दोष अेपणाशी ॥ दूषण ठेवितील सर्वक्रूबी ॥ भगिनी तुं आमुची होसी ॥ कैसी वरूं म्हणे तो ॥ ७९ ॥
देवयानी कोपोनी ॥ शाप दिधला तेक्षणी ॥ वृथा विद्या होईल मनी ॥ जाय कपटी तूं खरा ॥ ८० ॥ माझे
अंतरीची आशा ॥ वृथा केली दुराशा ॥ विद्या निष्फळ परियेसा ॥ म्हणूनी श्राप दिधला ॥ ८१ ॥ कच
म्हणे तियेसी ॥ वृथा शापिले मजशी ॥ पुरुष वरील तुशी ॥ ब्रम्हकुळाव्यतिरिक्त ॥ ८२ ॥ नवपिता ब्रम्ह

७ ह्मानी॥ जाणे अम्रत संजीवनी॥ तुज शिकविले म्हणूनी॥ पुढे मंत्र न चाले॥ ८३॥ ऐसा श्रापदेऊनी
कच गेला निघूनी॥ संतोष झाला इंद्रभुवनी॥ दैत्य नाश पावले कीं॥ ८४॥ शुक्राचा संजीवनी मंत्र॥
नी कामनीय झाले मंत्र॥ स्त्रियांसी न सांगावा मंत्र॥ याचि कारणे गुरू म्हणती॥ ८५॥ स्त्रियालागी पति
सेवा॥ याचि कारणे मंत्र कदा न द्यावा॥ व्रतोपवास करावा॥ गुरू पुरुष निरोपे॥ ८६॥ सावित्री विनवी
श्रीगुरूसी॥ व्रत आचरले बहुवसी॥ तुझे वाक्य म्हासी॥ व्रत एखादे निपावें॥ ८७॥ तूचि देवा विशे
शा॥ तुज वाचोनि नेणूं आणिकांस॥ व्रत तूंचि आम्हास॥ व्रत करूं चरणसेवा॥ ८८॥ भक्ति राहे तव ७
चरणी॥ ऐसें निरोपी मज लागूनी॥ म्हणूनि लागली चरणी॥ कृपे लागी सद्गुरूचे॥ ८९॥ गुरू म्ह

पोतियेसी॥ सांगेन व्रत परियेसी॥ स्थीर होवोनि मानसी॥ राज्य पावेत वपती॥ १०॥ दंपत्य विनवी श्रीगुरूसी॥ वाक्य कारण आम्हासी॥ जेसा तूं निरोप देसी॥ तेणे रिती राहाटं॥ ११॥ जो गुरुवाक्य न करी॥ तो पडे रौरव घोरीं॥ तुझी वाक्ये आम्हा रवी॥ म्हणूनि चरणी लागेली॥ १२॥ भक्तवत्सल श्रीगुरुनाथ॥ सांगता झाला निश्चय पंथ॥ विस्तारोनि समर्थ॥ व्रतात्तिसी सागतसे॥ १३॥ सिद्ध म्हणे नामधारका॥ श्रीगुरू म्हणती कौतुका॥ ऐकता तीदपती निका॥ अति प्रीति करोनियां॥ १४॥ श्रीगुरू म्हणती तयासी॥ सांगेन व्रत इतिहासासी॥ ऋषी पुसती सूतासी॥ व्रत बरवे निरोपावे॥ १५॥ सूत म्हणे ऋषेश्वरासी॥ व्रत सांगेन ऐका हर्षी॥ स्त्री अथवा पुरुषेसी॥ व्रत असे अवधारा॥ १६॥ निस

नदृअसेशांत ॥ निर्विकल्पविख्यात ॥ ऐसाईश्वरआराधितां ॥ सकळाभीष्टपाविजे ॥ ९७ ॥ संसार
सागराआंत ॥ विषयातूरआचरत ॥ तेहीपूजितांपूर्णभक्त ॥ त्यासिईश्वरप्रसन्न ॥ ९८ ॥ विरक्तअथ
वाविषयासक्त ॥ भजतातिजनसमस्त ॥ एखादेसमयीगुरुभक्त ॥ शिवव्रतआचरावे ॥ ९९ ॥ तेणेपा
विजेपैलपार ॥ ऐसेबोलतीवेदचार ॥ स्वर्गापवर्गअधिकार ॥ त्यासिहोईलपरियेसा ॥ १०० ॥ वि
शेषव्रतएक ॥ सोमवारव्रतनायक ॥ ईश्वरार्चनकरावेएक ॥ तेणेईश्वरपाविजे ॥ १ ॥ भक्तभोज
नेउपवासी ॥ जितेंद्रियपरियेसी ॥ वैदिकतांत्रिकपूजेसी ॥ विधिपूर्वकसकळिक ॥ २ ॥ गृहस्तहो
ब्रम्हचारी ॥ कन्यासुवासिनीनिर्धारी ॥ भर्तृवीणविधवानारी ॥ व्रतकरावेतिणेही ॥ ३ ॥ याचेपू

वीलआख्यान ॥ सांगेन ऐका अति गहन ॥ ऐकता करी पावन ॥ सकळां सही ॥ ४ ॥ स्कंदपुराणी
चीकथा ॥ सर्व साध्यंत ऐका ॥ पूर्वयुगी आर्यावर्ता ॥ राजा एक अवधारा ॥ ५ ॥ चित्रवर्मा नाम त्यासी
धर्मात्मा राव परियेसी ॥ कर्ममार्ग आचरे हर्षी ॥ अधर्माते शिक्षा करी ॥ ६ ॥ अखिल पुण्ये त्याणे
केली ॥ सकळ संपत्ति वाटिली ॥ सकळ पृथ्वी जिंकिली पराक्रमे ॥ ७ ॥ सेहपत्न्या धर्म करिती
पुत्रकामे शिवाप्रती ॥ ऐसा काळ क्रमिती ॥ कन्या झाली नुयाते ॥ ८ ॥ अति सुंदर सुलक्षण ॥ पा
वेती रूपा समान ॥ तेज फाके पूर्ण ॥ अति लावण्य न वर्णवे ॥ ९ ॥ वर्तावया जातकासी ॥ बोलावि
ले ज्योतिषी ॥ द्विज मिळाले बहु ऋषी ॥ वर्तविती जातक ॥ १० ॥ म्हणती कन्या सुलक्षणा ॥ ना

मेसीमंतिणीपूर्ण॥ उमेसारिखीलावण्य॥ किंवादमयंतीरूपहोय॥११॥ भागीरथीरूपतिसी॥
लक्ष्मीसारखीसगुणरासी॥ ज्ञानवतआनंदमानसी॥ जानकीसमानपतिव्रता॥१२॥ सूर्यासार
खीहोईलकांती॥ चंद्रासमानशांती॥ दाहासहस्त्रवत्सघेख्याती॥ पतीसहराज्यकरी॥१३॥ जोतक
वर्तलेतिसी॥ रावपावलाअतिहर्षी॥ अखिलंलदानेविप्रांसी॥ देताझालाआनंदे॥१४॥ असतांरा
वसभेसी॥ एकद्विजबोलेपरियेसी॥ भयनधरितांवाक्यासी॥ बोलतसेअवधारा॥१५॥ ऐ
करायामाझेवचन॥ कन्यालक्षणसांगेन॥ चवदावेवर्षीविधवापण॥ होईलइयेसी॥१६॥
ऐसेवाक्यपरिसोनी॥ रावपडिलामूर्छायेऊनी॥ चिंतावर्तलीबहुमनी॥ विप्रवाक्येपरिसतां॥१७॥

ऐसे सांगूनी ब्राम्हण ॥ गेला निघोनी तत्क्षण ॥ सर्व दुःखिते पाऊन ॥ नळभक्तीत तेधवां ॥ १८ ॥ ऐ
से बाळपण क्रमितां ॥ सप्त वर्षे जातीत त्वना ॥ चिंतित होती माता पिता ॥ वराढ केवी करावे ॥ १९ ॥
चौदावे वर्षी विधवा जाण ॥ म्हणोनि बोलिला ब्राम्हण ॥ तेणे व्याकूळ अंतःकरण ॥ राजारा
जपत्नीचे ॥ २० ॥ कन्या खेळे राजांगणी ॥ सवे सखिया ते येवोनी ॥ बोलता ऐकिले विप्रवच
नी ॥ चौदावे वर्षी विधवेत्व ॥ २१ ॥ ऐसे ऐकोनि वचन ॥ कन्या करितसे चितन ॥ मग विचार क
रूने ॥ काय करिती झाली ॥ २२ ॥ याज्ञवल्क्याची पत्नी ॥ नाव तियेचे मैत्रिणी ॥ तीते यतीपा
चारोनी ॥ चरण धरीत तेधवां ॥ २३ ॥ भावे साष्टांगे नमूनी ॥ कर संपुष्ट जोडूनी ॥ विनविली

करुणावचनी ॥ प्रतिपाळी आम्हाते ॥ २४ ॥ सौभाग्य स्थीर होय जाण ॥ उपाय सांगे मज कार
ण ॥ चंचळ जे अंतःकरण ॥ ते जाणुनी उद्धरावे ॥ २५ ॥ कन्या विनवीति येसी ॥ ऐसे व्रत सांगा
आम्हासी ॥ आम्हा जननी तूंचि होसी ॥ कैसे व्रत सांग मज ॥ २६ ॥ ऐकोनि कन्येचे वचन ॥ बो
ले मैत्रेयी जाण ॥ शरण रिघावे उमारमणा ॥ अहेवपण स्थीर होय ॥ २७ ॥ सोमवार परि
येसी ॥ व्रत आचरीने मसी ॥ पूजा करावी शिवासी ॥ उपवासे अवधारा ॥ २८ ॥ बरवे स्ना
त होवोनी ॥ स्थीर मन करोनी ॥ दिव्यांबर नेसुनी ॥ पूजा करावी गौरीहरा ॥ २९ ॥ अभिषेके
पापक्षय ॥ पीठ पूजितां साम्राज्य होय ॥ गंधाक्षता पुष्प माल्य ॥ सौभाग्य सौख्य पाविजे

३० ॥ सोगंध्यहोयधूपदानें ॥ कीर्तिपाविजेदीपदानें ॥ सर्वभोगनैवेद्यार्पणें ॥ तांबूलदानेंलक्ष्मीस्थी
र ॥ ३१ ॥ चतुर्विधपुरुषार्थ ॥ नमस्कारकरितांत्वरित ॥ अष्टऐश्वर्येनादत ॥ ईश्वरजपकेलिया
३२ ॥ होमेसर्वकोशपूर्ण ॥ समृद्धीहोतअसेजाण ॥ भोजनकरिताब्राम्हण ॥ सर्वदेवतृप्तहोती ॥ ३३ ॥
ऐसेसोमवारव्रत ॥ कन्येकरीवोनिश्चित ॥ भयआलियादुरित ॥ परिहारतीमहाक्लेश ॥ ३४ ॥
गौरीहरपूजाकरितां ॥ समस्तदुरितेंजातीतत्वता ॥ ऐकोनिसीमतिणीत्वरितो ॥ अंगीकारी
व्रतदेखा ॥ ३५ ॥ सोमवाराचियाव्रतें ॥ सकळदुरिताझालीख्याती ॥ ऐसेव्रतआचरितां ॥ वि
वाहायोग्यजाहाली ॥ ३६ ॥ राजाचिंताकरीमानसी ॥ विवाहकरावाकन्येसी ॥ जैसेंप्राक्तनअ

सेलतिसी ॥ नसेघडेजोम्हणतसे ॥ ३७ ॥ वरपहावयामंत्रियासी ॥ पाठविताझालाप्रथ्वीसी ॥ द
मयंतीनळाचावंशी ॥ इंद्रसेनाचाकुमर ॥ ३८ ॥ चंद्रांगदबरुबरवा ॥ चंद्रप्रभासमठेवा ॥ विवा
हाकारणेनेमावा ॥ कंन्यादिधलीसंतोषे ॥ ३९ ॥ सकळराजोमांडलीकदेखा ॥ पाचारिलेस
मेस्तविवाहिका ॥ लग्नझालेंअतिकौतुका ॥ महोत्साहनानापरी ॥ ४० ॥ नानापरीद्रव्यालं
कार ॥ वराटिकोंदेईन्टपवर ॥ अखिलदानेसोपस्कर ॥ विप्रालागीदेताझाला ॥ ४१ ॥ पाठ
वणकेलीसकळिका ॥ जामाताठेविलाकौतुका ॥ कंन्यास्नेहअनेका ॥ म्हणोनिराहावि ११
लेजामाता ॥ ४२ ॥ राजपुत्रश्वशूरगृही ॥ पत्नीस्नेहेराहिलापाही ॥ काळेंक्रमितांर

केसमयी ॥ जळक्रीडे निघाला ॥ ४३ ॥ गेला काळिंदीनदीशी ॥ राजपुत्र परियेसी ॥ सर्वदळसमा
गमेशी ॥ नदीतीरा पावला ॥ ४४ ॥ राजपुत्र निघे नदीत ॥ सवे निघाले सेवक बहुत ॥ विनोद करि
ती पाहात ॥ अतिहर्षजळक्रीडे ॥ ४५ ॥ ऐसी नौका फिरता देखा ॥ बुडाली ते अकस्मात एका
आकात झाला सकळिकां ॥ काढा काढा म्हणताती ॥ ४६ ॥ सैवे सेवक सैन्य प्रबळ ॥ एकापि
ठिती वक्षस्थळ ॥ उदकी शोधितां सकळ ॥ न दिसे कोठे बुडाला ॥ ४७ ॥ उभयतटी पडिले
मोन ॥ धावत गेले प्रधान ॥ अवस्था सांगती पूर्ण ॥ जामात तुमचा बुडाला ॥ ४८ ॥ काळि
दीनदीच्या डोहांत ॥ बुडोनि गेला अकस्मात ॥ अदृश्य झाला त्वरित ॥ न दिसे गंगेत शोधितां ॥ ४९ ॥

१२ ऐकोनिया ऐसी मात ।। राजा पडिला मूर्छित ।। कन्या ऐकूनि त्वरित ।। त्यजूं पाहे प्राणाते ।। ५० ।। रा
व कन्या धावत ।। नदीतीरीं आला आकांत ।। शोकासी नाही अंत ।। स्त्रिया सकळ जेनासी ।। ५१ ।। सी
मंतिणी करी शोका ।। म्हणे देवा त्रिपुरांतका ।। शरणांगतें रिघालिया देखा ।। मरण कैसे दिधले
५२ ।। मृत्यु चौदा वर्षी जाण ।। म्हणून धरिले तव चरण ।। वृथा गेले व्रताचरण ।। सोमवारी शिवा
चें ।। ५३ ।। तव दैणे अटळ सकळा ।। उपेक्षिले मज जाश्वनीळा ।। अपकीर्ति तूतें केवळा ।। कैसी
देवा करिसी ।। ५४ ।। स्मरण करी श्रीगुरूशी ।। याज्ञवल्क्यमुनीचे पत्नीसी ।। मांगितले व्रत आ
म्हासी ।। सौभाग्यपण म्हणोनियां ।। ५५ ।। तया वाक्ये करूनी ।। पूजा केली शिव भवानी ।। वृथा १२

झाली माझे मनी ॥ शीघ्रविनवीशियामी ॥ ५६ ॥ ऐसे दुःखे भ्रलपत ॥ सी मंत्रिणी जाय त्वरित ॥ गंगा
प्रवेश करीन म्हणत ॥ तीतेवारिती तेधवा ॥ ५७ ॥ पिता देखोनि नयनी ॥ गेला त्वरे धावोनी ॥ क
न्येलागी बोलाउनी ॥ समाधान करित ॥ ५८ ॥ सकळ मंत्री पुरोहित ॥ दुःखार्णवी विलपत ॥
बोलाविला नावाडी त्वरित ॥ गंगाशोधाकारणे ॥ ५९ ॥ गंगा सकळ शोधिती ॥ त्याची नलाभे
चि कवण गती ॥ तयाशोका नाही मिती ॥ राजपत्नीचे तेधवां ॥ ६० ॥ राजपुत्राचे सेवक ॥ करू
लागले अति दुःख ॥ सौंगो गेले पुत्रशोक ॥ इंद्रसेनाकारणे ॥ ६१ ॥ वार्ता ऐकूनि यां इंद्रसेनु
दुःखें मूर्छित पडिला जाण ॥ भार्येसहित धावून ॥ आला तयास्थळासी ॥ ६२ ॥ दोघे रावा मिळो

न ॥ शोक करिती दारुण ॥ आहा कुमरा म्हणोन ॥ उरशी बुडविती ॥ ६३ ॥ आहा पुत्रा ताता बोलत
राव गडबडां असे लोळत ॥ मंत्रि राजकुळ समस्त ॥ नगरलोक दुःख करिती ॥ ६४ ॥ कोठे गे
ला राजसुत ॥ म्हणूनिसी मंत्रिपी रडत ॥ खिन्न झाले समस्त ॥ मातापितर श्वशुरादि ॥ ६५ ॥ को
स्थानी पती गेल्ले ॥ म्हणोनिसी मंत्तिपी लोके ॥ ललाट करे पिटिले ॥ पार नाही शोकासी ॥ ६६ ॥ सीम
तिणी म्हणे पितयासी ॥ जीव त्यजीन पतीसरसी ॥ वांचूनियां संसारासी ॥ वैधव्यत्व कोण भोगी ॥ ६७ ॥
पुसे सकेकि कां द्विजासी ॥ करावे की सहगमनासी ॥ विप्र सांगती तियेसी ॥ प्रेतावेगळे घडेना ॥ ६८ ॥
प्रेत शोधावे नदीत ॥ दहन करावे कन्ये सहित ॥ न दिसे बुडाला गंगेन ॥ केवी सहगमन होईल ॥ ६९ ॥

आतां ऐसे एक करणे ॥ प्रेतसा पडे तो राहाणे ॥ ऐकूनियां विप्रवचने ॥ तियेलागी राहावी ॥ ७० ॥
आकूळ होऊनी दुःखं करिती ॥ तयां मंत्री पुरोहित म्हणती ॥ जे असेल होणार गती ॥ ब्रम्हादिकां
चुकेना ॥ ७१ ॥ होणार देवाची करणी ॥ काय दुःख मानूनी ॥ ऐसें तियेसी बोधूनी ॥ निजस्थाना
प्रती आणिती ॥ ७२ ॥ निघाले राजे उभयतां ॥ घरा पातले करीत चिंता ॥ इंद्रसेन पुत्रममता आ
ठऊनी शोक करी ॥ ७३ ॥ निजस्थानी आले त्वरित ॥ राजादिक सर्वशोक करित ॥ इंद्रसेन महादुः
खित ॥ नविसरे पुत्रशोकाते ॥ ७४ ॥ राज्य आपार सोडून ॥ दुःख करीत असतां इंद्रसेन ॥ गोत्रजी
राज्य हिरून ॥ कपटे घेतले तयाचे ॥ ७५ ॥ सह भार्या तयासी ॥ ठेविते झाले काराग्रहासी ॥ पुत्रशो

केतयासी ॥ राज्यकार्यीचाडनाही ॥ ७६ ॥ चित्रवर्मारावदेखा ॥ कन्याठेविलीममत्विका ॥ नाणत्यजू
पाहेकन्यका ॥ लोकनिंदितीम्हणूनी ॥ ७७ ॥ रावम्हणेकन्येसी ॥ पुत्रनाहीआमुचेवंशी ॥ कन्याए
कतूंआम्हासी ॥ पुत्रापरीराहाटावे ॥ ७८ ॥ लोकनिंदितीआम्हासी ॥ वेधर्माचारनाहीइसी ॥ वर्ष
एकक्रमिलियासी ॥ पुढेविचारसांगेन ॥ ७९ ॥ पित्याचेवचनऐकोन ॥ करीशीवाचेचितन ॥ म्हणे
देवाजगज्जीवना ॥ केविमातेगांजिले ॥ ८० ॥ ऐसेविचारूनिमानसी ॥ व्रतआचरेनेमेसी ॥ सो
मवारउपवासी ॥ व्रतनिश्चळकरीत ॥ ८१ ॥ इकडेतोराजकुमर ॥ बुडालाहोतागंगातीर ॥ गेला
जेथेपाताळनगर ॥ वासुकीराजासर्पाचा ॥ ८२ ॥ नागलोकींचियानारी ॥ आल्याहोत्यानदीतीरी

त्यापीतो नेला तात्काळी ॥ अतिसुंदर देखोनी ॥ ८३ ॥ पावोनियां समाधान ॥ मिळाले म्हणती दें रत्ने ॥ अमृतपान करवून ॥ सावध केला तयाते ॥ ८४ ॥ कन्या मिळूनि तयासी ॥ नेवोनि दाखविले तक्षकासी ॥ विचित्र नगर परियेसी ॥ राजपुत्र पहात ॥ ८५ ॥ पाहे पाताळनगर रचना ॥ जैसी शोभा इंद्रभुवना ॥ गोपुरे जडित नाना रत्नां ॥ विद्युल्लतेचिये परी ॥ ८६ ॥ वज्र नीळ वैडूर्ये सी माणिक्यमुक्ताफळेसी ॥ महारम्य पुरी ऐसी ॥ सूर्यकांतीने मिरवत ॥ ८७ ॥ चंद्रकांता सरेसी भुमी ॥ कीं द्वारकाचि ते हेमी ॥ अनेक रत्नें उपमी ॥ ऐसी शोभा मिरवे ॥ ८८ ॥ पुढे देखे विस्तार ॥ बैसले असती विशाळ ॥ आश्चर्य पावला राजबाळ ॥ परमाद्भूत देखोनी ॥ ८९ ॥ परम सभा शोभत ॥

मध्येबैसलापन्न ॥ जैसीसूर्यकांतीफांकत ॥ अतिऊंनतबैसला ॥ १० ॥ अनेकशतफणेचेदिस
ती ॥ सुवर्णासमानअंगकांती ॥ पीतांबरेवेष्टिती ॥ रत्नेमुकुटेमडित ॥ ११ ॥ अनेकरत्नजडितदेखा
गळाभूषणेअनेका ॥ सहस्त्रफणीमिरवेतक्षका ॥ ऐसीसभाबेसली ॥ १२ ॥ रूपयौवनानागक
न्या ॥ नानाभरणेलेवोनियां ॥ अनेकसहस्त्रयेवोनियां ॥ सेवाकरितीतक्षकाची ॥ १३ ॥ ऐशासभा
स्थानीदेखा ॥ रावबैसलातक्षक ॥ देखोनियांराजकुमरक ॥ नमनकरीसाष्टांगी ॥ १४ ॥ तक्षकपु
सेनागकन्यासी ॥ कैचाकुमरआणिलासी ॥ सकललक्षणीगुणरासी ॥ कवणेस्थानीमिळाला ॥ १५ ॥ ना
गकन्याम्हणतीत्यासी ॥ नाहीनावडावेआम्हासी ॥ वाहातयेतांयमुनेसी ॥ तुम्हाजवळीआणिला ॥

९६ तक्षकपुसेतयासी ॥ नामकायकवणवंशी ॥ कायकारणेआलासी ॥ कवणदेशतुमचा ॥
९७ सांगेकुमरकतक्षका ॥ भूमंडळीराहाणेदेखा ॥ नैषधराजाऐका ॥ नळनामेपुण्यात्मा ॥
९८ त्याचापुत्रइंद्रसेन ॥ जन्मआमचात्यापासून ॥ केलेश्वशृरगृहीगमन ॥ चंद्रांगदनाममा
झे ९९ जळक्रीडाकरावयासी ॥ गेलोहोतोयमुनेसी ॥ विधिवशेओह्मासी ॥ बुडतांआणिले
यास्थळी ॥ २०० वाहातअसतांनदींत ॥ नागकन्येनीधरूनित्वरित ॥ घेवोनिआल्यायेथे ॥ पू
र्वभाग्येंकरूनी ॥ १ पूर्वार्जितआलेउदयासी ॥ भेटीझालीश्रीचरणासी ॥ धन्यमाझेजीवित्वा
सी ॥ कृतार्थझालोनिश्चयें ॥ २ करुणावचनऐकोनी ॥ तक्षकबोलेसंतोषोनी ॥ नकोभिऊ

म्हणोनी ॥ धैर्य तया दिधलें ॥ ३ ॥ शेष म्हणे रे बाळा ॥ तूं आहेसी निर्मळा ॥ तुमचे घरी सार्वकाळीं ॥ दैवत कवण पूजितां ॥ ४ ॥ ऐसे ऐकूतां राजपुत्र ॥ हर्षे झाला निर्भर ॥ सांगे तया विस्तार शिवलीला तेधवां ॥ ५ ॥ सकळदेवांचा देव ॥ नाम ज्याचे सदाशिव ॥ वामांगी उमा अपूर्व ॥ तयालागी पूजितो ॥ ६ ॥ ज्या पासोनि ब्रह्मा जनिता ॥ सृष्टी रचिली अनुपमा ॥ तो सदाशीव आह्मा ॥ निजदैवत निर्धारि ॥ ७ ॥ तयाचा सत्वगुणे सृष्टीसी ॥ विष्णू उपजला पर्येसी ॥ जीव पाळी निश्चयेसी ॥ तो सदाशिव आराधितो ॥ ८ ॥ ज्याचा तामसे गुणे जाण ॥ एकादश रुद्रगण ॥ उपजले मळयंकारण ॥ उत्पती स्थिती नाशाते ॥ ९ ॥ धाता विधाता आपण

उत्पती स्थिती लया कारण ॥ तेजासी तेज असे कोण ॥ तो ईश्वर पूजितों ॥ १० ॥ पृथ्वी आप
तेजासी ॥ जो पूर्ण वायू आकासी ॥ नैर्गुण पूजितो शिवासी ॥ ऐसे राजपुत्र बोलिला ॥ ११ ॥ सर्वभूती
असे पूर्ण ॥ चिन्मये आपण निरंजन ॥ जो रूपे असे भचितन ॥ तो ईश्वर पूजितो ॥ १२ ॥ ज्याची कंथा
व्याघ्राची ॥ तक्षक शेष कुंडले ज्याची ॥ त्रिनेत्र सूर्य चंद्राग्नी ची ॥ मौळी चंद्र शोभत ॥ १३ ॥ ऐसे रे
कोनि वचन ॥ संतोषला तक्षक जाण ॥ राजकुमरा आलिगोन ॥ संतोषलो म्हणतसे ॥ १४ ॥ तक्षक
बोले नये वेळी ॥ तुज देईन राज्य सकळी ॥ तुवां राहावे पाताळी ॥ भाग्य भोगीत अपार ॥ १५ ॥ मा
झ्यालोकी जे जे रत्ने ॥ ते ते देईन तुज कारण ॥ पावोनियां समाधान ॥ सुखे येथे राहावे ॥ १६ ॥ पा

ताळलोकींचीरचना ॥ पाहाव्यातुवांअनुपमा ॥ कल्पवृक्षमनोरमा ॥ आहेतमाझ्यानगरा
त ॥ १७ ॥ अमृतनदेखती कोणी ॥ तेभरलेअसेजैसेंपाणी ॥ तळीबावीपोखरणी ॥ अमृता
च्याद्वारांत ॥ १८ ॥ नाहींमरणभययेथे ॥ रोगपीडादिसमस्त ॥ नेणतीकोणीस्वप्नावस्थे ॥ ऐ
सेनगरकोठेनसे ॥ १९ ॥ सुखेराहावेयेथेंस्वस्थ ॥ तक्षककुमरकासांगत ॥ राजपुत्रअसे
विनवीत ॥ करुणावचनीअवधारा ॥ २० ॥ राजपुत्रविनवीतक्षकासी ॥ मीएकलाचि
पितयाचेकुशी ॥ भार्याचतुर्दशवर्षी ॥ शिवपूजनीरतसदां ॥ २१ ॥ नूतनझालेपाणिग्रह
ण ॥ गुंतलेतेथेंअंतःकरण ॥ पाहीनमातापिताचरण ॥ तेणेसर्वस्वपावेलो ॥ २२ ॥ आपण

बुडालोनदीत ॥ पितामातादुःखित ॥ पत्नीजीवत्यागीलसत्य ॥ हत्याघडेलमस्तकीं ॥ २३ ॥ देरेवे
नियांतवचरण ॥ तेणेझालोधन्यधन्य ॥ रक्षिलाआपणमाझाप्राणा ॥ दर्शनदेऊनिदयाळा ॥ २४
तक्षकझालासंतोषित ॥ नानारत्नेत्यासिदेत ॥ अमृतपाजिलेबहुत ॥ आणीकदिधलेस्त्रिये
सी ॥ २५ ॥ कल्पवृक्षाचीफळेदेती ॥ नानावस्त्रेअपरिमिती ॥ जेअपूर्वअसेक्षिती ॥ अमोलदेता
जाहाला ॥ २६ ॥ इतकेदेवोनितयासी ॥ तक्षकबोलेकृपेसी ॥ जेकाळीआम्हासमरसी ॥ तवकार्य
सिद्धीपावऊ ॥ २७ ॥ आणीकसंतोषोनिचित्तीं ॥ वस्त्रवाहनेमागुती ॥ हस्तीतुरंगरथाती ॥ स
वेदेनकुमरआपुला ॥ २८ ॥ चंद्रागदकुमरासी ॥ इतकेदिधलेआनंदेसी ॥ निरोपदिधलापरि

येसी ॥ त्या तुरंग देवीनी ॥ २९ ॥ तक्षकानमोनि त्वरिता । वारूवरी आरूढे राजसुत । मनोवेगे क्रमित
मार्ग तेक्षां भूमीचा ॥ ३० ॥ जे स्थानी बुजला होता । तेथे पावला अवचिता । निघाला तो त्वरिता । सवें
असे नागकुमर ॥ ३१ ॥ सोमवार त्या दिवसी । सीमंतिनी आली स्नानासी । सवे सखिया सवेशी । नदी
तिरी उभी असे ॥ ३२ ॥ सीमंतिनी म्हणे सखियांसी । आश्चर्य वाटे मानसी । उदकांतूनि परियेसी ॥
कोणी एक येतसे ॥ ३३ ॥ राक्षस धांवे ती वेत्रधारी । रूप धरिले मनोहारी । मनतुरंगी वेगवत्तरी
कोठे येतो कळेना ॥ ३४ ॥ कैसे पाहा हो रूप यासी । जेवी सूर्य प्रकाशी । दिव्य माल्यांबरे कैसी
स्रगंध येतो परिमळ ॥ ३५ ॥ दशयोजनेपर्यंत । स्रवास येतसे अमित । पूर्वील रूप देखत । भासेय

सीपाहिला ॥ ३६ ॥ स्थीरस्थीरभयाभिता । त्याचियापाहातीस्वरूपता । आपलापतीतत्वता । आ
ठवलातयेवेळी ॥ ३७ ॥ राजपुत्रपाहेतियेसी । म्हणेमाझीहीवधूऐसी । गळसरीनसेकंठासी ।
हारनसेमुक्तांचा ॥ ३८ ॥ वळखलीरूपखुण । नाहीहळदीकंकण । चित्तीव्याकूळजाण । सादृश्य
हेप्राणेश्वरी ॥ ३९ ॥ मनीविचारीमागुता । रूपत्तीचेआणीतत्चिना । तुरंगावरूनिखालता । न
दीतीरीउतरला ॥ ४० ॥ बोलावेनितियेसी । पुसतसेअतिहर्षी । नवजन्मकवणेदेसी । पुरुष
तुझाकोणसांगे ॥ ४१ ॥ काकोमाईलिशीबाळपणी । दिससीशोकेंम्लानलक्षणी । सांगावेमज
लागोनी । स्नेहेवर्तमानपुसत ॥ ४२ ॥ ऐकोनिऐसियाबोला । विस्मितझालीतेवेळा । सखियां

गु० च०　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　अ०
३५

१९ सि म्हणे ये वेळा ॥ दत्त सांगा समस्त ॥ ४३ ॥ सखिया सांगतीत यासी ॥ हे सीमंतिणी परियेसी
चंद्रांगदाची महिषी ॥ चित्रवर्म्याची हे कन्या ॥ ४४ ॥ इचा पती अति सुंदर ॥ चंद्रांगद नामे थो
र ॥ जळक्रीडा करितां सत्वर ॥ येथे बुडाला नदींत ॥ ४५ ॥ तेणे शोक करितां इसी ॥ विधवा
त्व आले परियेसी ॥ दुःख झाले तीन वर्षी ॥ लावण्य इचे हारपले ॥ ४६ ॥ सोमवार व्रत
करित ॥ उपवास पूजादि आचरत ॥ आजि स्नानानिमित्त ॥ यो स्थळासी पातली ॥ ४७ ॥
ईच्या श्वशुराची स्थिती देखा ॥ पुत्रशोके विकळ एका ॥ राज्य घेतलें रायादिकां ॥ का १९
रागृही घातले ॥ ४८ ॥ याकारणे सीमंतिणी ॥ नित्य पूजी शूलपाणी ॥ सोमवारी उपोष

णी ॥ पूजित तो देव ॥ ४९ ॥ इतके सख्या सांगती ॥ मग बोले सीमंती ॥ किमर्थ पुसतां आम्हाप्र
ती ॥ आपण कोण कंदर्परूपी ॥ ५० ॥ गंधर्व किंवा तुम्ही देव ॥ नर अथवा किन्नर ॥ अपूर्व
सिद्ध अथवा पन्नग सर्व ॥ वर्तमान सांगावे ॥ ५१ ॥ स्नेहभावे करोनि ॥ कां पुसतां आम्हा
लागुनी ॥ पूर्वी देखिले होते नयनी ॥ न कळे खूण आपेली ॥ ५२ ॥ आप्तभाव माझ्या मनी
सज्जन दिसतां ऐसे नयेनी ॥ नाम सांगा म्हणोनी ॥ आठवी रूप पतीचें ॥ ५३ ॥ आठवोनि
पतीचे रूप ॥ करूं लागली अतिप्रलाप ॥ धरणी पाडिली रुदित ॥ ठाकितसे नेत्रांतूनी
५४ तियेचे दुःख नयनी ॥ कुमार विलोकी तटस्थपणी ॥ मूहूर्त एक राहोनी ॥ आपण दुः

खकरित ॥ ५५ ॥ दुःखेंकरूनि यां देखा ॥ प्रक्षाळिले आपुल्या मुखा ॥ उगी राहे म्हणे ऐका
म्हणे आमचे नाम सिद्धमुनी ॥ ५६ ॥ सीमंतिणी करितां शोक अपार ॥ जवळी ओला राज
पुत्रा ॥ हाती धरिली सत्वर ॥ संबोधित प्रेमभावे ॥ ५७ ॥ एकांती सांगे तियेसी ॥ तव भर्त्ता मी
परियेसी देखिला आजी दृष्टीसी ॥ सुखी असे परियेसी ॥ ५८ ॥ तव व्रतपुण्येकरूनी ॥
पतीशी घे पाहाशी नयनी ॥ चिंता करू नको म्हणूनी ॥ तृतीयदिनी भेटेल ॥ ५९ ॥ तव प
ती माझा सखा ॥ मम प्राण तोची ऐका ॥ संदेह न करी वो बाळिका ॥ आण शिवचरणाची ॥
६० ॥ ऐसे एकांती सांगून ॥ प्रगट न करी म्हणून ॥ दुःख आठवले ऐकून ॥ मनामाजी तळमळी ॥

६१॥ सुटल्या धारा लोचनी॥ शातगुण प्रेमनयनी॥ विचार करीसी मतिणी॥ हाचि होय म
मपती॥ ६२॥ पति सारिखे मुखकमळ॥ नयन सुंदर अति कोमळ॥ ध्वनी बोलतां ज्याची
गंभीर॥ अति मंजूळ बोलतसे॥ ६३॥ मृदु वाणी पति सुरसी॥ ते साचि बोले सुहास्य हर्षी
धरितां माझिया करासी॥ अति मृदु सुरंग॥ ६४॥ माझे पतीचे लक्षण॥ मी जाणे सर्व खुण
हाचि होय माझा माण॥ समस्त चिन्हे असती॥ ६५॥ यांस देखोनि नयनी॥ धारा सुट
ल्या प्रेमजीवनी॥ नवल पती विचारूनी॥ अनुमान करित॥ ६६॥ देव ही न असे आपुण
केसा जोडे पति निधान॥ बुडाला नदीत जाऊन॥ मागुती कैसा प्रगटले॥ ६७॥ मेलाये

ई मागुता ॥ ऐसी न ऐकिली कानी कथा ॥ स्वप्ने देखिले की भ्रांत ॥ कायवसे माझे मनी ॥ ६८ ॥
धूर्त हाय की वेशधारी ॥ राक्षस यक्ष की वान्तरी ॥ कपटे प्रगटला नदी तिरी ॥ म्हणोनि कल्प
ना करित ॥ ६९ ॥ किवा पावला शिवव्रते ॥ की धाडिला गिरिजानाथे ॥ सकळ जाणोनि आम
चे ॥ मुनिपत्नी म्या उपदेशो ॥ ७० ॥ ज्यास प्रसन्न शंकर ॥ त्यास कैचा दुःखविचार ॥ चिति
ले पाविजे निर्धार ॥ ऐसे बोलेसी मंतिणी ॥ ७१ ॥ ऐसे बोलोनि राजपुत्र ॥ आरूढला
वारूवर ॥ निरोप मागे प्रीतिकर ॥ सीमंतिणी नारीसी ॥ ७२ ॥ निघाला अश्व मनोवेगे ॥ पा
वला तो स्वनगर वेगे ॥ वासुकीपुत्र होता संगे ॥ तया पाठवी नगरांत ॥ ७३ ॥ वांजावोनि वे

रियांसी ॥ सांगावे की वेगेंशी ॥ नाइकतां तव बोलासी ॥ संव्हारीन बोलावे ॥ ७४ ॥ ऐसे वच
न ऐकूनी ॥ त्वरित पावला राजभुवनी ॥ ऊभा राहोनि कठोर वचनी ॥ बोलतसे सत्वर ॥
७५ ॥ चेंला शीघ्र कुटुंबेशी ॥ चंद्रांगदाचे भेटीसी ॥ तक्षकाचे दर्शनासी ॥ गेला होता पा
ताळी ॥ ७६ ॥ कालिंद्री नाम नदीत बुडाला हे ऐको निमाला ॥ तुम्ही केला स्वामी घात ॥ रा
ज्य घेतले इंद्रसेनाचे ॥ ७७ ॥ आतां सांगेन तुम्हासी ॥ चाड असेल जरी प्राणासी ॥ शरण जा
वें तयासी ॥ इंद्रसेन स्थापोनी ॥ ७८ ॥ तक्षका सारिखा मैत्र जोडला ॥ दिधलें नव सहस्र ब
ळा ॥ शीघ्र लागा चरणकमळा ॥ चंद्रांगदाचे लौकरी ॥ ७९ ॥ नाइकाल माझ्या वचना ॥ तरी

२२

आतां चि घेतो प्राणा ॥ तक्षके पाठविले आपणा ॥ पारिपत्याकारणे ॥ ८० ॥ ऐसे वचन ऐको
नी ॥ शत्रुभयभीत मनी ॥ केली बुद्धी जाणोनी ॥ शरणांगत रिघावे ॥ ८१ ॥ जरी करूं बलात्का
र ॥ तरी होईल संव्हार ॥ लोकांत निंदा सकळ ॥ प्राण जाईल आपला ॥ ८२ ॥ सकळ विनवि
ती त्यासी ॥ अपराध घडला आम्हासी ॥ प्राण राखावे गेसी ॥ म्हणोनि चरणी लागले ॥
॥ ८३ ॥ धांवोनि इंद्रसेनासी ॥ बंदिमुक्त केले त्यांसी ॥ महावस्त्रे आभरणेसी ॥ सिंव्हासनी
बैसविला ॥ ८४ ॥ राया इंद्रसेनासी ॥ तक्षकपुत्र सांगे त्यासी ॥ तुमचा पुत्र आला हर्षी ॥ वा
सुकीने तारिला ॥ ८५ ॥ ऐकोनि राव संतोषी ॥ आठऊनि अधिक दुःखासी ॥ मूर्छा येवोनि

२२

धरणीसी ॥ पत्नीसहित पडियेला ॥ ८६ ॥ नागकुमरें उठविलें त्यासी ॥ दुःख कासया करा
हर्षीं ॥ येईल पुत्र भेटीसी ॥ त्वरें करूनि आताची ॥ ८७ ॥ मग राव अतिहर्षी ॥ बोलावीत
मंत्रियांसी ॥ नगरशृंगार करावयासी ॥ निरोप दिधला तये वेळीं ॥ ८८ ॥ ऐसा निरोप देवो
नी ॥ भेटी निघाले स्वसैनीं ॥ सकळ दायाद स्वजनीं ॥ मनोभावें करोनिया ॥ ८९ ॥ मंत्री पुरो
हितासहित ॥ निघाले लोक समस्त ॥ कौतुक पाहो म्हणत ॥ मेला पुत्र कैसा आला ॥ ९० ॥
आनंद झाला सकळिकां ॥ राव मनी महाहरिखा ॥ पाहीन म्हणे पुत्रमुखा ॥ अति आ
वडीने अवधारा ॥ ९१ ॥ वाजंत्राचा अति गजर ॥ नगरलोक धांवले सकळ ॥ करिती उल्हा

सथोर ॥ चालिलीसेना ॥ १२ ॥ ऐशापरीपुत्रासी ॥ भेटीझालीरायासी ॥ चंद्रांगदपितयासी
नमस्कारी साष्टांगें ॥ १३ ॥ अतित्वरें पुत्रासी ॥ आलिंगीरावतयासी ॥ सद्गदीतकंठासी ॥ नेत्री
अश्रुवाहाती ॥ १४ ॥ पुत्रासीम्हणेचंद्रसेन ॥ आलासिबाळाकोठून ॥ शव प्रायतुजविण ॥
काळआम्हीक्रमियेला ॥ १५ ॥ मातातयाआलिगोन ॥ दुःखकरीदारुण ॥ विनवीततिये
करजोडुन ॥ मजनिमित्तकष्टलीसी ॥ १६ ॥ पुत्रेनव्हेमीयथार्थ ॥ दुःखसमुद्रनिभ्रांत ॥ दु
खविलेकीं बहुत ॥ नेदीसुखतम्हातें ॥ १७ ॥ आपणजावोनिपाताळी ॥ राहिलोंसुखेशेषा
जवळी ॥ तुम्हीकष्टलीतीशोकानळीं ॥ दैवेकेलेंविपरीत ॥ १८ ॥ काष्टासरीअंतःकरण

माझे असें कीं सत्य पूर्ण ॥ मा नात्यजिती प्राण ॥ पुत्रशोक करूनी ॥ ९९ ॥ मातापितयाचे दुः
ख ॥ नेणे तो चि शतमूर्ख ॥ उत्तीर्ण व्हावया अशक्य ॥ स्तनपान एक घडी ॥ १०० ॥ मातेची
ण देवदेखा ॥ पुत्रा शिनाही विशेषा ॥ रीण उत्तीर्ण नव्हे ऐका ॥ माता केवळ मृडानी
॥ १ ॥ दुःख देतु जननीशी ॥ तो जाय यमपुरासी ॥ पुत्र नोहे त्याचे वंशी ॥ सहज नीद
रिद्री ॥ २ ॥ ऐसें मातेशी बोलोनी ॥ भेटतसे तो बहिणी ॥ इष्ट सोयरियां लागोनी ॥ प्र
धानासमवेत नगरिकां ॥ ३ ॥ इतुके झालियावरी ॥ प्रवेश केला नगराभीतरी ॥ समा
रंभ केला अति थोरी ॥ पावले निज मंदिरा ॥ ४ ॥ तक्षकाचे पुत्रासी गोरविले सन्मा

२६ नेसी ॥ वस्त्रेभूषणे रत्ने सी ॥ इंद्रसेनू अति प्रीती ॥ ५ ॥ चंद्रांगद सांगे पितयासी ॥ तक्ष
केवांचविलें आम्हासी ॥ रक्षूनियां प्राणासी ॥ द्रव्य आदि धल्ले अपार ॥ ६ ॥ स्कंद रवस्त्रे
आभरणो ॥ दिधली होतीं तक्षकाने ॥ पिता देखोनि संतोषाने ॥ म्हणे धन्य तक्ष
क ॥ ७ ॥ निरोपिल्ले नागकुमरासी ॥ बोलावणे तयासी ॥ भृत्य पाठविले वेगेसी ॥
चित्रवर्म्याचे नगरांत ॥ ८ ॥ साव म्हणे त ये वेळी ॥ सूनमाझी देवे आगळी ॥ धरेध
र्मतिचा बळी ॥ पुत्र अमृत पावला ॥ ९ ॥ तिणे आराधिला शंकर ॥ तेणे कंकणे २६
चूडे स्थीर ॥ तेणे वाचला माझा पुत्र ॥ शंकरहूपे करूनी ॥ १० ॥ म्हणोनि पाटवि

लेवेगेसी ॥ लिहोनियावर्तमानासी ॥ चित्रबर्मरायासी ॥ इंद्रसेनेम्हणोनी ॥ ११ ॥ हेरनिघा
लेसत्वरी ॥ चित्रवर्म्याचियानगरी ॥ अवस्थासांगितलीवरी ॥ चंद्रांगदाचीशुभवार्ता
१२ ॥ संतोषोनियांतोराजा ॥ करिताझालामहावोजा ॥ दानेदिधलीअपारद्विजां ॥ रत्न
भूषणेहेरांसी ॥ १३ ॥ इंद्रसेनराजासत्वर ॥ पुनरपिकरावयावऱ्हाड ॥ चंद्रांगदवडि
वार ॥ तेनाघेवोनितेधवा ॥ १४ ॥ पाताळीचीअमोल्यवस्त ॥ प्राणेश्वरीसीलेवावि
त ॥ पाजिताझालाअमृत ॥ महानंदवर्तला ॥ १५ ॥ कल्पवृक्षफळदेखा ॥ देवोनि
तोषविलीनायका ॥ अमोल्यवस्त्राभरणीदेखा ॥ दशायोजनेतेजफाके ॥ १७ ॥

ऐसा उत्साहे विवाह केला ॥ आपले पुरीसी निघाला ॥ सीमंतिणीचे वैभवाला ॥ जोडानसे त्रिभुवनी ॥ १८ ॥ मग जावोनि नगरासी ॥ राज्यीं स्थापिला पुत्रासी ॥ दाहासहस्त्र पूर्णवर्षी ॥ राज्य केले चंद्रसेने ॥ १९ ॥ सीमंतिणी करी व्रतासी ॥ उपवास सोमवारासी ॥ पूजिले गौरीहरासी ॥ म्हणोनि पावली कृतार्थ ॥ २० ॥ ऐसे विचित्र असे व्रत ॥ म्हणोनि सांगे गुरुनाथ ॥ ऐकोनियां संतोषत ॥ कामिनी पुरुष अति प्रीती ॥ २१ ॥ ऐसे करीवो आतां व्रत ॥ चुडे कंकणे अखंडित ॥ कन्यापुत्र होती प्राप्त ॥ आमचे वाक्य अवधारी ॥ २२ ॥ दंपत्य विनवी श्रीगुरूसी ॥ तव चरणशरणागतासी ॥ पुरविती मनोरथासी ॥ आम्हा व्रत कायसे ॥ २३ ॥

आमचा तूं प्राणनाथ ॥ आम्हीं नेणों आणिक ॥ तव स्मरणें सकळिक ॥ म्हणोनि चरणीं
लागली ॥ २४ ॥ श्रीगुरु म्हणती तयांसी ॥ निरोप देऊं तुम्हांसी ॥ सांगिन त्या व्रतासी ॥ आ
चरावें तें शेवा ॥ २५ ॥ निरोप घेउनी गुरूचा ॥ नेम धरिला सोमवाराचा ॥ भेटीलागीं
तयाच्या ॥ मातापिता पातलीं ॥ २६ ॥ ऐकोनियां कन्यापुत्रवार्ता ॥ संतोषली त्याची माता
पिता ॥ द्रव्य वेचिलें अपरिमिता ॥ तयां विप्रांकारणें ॥ २७ ॥ पूजा करिती श्रीगुरूसी ॥
आनंद अति मानसीं ॥ समारंभ दिवानिशीं ॥ बहुत करिती भक्तीसीं ॥ २८ ॥ ऐशापरी
वंदोनी ॥ गुरूचा निरोप घेउनी ॥ गेली ग्रामा परतोनी ॥ ख्याती झाली चोहे राष्ट्रीं

गु० च०

२६

॥२९॥ ऐसें त्या दंपत्यासी ॥ पांच पुत्र शतायुषी ॥ झाले आशिर्वादेसी ॥ श्रीगुरुराया
च्या ॥३०॥ प्रतिवर्षी दर्शनासी ॥ दंपत्य येती आनंदेसी ॥ ऐसे शिष्या परियेसी ॥ श्रीगु
रूचे माहात्म्य ॥३१॥ ऐसे श्रीगुरुचरित्र ॥ सिद्ध सांगे साचार ॥ नामधारक प्री
तिपात्र ॥ ऐकतसे अवधारा ॥३२॥ गंगाधराचा नंदन ॥ सरस्वती विनवी भक्ति
ने ॥ माझी परंपरा जाण ॥ नरसिंहसरस्वती ॥३३॥ ऐसा वरदमूर्ती दिखा ॥ सक
ळजन तुम्ही ऐका ॥ प्रसन्न होईल तात्काळिका ॥ न धरावा संदेह ॥३४॥ साख
र खाद्य म्हणावयासी ॥ उपमा द्यावी कायसी ॥ मनगढीचे कंकणासी ॥ आर

अ०
३५

२६

साकासया पाहिजे ॥ ३५ ॥ प्रत्यक्ष पाहातां दृष्टांतेसी ॥ नुमाण कासया परियेसीं ॥
ख्याती असे भूमंडळासी ॥ कीर्ति गुरुयतीची ॥ ३६ ॥ ऐका जन समस्त ॥ सांगतों
मी उत्तम हित ॥ सेवा करितां श्रीगुरुनाथ ॥ सिद्ध करी मनकामना ॥ ३७ ॥ अमृता
चीही पोवया ॥ घातली असे प्यावया ॥ पान करा घेवोनिया ॥ धरणीवरीस
कळिक ॥ ३८ ॥ श्रीगुरुचरित्र कामधेनु ॥ ऐकतां होय पावनु ॥ नाम ज्याचे का
मधेनु ॥ ते चिंतिळे पुरवीत ॥ ३९ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृत ॥ सीमंतिणी आ
ख्यान विख्यात ॥ पंचत्रिंशतीःध्यायांत ॥ कथासार सांगितली ॥ ४० ॥

इति श्रीनरसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे सीमंतिणी
कथनंनाम पंचत्रिंशोऽध्यायः ॥ ३५ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ छ
श्रीकृष्ण ॥ श्रीराम ॥ ओव्यासंख्या ॥ ३४० ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ शिष्योत्तमानामकरणी ॥ लोगेसिद्धाचेचरणी ॥ विनवीतसेकर
जोडुनी ॥ भक्तिभावेंकरोनिया ॥ १ ॥ जयजयाजीसिद्धमुनी ॥ तूचितारकयाभवार्ण
वी ॥ तूंचिहोसीब्रम्हज्ञानी ॥ अविद्यातिमिरभास्कर ॥ २ ॥ मायामोहरजनीन ॥ हो
तोआपणनिद्रिस्थ ॥ कृपासागरश्रीगुरुनाथ ॥ जागृतकेलेआम्हासी ॥ ३ ॥ तिमिरह
रणभास्करु ॥ मजतूभेटलासीजगद्गुरु ॥ कडेकेलेभवसागरु ॥ चिन्मयात्मासि
द्धमुनी ॥ ४ ॥ ऐसेम्हणोनिसिद्धासी ॥ विनवीशिष्यभक्तीसी ॥ गुरुमूर्तिसंतोषी ॥ अभय
करदेतसे ॥ ५ ॥ पुटेचरित्रकेवीझाले ॥ विस्तारावेस्वामीवहिले ॥ मजलास्वामिनीकृता

र्थ केले ॥ नामामृत प्राशऊनी ॥ ६ ॥ कथामृत ऐकतां श्रवणी ॥ तृप्त नव्हे अंतःकरणी ॥ निरो
पावे विस्तारोनी ॥ म्हणोनि चरणी लागला ॥ ७ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारका ॥ पुढील कथा असे
निका ॥ एकचित्ते तुम्ही ऐका ॥ ज्ञान होय समस्तांसी ॥ ८ ॥ गाणगापुरी असतां श्रीगुरु ॥
महिमा वाटली अपरंपारु ॥ बोलतां असे विस्तारु ॥ तावन्मात्र सांगतसे ॥ ९ ॥ महिमा ए
कैके सांगतां ॥ विस्तार होईल बहु कथा ॥ अवतार श्रीहरी साक्षांता ॥ कवण शक्य वर्णा
वया ॥ १० ॥ तया गाणगापुरांत ॥ होता विप्र वेदरत ॥ विरक्त असे बहुश्रुत ॥ कर्ममार्गे वर्तत १
से ॥ ११ ॥ न घेतला प्रतिग्रह त्याणे ॥ परान्नासी जावो नेणे ॥ असत्यवाद मिथ्याभाषणें ॥

अनुवादआपणनकरीच ॥ १२ ॥ नित्यशुष्कभिक्षाकरी ॥ तेणेआपणउदरभरी ॥ तयाची
असेघरींनारी ॥ क्रोधवंतीपरियेसा ॥ १३ ॥ याचकद्दनी तोब्राम्हण ॥ कंठीसंसारसामा
न्यपणे ॥ अतीतअभ्यागताविणे ॥ नघेईअन्नसर्वदा ॥ १४ ॥ तयाग्रामीप्रतिदिवसी ॥ विप्र
येतीसमाराधनेसी ॥ संख्यासहस्त्रब्राम्हणासी ॥ मिष्टांन्नघालितीपरियेसी ॥ १५ ॥ त
याग्रामीविप्रदंपत्य ॥ क्रखेजातीभोजनकरित ॥ येऊनीसर्वसदनीस्तविन ॥ अनेकपरी
चीपक्वान्ने ॥ १६ ॥ ऐकेनितयाविप्रनारी ॥ नानापरीदुःखकरी ॥ परमेश्वराश्रीहरी ॥ म्हणो
निचिंतीमनांत ॥ १७ ॥ ऐसेदैवआपलेहीन ॥ नेणेस्वमीरोसेअन्न ॥ दरिद्रीपतीसीवरून ॥

सदां कष्ट भोगीतसे ॥ १८ ॥ पूर्वजन्मीची आराधने ॥ तैसा आपणासी पतिहीन ॥ सदां पाहे द
रिद्रपण ॥ वर्ततसो देवराया ॥ १९ ॥ समस्त विप्रस्त्रियांसहित ॥ नित्य परान्नभोजन करित
पूर्वजन्मींचे सुकृत ॥ केले होते संमस्ती ॥ २० ॥ आपला पती देवहिन ॥ कदान्ने परान्नभो
जन ॥ काय करावे नारायण ॥ म्हणोनि चिंती मनान ॥ २१ ॥ वर्ततां ऐसे तया स्थानी ॥ आ
ला विप्र महाधनी ॥ अपरपक्ष करणे मनी ॥ म्हणोनी आला परियेसा ॥ २२ ॥ तया स्थानी
विप्रांसी ॥ आमंत्रण दिधले परियेसी ॥ सर्वेयांच्या स्त्रियेसी ॥ आवंतिले तिही परियेसा ॥ २३ ॥
देखोनि ते विप्रवनिता ॥ पतीजवळी आली त्वरिता ॥ सांगती झाली विस्तारता ॥ आमंत्रण ब्राह्मणा

चे ॥ २४ ॥ अनेकपरीचीपक्वान्नें ॥ देतानवस्त्रेंपरिधानें ॥ अपारदक्षणाद्रव्यदाने ॥ देतातऐ
के प्राणेस्वरा ॥ २५ ॥ यास्तवस्वामीअंगिकारणे ॥ अथवाआपणनिरोपदेणे ॥ कांक्षाकरि
ते माझेमने ॥ अपूर्वअन्नजेवावें ॥ २६ ॥ ऐकोनिस्त्रियेचेवचन ॥ निरोपदिल्हात्याब्राम्ह
णे ॥ सकरवेजावेकरीभोजन ॥ आपणानघडेम्हणतसे ॥ २७ ॥ निरोपघेऊनीतयेवेळी ॥ गे
लीतयागृहस्थाजवळी ॥ आपणयेऊभोजनेकाळी ॥ म्हणोनिपुसेतयासी ॥ २८ ॥ विप्रम्ह
णेतियेसी ॥ आम्हीसांगूदंपतीसी ॥ बोलावीआपुल्यापतीसी ॥ तरीचआपल्यागृहायावे ॥ २
ऐकोनितयाचेवचन ॥ झालीनारीखेदखिन्न ॥ विचारकरीआपलेमन ॥ कायकरावेम्हणोनियां ॥

३० ॥ म्हणे आतां काय करणे ॥ कैसें दैव आपुलें उणें ॥ बरवें अन्न स्वामीनें नेणें ॥ पती करितां आपणासी ॥ ३१ ॥ विचार करूनि मानसी ॥ आली नृसिंहगुरु पासीं ॥ नमन करी साष्टांगेसी ॥ अनेकपरी विनवीतसे ॥ ३२ ॥ म्हणे स्वामी ए करणे ॥ वरवें अन्न कधीं नेणे ॥ आपुल्या पतीसी सांगणें ॥ आमंत्रणे जावें विप्राघरी ॥ ३३ ॥ सांगू म्हणती दंपतीसी ॥ माझा पती नायके वचनासी ॥ नवचे कधी परान्नासी ॥ काय करूं म्हणतसे ॥ ३४ ॥ स्वामी आतां कृपा करणें ॥ माझ्या पतीनें सांगणे ॥ बरवे येतसे आमंत्रणें ॥ अन्नवस्त्र देताती ॥ ३५ ॥ ऐकोनि तियेचें वचन ॥ श्रीगुरुमूर्ती हास्यवदन ॥ बोलाऊनि तत्क्षण ॥ सांगती तया द्विजासी ॥ ३६ ॥ श्रीगुरु म्हणती तयासी ॥ जावें

तुम्ही आमंत्रणासी ॥ तुझे स्त्रियेचे मानसी ॥ असे मिष्टान्न जेवावे ॥ ३७ ॥ तिचे मनीची वासना ॥
तुवां पुरवावी कारण ॥ सदा दुःखित अंतःकरण ॥ कुलस्त्रियेचे असो नये ॥ ३८ ॥ ऐकोनि श्रीगु
रूचे वचन ॥ नमन करी तो ब्राम्हण ॥ विनवीतसे कर जोडून ॥ परान्न आपणा नेम असे ॥ ३९ ॥ गुरुव
चन जो न करी ॥ तो पडे रौरव घोरी ॥ निरोप तुमचा माझ्या शिरी ॥ जाईन त्वरित म्हणतसे ॥ ४० ॥ पु
सोनियां श्रीगुरूसी ॥ आले दंपत्य आमंत्रणासी ॥ आनंद झाला बहुवसी ॥ तया विप्रस्त्रियेसी ॥
४१ ॥ पित्र नाम उच्चारोन ॥ संकल्प करी तो ब्राम्हण ॥ अनेक परीचे मिष्टान्न ॥ वाढिती तया दं
पतीसी ॥ ४२ ॥ भोजन करिता समयासी ॥ दिसे विपरीत तियेसी ॥ श्वान सूकर येउनी हर्षी ॥

४

समागमे जेविताती ॥ ४३ ॥ कंदाळलें तियेचें मन ॥ उठे आपण त्यजूनि अन्न ॥ जेवित होते ब्राम्हण समस्तांसी सांगतसे ॥ ४४ ॥ ऐसे परी पतीसहित ॥ आली नारी चिताक्रांत ॥ पतीसे सांगे वृत्तांत ॥ श्वान उच्छिष्ट जेविले ती ॥ ४५ ॥ स्त्रियेसी म्हणे तो ब्राम्हण ॥ तुझेनि आपुलें दैवहिन घडलें आपणासी परान्न ॥ उच्छिष्ट श्वानभूक राते ॥ ४६ ॥ ऐसें कोपोनि स्त्रियेसी ॥ आली दोघें श्रीगुरुपासी ॥ नमन करिती भक्तीसी ॥ ऐका श्रोते एकचित्ते ॥ ४७ ॥ श्रीगुरु म्हणती तियेसी कैसे सुख परान्नासी ॥ महादुःखविस्मृतीसी ॥ पुरले तुझे मनोरथ ॥ ४८ ॥ ऐसे वचे ऐकोनी ॥ लागे नारी श्रीगुरुचरणी ॥ विनवीतसे कर जोडूनी ॥ क्षमा करणे स्वामिया ॥ ४९ ॥ मंदमती आपणेसी

४

दोष घडविले पतीसी ॥ नेले आपण परान्नासी ॥ क्षमा करणे स्वामिया ॥ ५० ॥ चिंता करी द्विजवरु ॥
म्हणे स्वामी काय करूं ॥ दोष घडला अपारु ॥ व्रतभंग झाला म्हणोनी ॥ ५१ ॥ परान्न न घेई म्हणोनी
संकल्प होता माझे मनी ॥ मिळाली सतू वैरिणी ॥ दोष आपणा घडविले ॥ ५२ ॥ ऐकोनि तयाचे
वचन् ॥ श्रीगुरु म्हणती हांसोन ॥ पुरविली स्त्रियेची वासना ॥ आतां तिचे मन धालें ॥ ५३ ॥ कधी
न वचे परान्नासी ॥ वर्तली तुझ्या वाक्यासरसी ॥ न करी चिंता मानसी ॥ दोष तुज नाही जाण
ज: ५४ ॥ आणीक एक सांगेन तुँ जे:णे धर्म घडती सहज ॥ अडला असेल एखादा द्विज ॥ देवपि
तृकर्मा विणे पैं ॥ ५५ ॥ कोणी न मिळे विप्रत्यासी ॥ जावे तेथें भोजनासी ॥ जरी तेथे तूं न जासी ॥

५ अनंतदोषअसेजाण ॥ ५६ ॥ श्रीगुरूचेवचनऐकोनी ॥ साष्टांगेकरीनमनी ॥ विनवीतसे
करजोडूनी ॥ विनंतीमाझीपरियेसी ॥ ५७ ॥ अन्न घ्यावेंकवणेघरी ॥ घडतीलदोषकव
ण्यापरी ॥ जाऊनयेकवणाद्वारी ॥ निरोपावेस्वामिया ॥ ५८ ॥ विप्रवचनऐकोनी ॥ श्री
गुरुसागतीविस्तारोनी ॥ सावधानमनकरोनी ॥ ऐकाश्रोतेसकलिक ॥ ५९ ॥ श्रीगुरु
म्हणतीविप्रासी ॥ अन्न घ्यावयाघरेपुससी ॥ गुरुभुवनादिकेहर्षी ॥ जावेशिष्य
वर्गाघरी ॥ ६० ॥ वैदिकादिद्विजवर ॥ मातुळांशाआपलाश्वशुर ॥ सहोदरसाधुजनथो ५
र ॥ गटहीअन्नजेवावे ॥ ६१ ॥ अउलाविप्रब्राम्हणाविणे ॥ त्याचेघरीघ्यावेअन्न

करावे गायत्री जपन ॥ दोष नाही अवधारा ॥ ६२ ॥ विप्र म्हणे श्रीगुरूसी ॥ विनंती माझी प
रियेसी ॥ निषिध्ध अन्न सांगा आम्हासी ॥ केवण्या घरी घेऊं नये ॥ ६३ ॥ श्रीगुरू सांग
ती ब्राम्हणासी ॥ अन्नवर्जित घरे ऐसी ॥ अपार असे स्मृति चंद्रिकेसी ॥ ऋषीसंमु
ते सांगेन ॥ ६४ ॥ नित्य मातापितयासी ॥ सेवा घेती अतिदोषी ॥ जेऊं न ये त्या सदनासी
धनलोभिष्ट द्विजाघरी ॥ ६५ ॥ कलत्र पुत्र कष्टवोनी ॥ धर्म करी ब्रम्हजनी ॥ अन्न
निषेधत या भुवनी ॥ दोष घडती जेविल्या ॥ ६६ ॥ गर्विष्ठ त्रिकाळ चित्रक शस्त्रधारी
विप्र होवोनि मल्लयुध्द करी ॥ वीणावाद्य ज्यांचे घरी ॥ न घ्यावे अन्न ब्राम्हणाने ॥ ६७ ॥

बहिष्कारी विप्रा घरी ॥ याचकवृत्तीने उदर पूर्ती करी ॥ अन्न वर्जावें तया घरी ॥ आत्मस्तुती
परनिंदक ॥ ६८ ॥ बहुजनैक अन्न करिती ॥ पृथक वैश्वदेव न करिती ॥ वर्जावि अन्नें विप्र
जाती ॥ महादोष बोलिजे ॥ ६९ ॥ गुरु होऊनी समस्तांसी ॥ आपण मंत्र उपदेशी ॥ शिष्य
राहाटे दुर्वृत्तीशी ॥ त्या गुरु घरी जेऊं नये ॥ ७० ॥ क्रोधवंत ब्राम्हण असे ॥ अन्न न घ्यावें गृ
ही ऐसे ॥ स्त्रियेसी वर्जिता पुरुष असे ॥ जेऊं न येत या घरीं ॥ ७१ ॥ धनगर्व तामसा घरी
क्रूर निर्दय व्यभिचारी ॥ दांभिक दुराचारी विप्रा घरी ॥ अन्न तुम्ही वर्जावे ॥ ७२ ॥ पुत्र पितया
ते सोडूनी ॥ वेगळा असे जो ब्राम्हणी ॥ वर्जावि अन्न साधुजनी ॥ महादोष बोलिजे ॥ ७३ ॥

स्त्रीजितअसेएरवादाजरी ॥ विप्रस्कवर्णकारकरी ॥ लटिकेबोलोनिचोरीकरी ॥ तयाघ
रीनजावे ॥ ७४ ॥ खळराजसेवकाघरी ॥ लोहकाष्टछेदनकरी ॥ वस्त्राधूतरजकाघरी ॥
तयाघरीनजेवावे ॥ ७५ ॥ रागीशेवकास्वेघरी ॥ मद्यपानकरीत्यानराघरी ॥ वेश्याअसे
जयानारी ॥ दानविप्रेनद्यावे ॥ ७६ ॥ तस्करविद्याअसेज्यासी ॥ द्वारपाळव्यापारिकाघ
रासी ॥ नद्यावेदानअन्नकुटिलासी ॥ महादोषबोलिजे ॥ ७७ ॥ द्रव्यघेऊनिशूद्राघ
रीं ॥ अध्ययनसांगिजेद्विजवरी ॥ अन्नवेर्जावेतयाघरी ॥ घोडीविकितीब्राह्मणज ॥ ७८
भागवतकीर्तननाहीघरी ॥ जेद्यूतकर्मीअतिनिष्ठुरी ॥ स्नानावीणभोजनकरी ॥ तेयाघरी

गु०च०

अ०
३६

७ जेऊनये ॥७९॥ नकरीसंध्यासायंकाळी ॥ दाननकरीकदाकाळीं ॥ पितृकर्मवर्जितांकु
ळी ॥ तयाघरीनजेवावें ॥८०॥ दंभार्थजोजपकरी ॥ अथवाकाम्यरूपेंजरी ॥ द्रव्यघेऊनीज
पकरी ॥ तयाघरीजेऊनये ॥८१॥ तिणदेऊनीयेखाद्यासी ॥ उपकारकरीपरियेसी ॥ द्रव्य
सांचवीकलांतरेसी ॥ तयाघरीजेऊनये ॥८२॥ विश्वासघातकानराघरी ॥ अनीतिपक्ष
पातकुरी ॥ स्वधर्मसांडीदुराचारी ॥ पूर्वजमार्गसोडित्यासी ॥८३॥ विद्दद्वेलणसाधू श्री ७
सी ॥ येखादामूर्खअतिदूषी ॥ अन्त्यवर्जवितुम्हीरेसी ॥ तयाघरीनजेवावें ॥८४॥ कु
ळदेवतमापिता ॥ सोडूनीजायजोपरता ॥ आपल्यागुरूसीदूरत्यागिता ॥ जेऊनये

तयाघरी ॥ ८५ ॥ गोब्राम्हणवधकरी ॥ स्त्रीमारक असे नर जरी ॥ अन्न घेता दोष भा
री ॥ श्रीगुरू म्हणती विप्रासी ॥ ८६ ॥ आशा बहु सदा नर ॥ करोनि घरी येकाचे द्वार ॥
दान देता वर्जी नर ॥ तयाघरी वर्जावे ॥ ८७ ॥ समस्त जातीस शरण ॥ तो त्विचाडाळ केहो
य जाण ॥ घेऊ नये त्याचे अन्न ॥ नमन न करी विप्रासी ॥ ८८ ॥ आपल्या कन्या जो
मातेसी ॥ क्रोधे करूनि सदा द्वेषी ॥ न जेवावे अन्न त्याघरासी ॥ निपुत्रिकाचे घरी
देखा ॥ ८९ ॥ यज्ञ करी पंचमहा आपण ॥ जेवी आणिकाचे घरी अन्न ॥ परपाक कर
तयानाक जाण ॥ तयाघरी जेऊ नये ॥ ९० ॥ विवाह झाला असतां आपण ॥ पंचमहाय

गु०च०

८

सकरीब्राम्हण ॥ स्यालिपाकनिवृत्तीनवजाणें ॥ नजेवावेतयाघरी ॥ ११ ॥ घरचाअ
न्ताचेदूषणकरी ॥ परान्नाचीस्तुतीकरी ॥ अन्नवर्जावेतयाघरी ॥ श्वपचनावतया
चे ॥ १२ ॥ भाणसपणेउदरभरी ॥ अन्नघेतांतयाघरी ॥ डोळेजातीअवधारी ॥ आं
धळाहोयअल्पायुषी ॥ १३ ॥ बधिरहोयशरीरहीन ॥ स्मृतीमेधाजायजाण ॥ धृ
तीशक्तीजायतेणू ॥ भाणसाचेघरीजेऊनये ॥ १४ ॥ गृहस्थधर्मेआपण ॥ दानध
र्मनकरीजाण ॥ अद्वैतशास्त्रबोलूजाणे ॥ तयाघरीजेऊनये ॥ १५ ॥ परगृहींवास
आपण ॥ परान्नजेवीजोब्राम्हण ॥ त्याचेजितकेंअसेपुण्य ॥ यजमानासीजायदेखा

अ०

३६

८

९६ ॥ नयाय्यजमानाचेदोष ॥ लागती त्वरित भोजन स्पर्शें ॥ याचीकारणे निषिध्ध अ
से ॥ परान्नतुम्हीवर्जावें ॥ ९७ ॥ भूमीस्वर्ण गोदान ॥ गजवाजीरत्नदान ॥ घेतांना । ही
अति दूषण ॥ अन्न घेता महादोष असे ॥ ९८ ॥ समस्त दोष परान्नासी ॥ घडती देखा
ब्राह्मणासी ॥ तैसेचि जाणा परस्त्रियेसी ॥ संग केलिया नरक होय ॥ ९९ ॥ परगृही
वास करितां ॥ जाय आपुली लक्ष्मी त्वरिता ॥ अमावास्या परान्न जेवितां ॥ मासपुण्य
जाय देखा ॥ १०० ॥ अगत्य जाणे परान्नासी ॥ न बोलावितां जाय संतोषी ॥ जात हो
ती महादोषी ॥ शूद्र बोलावितां जाउ नये ॥ १ ॥ आपले कन्येच्या घरासी ॥ जाउ नये भो

जनासी ॥ पुत्र झालिया कन्येसी ॥ स्रवें जावे अवधारा ॥ २ ॥ सूर्यचंद्र ग्रहणासी ॥ दान घेऊ
नये परियेसी ॥ जात अथवा मृतसूतकेसी ॥ जेऊं नये परियेसा ॥ ३ ॥ ब्राह्मणपणाचा आ
चार ॥ कवण राहाटे द्विजवरा ॥ तैसे जरी करिती नरा ॥ त्यासी केचे दैन्य असे ॥ ४ ॥ समस्त देव
त्याचे हाती ॥ अष्टसिद्धी साधिती ॥ ब्राह्मण कर्मे जे आचरती ॥ कामधेनू तयांचे घरी ॥ ५ ॥ वि
प्र मदे बहु व्यापिले ॥ आचार कर्म सांडिले ॥ त्याचि कारणें दरिद्रि झाले ॥ स्वधर्म नष्ट हो
वोनिया ॥ ६ ॥ विप्र विनविती स्वामियासी ॥ आमची विनंती परियेसी ॥ सकळ आचार धर्मा
सी ॥ निरोपावें दातारा ॥ ७ ॥ गुरुमूर्ती कृपासागरा ॥ त्रिमूर्तीच्या अवतारा ॥ भक्तजनाच्या आ

धारा ॥ निरोपावा आचार ॥ ८ ॥ श्रीगुरू म्हणती तयासी ॥ ब्राम्हणाचा आचार पुससी ॥ सांगेन आ
तां विस्तारेसी ॥ पूर्वी ऋषी आचरले जो ॥ ९ ॥ नैमिष्यारण्यी समस्त ऋषी ॥ तप करिती बहु दि
वसी ॥ आला पराशर ऋषी ॥ समस्त तयासी वंदिती ॥ १० ॥ समस्त ऋषी मिळोनी ॥ विनवि
ताती कर जोडुनी ॥ ब्राम्हणाचार गुणी ॥ केवी करावे म्हणती ते ॥ ११ ॥ आतां आम्ही आचार क
रितो ॥ तेथे संशय मनी येतो ॥ ब्रम्हऋषी तुम्हासि पुसतों ॥ तुझा उपदेश आम्हा द्यावा ॥ १२ ॥
गुरूमुखेवीण मंत्र ॥ ग्राह्य नव्हे हो अपवित्र ॥ तैसा श्रीगुरू तूं पवित्र ॥ आचार आम्हा सांगावे ॥
१३ ॥ पराशर म्हणे ऋषीसी ॥ सांगेन आचार परियेसी ॥ जेणे होय अप्रयासी ॥ सर्व सिद्धी पाव

ती ॥ १४ ॥ ब्राम्हमूर्त्तिउठोनी ॥ श्रीगुरुस्मरणकरोनी ॥ मग ध्याव्यामूर्त्तितिनी ॥ ब्रम्हाविष्णु
महेश्वर ॥ १५ ॥ मग स्मरावे नव ग्रह ॥ सूर्यादिक जे सर्व ॥ सनत्कुमार सनक सनंदन सह ॥
स्मरावे तये वेळी ॥ १६ ॥ सह नारद तुंबुरु देखा ॥ स्मरावे सिद्ध योगी एका ॥ सप्तसमुद्र
असे विशेषा ॥ स्मरावे सप्तपित्तदेवता ॥ १७ ॥ सप्तऋषीत्तें स्मरोनी ॥ सप्तद्वीपे सप्तभुव
नी ॥ समस्तनामे घेऊनी ॥ ऐसें म्हणावें प्रातःस्मरण ॥ १८ ॥ मग उठावें शयनास्थानी ॥
आचमन करोनिघोनी ॥ लघुशंकेसी जावोनी ॥ शौचाचमन करावें ॥ १९ ॥ पराशर म्हणे १०
ऋषीसी ॥ एका आचमनविधीसी ॥ सांगतसे विस्तारेसी ॥ जे जे समयी करणे एका ॥ २० ॥

स्नान पूर्वी नंतर दोनी ॥ उदक प्राशितां येणे त्रिगुणी ॥ निजतां उठतां समयी दोनी ॥ आच
मने करावी ॥ २१ ॥ अधोवायू अपशब्द आलिया ॥ वोखटे दृष्टी देखिलिया ॥ दोन्ही वेळे
आचमुनियां ॥ शुद्ध व्हावे परियेसी ॥ २२ ॥ भोजन पूर्वी अपर दोन्ही ॥ जाभई शिंकिलिया
दोन्ही लघुशंका शौचे दोन्हीं ॥ आचमन करावे ॥ २३ ॥ जवळी उदक नसे जरी ॥ श्रोत्राच
मन करा निर्धारी ॥ स्पर्श करावा चक्षु श्रोत्री ॥ येणे पवित्र परियेसा ॥ २४ ॥ ब्राह्मणाच्या
उजवे कानी ॥ सप्त देवता असती निर्गुणी ॥ यांसी स्पर्शितां तत्क्षणी ॥ आचमन फळ
असे देखा ॥ २५ ॥ त्या देवतांची नावे एका ॥ सांगेन ऋषी सकळिका ॥ अग्नी अपवरुणा

११ र्णी॥ वायूइंद्रचंद्रअसती ॥ २६ ॥ श्लोक ॥ अग्निरापश्चइंद्रश्चवरुणेद्रोदिवाकरः ॥ विप्रस्य
दक्षिणेकर्णेनित्यंतिष्ठंतिदेवताः ॥ १ ॥ २७ ॥ टीका ॥ लघुशंकाचमनकरोनी ॥ तूष्णींस्नानस्म
मेनी ॥ बैसावेंशुचीआसनी ॥ अरुणोदयहोयतंव ॥ २८ ॥ गायत्रीजपअतरिक्त ॥ वरकडज
पावेपवित्र ॥ मगहोताअरुणोदय ॥ बहिर्भूमीसीजाइजे ॥ २९ ॥ यज्ञोपवीतकानीघालोनी
डोईसपल्लवघालोनी ॥ जावेनैरृत्यकोनी ॥ अधोमुखीबैसावे ॥ दिवसाबैसावेंउत्तरमु
खी ॥ रात्रीसदक्षिणमुखी ॥ मौनअसावेंअतिविवेकी ॥ चहूकडेपाहूनये ॥ ३१ ॥ सूर्यचंद्रन ११
क्षत्रासी ॥ पाहूंनयेनदीआकाशी ॥ स्त्रीजनलोकपरियेसी ॥ पाहूनयेकेवणासी ॥ ३२ ॥ शौचा

वीणकांस घालीजरी ॥ कासन घालितां लघुशंका करी ॥ त्यासि होय यमपुरी ॥ नरकभोगी अवधा
रा ॥ ३३ ॥ जे ब्राम्हण उभे मुतती ॥ त्यासी एकाकवणगती ॥ त्यान्चे रोमे आंगि किती ॥ तावत्काळ वर्षे
नरकीं पडे ॥ ३४ ॥ अगत्य पडे उदकावीण ॥ करूनियां गंगास्मरण ॥ मृत्तिकेने शौच करणे ॥ भक्षणा
वीण वर्जावे ॥ ३५ ॥ बहिर्भूमी बैसावयासी ॥ स्थळ सांगेन परियेसी ॥ एका तात्पर्य ऋषी ॥ म्हणे पराश
र सर्वांने ॥ ३६ ॥ न बैसावे पृथ्वीवरी ॥ बैसिजे पानगवतावरी ॥ हिरवीं पर्णे करावीं दूरी ॥ वाळल्या पानी
बैसावें ॥ ३७ ॥ मळविसर्जन करोनी ॥ उठावे हातीं शिश्न धरोनी ॥ जळपात्रापासी जावोनी ॥ शौच करा
वे परियेसा ॥ ३८ ॥ मृत्तिका शौच करावयासी ॥ मृत्तिका जाणावी तुम्ही ऐसी ॥ वारूळ मूषककृत हीं परि

येसी ॥ नदीयधील आणु नये ॥ ३९ ॥ ज्यामार्गी लोक चालती ॥ अथवा वृक्षाखालील माती ॥ दे
वालयक्षेत्रतीर्थी ॥ मृत्तिका आपण वर्जावी ॥ ४० ॥ वापीकूपतटाकांत ॥ मृत्तिका आणितां पुण्य ब
हुत ॥ उदक करी घेउनी प्रोक्षित ॥ मृत्तिका घ्यावी शौचासी ॥ ४१ ॥ आंवळ्यायेवढे गोळे करावे
लिंगस्थानी एक लावावें ॥ अपानद्वारीं पांच स्वभावे ॥ येकै करहस्तासी तीन सहें ॥ ४२ ॥ एकेक पा
यासी सात गोळे ॥ मृत्तिका लावावी सकळां ॥ आणीक सांगेन वेळा ॥ ऋषी समस्त परियेसा ॥ ४३ ॥
मृत्तिका शौचविधान ॥ मूत्रशंकेसी एकगुण ॥ बहिर्भूमीसी करावे द्विगुण ॥ मैथुनांती त्रिगुण दे
खा ॥ ४४ ॥ आणीक प्रकार एसे देखा ॥ जितुके करी गृहस्थ येका ॥ करावे येणें प्रमाणें निका ॥

द्विगुणे करवि ब्रम्हचारी ॥ ४५ ॥ त्रिगुण करावे वानप्रस्तें ॥ चतुर्गुण करावे यती समस्ते ॥ न्यून करिता आचारा ते ॥ धर्म निषिद्ध होय देखा ॥ ४६ ॥ येणे प्रकारे एके दिवसी ॥ रात्रियाचा अर्धेसी ॥ संकट समयीं यां अर्धासी ॥ मार्गस्थे अर्धल्या होती ॥ ४७ ॥ प्रेतबंध झालिया ब्राम्हणासी ॥ हाचि आचार परियेसी ॥ हाचि उपदेश चहूं वर्णासी ॥ तोच विधी बोलिला ॥ ४८ ॥ शौच झालियानंतरी ॥ चूळ भरावे परिकरी ॥ ब्राम्हणे आठ भरी ॥ क्षेत्री साहा परियेसा ॥ ४९ ॥ वैश्यें चार शूद्रे दोनी वेळा ॥ येणे विधी भरा चूळा ॥ शुद्धस्थानी बैसाच निर्मळा ॥ कुळदेवत स्मरावें ॥ ५० ॥ तुष्णीं आचमन करावे ॥ नाम घेतां चोवीस आनकावे ॥ पुन्हा आचमन करावे ॥ त्याचावि

१२ धीसांगेन ॥५१॥ विप्रदक्षिणहस्ती ॥ पांचतीर्थेंविख्यातअसती ॥ जेबोलिलेअसेलस्मृती ॥
सांगेनतीर्थअवधारा ॥५२॥ अंगुष्टमूळतळहातेसी ॥ ब्रम्हतीर्थपरियेसी ॥ तर्जनीअंगुष्ठम
ध्येसी ॥ पितृतीर्थअसेजाणा ॥५३॥ चतुरांगुळतुळहस्तांवरीः देवतीर्थअसेनिर्धारी ॥ कानि
ष्ठिकाभोगोत्तरी ॥ ऋषीतीर्थपरियेसा ॥५४॥ तर्पणदेवपितृऋषी ॥ जेस्थानीतीर्थेंकरादृषी
आचमनब्रम्हतीर्थेंसी ॥ कराब्रम्हविद्वज्जन ॥५५॥ ब्रम्हतीर्थेंआचमनेतीनी ॥ केशवनाराय
णमाधवम्हणोनी ॥ देवतीर्थउदकसांडोनी ॥ गोविदनामउच्चारा ॥५६॥ विष्णूमधुसूदनहस्त १२
दोनी ॥ त्रिविक्रमवामनगालस्पर्शोनी ॥ बिंबोष्टतळहस्तेस्पर्शोनी ॥ श्रीधरनामउच्चारो ॥

५७ ॥ पुनरपी हस्त हृषीकेशी ॥ पद्मनाभ पादद्वय स्पर्शी ॥ सव्य हस्त पंचांगुळेसी ॥ दामोदर
शिरस्थान ॥ ५८ ॥ चतुरांगुल पृष्ठेसी ॥ संकर्षण घ्राणासी ॥ तर्जनी आणि अंगुष्ठासी ॥ म्हणा
वा वासुदेव प्रद्युम्न ॥ ५९ ॥ अंगुष्ठ अनामिकेसी ॥ नेत्रे श्रोत्र मंत्रेसी ॥ कनिष्ठिका अंगुष्ठेसी
अच्युत नाभी म्हणावें ॥ ६० ॥ पांचांगुळीं उपेद्र देखा ॥ हरी श्रीकृष्ण भुजा एका ॥ पांच अंगु
ळी विधिपूर्वकां ॥ येणे परी स्पर्शावे ॥ ६१ ॥ येणे विधी संध्याकाळी ॥ आणिक करावे वेळोवेळी
अशौच अथवा संकटकाळी ॥ असती विधाने एक पां ॥ ६२ ॥ देवतीर्थ तीनि घ्यावे ॥ हस्त प्र
क्षाळा गोविंद नावें ॥ मुख प्रक्षाळुनी मंत्र म्हणावे ॥ संध्याअतिरिक्त येणे गुणे ॥ ६३ ॥ विधान आ

णीक सांगेन ॥ देवतीर्थ घेऊन ॥ गोविदनामे हस्त धुवून ॥ चक्षुश्रोत्र स्पर्शावे ॥ ६४ ॥ शूद्रादि
वोवळीयासी ॥ स्पर्श होतां परियेसी ॥ आचमनविधी ऐसी ॥ गुरु म्हणती ब्राम्हणाने ॥ ६५ ॥ भि
जोनि आलिया पावसांत ॥ द्विराचमने होय सुनीत ॥ स्नान भोजनांती निश्चिते ॥ द्विराचेमन
करावे ॥ ६६ ॥ फळहार भक्षण करितां ॥ अथवा आपण उदक घेतां ॥ आला असेल स्मशानी
हिंडतां ॥ द्विराचमने शुद्ध होय ॥ ६७ ॥ उदक नसे जवळी जरी ॥ श्रोत्राचमन करा निर्धारी ॥ आ
णीक असे एकपरी ॥ तूष्णीं आचमन करावे ॥ ६८ ॥ श्रीगुरू म्हणती ब्राम्हणासी ॥ आचम
नविधी आहे ऐसी ॥ जे करिती भक्तीसी ॥ दैन्य केचे तयां घरी ॥ ६९ ॥ आतां सांगेन विधान क

रावया दंतधावन ॥ समस्त पर्वणी त्यजून ॥ प्रतिपदाषष्ठी वर्जावें ॥ ७० ॥ न करावे द्वादशीसी ॥ श
नर्कमंगळवारेंसी ॥ श्राद्धकाळी विवाहदिवसी ॥ करूनये दंतधावन ॥ ७१ ॥ कंटकवृक्षशा
खेसी ॥ ताडमाडकेतकेसी ॥ खर्जूरनारीकेळशाखेसी ॥ केल्या जन्म चांडाळयोनी ॥ ७२ ॥ ख
दीरकरंजआघाडेसी ॥ औदुंबरार्कवटपर्येसी ॥ अथवा वृक्षकरवंदेसी ॥ पुण्यवृक्ष ऐका तुम्ही
॥ ७३ ॥ विप्रें द्वादशांगुलेसी ॥ नवांगुले क्षत्रियासी ॥ अष्टांगुले वैश्यशूद्रासी ॥ दंतधावनकाष्ठो
आणावें ॥ ७४ ॥ दंतधावनकाष्ठेसी ॥ तोडितां म्हणावे मंत्रासी ॥ आयु:प्रजानामपरियेसी ॥ म्ह
णोनि काष्टतोडावे ॥ ७५ ॥ दंतधावन करोनि ऐसें ॥ काष्ठ टाकावें नैऋत्यदिशे ॥ चूळ भरोनि द्वा

दश ॥ द्विराचमन करावें ॥७६॥ मग करावें प्रातःस्नान ॥ तेणें होय सर्वसाधन ॥ तेजोबळ आयुष्य
वर्धन ॥ प्रातःस्नानें केलिया ॥७७॥ प्रजा वाढे दुस्वप्न नासे ॥ सकळ दैवतें होती वश्य ॥ सोभाग्यसु
रूपपुष्टि हर्षे ॥ दरिद्र्यचिंता शोकहरण ॥७८॥ यती तापसी संन्यासी ॥ त्रिकाळ करावे परियेसी ॥ ब्र
ह्मचारी विधीसी ॥ एकवेळ करावे ॥७९॥ नित्य केलिया पापनाश असे ॥ करावे याचि कारणे ह
र्षे ॥ गृहस्थ वानप्रस्थ विशेषे ॥ प्रातर्मध्यान्ही करावे ॥८०॥ अशक्य संकट झाले जरी ॥ अथवा
नमिळे निर्मळ वारी ॥ स्नान करावे याचिपरी ॥ सांगेन ऐका ब्राम्हणहो ॥८१॥ अग्निस्नान भस्म
स्नान ॥ अथवा करावे वायुस्नान ॥ मंत्रस्नान करा विधीने ॥ आपोहिष्ठा मार्जन ॥८२॥ आणीक

स्नान फळे असती ॥ ज्यास असेल भावभक्ती ॥ गुरुदेवतादर्शनमात्रीं ॥ तीर्थस्नानुफळ असे
॥ ८३ ॥ अथवा दर्शनि मातापिता ॥ चरणतीर्थ भक्तीने घेतां ॥ आंगावरी प्रोक्षितां ॥ तीर्थस्नानफळ
असे ॥ ८४ ॥ अथवा भिजेल पर्जन्यांत ॥ उभा राहोनि वारा घेत ॥ किंवा बैसावे गोधुळींत ॥ स्नान
फळ असे देखा ॥ ८५ ॥ स्पर्शास्पर्शाचां आळासी ॥ जळस्नाने होय शुचीसी ॥ अथवा स्पर्श होय
शूद्रादिकांसी ॥ उपस्नान करावे ॥ ८६ ॥ दृढ असेल देह आपुले ॥ स्नान मुख्य करावें जळें ॥ संधि
विग्रह संकट मांडलें ॥ उपस्नान करावे ॥ ८७ ॥ प्रातःस्नान करावयासी ॥ शीतळोदक उत्तम प
रियेसी ॥ अशक्तता असेल देहासी ॥ उष्णोदकें करावे ॥ ८८ ॥ स्वभावे पवित्र असे उदक ॥ ज्ञा

लिया अग्निसंपर्के ॥ पवित्र झालें उदक अधिक ॥ गृहस्थासी मुख्य असे ॥ ९ ॥ उष्णोदकें स्ना
न करितां ॥ शीतोदक करा मिश्रित ॥ मध्यें करावें आचमन ॥ संकल्प तेथें म्हणावा ॥ १० ॥ घरीं स्ना
न करितां देखा ॥ अघमर्षण तर्पण करूं नका ॥ वस्त्र पिळू नये ऐका ॥ आंपले हातें करूनियां
॥ ११ ॥ पुत्रोत्साह संक्रांतीसी ॥ श्राद्धकाळीं मृतदिवसीं ॥ ने करा स्नान उष्णोदकेसीं ॥ अमावा
स्या पौर्णिमा ॥ १२ ॥ स्नान करितां बांधा शिखा ॥ दर्भहस्ती सूर्याभिमुखा ॥ मौन्य स्नान असे
मुख्य ॥ कवणासवें न बोलावें ॥ १३ ॥ आपो देवता मंत्रेसीं ॥ गायत्री तीन म्हणा हर्षी ॥ येणेपरी
स्नानोदकासी ॥ अभिमंत्रावें ब्राह्मणें ॥ १४ ॥ प्रथम शीतोदक घालोनी ॥ पश्चात उष्णोदक

मिळवोनी ॥ स्नान करावें प्रतिदिनी ॥ गृहस्थानी घरी देखा ॥ १५ ॥ अवधूत मंत्र म्हणोनी ॥
अंगीचा मळ काढोनी ॥ शुचिष्मंत स्नान करोनी ॥ गंगाभागीरथी स्मरावी ॥ १६ ॥ आचमन
करोनि आपण ॥ देवस्यत्वा मंत्र जपोन ॥ धूतवस्त्र नेसोन ॥ आणीक मंत्र जपावे ॥ १७ ॥ अ
वधूत मंत्र म्हणतां ॥ वस्त्र उकलावे त्वरितो ॥ उद्यंत मंत्र म्हणतां ॥ वस्त्र सूर्यासी दाखवावें
१८ ॥ आवहंती वितन्वती मंत्रें ॥ वस्त्रें नेसावी पवित्रे ॥ द्विराचमन करातंत्रे ॥ वस्त्र पिळोनि
आचमन कीजे ॥ १९ ॥ अतां मंत्रस्नान करणे ॥ सांगोनि त्याची विधाने ॥ आपोमारायणम
त्रें ॥ प्रोक्षावें शरीरावरी ॥ २०० ॥ पादमूर्ध्निहृदय प्रक्षालोनी ॥ हृदय पाद शिर स्थानी

करावें तुम्ही मार्जन ॥ ओपोदेवता मंत्रेसी ॥१॥ ऐसे स्नान करोनी ॥ पुन्हा आचमन करोनी ॥
मानसस्नान विधीनी ॥ करावे ऐका भक्तीनें ॥२॥ नारायणाच्ये मूर्तिसी ॥ ध्यान करावें भक्ती
सी ॥ चतुर्भुज अळंकारेसी ॥ ध्यानें होय मानसस्नान ॥३॥ अपवित्रः पवित्रो वा ॥ येणे मंत्रे ह
री ध्यावा ॥ उदकें देह प्रक्षावा ॥ स्नानें फळ असे अवधारा ॥४॥ मंगळस्नान विधान ॥ सांगे
न ऐका तुम्ही ब्राह्मण ॥ रविवारी निषेध जाण ॥ ज्वर होय अंगासी ॥५॥ नदीतिरी असे नरा ॥ अ
शक्त असले शरीर ॥ गंगास्मरणे निर्धार ॥ आर्द्र वस्त्रें पुसावे ॥६॥ कांती हानी सोमवारासी ॥
मंगळवारी मृत्यु परियेसी ॥ लक्ष्मी पावे बुधवारेसी ॥ धनहानी होय गुरुवारीं ॥७॥ सु

क्रवारीं पुत्रघात ॥ शनिवारीं अखिल संपत्ती प्राप्त ॥ जाणा ऐसे निश्चित ॥ मंगळ स्नान करावे ॥ ८ ॥ नदी स्नान प्रवाहमुख ॥ घरीं प्रातःसूर्याभिमुख ॥ संध्याकाळीं पश्चिममुख ॥ स्नान करावें अवधारा ॥ ९ ॥ स्नान करितां नदीसी ॥ अघमर्षण करावे परियेसी ॥ मंत्र जपूनि अग्नये अप्सु मंत्रेसी ॥ नमस्कारावें नदीसी ॥ १० ॥ यदपांक्रूर मंत्रेसी ॥ उदक लोटावें द्विहस्तेसी ॥ तीन वेळा लोटोनि हर्षी ॥ इमं मे गंगे जपावें ॥ ११ ॥ ऋतं च सत्यं च मंत्र जपत ॥ स्नान करावें गंगेंत ॥ नदी स्नान विधी विख्यात ॥ करा तुम्ही विप्रवर्ग ॥ १२ ॥ रोदनांती वमनांती ॥ मैथुनदुःस्वप्नस्पर्शानीती ॥ स्नानावे गळीं शु

छ्न होती ॥ स्नान करावे अवधारा ॥ १३ ॥ आतां वस्त्राचें विधान ॥ सांगेन ऐका ऋषी
जन ॥ ओले वस्त्र अर्धवस्त्र जाण ॥ नेसूं नये गृहस्थाने ॥ १४ ॥ रक्तादी वस्त्र जीर्ण
धोत्र ॥ नेसूं निजे आचरत ॥ तें पुण्य जाय राक्षसां प्रत ॥ एक धोत्र असलिया ॥ १५ ॥ श्वे
त वस्त्र ब्राम्हणासी ॥ मुख्य असे परियेसी ॥ असावे उपवस्त्र बाहिर्वासी ॥ उत्तम व
स्त्र म्हणिजे तया ॥ १६ ॥ धोत्र नेसलिया नंतरी ॥ विभूती लावावी परिकरी ॥ मंत्रवि
धानें पुरःसरी ॥ भस्मोद्धारण करावे ॥ १७ ॥ न मिळे द्वारावती देखा ॥ करा धारण ग
गा मृत्तिका ॥ उर्ध्वपुंड्र असे निका ॥ विष्णुसायुज्य होय तया ॥ १८ ॥ पुष्टिकाम अ

सेज्यासी ॥ लावावे तेणें अंगुष्ठेसी ॥ ज्यासी काम आयुष्यासी ॥ मध्यांगुली लावावें ॥ १९
अन्नकाम्य अनामिकेसी ॥ तर्जनी काम्य मुक्तीसी ॥ जे लाविती नखेसी ॥ महापातक घ
डे तयां ॥ २० ॥ उत्तम रुंदी दशांगुळी ॥ मध्यम नव अष्टांगुळी ॥ समस्ता हा पंचांगुळी ॥
भूपर्याकार लावावें ॥ २१ ॥ चतुर्थ त्रीणी द्वयांगुळी ॥ मध्यम पक्ष असे बोली ॥ द्वादशा
नामें कराभलीं ॥ विष्णुनाम उच्चारिता ॥ २२ ॥ केशव म्हणावें ललाटस्थानीं ॥ ना
भि नारायण म्हणोनी ॥ माधवनामें हृदयस्थानीं ॥ कमळपुष्पाकार देखा ॥ २३ ॥
गोविंदनाम कंठेसी ॥ विष्णुनाम कटिप्रदेसी ॥ दक्षिणभुजा मधुसूदनेसी ॥ नाभि

१९ उतरत्रिविक्रम ॥२४॥ वामननामबाहूरेखा ॥ श्रीधरदक्षिणकर्णिका ॥ हृषीकेशावा
मनकर्णिका ॥ पद्मनाभपश्चिमकंठ ॥२५॥ दामोदरशिखास्थान ॥ एकाऊर्ध्वपुंड्रवि
धान ॥ पापेंजातीपळोन ॥ गोपीचंदनलाविनां ॥२६॥ द्वासवतीलावोनी ॥ लावोभ
स्म त्रिपुंड्रानी ॥ हरीहरसंतोषोनी ॥ साधेभुक्तीमुक्तीदेखा ॥२७॥ विवाहादिशोभन
दिवसी ॥ देवताहेत्यश्राद्धदिवसीं ॥ अभ्यंगानंतरस्नतकेसी ॥ गोपीचंदनवर्जावे ॥
२८ ब्रह्मयज्ञतर्पणासी ॥ कुशासांगेनविस्तारेसी ॥ आहेतीदशप्रकारेसी ॥ नामें १९
सांगेनविख्यात ॥२९॥ दुर्वाउशीरकुशाकाश ॥ शकृद्गोधूमव्रीहिमौंजिष ॥ नागर

मोथा दर्भ पर्यैस ॥ दश दर्भ मुख्य असती ॥ ३० ॥ नित्य आणावे दुर्वेशी ॥ जरी न साधे आ
पणासी ॥ श्रावण भाद्रपद मासी ॥ संग्रह संवत्सरी करावा ॥ ३१ ॥ चारी दुर्वा विप्रासी ॥ त्री
णि क्षत्रिया दोन वैश्यासी ॥ एक नेमिली शूद्रासी ॥ चतुवर्णी धरावे ॥ ३२ ॥ या दुर्वेची
महिमा ॥ सांगतसे अनुपमा ॥ अग्रस्थानी असे ब्रह्मा ॥ मूळी रुद्र मध्ये हरी ॥ ३३ ॥ अ
ग्र भाग चतुरंगुल ॥ ग्रंथी मूळ द्वयांगुळ ॥ धारण करावें ब्रह्मकुळे ॥ याची महि
मा थोर असे ॥ ३४ ॥ चक्र धरोनि विष्णु देखा ॥ दैत्य पराभवी एका ॥ ईश्वर त्रिशूळे
धरितां देखा ॥ राक्षसांतक केवी होय ॥ ३५ ॥ इंद्र वज्रायुध धरितां ॥ दैत्य गीरी विभांजी

तत्वता ॥ तैसे ब्राह्मण दूर्वा धरितां ॥ पापदुरीत पराभविती ॥ ३६ ॥ तृपांच्या पर्वतासी ॥ अ
ग्निस्पर्शेता काळेसी ॥ तेवि आलिया पापरासी ॥ दर्भस्पर्शे जळती देखा ॥ ३७ ॥ ब्रम्हयज्ञ
जपसमयीं ॥ ग्रंथी बांधावी कुशासही ॥ वर्तुळाकार भोजनसमयीं ॥ धरावी ब्राम्हणे
भक्तीने ॥ ३८ ॥ कर्म आचरतां दूर्वेसी ॥ ग्रंथी बांधावी परियेसी ॥ अग्निस्पर्शका पुसोसी
पापनाशी येणेपरी ॥ ३९ ॥ एकादशांगुळ असावे पवित्र ॥ द्विदळ प्रादेशमात्र ॥ नित्य
कर्मासी हे चि पात्र ॥ द्विदळ जाणा मुख्य असे ॥ ४० ॥ जपहोमदानासी ॥ स्वाध्यायपि
तृकर्मासी ॥ सुवर्णरजतमुद्रिकेसी ॥ कुशावेगळे न करावे ॥ ४१ ॥ देवपितृकर्मासी देख

रजत न करावे सुवर्णयुक्त ॥ तर्जनीस्थानी रजतमुद्रिका ॥ सुवर्ण धरावे अनामिकेसी
४२ मुद्रिका असावी खड्ग पात्री ॥ कनिष्ठांगुळी पवित्री ॥ ग्राह्य न के जिवंतपित्री ॥ तर्जनां
गुळी मुद्रिका ॥ ४३ ॥ योगपट्टादि ठनरी देखा ॥ तर्जनीस्थानी रौप्यमुद्रिका ॥ पाईन घा
ला पादुका ॥ गयाश्राद्ध न करावें ॥ ४४ ॥ नवरत्नमुद्रिका ज्याचे हाती ॥ पापें त्यासी न ला
गती ॥ येखादे रत्न असतां हाती ॥ मुद्रिका पवित्र ब्राम्हणासी ॥ ४५ ॥ प्रातःसंध्येचे वि
धान ॥ सांगेन ऐका ऋषीजन ॥ नक्षत्र असतांचि प्रारंभुन ॥ अर्घ्य सूर्योदयी द्यावे
४६ ॥ सूर्योदय होय तंव ॥ जप करीत उभे असावे ॥ उदयसमयी अर्घ्य द्यावे ॥ तसूर्वी

देणें सर्वअर्थ ॥ ४७ ॥ ऋषी पुसती पराशरासी ॥ संध्या करावयासी विधी केसी ॥ विस्तारोनि
सांगा आम्हासी ॥ म्हणे सरस्वतीगंगाधर ॥ ४८ ॥ श्रीगुरू म्हणे ब्राम्हणासी ॥ सांगेन संध्या
विधीसी ॥ ऐका तुम्ही तत्परेसी ॥ पाराशरस्म्रतीसी असे ॥ ४९ ॥ गायत्री मंत्रजप करितां
शिखा बांधावी तत्वता ॥ आसन घालूनि निगुता ॥ दर्भपाणी घेवोनियां ॥ ५० ॥ देवती
र्थे द्विराचमन ॥ विष्णुनाम स्मरोन ॥ प्राणायाम विस्तारोन ॥ न्यासपूर्वक करावा ॥ ५१ ॥
प्रणवाचा परब्रम्ह ऋषी ॥ गायत्री नामे छंदेसी ॥ अग्नि देवता परियेसी ॥ म्हणा प्राणा
यामे विनियोग ॥ ५२ ॥ ॐ भाहृती सत्यस्तानिया ॥ नाभी हृदय मूर्ध्नि स्पर्शावया ॥ आ

हृतीसप्तअतिशाया ॥ प्रत्येकदेवताऋषीसांगेन ॥ ५३ ॥ व्याहृतीसप्तैस्थानासी ॥ ऐकाअ
सेप्रजापतिऋषी ॥ प्रत्येकदेवतापरियेसी ॥ सप्तनामेंदेवाची ॥ ५४ ॥ अग्निर्वायुर्गुरुःसू
र्य ॥ वरुणेंद्रविश्वेदेव ॥ सप्तव्याहृतीसप्तदेव ॥ छंदसप्तसांगेन ॥ ५५ ॥ गायत्रीआणि
उष्णिका ॥ अनुष्टुप्बृहतीपंक्तीपंचमआइका ॥ त्रिष्टुप्जगतीछंदविशेषा ॥ प्राणा
यामेविनियोग ॥ ५६ ॥ ओम् भूः पादेन्यास ॥ भुवः जानुस्वः गुह्य ॥ ॐ महः नाभि
स्थानस्पर्शा ॥ जनोहृदयतपोकंठो ॥ ५७ ॥ सत्यभ्रूर्ललाटजाण ॥ गायत्रीछंदेसीम्ह
णा ॥ विश्वामित्रऋषीखुणा ॥ प्राणायामेविनियोग ॥ ५८ ॥ ॐ भूः हृदयायनमः ॥

ओंभुवः शिरसेनमः ॥ ओंस्वाहाहा शिखायेवषट् ॥ ओं महः कवकजनः नेत्रत्रयाय ॥ त
पः सत्यं अस्त्राय फट् शिरसेस्वाहा ॥ ५९ ॥ ओंतत्सवितुवरेण्यंकंठे ॥ ओंभर्गोदेवस्यधी
महीनेत्रत्रयाय वौषट् ॥ धियोयोनः प्रचोदयात् अस्त्रायफट् ॥ ६० ॥ प्राणायामे
विनियोग म्हणउनी ॥ अपस्तनयशास्पर्शोनी ॥ ज्योतिर्नेत्रस्पर्शस्थानी ॥ रसोजिव्हा
म्रतललाटे ॥ ६१ ॥ प्राणायाम करावयासी ॥ प्रजापती म्हणातों ऋषी ॥ देवतांनामे
परियेसी ॥ ब्रह्माग्निर्वायुः सूर्यअसे ॥ ६२ ॥ ब्रम्हभूर्भुवः स्वेम्हणोनी ॥ प्राणायामक
रातीन्ही ॥ त्रिपदागायत्रीजपेकोणी ॥ जपणारासी सर्वसिद्धी ॥ ६३ ॥ गायत्रीचीअ

धिदेवता ॥ ब्रंह्माग्निवायुसविता ॥ ऋषीब्रह्मअसेल्माना ॥ सप्तलोकन्याससंगेन ६४
पादन्यासभूर्लोक ॥ भुवः जानु अतिविशेष ॥ स्वः गुह्ये असे लोक ॥ नाभिन्यास महर्लो
क जाण ॥ ६५ ॥ जानुहृदयत पोग्रीवा ॥ भ्रुवोर्ललाटे सत्यलोक म्हणावा ॥ ऐसे शिर
स्थान बरवें ॥ सत्यलोक म्हणती तयासी ॥ ६६ ॥ गायत्रीची प्रार्थना करोनी ॥ प्राणा
याम करावि धीनी ॥ ब्रम्हचारी गृहस्थानी ॥ पंचांगुळीधरा परमेष्ठी ॥ ६७ ॥ वान
प्रस्थ संन्यासीयती ॥ अनामिका कनिष्ठिकां गुष्ठेसी ॥ ओंकारादिवायुपुरती ॥
दक्षिणनासापुटें चढवावे ॥ ६८ ॥ उत्तरद्वारे विसर्जोनी ॥ करा प्राणायाम तीन्ही ॥ येपो

त्रिविधी करा मुनी ॥ त्रिकाळ संध्याकर्मे ॥ ६९ ॥ आतां करा मार्जनासी ॥ सांगेन ऐका स
मस्त ऋषी ॥ जैसें असे स्मृतिचंद्रिकेसी ॥ ते पैं विधी सांगतो ॥ ७० ॥ आपोदेवता सूर्य
स्य ॥ सिंधुद्वीप ऋषी गायत्री छंद ॥ आपोदेवता मार्जनें विनियोग ॥ आपोहिष्ठाम
योभुव ॥ ७१ ॥ येणें मंत्रें म्हणोनी ॥ कुशापवित्रें करा मार्जन ॥ यस्यक्षया मंत्र जाण ॥
आपलें पाद प्रोक्षाकावे ॥ ७२ ॥ आपोजन ऐसे मंत्रेसी ॥ प्रोक्षावे आपल्या शरी
रासी ॥ सूर्यश्चेति मंत्रेसी ॥ उदक प्राशन करावें ॥ ७३ ॥ हिरण्यवर्णसूक्तेसी ॥ मार्ज
न करावे परियेसी ॥ द्रुपदादिवेति मंत्रेसी ॥ घ्राणोनि उदकें सोडवे ॥ ७४ ॥ आचमनें

करोनि दोन ॥ मार्जन विधान सांगेन ॥ वाम हस्ते पात्र धरोन ॥ मार्जन कराविशेषी ॥ ७५
औदुंबर रक्त वर्ण रजत ॥ दारु काष्ट असे पवित्र ॥ ऐसें पात्र न मिळे यत्र ॥ वाम हस्ती उ
दक घ्यावे ॥ ७६ ॥ मृन्मय पात्र अथवा द्विमुख पात्र ॥ भिन्न भांडे त्याज्य अपवित्र
ते अग्राह्य देव पितरां ॥ श्रीगुरू म्हणती ब्राम्हणासी ॥ ७७ ॥ मार्जन संख्या सांगेन
ऐका ॥ शिरसी अष्ट पादे नव का ॥ यस्य क्षयाय स्थान भूमिका ॥ येणे परी मार्जन ॥ ७८ ॥
आपः पुनंतु मंत्रे सी ॥ प्राशनोदक मध्यान्हे सी ॥ अग्निश्चेति मंत्रे सी ॥ सायंसध्या
करावी ॥ ७९ ॥ प्राशनांती तुल्सी ऐका ॥ द्विराचमन करा निका ॥ अघ्राप्य करोनि

सांडिजे ऐका ॥ एक आचमन करावें ॥ ८० ॥ अर्घ्य द्यावयाचें विधान ॥ सांगेन ऐका त्र
षीजन ॥ गोश्रृंगा इतके उंच करोन ॥ अर्घ्य द्यावें अवधारा ॥ ८१ ॥ गायत्री मंत्र जपोन
सायं प्रातर्द्यावे तिन्ही ॥ हंसः शुचिषेति मंत्र माध्यान्ही ॥ अर्घ्य द्यावे मंनो भावे ॥ ८२
प्रातर्माध्यान्ही उभे बरवे ॥ सायं अर्घ्य बैसोनि द्यावे ॥ आचमन त्रिवार करावें
करी प्रदक्षिणा असावादित्य ॥ ८३ ॥ अर्घ्य द्यावयाचे कारण ॥ सागेन विधी विस्ता
रोन ॥ राक्षस महादारुण ॥ तीस कोटी आहेति देखा ॥ ८४ ॥ सूर्यासवें युद्धासी ॥ नि
त्य येती परियेसी ॥ संदेह पडे देवांसी ॥ सूर्या होईल अपजय ॥ ८५ ॥ अपजय होतां

सूर्यासी ॥ उदयास्तमान नव्हे परियेसी ॥ कर्मै न चालती ब्राम्हणासी ॥ स्वधास्वाहा
कार न चाले ॥ ८६ ॥ स्वहा स्वधाकार राहाती ॥ समस्त देवांस उपवास होती ॥ सृष्टी
राहिली नहोय उसती ॥ म्हणोनि उपाय रचियेला ॥ ८७ ॥ याचि कारणें अर्घ्यदे
ती ॥ तीचि वज्रायुधे होती ॥ जावोनि दैत्यांसी लागती ॥ पराभविती प्रतिदिवसी
॥ ८८ ॥ दैत्य असती ब्रम्हवंशी ॥ त्यांसि वधिलिया घडे दोषी ॥ प्रदक्षिणा करितां जा
ती दोष ॥ असावादित्य म्हणोनिया ॥ ८९ ॥ ब्रम्हहत्येचिया पातकासी ॥ भूमी प्रद
क्षिणा दोष नासी ॥ चार पावले फिरतां कोसी ॥ भूमी प्रदक्षिणा पुण्य असे ॥ ९० ॥

गु० च०

२५

संध्या करावयाचे स्थान ॥ सांगेन ऐका सकळविधान ॥ घरी करितां प्रतिदिन ॥ ए
कचि फळ अवधारा ॥ ११ ॥ दश फळ ग्रामा बाहेर देखा ॥ नदीस केलिया शताधि
का ॥ पुष्करतीर्थी सुहस्र ऐका ॥ गंगा सुरनदी कोटि फळ ॥ १२ ॥ सुरापान दिवामै
थुन ॥ अनृतादि वाक्ये पापें जाण ॥ संध्या बाहेर करितां क्षण ॥ जळती दोष तात्का
ळी ॥ १३ ॥ स्थानें असती तीन्जप करावयासी ॥ विस्तार सांगेन तुम्हासी ॥ श्रीगुरु म्ह
णती ब्राम्हणासी ॥ एकचित्ते परियेसा ॥ १४ ॥ जप केलिया घरी ऐका ॥ एकचि फ
ळ असे देखा ॥ बाहेर द्विगुण फळ अधिका ॥ नदीतिरी त्रिगुण फळ ॥ १५ ॥ गोस्थ

अ०

३६

२५

ळवंदावन देखा ॥ दशगुण फळ अधिका ॥ अग्निहोत्रस्थानीं निका ॥ शतगुणे अधिक फळ असे ॥ १६ ॥ तीर्थदेवता संन्निधानीं ॥ सहस्त्र फळ असे निर्गुणी ॥ शतकोटी फळ असे हरिसंन्निधानीं ॥ ईश्वरसंन्निधानीं अनंत फळ ॥ १७ ॥ जप करितां आसनासी ॥ विधिनिषेध आहे परियेसी ॥ सांगेन ऐका तातासर्येसी ॥ पुण्यपाप बोलिले असे ॥ १८ ॥ काष्ठावरी बैसोनि जरी ॥ जप करितां मनोहरी ॥ दुःखभोगी निरंतरी ॥ अभागी पुरुष तो होय ॥ १९ ॥ पल्लवशाखा शिवसेतां ॥ सदा होय दुश्चिंता ॥ वस्त्रासनीं दरिद्रता ॥ पाषाणासनीं व्याधि होय ॥ २० ॥ भस्मासनीं

व्याधिनाशा ॥ कंबळासनी सुखविशेषा ॥ कृष्णांजिनी ज्ञानप्रकाशा ॥ व्याघ्रचर्मी मोक्षश्रिया ॥ १ ॥ कुशासनी वशीकरण ॥ सर्वरोगाचे अपहरण ॥ पापे जाती पळोन ॥ आयुःप्रजा अधिक होय ॥ २ ॥ ओंमित्येकाक्षर मंत्र ॥ जपावा तुम्ही पवित्र ॥ ध्यान करावे गायत्री मंत्र ॥ समस्त पापे हरती देखा ॥ ३ ॥ गायत्रीचे स्वरूप आता ॥ अभिनव असे वर्णितां ॥ रक्तांगी वस्त्र रक्ता ॥ हंसवाहन असे देखा ॥ ४ ॥ अकार ब्रह्म अधिदेवता ॥ चतुर्भुजा चतुर्वक्त्रा ॥ कमंडलु अक्षसूत्रा ॥ चाटू धरिला असे करी ॥ ५ ॥ ऋग्वेद असे समागमी ॥ अग्निहोत्रे

फळआवाहयामी ॥ मगआयातुवरदादेवी ॥ म्हणावेऐकाब्राम्हणाने ॥ ६ ॥ त्यामंत्रासी
ऋषीदेवता ॥ गायत्रीसादृश्यअसेख्याता ॥ प्रातःसंध्यातुम्हीकरितां ॥ विधीतुम्हा
सांगेन ॥ ७ ॥ गायत्रीदेवताअनुष्टुप् छंद ॥ ओंआदित्यदेवताहेप्रातः ॥ संध्या
म्हणतांगायत्रीदेवता ॥ गायत्रीछंद ॥ ८ ॥ गायत्रीआवाहनेविनियोग ॥ हीमा
ध्यान्हसंध्याम्हणावी ॥ सवितृदेवतागायत्रीछंद ॥ सरस्वतीआवाहनेविनियो
ग ॥ ९ ॥ प्रातःसंध्येचेंध्यान ॥ सांगेनऐकातुम्हीगहन ॥ रक्तंगीरक्तवसन ॥ हंसा
सनीआरूढअसे ॥ १० ॥ ऐसेंध्यानकरोनी ॥ मगम्हणावेअक्षरज्ञानी ॥ एकचि

तेंकराध्यानी ॥ श्रीगुरू म्हणाती ब्राम्हणासी ॥ ११ ॥ ओम्कारशिखामावाहयामि
छेदऋषीमावाहयामि ॥ श्रीयमावाहयामि ॥ बलमावाहयामि ॥ १२ ॥ ऐसे म्हणो
नि प्रातःकाळी ॥ संध्या करोनि सुवेळी ॥ आतां सांगेन माध्यान्हवेळी ॥ ध्यान आ
वाहनपूर्वक ॥ १३ ॥ अभिभूरोंसावित्रीयोवनस्थ ॥ माध्यांन्हसंध्या ध्यान सां
गेन ऐका ऋषीजन ॥ एकचित्ते परियेसा ॥ १४ ॥ श्वेतागी श्वेतवस्त्र ॥ वाहन
वृषभ असे पवित्र ॥ उकार रुद्रगणादैवत ॥ पंचमुखा असे देखा ॥ १५ ॥ वरद
अभयहस्त देखा ॥ रुद्राक्षमाळा त्रिशूळधारका ॥ यजुर्वेदसंहिता ॥ आग्ने

ष्टोम फळ जाणा ॥ १६ ॥ ओंकारशिखामावाहयामि ॥ छंद ऋषीनावाहयामि ॥ श्रीय
मावाहयामि ॥ ह्रियमावाहयामि ॥ १७ ॥ आतां सायंसंध्याध्यान ॥ सांगेन ऐकाविधा
न ॥ एकचित्ते ऐका वचन ॥ ध्यानपूर्वक सांगेन ॥ १८ ॥ अभिभूरो सरस्वती वृद्धा ॥ जा
णावी तुम्ही सायंसंध्या ॥ कृष्णांगी कृष्णावस्त्रपरिधाना ॥ गरुड वाहन असे दे
खा ॥ १९ ॥ मकार विष्णु देवता ॥ चतुर्भुज शंखचक्रधृता ॥ गदापद्मधारण हस्ता ॥ सा
मवेद संहिता जाणा ॥ २० ॥ वाजपेय यज्ञ जाणा ॥ सायंसंध्या असे ध्याना ॥ करावे
से का तुम्ही ब्राम्हण ॥ म्हणोनि सांगे श्रीगुरू ॥ २१ ॥ ओंकारशिखामावाहयामि

छंद ऋषीमावाहयामि ॥ श्रीयमावाहयामि ॥ बलमावाहयामि ॥ २२ ॥ पंचशीर्षो
पनायने विनियोग ॥ प्रणवस्य परब्रह्म ऋषी ॥ परमात्मा देवता ॥ गायत्री छंद ॥
२३ ॥ उदातास्वरः ॥ अग्निर्वायुः सूर्य ऋषयः ॥ गायत्री त्रिष्टुपूजगती छंदः ॥ ब्र
ह्मा विष्णू महेश्वरो देवता ॥ ऋग्यजुः ॥ सामानी स्वरूपिणी ॥ २४ ॥ आहवनीया
ग्नि गार्हपत्ये ॥ दक्षिणाग्नि उपस्थानानी ॥ पृथ्वी अंतरिक्ष द्योस्तत्वानी ॥ उदा
त्त अनुदात्त स्वरितु स्वराः ॥ २५ ॥ पीत विद्यु श्वेतवर्णा ॥ प्रातर्मध्यान्हत्तृती
य सवनानी ॥ विश्वतेज समाप्त स्वरूपिणी ॥ जागृतीस्वप्नसुषुप्त्यवस्था ॥ २६

ऐसे त्रिपदा गायत्रीसी ॥ सांगितले त्रिविधध्यानासी ॥ आतां विधान जपासी ॥ सां
गेन ऐका एकचित्तें ॥ २७ ॥ ममोपात्तकृदुरितक्षयद्वारा ॥ श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं जपे
विनियोगः ॥ ओं अं नाभौ ॥ वं हृदये मं कंठे ॥ २८ ॥ भूः अक्षर मंत्रासी ॥ गायत्रीअ
से छंदेसी ॥ अग्निदेवता परियेसी ॥ विश्वामित्र ऋषी देखा ॥ २९ ॥ षट्जस्वर श्वेतवर्ण
पादस्पर्शउच्चारोन ॥ प्राणायामविनियोगोन ॥ दुसरी व्याहृती म्हणोनी ॥ ३० ॥
भुवः अक्षर मंत्रासी ॥ उष्णिक् नाम छंदासी ॥ वायुदेवता परियेसी ॥ भृगुऋषी
असे जाणा ॥ ३१ असेरूप श्यामवर्ण ॥ पादस्पर्शरूप उच्चारोन ॥ करा तुम्ही ऐसे

ध्यान ॥ जानु मध्ये न्यासावे ॥ ३२ ॥ प्राणायामे विनियोग म्हणोनी ॥ न्यास करावे भक्तिभा
वनी ॥ स्रुवः व्याहृती म्हणोनी ॥ ध्यान करा भक्तीने ॥ ३३ ॥ स्रुवः व्याहृती मंत्रासी ॥ म्हणा
अनुष्टुप्छंदासी ॥ सविता देवता परियेसी ॥ भारद्वाज ऋषी जाणा ॥ ३४ ॥ स्वर गांधा
र पीतवर्ण ॥ कंठी स्पर्शोनि मंत्र म्हणा ॥ प्राणायामे विनियोग जाणा ॥ तृतीय व्या
हृती मंत्रासी ॥ ३५ ॥ ओं मह मंत्रासी ॥ बृहती छंदासी ॥ बृहस्पती देवता परिये
सी ॥ वसिष्ठ ऋषी निर्धार ॥ ३६ ॥ मध्यम स्वर पिशंग वर्ण ॥ ऐसे करा तुम्ही ध्यान ॥ नाभि
स्पर्शोन वेगे म्हणा ॥ प्राणायामे विनियोग ॥ ३७ ॥ जनः मंत्र उच्चारासी ॥ म्हणा पंङ्

त्रिछंद्रासी ॥ वरुणदेवतागोतमऋषी ॥ पंचमस्वर असे जाणा ॥ ३८ ॥ रूप असे नीळवर्णे
करान्यास हृदयस्थान ॥ प्राणायामेविनियोगेन ॥ जनः पंचन्यास ऐसे ॥ ३९ ॥ तपः मंत्रमा
सासी ॥ त्रिष्टुप्छंद परियेसी ॥ ईश्वरदेवताकश्यपऋषी ॥ धैवतस्वर परियेसा ॥ ४० ॥
असे आपण लोहवर्ण ॥ स्पर्श करावे कंठस्थान ॥ प्राणायामेविनियोगेन ॥ न्यास क
रावा ब्राम्हणहो ॥ ४१ ॥ सत्य म्हणतसे मंत्रासी ॥ करावे जगती छंदासी ॥ विश्वेदेव
आंगिरस ऋषी ॥ निषाद स्वर जाणावा ॥ ४२ ॥ रूप असे कनकवर्ण ॥ भ्रुवो लला
ट स्पर्शेन ॥ प्राणायामेविनियोगेन ॥ न्यास कराभक्तीनें ॥ ४३ ॥ इतके न्यास करोनी

हस्तठेवा शिर स्थानी ॥ ध्यान करा विधानी ॥ सांगेन एका ब्राम्हणा हो ॥ ४४ ॥ शिर स्थान
स्पर्शासी ॥ म्हणा अनुष्टुप छंदासी ॥ उच्चारा प्रजापति ऋषी ॥ परमात्मा देव जाणा
॥ ४५ ॥ प्राणायामे वियोगोन ॥ मग करावे गायत्री ध्यान ॥ ओं आपोज्योति म्हणोन ॥ मं
त्र म्हणा भक्तीने ॥ ४६ ॥ ओं आपोज्योतिरसोमृत ॥ ब्रम्हभूर्भुवःस्वरो ॥ शिरसी येणे
विधी ॥ अंगन्यास करावे ॥ ४७ ॥ चोवीस अक्षरे मंत्रासी ॥ न्यास सांगेन एक एकासी
एकचित्ते परियेसी ॥ म्हणे पराशर ऋषी तो ॥ ४८ ॥ या त्रिपदा गायत्रीसी ॥ असे वि
श्वामित्र ऋषी ॥ देवी गायत्री छंदेसी ॥ वर्णदेवता सांगेन ॥ ४९ ॥ ऐसे त्रिपदा गाय

त्रीमंत्रासी ॥ चौवीसअक्षरे परियेसी ॥ पृथकन्यास परियेसी ॥ सांगेन ऐका द्विजोत्त
मा ॥ ५० ॥ तवर्णाक्षर मंत्रासी ॥ जाणा विश्वामित्र ऋषी ॥ अग्निदेवता परियेसी ॥
गायत्री छंद म्हणावा ॥ ५१ ॥ अतसीपुष्पे वर्णे जिसी ॥ तद्रूप वर्ण असे परियेसी
वायव्यकोण स्थान त्यासी ॥ गुल्फन्यास करावा ॥ ५२ ॥ सिवर्णाक्षर मंत्रासी ॥
असे विश्वामित्र ऋषी ॥ वायुदेवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छंद देखा ॥ ५३
जंघास्थानी असे न्यास ॥ सौम्यरूपे पिवळे सुरस ॥ सर्वपापे दहनी परियेस
त्सवर्णाचे लक्षण ॥ ५४ ॥ विवर्ण नाम अक्षरासी ॥ जाणा निश्वामित्र ऋषी

सोमदेवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छंद देखा ॥ ५८ ॥ न्यास करावया जानुस्थान इंद्रनीळ
३१ विद्युद्वर्ण ॥ ऐसैं असे अक्षविधान ॥ मळारोग हरती देखा ॥ ५९ ॥ तुवर्ण नाम अक्षरासी ॥ अ
से विश्वामित्र ऋषी ॥ विद्युद्देवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छंद देखा ॥ ६० ॥
न्यास करू जानुस्थानी ॥ दीप्ती असे जे सावन्ही ॥ रूप असे सोम्यपणी ॥ भ्रूणहत्यापा
पनाशी ॥ ६१ ॥ र्ववर्ण नाम अक्षरासी ॥ असे विश्वामित्र ऋषी ॥ सोमदेवता परियेसी ३१
देवी गायत्री छंद देखा ॥ ६२ ॥ स्रूवर्ण स्फटिकाकांती ॥ गुह्यस्थानी न्यास बोलती
समस्त अघौघ नासती ॥ रूप वर्णस्या नउजम ॥ ६३ ॥ रेवर्ण नाम अक्षर मंत्रासी

असेविश्वामित्रऋषी॥ वरुणदेवतापरियेसी॥ देवीगायत्रीछंददेखा॥ ६४॥ णीका
र वृषणस्थानजाणा॥ विद्युत्प्रकाशरूपधारणा॥ बार्हस्पत्यनामखुणा॥ अभक्ष्य
पापक्षाळण॥ ६५॥ णिवर्णाक्षरमंत्रासी॥ जाणावाविश्वामित्रऋषी॥ बृहस्पतीदे
वतापरियेसी॥ देवीगायत्रीछंदजाणा॥ ६६॥ यंकटिस्थानशांनारकावर्ण॥ देव
हत्यापापज्वलन॥ न्यासकरावेसगुण॥ विद्वजनब्राह्मणी॥ ६७॥ यंअक्षराम्हणा
वेयासी॥ असेविश्वामित्रऋषी॥ नारकादैवतपरियेसी॥ देवीगायत्रीछंदअसे
६८॥ भकारानाभिकरान्यास॥ कृष्णामेघवर्णस्फुरस॥ पर्जन्यदेवशंकाशा॥ गुरुहत्यापा

३२

पनाशी ॥ ६९ ॥ भवर्णनामअक्षरासी ॥ असेविश्वामित्रऋषी ॥ पर्जन्यदेवतापरियेसी ॥ दे
वीगायत्रीछंदजाणा ॥ ७० ॥ गोंअक्षररुद्ररन्मास ॥ ध्यानरक्तवर्णस्फुरस ॥ इंद्रदेवताप
रियेस ॥ गोहत्येचपापजाय ॥ ७१ ॥ गोंवर्णनामअक्षरासी ॥ जाणावाविश्वामित्रऋषी ॥
इंद्रदेवतापरियेसी ॥ देवीगायत्रीछंदजाणा ॥ ७२ ॥ देकारन्यासस्तनीयासी ॥ गंधर्ववा
मदेवपरियेसी ॥ स्त्रीहत्यापापनाशी ॥ येकचित्तेपरियेसा ॥ ७३ ॥ देवर्णनामअक्षरासी
जाणाविश्वामित्रऋषी ॥ गंधर्वदेवतापरियेसी ॥ देवीगायत्रीछंददेखा ॥ ७४ ॥ वका
रहृदयस्थानन्मास ॥ शुक्लवर्णरूपपरियेस ॥ पूषादेवताअसेयास ॥ वाणिजातपापनाशी ॥ ७५ ॥

३२

ववर्णाक्षर मंत्रासी ॥ जाणावा विश्वामित्र ऋषी ॥ रुद्र देवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छंद जाणा
७६ ॥ स्य अक्षरा कंठन्यास ॥ कांचनवर्ण रूपस्करस ॥ मित्र देवता परियेस ॥ मार्जार कुक्कुट पा
पजाय ॥ ७७ ॥ स्यवर्ण अक्षर मंत्रासी ॥ ब्रम्हा विश्वामित्र ऋषी ॥ मित्र देवता परियेसी
देवी गायत्री छंद जाणा ॥ ७८ ॥ धीकाराक्षरे मंत्रा दंती न्यास ॥ शुक्लकुमुदसंकाश ॥ त्व
ष्टा देवता परियेस ॥ पितृहत्या पापजाय ॥ ७९ ॥ धीवर्णनाम अक्षरासी ॥ जाणा विश्वा
मित्र ऋषी ॥ विष्णु देवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छंद जाणा ॥ ८० ॥ मकारन्यास तालु
स्थान ॥ पद्म तेजोमय जाणा ॥ वासुदेव असे खुण ॥ सर्वजन्म पापजाय ॥ ८१ ॥ मकारवर्णा

।गुण-च०

३३

क्षर मंत्रासी ॥ असे विश्वामित्र ऋषी ॥ वामदेव देवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छंद जाणा ॥ ८२
हिकारान्नासिकीं करान्यास ॥ शंखवर्णरूप असे त्यास ॥ वामदेव देवता परियेस ॥ सर्वपाप
हरेण होय ॥ ८३ ॥ हिवर्णनाम मंत्रासी ॥ जाणा विश्वामित्रा ऋषी ॥ मेरूदेवता परियेसी ॥ दे
वी गायत्री छंद जाणा ॥ ८४ ॥ धिकाराने त्रस्थानी न्यास ॥ पांडुरभाससंकाशा ॥ सोमदेव
ता परियेस ॥ पाणिग्रहणपापनासी ॥ ८५ ॥ धिवर्णनाम अक्षरासी ॥ तो विविश्वामित्र ऋ
षी ॥ सोमदेवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छंद जाणा ॥ ८६ ॥ योकारक्षर मंत्रासी ॥ भुवो
र्मम ध्येन्यासिजे त्यासी ॥ रक्त गोरवर्ण रूपे सी ॥ प्राणिवध पाप जाय ॥ ८७ ॥ योकाक्ष

अ०

३६

३३

रुना माक्षरासी जाणा विश्वामित्र ऋषी ॥ यमदेवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छंद जाणा ॥ ५५
योकारा ललाटस्थानी न्यास ॥ रूप लक्माभ संकाश ॥ सर्व पाप होय नाश ॥ भक्तिपूर्वक न्यासा
वें ८९ ॥ योवर्णाक्षर मंत्रासी ॥ नोचि विश्वामित्र ऋषी ॥ विश्वेदेव देवता परियेसी ॥ देवी
गायत्री छंद जाणा ॥ १० ॥ नकरा उदित प्रागमुखा ॥ सूर्यासमान तेज देखा ॥ अश्विनौ दे
वता असे निका ॥ विराजमान परियेसा ॥ ११ ॥ नकाराक्षर वर्णासी ॥ जोणा विश्वामित्र
ऋषी ॥ अश्विनौ देवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छंद जाणा ॥ १२ ॥ प्रकाराक्षर न्यास करो
नि दक्षिणे ॥ रूप असे नीळवर्ण ॥ प्रजापती देवता जाण ॥ विष्णुसायुज्य पाविजे ॥ १३ ॥

प्रवर्णाक्षर मंत्रासी ॥ असे विश्वामित्र ऋषी ॥ प्रजापति देवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छं
द जाणा ॥ १४ ॥ चोकाराक्षर मंत्रासी ॥ न्यासिजे नयापश्चिमभागासी ॥ कुंकुमरूप वर्णसा
सी ॥ सर्वदेवपदवी पाविजे ॥ १५ ॥ चोकारवर्ण मंत्राक्षरासी ॥ जाणा विश्वामित्र ऋषी ॥ स
र्वदेवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छंद जाणा ॥ १६ ॥ दकाराक्षराचा उत्तरे न्यास ॥ शुक्लव
र्णरूप स्फुरस ॥ करावे तुम्ही ऐसे न्यास ॥ कैलासपद पाविजे ॥ १७ ॥ दकाराक्षर मंत्रासी
जाणा विश्वामित्र ऋषी ॥ रुद्रदेवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छंद जाणा ॥ १८ ॥ याकारा मू
र्ध्निस्थानी न्यास ॥ स्फुवर्णरूप स्फुरस ॥ ब्रह्मस्थानी होय वास ॥ श्रीगुरू म्हणती ब्राह्मणा

सी ॥ २१ ॥ या वर्णाक्षर मंत्रासी ॥ असे विश्वामित्र ऋषी ॥ ब्रम्ह देवता परियेसी ॥ देवीगा
यत्री छंद जाणा ॥ ४०० ॥ तकारन्यास शिखास्थानी ॥ निरूपम वैष्णव भुवनी ॥ विष्णु
रूप धरोनी ॥ वैकुंठ वास होय जाणा ॥ १ ॥ नकार वर्णाक्षर मंत्रासी ॥ जाणा विश्वामित्र ऋ
षी ॥ विष्णु देवता परियेसी ॥ देवी गायत्री छंद जाणा ॥ २ ॥ ऐसे चोवीस अक्षर मंत्रा
सी ॥ न्यास करावे विधीसी ॥ हस्त ठेऊनियां शिरसी ॥ आणीकन्यास करावे ॥ ३ ॥ शिर
स्थानी न्यासासी ॥ म्हणावे अनुष्टुप छंदासी ॥ ख्याती प्रजापति ऋषी ॥ परमात्मा दे
वता जाणा ॥ ४ ॥ प्राणायामे विनियोग म्हणोनी ॥ ओं आयस्तनयस्पर्शेनी ॥ ज्यो

तिर्नेत्रस्पर्शोनी ॥ रसोजिव्हान्यासावें ॥ ५ ॥ अमृतेनीललाटदेसी ॥ मूर्ध्निस्पर्शोनी ऐसी ॥ ब्रम्ह
भूर्भुवस्वरोमासी ॥ न्यासकरायेणेविधी ॥ ६ ॥ इतुकेन्यासकरोनी ॥ गायत्रीत्रिवारम्हणो
नी ॥ व्यापकन्यासकरोनी ॥ करशुद्धीकरातीनवेळा ॥ ७ ॥ भूर्भुवःस्वःविन्यस्य ॥ गायत्रीच्या
दशपदानी ॥ दशांगुळीन्यासोनी ॥ पादप्रमाणकरावें ॥ ८ ॥ अंगुष्ठमूळधरोनी ॥ कनिष्ठि
काग्रस्पर्शोनी ॥ उभयहस्तन्यासोनी ॥ दशपादांगुळीन्यासावें ॥ ९ ॥ चोवीसअक्षरमंत्रां ३५
सी ॥ अगुलीन्यासकराहेषी ॥ तर्जनीमूळदारभ्येसी ॥ कनिष्ठिकापर्यंत ॥ १० ॥ द्वादशाक्ष
री एकैकहस्त ॥ करावेन्यासकनिष्ठितें ॥ षडंगन्याससमस्त ॥ प्रणवासहितकरावे ॥ ११

ओं भूः हिरण्यात्मने ॥ अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ ओं भुवः प्रजापत्यात्मने ॥ तर्जनीभ्यां नमः
१२ ॥ ओं स्वः सूर्यात्मने मध्यमाभ्यां नमः ॥ ओं महः ब्रम्हात्मने अनामिकाभ्यां नमः ॥ ओं
जनः ओं तपः सत्यं कनिष्ठिकाय वौषट् ॥ प्रचोदयात् करतलकरपृष्ठ अस्त्राय
फट् ॥ १३ ॥ ओं तत्सवितुः अंगुष्ठाभ्यां हृदयाय नमः ॥ वरेण्यं तर्जनीभ्यां शिरसे स्वा
हा ॥ भर्गो देवस्य मध्यमाभ्यां शिखाय वौषट् ॥ धीमहि अनामिकाभ्यां कवचाय हुं
१४ ॥ धियो यो नः कनिष्ठिकाभ्यां नेत्रत्रयाय वषट् ॥ प्रचोदयात् करतलकरपृष्ठा
भ्यां नमः अस्त्राय फट् ॥ उभयहस्तांगुलीन्यासं कुर्यात् ॥ अथ षडंगन्यासः ॥ १५ ॥

ओं भूः हिरण्यात्मने हृदयाय नमः ॥ ओं भुवः प्रजापत्यात्मने शिरसे स्वाहा ॥ ओं स्वः
सूर्यात्मने शिखायै वषट् ॥ ओं महः ब्रम्हात्मने कवचाय हुं ॥ १६ ॥ ओं जनः ओं तपः
ओं सत्यं सूर्यात्मने नेत्रत्रयायै वुषट् ॥ प्रचोदयात् सर्वात्मने अस्त्राय फट् ॥ ओं
तत्सवितुर्हृदयाय नमः ॥ १७ ॥ ओं वरेण्यं शिरसे स्वाहा ॥ भर्गोदस्य शिखायै व
षट् ॥ धीमहि कवचाय हुं ॥ धियो यो नः नेत्रत्रयायै वषट् ॥ १८ ॥ प्रचोदयात् अ
स्त्राय फट् ॥ इति दिग्बंधः ॥ अंगन्यास दश स्थानी ॥ त्यांचीं नावें सांगेन कानी
एकचित्तें अवधारा ॥ १९ ॥ पाद जानु कटि स्थानी ॥ नाभि हृदय कंठ भुवनी ॥ ता

३६

त्रुनेत्रस्य शोर्नी ॥ ललाट शिरी दक्ष स्थान ॥ २० ॥ गायत्री मंत्राचा दाहा पदांसी ॥ दश
स्थान अंगन्यासी ॥ तत्सवितुर्वरिण्येसी ॥ भर्गोदेवस्य पंचम स्थान ॥ २१ ॥ धीमहि म्हणि
जे षष्ठ स्थान ॥ धियो सप्तम स्थान जाण ॥ योकाराष्टम अंगन्यास पूर्ण ॥ श्रीगुरु
म्हणती ब्राम्हणांसी ॥ २२ ॥ नकार नव मंत्र स्थान ॥ प्रचोदयात् दाहावें जाण ॥ अं
गन्यास येणे गुण ॥ करा तुम्ही द्विजोत्तमा ॥ २३ ॥ चतुविंशती अक्षरासी ॥ करावें
अंगन्यासासी ॥ पादांगुष्ठ स्पर्शे हर्षी ॥ शिखादारभ्य न्यासावे ॥ २४ ॥ तं अंगुष्ठां
भ्यां नमः ॥ संगुल्फयोर्नमः ॥ विं जंघयोर्नमः ॥ तुं जानुभ्यां नमः ॥ २५ ॥ वं ऊरुभ्यां

नमः॥ रें गुह्यायनमः॥ ण्यं वृषणायनमः॥ यं कटिभ्यां नमः॥ २६॥ भं नाभ्यो नमः॥ गों
उदरायनमः॥ दें स्तनयोर्नमः॥ वं हृदयायनमः॥ २७॥ स्यं कंठायनमः॥ धिं दंते
भ्यो नमः॥ मं तालवेनमः॥ हिं नासिकायै नमः॥ २८॥ धिं नेत्राभ्यां नमः॥ यो भ्रु
वोर्मध्यायनमः॥ योंललाटायनमः॥ नः प्राङ्मुखायनमः॥ २९॥ प्रं दक्षिणमु
खायनमः॥ चों पश्चिममुखायनमः॥ दं उत्तरमुखायनमः॥ यां मूर्ध्ने नमः॥
तूं शिखायै वषट्॥ ३०॥ ऐसे न्यास करोनी॥ पुनः पादांगुष्ठ धरोनी॥ कटीपर्यंत
न्यासोनी॥ ऊर्ध्वे न्यास करावे॥ ३१॥ नकारांत गुह्यस्थान॥ स्फकारा गुल्फ असे स्था

न ॥ विकाराजंघास्थान ॥ ऐकाब्रा म्हणम्हणती गुरू ॥ ३२ ॥ नुकार जानु र कार उरु ॥ वका
र गुह्यपूर्वक स्पर्शा ॥ णिकारा वृषणस्थान बरवें ॥ यकार कटिस्थानमास ॥ ३३ ॥ शि
खाधरोनि पाद पर्यैत ॥ करावेन्यास उतरत ॥ त्यातें सांगेन आदि अंतें ॥ एकचित्तें परि
येसा ॥ ३४ ॥ तं मनः शिखायै विन्मस्य ॥ यां नमः मूर्ध्नि विन्यस्य ॥ दं नमः उत्तरशिखा
यां न्यस्य ॥ चों नमः पश्चिमशिखाया ॥ ३५ ॥ मेंनमः दक्षिणशिखायां ॥ नः नमः भ्राऊ
मुखे ॥ यों नमः ललाटे ॥ यों नमः भ्रुवोर्मध्ये ॥ ३६ ॥ धिं नमः नेत्रत्रये ॥ हिं नमः नासि
कयोः ॥ मं नमः तालौ ॥ धिं नमः दंतेषु ॥ ३७ ॥ स्यं नमः कंठे ॥ वं नमः हृदये ॥ दें नमः स्तनयोः ॥

गौंनमः उदरे ॥ ३८ ॥ भंनमः नाभौ ॥ प्रणवादिनमोंतेन्यासमकरावे ॥ अकारनाभीऊका
रहृदय ॥ मकारमुखे ॥ नकारललाटे ॥ मकारशिरशी हस्तेनमस्कृत्वा ॥ ३९ ॥ अथमु
द्रासंपुट प्रकारी ॥ चतुर्विंशति अवधारी ॥ सांगेनत्यांचाविस्तारपरी ॥ एका ब्राम्ह
णे एकचित्ते ॥ ४० ॥ श्लोक ॥ सुमुखंसंपुटंचैवविततंविस्तृतंतथा ॥ द्विमुखंत्रि
मुखंचैव चतुःपंचमुखंतथा ॥ ४१ ॥ षण्मुखाधोमुखंचैवव्यापकंजलिकंत
था ॥ शकटंयमपाशंच ग्रथितंचोल्मकोल्मुकं ॥ ४२ ॥ प्रलंबंमुष्टिकंचैवम
त्सकूर्मोवाराहकम् ॥ सिंहाक्रांतंमहाक्रांतंमुद्गरेपल्लवेतथा ॥ ४३ ॥ एतामु

द्रान्जानातिगायत्रीनिष्फलाभवेत् ॥ एतामुद्रासुकर्तव्यागायत्रीसुप्रतिष्ठिता
म् ॥ ४४ ॥ अस्यार्थः ॥ सुमुखं १ ॥ संपुटं २ ॥ विततं ३ ॥ विस्तृतं ४ ॥ द्विमुखं ५ ॥
त्रिमुखं ६ ॥ चतुर्मुखं ७ ॥ पंचमुखं ८ ॥ षण्मुखं ९ ॥ अधोमुखं १० ॥ व्यापकां
जलिकं ११ ॥ शकटं १२ ॥ यमपाशं च १३ ॥ ग्रंथितं १४ ॥ चोल्मुकोल्मुकं १५ ॥
प्रलंबं १६ ॥ मुष्टिकं १७ ॥ मत्स्यः १८ ॥ कूर्मः १९ ॥ वराहः २० ॥ सिंहाक्रांतं ॥
२१ ॥ महाक्रांतं ॥ २२ ॥ मुद्गरं ॥ २३ ॥ पल्लवं ॥ २४ ॥ मुद्राविणे गायत्री मंत्र ॥ जपक
रितां सर्वव्यर्थ ॥ याकारणे करावे पात्र ॥ मुद्रापूर्वकि जपकरावा ॥ ४५ ॥ गोप्यक

रावामुद्राजप॥ प्राणायाम करावा निश्चित॥ समस्त पापक्षयार्थ॥ म्हणोनी अष्टोत्तरी
यसंकल्पावे॥ ४६॥ या गायत्री प्रथम पादासी॥ म्हणा ऋग्वेद असे ऋषी॥ भूमितत्वपरि
येसी॥ ब्रम्ह देवतो त्रिष्टुप छंद॥ ४७॥ द्वितीयपाद गायत्रीसी॥ यजुर्वेद असे ऋषी
रुद्र देवता प्राणापाने आनतत्वेसी॥ जगती म्हणा अहर्निशी॥ ४८॥ गायत्री तृतीय
पादासी॥ ऋग्यजुः सामतत्वपरियेसी॥ विष्णु देवता त्रिष्टुप छंदेसी॥ समस्त पाप
क्षयार्थ विनियोग॥ ४९॥ भूमिस्तंभ परियेसी॥ गायत्री छंदासी॥ म्हणावे ब्रम्हप
दासी॥ ब्रम्हा देवत जाणावें॥ ५०॥ गायत्रीचे ध्यान॥ सांगेन तुम्हा विधाने॥ एकचित्ते

करा पठण ॥ श्रीगुरू म्हणती ब्राह्मणासी ॥ ५१ ॥ मुक्ताविद्रुमहेमनिलधवलछायेर्मु
खैस्तीक्षणैर्युक्तामिंदुकलानिबद्धमुकटांतत्वार्थवर्णात्मिकाम् ॥ गायत्रीवर
दाभयांकुशकुशांशुभ्रंकपालंगुणशंखंचक्रमथारविंदयुगुलंहस्तैर्वहंतीभजे
तू ॥ ५२ ॥ ऐसे ध्यान करोनी ॥ जप करावा नासिकाग्रनयनी ॥ अंती षडंग मासो
नी ॥ जप करायूणे परी ॥ ५३ ॥ गायत्रीमंत्राची प्रशंसा ॥ एकचित्तें परियेसा ॥ मंत्र
नाम असे विशेषा ॥ अक्षर दोनी पापहर ॥ ५४ ॥ मकार म्हणिजे आपुले मन ॥ त्र
कार नाम आपला प्राण ॥ मन प्राण एकवटोन ॥ जप करावा एकेचित्तो ॥ ५५ ॥ जप म्ह

४० म्हणिजे अक्षरे दोनी ॥ प्रख्यात असती त्रिभुवनी ॥ जकार जन्म विच्छे दोनी ॥ पकारें ज
न्मं पापहरी ॥ ५६ ॥ चारी वेदां समूळ एक ॥ गायत्री नाम नाशि पातक ॥ याचि कार
णे जप करावा निका ॥ वेदपठणाचें फळ असे ॥ ५७ ॥ ऐसा मंत्र न जपे नर ॥ वृथा जन्म
जेसा भूकर ॥ जप करा हो निर्धार ॥ चिंतिलें फळ पाविजे ॥ ५८ ॥ न करावा उदकीं
बैसोन ॥ त्वरित होय प्रज्ञाहीन ॥ याचि कारणे सांगेन विस्तारोन ॥ अग्नि तीन वि ४०
प्रमुखीं ॥ ५९ ॥ आहवनीय गार्हपत्य ॥ दक्षिणाग्नि असे विख्यात ॥ अग्नि उदकसंप
र्कें त्वरित ॥ तेज त्वजाय अग्नीचें ॥ ६० ॥ या कारणे उदक वर्जोनी ॥ बैसी जे उत्तम

आसनी ॥ हस्तस्पर्शोनाभिस्थानी ॥ जपावा माळा धरोनियां ॥ ६१ ॥ उभेनीज पा
वा प्रातःकाळी ॥ बैसोनि कीजे माध्यान्हकाळी ॥ अथवा उभा ठाकोनी ॥
उभय पक्षी करावा ॥ ६२ ॥ माध्यान्ही हृदयस्थानी ॥ जपावा माळा धरोनी ॥
हस्त मुखे स्पर्शोनी ॥ सायंकाळी जपावा ॥ ६३ ॥ बैसोनि जप सायंकाळी ॥ पाह
वा वृक्षा निर्मळी ॥ जरी वृक्ष न सेजवळी ॥ नासाग्रनयनी जपावा ॥ ६४ ॥ ब्र
ह्मचारी गृहस्थासी ॥ जप नेमिला अष्टोत्तरेसी ॥ वानप्रस्थ संन्यासियासी
सहस्त्रमुख केरावा ॥ ६५ ॥ संधिविग्रह होय जरी ॥ अष्टाविंशति तरी करी ॥

अशक्त होय जरी ॥ आठ वेळ जपावा ॥ ६६ ॥ उत्तम पक्ष मानसीं ॥ मध्यम गोप्येंस
मुखेंसी ॥ अक्षरें न कटवाक्येंसी ॥ कनिष्ठ प्रकार परियेसा ॥ ६७ ॥ त्रिपदा असे गा
यत्री ॥ मिळोनि न म्हणावी परियेसी ॥ म्हणतां होय महादोषी ॥ महानरक अवधा
रा ॥ ६८ ॥ गायत्री मंत्र उच्चार ॥ ओंतत् ० पृथक् करोनि त्रिपादासीं ॥ जपावा मंत्र
अतिहर्षी ॥ ब्रम्हहत्यादि पापे नासी ॥ अनंत पुण्य लाधिजे ॥ ६९ ॥ अंगुष्ठ जपें
एक पुण्य ॥ पर्वांगुलीनें दशगुण ॥ शंखमाणिनें होय शतगुण ॥ प्रवाळमाळा
सेहस्र फळ ॥ ७० ॥ स्फटिकमणी दाहासहस्र ॥ मौक्तिकें पुण्य लक्षाधिक ॥ प

द्राक्षीं निर्गुण्य जप ॥ दशलक्षपुण्य असे ॥ ७१ ॥ कोटिगुणे सुवर्णमाळा ॥ कुश रुद्राक्ष
अनंत फळा ॥ जप करावा नित्यकाळ ॥ गोप्यमाळा धरोनियां ॥ ७२ ॥ गोप्य माळा कर
कमळीं ॥ जप करा निजनिश्चळी ॥ सोख्य पावे अनंत फळी ॥ श्रीगुरु म्हणती ब्रा
ह्मणातें ॥ ७३ ॥ जप करितां नुलंघिजे मेरु ॥ उलंघितां पापें बोलिले अपारु ॥
प्राणायाम केलिया त्रिवार ॥ मेरु लंघन पाप जाय ॥ ७४ ॥ गायत्री जपती नरदि
वस ॥ नत्यहि करावा एकादश ॥ सर्वपातके होती नाश ॥ त्रिरात्रीचें पाप जाय ॥ ७५ ॥
अष्टोत्तरशत जप करितां ॥ अघोर पातक जाय त्वरिता ॥ करोनि सहस्त्र जप एकाग्र

गु० च०

४२

ता॥ उपपातकें नासती ॥ ७६ ॥ महांपातकादि दोषासी ॥ कोटि जप करावा परि ये
सी ॥ जें जें कार्य इछिसी ॥ त्वरित होय अवधारा ॥ ७७ ॥ जप करावा मन दृढें ॥ न
पाहावें मागें पुढें ॥ शूद्रादिक यातीं कडे ॥ संभाषण न करावें ॥ ७८ ॥ द्रव्य घेवोनि
एकापासीं ॥ जपतां होय अनंत दोषी ॥ चांडाळ योनींत भरवसी ॥ जन्म पावे परि
येसा ॥ ७९ ॥ कंडूयनूं न ये देह आपला ॥ नेणतां जरी इतुके घडेलें ॥ श्रोत्राच
मन करावहिलें ॥ दोष नाहीं अवधारा ॥ ८० ॥ ब्राम्हणाचे दक्षिण कानीं ॥ दश
देवता एका निर्गुणी ॥ स्पर्श करितां न लक्षणी ॥ पापें जाती परियेसा ॥ ८१ ॥ दे

अ०
३६

४२

ष्टी पडताचांडाळासी ॥ द्विराचमनें शुद्ध होसी ॥ संभाषण झालिया पतितासी ॥ आ
चमन स्नान करावें ॥ ८२ ॥ जपतां निद्रा येई जरी ॥ अधोवायू जाभयी आलिया
वरी ॥ क्रोधरूपें जपतां जरी ॥ पापरूप अवधारा ॥ ८३ ॥ मौन्य करावे हें उत्तम
अगत्ये बोलिजे संधिविषम ॥ तद्विष्णो मंत्र जपतां कूर्म ॥ पापे जाती सेकळि
क ॥ ८४ ॥ नेणतां घडे इतुकें जरी ॥ आचमन करावे श्रोत्री ॥ अग्निसूर्ये धेनु द
र्शन करी ॥ विष्णुमंत्र जपावा ॥ ८५ ॥ ऐसा जप करावा विधीने ॥ मनकामना होय पू
र्ण ॥ ऐकती समस्त ऋषिजन ॥ म्हणोनि सांगे पराशर ॥ ८६ ॥ गायत्री जपावी ऐ

सी ॥ प्रातःकाळी मित्रस्य ऋषी ॥ उदित्य मंत्र माध्यान्हेसी ॥ इ मंमेवह्मण सायंकाळी
८७ ॥ शाखापरत्वे मंत्र असती ॥ ह्मणांवे विधी जैसे असती ॥ गोत्र प्रवर ह्मणा भ
क्ती ॥ स्वइछाचाराप्रमाणे ॥ ८८ ॥ चारी दिशा नमोनी ॥ प्रदक्षिणा करावी सेगुणी
गोत्र प्रवर उच्चारोनी ॥ नमस्कार करावे परियेसा ॥ ८९ ॥ ऐसी संध्या करोनी ॥ म
ग करावे औपासन ॥ सांगेन त्याचें विधान ॥ श्रीगुरू ह्मणती ब्राह्मणासी ॥ ९०
सायंप्रातर्वेळा दोन्हीं ॥ औपास करावे सगुणी ॥ मिळोनि न करावे द्विजजनी
सर्वानि पृथकू काळ हेचि जाणा ॥ ९१ ॥ न करावे वेळणी अकंद्यात ॥ भूमीवरी

करा नित्य ॥ स्थंडिली करावे विहित ॥ अथवा उदकें सारवावें ॥ १२ ॥ कुंड स्थापोनि अग्नीसी क
रावें नित्य उपासनेसी ॥ वारा घालूं नये त्यासी ॥ हातें पर्णी आणि स्रुपें ॥ १३ ॥ व्याधिष्ठ होय प
र्णवातें ॥ स्रुपें दरिद्र धनक्षय ॥ मुखें फुंकिलिया आयुष्य जाय ॥ हस्त मुकी होय मृत्यु ॥ १४
फुंकणी अथवा विझण्यासी ॥ वायू घालावा अग्नीसी ॥ काष्ठें समृद्धी परियेसी ॥ ज्वलि
त असावा अग्नि देखा ॥ १५ ॥ ज्वाळा निघती जये स्थानी ॥ आहुती घालावी तया वदनी ॥
समिधा आणाव्या ब्राह्मणी ॥ शूद्रहस्तें घेऊं नये ॥ १६ ॥ समिधा पुष्पें दूर्वादि खी ॥ आणू
नये शूद्रादिकी ॥ होमद्रव्यें होती विशेषी ॥ सांगेन नावें परियेसा ॥ १७ ॥ साळी सावे नीवार ॥ तांदु

लअसतीमनोहर॥गोधूमजवनिर्धार॥यावनाकमुरव्यअसे॥९८॥साठीदाणेंमिति
प्रमाण॥आहुतीमुरव्यकारण॥अधिकनविजेअथवान्यून॥घृतसंपर्कपैकीजे॥९९॥
घृतनसेलसमयासी॥तीळपवित्रहोमासी॥तिळांचेतेलपरियेसी॥तेंहीपवित्रअसेदे
रवा॥५००॥ओपासनाकेलियावरी॥ब्रम्हयज्ञतर्पणाचियेपरी॥सांगेनविधीअव
धारी॥श्रीगुरुम्हणतीब्राम्हणासी॥१॥मुरव्यसकळमाध्यान्हीं॥ब्रम्हयज्ञकरावाब्रा
म्हणी॥उपासनादिकर्मकरोनी॥मगकरावाब्रम्हयज्ञ॥२॥उदकसंन्निधमुरव्यस्था
नी॥करावेंतर्पणब्रम्हयज्ञी॥प्राणायामतीनकरोनी॥विद्युदसीमंत्रजपावा॥३॥दू

र्वा घेवोनि दक्षिणकरीं ॥ पूर्वमुख अथवा उत्तरीं ॥ बसावें वामपादावरी ॥ दक्षिण पाद
ठेवोनी ॥ ४ ॥ उभयहस्त संपुटेसी ॥ ठेवावे दक्षिणजानुवांसी ॥ म्हणावे तीन प्रणवांसी ॥
मग म्हणावें ऋचाक्षर ॥ ५ ॥ भूर्भुवः स्वः म्हणोनी ॥ त्रिपदा गायत्री म्हणोनी ॥ तत्स
वितुर्वरेण्यं म्हणोनी ॥ मग जपाची दशवेळें ॥ ६ ॥ स्वाध्याय दिवसासी ॥ म्हणावा वे
द यथाशक्तीसी ॥ अनध्या होय ज्यादिवसीं ॥ एक ऋचा म्हणा पन्नास ॥ ७ ॥ तें हीन
येये स्वाध्यासी ॥ मंत्र म्हणावा विशेषी ॥ नमो ब्रम्हणे मंत्रासी ॥ तीन वेळा जपावा ॥ ८
वृष्टिरसि म्हणोनि मंत्रासी ॥ जपूनि स्पर्श किउदकासी ॥ तर्पण करावे पतियेसी ॥ ऐका ब्रा

म्हण एकचित्तें ॥ ९ ॥ ब्रम्हयज्ञ करावयासी ॥ द्रव्यदर्भ परियेसी ॥ वसुरुद्र आदित्यांसी ॥ तृ
प्त समस्त देवपितर ॥ १० ॥ ऐखादे दिवसी नु घडे जरीं ॥ अथवा होय समय रात्री ॥ जपक
रावा गायत्री ॥ वेदपठण फळ असे ॥ ११ ॥ देवतर्पण कुशाग्रेसी ॥ मध्यस्थानानें तृऋ
षी ॥ मुळानें पितृवर्गासी ॥ तर्पण करावें परियेसी ॥ १२ ॥ न करावें तर्पण पात्रांत ॥ न घ्यावें
आपण उदकांत ॥ भूमीवरी घरीं नित्य ॥ निषिद्ध असे करूनये ॥ १३ ॥ दर्भ टेउनी भू
मीवरी ॥ तर्पण करावें अवधारी ॥ विधियुक्त भक्तिपुरस्सरी ॥ श्रीगुरु म्हणती ब्राम्ह
णासी ॥ १४ ॥ तीळ धरूनि आपल्या करी ॥ तर्पण करावें अवधारी ॥ टेऊनये शिळेवरी

त

र्पण करावें अवधातीं ॥ ढेकुन ये शिळेवरी ॥ भूमि काष्ठ पात्री देखा ॥ १५ ॥ रोमकूपादि
स्थानी देखा ॥ तीळ देवितां पावती दुःखा ॥ तीळ होती कृमी ऐका ॥ निषिद्ध बोलिजे
स्थानें पांच ॥ १६ ॥ घरीं तर्पण करावयासी ॥ तीळ अग्राह्य परियेसी ॥ करावे आपण
उदकासी ॥ ऐका समस्त ऋषिजन ॥ १७ ॥ श्वेत तीळ देवासी ॥ धूम्रवर्ण ऋषिजनां
सी ॥ कृष्णवर्ण पितरांसी ॥ तीळ तर्पण करावें ॥ १८ ॥ यज्ञोपवीती सव्य देवासी ॥
उंपवीती करावी ऋषीसी ॥ अपसव्य पितरांसी ॥ तर्पण करावें येणेतिती ॥ १९ ॥ देवां
सीं अंजुळी एक ॥ प्रत्येक ऋषीसी अंजुळी द्वय ॥ पितरांसी अंजुळी त्रिक तर्पण ऐसे क

पु० च०

अ०

३६

४६ रावें ॥ २० ॥ स्त्रियांसी अंजुळी एक देखा ॥ अतिरिक्त माता बंधूसी ऐका ॥ सापत्नी आवा
ये पत्नी नामिका ॥ द्वयांजुळी करावे ॥ २१ ॥ देव ब्रह्म ऋषेश्वरांसी ॥ अक्षता मुख्य तर्पणा
सी ॥ कृष्णा तीळ तर्पण पितरांसी ॥ अनंत पुण्य परियेसा ॥ २२ ॥ आदित्य शुक्र वारेंसी
प्रतिपदा मघा नक्षत्रासी ॥ षष्ठी नवमी एकादशीसी ॥ तीळ तर्पण करूं नये ॥ २३ ॥ अ
थवा विवाह उपनयनासी ॥ जन्मनक्षत्र जन्मदिवसी ॥ आपल्या घरी शुभदिवसीं ॥ ४६
तीळ तर्पण करू नये ॥ २४ ॥ जरीं करावे तर्पण ॥ उदके मुख्य आपण ॥ मुद्रिका हस्ती
असे स्वर्ण ॥ दर्भपवित्रे करावें ॥ २५ ॥ पायन धुतां मंगळस्नान ॥ तिळेवीण करितां

तर्पण ॥ श्राद्ध करी दक्षिणेविण ॥ निष्फळ असे अवधारीं ॥ २६ ॥ निषिद्ध बोलिले ज्या दि
वसी ॥ तर्पण न करावे परियेसी ॥ दीपवाळीची चतुर्दसी ॥ करावे तर्पण परियेसा ॥ २७
अंगारक कृष्ण चतुर्दशी ॥ करावें तर्पण विशेषी ॥ यमाचे नामें संतोषी ॥ यज्ञोपवी
त सव्यानें ॥ २८ ॥ एकैक तीळ घेवोनी ॥ त्रिवार अंजुळी देवोनी ॥ यमाचे नाम उ
च्चारोनी ॥ तर्पण करा भक्तीने ॥ २९ ॥ यमाची नावे त्रयोदश ॥ सांगेन ऐका विस्ता
रास ॥ यम धर्मराजा नामे परियेस ॥ मृत्यु अंतक चौथा जाणा ॥ ३० ॥ वैवस्वत काळ
देखा ॥ सर्वभूतक्षय ऐका ॥ आठवा औदुंबर नासिका ॥ नीलय परमेष्टी दाहा जा

४७

णा ॥ ३१ ॥ वृकोदर चित्ररेखा ॥ चित्रगुप्त त्रयोदशिका ॥ प्रत्येक नामें म्हणोनि ति
का ॥ नदीत द्यावे परियेसा ॥ ३२ ॥ समस्त पातके नासती ॥ रोग राई न पीडिती ॥ अ
पमृत्यु कधी न येती ॥ ग्रह पीडा न बाधे ॥ ३३ ॥ शुक्ल पक्षी माघ मासी ॥ तर्पण करा
वे अष्टमीसी ॥ भीष्म नामे परियेसी ॥ वर्षपातके परिहरती ॥ ३४ ॥ ऐसे तर्पण करोनी
सूर्यनामें अर्घ्यो तिन्ही ॥ द्यावी समस्त द्विजजनी ॥ म्हणे नृसिंहसरस्वती ॥ ३५ ॥
सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥ कृपामूर्ती स्वामी विधिवर्मासी ॥ सांगता झाला ब्रा
म्हणासी ॥ येणे परी विहिताचार ॥ ३६ ॥ म्हणे सरस्वती गंगाधर ॥ ऐसा ब्राम्हणा

४७

चा आचार ॥ वर्ततां होय मनोहर ॥ सर्वाभीष्टे साधतील ॥ ३७ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रें
मृत ॥ नामधारकशिष्यसंवाद ॥ वेदोपनिषद्मथितार्थ ॥ आचारनिरोपणो
ऽध्याय हा ॥ ३८ ॥ इति श्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्यनें ॥ सिद्धनामधारक
संवादे कर्ममार्ग आचारनिरूपणं नाम षटत्रिंशातितमोऽध्यायः ॥ ३६ ॥
श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ श्रीकृष्णाचेरणारविंद ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥
॥ ओव्यासंख्या ॥ ५३८ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ नामधारक विनवी शिष्यासी ॥ पुढें कथा वर्तली कैसी ॥ श्रीगु
रू सांगती विस्तारेंसी ॥ काय निरोपिलें यानंतर ॥ १ ॥ ऐकें नामधारका सगुणा ॥ जा
णे सर्व आचार खुणा ॥ श्रीगुरु अवतार नारायणा ॥ सांगतसे रूपेसी ॥ २ ॥ त्रैमूर्ति
चा अवतारास ॥ आचार सांगतां काय प्रयास ॥ ज्ञान देऊनी पतितास ॥ वेद म्हण
विलें कवणेपरी ॥ ३ ॥ ऐसा गुरुमूर्ती दातारु ॥ भक्तजन कल्पतरू ॥ सांगते ज्ञाले
आचारु ॥ कृपा करोनि विप्रासी ॥ ४ ॥ श्रीगुरु म्हणती ब्राम्हणासी ॥ गृहरक्ष
णार्थ कारणासी ॥ अग्निमंथन काष्ठासी ॥ संपादावें कृष्णाजिनें ॥ ५ ॥ श्रीखंड

१ दिनामें घ्यतें ॥ तीळकृष्णांजिनछागवस्त्रें ॥ इतुकी असावी पवित्रे ॥ दुरितें बाधा
करूं न शकती ॥ ६ ॥ शुक्लपक्षीमारसांसी ॥ असावें घरी परियेसी ॥ समस्तपापवि
नासी ॥ धेनु असावी आपले घरी ॥ ७ ॥ देवपूजेचे विधान ॥ सांगेन ऐका एकम
न ॥ गृहाबरवे संमार्जन ॥ देवगृह असावें ॥ ८ ॥ हिरण्यरौप्यताम्रेसी ॥ अथवा
मृत्तिकापात्रेसी ॥ संमार्जन करावें विधीसी ॥ निषिद्ध पात्रें सांगेन ॥ ९ ॥ कां
स्यपात्रीं कन्यकाहस्ती ॥ नोवरी अथवा शूद्रजाती ॥ न करावें वस्त्र धरूनि १
हाती ॥ दक्षिणहस्तीं सारवावें ॥ १० ॥ प्रारंभ केरावा नेऋत्यकोनी ॥ रात्रीं न क

रावें उदक घेऊनी ॥ अगत्य घडे करणे जनी ॥ भस्मे करोनि सारवावें ॥ ११ ॥ रंग
माळिका घालोनी ॥ निर्मळ असावे देवताभुवनी ॥ मग बैसोनि सिंहास
नी ॥ देवपूजा करावी ॥ १२ ॥ जैसी संध्या ब्राम्हणासी ॥ देवपूजा करावी तैसी ॥
त्रिकाळ करावे अर्चनासी ॥ एकचित्तें मनोभावें ॥ १३ ॥ त्रिकाळ न घडे ज्यासी
प्रातःकाळी करावी हर्षी ॥ ते हि न साधे परियेसी ॥ मध्यान्हकाळी करावे ॥ १४ ॥
सायंकाळ मंत्रेसी ॥ पुष्पें वाहोनि भक्तीसी ॥ ऐसं न साधे जयासी ॥ भोजन
काळी करावें ॥ १५ ॥ देवपूजा न करी नर ॥ पावे त्वरित यमपुर ॥ नरकभोगी नि

२ रंतर ॥ ऐका ब्राह्मण एकचित्ते ॥ १६ ॥ विप्रकुळीं जन्म जयासी ॥ पूजा न करितां जेवी
हर्षी ॥ तोचि होय यमग्रासी ॥ वैश्वदेव न करीनर ॥ १७ ॥ देवपूजा करावयासी ॥ सा
हा प्रकार परियेसी ॥ उदकीं नारायण विशेषी ॥ पूजितां लक्षी जगन्नाथ ॥ १८ ॥ दु
सरा प्रकार सांगेन ऐका ॥ अग्निदेवता पूजा अधिका ॥ मानें पूजा अतिविशेषा स
क ऐचितें परियेसा ॥ १९ ॥ सूर्यपूजा करितां जाण ॥ संतुष्ट होय नारायण ॥ समा
मपक्षे स्थंडिलें जाण ॥ प्रतिमा पूजा स्वल्पबुद्धी ॥ २० ॥ ज्ञोता असेल बुद्धिमंत २
यज्ञ पूजा करावी त्वरित ॥ स्वर्गापवर्गद पूजा घेत ॥ यज्ञपुरुष पूजा मुख्य जाण ॥

॥२१॥ अथवा पूजावे धेनूसी ॥ ब्राम्हण पूजा विशेषी ॥ गुरु पूजा मनोभावेसी ॥ प्रत्य
क्षतु हे गुरु मूर्ती ॥ २२॥ गुरु त्रैमूर्ति म्हणोनी ॥ बोलती समस्त वचनी ॥ सकळाभी
ष्टे तया पासुनी ॥ पाविजे चारी पुरुषार्थ ॥ २३॥ कळि प्रवेश होतां नर ॥ न करिती
अंतःकरण स्थीर ॥ उत्पती केली शारंगधर ॥ समस्त लोक उद्धरावया ॥ २४॥ शा
ळिग्राम चक्रांकितासी ॥ प्रकाश केला हृषीकेशी ॥ तीर्थ घेतां परियेसी ॥ समस्त
पापे नासती ॥ २५॥ आज्ञा घेउनी श्रीगुरुची ॥ पूजा करावी प्रतिमेची ॥ वेदोक्त
मंत्रें करोनि वाची ॥ विधिपूर्वक पूजावें ॥ २६॥ स्त्रीजनादि शूद्रासी ॥ न म्हणावे मं

३

त्रेसी ॥ आगमोक्त मार्गेसी ॥ गुरुनिरोपें करावें ॥ २७ ॥ श्रीगुरूच्या निरोपाने ॥ पूजी
जे काष्टपाषाणे ॥ तेचि होवो निदेव जाणे ॥ होती प्रसन्न परियेसा ॥ २८ ॥ सुची आस
नी बैसोनी ॥ करावे प्राणायाम तिन्ही ॥ येभ्यो माता म्हणोनी ॥ चेतवा परमात्मा ॥ २९ ॥
प्रणवमंत्रोनि द्वादशा ॥ उदक प्रोक्षावें आपुल्या शिरसा ॥ संकल्प करोनि अंगमा
स ॥ कलशपूजा करावी ॥ ३० ॥ देवाच्या दक्षिणभागेसी ॥ कलश ठेवावा परियेसी
पूजा करोनि भक्तीसी ॥ शंखपूजा करावी ॥ ३१ ॥ निर्माल्य काटनि विनयेसी ॥ टा
कावे तेथूनि नैर्मल्येसी ॥ धौतवस्त्र हातराहर्षी ॥ दीप प्रज्वलित करावा ॥ ३२ ॥

३

धरावें मनी श्रीगुरूसी ॥ मनसा वाचा कायेसी ॥ अर्चन करावें पीठासी ॥ विधिपू
र्वक अवधारा ॥ ३३ ॥ ध्यारी द्वारे पुजोनी ॥ दिशा पूजा ध्या अर्चोनी ॥ शांताकारे
करा ध्याऊनी ॥ मग आवाहना वेमंत्रोक्त ॥ ३४ ॥ सहस्रशीर्षा आवाहनी ॥ पुरु
ष एवेद आसन मनी ॥ एतावानस्य म्हणोनी ॥ पाद्य द्यावें अवधारा ॥ ३५ ॥ मं
त्र म्हणोनि त्रिपादूर्ध्व स्या ॥ अर्घ्य द्यावें परियेसा ॥ तस्माद्विराळ म्हणा ऐसा ॥
देवासी आचमनु सिमपावि ॥ ३६ ॥ यत्पुरुषेण इति मंत्रेसी ॥ स्नपन करावे देवासी
पंचामृतासी दुग्धेसी ॥ स्नपन पूजा करावी ॥ ३७ ॥ पुरुषसूक्तादि रुद्रेंसी ॥ श्रु

४ ति मार्गे करोनि न्यासासी ॥ स्नपन करावें परियेसी ॥ एकचित्तें अवधारा ॥ ३८ ॥ स्नपन
करूनि देवासी ॥ बैसवावे शुभ आसनेसी ॥ तं यज्ञेति मंत्रेसी ॥ वस्त्रें द्यावीं परियेसा ॥ ३९
तस्माद्यज्ञेति मंत्रेसी ॥ यज्ञोपवीत्र द्यावे देवासी ॥ येनेच्चि मंत्रे गंधाक्षतेसी ॥ वाहा
वे मंत्रे भक्तीने ॥ ४० ॥ तस्मादश्वा अजायंत ॥ ऐसा तुम्ही मंत्र म्हणता ॥ पुष्पें वाहावी
एकचित्त ॥ मनःपूर्वक देवासी ॥ ४१ ॥ पुष्पे वहाव याचें विधान ॥ सांगेन ऐको क्र ४
पीजन ॥ आपण म्रेतिली कुसुमें सगुण ॥ उत्तम पक्ष परियेसी ॥ ४२ ॥ पुष्पें असती
अरण्यांत ॥ तीं मध्यमः प्रःकार बोलिजेत ॥ क्रय करोनि घेतां विकत ॥ अधम पुष्पे

जाणिजे ॥ ४३ ॥ उत्तम मन मिळतां घ्यावी विकृत ॥ उत्तम पक्षपुष्प श्वेत ॥ रक्त मध्यम अ
धम पीत ॥ कृष्ण चित्र अधमाधम ॥ ४४ ॥ वर्जावे शिळे पुष्प देख ॥ सछिद्र अथवा
कृमिभक्षित ॥ भूमीवरी पडी आपोआप ॥ पुष्प त्यजावें देवासी ॥ ४५ ॥ शिळें न व्हे सछि
द्र जाणा ॥ बिल्वपत्रें तुळसी आपण ॥ सहस्रपत्रें कमळें जाण ॥ सदा ग्राह्य देवासी
४६ ॥ शतपत्रे बकुल चंपकासी ॥ पाठलें कमळें पुनागेसी ॥ गह्लिकार्जुन करविरा
सी ॥ कल्हारपुष्पें अर्पावीं ॥ ४७ ॥ विष्णुपूजा करावयासी ॥ वर्जावीं पुष्पें तुम्ही
ऐसी ॥ धत्तूर अर्क कंचन विह्वारेसी ॥ रक्त करवीरें त्यजावीं ॥ ४८ ॥ गिरिकर्णी कानि

५

गंडिंसी ॥ सेवगा कपित्थ करंजेसी ॥ आमर पत्र कूष्मांड हर्षी ॥ पुष्पें विष्णूसी वर्ज्यावीं
॥ ४९ ॥ हीं वाहिलिया होय दोषी ॥ सांगेन ऐका समस्त ऋषी ॥ पूजा करितां विष्णूसी ॥ य
जावी याचि कारणें ॥ ५० ॥ अर्कपुष्प वाहिलेसी ॥ विनाश होय आपणासी ॥ धत्तूर पु
ष्पें पुण्य नासी ॥ कोविदारे दरिद्रता ॥ ५१ ॥ श्रीकर्णिका पुष्पें वाहत ॥ कुळक्षय होय
त्वरित ॥ कंदकारी पुष्पें वाहात ॥ शोक होय परियेसा ॥ ५२ ॥ कुंद जे पुष्पें होय दुःख
शालमृली पुष्पें होय रोग ॥ त्याचि कारणें विवेकें ॥ पुष्पें वाहाती विष्णूसी ॥ ५३ ॥ वर्ज्या
पुष्पें ईश्वरासी ॥ सांगेन नावें परियेसी ॥ कपित्थ केतकी शशांकेसी ॥ शामपुष्प वर्जावें

५

५४ ॥ कृष्णपिंगळकरंजदेखा ॥ बकुळदाडिंबकेतका ॥ धातकीनिंबादिपंचका ॥ मा
धवीपुष्पें वर्जावीं ॥ ५५ ॥ चूतकुंदयुथिकजाती ॥ रक्तपुष्पें वर्जानिगुती ॥ ईश्वरार्चने
दोष घडती ॥ श्वेतपुष्पें निर्दोष ॥ ५६ ॥ पूजा करितां गणेशाची ॥ वर्ज करा तुम्ही तुळ
सी ॥ नित्य पूजा करा दूर्वेसी ॥ दूर्वा वर्ज्य शक्तिदेवीतें ॥ ५७ ॥ येणे विधी पुष्पें वाहातां ॥
काम्य होईल तुम्हां त्वरितां ॥ चतुर्विधपुरुषार्था ॥ लाधाल तुम्ही अवधारा ॥ ५८
यत्पुरुषेति मंत्रेसी ॥ स्रगंधधुपावा पतियेसी ॥ मंत्र म्हणावा ब्राम्हणेसी ॥ एकाति
क्य करावी ॥ ५९ ॥ चंद्रमामेति मंत्रेसी ॥ नैवेद्य अर्पावा देवासी ॥ तांबूल अर्पितां म्ह

गु॰ च॰

अ॰ ३७

६ ण्या मंत्रासी ॥ नाभ्या आसीदेति ऐसा ॥ ६० ॥ सुवर्णपुष्पेंनीरांजन ॥ सप्तास्येति मंत्रें करूनं
पुष्पांजली घेवोन ॥ देवाह्यज्ञेति मंत्रें अर्पावी ॥ ६१ ॥ धाता पुरस्तात् मंत्रेसी ॥ नम
स्कार करावा देवासी ॥ ओतिसंन्निध एए देवासी ॥ गर्भगृही करूनये ॥ ६२ ॥ नमस्का
राचें विधान ॥ सांगेन एका विद्वज्जना ॥ सव्यदेवप्रदक्षिण ॥ केलुनि नमन करावें ॥ ६३ ॥
आपला गुरू माता पिता ॥ सन्मुख जावें बाहेरुनी येतां ॥ अथवा उत्तम द्विज देखतां ॥
सन्मुख जावोनि वंदावें ॥ ६४ ॥ सभा असले द्विजांची ॥ नमस्कार करा तुम्ही एक वि ६
त्तेची ॥ देवार्चना तेसेची ॥ नमस्कार पावे समस्ता ॥ ६५ ॥ माता पिता श्रीगुरूरूपी ॥

नमस्काराचीरिती ऐसी ॥ उभयहस्तें कर्णस्पर्शी ॥ एकभावें वंदावें ॥ ६६ ॥ सव्यपादावरी
देखा ॥ सव्यहस्तस्पर्शोनि निका ॥ वामहस्तीं वामपादुका ॥ धरूनि नमन करावें ॥ ६७ ॥
गुरुस्थानाचें आनावें ॥ सांगेन ऐका एकभावें ॥ विचारोनियां बरवें ॥ नमस्कारावे
येणें विधी ॥ ६८ ॥ मातामह गुरू मातापिता ॥ भयहर्ता अन्नदाता ॥ व्रतबंधके
ला पुरोहिता ॥ सहपत्नी ते गुरुस्थान ॥ ६९ ॥ ज्येष्ठभ्राता अथवा चुलता ॥ साप
त्न असेले ज्यासी माता ॥ वयभाधिक इष्टमित्रा ॥ नमस्कारावे परियेसी ॥ ७० ॥ नि
षिद्ध स्थानें नमावयासी ॥ सांगेन निषेध परियेसी ॥ उणें असेल वय ज्यासी नमून ये

७

विद्वज्जनी ॥ ७१ ॥ अग्निसमिधापुष्पेंकुशा ॥ धरिलेंअसेलअक्षताकाशा ॥ स्वहस्ती
परहस्तीअसतांदोषा ॥ अशस्त्रहोइजेनमस्कारितां ॥ ७२ ॥ जपअथवाहोमकरि
तां ॥ दूरदेखिलाद्विजयेतां ॥ स्नानकरितांजवळीअसतां ॥ नमनकरितांदोषघडे
॥ ७३ ॥ एखादाविप्रअसतांधांवत ॥ नेणतांअथवाधनगर्वित ॥ क्रोधवंतकिंवाम
गळस्नानकरित ॥ नमस्कारकरूनये ॥ ७४ ॥ एकहस्तेंब्राह्मणासी ॥ नमूनयेप
रियेसी ॥ कृतकियामूर्खजनासी ॥ करूनयेनमस्कार ॥ ७५ ॥ गीतेवाद्यादिनृत्येसी
संतुष्टकरावेदेवासी ॥ प्रार्थनाकरावीभक्तीसी ॥ मगअर्चावेसनकादिक ॥ ७६ ॥

७

पूजा अर्पूनि देवासी ॥ हस्त ठेऊनी पीठेसी ॥ उत्तर पूजा करावी हर्षीं ॥ मग करावे उद्वा
सन ॥ ७७ ॥ ऐसे परी देवपूजा ॥ करावी भक्तीने एक द्विजा ॥ संस्कृत अन्न व्हावया
काजा ॥ वैश्वदेव करावा ॥ ७८ ॥ अग्नि अळंकार करूनी ॥ मग आहुती द्या आहवनी
घृत संमिश्रित करूनी ॥ पंचभाग करावे ॥ ७९ ॥ एक भागाच्यासी हा आहुती ॥ दु
सरा भाग बळिहरणें ख्याती ॥ अग्निदान तिसरा करिती ॥ चवथा भाग पितृयज्ञ ॥ ८०
मनुष्ययज्ञ पांचवासी ॥ वैश्वदेव करावा मंत्रेसी ॥ अन्न नाहीं ज्या दिवसी ॥ तंडुळानी
करावा ॥ ८१ ॥ वैश्वदेव समयासी ॥ अतिथी आलिया घरासी ॥ चोर चांडाळ हे वेह

८ र्षी॥ पूजा करावी मनोभावें॥ ८२॥ यम सांगे दूतांसी॥ वैश्वदेव करितां नरासी॥ जा
ऊन कां तयापासी॥ विष्णु आज्ञा असी असे॥ ८३॥ माता पिता घातकी यासी॥ शु
नीश्वपच परियेसी॥ अतिथी आलिया समयासी॥ अन्न द्यावे परियेसा॥ ८४॥
न विचारावे गोत्र कुळ॥ अन्न घालावें तात्काळ॥ विन्मुख व्ह्यालिया वर्षे सोळा
पितर न येती घरासी॥ ८५॥ प्रवासी असेल आपण जरी॥ औषधी घृत दधि ८
क्षीरी॥ कंदमुळे फळें तरी॥ देवयज्ञ करावा॥ ८६॥ अन्नदानाविणे ग्रहण॥ क
रूं नये साधुजन॥ पंचमहायज्ञ न करी ब्राम्हण॥ चांद्रायण आचरावें॥ ८७॥

न होतां वैश्वदेव आपल्या घरीं ॥ भिक्षेसी आला नर जरी ॥ भिक्षा घालितां पाप
दुरी ॥ वैश्वदेव फळ असे ॥ ८८ ॥ बळिहरण घालोनि काढी आपणा ॥ त्याणे आ
चरावें चांद्रायण ॥ आपण काढितां दोष जाण ॥ आणिका करवी काढावे ॥ ८९ ॥ ब
ळिहरण न काढितां जेवी जरी ॥ साहा प्राणायाम त्वरित करी । तेणे होय पापदुरी
श्रीगुरू म्हणती ब्राम्हणासी ॥ ९० ॥ ग्रहपूजा करूनी देखा ॥ गोग्रास घ्यावा वि
शेषा ॥ नित्यश्राद्ध करणे एका करूनि अन्न समर्पावें । ९१ ॥ स्वधाकार पिंडदा
न करू नये अग्नौकरण ॥ ब्रम्हचारियासी तांबूलदान ॥ दक्षिणा वर्ज पतियेसा

१२॥ वैश्वदेव झालियावरी ॥ उभाराहोनि आपल्या द्वारीं ॥ अतिथी मार्ग पाहावा निर्धा
री ॥ आलिया पूजन करावें ॥ १३ ॥ श्रमोनि आलिया अतिथीसी ॥ पूजा करावी भक्ती
सी ॥ अथवा अस्तमान समयासी ॥ आलिया पूजन करावे ॥ १४ ॥ वर्णानां ब्राम्हणो गु
रु ॥ ऐसें बोलती वेदशास्त्र ॥ अतिथी जाणा सर्वगुरु ॥ वैश्वदेव समयासी ॥ १५ ॥ वैश्वदे
व समयी अतिथीसी ॥ पूजा करितो परियेसी ॥ ती पावे देवासी ॥ तुष्टे ब्रम्हा इंद्र वन्ही
१६ ॥ वायुगण अर्यमा देव ॥ तृप्ति पावे सदाशिव ॥ पूजा करावी एकभावे ॥ सर्व देव
तां संतुष्ट ॥ १७ ॥ अतिथी पाद प्रक्षालिती ॥ पितर सकळ तृप्त होती ॥ अन्नदाने ब्र

म्हत्त्ही ॥ विष्णु महेश्वरा अवधारा ॥ ९८ ॥ यतीश्वरादि ब्रम्हचारी ॥ जे समयीं येती आपु
ल्या घरीं ॥ अन्न द्यावे निर्धारी ॥ महापुण्य असे देखा ॥ ९९ ॥ ग्रास मात्र दिधला एक ॥
मेरु समान पुण्य अधिक ॥ वरवें द्यावें त्यासी उदक ॥ समुद्रासमान दान असे ॥ १०० ॥
अतिथी आलिया ल्लिया घरासी ॥ जेवीं आपण त्यजोनि त्यासी ॥ श्वानयोनी पावे ह
वीं ॥ गर्धभ होवोनि पुढे उपजे ॥ १ ॥ ऐसें अतिथी पूजोनी ॥ मग करावें भोजन आपे
ण ॥ सर्वथा न करावें अन्न भिन्ना ॥ प्रपंच करितां दोष असे ॥ २ ॥ सायं प्रातर्गृहस्था
सी ॥ भोजन करणे संतोषी ॥ प्रक्षालन करोनि पादासी ॥ ओलेपाई असावें ॥ ३ ॥

१० ओली असावी पांच स्थाने ॥ हस्त पाद उभय जाणे ॥ मुख ओलें पंचम स्थान ॥
शतायुषी पुरुष होय ॥ ४ ॥ पूर्वाभिमुख बैसोन ॥ भोजन समयी धरा मौन्य ॥ पा
द उभय जोडोन ॥ बैसावें एकीएकचित्तें ॥ ५ ॥ मंडळ करावें चतुष्कोणी ॥ वरी भु
स्म प्रोक्षोनी ॥ क्षत्रिया मंडळ त्रिकोणी ॥ वर्तुळ वैश्यासी पतियेसी ॥ ६ ॥ शूद्रे
अर्धचंद्राकार ॥ मंडळ करावे परिकर ॥ आवाहनावे सुरवर ॥ आदित्य वसु १०
रुद्र ब्रह्मा ॥ ७ ॥ पितामहादि देवता ॥ तया मंडळी उपजीविता ॥ याचि कारणे
करा त्वरिता ॥ मंडळाविणे जेऊं नये ॥ ८ ॥ न करी तो मंडळ जेवी जरी ॥ अन्नरसंने

तीनि शाचरी ॥ पिशाच्चे असुर राक्षसवती ॥ अन्न रसनेती अवधारा ९ ॥ उत्तम पूर्वा
भिमुखी देखा ॥ पश्चिम मध्यम म ऐका ॥ पित्रकार्या उत्तर मुखा ॥ सदा दक्षिणाभि
मुख बैसावें ॥ १० ॥ जेवितां पात्र धरावें ॥ सुवर्ण रजत ताम्रपात्रे ॥ पद्म पत्र पाला
श पात्रें पुण्य परियेसा ॥ ११ ॥ वर्जावें गृहस्थानी ताम्रपात्र ॥ यतीनी सुवर्णर
जत ॥ ताम्रशुक्ती शंखज पात्र ॥ स्फटीक पाषाण युतीसी ॥ १२ ॥ कर्दळी गर्भ
पत्रेसी ॥ पद्म पत्र जळे स्पर्शी ॥ वह्ली पालाश पत्रेसी ॥ जेवितां चांद्रायण
आचरावे ॥ १३ ॥ वट अश्वत्थ अर्क पटोळ ॥ कदंब कोविदार पर्णे कोमळ ॥ भो

[illegible]वं०

अ०
३७

११ जनकरितांतात्काळ॥ चांद्रायणआचरावें॥१४॥ लोहपात्रआपुलेकरी॥ नाम्रमृन्म
यछ्छपर्णावरी॥ कार्पासपत्रींवस्त्रावरी॥ जेवितांनरकाप्रतीजाय॥१५॥ कांस्यपात्रींजेवि
त्यासी॥ यशबळप्रज्ञाआयुष्यासी॥ वाटेनित्यआदिकेसी॥ गृहस्थासीमुख्यकांस्यपात्र
१६॥ असावेंपात्रपांचशेर॥ नसावेंउणेअधिकथोर॥ उत्तमोत्तमषट्शेर॥ सुवर्णपात्रासमा
नदेखा॥१७॥ कांस्यपात्रींचेभोजन॥ तांबूळसहितअभ्यंगन॥ येतीब्रम्हचारीजाण॥ ११
विधवास्त्रियांनीवर्जावें॥१८॥ श्वानाच्याचेमर्हनी॥ निषेधअसेयेरंडपानी॥ निषिद्धअ
धिकत्याहूनी॥ आणीकजेविल्याभिन्नताटीं॥१९॥ फुटकेकांस्यपात्रेसी॥ जेवितांहोयम

हा दोषी ॥ संध्याकाळी जेवितां हर्षीं ॥ महापातकी होय जाणा ॥ २० ॥ जवळी असतां प
तीत जरीं ॥ जेऊ नये अवधारीं ॥ शूद्र जेवित्या शेषावरी ॥ जेऊ नये ब्राम्हणानें ॥ २१ ॥
सवें घेऊनी बाळासी ॥ जेऊ नये श्राद्धदिवसीं ॥ आसन आपलें आपणासी ॥ घा
लूं नये ब्राम्हणो ॥ २२ ॥ आपोशन आपुले हातीं ॥ घेऊं नये मंदमती ॥ तैल घालू
नि स्वहस्तीं ॥ आपण अभ्यंग करूं नये ॥ २३ ॥ भोजनकाळीं मंडळ देखा ॥ करून
ये स्वहस्तिका ॥ आयुष्यक्षय पुत्रघाता ॥ म्हणावें नामत यासी ॥ २४ ॥ नमस्क
रावें वाढितां अन्न ॥ अभिघारावें पहिलेंचि जाण ॥ प्राणाहुती घेतां क्षण ॥ धृतन

घ्यावें स्वहस्तानें ॥ २५ ॥ उदक घेउनी [illegible] व्याहृती मंत्रीं ॥ प्रोक्षोनि अन्न करापवि
त्री ॥ परिषिंचावें तीच्चिरि ॥ मगून मावें चित्रगुप्ता ॥ २६ ॥ बळी घालुनी चित्रगु
प्तासी ॥ काटवावें सर्वेंच्चि परियेसी ॥ वामहस्तें करोनि सरसी ॥ पात्र दृढ धरावें ॥
२७ ॥ अंगुष्ठ तर्जनी मध्यमांगुळीसी ॥ धरावें पात्र वामहस्तेसी ॥ आपोशन करा
वें सप्रकारेसी ॥ आणिका करवीं घालावें ॥ २८ ॥ आपोशन उदक सोडोनि जरी ॥ औ
णीक घेती उदक तरी ॥ श्वानमूत्र घेतल्यापरी ॥ एकचित्तें परियेसा ॥ २९ ॥ धरिलें
आपोशन ब्राह्मणासी ॥ नमस्कारितां महादोषी ॥ आशिर्वाद घेऊं नये तयापासी

उभयतां दोष घडती देखा ॥ ३० ॥ मौनी असावें ब्राम्हणें देख ॥ बोलूं नये शब्दादिक ॥ आ
पोशन घ्यावें मंत्रपूर्वक ॥ मग घ्याव्या प्राणाहुती ॥ ३१ ॥ आपोशनावीण भोजन करी ॥ पाप
विमोचन करावें तरी ॥ अष्टोत्तरशत मंत्रें गायत्री ॥ जपतां दोष परिहारे ॥ ३२ ॥ प्राणा
हुतीचें विधान ॥ सांगोन ऐकिजे ब्राम्हणे ॥ प्राणाग्निहोत्र करणें ॥ समस्त पापें जाती
देखा ॥ ३३ ॥ जैसा कार्पास राशिसी ॥ अग्नि लागतां परियेसी ॥ जळोनि जाय त्वरितेसी
तैसी पापें दहन होती ॥ ३४ ॥ प्राणाहुतीचे लक्षण ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ जाण ॥ अन्नस
शांति मंत्र म्हण ॥ गीता श्लोक प्रख्यात ॥ ३५ ॥ श्लोक ॥ अहं वैश्वानरो भूत्वा प्राणिनां

१३ देहमाश्रितः॥ प्राणापानसमायुक्तः पचाम्यन्नंचतुर्विधम्॥३६॥ अन्नब्रम्हरसोवि
ष्णुः॥ भोक्तादेवोमहेश्वरः॥ ऐसातुम्ही मंत्र म्हणा॥ अग्निरस्मिजपावा॥३७॥ म
गघ्यावया प्राणाहुती॥ आहेती पंचमंत्रख्याती॥ तर्जनीमध्यमअंगुष्ठघ्यती॥
प्राणाहुती पैघ्यावया॥३८॥ मध्यमअनामिकाअंगुष्ठेसी॥ अपानायस्वाहा
म्हणाहवी॥ व्यानायस्वाहाम्हणायासी॥ कनिष्ठिकानामिकाअंगुष्ठेकाअंगु १३
ष्ठेसी॥३९॥ अंगुष्ठतर्जनीकनिष्ठेसी॥ उदानायस्वाहाम्हणाहवी॥ पंचांगुली
नेपुरियेसी॥ समानायस्वाहाम्हणावें॥४०॥ प्राणाहुती घेतल्याअन्ना॥ देतांस

शौंनयेजाण ॥ जिव्हेंगिळावेंतत्क्षण ॥ मगधरावेंमौनदेखा ॥ ४१ ॥ मौनधरावयाची
स्थाने ॥ सांगेनऐकाअतिउत्तमे ॥ स्नानसमयीधरानिर्गुणि ॥ नधरितांफळअसे
ना ॥ ४२ ॥ होमकरितांनधरीमौन ॥ लक्ष्मीजायतत्क्षण ॥ जेवितांमौननधरितांआ
पण ॥ अपमृत्युघडेत्यासी ॥ ४३ ॥ अशक्यअसेलमौन्यासिजरी ॥ प्राणाहुतीघे
ईतववरी ॥ मौनेधरावेंअवधारी ॥ श्रीगुरूम्हणतीब्राम्हणासी ॥ ४४ ॥ पिताजिवं
तअसेज्यासी ॥ जेष्ठबंधुपरियेसी ॥ धरूनयेमौन्यासी ॥ श्राद्धान्नजेवितांधरावें ॥
४५ ॥ पंचप्राणाहुतीघेतां ॥ सर्वांसीमौन्यग्राह्यतां ॥ असेलपितावडीलभ्राता ॥ मो

नधरित्या अधःपात ॥ ४६ ॥ जेवितां प्रथम मधुरान्न ॥ भोजन करावें नरें जाण ॥ भक्षू
न येकोद्रवांन्न ॥ कठिणाशं परियेसा ॥ ४७ ॥ भोजनांतीं व्यासमयासी ॥ जेऊं नये द्र
वांन्नासी ॥ वक्र जाय परियेसी ॥ शीघ्र भोजन करावें ॥ ४८ ॥ धेनूसी उदक द्यावयासी
जितुका वेळ लागेल त्यासी ॥ भोजन करावें परियेसी ॥ शीघ्र भोजनें सुखी जाणा
४९ ॥ भोजन करावयाची स्थिती ॥ सांगेन एका मती ॥ संन्यासी मुनीश्वर यती ॥ अ
ष्ट ग्रास घ्यावे जाणा ॥ ५० ॥ षोडश ग्रास अरण्यवासी ॥ द्वात्रिंशत् गृहस्यासी ॥ मि
ती नाहीं ब्रह्मचार्यासी ॥ एकचित्तें परियेसा ॥ ५१ ॥ जितुका मावेल आपल्या मुखीं ॥

तिळका ग्रास घ्यावा विशेषी ॥ अधिकु घेतां ग्रास मुखी ॥ उच्छिष्ट भक्षिले फळ दे
खा ॥ ५२ ॥ अर्धा ग्रास भक्षूनी ॥ उरले टेविती आपुल्या पानी ॥ चांद्रायण आच
रावे त्याणी ॥ उच्छिष्ट भोजन न तयानाव ॥ ५३ ॥ न बैसावे सहभोजनासी ॥ इष्ट सोय
रे इत्यादिकांसी ॥ व्रतबंधनाविणे पुत्रासी ॥ कंन्याकुमारीसी दोष नाही ॥ ५४ ॥ भो
जन संपेपर्यंत ॥ पात्री धरावा वामहस्त ॥ जरी सोडील अजाणत ॥ अन्न वर्जो
नी उठावे ॥ ५५ ॥ सांडो न ये अन्न देखा ॥ घृतपायस विशेष एका ॥ सांडावे थो
डे ग्रास एका ॥ जे फन ये सर्व अन्न ॥ ५६ ॥ याकारणे द्विजे जाणा ॥ सोडू न ये पात्र

१५ जाणा ॥ अथवा न धरावें पूर्वींच आपणा ॥ दोष नाहीं परियेसा ॥ ५७ ॥ वस्त्रगु
डाळोनि डोयीसी ॥ अथवा सन्मुख दक्षिणेसी ॥ वाम पादावरी हस्तेसी ॥ जेवितां
अन्तरस राक्षसनेसी ॥ ५८ ॥ वाम हस्त भूमीवरी ॥ टेकुनी नर भोजन करी ॥ रोग
होय शरीरीं ॥ अगुली मोडुनी जेऊं नये ॥ ५९ ॥ अगुली मोडूनि जेविजरी ॥ दोष
गोमांसभक्षिल्या परी ॥ दोष असती नाना परी ॥ स्थानें असती भोजनासी ॥
६० ॥ अश्व गजारूढ होउनी ॥ अथवा बैसुनी श्मशानी ॥ देवालयीं शयनस्था
नी ॥ जेऊं नये परियेसा ॥ ६१ ॥ निषिद्ध जेवण करपात्रेसी ॥ ओलें नेसुनी आ १५

द्रकेंशी ॥ बहिर्हस्त बाहिः केंशी ॥ जेवितां दोष परियेसी ॥ ६२ ॥ यज्ञोपवीताव्याउपवी
तीसी ॥ भोजन केरावे परियेसी ॥ जेवितां आपुल्या सन्मुखेंसी ॥ पादरक्षा असूंनये
६३ ॥ ग्लामसउदक कंदमूळ ॥ इक्षुदंडादिकेवळ ॥ भक्षोनि पात्रीं टेवितां सकळ ॥
उंच्छिष्ट नोहे अवधारा ॥ ६४ ॥ भोजन करी वैश्वदेवाविण ॥ न करितां होम जेवी
कवण ॥ अन्न न व्हे क्रिमि जाण ॥ म्हणे पराशर ऋषी ॥ ६५ ॥ पर्ण पृष्ठावेरी रात्री
सी ॥ दीपाविण जेविल्यासी ॥ महादोष असे तयासी ॥ क्रिमि भक्षिल्या समान हो
य ॥ ६६ ॥ दीप जाय भोजन करितां ॥ पात्र धरावें स्मरोनि सविता ॥ पुनरपि आणो

व०
१६

अ०
२७

निळावितां॥ मगभोजनकरावें॥ ६७॥ पात्रींअसेलजितुकेंअन्न॥ तितुकेंचिजेवा
वेंपरिपूर्ण॥ आणीकघेतांदोषजाण॥ गुरुम्हणतीब्राम्हणासी॥ ६८॥ सर्शोंनयेजे
वितांकेश॥ कथासांगतांमहादोष॥ दिसूनयेव्योमआकाश॥ अंधःकारींजेऊन
ये॥ ६९॥ नटेवितांशेषस्त्रियेसी॥ जेवितांहोयअत्यंतदोषी॥ ठेविलेंनजेवितां
स्त्रियादोषी॥ महापातकेंघडतीजाणा॥ ७०॥ शून्यदेवदेवालयी॥ देवस्थान
आपुलेंगृहीं॥ जेळसमीपसंध्यासमयीं॥ जेऊनयेपरियेसा॥ ७१॥ पात्रेंठेऊ
निदगडावरी॥ जेऊनयेअवधारीं॥ अवलोकूंनयेमुखावरी॥ स्त्रीजनांचेपरिये

१६

सी॥७२॥ न करावें सह भोजन॥ जेवितां उच्छिष्ट भक्षिले पण॥ कुलस्त्रियेसी करितां
भोजन॥ निर्दोष असे परियेसा॥७३॥ प्राशन शेष उदकासी॥ घेऊं नये परियेसी॥ अ
गस्त्य घडे संधीसी॥ किंचिन् सांडनि घेईजे॥७४॥ वस्त्रोदक घेतल्यासी॥ अपार दोष
घडतीं त्यासी॥ जन्म पावे श्वानयोनीसी॥ पडे मागुती नरकांत॥७५॥ शब्द होय उदक
पितां॥ अथवा क्षीर घृत जेविती॥ आपोशनोदक प्राशितां॥ सुरापान समान असे॥७६॥
महाजळीं रिघोन॥ उदक घेती मुखाने॥ अथवा जे घेती उभ्याने॥ सुरापा
नसमान जाणा॥७७॥ द्वय हस्तांगुली करूनी॥ घेऊं नये उदक पानी॥ घ्यावे

एकहस्तें करूनी ॥ वामहस्त लाऊं नये ॥ ७८ ॥ सभा बैसोनि एकासनी ॥ अथवा आपु
लेहातुरणी ॥ प्राशन करूं नये पाणी ॥ महादोष असे परियेसा ॥ ७९ ॥ वाढावें भि
न्न पात्रेंसी ॥ पाहूं नये आणीक यातीसी ॥ रजस्वला स्त्रियांसी ॥ चंडाल स्वान
पाहूं नये ॥ ८० ॥ दृष्टी पाहे इतुकीयांसी ॥ जरी ध्वनी ऐकिजे कर्णेसी ॥ त्यजावे
अन्न त्वरितेसी ॥ जेविता दोष परियेसी ॥ ८१ ॥ कलहशब्द कांडणे दळणे ॥
ऐकतां जेऊं नये अन्न ॥ अपशब्द स्पष्टास्पष्ट जाण ॥ त्यजावें अन्न परियेसा
८२ ॥ नेणते लोकपंक्तीसी ॥ घेऊं नये परियेसी ॥ अगत्य घडे संधीसी ॥ उदकभ

स्मेंकरापृथक ॥ ८३ ॥ अथवास्तंभ असेल मध्यें ॥ द्वारमार्ग असेल शुद्ध ॥ उद
क घालितां आपुल्या परिघा ॥ दोषनाही परियेसा ॥ ८४ ॥ कृष्णावस्त्रनेसो
नि आपण ॥ जेवितां दोष अपार जाण ॥ स्त्रीजन वाढिती कांसेविण ॥ उच्छि
ष्ट अन्न परियेसा ॥ ८५ ॥ ऐसा विचार करूनि भोजन ॥ करावे जाणा द्विज
जनी ॥ विकिरिदं विलोहित म्हणोनी ॥ अभिमंत्रावें शेष अन्न ॥ ८६ ॥ विकि
रिदे ती मंत्रासी ॥ म्हणावा अघोर ऋषी ॥ रुद्र देवता परियेसी ॥ अन्नाभि
मंत्रेण विनियोगः ॥ ८७ ॥ ऐसा मंत्र जपोन ॥ हातीं घ्यावें शेष अन्न ॥ यमाच्या

नावें बळि घालोन ॥ उत्तरापोशन मग घ्यावें ॥ ८ ॥ उच्छिष्ट सर्व पात्रींचें ॥ घे
ऊनि हाती म्हणावा चे ॥ रौरव मंत्र असे त्याचा ॥ पात्राजवळी ठेवावें ॥ ९ ॥ उठोनि
जावे प्रक्षालणासी ॥ गंडूष करोनि हस्त स्पर्शी ॥ न करितां गंडूष प्रक्षाली हस्ता
सी ॥ आत्मघात तया नावें ॥ १० ॥ मुख प्रक्षालितां परियेसी ॥ मध्यमांगुलीं दांत घा
सी ॥ तर्जनी अंगुष्ठ महादोषी ॥ रौरव नरक परियेसा ॥ ११ ॥ बरवे हस्त प्रक्षालोन ॥
करावें दंतशोधन ॥ हातीचे पवित्र सोडुन टाकावें दंतकाष्ठ ॥ १२ ॥ अंगुष्ठमात्रपु
रुषा ॥ म्हणावा मंत्र परियेसा ॥ हस्त घांसोनि चक्षुषा ॥ उदक घालावे अवधारा ॥ १३

ऐसे जरी न म्हणे मंत्र ॥ चक्षुरोगी होय निगुत ॥ याकारणे होऊनि यथास्थित ॥ हस्तोद
कें आरोग्यता ॥ १४ ॥ द्विराचमन करोनी ॥ आयेगो मंत्र म्हणोनी ॥ द्रुपदादिवेन्मुमुचा
म्हणोनी ॥ पादप्रक्षालन करावें ॥ १५ ॥ ऐसा तुम्ही मंत्र जपतां ॥ भोजन दाई जाउनी बै
सतां ॥ द्विराचमन करोनी निरुतें ॥ नाभिस्पर्श मग करावा ॥ १६ ॥ स्मरावें मग अगस्त्यासी
कुंभकर्णवडवाग्नीसी ॥ वृकोदर शनीश भीशासी ॥ इल्वल वातापि जीर्ण म्हणावें ॥ १७ ॥
हस्त दाखवावे आग्नीसी ॥ आणीक सांगेन परियेसी ॥ बंधुवर्ग असती जयांसी ॥ पुसून
येवस्त्रें कर ॥ १८ ॥ मग स्मरावें श्रीगुरूसी ॥ आणीक स्मरावे कुळदेवतेसी ॥ येणेपरी विधी

सी॥ भोजन करावें द्विजोत्तमे॥ ९९॥ विप्र विनवी श्रीगुरूसी॥ भोजन प्रकार सांगितला
आम्हासी॥ वेध निषिद्ध अन्नें केसी॥ निरोपावें दातारा॥ २००॥ विप्रवचन ऐकोनी॥
निरोपिती गुरू संतोषी॥ ऐक ब्राम्हणा म्हणोनी॥ अतिप्रेमे निरोपिती॥ १॥ म्हणे सरस्व
ती गंगाधरा॥ ब्राम्हणपणाचा आचार॥ निरोपिला गुरुनाथें समग्र॥ म्हणोनि विनवी
संतोषेंसी॥ २॥ वैश्वदेवाविणे अन्न॥ अथवा गणिकांन परिपूर्ण॥ घातलें असेल बहु
लवण॥ बहुमिश्रितांन्न जे कुनये॥ ३॥ लशुन गाजर कंद मूळ॥ वृंताक श्वेत वर्तुळ
जो असेल भोपळा॥ छत्राक शाखा सकळ॥ वर्जावा तुम्ही परियेसा॥ ४॥ धेनु आ

ज्य महिषीक्षीर॥ प्रसूतीचें वर्जावें दशरात्र॥ नूतनोदक पर्जन्यपुर॥ त्रिरात्रीचें वर्जावें॥ प
कूष्मांड डोरली पडवळेसी॥ मुळा बेल आवळेसी॥ न भक्षावे प्रतिपदेसी॥ भक्षितां
पाप परियेसीं॥ ६॥ स्वर्गापवर्गचाड ज्यासी॥ अष्टमी वर्जावि ओदुंबरांसी॥ आमफ
ळ रात्रीसी॥ वर्जावे भानुसप्तमी॥ ७॥ बेलफळ वर्जे शुक्रवारीं॥ शामीफळ मंदवारीं॥
भक्षिता लक्ष्मी जाईल दुरी॥ वर्जाविं ते दिवसीं परियेसा॥ ८॥ धात्रीफळ रात्रीसी॥ भ
क्षितां हानी प्रज्ञेसी॥ नाश करी वीर्यासी॥ धात्रीफळ वर्जावें॥ ९॥ नखकेश पडिलि
या अन्नी॥ स्पर्श केलिया मार्जर जाणा॥ वायस घारी कुकुटे जाणा॥ स्पर्श केलिया अ

२०

न्न त्यजावें ॥ १० ॥ धेनु मूषक मुखस्पर्शें ॥ अथवा स्पर्शें अधःकेशें ॥ त्यजावें अन्न भरवसें
असेल उच्छिष्ट अन्ना जवळी ॥ ११ ॥ एक हातीं वाढिलें अन्न ॥ शिळें असेल शीतजा
ण ॥ वर्जावें तुम्ही ब्राह्मण ॥ निषिध्ध बोलिजे आचारीं ॥ १२ ॥ घृत तैल मिश्रित ॥ शि
ळें अन्न पवित्र ॥ तळिलें असेल सर्वत्र ॥ शिळें न व्हे परियेसा ॥ १३ ॥ विप्र विकिती गोरस ॥
घृत क्षीर परियेस ॥ घेतां घडती महादोष ॥ साक्षांत विप्र घेजेऊं नये ॥ १४ ॥ माषा
न्नाचें वटक देखा ॥ शिळें न होती कधीं ऐका ॥ जे मेला ह्या पीठ देखा ॥ शिळें न व्हे
परियेसा ॥ १५ ॥ कंद मूळादि मस्करांन्न ॥ जेवांचें असेल परमान्न ॥ गुडयुक्त असेल ले

वण ॥ शिळें नखे परियेसा ॥ १६ ॥ ऐशा शिळ्या अन्नासी ॥ दोष नाही परियेसी ॥ विटाळ हे
तों महादोषी ॥ सुचिस्थानी असावें ॥ १७ ॥ भोजन केलिया नंतर ॥ तांबूल घ्यावें परि
कर ॥ क्रमुक पर्ण चूर्ण सत्वर ॥ द्यावें ध्यावें ब्राम्हणासी ॥ १८ ॥ तिळमिश्रित भक्ष्या
सी ॥ जेकुनये रात्रीसी ॥ जेवितां होय महादोषी ॥ श्रीगुरू म्हणती ब्राम्हणासी ॥ १९ ॥
क्रमुक एक सुखारोग्य ॥ द्वय देतां निश्चल आरोग्य ॥ त्रिणी द्यावी महांभाग्य ॥
चतुर्थे दुःख होय जाण ॥ २० ॥ पांच क्रमूक देतां जरी ॥ आयुष्य मज्जा वाढे भारी ॥ देऊन
येसा हासुपारी ॥ मरण सांगे परियेसा ॥ २१ ॥ पर्ण मूळ न काढी जरी ॥ व्याधि संभवे अवधा

री॥ अग्रभक्षितां भारी॥ चूर्णपर्णे आयुष्य क्षीण॥ २२॥ पर्णपृष्ठीं बुद्धिनाश॥ द्वि
पर्ण खातां महादोष॥ ऐश्वर्याचा होय विनाश॥ ऋषिसंमत असे जाणा॥ २३॥ प
र्वीण क्रमुकें मुखीं॥ घालितां आपण होय असुखी॥ सप्तजन्म दरिद्री दुःखी
अज्ञानी होय अंतकाळीं॥ २४॥ यतीश्वरादि ब्रह्मचारी॥ रजस्वला स्त्री वि
धवा जरी॥ तांबूल भक्षितां मांसासरी॥ रस त्याचा सुरापानी॥ २५॥ तांबूल भ
क्षित्यानंतरें॥ सायंसंध्या करावी विप्रें॥ सूर्यअर्घ मंडळ करे॥ अर्घ्य द्यावे प
रियेसीं॥ २६॥ बैसोनि द्यावीं अर्घ्यें तीन्ही॥ चारी द्यावीं काळक्रमुनी॥ गायत्री

मंत्रजपूनी ॥ इमंमेवरुण म्हणावें ॥ २७ ॥ गोत्रप्रवरउच्चारोन ॥ मगकरावेंउपासन
करावें निशिभोजन ॥ क्षीरामिश्रितमुरम्य असे ॥ २८ ॥ रात्रीं करितां परिषेचून ॥ ऋ
तं त्वासत्यं मंत्र म्हणा ॥ येणेविधी कराभोजन ॥ पूर्वीजैसेबोलिलें असे ॥ २९ ॥
भोजनझालियानंतर ॥ वेदाभ्यासएकप्रहर ॥ मगजावें शयनघरा ॥ येणेवि
धीआचरावें ॥ ३० ॥ शयनकरावयाचेंविधान ॥ सांगेनऐकाविद्वज्जन ॥ परा
शरसांगेवचन ॥ तेंचिविधानसांगतसें ॥ ३१ ॥ खट्वाअसावीनिर्मळजाण ॥ व
र्जावीत्रिपादभिन्नदूषण ॥ ओदुंबरअश्वत्थपिंपरीचीनिर्गुण ॥ नकरावी

च

२२ खाटपरियेसा॥ ३२॥ निषिद्ध जांबूककाष्ठाची॥ वर्जावी प्रेत गजदंताची॥ भिन्नकाष्ठ
त्यजावी साची॥ वर बीज असावी खाट देखा॥ ३३॥ सुमुहूर्तें विणावी खाट देखा॥ धनि
ष्ठा भरणी मृगशीर्षीं दूषका॥ वारसांगेन विशेषा॥ शुभाशुभ फळ असे॥ ३४॥ आ
दित्यवारीं लाभ देखा॥ चंद्रवारीं महासुखा॥ भौमवारीं पाविजे दुःखा॥ बुधवारीं सां
गे महापीडा॥ ३५॥ गुरुवारीं विणल्यासी॥ साहा पुत्र होती त्यासी॥ शुक्रवारीं अतिविशे
षीं॥ मृत्यु पावे मंदवारीं॥ ३६॥ स्वगृहीं शयन पूर्वशिरेंसी॥ श्वशुरालयीं दक्षिणाभि
मुखी॥ प्रवास काळीं पश्चिममुखेंसी॥ शयन करावे परियेसा॥ ३७॥ सदा निषिद्ध उत्तर

अ०
३७

२२

दिशा ॥ वरची फळें सांगेन ऐका ॥ विप्रें आचरावा ऐसा ॥ ऋषिमार्ग शुभाचार ॥ ३८ ॥ पूर्व
कुंभ घटे करूनी उशीं ॥ मंगळद्रव्य घालावें बहुवशी ॥ रात्रीसूक्त म्हणावें परियेसी ॥ विष्णु
स्मरण करावें ॥ ३९ ॥ मग स्मरावा अगस्त्य ऋषी ॥ माधव मुचकुंद परियेसीं ॥ आ
स्तिक कपिल महाऋषी ॥ सर्पस्तुती करावी ॥ ४० ॥ निषिद्ध स्थान निजावयासी ॥ सां
गेन सर्व परियेसी ॥ जीर्णदेवालयीं स्मशानवासीं ॥ एक वृक्षातळीं वर्जावें ॥ ४१ ॥
चारी बिदीश्चोहटेसी ॥ ईश्वरस्थान परियेसी ॥ मातापितानिजलेस्थळासी ॥ नि
जून ये परियेसा ॥ ४२ ॥ वर्जावें वारुळाजवळी ॥ वर्जावें आपण तळ्याचे पाळीं ॥ न

२३

दीतिरीं दूरस्थाजवळीं ॥ अघोरस्थळीं निजूं नये ॥ ४३ ॥ वर्जावें शयन धान्यावरी ॥ निजूं
नये मोडके घरीं ॥ वडील खालीं निजतील जरी ॥ खाट वर्जावी त्यांपुढें ॥ ४४ ॥ नेसूनि ओ
लें अथवा नग्न ॥ निजूं नये शिरवेष्टुन ॥ आकाशाखालीं वर्जोन ॥ दीपअसतां निजूं नये ॥
४५ ॥ पूर्वरात्री अपरात्रीसी ॥ निजूं नये परियेसीं ॥ असू नये स्त्रियेपासी ॥ रजस्वलाचतु
र्थदिवसीं ॥ ४६ ॥ आसावें जानवें उपवीतीसी ॥ दृष्टी न पडावें योनीसी ॥ आयुष्यक्षीण
परियेसी ॥ दीपवर्जावा याकारणें ॥ ४७ ॥ नीळवस्त्र नेसालें स्त्रियेसी ॥ करितां संग पु
रियेसीं ॥ पिंड उपजे चांडाळवेशी ॥ शुभ्रवस्त्र विशेष ॥ ४८ ॥ रजस्वला न होतां स्त्रिये

२३

सी॥ नक गावा संग परियेसी॥ संग करितां महादोषी॥ आणीक प्रकार एक असे॥ ४९॥
दशावर्षें होतां कन्येसी॥ रजस्वला सर्वत्रांसी॥ ऐका तुम्ही समस्त ऋषी॥ पराशर सां
गतसे॥ ५०॥ ऋतुकाळ असतां स्त्रियेसी॥ गावांसी जातां परियेसी॥ भ्रूणहत्या हो
य दोषी॥ नरकात असे परियेसा॥ ५१॥ वृद्ध अथवा वांझेसी॥ मरत असती पुत्र जी
सी॥ बहु कन्या होती जियेसी॥ चुकतां ऋतुदोष नाहीं॥ ५२॥ ऋतु देतां चतुर्थदिव
सीं॥ पुत्र उपजे अल्पायुषी॥ कन्या होय पांचवे दिवसीं॥ साहावी पुत्र परियेसा॥
५३॥ विषमदिवसीं कन्या जाण॥ समदिवसीं पुत्र सगुण॥ दाहा दिवस ऋतुकाळ

खुण ॥ चंद्रबळ असावें ॥ ५४ ॥ मूळ मघा रेवतीसी ॥ संग न करावा परियेसी ॥ कोपन
सावा उभयतांसी ॥ संतोषरूपें असावें ॥ ५५ ॥ ऋतुकाळीं स्त्रीपुरुषांसी ॥ जेंजें अ
सेल मानसीं ॥ सत्वरजनमगुणेसी ॥ तैसा पिंड उपजे देखा ॥ ५६ ॥ ब्राह्मणाचा आ
चार ॥ सांगता झाला पराशर ॥ ऐकोनि समस्त ऋषेश्वर ॥ येणे परी आचरती ॥ ५७ ॥
श्रीगुरू म्हणती ब्राह्मणासी ॥ ऐसा आचार परियेसी ॥ जे आचरती विधीसी ॥ दै
न्य कैचें तयांघरीं ॥ ५८ ॥ तो वंद्य होय देवांसी ॥ कामधेनू येई घरासी ॥ लक्ष्मी राहे अ
खंडेसी ॥ पुत्रपौत्रीं नादती ॥ ५९ ॥ होय आपण शतायुषी ॥ न घडती दोष कांहीं त्यासी

तो न भिईं कळिकाळासी ॥ ब्रम्हज्ञानी होय जाणा ॥ ६० ॥ काळ म्रत्यु चुके देखा ॥ अपम्रत्यु
घडे केंचा एका ॥ ऐसा आचार आहे निका ॥ नित्य राहाणें येणें परी ॥ ६१ ॥ ऐसें ऐकोनियं
वचना ॥ विप्र लागे श्रीगुरुचरणा ॥ झाला उपदेश मज उद्धारणा ॥ ह्र पासांग रा गुरु
मूर्ती ॥ ६२ ॥ भक्तजन तारावयासी ॥ अवतरलासी हृषीकेशी ॥ परिहरिलें अंधःकारासी
ज्ञान ज्योति प्रकाशली ॥ ६३ ॥ ऐसें विनवूनि ब्राम्हणें ॥ पुनरपि धरिले दोन्ही चरण
श्रीगुरुमूर्ती संतोषोन ॥ प्रसन्न झाले ते येवेळीं ॥ ६४ ॥ म्हणती श्रीगुरु तयासी ॥ आ
चार सांगितला तुज हर्षी ॥ न जावें आतां भिक्षेसी ॥ आचार केरू निस्करवी असा ॥ ६५ ॥ जें

गु०

अ०
३७

२५ जेंइछिसीकामना॥होईलनिरुतीसत्यजाणा॥कन्यापुत्रनांदतीसगुणा॥संदेहनध
रावामानसीं॥६६॥ऐसावरलाधोनी॥विप्रगेलासंतोषोनी॥होतातेसाआचरोनी॥स
कळअभीष्टलाधला॥६७॥सिद्धम्हणेनामधारकासी॥श्रीगुरुचरित्रऐसेंपरियेसी॥
ऐकतांज्ञानसमस्तांसी॥मूढहोयब्रम्हज्ञानी॥६८॥अज्ञानतिमिरअंधःकारासी॥ज्यो
तिरूपकथाऐसीस्करसी॥जेंजेंइछिलेंमानसीं॥पाविजेत्वरितअवधारा॥६९॥म्ह २५
णोसरस्वतीगंगाधरु॥श्रीगुरुचरित्रअसेस्करतरु॥ऐकतांहोयसंतोषफारु॥सेकळीं
भीष्टेंसाधती॥७०॥श्रीगुरुचरित्रांम्रत॥नामधारकशिष्यसांगत॥आचारजोकां

समस्त॥ निरोपिला श्रीगुरुनाथें॥ ७१॥ इति श्रीनरसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिद्धना
मधारकसंवादे अन्हिकोद्धारणं नाम सप्तत्रिंशतितमोऽध्यायः॥ ३७॥ श्रीकृ
ष्णार्पणमस्तु॥ ॥ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु॥ ॥ ॥ शुभं भवतु॥

॥ ॥ ॥ ॥ ओवीसंख्या॥ २७१॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

श्रीगणेशायनमः॥ नामधारक विनवी सिद्धासी॥ पुढें कथा वर्तली कैसी॥ विस्तारावें जी हे
ऐसी॥ म्हणोनि चरणासी लागला॥ १॥ आर्त झालों मी तृषेचा॥ घोट भरवीं गा अमृ
ताचा॥ प्रतापवर्णी श्रीगुरूचा॥ माझें मन निववीं वेगीं॥ २॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी
जों जों मज तूं पुससी॥ संतोष होतो आम्हासी॥ गुरुचरित्र आठवितां॥ ३॥ तुजकरि
तां आम्हासी॥ लाभ झाला परियेसीं॥ आठविली कथा मानसीं॥ विचित्र एक झालें
असे॥ ४॥ चरित्र मागें सांगितलें॥ जें भक्तानें द्रव्य आणिलें॥ स्वामिनी तें नाहीं अंगि
कारिलें॥ समाराधना करा म्हणती॥ ५॥ नित्य समाराधना देख॥ करीत होते भक्त अने

१ क कधीन व्हे अराणुक ॥ नाहीं ऐसा दिवस नाहीं ॥ ६ ॥ ऐसा येतां एके दिवसी ॥ दुर्बळ
द्विज आला परियेसी ॥ असे काश्यप गोत्र त्यासी ॥ नाम तयाचे भास्कर ॥ ७ ॥ अति
सूक्ष्म ब्राम्हण ॥ आला दर्शना म्हणोन ॥ साष्टांग नमस्कार करून ॥ भक्तिपूर्वक वि
नविलें ॥ ८ ॥ ते दिवसीं भक्तजन ॥ करीत होते आराधन ॥ उठविती तया ब्राम्हणा ॥ भो
जन करा म्हणोनी ॥ ९ ॥ संकल्प करोनि तो ब्राम्हण ॥ गुरुभिक्षा करवीन ओपण ॥ स १
वे सोपस्कर घेऊन ॥ आला होता परियेसा ॥ १० ॥ त्रिवर्गा पुरतें देख ॥ सर्वे आणिलें
तंदुल कणिक ॥ वरकड त्या प्रमाणिक ॥ असे सोपस्कार त्यापासी ॥ ११ ॥ सर्व असे वस्त्री

बांधिलें ॥ नेऊनी मठांतटेविलें ॥ भक्तें आपणासी बोलाविलें ॥ गेला आपण भोजना
सी ॥ १२ ॥ भोजन करितां झाली निशी ॥ आपण आला मठासी ॥ गांठेहडी टेवी आपल्या
उशीं ॥ मग निद्रा करी देखा ॥ १३ ॥ नित्य घडे ऐसें तयासी ॥ भक्त येती समाराधनेसी
आराणुक नव्हे त्यासी ॥ नित्य जेवी समाराधना ॥ १४ ॥ समस्त लोक त्यासी हांसती
पाहे समाराधनेची आयतीं ॥ घेऊनि आला अति भक्ती ॥ आपण जेवी समाराध
नीं ॥ १५ ॥ एकाशी न होय पुरतें अन्न ॥ श्रीगुरूसी शिष्य बहुत जाण ॥ काय करी
ल हा ब्राम्हण ॥ समाराधना करीन म्हणते ॥ १६ ॥ लाजन वाटे तयास कैसी ॥ समा

स्व०

२

अ० ३८

राधना म्हणावयासी ॥ देकां स्वयंपाकाशी आम्हासी ॥ तूं आजकर माधोकरी ॥ १७ ॥
नाना प्रकारें त्या ब्राम्हणासी ॥ विनोद करिती परियेसी ॥ मासत्रय ऐसियाविधीसी
क्रमिले तेथें त्या ब्राम्हणे ॥ १८ ॥ नित्य होतसे आराधन ॥ त्याचे घरी जेवी आपण ॥
गांटोडी उशेसी घेऊन ॥ निद्रा करी प्रतिदिवसी ॥ मासत्रय क्रमिलियावरी ॥
समस्तां मिळोनि द्विजवरी ॥ पति हांस्य करिती अवधारीं ॥ श्रीगुरुमूर्ती आईकि
लें ॥ २० ॥ बोलाविती त्या ब्राम्हणासी ॥ आजि भिक्षा करावी आम्हासी ॥ स्वयंपा
के करी वेंगेसी ॥ श्रीगुरू म्हणती द्विपासिं धूा ॥ २१ ॥ ऐकोनियां श्रीगुरूंच्या बोला

२

संतोषअपारद्विजासीझाला॥ चरणावरीमाथाठेविला॥ हर्षेंगेलाआइतीसी॥२२
आणिलेंद्रव्यशेरघृत॥ शाकादोनीत्यापुरत्या॥ स्नानकरोनिशुचिर्भूत॥ स्वयंपा
ककेलातयेवेळीं॥२३॥ समस्तब्राम्हणतयेवेळीं॥ मिळोनिआलेश्रीगुरुजवळी
म्हणतीआमचीआलीपाळी॥ स्वंयावानकअन्नाघरीं॥२४॥ नित्यहोतसे
समाराधना॥ आम्हीजेवितोंमिष्टान्ना॥ कैंचाआलाहाब्राम्हण॥ आजिसमा
राधनाराहिली॥२५॥ श्रीगुरुम्हणतीतयांसी॥ नकाजाऊंआपुल्याघरासी॥
शीघ्रजावेंआंघोळीसी॥ येथेंद्विजेवातुम्हीआज॥२६॥ ब्राम्हणमनीविचारिती

मठीं असे सामग्री आइती ॥ स्वयंपाक आतां करविती ॥ आम्हा निरोपिती याच्चि गुणें
२७ समस्त गेले स्नानासी ॥ श्रीगुरु बोलती ब्राम्हणासी ॥ शीघ्र करीं गा होय निशी
॥ ब्राम्हण अपार सांगिले ॥ २८ ॥ स्वयंपाक झालों तक्षण ॥ सांगतसे श्रीगुरूसी
ब्राम्हण ॥ निरोपिता तुं जाय धावोन ॥ ब्राम्हण समस्त पाचारीं ॥ २९ ॥ ब्राम्हण गेले
गंगेसी ॥ पाचारीतसे ब्राम्हण त्यांसी ॥ स्वामी बोलाविती तुम्हासी ॥ शीघ्र यावें
म्हणोनियां ॥ ३० ॥ ब्राम्हण म्हणती विप्रासी ॥ स्वयंपाक करावया होईल निशी
तुवां शीघ्र श्रीगुरूसी ॥ भिक्षा करीं गा जाय वेगीं ॥ ३१ ॥ ऐसें ऐकोनि ब्राम्हण ॥ गे

ला श्रीगुरूजवळी आपण ॥ ब्राम्हण नयेती म्हणे ॥ रात्रीं आपण जेऊं म्हणती ॥ ३२ ॥
श्रीगुरू म्हणती ब्राम्हणासी ॥ नेम असे आजि आम्हासी ॥ सपंक्तीने ब्राम्हणासी ॥
जेऊं आम्ही निर्धारी ॥ ३३ ॥ ब्राम्हणासहित आम्हासी ॥ जेऊं वाढिंगा पतियेसी ॥ ज
रीतू अंगिकार न करिसी ॥ न जेऊं तुझे घरीं आम्ही ॥ ३४ ॥ ब्राम्हण म्हणे श्रीगुरू
सी ॥ जो निरोप घालल आम्हासी ॥ तो चि निरोप माझे शिरसीं ॥ ब्राम्हणासहित जे
ऊं वाढीन ॥ ३५ ॥ ब्राम्हण मनी विचारी ॥ श्रीगुरू असे पुरुषावतारी ॥ न कळे बोले
कवणें परी ॥ आपुलिं वाक्य सत्य करील ॥ ३६ ॥ मग काय करी तो ब्राम्हण ॥ विनवीत

४

सेकर जोडुन ॥ मज्जन येती ब्राम्हण ॥ विनोद करिती माझ्या बोला ॥ ३७ ॥ श्रीगुरू
आणीक शिष्यासी ॥ निरोपिती जावें वेगेसी ॥ बोलाऊनि आणि ब्राम्हणासी ॥ भो
जनकरा म्हणोनियां ॥ ३८ ॥ शिष्य गेला धांवत ॥ समस्त ब्राम्हणातें बोलावित ॥
स्नान करोनि आले त्वरित ॥ श्रीगुरू मठा जवळिक ॥ ३९ ॥ श्रीगुरू निरोपिती त
यासी ॥ पत्रावळी करा वेगेसी ॥ जेवा आज सहकुटुंबेसी ॥ ब्राम्हण करितो आराध
ना ॥ ४० ॥ चारी सहस्त्र पत्रावळी ॥ कराव्या तुम्ही तात्काळी ॥ उभा होता ब्राम्हण ज
वळी ॥ तयासी स्वामी निरोपिती ॥ ४१ ॥ या समस्त ब्राम्हणासी ॥ विनती करा तुम्ही

४

ऐसी॥ तुम्ही यावें सहकुटुंबेसी॥ आपण करितों समाराधना॥ ४२॥ श्रीगुरूचा नि
रोप घेऊन॥ विनवीतसे तो ब्राम्हण॥ द्विज म्हणती त्यास हांसोन॥ काय जेऊं म्ह
णतोसि आम्हा॥ ४३॥ आम्हा इतुकिया ब्राम्हणांसी॥ एकेकेंशी तनये वाढ्यासी
आमंत्रण सांगावया न लाजसी॥ विनंती करितोसि ब्राम्हणा॥ ४४॥ वृद्ध ब्रा
म्हण ऐसे म्हणती॥ निंदा न करा श्रीगुरू ऐकती॥ जैसें श्रीगुरू निरोपिती॥ तै
सें बोलतसे ब्राम्हण॥ ४५॥ हो का बरवें अबरवें म्हणती॥ सर्व पत्रावळी करिती
ब्राम्हण श्रीगुरू पूजा त्वरिती॥ करिता झाला उपचार॥ ४६॥ मनःपूर्वक करी भ

५

म्ही ॥ बरवी केली मंगळ आरती ॥ तेणें श्रीगुरू संतोषती ॥ ठाय घाला म्हणती
वेगें ॥ ४७ ॥ स्वयपाक आणवोनि आपुणाजवळी ॥ ठेवी म्हणती तये वेळीं ॥ आ
णानि यां तात्काळी ॥ श्रीगुरुजवळी ठेविला ॥ ४८ ॥ श्रीगुरू म्हणती ब्राम्ह
णासी ॥ आमची छाटी वस्त्र येऊनि अन्नासी ॥ झांकोनि ठेवीं आम्हापासी
देती वस्त्र त्याजवळी ॥ ४९ ॥ झाकिलें वस्त्र अन्नावरी ॥ कमंडल्योदक घे
ऊनि करी ॥ श्रीगुरु प्रोक्षिती अन्नावरी ॥ अभिमंत्रोनि तये वेळीं ॥ ५० ॥ म
ग म्हणती ब्राम्हणासी ॥ उघडूं नको अन्नासी ॥ काढूनी नेऊनी समस्तासी

५

वाटीं वेगें ऐसें म्हणती ॥ ५१ ॥ तूप घाली घटांत ॥ ओतूनी घेऊनी आणि कांत ॥ वाटा
वेगीं ऐसें म्हणत ॥ निरोप देती श्रीगुरू ॥ ५२ ॥ ठाय घातले समस्तांसी ॥ वाढितसे ब्रा
म्हण परियेसी ॥ लोक पाहाती तटस्थ तेसी ॥ महदाश्चर्य म्हणताती ॥ ५३ ॥ श्रीगुरू म्ह
णती ब्राम्हणासी ॥ वाटूं लागावया द्विजासी ॥ आणी कउंटिले बहुतेसी ॥ वाटूं
लागले तये वेळीं ॥ ५४ ॥ भरोनि नेती जितुकें अन्न ॥ पुन्हा मागुती परिपूर्ण ॥ घृते
भरिलें परिपूर्ण ॥ घट ओतुनी नेताती ॥ ५५ ॥ वाढिलें समस्त पंक्तीसी ॥ सहपंक्ती श्री
गुरूसी ॥ जेविताती अति हर्षी ॥ द्विजवर पुसतसे ॥ ५६ ॥ जें जें मागाल तें वोटीन म्ह

६

गत॥ परिपूर्ण जेवा असें प्रार्थित॥ भागले तक्षुधाक्रांत॥ क्षमा करा म्हणतसे
५७॥ घृत असे आपुले करीं॥ वाटितसे महापुरीं॥ विप्र म्हणती पुरे करीं॥ कंठ
भर जेविलों॥ ५८॥ भक्ष्य परमान्न पत्रशाखा॥ ब्राम्हण वोटिताती अनेका॥
शर्करा दधि लवण शाखा॥ अनेक परी जेविले॥ ५९॥ तृप्त झाले ब्राम्हण देखा॥
हस्तप्रक्षालन करिवी एका॥ उच्छिष्टें काढिती तात्काळिका॥ आश्चर्य म्हण
ती तये वेळीं॥ ६०॥ तांबूल घेती समस्तांसी॥ गुरु बोलाऊनि म्हणती त्यांसी॥
पाचारा आपुल्या कलत्रपुत्रांसी॥ समस्त येऊनि जेविती॥ ६१॥ आलें विप्रकूळ

६

समस्त ॥ जेऊनि गेलें पंचामृत ॥ श्रीगुरु मागती निरोपित ॥ शूद्रादि ग्रामलोक पाचा
रा ॥ ६२ ॥ त्यांच्या स्त्रिया पुत्रां सहित ॥ बोलावीं शीघ्र ऐसें म्हणत ॥ पाचारिल्या स
मस्त येत ॥ जेऊनि गेली तये वेळीं ॥ ६३ ॥ श्रीगुरु म्हणती ब्राह्मणासी ॥ आतां कोण
उरले ग्रामवासी ॥ ते सांगती स्वामियांसी ॥ अन्यजाती उरली असे ॥ ६४ ॥ पाचारावें
समस्तांसी ॥ अन्न वाढूनी द्यावे तयांसी ॥ जितुकें मागती तृप्तीसी ॥ तितुकें द्यावें अ
न्न वेगीं ॥ ६५ ॥ सर्वही तृप्त झाले देखा ॥ प्राणिमात्र नाहीं निका ॥ सांगती श्रीगुरु
द्विज लोकां ॥ डंगोरा पिटा गावांत ॥ ६६ ॥ कोणी असती क्षुधाक्रांत ॥ तयांसी पाचारा

वें त्वरित ॥ ऐसें श्रीगुरू निरोपित ॥ हिंडती ग्रामीं तये वेळीं ॥ ६७ ॥ प्राणिमात्र नाहीं उ
पवासी ॥ सर्व जेविले परियेसी ॥ मग निरोपिती त्या द्विजासी ॥ भोजन तुवां करावें
६८ ॥ श्रीगुरु निरोपें भोजन केलें ॥ मागुती जाऊनी अन्न पाहिलें ॥ आपण जितु
कें होतें केलें ॥ तितुकें उरलें असे अन्न ॥ ६९ ॥ ऐकोनि श्रीगुरू म्हणती ॥ घेऊनी
जावें अन्न त्वरिती ॥ घालावें जळीं जळचरें खाती ॥ तृप्ती होतील तीं हि जेऊनी
७० ॥ ऐसे तया दिवसीं विसीं विचारिती ॥ चारी सहस्र झाली मिती ॥ भूमीवरी झा
लीख्याती ॥ लोक म्हणती आश्चर्य ॥ ७१ ॥ इतुकें झालिया वरी ॥ श्रीगुरु द्विजातें पा

चारी ॥ वर देती दरिद्र हरी ॥ पुत्र पौत्र होती तुज ॥ ७२ ॥ समस्त तटस्थ झाले लोक ॥ म्हणती
देखिलें आजि कौतुक ॥ अन्न केलें होतें किंचिन ॥ चारी सहस्त्र केवी जेविलें ॥ ७३ ॥ एक
म्हणती श्रीगुरु करणी ॥ स्मरली असेल अन्नपूर्णी ॥ अवतार पुरुष पूर्णी ॥ झाला न्रे
सिंहसरस्वती ॥ ७४ ॥ एक म्हणती अपूर्व देखिलें ॥ पूर्वकथानक होतें आईकिलें ॥
पांडवांघरी दुर्वास गेले ॥ ऋषीश्वरां समवेत ॥ ७५ ॥ सत्वभंग होईल म्हणोन ॥ कृ
ष्णा आला धावोन ॥ तेणें केलें अन्नपूर्ण ॥ दुसरे आजी देखिलें ॥ ७६ ॥ नरे दिसतो दं
डधारी ॥ सत्य त्रिमूर्ती अवतारी ॥ न कळे महिमा असे अपारी ॥ म्हणती लोक अनेक ॥ ७७

गु०

अ० ३८

८ यातें नरएजे म्हणती ॥ ते जाती अधोगती ॥ वर्णावया आम्हा नाही मिती ॥ परब्रम्ह हाचि
म्हणा ताती ॥ ७८ ॥ न व्हे हा जरी ईश्वर ॥ केवीं किलें अन्नपुर ॥ होतें तीन अडीच्च शेर ॥ चा
री सहस्र जेविले केवीं ॥ ७९ ॥ आणीक एक नवल झालें ॥ आम्ही समस्ती देखिलें ॥ प्रेता
तें संजीवन केलें ॥ शुष्क काष्ठासी आले पल्लव ॥ ८० ॥ आणीक एक त्याची महिमा ॥
कोणासि देऊं आतां सांम्या ॥ कुमुसि सहोता त्रिविक्रम ॥ तयासी दाखविलें विश्वरू ८
प ॥ ८१ ॥ ग्रामांत होती वांझ महिषी ॥ क्षीर काढविलें भिक्षेसी ॥ वेद म्हणविलें पति
तमुखासी ॥ अभिमंत्रितां श्रीगुरुमूर्ती ॥ ८२ ॥ आणीक झाले एक नवल ॥ कुष्ठी आ

लाविप्रकेवळ ॥ दर्शनमात्रे ज्ञाला निर्मळ ॥ आम्ही देखिला दृष्टीनें ॥ ८३ ॥ विणेका
रीहोताएभक्त ॥ तयासीदाविला श्रीपर्वत ॥ काशीक्षेत्रक्षण नलगते ॥ एकाभ
क्तांसीदाविलें ॥ ८४ ॥ आणीक अपार चरित्रें ॥ सांगतां आहेति अपारें ॥ क्षितिव
रीसमस्तदेवतें ॥ तयांचेंनव्हेसामर्थ्य ॥ ८५ ॥ समस्तदेवांतें आराधितां ॥ आळसे
होयमनकाम्यता ॥ दर्शनमात्रेंगुरुनाथा ॥ सकळाभीष्ठेहोताती ॥ ८६ ॥ ऐसेंम्हण
तीविप्रलोक ॥ अपूर्वज्ञालेंकौतुक ॥ ख्यातीऐकतीसमस्तलोक ॥ येतीअनेकदर्शी
ना ॥ ८७ ॥ सिद्धम्हणेनामधारकासी ॥ गुरुचरित्रऐसेंपरियेसीं ॥ याचीनिमित्यें

बहुवशी ॥ शिष्यझालेश्रीगुरूचे ॥ ८८ ॥ नानाराष्ट्रींचेभक्तयेती ॥ श्रीगुरूचीसेवा
करिती ॥ अंतःकरणीएकचित्त ॥ भजणारासीप्रसन्न ॥ ८९ ॥ गंगाधराचासुत ॥
सरस्वतीअसेविनवित ॥ जनहोऐकातुम्हीसमस्त ॥ भजाभजाश्रीगुरूसी ॥ ९० ॥
इतिश्रीगुरुचरित्रामृत ॥ अन्नपूर्तिगुरूकरित ॥ चारसहस्त्रजेवित ॥ अष्टत्रिंशा
तिमअध्यायहा ॥ ९१ ॥ इतिश्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्यानेसिद्धनामधारकसंवा
देअन्नपूर्तिकोद्विजचतुःसहस्त्रभोजनंनामअष्टत्रिंशतितमोऽध्यायः ॥ ३८ ॥ श्री
गुरुदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥ श्रीकृष्णाप्रसन्न ॥ शुभंभव ॥ ओव्यासंख्या ॥ ९१ ॥ छ ॥

श्रीगणेशायनमः॥ सिद्धम्हणेनामधारका॥ पुढेंअपूर्ववर्तलें ऐका॥ साठीवर्षेंवांझसती
ऐका॥ पुत्रझालापरियेसी॥१॥ आपस्तंभशाखेसी॥ ब्राम्हणएकपरियेसीं॥ शौनक
गोत्रीप्रवरेंसी॥ नामतयासोमनाथ॥२॥ गंगानामेतयाचीपत्नी॥ पतिव्रताशिरोमणी
वेदशास्त्रजाणेसगुणी॥ सेवाकरीपरियेसी॥३॥ वर्षेंझालीसाठतियेसी॥ पुत्रनाही
तिचेकुसी॥ वांझम्हणोनिख्यातीऐसी॥ होतीतयागाणगापुरी॥४॥ पतीसेवानिरंत
र॥ करितअसेभक्तिपुरस्कर॥ नित्यनेमअसेनारी॥ गुरुदर्शनायेतअसे॥५॥ नीरा
जनप्रतिदिवसी॥ आणोनिकरीश्रीगुरुसी॥ येणेपरीबहुतदिवसी॥ वर्ततहोती

च०

अ०
३७

१ परियेसा ॥ ६ ॥ असें असतां वर्तमानी ॥ संतुष्ट झाले श्रीगुरु मुनी ॥ इच्छा करिती हांसो
नी ॥ तयाद्विजस्त्रियेसी ॥ ७ ॥ श्रीगुरू पुसती तियेसी ॥ काय इष्ट असे मानसीं ॥ आणि
त्येसी प्रति दिवसीं ॥ नीरांजन परोपरी ॥ ८ ॥ तुझ्या मनी अभिष्ट कोण ॥ चरित सांगवि
स्तारोन ॥ सिद्धी पाववील नारायण ॥ गोरीरमण गुरुप्रसादें ॥ ९ ॥ ऐकोनि श्रीगुरुचें वच
न ॥ करी सांष्टाग नमन ॥ विनवीतसे कर जोडून ॥ निपुत्रिका मी लोकनिंद्य ॥ १० ॥ पुत्रे १
वीण स्त्रियेसी ॥ न पाहावें तिच्या मुखासी ॥ पापरूपी महादोषी ॥ म्हणती मानें स्वामियां ॥
११ ॥ जियेच्चे पोटीं नाहीं फळ ॥ तिचा जन्म निष्फळ ॥ वाट पाहाती उभय कुळ ॥ बेचाळी

सुपितृलोकीं ॥ १२ ॥ पितरश्चिंतिती मनांत ॥ म्हणती येरवादे दिवसीं वंशांत ॥ पुत्र झाल्या
आम्हां तितं ॥ तो उद्धरील सकळांतें ॥ १३ ॥ पुत्रावेगळें जें घर ॥ तें सदां काळीं अघोर ॥ अरण्य
नाहीं तयासी दूर ॥ यथा अरण्य तथा घर ॥ १४ ॥ नित्य गंगास्नानासी ॥ आपण जातसें प
रियेसीं ॥ घेवोनि येती बाळकांसी ॥ समस्तास्त्रिया कौतुकें ॥ १५ ॥ कडिये घेवोनि यां बा
ळां ॥ खेळविती स्त्रिया सकळा ॥ तैसें नाहीं माझें कपाळा ॥ मंदभाग्य असें देखा ॥ १६ ॥
जळो माझें वक्षस्थळ ॥ कडे घ्यावया नाहीं बाळ ॥ जन्म संसारीं निर्फळ ॥ नरे पुरुष अ
थवा सती ॥ १७ ॥ पुत्रपौत्र असती जयासी ॥ परलोक लाभे तयासी ॥ अधोगती निपुत्रिका

च०

२

सी॥ लुप्तपिंड होय त्यासी॥१८॥ आतां पुरे जन्म मज॥ साठीव पैं झाली सहज॥ आम्हां अ
तां वर दीजे॥ पुढें उत्तम जन्म होय॥१९॥ पुत्रवंती व्हावें आपण॥ अंतःकरणीं वासना पूर्ण
ऐसा वर द्यावा म्हणोन॥ विनवीतसे तये वेळीं॥२०॥ ऐकोनि तियेचें वचन॥ श्रीगुरु म्हण
ती हांसोन॥ पुढील जन्म जाणे कवण॥ तूं तें समाण सांग मज॥२१॥ नित्य आरती आम्हांसी
भक्तिपूर्वक अहर्निशी॥ करितां झालों संतोषी॥ कंन्यापुत्र तूतें होती॥२२॥ इहजन्मीं तूतें
जाण॥ कन्यापुत्र सलक्षण॥ होती निश्चय मनीं मानी॥ श्रीगुरु म्हणती तियेसी॥२३॥ श्री
श्रीगुरूचें वचन ऐकोनी॥ पालवीं गांठ बांधी ज्ञानी॥ विनवीतसे कर जोडूनी॥ ऐकें स्वा

अ०
३९

२

मी कृपासिंधू ॥ २४ ॥ साठी वर्षें जन्मासी ॥ आली स्वामी परियेसीं ॥ होत नाहीं विटाळसी ॥ माते
कैं चे पुत्र होती ॥ २५ ॥ नाना व्रतें नाना तीर्थें ॥ मी हिंडलें पुत्रार्थे ॥ अनेक दाई अश्वत्थें ॥
म्या पूजिलीं स्वामियां ॥ २६ ॥ लोक सांगती मजलागी जाणा ॥ करावा अश्वत्थ प्रदक्ष
णा ॥ तेणे पुरती ल मन कामना ॥ होती पुत्र म्हणती तुज ॥ २७ ॥ चिरकाळ अश्वत्थाली
सेवा करितां जन्म गेला ॥ विश्वास आपण बहु केला ॥ पुत्र होती म्हणोनी ॥ २८ ॥ सा
ठी वर्षें येणे परी ॥ कष्ट केले अपरंपारी ॥ सेवा करी तैसें अद्यापि वरी ॥ अश्वस्था
च्या प्रदक्षणा ॥ २९ ॥ पुत्र न होती या जन्मीं ॥ पुढें होती ऐसि या कामि मी ॥ सेवा करीतसें

मी स्वामी ॥ अश्वत्थाची परियेसा ॥ ३० ॥ आतां स्वामी प्रसन्न होसी ॥ इहजन्मी पुत्र देसी ॥ अन्य
२ थान होय बोलासी ॥ तूंचि स्वामी नरहरी ॥ ३१ ॥ स्वामिनी दिधला मातें वरः झे मनी हाचि निर्धा मे
र ॥ हास्य करी स्वामी गुरू ॥ शकुनगांठी बांधिला म्या ॥ ३२ ॥ पुढील जन्म कां म्यासी ॥ करीत
सें सेवा अश्वत्थासी ॥ स्वामी आतांच वर देसी ॥ इहजन्मी कन्यापुत्र ॥ ३३ ॥ अश्वत्थसेवा ब
हुत दिवसीं ॥ करितां झाले मी भयासी ॥ काय देईल आम्हासी ॥ अश्वत्थसेवितें मूर्खपणें २
३४ ॥ ऐकोनि तियेचें वचन ॥ श्रीगुरु म्हणती हांसोन ॥ अश्वत्थसेवा महापुण्य ॥ वृथा न हो
य परियेसीं ॥ ३५ ॥ निंदा न करी अश्वत्थाची ॥ अनंत पुण्य परियेसीं ॥ सेवा करी वो आम्हा सर

सी॥ तूंतेंपुत्रहोतील॥ ३६॥ आतांआमचेंवचनधरीं॥ नित्यजाईसंगमातिरीं॥ अमरजा
वाहेनिरंतरी॥ भीमरथीसमागमें॥ ३७॥ तेथेंअश्वत्थअसेगहन॥ करितोंआम्हीअ
नुष्ठान॥ सेवाकरींहोएकमनें॥ आम्हासहितअश्वत्थाची॥ ३८॥ अश्वत्थाचेंमहि
मान॥ सांगेनऐक परिपूर्ण॥ अश्वत्थनामनारायण॥ आमचावासतेथेअसे॥ ३९॥
ऐकोनिश्रीगुरूचेंवचन॥ विनवीतसेअंगनारत्न॥ अश्वत्थवृक्षाचेंसेवन॥ विस्ता
रोनिसांगा म्हणे॥ ४०॥ कैसेंमहात्म्यअसेतयाचे॥ स्वामीनिरोपावें मजसाचें॥ स्थीर
त्वहोयमनाचें॥ सेवाकरीनभक्तीनें॥ ४१॥ श्रीगुरू म्हणतीतियेसी॥ अश्वत्थवृक्षतूंनिंद

४ सी ॥ सांगतों महिमा अपारेंसीं ॥ समस्त देवते थें असती ॥ ४२ ॥ अश्वत्थाचें महिमान ॥ ब्रंम्हां
डपुराणी निरोपिलें गहन ॥ नारदमुनीतें विस्तारोन ॥ ब्रंम्हदेवें सांगितलें ॥ ४३ ॥ ब्रम्हकु
मर नारदमुनी ॥ नित्य ममन त्रिभुवनी ॥ ब्रम्हयासी पुसोनी ॥ आला ऋषी आश्रमासी ॥ ४४
नारदातें देखोनी ॥ अर्घ्यपाद्य देवोनी ॥ पूजा केली उपचारोनी ॥ प्रसन्न झाले तयेवेळीं
४५ ॥ ऋषी म्हणती नारदासी ॥ विनती एक परियेसीं ॥ अश्वत्थ महिमा आहे कैसी ॥
विस्तारावी स्वामियां ॥ ४६ ॥ ऋषीवचन ऐकोनी ॥ सांगतसे नारदमुनी ॥ गेलों होतों ४
आजिच्या दिनी ॥ ब्रंम्हलोक हिंडत ॥ ४७ ॥ आपण पुसिलें ब्रम्हयासी ॥ अश्वत्थम

हिमा आहे केसी ॥ समस्त मानिती तयासी ॥ विष्णुरूप म्हणोनी ॥ ४८ ॥ ऐसा वृक्ष असे ल
जरीं ॥ सेवा करीजे कवणे परी ॥ केसी महिमा विस्तारीं ॥ निरोपावी दातारा ॥ ४९ ॥ ब्रम्हा सां
गे आम्हासी ॥ अश्वत्थमूळीं आपण वासी ॥ मध्यें वास हृषीकेशी ॥ अग्रीं रुद्र आहे दे
खा ॥ ५० ॥ शाखा पल्लव अधिष्ठानी ॥ दक्षिण शाखे शूळपाणी ॥ पश्चिम शाखे विष्णु
निर्गुणी ॥ आपण उत्तरे वसतसे ॥ ५१ ॥ इंद्रादि देव परियेसी ॥ वसती पूर्वशाखेसी ॥ आ
दित्य देव अहर्निशी ॥ समस्त शाखे वसती जाणा ॥ ५२ ॥ गोब्राम्हण समस्त ऋषी ॥ वे
दादि यज्ञ परियेसी ॥ समस्त मूळांकुरेंसी ॥ असती देखा निरंतर ॥ ५३ ॥ समस्त नदी तीर्थे

५

देखा ॥ सप्तसागरलवणादिका ॥ वसतीजाणापूर्वशाखा ॥ ऐसाअश्वत्थवृक्षजाणा ॥ ५४
अकारशब्दमूळस्थान ॥ स्कंदशाखाउकारजाण ॥ फळपुष्यमकारवर्ण ॥ अश्वत्थजसा
ओंकाररूपी ॥ ५५ ॥ एकादशरुद्रादिका ॥ अष्टवसुआहेतअनेका ॥ जेस्थानीत्रयमूर्तीदि
ख ॥ समस्तदेवतेथेंवसती ॥ ५६ ॥ ऐसाअश्वत्थनारायण ॥ महिमावर्णूशकेकवण ॥ कल्पवृ
क्षयाचिकारण ॥ ब्रम्हाम्हणेनारदासी ॥ ५७ ॥ नारदम्हणेऋषीसी ॥ त्रैमूर्तिआहेके
सी ॥ कितीवर्णूत्याचेमहिमेसी ॥ भजतांकार्यसिद्धिवरितहोय ॥ ५८ ॥ ऐकोनियांसमस्त
ऋषी ॥ विनवीतसेनारदासी ॥ आचारावयाविधीकैसी ॥ कवणेपरीभजावें ॥ ५९ ॥ पूर्वीअ

५

म्हीं एकेदिवसीं ॥ पुसलें होतें अथर्वणासी ॥ त्याणें सांगितलें आम्हासी ॥ अश्वत्थसेवा
एक करिती ॥ ६० ॥ तूं नारद ब्रम्हऋषी ॥ समस्त धर्मातें ओळखिसी ॥ विस्तार करो
नियां आम्हासी ॥ विधिपूर्वक निवेदावें ॥ ६१ ॥ नारद म्हणे मुनिवरां ॥ सांगेन ए
कातत्परा ॥ चित्त करोनियां स्थीरा ॥ विधान असे ब्रम्हवचनी ॥ ६२ ॥ आषाढ पौष
चैत्रेंसी ॥ अस्तंगत शुक्रासी ॥ चंद्रबळ नलसतां दिवसीं ॥ करूं नये प्रारंभ ॥ ६३ ॥
या व्यतिरिक्त आणीक मासीं ॥ बरवा पाहोनियां दिवसीं ॥ प्रारंभ करावा उपवासी
शुचिर्भूत होवोनियां ॥ ६४ ॥ भानुसोमवार दिवसीं ॥ स्पर्शों नये अश्वत्थासी ॥ भृगु

चव

अ०
३१

६

वारसंक्रांतदिवसीं॥स्पर्शूंनयेपरियेसा॥६५॥संधिरात्रीरिक्तातिथी॥पर्वणीसीव
तीपाती॥दुर्दिनादीवैधृती॥अपराण्हसमयींस्पर्शूंनये॥६६॥अनृतद्यूतकर्मसं
भाषेसी॥निंदापाषडवर्जनेसी॥प्रातःकाळीमौन्येंहर्षी॥आरंभावेंपरियेसा॥६७
सचैलस्नानकरोनी॥निर्मळवस्त्रनेसोनी॥गगायमुनोकलशादोनी॥आणोनिठे
वणेंयावरी॥६८॥पूजाकरावीकलशासी॥पुण्याहवाचनकर्मेंसी॥संकल्पावेंविधी
सी॥काम्यार्थआपुलाउच्चारिजे॥६९॥मगकलशाघेवोनी॥सातवेळाभरोनीस्न
पनकरावेंआणोनी॥अश्वत्थवृक्षासीअवधारा॥७०॥पुनरपीकरोनियांस्नान

६

मग करावें वृक्षस्थापन ॥ पुरुषसूक्त म्हणोन ॥ पूजा करावी षोडशोपचारें ॥ ७१ ॥ मग
ध्यावी विष्णु मूर्ती ॥ अष्टभुजा आहेति ख्याती ॥ शंख चक्र उभय हस्ती ॥ वरद हस्त
असे जाणा ॥ ७२ ॥ खड्ग खेटक एकेकरी ॥ धनुष्य बाणातें विस्तारी ॥ अष्टभुजा ये
णेपरी ॥ पूजा करावी वृक्षाची ॥ ७३ ॥ पीतांबरें पाघरुणें ॥ सदा लक्ष्मी संन्निधानें
ऐसी त्रै मूर्ति ध्याऊन ॥ पूजा करावी पतियेसा ॥ ७४ ॥ त्रै मूर्तीचें असे स्थान ॥ शि
वशक्ती वीण नाहीं जाणा ॥ समस्त देवता आवाहनून ॥ षोडशोपचारें पूजावें ॥ ७५ ॥
वस्त्रें अथवा सूतोसी ॥ वेष्टावें तया वृक्षासी ॥ पुनरपी संकल्पेसी ॥ प्रदक्षणा क

रावी ॥ ७६ ॥ अथवा सहस्त्रनामेसी ॥ करावा प्रदक्षणा हर्षीं ॥ अथवा करामोन्येसी ॥
तयाचें फळ अनंत देखा ॥ ७७ ॥ मनसा वाचा कर्मेसी ॥ भक्तिपूर्वक भावेसी ॥ प्रदक्षि
णा करावी हर्षी ॥ पुरुषसूक्त म्हणत देखा ॥ ७८ ॥ चालत जैसी स्त्री गर्भिणी ॥ किंवा
उदककुंभ घेवोनी ॥ तैसी पहो मंद गतीनी ॥ प्रदक्षिणा करावी परियेसा ॥ ७९ ॥
पदोपदीं अश्वमेध ॥ पुण्य जोडे फळ प्रद ॥ प्रदक्षिणा समाप्त मध्य ॥ नमस्कार क
रावा ॥ ८० ॥ ब्रम्हहत्यादि पापासी ॥ प्रायश्चित्त नाहीं परियेसीं ॥ प्रदक्षणा द्विल
क्षासी ॥ ब्रह्महत्यादि पापे जाती ॥ ८१ ॥ त्रैमूर्ति वसती जया स्थानी ॥ फळ काय सांगू त्र

दक्षिणी ॥ समस्त पाप होय धुणी ॥ गुरुतल्पादि दोष जाती ॥ ८२ ॥ नाना व्याधी हरती दोष
प्रदक्षिणा करितां होय स्करस ॥ कोटिऋणे असती ज्यास ॥ परि हस्ती परि येसा ॥ ८३ ॥
जन्म मृत्य जरा व्याधि उस्तनी ॥ संसार ताप भये नासती ॥ ग्रह पीडा बाधा न करिती ॥
सहस्र प्रदक्षिणा केलिया ॥ ८४ ॥ पुत्रकाम्य असे ज्यासी ॥ पुत्र होती भरवसीं ॥ म
नोवाक्काय कर्मेसी ॥ एक भावे करावें ॥ ८५ ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ ॥ देता होय अश्वत्थ
पुत्रकाम पावती त्वरित ॥ न धरावा अनुमान ऋषी हो ॥ ८६ ॥ शनिवारी वृक्ष धरोनी ॥
जप करावा मृत्युंजयनी ॥ काळमृत्यू तें जिंकोनी ॥ राहे नर अवधारा ॥ ८७ ॥ ते अ

८ पमरसून पावती ॥ पूर्णायुषी होती निश्चिती ॥ शनि ग्रह न पीडिती ॥ प्रार्थावें अश्वत्थासी
८८ ज्ञानी नामे घेवोनी ॥ उच्चारावें स्वकीयकदनी ॥ बंभ्रुपिंगळ म्हणोनी ॥ कोणस्थकृ
ष्णं म्हणावें ॥ ८९ ॥ अंतक यम महारौद्र ॥ मंद शनैश्चर सौरी ॥ जप करावा येणेपरी ॥ श
नि पीडा न होय देखा ॥ ९० ॥ श्लोके ॥ कोणस्थ को रौद्र यमश्चैव ॥ भ्रुः कृष्णाः शनिः पिं
गल एव मंदः ॥ नित्यं स्मरेद्याहरते च पीडा तस्मै नमस्ते रविनंदनाय ॥ ९१ ॥ ऐसें दृढ ८
करोनि मन ॥ अश्वत्थ सेवितां कामना पूर्ण ॥ पुत्रकाम्य तत्क्षण ॥ होय निरुतें अवधारा ॥
९२ ॥ अमावास्या गुरुवारेंसी ॥ अश्वत्थछायेत जळेंसी ॥ स्नान करितां नरासी ॥ ब्रम्हह

त्या पापें जाती ॥ ९३ ॥ अश्वत्थतळीं ब्राम्हणासी ॥ अन्न घालितां एकासी ॥ कोटि ब्राम्हण
परियेसीं ॥ भोजन दिल्हें फळ असे ॥ ९४ ॥ अश्वत्थतळीं बैसोनी ॥ येखादा मंत्र जपतां
तत्क्षणी ॥ फळ होय अनंत गुणी ॥ वेदपठण केलिया ॥ ९५ ॥ नर एखादा अश्वत्थासी
स्थापना करी भक्तीसी ॥ सह बेचाळीस पितरांसी ॥ स्वर्गीं स्थापी परियेसा ॥ ९६ ॥ छेदि
तां अश्वत्थवृक्षासी ॥ महापापें परियेसी ॥ पितरांसहित नरकासी ॥ जाय देखा तो नर ॥
९७ ॥ अश्वत्थातळीं बैसोन ॥ होम करितां महायज्ञ ॥ अक्षयफळत असे जाण ॥ पु
त्रकाम्य त्वरित होय ॥ ९८ ॥ ऐसें अश्वत्थमहिमान ॥ नारदासी सांगे चतुरानन ॥ म्ह

पोतिऐकतीऋषिजन ॥ तयानारदापासूनी ॥ ९९ ॥ नारद म्हणेऋषेश्वरांसी ॥ प्र
दक्षिणांच्यादाहावे अंशी ॥ हवनकरावें पतियेसीं ॥ आंगमोक्तविधीनें ॥ १०० ॥ ह
वनाच्यादाहावे अंशी ॥ ब्राम्हणभोजनकरावेहर्षी ॥ ब्रम्हचर्यहविष्यान्नेसी ॥ १
व्रतआपणकरावें ॥ १ ॥ येणेपरीआचरोन ॥ मगकरावेंउद्यापन ॥ श्रुत्यनुसारसुव
र्ण ॥ अश्वत्थवृक्षकरावा ॥ २ ॥ तोद्यावाब्राम्हणासी ॥ विधिपूर्वकपरियेसी ॥ श्वेतधे
नुसवत्सेसी ॥ त्याच्याब्राम्हणांकारणे ॥ ३ ॥ वृक्षातळींतिळरासी ॥ करावीयथाश
क्तीसी ॥ वरीझांकोनिश्वेतवस्त्रेंसी ॥ सूक्ष्मद्विजालागींद्यावें ॥ ४ ॥ ऐसेंअश्वत्थवि

धाना ॥ सांगे भारद्वाज ऋषिजना ॥ यापरी मुनी आचरोन ॥ अभिष्ट लाधलें सर्व ॥ ५ ॥ श्री
श्रीगुरू म्हणती वंध्येसी ॥ अश्वत्थमहिमा आहे कैसी ॥ भावभक्ती असे ज्यासी ॥ त्या
सी होय फळश्रुती ॥ ६ ॥ आचार करी हो येणेपरी ॥ संशय आतां न धरीं ॥ रक्ष असे भी
मातिरी ॥ जेथे अमरजासंगम ॥ ७ ॥ तेचि आमचें स्थान ॥ सेवा करी हो एकमनें ॥ होई
ळ कामना शीघ्र पूर्ण ॥ कन्यापुत्र तुझे उदरीं ॥ ८ ॥ ऐकोनि श्रीगुरूचिया वचना ॥ न
मस्कार करी ते अंगना ॥ विनवी कर जोडोनि जाणा ॥ भावभक्ती करोनियां ॥ ९ ॥ आ
पण वांझ वर्षें साठी ॥ केंचे पुत्र माझे पोटीं ॥ वाक्य असे तुमचें शेवटीं ॥ म्हणोनि आ

पणअंगिकारीन ॥ १० ॥ गुरुवाक्यस्फूरभीसमान ॥ ऐसें सांगती वेदपुराण ॥ आतां
नाहींअनुमान ॥ करीन सेवा स्वामिया ॥ ११ ॥ चाड नाहींअश्वत्थासी ॥ निर्धार तुम
च्या बोलासी ॥ सेवा करीन तुमचीऐसी ॥ म्हणोनि चरणी लागली ॥ १२ ॥ ऐसा निरो
प घेवोनी ॥ जावोनि विनवी संगमस्थानी ॥ षट्कुळांत न्हावोनी ॥ सेवा करी अश्वत्था
ची ॥ १३ ॥ श्रीगुरूचा निरोप जेणेपरी ॥ तैसीच सेवा करी नारी ॥ येणेपरी तीन रात्री ॥
आराधिला परियेसा ॥ १४ ॥ श्रीगुरुरूपी अश्वत्थासी ॥ सेवा करी रात्रदिवसीं ॥ तिस
रे रात्रीं स्वप्न तियेसी ॥ झालें ऐका एकचित्तें ॥ १५ ॥ स्वप्नामध्यें विप्र एक ॥ येवोनि देतो ति

सी भाक ॥ काम तुझें झालें एक ॥ सांगेन एक तें करीं म्हणें ॥ १६ ॥ जावोनि गाणगापुरांत
तेथें असे श्रीगुरुनाथ ॥ प्रदक्षणा करी होसात ॥ नमन करी भक्तीसी ॥ १७ ॥ जें काय दे
ती तुजसी ॥ भक्षण करीं होवेगेंसी ॥ निर्धार करीं वो मानसीं ॥ त्वरित जावें म्हणे विप्र ॥ १८ ॥
ऐसे देखोनि सुषुप्तींत ॥ सवेंचि झाली जागृत ॥ कल्पवृक्ष असे अश्वत्थ ॥ कल्पिलें
फळ त्वरित होय ॥ १९ ॥ सेवा करोनि चवथे दिवसीं ॥ आली आपण मठासी ॥ प्रदक्षणा
करोनियां हर्षी ॥ नमन केलें तये वेळीं ॥ २० ॥ हांसोनियां श्रीगुरुमुनी ॥ फळें देती तिसी दो
नी ॥ भक्षण करीवों संतोषोनी ॥ कार्य झालें तुझें आतां ॥ २१ ॥ भोजन करीं आतां त्वरित

११ काम्य होईल तुझें सत्य ॥ कन्या पुत्र दोनी सुत ॥ दिल्हे आज पतियेसा ॥ २२ ॥ पारणे
करोनि विधीसी ॥ मग भक्षावें या फळांसी ॥ दान द्यावें ब्राम्हणांसी ॥ जें कां पूर्वीं नि
रोपिलें ॥ २३ ॥ व्रत संपूर्ण करोनी ॥ करी दान ती भामिनी ॥ त्याच दिवसीं अस्तमानी
झाली आपण विटाळसी ॥ २४ ॥ मौनी दिवस तीन वरी ॥ हविष्यांन्न भोजन करी ॥ श्वे
त वस्त्र नेसोनि नारी ॥ कोणाकडे न पाहेची ॥ २५ ॥ येणे परी तीन्ही निशी ॥ क्रमिल्या ११
नारीने पतियेसीं ॥ सुस्नात होवोनि चेवथे दिवसीं ॥ आली श्रीगुरु दर्शना ॥ २६ ॥
पतिसमवेत येउनी ॥ पूजा करी एकाग्र मनी ॥ श्रीगुरु म्हणती संतोषोनी ॥ पुत्रवंती

व्हावें तुवां ॥ २७ ॥ ऐसें नमोनि श्रीगुरूसी ॥ आली आपल्या घरासी ॥ ऋतु दिधला पां
चवे दिवसीं ॥ म्हणोनि कंन्या पतियेसी ॥ २८ ॥ येणे परी ते नारी ॥ झाली ऐका गरोद
री ॥ ग्रामस्थ सकळ विस्मय करी ॥ काय नवल म्हणतसो ॥ २९ ॥ म्हणती पाहा नवले
वर्तलें ॥ वांझेसी गर्भधारण झालें ॥ सोमनाथ विप्र भले ॥ मनी मानिलें सुखाते ॥
३० ॥ सातवे मासी ओटी भरिती ॥ अक्षय वाणे ओवाळिती ॥ गुरूसी विनोदाव
री प्रीती ॥ वाणें द्यावी म्हणतसे ॥ ३१ ॥ आढवे यासी तें ब्राम्हणी ॥ करीसीमंत विधा
नी ॥ गुरू निरोपें संतोषोनी ॥ देववी वाण ग्रामांत ॥ ३२ ॥ अभिनव करितां सकळ जन

च.

अ०
३९

१२ म्हणती वांझेसी गर्भधारण ॥ पांढरे केश म्हातारपण ॥ वाणें देतसे कौतुकें ॥ ३३ ॥ एक म्ह-
णती गुरुप्रसाद ॥ न्रसिंह मूर्ति भक्त वरद ॥ त्याची सेवा करितां आनंद ॥ लाभे चारी पुरु-
षार्थ ॥ ३४ ॥ त्रैमूर्तिचा अवतार ॥ झाला सरस्वती न्रसिंह नर ॥ भक्तजन मनोहर ॥ प्रगट
ला भूमंडळीं ॥ ३५ ॥ ऐसे नाना परी देखा ॥ स्तोत्र करिती गुरुनायका ॥ वाणें देतसे बा-
ळिका ॥ अति उल्हास तिच्या मनी ॥ ३६ ॥ वाणें देऊनी समस्तांसी ॥ येवोनि नमिती श्रीगु- १२
रूसी ॥ भक्तवत्सल परियेसीं ॥ आशिर्वाद देतसे ॥ ३७ ॥ संतोषोनी विप्रवनिता ॥ साष्टांग
नमस्कारिती दंडवता ॥ नाना परी स्तोत्र करितां ॥ विनवीतसे परियेसा ॥ ३८ ॥ जयजय

परमपुरुषा ॥ तूं ब्रह्माविष्णू महेशा ॥ तुझ्यावाक्यें परियेसा ॥ सुवर्णकिले माझे देह ॥ ३९ ॥
तारावया विश्वासी ॥ म्हणोनि तूं अवतरलासी ॥ त्रैमूर्ती तूंचि होसी ॥ अन्यथा नव्हे परियेसा
॥ ४० ॥ तुझी स्तुती करावयासी ॥ अशक्यता या वाचेसी ॥ अपार तुझे महिमेसी ॥ नाहीं सा
म्यता कृपासिंधू ॥ ४१ ॥ येणेपरी स्तोत्र करूनी ॥ श्रीगुरुचरण वंदोनी ॥ गेली निरोप घे
वोनी ॥ आपुल्या गृहासी परियेसा ॥ ४२ ॥ ऐसे नव मास क्रमूनी ॥ झाली प्रसूत शुभदिनी
कन्या प्रसवली तत्क्षणी ॥ आनंदली माता पिता ॥ ४३ ॥ ज्योतिषी म्हणती तये वेळीं ॥ होई
ल कन्या मननिर्मळी ॥ अष्टपुत्री वाढेकुळी ॥ पुत्रपौत्रीं नांदेल ॥ ४४ ॥ येणेपरी ज्योतिषी

खं०

अ० ३९

१२

जातकवर्तविलेंपतियेसीं ॥ सोमनाथआनंदेसी ॥ दानधर्मकरिताझाला ॥ ४५ ॥ दाहदि
वसक्रमूनी ॥ स्नातझालीतेभामिनी ॥ कडियेबाळघेवोनी ॥ आलीश्रीगुरुदर्शना ॥
४६ ॥ बाळआणोनिभक्तीसी ॥ ठेवीश्रीगुरुचरणापासीं ॥ नमनकरीसाष्टांगेसी ॥ एक
भावेंकरोनियां ॥ ४७ ॥ आश्वासोनिश्रीगुरुमूर्ती ॥ उठींबाळेपुत्रवंती ॥ बहुतांपरीसं
तोषविती ॥ प्रेमभावेंकरोनियां ॥ ४८ ॥ उठोनिविनवीश्रीगुरुमूर्तिसी ॥ पुत्रनहोयआ
मुचेकुशी ॥ सरस्वतीआलीघरासी ॥ बोलआपुलासांभाळिजे ॥ ४९ ॥ ऐकोनिति
येचेंवचन ॥ श्रीगुरुम्हणतीहांसोन ॥ नकरीअनुमानमनीं ॥ तुतेंपुत्रहोईल ॥ ५० ॥ म्ह

१२

णोनितियेकुमारीसी ॥ कडियेघेतीप्रीतीसी ॥ सांगतातसमस्तांसी ॥ तयेकंन्येचेंलक्षण ॥
५१ ॥ पुत्रहोतीलबहुईसी ॥ होईलआपणशतायुषी ॥ पुत्रपौत्रनयनेसी ॥ पाहीलआ
पणअहेवपणे ॥ ५२ ॥ होईलईचाज्ञानीपती ॥ तयातेंचारीवेदयेती ॥ अष्टैश्वर्येनाद
ती ॥ प्रख्यातहोईलभूमंडळीं ॥ ५३ ॥ पतिव्रताहोईलसत्य ॥ पुण्यशीळस्वधर्मरत्त ॥ ईची
ख्यातीहोईलबहुत ॥ समस्तईतिवंदिती ॥ ५४ ॥ दक्षिणदेशीं महाराजा ॥ येईलईचा
दर्शनकाजा ॥ आणीकपुत्रहोईलद्विजा ॥ ज्ञानवंतम्हणतीगुरू ॥ ५५ ॥ येणेपरीश्रीगुरु
मूर्ती ॥ कन्यालक्षणसांगती ॥ विप्रवनिताविनयवृत्ती ॥ पुत्रव्हावाम्हणोनी ॥ ५६ ॥ श्रीगु

रु म्हणती तियेसी ॥ पुत्र व्हावा केसा तुजसी ॥ योग्य पाहिजे तरी तीस वर्षी ॥ अथवा मू
र्ख शतायुषी पैं ॥ ५७ ॥ ऐकोनि श्रीगुरुच्या वचना ॥ विनवीतसे विप्रांगना ॥ योग्य पाहिजे
पुत्र जाणा ॥ तयासी पुत्र पांच व्हावे ॥ ५८ ॥ भक्तवत्सल श्रीगुरुमूर्ती ॥ वर देती तेणे रिती ॥ से
तोषोनि घरा जाती ॥ परमानंदें दंपत्ये ॥ ५९ ॥ पुढें तियेसी पुत्र झाला ॥ वेद शास्त्री विख्या
त भला ॥ पांच पुत्र तो लाधला ॥ नामकरणी श्रीगुरूच्या ॥ ६० ॥ कन्या लक्षण श्रीगु
रु मुर्ती ॥ निरोपिलें होतें जेणें रिती ॥ प्रख्यात झाली नामें सरस्वती ॥ महा आनंद व
र्तला ॥ ६१ ॥ यज्ञ करोनि तीचा पती ॥ दिक्षीत नाम मिरवी क्षिती ॥ चोहो राष्ट्री त्याची

ख्याती ॥ म्हणोनि सांगे सिद्ध मुनी ॥ ६२ ॥ साठी वर्षैं वांझेसी ॥ पुत्र झाला परियसीं ॥ सिद्ध
म्हणे नामधारकासी ॥ ऐसी कृपा गुरूची ॥ ६३ ॥ निर्धार असे ज्याचे मूनी ॥ तयातें वरदि
ती तत्क्षणी ॥ एकभावें कायामनी ॥ भक्ति करावी श्रीगुरूची ॥ ६४ ॥ म्हणोनि सरस्वती गं
गाधर ॥ सांगे गुरुचरित्र विस्तार ॥ भजतां भावें श्रीगुरु उदार ॥ सकळाभीष्ट लाधती ॥
६५ ॥ जो भजे श्रीगुरूसी ॥ एकभावें भक्तिसी ॥ दैन्य काय बाधेल त्यासी ॥ जें जें मागेल
तें देईल ॥ ६६ ॥ श्रीगुरु म्हणिजे कामधेनु ॥ अंतःकरणीं न को अनुमानु ॥ जें जें इच्छि
ती भक्तजन ॥ समस्त देईल परियेसा ॥ ६७ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृतन ॥ विप्रस्त्रियेसी प्र

सूत ॥ तेत्विकथा अद्भुत ॥ एकुणचाळीसाव्यांत निवेदिली ॥ ६८ ॥ इति श्रीनरसिंहसर
स्वत्योपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे वृद्धवंध्याप्रसवो नाम एकोनचत्वारिं
शतितमोऽध्यायः ॥ ३९ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ ओव्यासंख्या ॥
१६८ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ सिद्ध म्हणें नामधारका ॥ अपूर्व वर्तले आणीक ऐका ॥ वृक्ष झाला काष्ठ
शुष्का ॥ विचित्र कथा ऐकें पा ॥ १ ॥ गाणगापुरी असतां गुरू ॥ आला एक कुष्टी विप्र ॥ आ
पस्तंब गार्ग्य गोत्र ॥ नाम तयाचें नरहरी ॥ २ ॥ येवोनियां गुरुमूर्तिसी ॥ नमन करी भक्तीसी ॥
करी स्तोत्र बहुवसी ॥ कर संपुष्ट जोडोनियां ॥ ३ ॥ जयजया जी गुरुमूर्ती ॥ ऐकोनि भा
लों तुझी ख्याती ॥ भक्तवत्सला परंज्योती ॥ परमपुरुषा जगद्गुरु ॥ ४ ॥ आपण जन्मोनि
संसारी ॥ वृथा झालों दगडापरी ॥ निंदा करिताती द्विजवरी ॥ कुष्टी म्हणोनि स्वामिया ॥ ५
वाचिला वेद यजुःशाखा ॥ निंदा करिती मातें लोका ॥ आमंत्रण न सांगती देखा ॥ अंगहीन म्ह

१ णोनिया ॥ ६ ॥ प्रातःकाळीं उठोनि लोक ॥ न पाहाती माझें मुख ॥ तेणें होतें मनांत दुःख ॥ ज
न्म पुरे आतां मज ॥ ७ ॥ पाप केलें आपण बहुत ॥ जन्मांतरीं असंख्यात ॥ तेणें भोगितों हा
भोग ॥ आतां न साहे स्वामिया ॥ ८ ॥ नाना तीर्थें नाना व्रतें ॥ हिंडोनि आलों आचरत ॥ म्या
पूजिले देव समस्त ॥ माझी व्याधी न वचेची ॥ ९ ॥ आतां धरोनि निर्धारु ॥ आलों स्वामी ज
वळी जगद्गुरु ॥ तुम्हां न होतां कृपावरु ॥ प्राण आपुला त्यजीन ॥ १० ॥ म्हणोनियां निर्वाणि
सी ॥ विनवीतसे श्रीगुरूसी ॥ एकभावें भक्तीसी ॥ करुणा भाकी द्विजवर ॥ ११ ॥ म्हणोनि १
मागुती नमस्कारी ॥ नानापरी स्तुती करी ॥ लोहपरिसा भेटी बरी ॥ तुझ्या दर्शनमात्रेंसी

१२ करुणावचनऐकोनी ॥ भक्तवसल श्रीगुरुमुनी ॥ निरोप देती कृपाकरोनी ॥ एक
शिष्यानाम धारका ॥ १३ ॥ श्रीगुरु म्हणती द्विजासी ॥ पूर्वजन्मीं महादोषांसी ॥ तुवां के
ले बहु वसी ॥ म्हणोनि कुष्ठी झालासी ॥ १४ ॥ आतां सांगेन तें करीं ॥ तुझी पापें जाती दुरी ॥
होसील दिव्यशरीरी ॥ एकभावें आचरावें ॥ १५ ॥ इतुकिया अवसरीं ॥ काष्ठ एक ओदुं
बरी ॥ शुष्क होतें वर्षें चारी ॥ घेवोनि आले सर्पणासी ॥ १६ ॥ तें देखिलें श्रीगुरुमूर्ती ॥ त
याविप्रा निरोप देती ॥ येकभावें करोनि चित्तीं ॥ घेई काष्ठा झउकरी ॥ १७ ॥ काष्ठ घेवो
निसंगमासी ॥ त्वरित जाय भावेंसी ॥ संगमनाथ पूर्वभागेसी ॥ भीमातिरीं रोविं पां ॥ १८

तुवांजावोनियांसंगमांत ॥ स्नानकरोनियावेंत्वरित ॥ पूजाकरोनियांअश्वत्थ ॥ पुनरपीजा
यस्नानासी ॥ १९ ॥ हातींधरोनियांकळशादोनी ॥ आणीउदकततूक्षणी ॥ शुष्ककाष्ठवेळती
न्ही ॥ स्नपनकरीमनोभावें ॥ २० ॥ ज्यादिवसींकाष्ठासी ॥ पर्णयेतीलसंजीवेंसी ॥ दोषगेलेतु
झेपरियेसीं ॥ अंगतुझेंहोयबरवें ॥ २१ ॥ येणेपरीश्रीगुरुमूर्ती ॥ तयाविप्रासीनिरोपदेती ॥ विस्म
सझालात्याचेचित्तीं ॥ धावतगेलाकाष्ठाजवळी ॥ २२ ॥ काष्ठउचलोनिडोईवरी ॥ घेवोनि
आलाभीमातिरी ॥ संगमेश्वरासमोरी ॥ रोंविताझालाद्विजवर ॥ २३ ॥ जेणेरितीश्रीगुरु
मूर्ती ॥ तयाविप्रानिरोपदेती ॥ आचरतसेंएकचित्तीं ॥ भावभक्तीकरोनियां ॥ २४ ॥ येणेप

रीसातदिवस ॥ द्विजेंकेलेंउपावास ॥ तयाकाष्ठादोनीकलशा ॥ भरोनिघालीवेळोवेळीं ॥ २५
देखोनिम्हणतीसकळेजन ॥ तयाविप्राबोलावून ॥ सांगतातीवंचन ॥ गुरुनिरोपलक्षण ॥ २६
म्हणतीतूतेंकायझालें ॥ शुष्ककाष्ठकांरोविलें ॥ याचेंतुवांसंजीवनयोजिलें ॥ मगतूतेंकायहो
यं ॥ २७ ॥ श्रीगुरुमूर्तीकृपासिंधू ॥ भक्तजनाअसेवरदू ॥ अथवारक्षकदीनबंधू ॥ समस्ता
तेंकृपाकरी ॥ २८ ॥ असेलनिष्कृतीतुझियापापा ॥ म्हणोनिदिधलेंकाष्ठबापा ॥ वायांक
ष्टकरिसीकांपा ॥ तूतेंश्रीगुरुनिनिरोपिलें ॥ २९ ॥ ऐकोनितयाचेंवचन ॥ विप्रवरकरी
नमन ॥ गुरुवाक्यमाझीकामधेनू ॥ अन्यथाकेवीहोईल ॥ ३० ॥ सससंकल्पश्रीगुरुनाथ

तयाच्चें वाक्य होय सत्य । माझे मनीं निर्धार सत्य । होईल काष्ठाचा वृक्ष जाण ॥ ३१ ॥ माझ्या मनी
निर्धारु । असत्य नहोय वाक्य सद्गुरु । प्राण वेंचीन साचारु । गुरुवाक्य कारण आपण ॥ ३२ ॥ ये
णे परी समस्तांसी । विप्र सांगे परियेसीं । सेवा करितो भक्तीसी । तया शुष्क काष्ठाची ॥ ३३ ॥ ऐके दि
वसीं गुरुमूर्तीसी । शिष्य सांगती परियेसीं । स्वामिनी निरोपिलें द्विजासी । शुष्क काष्ठ भजा म्ह
णोनी ॥ ३४ ॥ सात दिवस उपवासीं । सेवा करितो काष्ठेंसी । एकभावें भक्तीसी । निर्धार केलो
गुरुवचनी ॥ ३५ ॥ किती रीती आम्ही त्यासी । सांगितलें सर्वहितासी । वायां कां गा कष्ट करि
सी मूर्खपणें म्हणोनी ॥ ३६ ॥ विप्र आम्हातें ऐसे म्हणे । चाड नाहीं काष्ठाविणें । गुरुवाक्य

मज करणें ॥ करील आपुले बोल साच ॥ ३७ ॥ निर्धार धरोनि मानसीं ॥ सेवा करितों काष्ठेसी
सात दिवस उपवासीं ॥ उदक तेंहि घेत नाहीं ॥ ३८ ॥ ऐकोनि शिष्यांचें वचन ॥ निरोप देती श्री
गुरुचरण ॥ जैसा वसे भाव अंतःकरणा ॥ तैसी सिद्धी पावेल ॥ ३९ ॥ गुरुवाक्य शिष्यासि कारण
सर्वथा न होय निर्वाण ॥ जैसें भक्ताचें अंतःकरण ॥ तैसें तया होय परियेसा ॥ ४० ॥ याकारणें तु
म्हासी ॥ सांगेन कथा इतिहासी ॥ सांगे सूत ऋषेश्वरांसी ॥ स्कंदपुराणीं परियेसा ॥ ४१ ॥ गुरु
भक्तीचा प्रकार ॥ पुसती सूतासी ऋषेश्वर ॥ सांगे सूत विस्तारें ॥ तेचि कथा सांगतसें ॥ ४२ ॥
सूत म्हणे ऋषेश्वरांसी ॥ गुरुभक्ती असे अतिविशेषी ॥ तारावया संसारासी ॥ आणीक ना

४

ही उपाय ॥ ४३ ॥ अयोग्य अथवा ज्ञानवंत ॥ म्हणोनि न पाहिजे अंत ॥ गुरू त्रिमूर्ति मनी ध्यात
सेवा करणे भक्ति भावें ॥ ४४ ॥ दृढ भक्ती असे जया पासी ॥ सर्व धर्म साधती त्यासी ॥ संदेह
न धरावा मानसीं ॥ एकचित्तें भजावें ॥ ४५ ॥ श्रीगुरु नर ऐसा न म्हणावा ॥ त्रैमूर्ति तोचि
जाणावा ॥ गुणदोष न विचारावा ॥ म्हणावा तोचि ईश्वर ॥ ४६ ॥ येणे परी धरोनि मनी ॥
जे जे भजती गुरुचरणी ॥ प्रसन्न होय भूळपाणी ॥ तात्काळिक परि ऐसा ॥ ४७ ॥ श्लोक
मंत्रे तीर्थे द्विजे देवे दैवज्ञे भेषजे गुरौ ॥ यादृशी भावना कुर्यात् सिद्धिर्भवति तादृशी ॥ ४८

४

टीका ॥ मंत्र तीर्थ द्विजस्थानी ॥ देवता भक्ती औषध गुणी ॥ गुरूसी पाहे शिवसमानी ॥ भावि

सारखें फळ होय ॥ ४९ ॥ म्हणे सूत ऋषेश्वरांसी ॥ गुरुभक्ती म्हणे आहे कैसी ॥ सांगेन साक्ष तुम्हा
सी ॥ अपूर्व एक वर्तलें असे ॥ ५० ॥ पूर्वी पांचाळनगरांत ॥ होता राजा सिंहकेत ॥ तयासी होता सु
त ॥ नाम तयाचें धनंजय ॥ ५१ ॥ एके दिवसीं राजसुत ॥ गेला पारधीसी अरण्यांत ॥ संगे होते शं
भर दूत ॥ श्रमले बहु परियेसा ॥ ५२ ॥ तेथें नसती मनुष्यमात्र ॥ मार्ग न दिसे अणुमात्र ॥ वृक्ष
मातले अति मात्र ॥ उदकवर्जित स्थानासी ॥ ५३ ॥ राजकुमर तृषाक्रांत ॥ हिंडतसे अरण्यां
त ॥ संगें होते शंभर दूत ॥ श्रमले बहुत अवधारा ॥ ५४ ॥ तेथें एक शवरसुत ॥ हिंडत होता व
नांत ॥ देखता झालें अवचित ॥ जीर्ण एक शिवालय ॥ ५५ ॥ भिन्नलिंग तया स्थानीं ॥ पडलें

होतें मेदिनी ॥ शबरें घेतलें उचलोनी ॥ म्हणतो लिंग बरवें असे ॥ हाती घेवोनि लिंगासी ॥ पा
हात होता शबर हर्षी ॥ राजसूत तयासंधीसी ॥ आला तयाजवळिके ॥ ५७ ॥ राजकुमर म्हणे त
यासी ॥ भिन्न लिंग काय करिसी ॥ पडलीं असती भूमीसी ॥ लिंगाकार अनेक ॥ ५८ ॥ शबर म्ह
णे राजसुतातें ॥ माझ्या मनीं ऐसा अर्थ ॥ लिंग पूजा करणे नित्य ॥ म्हणोनि घेतलें परियेसा ॥
५९ ॥ ऐकोनि तयाचें वचन ॥ राजपुत्र सुहांस्यवदन ॥ म्हणे पूजी एकामनें ॥ लिंग बरवें असे
सत्य ॥ ६० ॥ ऐसें म्हणतां राजकुमर ॥ तयासी करी नमस्कार ॥ कोण्या विधी पूजा करूं ॥ निरो
पावें म्हणतसे ॥ ६१ ॥ तुवां व्हावें मातें गुरु ॥ मी तंव असें शबरु ॥ नेणें पूजेचा प्रकारु ॥ विस्ता

रावें म्हणतसे ॥ ६२ ॥ राजपुत्र म्हणे तयासी ॥ न्यावा पाषाणघरासी ॥ पूजा करावी भक्तीसी ॥ पु
त्रपुष्पअर्चोनियां ॥ ६३ ॥ दंपत्यें दोघे जणा ॥ पूजा करणे मनेपूर्णा ॥ हें चिलिंगागिरिजारमण
म्हणोनि मनी निर्धारीपो ॥ ६४ ॥ नाना परी पुष्पजाती ॥ आणावें तुवां शिवाप्रती ॥ धूपदीपवि
धानरीती ॥ नैवेद्यीं द्यावें भस्म जाण ॥ ६५ ॥ भस्म असेलजें स्मशानी ॥ आणावें तुवां प्रतिदि
नी ॥ द्यावा नैवेद्य स्कमनी ॥ प्रसाद आपण भक्षावा ॥ ६६ ॥ आणीक जें जें जेवी आपण ॥ तो हि
द्यावा नैवेद्य जाण ॥ ऐसें आहे पूजाविधान ॥ म्हणोनि सांगे राजकुमर ॥ ६७ ॥ येणें परी रा
जकुमरू ॥ तया शबरासी झाला गुरू ॥ विश्वासे केला निर्धारू ॥ शबरें आपलें मनांत ॥ ६८ ॥

संतोषोनि शवर देखा ॥ नेलें लिंग गृहांतिका ॥ स्त्रियेसी सांगे कौतुका ॥ म्हणे लिंग प्रसन्न
झालें ॥ ६९ ॥ गुरुनिरोपजेणेरिती ॥ पूजा करी एकचित्तीं ॥ चिताभस्म अति प्रीती ॥ आणोनि
नैवेद्य देतसे ॥ ७० ॥ क्वचित्काळ येणेपरी ॥ पूजा करी शबरदांबरी ॥ एके दिवसीं तया नग
रीं ॥ चिताभस्म न मिळेची ॥ ७१ ॥ हिंडोनि पाहे गांवोगावीं ॥ चिताभस्म न मिळे कांहीं ॥ येणेप
री सात गावीं ॥ हिंडोनि आला घरासी ॥ ७२ ॥ चिंता बहु शबरासी ॥ पुसता झाला स्त्रियेसी
काय करूं म्हणे तिसी ॥ प्राण आपला त्यजूं म्हणे ॥ ७३ ॥ पूजा राहिली लिंगाची ॥ भस्म न मिळे
नैवेद्यासी ॥ हिंडोनि आलों दाही दिशीं ॥ चिताभस्म न मिळेची ॥ ७४ ॥ जैसें गुरूनीं आज्ञापिलें

त्या विधानें पाहिजे अर्चिलें ॥ नाहीं तरीं वृथा गेलें ॥ शिवपूजन परियेसा ॥ ७५ ॥ गुरूचें वाक्य
जो न करी ॥ तो पडे रौरव घोरीं ॥ तयाते पाप नाहीं दुरी ॥ सदा दरिद्री होय नर ॥ ७६ ॥ त्यासी हो
य अधोगती ॥ अखंड नरकीं तया वस्ती ॥ जो करी गुरूची भक्ती ॥ तो चि निस्तरे भवार्णवा ॥
७७ ॥ सकळ शास्त्र येणे परी ॥ बोलताती वेद चारी ॥ याचि कारणें ऐका हो शाबरी ॥ आपण
प्राण त्यजीन ॥ ७८ ॥ ऐकोनि पतीचें वचन ॥ बोले शबरी हांसोन ॥ चिंता करिता काय का
रण ॥ चिताभस्म देईन मी ॥ ७९ ॥ मज घालोनि गृहांत ॥ अग्नि लावा तुम्ही त्वरित ॥ का
ष्ठें असती बहुत ॥ दहन करा आपणासी ॥ ८० ॥ तेचि भस्म ईश्वरासी ॥ उपहारावें तुम्हीं

७

हर्षी ॥ व्रतभंग न करावा भरवसीं ॥ संतोषरूपें बोलतसे ॥ ८१ ॥ कधीं तरीं शरीरासी ॥ ना
सं असे परियेसी ॥ ऐसें कार्य करावें गेसीं ॥ देह आपला समर्पीन ॥ ८२ ॥ ऐकोनि स्त्रियेचें व
चन ॥ शबर झाला मनीं खिन्न ॥ प्राणेश्वरी तुझा प्राण ॥ केवीं ध्यावा म्हणतसे ॥ ८३ ॥ रू
पें दिसशी रतिससीं ॥ आद्यापि तूं पूर्ववयासी ॥ पुत्र अपत्य न देखिलें सी ॥ तुझे मातेनें म
जनि रखिलें ॥ ८४ ॥ मन नाहीं तुझें धालें ॥ संसार सुख नाही देखिलें ॥ तुझे मातेनें म
जनि रखिलें ॥ प्राणप्रिया रक्ष म्हणूनी ॥ ८५ ॥ चंद्र सूर्य साक्षीसी ॥ तुज वरिलें म्या सं
तोषी ॥ प्राण रक्षीन म्हणोनि हर्षी ॥ घेवोनि आलों मंदिरास ॥ ८६ ॥ आतां दहन करितां तूं तें ॥

७

घडती पापें असंख्यातें ॥ स्त्रीहत्या महादोषातें ॥ केवीं करूं म्हणतसे ॥ ८७ ॥ तूं माझी प्राणे
श्वरी ॥ तूं ते मारूं कवणेपरी ॥ केसा तुष्टेल त्रिपुरारी ॥ पुण्य जावोनि पाप घडे ॥ ८८ ॥ दुःखें तु
झी मातापिता ॥ मातें म्हणती स्त्रीघातकी हंता ॥ अजुनि तुझी लावण्यता ॥ दिसतसे प्राण
प्रिये ॥ ८९ ॥ नाना व्रतें नाना भक्ती ॥ या शरिरालागी करिती ॥ दहन करोनि कवणेरिती ॥
पापें मातें घडतील ॥ ९० ॥ ऐकोनि पतीचे वचना ॥ विनवी सती आपण ॥ कैसें असें तुम्हा
ज्ञान ॥ मिथ्या मोहें बोलतसा ॥ ९१ ॥ शरीर म्हणजे स्वप्नापूरी ॥ जैसा फेण गंगेवरी ॥
स्थीर न राहे निर्धारी ॥ मरणें सत्य परियेसा ॥ ९२ ॥ आमचें मायबापें जाण ॥ तुम्हां

८

दिधले मातें दान ॥ तुमची अर्धांगना मी पूर्ण ॥ भिन्न भावना कोठें असे ॥ ९३ ॥ मी म्हणजे तु
म्चा देह ॥ विचार करोनि मनीं पाहें ॥ आपुलें अर्धशरीर आहे ॥ कायदोष दहन करीं अं
ता ॥ ९४ ॥ जें जें उपजे भूमीवरी ॥ तें तें नाश पावे निर्धारीं ॥ माझा देह संकल्प करीं ॥ ईश्व
रार्पित पावेल ॥ ९५ ॥ संदेह सोडूनि आषणासी ॥ दहन करीं पां वेगेंसी ॥ आपण होवोनि
संतोषी ॥ निरोप देत्यें परियेसा ॥ ९६ ॥ नाना परी पतीसी ॥ बोधी शबरी परियेसीं ॥ घरांत
जावोनि पतीसी ॥ म्हणे अग्नि लावीं आतां ॥ ९७ ॥ संतोषोनि तो शबर ॥ बांधिता झाला
घराचें द्वार ॥ अग्निं लावितां धुरंधर ॥ ज्वाळा पिती गगनास ॥ ९८ ॥ दहन झालें शब

८

रीसी ॥ भस्म घेतलें परियेसीं ॥ पूजा करोनि शिवासी ॥ नैवेद्य दिधला अवधारा ॥ ९९ ॥ पूजा
करितां ईश्वरासी ॥ आनंद झाला बहुवशी ॥ स्त्री दिधली हुताशी ॥ स्मरण ऐसे त्यासना
हीं ॥ १०० ॥ ऐसी भक्तिभावेंसी ॥ पूजा केली महेश्वरासीं ॥ प्रसाद घेवोनि हस्तेंसी ॥ पाचारि
लें स्त्रियेते ॥ १ ॥ जैसी पूजा नित्य करोन ॥ प्रसाद हातीं घेवोन ॥ आपुलें स्त्रियेतें बोला
वून ॥ देत होता तो शबर ॥ २ ॥ तया दिवसीं त्याचपरी ॥ आपुल्या स्त्रियेतें पाचारी ॥ कृ
पासागर त्रिपुरारी ॥ प्रसन्न झाला परियेसा ॥ ३ ॥ तेचि शबरी येवोनी ॥ ऊभी ठाकली हास्य
वदनी ॥ घेतला प्रसाद मागोनी ॥ घेवोनि गेली घरांत ॥ ४ ॥ जैसे तैसेंचि घर दिसे ॥ शबरवि

९

स्मयकरीतसे ॥ म्हणे दग्ध केलें स्त्रियेसरिसें ॥ घर कैसें दिसतसे ॥ ५ ॥ बोलावोनि स्त्रियेसी
शवर पुसतसे परियेसीं ॥ दहन केलें मी तुजसीं ॥ पुनरपी आलीस कैसी ॥ ६ ॥ शबरी सांगे पतीसी
आपणास आवडउ आहे ऐसी ॥ अग्नि लावितां घरासी ॥ निद्रिस्थ झालें परियेसा ॥ ७ ॥ महारी
तें पीडित ॥ आपण होतें निद्रिस्थ ॥ तुमचें बोल ऐकोनि सत्य ॥ उठोनि आल्यें परियेसा ॥ ८ ॥ ही
होईल देवकरपी ॥ प्रसन्न झाला शूलपाणी ॥ ऐसें म्हणतांत क्षणी ॥ निजस्वरूपीं उभा ठा
कला ॥ ९ ॥ नमन करिती लोटांगणी ॥ धांवोनि धरिती दोघें चरणी ॥ प्रसन्न झाला शूलपाणी
मागा वर म्हणतसे ॥ १० ॥ होईल सुख संसारीं ॥ राज्य दिधलें धुरंधरी ॥ गती होईल त्यानंतरी

९

कल्पकोटी स्वर्गवास ॥ ११ ॥ यापरी ऋषेश्वरांसी ॥ सूत सांगे विस्तारेंसी ॥ गुरुवचनी विश्वास
असे ज्यासी ॥ तैसें फळ होय जाण ॥ १२ ॥ म्हणोनि श्रीगुरु शिष्यांसी ॥ सांगता झाला परि ये
सी ॥ विश्वासें करोनि द्विजें हर्षी ॥ सुष्क काष्ठ सेवीतसे ॥ १३ ॥ जैसा भाव तैसी सिद्धी ॥ होईल
सत्य हें त्रिशुद्धी ॥ श्रीगुरुनाथ कृपानिधी ॥ सहज निघाले संगमासी ॥ १४ ॥ जावोनि क
रिती अनुष्ठान ॥ पाहावया घेती ब्राम्हण ॥ देखौनि त्याचें अंतःकरण ॥ प्रसन्न झाले तक्ष
णी ॥ १५ ॥ होता कमंडलू करकमळीं ॥ भरला सदा गंगाजळी ॥ उचलोनियां हस्तकमळीं
घालिती उदक काष्ठासी ॥ १६ ॥ तेचक्षणी काष्ठासी ॥ पल्लव आले परियेसीं ॥ औदुंबर वृक्ष

जनांसी ॥ दिसतसे समस्तां ॥ १७ ॥ जैसा चिंतमणी स्पर्शे ॥ सुवर्ण करी लोहास ॥ तैसा श्रीगुरू सुधारस ॥ काष्ठ झाला ओदुंबर ॥ १८ ॥ काष्ठ दिसे ओदुंबरा स्कंदेही झाला तो विप्र ॥ दिसतसे सुवर्णनर ॥ गेलें कुष्ठ तात्काळीं ॥ १९ ॥ संतोषोनि द्विजवर ॥ करी सोष्टांग नमस्कार ॥ केरिता झाला महास्तोत्र ॥ श्रीगुरूचें तये वेळीं ॥ २० ॥ श्लोक ॥ इंदुकोठि तेज कीर्णसिंधु भक्तवत्सलं ॥ नंदनःसु नंदनेत्र इंदिराक्ष श्रीगुरुं ॥ गंधमाल्य अक्षतादि वृंददेववंदितं ॥ वंदयामि नारसिंह सरस्वतीश पाहि माम् ॥ २१ ॥ मायपाश अंधकारजातदूर भास्करं ॥ अहिताक्ष पाहि श्रीयवल्लभेशनायकम् ॥ सेव्यभक्त वृंदवरद भूयभूनमाम्यहम् ॥ वंदया

मिनारसिंहसरस्वतीशपाहिमाम् ॥२२॥ चिन्तजादिवर्गषट्कमत्तवाराणांकुराम् ॥ नव
सारशोभितातदत्तश्रीयवल्लभम् ॥ उन्मावनारभूतकेतुंभक्तवत्सलम् ॥ वंदयामि
नारसिंहसरस्वतीशपाहिमाम् ॥२३॥ ओमवायुतेजआपभूमिकर्तुमीश्वरम् ॥ का
मक्रोधमोहरहितसोमसूर्यलोचनम् ॥ कामितार्थदातृभक्तकामधेनुश्रीगुरुम् ॥
वंदयामिनारसिंहसरस्वतीशपाहिमाम् ॥२४॥ पुंडरीकआयताक्षकुंडलेंदुतेज
सम् ॥ चंडदुरितखंडनार्थदंडधारिश्रीगुरुम् ॥ मंडलीकमौलिसूर्यभासिताननं
वरम् ॥ वंदयामिनारसिंहसरस्वतीशपाहिमाम् ॥२५॥ वेदशास्त्रस्तुत्यपादआदि

११

अ०
४०

मूर्त्तिश्रीगुरुम् ॥ नादबिंदुकलातीतकल्मषपादसेव्ययम् ॥ सेव्यभक्तद्वंद्ववरदभूयक्षूनमा
म्यहम् ॥ वंदयामिनारसिंहसरस्वतीश पाहिमाम् ॥ २६ ॥ अष्टयोगतत्वनिष्टतुष्टज्ञानवा
रिधिम् ॥ कृष्णवेणितीरवासिपंचनद्यसंगमम् ॥ कष्टदैन्यदूरभक्ततुष्टकाम्यदायक
म् ॥ वंदयामिनारसिंहसरस्वतीश पाहिमाम् ॥ २७ ॥ नारसिंहसरस्वतीशनाममष्टमौ
क्तिकम् ॥ हारकृत्यशारदेन गंगाधराख्यात्मजम् ॥ धारणीकदेवदीक्षगुरुमूर्त्तितोषित
म् ॥ परमात्मनंदश्रीयपुत्रपौत्रदायकम् ॥ २८ ॥ नारसिंहरसस्वतीशअष्टकंचयःपठे
त् ॥ अघोरसंसारसिंधुतारणाख्यसाधनम् ॥ सारज्ञानदीर्घआयुरारोग्यादिसंपदाम् ॥

११

चारु गर्वकाम्य लाभ नित्यमेव यः पठेत् ॥ २९ ॥ स्तोत्र केलें येणे परी ॥ आणी कवि नवी परोप
रोपरी ॥ म्हणे देवा श्रीहरी ॥ कृपा केली स्वामियां ॥ ३० ॥ म्हणोनि मागुतीं नमस्कारी ॥ श्री
गुरुनाथ अभयकरी ॥ उठविता झाला अवधारीं ॥ ज्ञानराशी म्हणोनियां ॥ ३१ ॥ समस्त
लोक विस्मय करिती ॥ श्रीगुरुतें नमस्कारिती ॥ नाना परी स्तोत्रें करिती ॥ भक्तिभावें
करोनियां ॥ ३२ ॥ मग निघाले मठासी ॥ समस्त द्विजादि शिष्या समरसी ॥ ग्रामलोक आ
नंदेसी ॥ घेवोनि येती आरत्या ॥ ३३ ॥ जावोनि वैसती मठांत ॥ शिष्यांसहित श्रीगुरुना
था ॥ समाराधना असंख्यात ॥ झाली ऐका ते दिनी ॥ ३४ ॥ तया विप्रा बोलाउनी ॥ सद्गु

रू म्हणतीसंतोषोनी ॥ कन्यापुत्रधनगोधनी ॥ तुसीसंततीवाटेल ॥ ३५ ॥ तुझेंनामयो
गेश्वर ॥ आम्हीठेविलेंनिर्धारा ॥ समस्तशिष्यांमाजीथोर ॥ तूचिमाझाभक्तजाण ॥ ३६
वेदशास्त्रीसंपन्न ॥ तुझ्यावंशोवंशीजाण ॥ होतीलकींनिर्माण ॥ म्हणोनिनिरोपदे
ती ॥ ३७ ॥ श्रीगुरूम्हणतीतयासी ॥ जावोनिआणीकलत्रासी ॥ तुम्हीराहावेंआप
णापासीं ॥ याचिग्रामीनांदत ॥ ३८ ॥ म्हणोनितयाद्विजासी ॥ श्रीगुरुमंत्रउपदेशी
विद्यासरस्वतीयामंत्रासी ॥ उपदेशिलेपरियेसी ॥ ३९ ॥ तूतेंहोतीलतिघेसुत ॥
एकानावयोगीविख्यात ॥ आमचीशिवाकरीलबहुत ॥ वंशोवंशीमाझेदास ॥ ४० ॥

जैसें श्रीगुरूनि निरोपिलें ॥ तयापरी त्यासी झालें ॥ म्हणोनि सिद्धे सांगितलें ॥ नामधा
रकशिष्यातें ॥ ४१ ॥ म्हणोनि सरस्वती गंगाधर ॥ सांगे श्रीगुरुचरित्रविस्तार ॥ उतरा
वया पैलपार ॥ कथा ऐका एकचित्तें ॥ ४२ ॥ इतिश्री गुरुचरित्रामृत ॥ कुष्ठी उद्धरि
लाभक्ता ॥ गुरुमहिमा अद्भूत ॥ प्रगट झाला येणे परी ॥ ४३ ॥ इतिश्रीगुरुचरि
त्रामृते नृसिंहसरस्वत्योपोख्यानें शुष्ककाष्ठसंजीवनोनाम चत्वारिंशतित
मोऽध्यायः ॥ ४० ॥ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥
॥ ओव्यासंख्या ॥ १४३ ॥

च०
१२

भं०
४०
१२

श्रीगणेशायनमः ॥ नामधारकशिष्य देखा ॥ उभाराहोनि सन्मुखा ॥ कर जोडोनि एका ॥
नमन करी साष्टांगीं ॥ १ ॥ जयजयाजी सिद्धमुनी ॥ तूं तारक भवार्णवीं ॥ नानाधर्म विस्ता
रोनी ॥ गुरुचरित्र विस्तारिलें ॥ २ ॥ त्याणें धन्य झालों आपण ॥ प्रकाश केलें महाज्ञा
न ॥ सुधारस गुरुस्मरण ॥ प्रकाश केला दातारा ॥ ३ ॥ एक असे माझी विनंती ॥ निरोपा
वें मज प्रती ॥ आमच्या पूर्वजें कवणें रीती ॥ सेवा केली श्रीगुरूची ॥ ४ ॥ तुम्ही सिद्ध
महाज्ञानी ॥ होतां श्रीगुरूसन्निधानी ॥ शिष्य झाले कवणे गुणी ॥ निरोपावें दाता
रा ॥ ५ ॥ ऐकोनि शिष्याचें वचन ॥ सिद्ध सांगे विस्तारोन ॥ एकचित्तें करोनि मन ॥ रे

१ कशिब्यानामधारका॥६॥पूर्वीकथानकसांगितलें॥जेकांश्रीगुरुसीभेटले॥वो
सरग्रामीएकहोतेभले॥पूर्वजतुमचेपरियेसा॥७॥तयानामसायंदेव॥के
लीपूजाभक्तिभावें॥त्यावरीप्रीतिअतिस्नेह॥आमुचेश्रीगुरुमूर्तीचा॥८॥
तेथूनिआलेदक्षिणदिशी॥गाणगापुरींपरियेसी॥ख्यातीझालीदशादिशी
कीर्तीवाढलीबहुवस॥९॥ऐकोनियेतीसकळिकजन॥करितीश्रीगुरुदर्शन १
जीजीमनीतयांवासना॥पूर्णहोयपरियेसा॥१०॥येणेपरीश्रीगुरुमूर्तीहोते
गाणगापुरींख्याती॥नामेंनृसिंहसरस्वती॥भक्तवत्सलनिर्धारीं॥११॥नु

मचापूर्वजजोकांहोता॥ सायंदेवनामविख्याता॥ त्याणेंऐकिलें वृत्तांता॥ महिमाश्रीगु
रुयतीन्ची॥ १२॥ भक्तिपूर्वकवेगेंसी॥ आलागाणगापुरासी॥ आनंदबहुमानसीं॥ हर्षनि
र्भरहोऊनी॥ १३॥ दुरूनिदेखेगाणगाभुवन॥ आपणघालीलोटांगण॥ करीतअसेदं
डप्रणाम॥ येणेपरीपातला॥ १४॥ दंडप्रणामकरीत॥ गेलाविप्रमठांत॥ देखिलेतथेंमू
र्तिमंत॥ परात्परश्रीगुरू॥ १५॥ साष्टांगीनमस्कारकरित॥ असेचरणावरीलोळत॥ केशोक
रूनिपायझाडित॥ भक्तिभावेंकरूनिया॥ १६॥ करसंपुष्टजोडोनी॥ स्तुतीकरीएकामनी
त्रैमूर्तीतूंचिज्ञानी॥ गुरुमूर्तिस्वामिया॥ १७॥ धन्यधन्यजन्मआपुले॥ कृतार्थमाझेपि

तरझाले॥ कोटिजन्मपापगेलें॥ म्हणोनिचरणीलागला॥ १८॥ जयजयाजीश्रीगुरुमूर्ति
त्राहित्राहिविश्वपती॥ परमात्मापरंज्योती॥ नरसिंहसरस्वतीस्वामिया॥ १९॥ तुझेचरण
वेदांवयासी॥ शक्तीकैचीआम्हासी॥ परमातमातूंचिहोसी॥ भक्तवत्सलास्वामिया॥
२०॥ तुमचेचरपाचियेप्रोटी॥ वसतीनेथेंतीतेथेंतीर्थेंकोठी॥ वर्णितीश्रुतीयदिघ
चरणपवित्रयेणेपरी॥ २१॥ त्रैमूर्तीचाअवतार॥ मजदिससीसाक्षात्कार॥ भास
असेनिरंतर॥ त्रैमूर्तीतूंचिहोसी॥ २२॥ उपमातुम्हातूंचिकेवळ॥ हातीदंडकुमंडलू॥ अ
मृतभरलेंसदांजळ॥ प्रोक्षितांप्रेतासीजीवयेती॥ २३॥ दंडधारीयाकारणें॥ शरणा

गतातें रक्षणे ॥ दुरितदैन्यनिवारणे ॥ भक्तवत्सल तूं चि होसी ॥ २४ ॥ रुद्राक्षमाळा भस्मधा
रण ॥ व्याघ्रचर्माचें आसन ॥ अमृतदृष्टी इंदु नयन ॥ क्रूरदृष्टी अग्निसूर्य ॥ २५ ॥ चतुर्विध
पुरुषार्थासी ॥ भक्तजनां तूं चि होसी ॥ तूं चि रुद्र सत्य होसी ॥ नरसिंह जगद्गुरु तूं ॥ २६ ॥
विष्णु ऐसे तुझे गुण ॥ पीतांबर पांघरुण ॥ तीर्थें समस्त तुझे चरण ॥ मनेकामना पुर
ती भक्तांच्या ॥ २७ ॥ वांझेकन्या पुत्र होती ॥ शुष्क काष्ठ वृक्ष करिती ॥ दुभविली वांझम
हिषी ॥ अन्नपूर्णा तुम्हाजवळी ॥ २८ ॥ विष्णुमूर्ती तूं चि जाण ॥ त्रिविक्रम भारती ऐसी खु
ण ॥ साक्षा पाहावया कारण ॥ विश्वरूप दाखविलें ॥ २९ ॥ म्हणविले वेद पतिता करवी ॥

५०च०

४१

२ अपारमहिमाझाली पूर्वीं ॥ त्रैमूर्तिअवतार स्वभावीं ॥ आलेतिभक्ततारावया ॥ ३० ॥ नानाप
रीस्तुतीकरित ॥ पुनःपुनः नमनकरित ॥ सद्गदीतकंठहोत ॥ रोमांचअंगीफुटले ॥ ३१ ॥ आ
नंदाश्रुलोचनी ॥ निघती संतोषेंबहु मनी ॥ नवरसभक्ती करोनी ॥ स्तुतीकेली श्रीगुरू
ची ॥ ३२ ॥ संतोषोनिश्रीगुरुमूर्ती ॥ तयाविप्राआश्वासिती ॥ माथांहस्तठेवोनि म्हणती
परमभक्ततूंचिआम्हा ॥ ३३ ॥ तुवांजेकांस्तोत्रकेलें ॥ तेणेमाझें मंधधालें ॥ तुजलावर न २
दानदिधलें ॥ वंशीमाझादास ॥ ३४ ॥ ऐसावरदेऊनी ॥ गुरुमूर्तीसंतोषोनी ॥ मस्तकींहस्त
ठेऊनी ॥ म्हणतीजायसंगमासी ॥ ३५ ॥ स्नानकरूनिसंगमासी ॥ पूजाकरींअश्वत्थासी ॥

त्वरित यावें मठासी ॥ पंक्तीस भोजन करीं गा ॥ ३६ ॥ येणेपरी श्रीगुरुमूर्ती ॥ तया विप्रा निरोप दे
ती ॥ गुरुनिरोप जेणें रीती ॥ आला स्नान करोनी ॥ ३७ ॥ षोडशोपचारें पूजेसी ॥ पूजा करी
भक्तीसी ॥ अनेकपरि पक्वान्नेसी ॥ भिक्षा करवी परियेसा ॥ ३८ ॥ भक्तवत्सल गुरुमूर्ती ॥ त
या विप्रा आपुले पंक्ती ॥ समस्त शिष्यांहुनी प्रीती ॥ ठाय देती आपले जवळी ॥ ३९ ॥ भो
जन झालें श्रीगुरूसी ॥ शिष्यांसहित विप्रांसी ॥ संतोषोनि आनंदेंसी ॥ बैसले हो
ते मठांत ॥ ४० ॥ तया विप्रा सायंदेवासी ॥ श्रीगुरु पुसती प्रीतीसी ॥ तुझें स्थान कोण देशीं
कलत्र पुत्र कोठें असती ॥ ४१ ॥ पुसती क्षेम साधन ॥ कैसें तुमचें वर्तमान ॥ रूपा असे परि

४ पूर्ण ॥ म्हणोनि पुसती संतोषें ॥ ४२ ॥ ऐकोनि श्रीगुरूचें वचन ॥ सांगे सायंदेव विस्तारोन
ब कन्यापुत्रें धूजन ॥ समस्तक्षेम असती स्वामिया ॥ ४३ ॥ उत्तरकांचीं म्हणि जे ग्रामीं ॥ तेथें
वसोनि असनों आम्ही ॥ तुझ्या कृपें समस्तक्षेमी ॥ असों देवा कृपासिंधू ॥ ४४ ॥ पुत्रवर्ग
बंधूजन ॥ करिती संसारयातना ॥ आपले मनींची वासना ॥ करीन सेवा श्रीगुरूची ॥ ४५ ॥
करूनि सेवा गुरूची ॥ असेन स्वामी परियेसी ॥ ऐसें माझे मानसीं ॥ निर्धार असे देवराया ॥ ४
४६ ॥ ऐकोनि तयाचें वचन ॥ श्रीगुरू म्हणती हासोन ॥ आमची सेवा असे वा असे कठिण
आम्हां वास बहुतां ठाईं ॥ ४७ ॥ ऐके समयीं अरण्यांत ॥ आम्हां सवें कष्ट बहुत ॥ अथवा

राहूं घरांत ॥ तुम्ही केवीं राहूं शका ॥ ४८ ॥ येणेपरी श्रीगुरुमूर्ती ॥ तयाविप्रा निरोप देती
येकोनि विनवी मागुती ॥ म्हणे स्वामी अंगिकारा ॥ ४९ ॥ गुरूची सेवा करी नर ॥ तोचिउ
तरे पैलपार ॥ तयासी कैचें दुःख घोर ॥ सदा सुखी तोचि होय ॥ ५० ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ
देऊं शके गुरुनाथ ॥ त्यासी नाहीं यमपंथ ॥ गुरुभक्ती करणें मुख्य ॥ ५१ ॥ येणेपरी श्रीगुरू
सी ॥ सायंदेव भक्तीसी ॥ विनवीतसे परियेसी ॥ संतोषी झाले श्रीगुरुमुनी ॥ ५२ ॥ श्रीगु
रू तयाविप्रा म्हणती ॥ जैसें असे तुझे चित्तीं ॥ दृढ असेल मनीं भक्ती ॥ तरीच करीं अंगि
कार ॥ ५३ ॥ स्थीर करोनि अंतःकरण ॥ करितां सेवा गुरुचरण ॥ झाले मास तीन जाण ॥ येक

ु०च०

अ०
४१

५ शिष्यानामकरणी ॥ ५४ ॥ वर्ततांअसें एके दिवसीं ॥ श्रीगुरू गेले संगमासी ॥ सवें घेतले
तयाविप्रासी ॥ समस्तांतें वारूनी ॥ ५५ ॥ भक्ताचें अंतःकरण ॥ पहावया गेले श्रीगुरू
आपण ॥ पूर्वजन्मचा भोळा जाण ॥ जातसे संगमासी ॥ ५६ ॥ भक्तासहित संगमासी ॥ गे
ले श्रीगुरू समयनिशी ॥ बैसते झाले अश्वत्थेंसी ॥ सुखगोष्टी करितोती ॥ ५७ ॥ दिव
स गेला अस्तमानी ॥ श्रीगुरू विचार करिती मनी ॥ दृढ याचें अंतःकरणी ॥ केसें अ ५
सें पाहूं म्हणती ॥ ५८ ॥ उठविती वारा अवचित ॥ त्याणें वृक्ष पडों पाहात ॥ पर्जन्य झाला
महा रिवांत ॥ मुसळधारा वर्षतसे ॥ ५९ ॥ जो कां विप्र होता जवळी ॥ सेवा केली तयेवे

ळीं ॥ आश्रय केला वृक्षातळीं ॥ कस्नेंकरूनि श्रीगुरूसी ॥ ६० ॥ पर्जन्यु वारा समुस्त देखा
साहिले आपण भावें ऐका ॥ उभा राहोनि सन्मुखा ॥ सेवा करी परियेसा ॥ ६१ ॥ येणेंपरी
यामदोन ॥ पर्जन्य आला महाक्षोभोन ॥ आणीक वारा उठोन ॥ वाजे सीतं अत्यंत ॥
६२ ॥ श्रीगुरू म्हणती ब्राम्हणासी ॥ सीत झालें बहु वशी ॥ तुवां जाऊनि मठासी ॥ अग्नि
आणी शेकावया ॥ ६३ ॥ गुरुनिरोपें तत्क्षणी ॥ ऐक्यभाव धुरोनि मनी ॥ निघाला वि
प्रमहाज्ञानी ॥ आणावया वैश्वानर ॥ ६४ ॥ निघाला शिष्य देखोनी ॥ श्रीगुरू म्हण
ती हांसोनी ॥ नको पाहूं आपले नयनी ॥ उभय पार्श्वभागातें ॥ ६५ ॥ गुरुनिरोपें येणें

[illegible]च०

६

अ०
४१

परी ॥ निघता झाला झडकरी ॥ नदिसे वाट अंधःकारी ॥ खुणेखुणे जातसे ॥ ६६ ॥ अं
धःकार महाघोर ॥ पाऊस पडे धुरंधर ॥ नदिसे वाट कवण पार ॥ जातो भक्ती परिये
सा ॥ ६७ ॥ मनी ध्याय श्रीगुरूसी ॥ जातसे तैसा मार्गेसी ॥ लवता वीज संधीसी ॥ ते
णें तेजें जातसे ॥ ६८ ॥ येणेपरी द्विजवर ॥ पावला त्वरित गाणगापुर ॥ वेशीपाशी
जाऊनि थोर ॥ हाक मारिली द्वारपाळा ॥ ६९ ॥ तयासी सांगे वृत्तांत ॥ आणोनि दि
ल्हा अग्नि त्वरित ॥ घालूनियां भाड्यांत ॥ घेवोनि गेला परियेसा ॥ ७० ॥ नदिसे
मार्गे अंधःकार ॥ विजेचे तेजें जातसे नर ॥ मनी करितसे विचार ॥ श्रीगुरूनी मातें निरो

६

पिलें ॥ ७१ ॥ दोहींकडेन पाहें म्हणती ॥ श्रीगुरु मातेंतें निरोपिती ॥ याची केसी आहे स्थि
ती ॥ म्हणोनि पाहे तुये वेळीं ॥ ७२ ॥ आपुले दक्षिण दिशेसी ॥ पाहातां देखे सर्प
सी ॥ भिऊनी पळतां उत्तरेसी ॥ अद्भुत दिसे महानाग ॥ ७३ ॥ पोच फणी दिसती
नयनी ॥ सवेंचि येतां तीं धांवोनी ॥ विप्र भ्याला आपुले मनी ॥ धावतसे भिऊनि
यां ॥ ७४ ॥ वाट सोडोनि जाय रानी ॥ सवेंचि येतातीं सर्प दोनी ॥ जातो विप्र भिऊनी
अति शीघ्र जातसे ॥ ७५ ॥ स्मरता झाला श्रीगुरूसी ॥ एका भावें धैर्येसी ॥ जातो
विप्र परियेसीं ॥ पातला संगमाजवळिक ॥ ७६ ॥ दुरूनि देखे श्रीगुरूसी ॥ सह

७ स्वदीपज्योतीसरसी ।। दिसतीविप्रबहुवशी ।। देवध्वनी ऐकतसे ।। ७७ ।। जवळीजाताद्वि
जवळू ।। एकलादिसेश्रीगुरू ।। गेलासमस्तअंधःकारू ।। दिसेचंद्रपौर्णिमेचा ।। ७८ ।। प्र
ज्वलितकेलेंअग्नीसी ।। उजेडझालाबहुवसी ।। झालाविप्रसावधेसी ।। पाहातसे
श्रीगुरूसी ।। ७९ ।। दोनीसर्पयेऊनी ।। श्रीगुरूतेवंदोनी ।। सवेंचिगेलेनिघोनी ।। पूर्वी
चुविप्रभ्यालाअसे ।। ८० ।। श्रीगुरूपुसतीतयासी ।। कांगाभयभीतझालासी ।। आ ७
म्हीतूतेंरक्षावयासी ।। सर्पदोनीपाठविले ।। ८१ ।। नधरींआतांमनीभय ।। आमची
सेवाकठीणपाहें ।। विचारकरूनिआपल्यादेहीं ।। अंगिकारींमुनिसेवा ।। ८२ ।। गुरु

भक्तीअसेकठिण ॥ दृढभक्तीसेवाकरणे ॥ कळिकाळाचेंनाहींभेणे ॥ तयाशिष्या
परियेसा ॥ ८३ ॥ सायंदेवतयेवेळी ॥ विनवीतसेकंरुणाबहाळी ॥ लागतसेश्रीगुरु
चरणकमळीं ॥ कृपाकरीम्हणोनियां ॥ ८४ ॥ गुरुभक्तीचाप्रकारु ॥ निरोपावाम
तें श्रीगुरु ॥ जेणेमाझेमनस्थीरु ॥ होवोनिराहेतुझ्याजवळी ॥ ८५ ॥ श्रीगुरुम्ह
णतीविप्रासी ॥ सांगेनकथासुरसी ॥ नगमुवेकरात्रीसी ॥ ब्राह्ममुहूर्तहोयत
व ॥ ८६ ॥ पूर्वीकैलासशिखरासी ॥ बैसलाहोताव्योमकेशी ॥ अर्धांगींपार्वती
सी ॥ एकांतींअसेजाण ॥ ८७ ॥ गिरिजापुसेईश्वरासी ॥ गुरुभक्तीम्हणिजेआहेके

८

सी ॥ विस्तारोनि आम्हासी ॥ सांगा म्हणे नये वेळीं ॥ ८८ ॥ शिव सांगे गिरिजेसी ॥ सर्वसा
ध्य गुरुभक्तीसी ॥ करावें एके भावेंसी ॥ जोचि शिव तोचि गुरु ॥ ८९ ॥ याचें एक आख्या
न ॥ सांगेन तुज विस्तारोन ॥ एकचित्तें करूनि मन ॥ ऐक गिरिजे म्हणतसे ॥ ९० ॥ गुरुभ
क्ती म्हणिजे सुलभपणे ॥ तात्काळीं साध्य जाणे ॥ अनेक जपअनुष्ठानें ॥ करितां वि
लंब परियेसा ॥ ९१ ॥ नाना तपें अनुष्ठानें ॥ करिती यज्ञ महादानें ॥ त्यांतें होती महा
विघ्नें ॥ साध्य होतां दुर्लभ ॥ ९२ ॥ जो गुरुभक्ती करील ॥ साध्य होईल तात्काळ ॥ यज्ञ
दान तपोफळ ॥ सर्व सिद्धी त्यासि होय ॥ ९३ ॥ सुलभ असे अप्रयास ॥ जो जाणे गुरुकु

८

लवास ॥ एकभावें धरोनि कांस ॥ आराधावें श्रीगुरूसी ॥ १४ ॥ याचा एक दृष्टांत ॥ सां
गेन एक विचित्र ॥ ब्रह्मयाचा अवतार ॥ मन्कृत्वष्टाब्रम्हा पतियेसा ॥ १५ ॥ तयासी झा
ला एक पुत्र ॥ अतिलावण्य सुंदर ॥ सर्वधर्मकुशळ धीर ॥ योग्य झाला उपनयना ॥
१६ ॥ त्वष्टाब्रम्हपुत्रासी ॥ व्रतबंध केला परियेसी ॥ करावया विद्याभ्यासी ॥ गुरूचे घ
री निरविला ॥ १७ ॥ गुरूची सेवा नानापरी ॥ करितसे ब्रम्हचारी ॥ वर्ततां ऐसे येणेपरी ॥
अपूर्व एक वर्तलें ॥ १८ ॥ वर्ततां ऐसें एके दिवसीं ॥ आला पर्जन्य बहुवसीं ॥ पर्णशा
ळा परियेसी ॥ गळत असे गुरूची ॥ १९ ॥ तये वेळीं शिष्यासी ॥ निरोपिती गुरूत्यासी ॥

त्वरित करावें आम्हासी ॥ एक गृह दृढ असें ॥ १०० ॥ पर्णशाळा प्रतिवर्षी ॥ जीर्ण होते परि
येसी ॥ गृह करावें दृढ तेसी ॥ कधी जीर्ण नोहे ऐसें ॥ १ ॥ न तुटे कधीं राहे स्थीर ॥ दिसावें रम्य
मनोहर ॥ असावें सर्व परिकर ॥ शीघ्र करीं ऐसें गृह ॥ २ ॥ ऐसा गुरु निरोप देती ॥ तेंचि समयीं गु
रूचीसती ॥ सांगतसे अतिप्रीती ॥ मातें कंचुकी आणावी ॥ ३ ॥ न सेविणिली अथवा शिविली
विचित्र रंगीत पाहिजे केली ॥ माझ्या अंगा प्रमाणें वहिली ॥ त्वरित आणी म्हणतसे ॥ ४ ॥
गुरुपुत्र म्हणे शिष्यासी ॥ मागेनें तें आणी आम्हासी ॥ पादुका पाहिजे आम्हा ऐशा ॥ उद
कावरूनि चालिजेल ॥ ५ ॥ अथवा चिखल न लागे त्यांसी ॥ न व्हावो अधिक पायांसी ॥

जेथें चिंतूं मानसीं ॥ तेथें घेऊनी जाती ऐशा ॥ ६ ॥ इतुकिया अवसरीं ॥ गुरु कन्या काय करी
जातां तयाच्या पल्लवधरी ॥ आपणाकां हीं आणावें ॥ ७ ॥ उंच तान वडें आपणासी ॥ घेऊनी
यावें परियेसीं ॥ आणीक आणारे वळावयासी ॥ घर कूल एकु आपणा ॥ ८ ॥ कुंजराचे दां
तेबरवें ॥ घरकूल एक करावें ॥ एकस्तंभी असावें ॥ कधी न तुटे न व्हे जीर्ण ॥ ९ ॥ जेथें नेईन
तेथें यावें ॥ सोपस्कारासहित असावें ॥ पाटढाणावाई असावें ॥ तयाघरीं भीतरी ॥ १० ॥ स
दां दिसावें नूतन ॥ वावरत असावें आपण ॥ करावया पाकयज्ञ ॥ मडकीं करूनि आणि पां ॥
११ ॥ आणीक एक सांगेन तुज ॥ राधन करावया शितवी मज ॥ पाक केलिया उष्या सहज ॥

१०

असोनये अन्नजाणा ॥१२॥ पाककरितां मडकियेसी ॥ नलागे काजळ परियेसीं ॥ आणो
निदेगा भांडी ऐसीं ॥ आणीक सर्व सोपस्कर ॥१३॥ गुरुकन्या ऐसें म्हणे ॥ अंगिकारिलेंशि
ष्यराणें ॥ निघता झाला तत्क्षणे ॥ माहा अरण्य प्रवेशला ॥१४॥ मनी चिंता बहु करी ॥
आपण बाळब्रम्हचारी ॥ काय म्हणो त्याचिपरी ॥ केवीं करूं म्हणतसे ॥१५॥ पत्राव
ळीकरूं नेणों ॥ दूतके मातें कधी होणे ॥ स्मरतसे एकध्यानें ॥ श्रीगुरूचरणदेखा ॥१६॥ करितां ॥
आतां काय करूं ॥ माते कोणाचा आधारू ॥ बोलटेवील माथां गुरु ॥ शीघ्र उतुकेनें ॥ १७ ॥
कवणापासीं जाऊं शरण ॥ कवण राखील माझा प्राण ॥ कृपानिधी गुरुवीण ॥ ऐसा

कवणअसेआतां ॥ १८ ॥ जरींनायकें गुरूचा बोल ॥ शापदेईल तात्काळ ॥ ब्रम्हचा
रीआपणबाळ ॥ म्हणोनि अंगिकार केला ॥ १९ ॥ कायगती आपणासी ॥ आतांजाऊंक
वणापासीं ॥ अशक्तबाळमी ऐसी ॥ अंगिकार कोण करील ॥ २० ॥ गुरुवाक्य मजकार
ण ॥ मातेनकरीनिर्वाण ॥ वेचीन आतां माझा प्राण ॥ गुरुनिरोपकरीनमी ॥ २१ ॥ ए
सेंमहाअरण्यांत ॥ जातसेबाळ चिंताकरित ॥ श्रमोनिया अत्यंत ॥ निर्वाणमंनेजा
तसे ॥ २२ ॥ पुढें जातां मार्गांत ॥ भेटला एक अवधुत ॥ ब्रम्हचारीदेखत ॥ पुसताझा
लातयेवेळी ॥ २३ ॥ कवणबाळा कोटें जासी ॥ चिंताव्याकुळ मानसी ॥ विस्तारोनि

गु० च०

अ०
४१

११ आम्हासी ॥ सांग म्हणे तये वेळी ॥ २४ ॥ ऐसें म्हणतां ब्रम्हचारी ॥ जाऊनियां नमस्कार क-
री ॥ म्हणे स्वामी तारीं तारीं ॥ चिंतासागरीं बुडतसें ॥ २५ ॥ भेटलाशी तूं निधानु ॥ जैसी वत्स-
लागीं धेनु ॥ दुःखी झालों होतों आपण ॥ देखतां मन निवालें ॥ २६ ॥ जैसा चकोर पक्षि-
यातें ॥ चांदणें येतां मन हर्षतीं ॥ तैसें तुझ्या दर्शनमात्रें ॥ आनंद झाला स्वामिया ॥ २७ ॥
हे माझें पूर्वार्जित पुण्य ॥ कोहीं तें म्हणोन ॥ तूं भेटलासी निधान ॥ कृपासिंधु परमपुरु- ११
षा ॥ २८ ॥ सांगें आपुलें नाम कवण ॥ आगमन झालें कोठून ॥ निर्मनुष्य महा अरण्य ॥
मध्यें तूं भेटलासी ॥ २९ ॥ होशील तूं ईश्वरु ॥ मातें कृपा केली गुरू ॥ तुज देखतां मनोहरु ॥

अंतःकरणस्थीरझालें ॥ ३० ॥ कीहोशीलकृपाळ ॥ सत्यप्रियभक्तवत्सलू ॥ मीदासतु
झाबाळू ॥ म्हणोनिचरणीलागला ॥ ३१ ॥ नमितोंतयाबाळकाशी ॥ उठवीतअसेता
पसी ॥ आलिंगोनिमहाहर्षी ॥ आश्वासितनयेवेळीं ॥ ३२ ॥ मगपुसेत्यासीवचनांन ॥ बा
ळकसांगेसमस्त ॥ गुरूनिजीजीमांगितलीवस्त ॥ कवणेपरीसाध्यहोय ॥ ३३ ॥ आ
पणबाळब्रम्हचारी ॥ नव्हेकामअंगिकारी ॥ पडिलोंचिंतासागरीं ॥ तरीस्वामीम्ह
णतसें ॥ ३४ ॥ मगम्हणेअवधूत ॥ तयाबाळाअभयदेत ॥ सांगेनतुजएकहित ॥ जें
णेंतुझेंकार्यसाधे ॥ ३५ ॥ विश्वेश्वरआराधन ॥ असेएकविधान ॥ काशीपूरमहास्था

न ॥ सकळाभीष्टें साधती ॥ ३६ ॥ पंचक्रोश असे क्षिती ॥ तपावेगकें विख्याती ॥ विष्णुमुख्य ऋ-
षि प्रजापती ॥ तेथें वर लाधले ॥ ३७ ॥ ब्रम्हा सृष्टी रचावयासी ॥ वर लाधला परियेसीं ॥
वर दीधला विष्णूसी ॥ समस्त सृष्टी पोसावया ॥ ३८ ॥ काशीपूर महास्थान ॥ तुवां तेथें
जातां चि जाण ॥ होईल तुझी कामना पूर्ण ॥ संदेह न धरी मनांतं ॥ ३९ ॥ तुवा जावें त्वरित तैसी
जें जे वसे मानसी ॥ समस्त विद्या लाधसी ॥ विश्वकर्मा तूं चि जाण ॥ ४० ॥ चतुर्विध पुरु-
षार्थ ॥ साध्य होतील त्वरित ॥ यापरीस आणीक स्वार्थ ॥ काय असे सांग मज ॥ ४१ ॥ तो वि-
देव असे दयाळ ॥ विचित्र असे त्याचा खेळ ॥ उपमन्यू म्हणोनि होता बाळ ॥ तयातें दि-

ल्हाक्षीरसिंधू ॥ ४२ ॥ नामआनंदकानन ॥ विख्यातअसेमाहास्थान ॥ समस्तांचीका
मनापूर्ण ॥ तयेठाईंहोतसे ॥ ४३ ॥ नामअसेपुरीकाशी ॥ समस्तधर्माचीहेराशी ॥
सकळजीवजंतूसी ॥ मोक्षस्थानपरियेसा ॥ ४४ ॥ जेवासकरितीतयेस्थानी ॥
त्यांतेंदेखतांचिनयनी ॥ जातीदोषपळोनी ॥ स्थानमहिमाकायसांगूं ॥ ४५ ॥ ऐ
सेंकाशीस्थानअसतां ॥ कांबाळाकेरिशीतूंचिंता ॥ तेथीलमहिमावर्णितां ॥ अशे
क्यमाझेजिव्हेसी ॥ ४६ ॥ तयाकाशीनगरांत ॥ जेजनतीर्थेहिंडत ॥ एकेकपाउला
पुण्यबहुत ॥ अश्वमेधफळअसे ॥ ४७ ॥ धर्मअर्थकाममोक्षा ॥ जीजीमनीचीअपे

१३ क्षा॥ जातांचि होईल साक्षा॥ संदेह न धरी मनांत॥ ४८॥ ऐकोनियां ब्रह्मचारी॥ साष्टांगी न
मस्कार करी॥ कोठें असे काशीपुरी॥ आपण असे अरंण्यांत॥ ४९॥ आनंदकानन म्हणसी
स्वर्गी असे कीं भूमीसी॥ अथवा जाऊं पाताळासी॥ कोठें असे सांग मज॥ ५०॥ यासंसा
रसागरासी॥ तारावया तूंचि होसी॥ ज्ञानामृतें उपदेशी॥ तारीं मातें स्वामियां॥ ५१॥
ऐसे काशीपुरासी॥ मातें कोण नेईल हर्षी॥ विनवीं जरी मी तुम्हासी॥ घेवोनि जावें
म्हणोनियां॥ ५२॥ कार्य असलिया तुम्हासी॥ आम्हाकोसी बुद्धी देसी॥ मी बाळ तु
म्हासी॥ म्हणोनि चरणी लागला॥ ५३॥ ऐसें म्हणतां तापसी॥ आपण नेईन म्हणे १३

हर्षीं ॥ तुज करितां आपणासी ॥ यात्रा घडे लाभ थोर ॥ ५४ ॥ यापरतें आम्हांसी ॥ काय
लाभ विशेषी ॥ वृथा जन्म मानवासी ॥ काशीवास न करितां ॥ ५५ ॥ तुज करितां आप
णासी ॥ दर्शन घडे पुरी कासी ॥ चला जाऊं त्वरितेसी ॥ म्हणोनि दोघे निघाले ॥ ५६ ॥
मनोवेगें तात्काळिक ॥ पातले विश्वेश्वराजवळिक ॥ तापसी सावेळीं म्हणत ॥ बा
ळा यात्रा करीं आतां ॥ ५७ ॥ बाळ म्हणे तयासी ॥ स्वामी मातें निरोप देशी ॥ नेणे या
त्रा आहे कैसी ॥ कवणे परी राहाढावें ॥ ५८ ॥ आपण बाळ ब्रह्मचारी ॥ नेणे तीर्थ
कवणेपरी ॥ कवणे विधीपुरःसरीं ॥ विस्तारोनि सांगा मज ॥ ५९ ॥ तापसी म्हणे तयासी ॥

गु० च०
१४

सांगेनयात्राविधीसी॥तुवांकरावेंभावेंसी॥नेमेंभक्तिपूर्वक॥६०॥पहिलेंमनकर्णि
केसी॥स्नानकरणेनमनेसी॥जाऊनियांविनायकासी॥पांचाढाईनमावे॥६१॥
मगजावेंमहाद्वारा॥विश्वेश्वरदर्शनकरा॥पुनरपीयावेंगंगातीरा॥मणिकु
कास्नानकरावे॥६२॥मणिकर्णिकेचाईश्वर॥पूजूनियांनिर्धारा॥जाऊनि
यांकंबलेश्वरा॥पूजाकरींगाभावेंसी॥६३॥पुढेंईश्वरवासुकेशी॥पूजाक
रीभक्तीसी॥पर्वतेश्वरपूजोनिहर्षी॥गंगाकेशवपूजीमग॥६४॥ललिता
देवीपूजोनी॥मगजावेंतेथूनी॥राजसंधेश्वरसगुणी॥पूजाकरींगाभक्तीसी॥

अ०
४१
१४

६५ ॥ सोमनाथ असे थोर ॥ पुजावा भूललकंठेश्वर ॥ तयापुढें वाराहेश्वर ॥ पूजाकुरीं
गा ब्रंम्हेश्वरीं ॥ ६६ ॥ अगस्त्येश्वर कश्यपासी ॥ पूजाकरीं हरिहरेश्वरासी ॥ वैज
नाथ महाहर्षी ॥ ध्रूंबेश्वर पूजी मग ॥ ६७ ॥ गोकर्णेश्वर असे थोर ॥ पूजाकुरीगा
हाटकेश्वर ॥ अस्तिक्षेपतटाकेतीर ॥ किंकरेश्वर पूजावा ॥ ६८ ॥ भारभूतईश्वरा
सी ॥ पूजाकरीं भावेसी ॥ चित्रगुप्तईश्वरासी ॥ चित्रघंट पूजावा ॥ ६९ ॥ पशुपतेश्व
रुनिका ॥ पूजाकरूनि तेथें बाळका ॥ पितामह असे जो का ॥ ईश्वरातें पूजावें ॥ ७० ॥
कलशेश्वर बंदूनी ॥ पुढें जावें एकमनी ॥ चंद्रेश्वरातें पुजोनी ॥ पूजाकरीगावि

श्वेश्वरा ॥ ७१ ॥ पुढे पूजीं विघ्नेश्वरा ॥ त्यानंतर अग्नीश्वर ॥ मग पूजा नागेश्वरा ॥ हरीश्चंद्रे
श्वरा पूजीं जाण ॥ ७२ ॥ चिंतामणी विनायका ॥ सोमनाथा विनायका देखा ॥ पूजा करूनि
एका ॥ वसिष्ठ वामदेव पूजावा ॥ ७३ ॥ पुढे चीत्रिसंध्येश्वर ॥ पूजी लिंग असे थोर ॥ विश
लाक्ष मनोहर ॥ धर्मेश्वर पुजावा ॥ ७४ ॥ विश्वबाहु पुजा निका ॥ पुढें आशाविनायका
वृद्धादित्य असे जो का ॥ पूजा करीं मनोभावें ॥ ७५ ॥ चतुर्वक्त्रेश्वर असे थोर ॥ लिंग अ
से मनोहर ॥ पूजा करीं गा ब्रम्हेश्वर ॥ अनुक्रमें करूनी ॥ ७६ ॥ मनःप्रकामेश्वर अ
से खूण ॥ पुढें ईश्वर ईशान ॥ चंडी चंडेश्वर जाण ॥ पूजा करी भक्तीसी ॥ ७७ ॥ पूजा

वाभवानीशंकरा ॥ ढुंढिराजमनोहरा ॥ अर्चीं राजराजेश्वरा ॥ लांगुलेश्वर पूजीं मग ॥ ७८
नकुलेश्वर पूजेसी ॥ तुवां जावें भक्तीसी ॥ परात्परद्रव्येश्वरासी ॥ पाणिग्रहणेश्वर
पूजीं मग ॥ ७९ ॥ गंगेश्वर मोरेश्वर पुजोन ॥ ज्ञानवापीत करीं स्नान ॥ ज्ञानेश्वर अ
र्चूनि ॥ नंदीश्वर पूजीं मग ॥ ८० ॥ निष्कलंकेश्वरलिंग मनोहर ॥ पूजी कर्मांडियेश्वर
पूजीं मग शुक्रेश्वर ॥ भाव धरींत याचरणीं ॥ ८१ ॥ तारकेश्वर असे थोर ॥ लिंग बहु मनो
हर ॥ पूजा महाकाळेश्वर ॥ दंडपाणी पूजीं मग ॥ ८२ ॥ महेश्वरातें पुजोन ॥ अर्चीं मोक्षे
श्वर ध्यान ॥ वीरभद्रेश्वर स्कमन ॥ पूजा करीं गा बाळका ॥ ८३ ॥ अविमुक्तेश्वरापासीं ॥ पू

जावें नित्य हर्षी। पूजा करीं भावेसी। मोदादि पंचविनायका ॥ ८४ ॥ आनंदभैरव पूजाक
रीं। पुनरपि जाय महाद्वारीं। जेथें असे मन्मथारी। विश्वनाथ परियेसा ॥ ८५ ॥ बाळा तूं
येणेपरी। अंतरग्रहयात्रा करीं। मुक्तिमंडपाभीतरीं। जाऊनी मंत्र म्हणावा ॥ ८६ ॥ श्लो
कं ॥ अंतर्गृहस्य यात्रेयं यथावद्या मया कृता। न्यूनातिरिक्तया शंभो प्रीयतामनया वि
भो ॥ १ टीका ॥ ऐसा मंत्र जपोनु। विश्वनाथातें नमोन। मग निघावें तेथून। दक्षिणमान
सें यात्रेसी ॥ ८७ ॥ मणिकर्णिकेसी जाऊनी। स्नान उत्तरवाहिनी। विश्वनाथातें पूजोनी
संकल्पावें यात्रेसी ॥ ८८ ॥ तेथोनि निघावें हर्षी। मोदादि पंचविनायकांसी। पूजा करीं भ

भक्तीसी ॥ ढुंढिराजपूजींमग ॥ ९ ॥ पूजाभवानीशंकरा ॥ दंडपाणीनमनकरा ॥ विशाला
क्षीअवधारा ॥ पूजातुम्हीभक्तीसी ॥ १० ॥ स्नानधर्मकूपेंसी ॥ श्राद्धविधीकराहर्षी ॥ पूजा
धर्मेश्वरासी ॥ गंगाकेशवपूजींमग ॥ ११ ॥ पूजाकरीदेवीललिता ॥ राजसंधेश्वरनमि
ता ॥ पूजामगसोमनाथा ॥ वाराहेश्वराभक्तीसी ॥ १२ ॥ दशाश्वमेधतीर्थेसी ॥ स्नानकरी
श्राद्धेसी ॥ प्रयागतीर्थीपरियेसी ॥ स्नानासहश्राद्धकर्म ॥ १३ ॥ पूजोनियांप्रयागेश्वरा
सी ॥ दशाश्वमेधईश्वरासी ॥ पूजाकरींगाभक्तीसी ॥ सीतलेश्वरअर्चींमग ॥ १४ ॥ अर्चीम
गवंदीदेवी ॥ सर्वेश्वरमनोभावीं ॥ ढुंढिराजभक्तिपूर्वी ॥ पूजाकरींगाब्रम्हचारी ॥ १५ ॥ तिळ

चं०

अ०
४१

१७ भांडेश्वर देखा ॥ पूजा करोनि पुढें ऐका ॥ रेवाकुंडीं स्नान निका ॥ मानससरोवरी मग स्ना
न ॥ १६ ॥ श्राद्धादि पितृतर्पण ॥ मानसेश्वर मग पुजोन ॥ मनकामना पावे जाण ॥ ऐकवा
क्ता ब्रह्मचारी ॥ १७ ॥ केदारकुंडीं स्नान ॥ करावें तेथें तर्पण ॥ केदारेश्वर पुजोन ॥ गौ
रीकुंडीं स्नान करा ॥ १८ ॥ पूजीं वृद्धकेदारेश्वर ॥ पूजीं मग हनुमंतेश्वर ॥ पुजोनी रा
मेश्वर मनोहर ॥ स्नान श्राद्ध कूर्मकुंडीं ॥ १९ ॥ सिद्धेश्वरा करीं नमन ॥ करूनि स्व १७
र्णकुंडीं स्नानें ॥ स्वर्णेश्वर पुजोन ॥ स्नान करा गा संगमातें ॥ २०० ॥ संगमेश्वर पूजो
न ॥ लोलार्ककूपीं करीं स्नान ॥ श्राद्धकर्म आचरोन ॥ गति मदीप ईश्वरासी ॥ १ ॥ पूजा

अर्कविनायका ॥ पाराशरेस्वर अधिका ॥ पूजाकरोनि बाळका ॥ सन्निहत्यकुंडीं स्ना
नकरीं ॥ २ ॥ करुक्षेत्रकुंड देखा ॥ स्नानकरावें विशेषा ॥ सुवर्णादिदानोदिका ॥ तेथें
नुष्ठीकरावें ॥ ३ ॥ अमृतकुंडीं स्नानुनि का ॥ पूजीं दुर्गाविनायका ॥ दुर्गादेवीशी बा
ळको ॥ पूजाकरी मनोभावें ॥ ४ ॥ पुढें चोसष्टयोगिनी ॥ पूजाकरी मनकामनी ॥ कु
कुटद्विजातें वंदुनी ॥ मंत्र तेथें जपावा ॥ ५ ॥ श्लोक ॥ वाराणस्यां दक्षिणभागे कु
कुटो नाम वै द्विजः ॥ तस्य स्मरणमात्रेण दुःस्वप्नः सुस्वप्नो भवेत् ॥ ६ ॥ टीक ॥ पुढें
मासोपवासासी ॥ पूजिजे गोबाईसीः ॥ कवडी घालूनियां तिसी ॥ नमन तीसी करा

१८

वे ॥ ७ ॥ पूजा करीं रेणुकेसी ॥ पुढें स्नान करीं हर्षी ॥ शंखोद्धार कुंडेसी ॥ शंखविष्णुपू
जिजे ॥ ८ ॥ कामाक्षी कुंडीं करा स्नान ॥ कामाक्षी देवी पुजोन ॥ अयोध्या कुंडी करीं स्ना
न ॥ लक्ष्मी सीता पुजावी ॥ ९ ॥ लवांकुश कुंडी करीं स्नान ॥ लवांकुशातें पुजोन ॥ ल
क्ष्मी कुंडी करीं स्नान ॥ लक्ष्मीनारायण पुजावा ॥ १० ॥ सूर्यकुंडीं करीं स्नान ॥ श्राद्ध
कर्म आचरोन ॥ सांबादित्य पुजोन ॥ जावें पुढें बाळका ॥ ११ ॥ वैजनाथ कुंड बरवें ॥
तेथें स्नान करावें ॥ वैजनाथा पुजावे ॥ एकभावें करोनिया ॥ १२ ॥ गोदावरी कुंडेसी
स्नान करा भक्तीसी ॥ गौतमेश्वर लिंगासी ॥ पूजीं बाळा ब्रह्मचारी ॥ १३ ॥ अगस्ती

१८

कुंडीं जावोनी ॥ स्नान करा मनापासोनी ॥ अगस्त्येश्वरी नमुनी ॥ पूजा करीं भक्तिभावें
१४ ॥ शुक्रकूपीं करीं स्नान ॥ करीं शुक्रेश्वर अर्चन ॥ मग पुढें अन्नपूर्णा नमोन ॥ पूजा
करीं भावेंसी ॥ १५ ॥ ढुंढिराजावें पुजोन ॥ ज्ञानवापीं करीं स्नान ॥ ज्ञानेश्वर अर्चोनि ॥ दं
डपाणी पुजावा ॥ १६ ॥ आनंदभैरव वंदोनी ॥ महाद्वारा वंदोनी ॥ साष्टांगेशी नमोनी ॥
विश्वनाथ अर्चिजे ॥ १७ ॥ ऐसें दक्षिणमानस ॥ याचा असे विशेष ॥ ब्रम्हचारींक
री हर्ष ॥ योगिराज सांगतसे ॥ १८ ॥ आतां उत्तरमानसासी ॥ सांगेन विधी आहे कैसी
संकल्प करोनि हर्षी ॥ निघावें तुवां बाळका ॥ १९ ॥ जावें पंचगंगेसी ॥ स्नान करी मा

पु० च०

अ०
४१

१९ हा हर्षी ॥ कोटिजन्म पापनाशी ॥ प्रख्यात असे पुराणी ॥ २० ॥ पंचगंगा प्रख्यात ना
मे ॥ सांगेन असती उत्तमे ॥ किरणा धूतपापा नामे ॥ तिसरी पुण्य सरस्वती ॥ २१ ॥
गंगा यमुना मिळोनी ॥ पांचहि ख्याती जाणोनी ॥ नामे असती सगुणी ॥ एके बा
ळा एकचित्तें ॥ २२ ॥ कृतायुगी त्या नदीशी ॥ धर्मनदी म्हणती हर्षी ॥ धूतपापा ना
म तिसी ॥ त्रेतायुगी अवधारा ॥ २३ ॥ बिंदुतीर्थ द्वापारासी ॥ नाम जाणा विस्तारे १९
शी ॥ कलयुगाभीतरीशी ॥ नाम झाले पंचगंगा ॥ २४ ॥ प्रयागासी माघमासी
स्नान करितां फळे कैसी ॥ कोटीगुण पंचनदीसी ॥ त्याहुनी पुण्य अधिक असे

२५ ॥ ऐशापरी पंचगंगेसी ॥ स्नानकरी गाभावेंशी ॥ बिंदुमाधव पूजेसी ॥ सवेचिजा
वेकेशवा ॥ २६ ॥ गोपाळकृष्ण पुजोनी ॥ जावेंनृसिंव्हभुवनी ॥ मंगळागोरीवंदू
नी ॥ गभस्तेश्वर पूजावा ॥ २७ ॥ मयुरादित्य पूजेसी ॥ तुवांजावेंभक्तीसी ॥ पुनरे
पीजावेंहर्षी ॥ विश्वेश्वरदर्शना ॥ २८ ॥ मागुतीमुक्तीमंडपासी ॥ तुवांजावेंभ
क्तीसी ॥ संकल्पावेविधीसी ॥ निघावेंउत्तरमानसा ॥ २९ ॥ मगनिघावेंतेथून ॥
आदित्यातेंपुजोन ॥ अमर्दकेश्वरअर्चोन ॥ पापभक्षेश्वरपूजीजे ॥ ३० ॥ नवग्रहा
तेपूजोनी ॥ काळभैरवातेंविधानी ॥ क्षेत्रपाळातेंअर्चोनी ॥ काळकूपीस्नानकरी

२०

३१ ॥ पूजा करोनि काळेश्वरा ॥ हसतीर्थी स्नान करा ॥ श्राद्ध पितृकर्म सारा ॥ ऐक बाळर
कथिते ॥ ३२ ॥ कृत्तिवासेश्वर देखा ॥ पूजा करोनि बाळका ॥ पुढें जावोनि ऐका ॥ शंखवा
पीत स्नान करीं ॥ ३३ ॥ तेथें आचमन करोनी ॥ रत्नेश्वरातें पूजोनी ॥ सत्येश्वर अर्चो
नी ॥ दक्षेश्वर पूजीं मग ॥ ३४ ॥ चतुर्वक्रेश्वरीं पूजा ॥ करीं वो बाळा तूं बोजा ॥ पुढें स्ना
न करणें का जा ॥ वृद्धकाळकूपा जावें ॥ ३५ ॥ काळेश्वराचे पूजेशी ॥ तुवां जावें भक्ती
सी ॥ अपमृत्यूश्वरा हर्षी ॥ पूजा करीं गा बाळका ॥ ३६ ॥ मंदाकिनी स्नान करणें ॥ म
ध्यमेश्वरातें पुजणें ॥ तेथोनि मग पुढें जाणें ॥ जंबकेश्वर पुजावया ॥ ३७ ॥ वक्रतुंड

२०

पूजेशी॥ तुवां जावें भक्ताशी॥ दंडखातकूपेंसी॥ स्नानश्राद्ध तूं करीं॥ ३८॥ पुढें भूतभैर
वासी॥ पूजी जे ईशानेश्वरासी॥ जैगिषव्यगुहाशी॥ नमन करूनि पुढें जावें॥ ३९॥ घं
टाकुंडी स्नान करीं॥ व्यासेश्वरातें अर्चन करीं॥ कंदुकेश्वरातें अवधारीं॥ पूजा क
रीं गाभक्तीसी॥ ४०॥ ज्येष्ठवापींत स्नान करणें॥ ज्येष्ठेश्वरातें पुजणें॥ सवें चितुवां
पुढें जावें॥ स्नान सप्तसागरांत॥ ४१॥ तेथोनि वाल्मिकेश्वरासी॥ पूजा करी गा
भक्तीसी॥ भीमल्लोटराजाऊनि हर्षी॥ भीमेश्वर पूजावा॥ ४२॥ मातृपिंडकुंडेसी
करणे श्राद्धविधीसी॥ पिशाचमोचनतीर्थेसी॥ पुढे जावें अवधारा॥ ४३॥ पुढें कप

देश्वरासी ॥ पूजा करीं गा भक्तीसी ॥ कर्कोटक वापीशी ॥ स्नान करीं गा बाळका ॥ ४४ ॥ कर्कोटे
कईश्वरासी ॥ पूजा करीं गा भक्तीशी ॥ पुढें ईश्वर गंगेसी ॥ स्नान दान करावें ॥ ४५ ॥ अगस्तेश्व
राचे पूजेसी ॥ चक्रकुंडीं स्नानासी ॥ सुवां जावें भक्तीसी ॥ श्राद्धकर्म करावें ॥ ४६ ॥ उत्तरार्क
जोर्न ॥ मत्स्योदरीचे करी स्नान ॥ ओंकारेश्वर अर्चोन ॥ कपिलेश्वर पूजीं मग ॥ ४७ ॥ ऋण
मोचन तीर्थेसी ॥ श्राद्धादि करावीं भक्तीसी ॥ पापविमोचन तीर्थेसी ॥ स्नानादि श्राद्ध
करावीं ॥ ४८ ॥ तीर्थ कपालमोचन ॥ स्नान श्राद्ध तर्पण ॥ कुलस्तंभा प्रती जाऊन ॥ पू
जा करीं गा भक्तीशी ॥ ४९ ॥ असे तीर्थ वैतरणी ॥ श्राद्ध करावें तेथें स्नानीं ॥ विधिपूर्वक गो

दानी ॥ दंतोपु पय बहु असे ॥ ५० ॥ मग जावें कपिलधारा ॥ स्नान श्राद्ध तुम्ही करा ॥ सवले
शी द्विजवरा ॥ गोदान द्यावें परियेसा ॥ ५१ ॥ वृषध्वजातें पुजोन ॥ मग निघावें तेथु
न ॥ ज्वालानृसिंह वंदोन ॥ वरुणासंगमी तुम्ही जावें ॥ ५२ ॥ स्नान श्राद्ध करोनी ॥ के
शवादित्य पूजोनी ॥ आदिकेशव अर्चोनी ॥ पुढें जावें परियेसा ॥ ५३ ॥ प्रल्हाद तीर्थ अ
सेवरेवें ॥ स्नान श्राद्ध तुवा करावे ॥ प्रल्हादेश्वरातें पूजावें ॥ एकभावें परियेसा ॥ ५४ ॥ क
पिलधरा तीर्थ थोर ॥ स्नान करा मनोहरा ॥ पुजोनि त्रिलोचनेश्वर ॥ असंख्यातेश्वर
पूजिजे ॥ ५५ ॥ पुढें जावें महादेवासी ॥ पूजा करी भक्तीसी ॥ दृपदेश्वर सादरेशी ॥ ए

२२ कभावें अर्चावा ॥ ५६ ॥ गंगा यमुना सरस्वतीसी ॥ त्रिनी लिंगें विशेषी ॥ पूजा करि गाभ
स्तीशी ॥ काम्यतीर्थ पाहें मग ॥ ५७ ॥ कामेश्वरातें पूजोनी ॥ गोप्रतार तीर्थ स्नानी ॥ पंच
गंगेशी जाऊनी ॥ स्नान मागुती करावें ॥ ५८ ॥ मणिकर्णिका स्नान करणें ॥ जलशायी
तें पूजणे ॥ हनुमंतातें नमन करणे ॥ मोदादि पंच विनायकांशी ॥ ५९ ॥ पूजा अन्नपू
र्णेसी ॥ ढुंढिराजा परियेसी ॥ ज्ञानव्यापी स्नानेसी ॥ ज्ञानेश्वर पूजावा ॥ ६० ॥ पूजि
दंडपाणीशी ॥ मोक्षलक्ष्मीविलासासी ॥ पूजा पंच पांडवांसी ॥ द्रौपदी द्रुपदविनायका २२
६१ ॥ पूजा अनंदभैरवासी ॥ अविमुक्तेश्वरा हर्षी ॥ पुजोनि यां संभ्रमेसी ॥ विश्वना

यासन्मुख सांगे ॥ ६२ ॥ श्लोक ॥ उत्तरमानसयात्रेयं यथावंद्यामया कृता ॥ न्यूनातिरि
क्तया शंभो प्रीयतामनया विभो ॥ ६३ ॥ टीका ॥ ऐसा मंत्र जपोनी ॥ साष्टांगे नमस्का
रुनी ॥ मग निघावे तेथुनी ॥ पंचक्रोशी ॥ ६४ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥ गुरुच
रित्र एकतां संतोषीं ॥ येणे चित्तू पावसी ॥ चारी पुरुषार्थ इह सोख्या ॥ ६५ ॥ म्हणो
नि सरस्वती गंगाधर ॥ सांगे गुरुचरित्रविस्तार ॥ ऐकतां होय मनोहर ॥ सकळा
भीष्ट साधिजे ॥ ६६ ॥ इति श्री गुरुचरित्रामृत ॥ काशीखंडीयात्रानिरोपित ॥ क
था असती पुराणविख्यात ॥ एकचत्वारिंशतिम अध्याय हा ॥ ६७ ॥ इति श्री न°

०

अ०
४१

२३

काशीमृहायात्रानिरूपणंनामएकचत्वारिशतिमोऽध्यायः ॥ ४१ ॥ श्रीदत्ता
त्रयार्पणमस्तु ॥ ओव्यासंख्या ॥ २६७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥

२३

श्रीगणेशायनमः ॥ नामधारकशिष्यराणा ॥ लागेसिद्धीचियाचरणा ॥ विनवीतसेकर
जोडुन ॥ भक्तिभावेंकरोनियां ॥ १ ॥ मागेंकथानकनिरोपिलें ॥ सायंदेवम्हणिजेशिष्य
भले ॥ श्रीगुरूनित्यातेंनिरोपिलें ॥ कलत्रपुत्रआणीम्हणत ॥ २ ॥ पुढेंतयाका
यझाले ॥ विस्तारोनिसांगावहिलें ॥ पाहिजेआतांकृपावलोकनकेलें ॥ म्ह
णोनिचरणीलागला ॥ ३ ॥ संतोषोनिसिद्धीमुनी ॥ सांगतसेविस्तारोनी ॥ सायंदे
वमहास्तानी ॥ गेलाश्रीगुरूनिरोपें ॥ ४ ॥ जाऊनिआपलेस्त्रियेसी ॥ सांगताझा
लापुत्रासी ॥ आमचागुरूपरियेसी ॥ असेगाणगापुरांत ॥ ५ ॥ आम्हीजावेंभेटीसी

१ समस्तकंन्यापुत्रांसी ॥ म्हणोनि निघालों वेगेंसी ॥ माहानंदें करूनियां ॥ ६ ॥ पावली
गाणगापुरासी ॥ भेटी झाली श्रीगुरूसी ॥ नमन करोनि भक्तीशी ॥ साष्टांगी तयेवेळी
७ ॥ कर जोडोनि तयेवेळीं ॥ स्तोत्र करी वेळोवेळीं ॥ नमो जी चंद्रमौळी ॥ त्रैमूर्ति तूंचि हो
सी ॥ ८ ॥ त्रैमूर्तिचा अवतारु ॥ झालासी तूं श्रीगुरू ॥ वर्णावया न दिसे पारू ॥ तुझी
महिमा स्वामिया ॥ ९ ॥ श्लोक ॥ आदौ ब्रम्हत्वमेक सर्वजगतां वृंदात्ममूर्तिः परं पश्चा १
त्क्षोणिजठाविनाशादितिजाकृत्वावतारं प्रभो ॥ हत्वादैत्यमनेकधर्मचरितेभक्ता
त्मजं त्रिगरहे वंदे हं नरकेसरी सरस्वती श्रीपादयुगमांबुजंम् ॥ १० ॥ टीका ॥ ऐसी स्तुती

करोनी ॥ लागता झाला गुरुचरणी ॥ राहिली कथा ऐकावी हे मनी ॥ म्हणोनि विनवी वारं
वार ॥ ११ ॥ श्रीगुरु म्हणती नयावेळा ॥ सावध होई एक बाळा ॥ प्रसन्न होवोनि स्वामी भो
ळा ॥ यात्रा सोहळा दावितसे ॥ १२ ॥ संकल्प करोनियां मनी ॥ जावें स्वर्गद्वारा भुवनी ॥
गंगाकेशवा पुजोनी ॥ हरिश्चंद्र मंडपा ॥ १३ ॥ स्वर्गद्वार असे जाण ॥ मणिकर्णिका तीर्थ
विस्तीर्ण ॥ तुवा तेथें जावोन ॥ सकलसावें विधीनें ॥ १४ ॥ हविष्यान्न पूर्वदिवसीं ॥ करोनि
असावें शुचीसी ॥ प्रातःकाळीं गंगेशी ॥ स्नान आपण करावें ॥ १५ ॥ ढुंढिराजा नेत्रार्थो
नी ॥ मागावें करुणावचनी ॥ पुनर्दशन दे म्हणोनी ॥ विनवावें परियेसा ॥ १६ ॥ मग गंगेतें न

मोनी ॥ जावेंविश्वनाथाभुवनी ॥ भावेंतयातेंपुजोनी ॥ भवानीशंकरपुजावा ॥ १७ ॥ मग
जावेंमुक्तिमंडपासी ॥ नमोनिनिधिजेंसंतोषीं ॥ ढुंढिराजाचेपूजेशी ॥ पुनरपीजावेंपरिये
सा ॥ १८ ॥ मागुतीयावेंमाहाद्वारा ॥ विश्वेश्वरापूजाकरा ॥ मोदादिपंचविघ्नेश्वरा ॥ नम
नकरादंडपाणी ॥ १९ ॥ पूजाआनंदभैरवासी ॥ मागुतीयावेंमणिकर्णिकेसी ॥ पूजोनि
याईश्वरासी ॥ सिद्धिविनायकपूजावा ॥ २० ॥ गंगाकेशवपुजोनी ॥ ललितादेवीन
मोनी ॥ राजविघ्नेश्वरआणाध्यानी ॥ दुर्लभेश्वरपुजावा ॥ २१ ॥ सोमनाथापूजाकरीं ॥
पुढेंशूलकंटकेश्वरी ॥ मगपुजावावाराहेश्वरी ॥ दशाश्वमेधपूजीमग ॥ २२ ॥ बंदीदेवीतें

पूजोनी ॥ सर्वेश्वरातें नमोनी ॥ केदारेश्वर धराध्यानी ॥ हनुमंतेश्वर पुजावा ॥ २३ ॥ मग पूजा
संगमेश्वरी ॥ लोलार्कातें अवधारीं ॥ अर्कविनायका पूजा करी ॥ दुर्गाकुंडी स्नान मग ॥
२४ ॥ दुर्गादेवी पुजोनी ॥ अर्चीं दुर्गागणेश ध्यानी ॥ पुनर्दर्शन दे म्हणोनी ॥ प्रार्थवित
यासी ॥ २५ ॥ विष्वक्सेनईश्वरासी ॥ कर्दमतीर्थी स्नान हर्षी ॥ कर्दमेश्वर पूजेसी ॥ तु
वां जावें भक्तीसी ॥ २६ ॥ जावें कर्दमकूपासी ॥ पूजीं गा सोमनाथासी ॥ मग विरूपाक्षलिं
गासी ॥ पूजा करीं गा ब्रह्मचारी ॥ २७ ॥ पुढें जावें नीळकंठासी ॥ पूजा करीं गा भावेंशी
कर जोडोनि भक्तीसी ॥ कर्दमेश्वर स्मरावा ॥ २८ ॥ पुनर्दर्शन आम्हांसी ॥ दे म्हणावें भक्ती

३

सी ॥ मग निघावें वेगेंसीं ॥ नागनाथाचे पूजेसी ॥ २९ ॥ पुढें पूजी चामुंडेसी ॥ मोक्षेश्वरापारि
येसीं ॥ वरुणेश्वर भक्तीसी ॥ पूजा करी गा बालका ॥ ३० ॥ वीरभद्र पूजेसीं ॥ जावोनि द्विती
यदुर्गेसी ॥ आर्चा विकटाक्षा देवीसी ॥ पूजा करी मनोभावें ॥ ३१ ॥ पूजी भैरव उन्मत्त ॥ वि
मळार्जुन विचित्र ॥ काळकूट देव ख्यात ॥ पूजार्कसी गा बाळका ॥ ३२ ॥ पूजा करीं महा
देवासी ॥ नंदिकेश्वर भरवंशी ॥ भृंगेश्वर विशेषी ॥ पूजा करीं मनोहर ॥ ३३ ॥ गणप्रियेशी ॥
पूजोनी ॥ विरूपाक्षा तें नमोनी ॥ यक्षेश्वर अर्चोनी ॥ विमलेश्वर पूजीं मग ॥ ३४ ॥ भीमचं
डशक्तीसी ॥ पूजी चंडीविनायकासी ॥ रविरक्ताक्ष गंधर्वासी ॥ पूजा करीं मनोभावें ॥ ३५ ॥

३

ज्ञानेश्वर ॥ असे थोर ॥ पुजा पुढें अमृतेश्वर ॥ गंधर्वसागर मनोहर ॥ पूजा करीगा भक्तीसी ॥ ३६ ॥ नरकार्णव तारकासी ॥ पूजीं भीमचंडीसी ॥ विनवावें तुम्हीं यासी ॥ पुनर्दर्शन दे म्हणावें ॥ ३७ ॥ येक पाद विनायकासी ॥ पुढें पूजीं भैरवासी ॥ संगमेश्वरा भरवसी ॥ पूजा करीं गा ब्रह्मचारी ॥ ३८ ॥ भूतनाथ सोमनाथ ॥ काळनाथ असंख्यनाथ ॥ पूजा करीं गा त्वरित ॥ कपर्देश्वरलिंगाची ॥ ३९ ॥ नागेश्वर कामेश्वर ॥ पुढे पूजीं गणेश्वर ॥ पूजा करीं विश्वेश्वर ॥ चतुर्मखविनायक ॥ ४० ॥ पूजीं देहली विनायकासी ॥ पूजीं गणेशाची षोडशी ॥ उद्दंड गणेशा षोडशी ॥ पूजा करी मनोहर ॥ ४१ ॥ उत्कलेश्वर महाथोर ॥ असे लिंग मनोहर ॥

४ पुढें एकादश रुद्र ॥ तयाचें पूजन करावें ॥ ४२ ॥ जावें तपोभूमीसी ॥ पूजा करीं गा भक्तिशीं ॥ रा
मेश्वर महाहर्षी ॥ पूजीं मग सोमनाथासी ॥ ४३ ॥ भरतेश्वर असे थोर ॥ लक्ष्मणेश्वर मनो
हर ॥ पूजीं मग शत्रुघ्नेश्वर ॥ देवभूमी अर्चीं मग ॥ ४४ ॥ नहुषेश्वर पुजोन ॥ करीं रामेश्व
रें ध्यान ॥ पुनर्दर्शन दे म्हणोन ॥ विनवावें परियेसा ॥ ४५ ॥ असंख्यात तीर्थें वहणा ॥ तेथे
करा तुम्ही नमन ॥ असंख्यात लिंग जाण ॥ पूजा करा भक्तीसी ॥ ४६ ॥ पुढें असे लिंग थो ४
र ॥ नामें देवसिद्धेश्वर ॥ पूजा करीं गा मनोहर ॥ पशुपाणी विनायक ॥ ४७ ॥ याची पूजा
करोनी ॥ पृथ्वीश्वरा तें नमोनी ॥ शारयूकूपी स्नान करोनी ॥ कपिलोद्धारीं स्नान करीं ॥ ४८ ॥

वृषभध्वजातें पुजोनी ॥ ज्वालानृसिंहाचे वंदी चरणी ॥ वरुणासंगमी स्नान करूनी ॥
श्राद्धादिकर्मे करावीं ॥ ४९ ॥ संगमेश्वर पुजावा ॥ सर्वविनायक बरवा ॥ पुढें पूजीतूं केश
वा ॥ भावें करूनी ब्रम्हचारी ॥ ५० ॥ पूजा प्रल्हादेश्वरासी ॥ स्नान कपिलातीर्थासी ॥ त्रि
लोचनईश्वरासी ॥ पूजा करीं गा भक्तीसी ॥ ५१ ॥ पुढें असे महादेव ॥ पंचगंगातीर ठाव ॥ पू
जा करीं गा भक्तिभावें ॥ तयाबिंदुमाधवासी ॥ ५२ ॥ पूजी मंगळागौरीसी ॥ गभस्तेश्व
रा परियेसी ॥ वसिष्ठवामदेवासी ॥ पर्वतेश्वर पुजावा ॥ ५३ ॥ महेश्वराचे पूजेशी ॥ पुढें
सिद्धिविनायकासी ॥ सप्तार्णव परियेसी ॥ सर्वगणेश पुजावा ॥ ५४ ॥ मग जावें मणि

कर्णिकी ॥ स्नानकरावें विवेकें ॥ विश्वेशातें स्मरोनि निके ॥ महादेवपुजावा ॥ ५५ ॥ जावें मुक्तिं
मंडपासी ॥ नमनकरावें विष्णूसी ॥ पूजी दंडपाणासी ॥ ढुंढिराज अर्चावा ॥ ५६ ॥ आंनंद
भैरवपुजोनी ॥ आदित्येशा नमोनी ॥ पूजाकरींगा भक्तीनी ॥ मोदादि पंचविनायकां ॥ ५७
पूजाकरीं विश्वेशाची ॥ मोक्षलक्ष्मीविलासासी ॥ नमोनि देवा सन्मुखेसी ॥ मंत्रम्हणा
येणेपूरी ॥ ५८ ॥ श्लो० ॥ जयविश्वेशविश्वात्मन्काशिनाथ जगत्पते ॥ त्वत्प्रसादा
न्महादेव कृतां क्षेत्रप्रदक्षिणा ॥ ५९ ॥ अनेकजन्मपापानि हृतानि मम शंकर ॥
गतानि पंचक्रोशात्माकृतालिंग प्रदक्षिणा ॥ ६० ॥ टीका ॥ ऐसा मंत्र जपोनी ॥ पु

ढें जावें शिवधानी ॥ मुक्तिमंडपादि करोनी ॥ आबंढाई वंदावें ॥ ६१ ॥ प्रथम मुक्तिमंडपासी
नमन करावें परियेसी ॥ वंदोनि स्वर्गमंडपासी ॥ जावें ऐश्वेर्यमंडपा ॥ ६२ ॥ ज्ञानमंडपा न
मोनी ॥ मोक्षलक्ष्मी विलासस्थानी ॥ मुक्त मंडप वंदोनी ॥ आनंद मंडपा जावें तुवां ॥ ६३ ॥
पुढें वैराग्य मंडपासी ॥ तुवां जावें भक्तीशी ॥ येणेपरी यात्रेसी ॥ करीं गा बाळा ब्रम्हचारी
॥ ६४ ॥ आणीक एक प्रकार ॥ सांगेन एक विचार ॥ नित्य यात्रा मनोहर ॥ एक बाळा गुरुदा
सा ॥ ६५ ॥ सचैल शुची होउनी ॥ चक्रपुष्करणीं स्नान करोनी ॥ देवपितर तर्पोनी ॥ ब्राम्ह
ण पूजा करावी ॥ ६६ ॥ मग निघावें तेथोनी ॥ दुपदादित्येश्वर पुजोनी ॥ दंपत्येश्वर नमोनी

६

श्रीविष्णूतें पूजावें ॥ ६७ ॥ मग नमावा दंडपाणी ॥ महेश्वरातें पुजोनी ॥ मग निघावें तेथोनी ॥
ढुंढिराज अर्चिजे ॥ ६८ ॥ ज्ञानवापीत करी स्नान ॥ नंदिकेश्वर अर्चोन ॥ तारकेश्वर पुजोन ॥
पुढें जावें मग तुवां ॥ ६९ ॥ महाकालेश्वर देखा ॥ पूजा करी भावें एका ॥ दंडपाणी विशेषा ॥
पूजा करीं मनोहर ॥ ७० ॥ मग यात्रा विश्वेश्वर ॥ करीं गा बाळा मनोहर ॥ लिंग असे
ओंकारेश्वर ॥ प्रतिपदेसी पूजावा ॥ ७१ ॥ मत्स्योदरी तीर्थेसी ॥ स्नान करी प्रतिपदेसी ॥ त्रिलोचन महादेवासी ॥ दोनी लिंगें असती जाणा ॥ ७२ ॥ तेथें बीज तिजेशी ॥ जावें तुवा
यात्रेसी ॥ यात्रा जाणा चतुर्थीसी ॥ कांचिवास लिंग जाणा ॥ ७३ ॥ रत्नेश्वर पंचमीसी ॥

६

चंद्रेश्वर पूजेसी ॥ षष्ठीजावें परियेसी ॥ एकशिष्या एकचितें ॥ ७४ ॥ सप्तमी केदारेश्व
र ॥ अष्टमी लिंग धूमेश्वर ॥ विश्वेश्वर लिंग थोर ॥ नवमी यात्रा महापुण्य ॥ ७५ ॥ कामे
श्वर दशमीसी ॥ एकादशी विश्वेश्वरासी ॥ द्वादशी मणिकर्णिकेशी ॥ मणिकेश्वरा पु
जावा ॥ ७६ ॥ त्रयोदशी प्रदोषेसी ॥ पूजा अविमुक्तेश्वरासी ॥ चतुर्दशी विशेषी ॥
विश्वेश्वर पुजावा ॥ ७७ ॥ जे कोणी काशीवासी ॥ असती नर परियेसीं ॥ करावी
यात्रा आहे ऐसी ॥ नाहीं तरी विघ्न घडे ॥ ७८ ॥ शुक्लपक्षी येणे परी ॥ यात्रा करी
मनोहरी ॥ कृष्णपक्ष आलियावरी ॥ यात्रा करा सांगेन ॥ ७९ ॥ चतुर्दशी धरोनी

यात्राकरा प्रतिदिनी ॥ सांगेन एेका विधानी ॥ एकचित्तें परियेसी ॥ ८० ॥ वरुणा
नदीत करा स्नान ॥ करा शैलेश्वर दर्शन ॥ संगमेश्वर पुजोन ॥ संगमी स्नान तये
दिनी ॥ ८१ ॥ स्वर्गतीर्थ स्नानेसी ॥ स्वर्गेश्वर पूजा हर्षी ॥ मंदाकिनी येरा दिवसी
पूजा मध्यमेश्वरा ॥ ८२ ॥ मणिकर्णिका स्नानेसी ॥ पुजा ईशानेश्वरासी ॥ हि
रंण्यगर्भ परियेसी ॥ दोंनी लिंगें पूजिजे ॥ ८३ ॥ स्नान धर्मकूपेसी ॥ करी पूजा
गोप्रेक्षेश्वरासी ॥ पूजा करा तया दिवसीं ॥ एकचित्तें परियेसी ॥ ८४ ॥ कपिल
धारातीर्थेसी ॥ स्नान करा भक्तीसी ॥ वृषभेध्वजलिंगासी ॥ पूजी सप्तमी दि

वसीं ॥ ८५ ॥ उपशांतीकूपेंसी ॥ स्नानकरा भक्तीसी ॥ उपशांतेश्वरासी ॥ पूजाकरींतया
दिनी ॥ ८६ ॥ पंचकुंडडोहांतें ॥ स्नानकराशिवध्यातं ॥ ज्येष्ठेश्वरलिंगत्वरित ॥ पुजा
वें तयादिनी ॥ ८७ ॥ चतुःसमुद्रकूपासी ॥ स्नानकरींगाभक्तीसी ॥ समुद्रेश्वरहर्षी
पूजाकरींतयादिनी ॥ ८८ ॥ देवापुढें कूपअसे ॥ स्नानकरासंतोषें ॥ शुक्रेश्वरपु
जाहर्षे ॥ पूजाकरीतयादिनी ॥ ८९ ॥ दंडस्वाततीर्थसी ॥ स्नानकरोनिदेवासी ॥ व्या
घ्रेश्वरपूजेसी ॥ तुवांजावेंतयेदिनी ॥ ९० ॥ शौनकेश्वरतीर्थसी ॥ स्नानतुम्हीकरा
हर्षी ॥ तीर्थनामेंलिंगासी ॥ पूजाकरामनोहर ॥ ९१ ॥ जंबुकतीर्थमनोहर ॥ स्नानकरा

८

शुभाचार ॥ पूजावाभावें जंबुकेश्वर ॥ चतुर्दशलिंगे येणें परी ॥ ९२ ॥ शुक्लपक्ष कृष्णो
सी ॥ अष्टमी तीर्थी विशेषीं ॥ पुजावें तुम्ही लिंगासी ॥ सांगे नरेका महापुण्य ॥ ९३ ॥ मो
क्षेश्वर पर्वतेश्वर ॥ विरूपाक्षेश्वर पशुपतेश्वर ॥ गंगेश्वर नर्मदेश्वर ॥ पूजा करी मनो
भावें ॥ ९४ ॥ आणीक भक्तेश्वर गभस्तेश्वरु ॥ मधंमेश्वर असे थोर ॥ नारकेश्वर निर्धा
र ॥ नवलिंगे पुजीवीं ॥ ९५ ॥ आणीक लिंगें एकादश ॥ नित्य यात्रा विशेष ॥ लिंग अ
से अग्निध्रुवेशा ॥ यात्रा तुम्ही करावी ॥ ९६ ॥ दुसरो असे ऊर्वशीश्वर ॥ नकुलेश्वर म
नोहर ॥ चौथा आषाढेश्वर ॥ भारभूतेश्वरे पंचम ॥ ९७ ॥ लांगुलेश्वरी करा पूजा ॥

८

करा त्रिपुरांतकावो जा ॥ मनःप्रकामेश्वर काजा ॥ तुम्ही जावें परियेसा ॥ ९८ ॥ प्रातेश्व
र असे देखा ॥ मंदालेश्वर ऐका ॥ तिळमदनेश्वर निका ॥ पूजा करीं भावेंशी ॥ ९९ ॥ आ
तां शक्तियात्रेसी ॥ सांगेन ऐका विधीशी ॥ शुक्लपक्षतृतीयेसी ॥ आठ यात्रा कराव्या ॥
१०० ॥ गोप्रेक्षतीर्थ देखा ॥ स्नान करोनि ऐका ॥ पूजा मुख्य भाळनेत्रिका ॥ भक्तिभा
वें करोनी ॥ १ ॥ ज्येष्ठवापी स्नानेसी ॥ ज्येष्ठागोरी पूजा हर्षी ॥ स्नान करा ज्ञानवापि
सी ॥ शृंगार सोभाग्यगोरी पूजा ॥ २ ॥ विशाळगंगा स्नानासी ॥ पूजा विशाळगोरीसी ॥
ललितातीर्थस्नानेसी ॥ ललितादेवी पुजावी ॥ ३ ॥ स्नान पावनतीर्थेसी ॥ पूजा करा

भवानीशी ॥ विंदुतीर्थस्नानासी ॥ मंगळागोरीपुजावी ॥ ४ ॥ पूजाडुंतुकेशक्तीसी ॥ मग
पुजीजेलक्ष्मीसी ॥ येणेविधीभक्तीसी ॥ यात्राकरामनोहर ॥ ५ ॥ यात्रातीर्थचतुर्थीशी
पूजासर्वगणेशांची ॥ मोदकद्यावेगौरिपुत्रासी ॥ विघ्ननकरीतीर्थवासीयांतें ॥ ६ ॥ मं
गळअथवारविवारेंसी ॥ यात्राकराभैरवासी ॥ षष्ठितीर्थीप्रीतिशी ॥ जावेंतुम्हीम
नोहर ॥ ७ ॥ रविवारींसप्तमीसी ॥ यात्राकरावीदेवाशी ॥ नवमीअष्टमीचंडीसी ॥ या
त्रातुम्हीकरावी ॥ ८ ॥ अंतर्गृहयात्रेसी ॥ करावीतुम्हीप्रतिदिवसीं ॥ विस्तारकाशी
खंडीसी ॥ ऐकशिष्याब्रम्हचारी ॥ ९ ॥ परऐसाविश्वेश्वर ॥ यात्राकरावीतुंवांपरि

कर ॥ आपुलेमनीसोमेश्वर ॥ लिंगप्रतिष्ठाकरावी ॥ १० ॥ इतुकेब्रह्मचारियासी ॥ या
त्रासांगितलीपरियेसीं ॥ आचरणकरीयेणेविधीसी ॥ तुझीवासनापुरेल ॥ ११ ॥
तुझेचित्तींअसेगुरु ॥ प्रसन्नहोईलशंकरु ॥ मनीधरींगानिर्धारु ॥ गुरुस्मरणक
रीनिरंतर ॥ १२ ॥ इतुकेसांगोनितापसी ॥ अदृश्यझालापरियेसी ॥ ब्रह्मचारी
म्हणेहर्षी ॥ हाचिमाझागुरुसत्य ॥ १३ ॥ अथवाहोईलईश्वरु ॥ मजवरीकृपाके
लीगुरु ॥ कार्यसाधिलेनिर्धारु ॥ म्हणोनिमनीविचारी ॥ १४ ॥ नआराधितां
आपणदेख ॥ भेटलमातेंमायबाप ॥ गुरुभक्तीनेंअमुप ॥ सकळाभीष्टपाविजे

१५ ॥ समस्तदेवांची ऐसी स्थिती ॥ दिल्यावांचून न देती ॥ ईश्वर भोळा चक्रवर्ती ॥
गुरुप्रसादें भेटला ॥ १६ ॥ यज्ञदानतपास ॥ कांहीं न करितो सायास ॥ भेट झाली
मज विशेष ॥ गुरुकृपे करोनिया ॥ १७ ॥ ऐसें गुरुस्मरण करित ॥ ब्रम्हचारी जा
य त्वरित ॥ विधिपूर्वक आचरत ॥ यात्रा केली भक्तीनें ॥ १८ ॥ यात्रा करितां भ
क्तीसी ॥ प्रसन्न झाला व्योमकेशी ॥ निजस्वरूप सन्मुखेसी ॥ उभा राहिला शं
कर ॥ १९ ॥ प्रसन्न होवोनी शंकर ॥ म्हणे दिल्हा माग वर ॥ संतोषोनि त्वष्टाकु
मर ॥ विनविता झाला एकांत ॥ २० ॥ जें जें मागीतलें गुरूनें ॥ आणी केल्या

चेकन्याकुमराने ॥ सांगताझालाविस्ताराने ॥ शंकराजवळीदेखा ॥ २१ ॥ संतोषोनीई
श्वर ॥ देताझालाअखिलवर ॥ म्हणेबाळामाझ्याकुमरा ॥ सकळविद्याकुशळहो
शी ॥ २२ ॥ तुवांकेलीगुरुभक्ती ॥ तिणेझालीआपणाप्रती ॥ अखिलविद्यातु
जहोती ॥ विश्वकर्मातूंचिहोसी ॥ २३ ॥ चतुर्विधपुरुषार्थ ॥ लाधलेतुजप
रमार्थ ॥ सृष्टीरचावयासमर्थ ॥ होशीजाणत्वष्टापुत्रा ॥ २४ ॥ ऐसावरला
धोन ॥ त्वष्टाब्रह्माआनंदोन ॥ केलेंलिंगस्थापन ॥ आपलेनामीपरियेसा
२५ ॥ मगतिघालातेथुनी ॥ केलीआयतीनतक्षणी ॥ प्रसन्नहोतांभूलपाणी ॥

११ कायनोहे परियेसा ॥ २६ ॥ जेंजें मागीतलें श्रीगुरु ॥ सकळस्कृती केलीचतुरु ॥ घे
ऊनि गेला वेगवत्का ॥ तयागुरुसन्मुख ॥ २७ ॥ सकळवस्तु देऊनी ॥ लागतसे श्री
गुरुचरणी ॥ अनुक्रमें गुरुरमणी ॥ पुत्रकंन्येसी वंदिलें ॥ २८ ॥ उल्हास झाला श्री
गुरुसी ॥ आलिंगीतसे महाहर्षी ॥ शिष्याताता ज्ञानराशी ॥ तुष्टलों तुझे भक्तीसी
२९ ॥ सकळविद्याकुशळ होसी ॥ अष्टैश्वर्ये नांदसी ॥ त्रैमूर्ति तुझिया वंशीं ॥ हो ११
तील एक शिष्योत्तमा ॥ ३० ॥ घर केलें तुवां आम्हासी ॥ आणी के वस्त्रा विचित्रेंसी ॥
व चिरंजीव तूंचि होसी ॥ आचंद्रार्क तुझेना ॥ ३१ ॥ स्वर्गमृत्युपाताळासी ॥ पसरवीं तु

झे चातुर्यासी ॥ रचिसी तूंचि सृष्टीसी ॥ चौदा चौसष्ट तूंचि ज्ञाता ॥ ३२ ॥ तुज वृक्ष अष्ट
हि सिद्धी ॥ होती जाण नवसिद्धी ॥ चिंता कष्ट न व्हे कधी ॥ म्हणोनि वर देतसे ॥ ३३ ॥ ऐ
सो वर लाधोनी ॥ गेला शिष्य महाज्ञानी ॥ येणेपरी विस्तारोनि ॥ सोगे ईश्वर पार्व
तीसी ॥ ३४ ॥ ईश्वर म्हणे गिरिजेसी ॥ गुरुभक्ति आहे ऐसी ॥ एकभाव असे ज्या
सी ॥ सकळाभीष्ट पावे तो ॥ ३५ ॥ भव म्हणिजे सागरू ॥ उतरावया पैलपारू ॥ स
मर्थ असे एक गुरू ॥ त्रयमूर्ति त्याचे अंशु ॥ ३६ ॥ याकारणे त्रैमूर्ती ॥ गुरुचरणापा
सी धांवती ॥ वेदशास्त्रें बोलती ॥ गुरुविणें पार नाहीं ॥ ३७ ॥ श्लोक ॥ यस्य देवे प

१२ राभक्तिर्यथादेवेतथागुरौ ॥ तस्यैतेकथिताह्यर्थाःप्रकाशंतेमहात्मनः ॥ ३८ ॥ टीका
ऐसेंईश्वरपार्वतीसी ॥ सांगताझालाविस्तारेंसी ॥ म्हणोनिश्रीगुरूप्रीतिसी ॥ नि
रोपिलेंद्विजातें ॥ ३९ ॥ इतुकेहोतांरजनीसी ॥ उदयझालादिनकरासी ॥ चिंता
अंधःकारासीगुरुकृपाज्योतिजाणा ॥ ४० ॥ संतोषोनिद्विजवर ॥ करिताझा
लानमस्कार ॥ ऐसीबुद्धीदेणारं ॥ तूंचिस्वामीकृपानिधी ॥ ४१ ॥ नमनकरो १२
निश्रीगुरूसी ॥ विनवीतसेभावेंसी ॥ स्वामीकथानिरोपिलीसी ॥ अपूर्वमातें
वाटलें ॥ ४२ ॥ काशीयात्राविधान ॥ निरोपिलेंमजविस्तारोन ॥ तयेवेळींहो

तों आपण ॥ तुम्हासहित तेथेंची ॥ ४३ ॥ आहें आपुलें हृद्यंतीं ॥ स्वामी काशीपुरीं अ
सती ॥ जागृती किंवा सुषुप्ती ॥ नकळे मातें स्वामिया ॥ ४४ ॥ म्हणोनि विभूतयेवे
ळीं ॥ वंदी श्रीगुरुचरणकमळीं ॥ विनवीतसे करुणाबहाळीं ॥ भक्तिभावें करो
नियां ॥ ४५ ॥ जयजया परमपुरुषा ॥ परात्पर परमहंसा ॥ भक्तजनमानसहंसा
श्रीनृसिंहसरस्वती ॥ ४६ ॥ ऐसें तया अवसरीं ॥ पूर्वज तुझा स्तोत्र करी ॥ सांगे
न तुज अवधारीं ॥ एकचित्तें ऐकुपां ॥ ४७ ॥ श्लोक ॥ आदौ ब्रह्मत्वमेकमेव ज
गतां वेदात्ममूर्तिः परं पश्चात्क्षोणिजटाविनाशि दितिजाःछेत्वावतारं प्रभो ॥

गु०च० ॐ०

४२

१३ हत्वादेत्यमनेकधर्मविरतोभूतात्मज्योतिर्गृहे ॥ वंदेहंनरकेसरीसर
स्वतीश्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ ४८ ॥ भूदेवाखिलेमानुषंविजनाबाधा
यमानः कलिंवेदाद्युष्य मनेकवर्ण मनुजाभेदादिभूतोन्नतिः ॥ छेत्वा
ऽधर्मतमांधकारहरणज्ञानप्रदीपो ॥ ज्वलंवंदेहंनरकेशरीसरस्व
तीश्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ ४९ ॥ ध्यातस्त्वंहरिमनेकमतिगुरूजातात्र १३
जन्मेविलोहेतुःसर्वविदोजनायहरणंज्योतिःस्वरूपंजगत् ॥ चातु
र्थाश्रमस्थापिताक्षितितलेपातुःसदासेव्ययंवंदेहंनरकेसरीसरस्व

तीश्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ ५० ॥ चरितांचित्रमनंतकीर्तिमतुलं परिभूतभूमंडलेमु
कंवाक्यदिवोधकस्यनयनंवंध्याच्चपुत्रंददुः ॥ सौभाग्यंविधवाच्चदायिकश्रि
याद्दत्वाचभक्तिंजलंवंदेहंनरकेसरीसरस्वतीश्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ ५१ ॥
दुरिताघोरदरिद्रदावतिमिरेहरणंजगज्जोतिषंस्फुरद्धेनुस्फुरपादपारतज
नोकरुणाधिभक्तार्त्तिहा ॥ नृसिंहसरस्वतेस्वरविभोशरणांगतारक्षणंवंदेहं
नरकेसरीसरस्वतीश्रीपादयुग्मांबुजम् ॥ ५२ ॥ गुरुमूर्तिचरणारविंदयुगुलंस्मरे
पंक्तेनित्यसोचरितंक्षेत्रमनेकतीर्थसफलंसरितादिभागीरथिः ॥ तुरंगादिमे

१४ धसहस्र गोविदुजनासम्यकुद्दरत्स्फलं वंदेहं नरकेसरीसरस्वतीश्रीपादयुगंमा
बुजम् ॥ ५३ ॥ नोशक्यं तवनाममंगलस्तवं वेदांगमंगोस्वरं पादद्वंद्व हृद्दयाज्व
रंतरदनिधायमिखाकृतम् ॥ भूयोभूयस्मरंनमामिमनसाश्रीमद्गुरुं पाहिमां
वंदेहंनरकेसरीसरस्वतीश्रीपादयुगमांबुजम् ॥ ५४ ॥ भक्तानोतारणार्थसर्वजगतां
द्भिक्षादहन्योगिनांसुक्षेत्रेपुरगाणगास्थितन्नृभोद्दत्वाचतुष्कामदा ॥ स्कत्वा १४
भक्तिसरस्वतीगुरुपदंजित्वाद्यघोषादिकंवंदेहंनरकेसरीसरस्वतीश्रीपाद
युग्मांबुजम् ॥ ५५ ॥ एवंश्रीगुरुनाथमष्टकमिदंस्तोत्रंपठेनित्यशास्तेजोवर्चबलो

नत्ति श्रीयकरं मानंदवर्धं कृपुः ॥ पुत्रापत्यमनेकसंपद्लभं दीर्घायुमारोग्यतां वंदेहं
नरकेसरीसरस्वतीश्रीपादयुग्मांबुजंमू ॥ ५६ ॥ ९ ॥ टीका ॥ येणेपरी स्तोत्र करिन ॥ मा
गुती करी दंडवत ॥ सद्गदीत कंठ होत ॥ रोमांचे उठियेले ॥ ५७ ॥ म्हणे त्रैमूर्ति अव
तारु ॥ तूंचि देवा जगद्गुरू ॥ आम्हां दिसतोसि नरु ॥ कृपानिधी स्वामियां ॥ ५८ ॥ मज
दाखविला परमार्थ ॥ साधले चारी पुरुषार्थ ॥ तूंचि सत्य विश्वनाथ ॥ काशीपुर तु
ज पासीं ॥ ५९ ॥ ऐसे परी श्रीगुरूसी ॥ विनवीत से परियेसीं ॥ संतोषोनि महाहर्षी ॥ नि
रोपदेती तये वेळीं ॥ ६० ॥ श्रीगुरु म्हणती तयासी ॥ दाखविली तुज काशी ॥ पुढें तु स्यावं

गु० च० अ० ४२

१५ श्री एकविसांसी ॥ यात्राफळ तयां असे ॥ ६१ ॥ तूंचि आमुचा निजभक्त ॥ दाखविला तु
जदृष्टांत ॥ आम्हापासीं सेवा करित ॥ राहें भक्ता म्हणती तया ॥ ६२ ॥ जरी राहासी आ
म्हापासीं ॥ नको वंदु म्लेछासी ॥ आपोनियां पुत्रांसीं ॥ भेटी करीं आम्हां तें ॥ ६३ ॥
निरोप देउनी द्विजासी ॥ गेले गुरू मठासी ॥ सदा आनंद जे सानेसी ॥ होते श्रीगुरु
भक्तजना ॥ ६४ ॥ आज्ञा घेऊनी सद्विज ॥ गेला तुमचा पूर्वज ॥ सकळ पुत्रांसहित ॥ १५
द्विज ॥ आला श्रीगुरूदर्शना ॥ ६५ ॥ भाद्रपद चतुर्दशीसी ॥ शुक्लपक्ष पतियेसीं ॥
आले शिष्य भेटीसी ॥ एकभावें करोनियां ॥ ६६ ॥ येती ती शिष्य लोटांगणी ॥ एक

भावें तनु मनी ॥ येरुनी लागती चरणी ॥ सद्गदीत कंठ झाला ॥ ६७ ॥ स्तोत्र करी
तीतिही काळीं ॥ करजोडोनि तये वेळीं ॥ ओं नमोजी चंद्रमौळी ॥ त्रेमूर्ति तूं
चि होसी ॥ ६८ ॥ त्रेमूर्तिचा अवतारु ॥ झालासी तूं जगद्गुरु ॥ येरां दिसतोसी
नरु ॥ न कळे पार तुझा स्वामी ॥ ६९ ॥ तुझी महिमा वर्णावयासी ॥ शक्ति केंची
आम्हासी ॥ आदिपुरुष भेटलासी ॥ कृपानिधी स्वामिया ॥ ७० ॥ जैसा चंद्र
चकोरासी ॥ उदय होय सुधारसीं ॥ तैसे आम्हीसंतोषी ॥ तुझे चरण लक्षि
तां ॥ ७१ ॥ पूर्वजनी पुण्यरशी ॥ केल्या होत्या बहुवशी ॥ म्हणोनि स्वामी तुझे

१६

दर्शनासी॥पुनीतझालोंम्हणतसे॥७२॥जैसाचिंतामणीस्पर्शे॥लोखंडहेमहो
यसुरस॥मृत्तिकापडतांजंबुनदीसा॥उत्तमसुवर्णहोतसे॥७३॥मानससरोवरो
सी॥कावळाजातांराजहंस॥तैसेतुझेदर्शनास॥पुनीतझालोंस्वामिया॥७४॥
श्लोक॥गंगापापंशशीतापंदैन्यंकल्पतरुस्तथा॥पापंतापंचदैन्यंचहरे
तिगुरुदर्शनात्॥१॥टीका॥गंगास्नानेंपापेंनासती॥तापातेंफेडितोशशी॥
कल्पवृक्षछायेसी॥कल्पिलेंफळपाविजे॥७५॥एकेकाचेएकेकगुण॥
असतीऐसीहींलक्षणें॥दर्शनहोतांश्रीगुरुचरणें॥तीनीफळेंपाविजे॥७६

पापेंहरतीतात्काळीं ॥ तापचिंताअतिसकळी ॥ दैन्यकाननसमूळजाळी ॥ श्री
गुरुचेरपादर्शन ॥ ७७ ॥ चतुर्विधपुरुषार्थ ॥ देताहोयगुरुनाथ ॥ ऐसावे
दसिद्धांत ॥ दाखविलेंतुजआजिस्वामी ॥ ७८ ॥ म्हणोनियोआनंदेसी ॥ गायनक
रीसंतोषी ॥ अनेकरागेंपरियेसी ॥ कर्नाटकभाषेकरोनी ॥ ७९ ॥ रागश्रीराग ॥
कंडनिंदुभक्तजनुराभाग्यनिधीयुभूमंडलदोलगेनारसिंहसरस्वतीयां
८० ॥ कंडेनिंदुउंडेनिंदु ॥ वारीजादोळेपादवाजाकमळांदोळेदंतधानि
शी ॥ ८१ ॥ स्मरवस्मवाजनारगळा ॥ भोरगेलांन्लेकामितीफळफळा ॥ नि

त्यसकलाउुवाधिनारसिंहसरस्वतीयतीवरान्ना ॥ ८२ ॥ वाक्यकरुणाने
नस्क्रूवा ॥ जगदोळगदंउकमंडलधराशी ॥ सगुणानेनीशीस्क्रूजनरिगे
वगाद्दुदानीवासश्रीगुरुयतिवरांन ॥ ८३ ॥ धरगेगाणगापुरडोलकेलाशी
हरी ॥ दाससोनुनादयाकरुणादह्ली ॥ वरावीतुंगगुनाहोरावनुअनुदिना
नारसिंहसरस्वतीगुरुचरणावनू ॥ ८४ ॥ राजगरवंडीकंडेनेनमा ॥ इंदुकं
डेनेनमा ॥ मंडलादोलगयतीकुलरायें ॥ चंद्रमन्ना ॥ ८५ ॥ तत्वबोधाया
उपनिषदतत्वचरीतना ॥ व्यक्तवादपरब्रम्हमूर्तियनायना ॥ शेषशायनाप

रवेषकायना ॥ लेषकृपयनीवनेवभावासेपालकाना ॥ ८६ ॥ गंधपरिम
ळादिशोभिता ॥ नंदासरन्ताच्छदालयो गेंद्रे गोपीवृंदवद्धेभाना ॥ ८७
करीयनीयाना पापगुरू ॥ नवरसगुसायन्नी ॥ नारसिंहसरस्वत्यन्ना ॥ ना
दपुरुषावादना ॥ ८८ ॥ कार्णाटकरागेयेणेपरी श्रीगुरूसी ॥ स्तुतीकेली
बहुवसी ॥ संतोषोनिमहाहर्षी ॥ आश्वासितातीतयेवेळीं ॥ ८९ ॥ प्रेमभा
वें समस्तांसी ॥ बैसा म्हणतीसमीपेंसी ॥ जैसालोभमायेसी ॥ बाळकाव
रीपरियेसा ॥ ९० ॥ सिद्ध म्हणेनामकरणी ॥ कायसांगूतयेदिनी ॥ केसीहृ

पा अंतःकरणी ॥ तया श्रीगुरुयतीची ॥ ११ ॥ आपुले पुत्र कलत्रेंसी ॥ जैसा लो
भ परियेसीं ॥ तैसा तुमचे पूर्वजासी ॥ प्रेमभावें पुसती ॥ १२ ॥ गृहवार्तासि
रसी ॥ क्षेम पुत्र कलत्रेंसी ॥ द्विज सांगे मनोहर्षी ॥ सविस्तरी परियेसा ॥
१३ ॥ पुत्र कलत्रैंसी नमोन ॥ सांगे क्षेमसमाधान ॥ होते पुत्र चौघे जण ॥
चरणावरी घातले ॥ १४ ॥ ज्येष्ठ सुत नागनाथ ॥ तेयावरी कृपा बहुत
कृपानिधी श्रीगुरुनाथ ॥ माथां हस्त ठेविती ॥ १५ ॥ हाचि भक्त आम्हसी ॥ अ
सेल श्रीयायुक्तेंसी ॥ तुवां आतां म्लेछासी ॥ सेवा न करावी म्हणितलें ॥

९६॥ श्रीगुरू म्हणती द्विजासी ॥ तुझ्या ज्येष्ठ सुतासी ॥ होईल जाण पूर्णायु
षी ॥ संतती याची वाटेल ॥ ९७ ॥ आणीक तूतें असे नारी ॥ पुत्र होती तिचे वा
री ॥ नादतील श्रेयस्करीं ॥ तुवां सुखें असावें ॥ ९८ ॥ जया दिवसी म्लेंछासी
तुवां जावोनि वंदिशी ॥ हानी असे जीवासी ॥ म्हणोनि सांगती तये वेळीं ॥ ९९ ॥
तुझा असे वडील सुत ॥ तोचि आमुचा निजभक्त ॥ त्याची कीर्ति वाढेल बहु
त ॥ म्हणती श्रीगुरु तये वेळी ॥ २०० ॥ मग म्हणती द्विजासी ॥ जावें त्वरित
संगमासी ॥ स्नान करोनि त्वरितेसी ॥ यावें म्हणती तये वेळीं ॥ १ ॥ ग्राम लो

कतये दिवसीं ॥ पूजा करितां अनंतासी ॥ येरुनियां श्रीगुरुसी ॥ पूजा करि
ती परियेसा ॥ २ ॥ पुत्रमित्रकलत्रेंसी ॥ गेले स्नानासंगमासी ॥ विधिपूर्व
क अश्वत्थासी ॥ पूजूनि आले मठासी ॥ ३ ॥ श्रीगुरु म्हणती द्विजासी ॥
आजी व्रत चतुर्दशी ॥ पूजा करी अनंतासी ॥ समस्त द्विज मिळोनी ॥ ४
ऐसें म्हणती द्विजवरु ॥ करिता होय नमस्कारु ॥ आमुचा अनंत तूंचि गु
रु ॥ व्रत सेवा तुमचे चरण ॥ ५ ॥ तये वेळीं श्रीगुरु ॥ सांगता झाला विस्ता
रु ॥ कौंडिण्य महाऋषेश्वरु ॥ केलें व्रत प्रख्यात ॥ ६ ॥ ऐसे म्हणत द्विज

वरु ॥ करिता होय नमस्कारु ॥ कैसें व्रत आचरावें साचारु ॥ पूर्वी कोणी
केलें असें ॥ ७ ॥ ऐसें व्रत प्रख्यात ॥ स्वामिनी निरोपिलें बहुत ॥ तयाचा
आदिं अंत ॥ कथा मातें निरोपिजे ॥ ८ ॥ येणें पुण्य काय झालें ॥ कायला
भतसे रोकडें ॥ ऐसे मनीचे सांकडें ॥ फडावे माझें स्वामियां ॥ ९ ॥ ऐसें
विनवीतसे द्विजवर ॥ संतोषी झाला कृपासागर ॥ सांगता झाला
विस्तार ॥ ऐकतां तरती भवसागर ॥ १० ॥ म्हणोनि सरस्वती गंगाधर
॥ सांगें गुरुचरित्र विस्तार ॥ ऐकतां होय मनोहर ॥ सकळाभीष्टपा

वत ॥ ७१ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृत ॥ काशियात्रासमस्त ॥ श्रोते ऐकती
आनंदित ॥ तेणे सफळजन्म होय ॥ ७२ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृत ॥ सां
गुतसे नामधारका विख्यात ॥ जेणे होय मोक्षप्राप्त ॥ द्विचत्वारिं
शोऽध्याय हा ॥ २१३ ॥ इति श्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्याने सि
द्धनामधारकसंवादे काशिक्षेत्रमहिमानाम द्विचत्वारिंशोऽ
ध्यायः ॥ ४२ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ ७ ॥ ओवीसंख्या ॥
॥ २१३ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरू म्हणती तयासी ॥ या अनंतव्रतासी ॥ सांगेन ऐका परि
येसीं ॥ पूर्वीं हिनी बहुती आराधिलें ॥ १ ॥ युधिष्ठिर पांडुसूत ॥ तयानें केलें हें व्रत ॥
राज्य लाधलें त्वरित ॥ ऐसें व्रत उत्तम ॥ २ ॥ ऐसें म्हणतां द्विजवर ॥ करिता झा
ला नमस्कार ॥ पूर्वीं राजा पांडुकुमर ॥ आणीक राज्य केवीं झालो ॥ ३ ॥ श्रीगुरू म्ह
णती द्विजासी ॥ होतें राज्य पांडवांसी ॥ द्यूतकर्म कौरवांसी ॥ करूनि राज्य हरे
विलें ॥ ४ ॥ मग निघाले वनांतरा ॥ कष्टत होते वर्षें बारा ॥ ऐसें तया युधिष्ठिरा ॥
राज्यें त्यजिलें परियेसा ॥ ५ ॥ तया अघोर अरण्यांत ॥ युधिष्ठिर बंधूसहित ॥

१ असेचिंताआकुलित ॥ सदाध्याय श्रीहरीसी ॥ ६ ॥ समस्तराज्य सांडूनी ॥ वास केला
तिहीं वनी ॥ कौरव कपट करोनी ॥ नानापरी विघ्नें करिती ॥ ७ ॥ मेलव त्यांचें ठक
वावयासी ॥ पाठविलें दुर्वासासी ॥ त्यांसी सर्वांठाईं हृषीकेशी ॥ रक्षितसे परि
येसा ॥ ८ ॥ नानातीर्थें नानाव्रतें ॥ आचरलें तेथें बहुतें ॥ कष्टत होते वनीं ते ॥
निर्वाणरूप होऊनियां ॥ ९ ॥ भक्तवत्सल नारायण ॥ तयांचे कष्ट पाहून ॥ आ १
ला तेथें ढाकोन ॥ जेथें होते पांडुकुमर ॥ १० ॥ कृष्णा येतां देखोनी ॥ धर्मजा
यलोठंगणी ॥ दंड प्रणाम करूनी ॥ वंदितसे तये वेळीं ॥ ११ ॥ केंश आपुले मोक

ळी ॥ झाडीन कृष्णाचरणधुळी ॥ सर्वोपस्कर पूजा तये वेळीं ॥ करीतसे विनयेंसी ॥ १२ ॥
अर्घ्य पाद्य देवोनी ॥ गंधाक्षता लावूनी ॥ जीं का पुष्पें होतीं रानी ॥ त्याणी पूजा करितसे ॥
१३ ॥ पुजोनियां भक्तीसी ॥ विनवीतसे परियेसीं ॥ जय जया जी हृषीकेशी ॥ भक्तवत्स
ला कृष्णनाथा ॥ १४ ॥ जय जया अनंत नारायण ॥ भवसागरउद्धारणा ॥ कृपाळुवा
लक्ष्मीरमणा ॥ क्षीराब्धिवासा देवदेवा ॥ १५ ॥ परमात्मा परंज्योती ॥ तूंचि करिशी उ
त्पत्ती स्थिती ॥ लय करविशी तूंचि भ्रांती ॥ त्रैमूर्ति तूंचि देवा ॥ १६ ॥ विश्वाचा जिव्हाळा
होऊनि रक्षिसी सकळां ॥ वोसे तुम्हा सूक्ष्मस्थळा ॥ अणुरेणु तृण काष्ठेंसी ॥ १७ ॥

नमनू तुझ्याचरणासी ॥ त्रिगुणात्मका हृषीकेशी ॥ रजोगुणें सृष्टीसी ॥ तुवां रचियेली संयोगें ॥ १८ ॥ दुष्टांचा निग्रह करणें ॥ साधुजनां संरक्षणें ॥ असें सामर्थ्य वेद पुराणें ॥ बोलताती प्रसिद्ध ॥ १९ ॥ फेडवया भूमिभार ॥ घेतला तुवां अवतार ॥ जड झाला युधिष्ठिर ॥ तरी कां तुवां ठेविलें ॥ २० ॥ आपुला प्राण आह्मांसी ॥ ह्मणोनि जगीं वानिसी ॥ पाठवूनी अरण्यासी ॥ कष्टविलें नानापरी ॥ २१ ॥ तुझी कृपा होय ज्यासी ॥ कष्ट कैचें होय तयासी ॥ उपेक्षूनी आह्मांसी ॥ अरण्यांत ठेविलें ॥ २२ ॥ तुजवांचोनि कोण आह्मांसी ॥ आतां सांगू कवणापासीं ॥ जरी आह्मां उपेक्षिसी ॥ काय कांक्षा जिवाची ॥ २३ ॥

इतुकेवरी भीमसेन ॥ येऊनि धुरी श्रीकृष्णाचर्णी ॥ स्वामी आमुतें बहु शीण ॥ कां उपेक्षा
करितोसी ॥ २४ ॥ धनंजय तये वेळीं ॥ वेदीतसे चरणकमळीं ॥ विनवीतसे करुणा बा
हाळीं ॥ कृपाळुवा मुरारी ॥ २५ ॥ तुसे कृपादृष्टीसी ॥ होतो आम्ही अरण्यवासी ॥ घडले
कष्टसायासी ॥ उबगलों स्वामी बहुत ॥ २६ ॥ आतां आमुचे कष्टहरण ॥ पांडवांचा
तूंचि प्राण ॥ श्रीदराखें नारायण ॥ म्हणतसे तये वेळीं ॥ २७ ॥ माद्रीदेवीचे कुमर ॥ क
रोनियां नमस्कार ॥ द्रोपदीसहित पंडुकुमर ॥ पांचहि वंदिती तये वेळीं ॥ २८ ॥ तूं आमु
चा कैवारी ॥ आम्ही असों अरण्य घोरीं ॥ आमुचा बंधु राज्य करी ॥ काय उपाय आम्हा

पु०च०

अ०
४३

३ सी ॥ २९ ॥ तुज सारिखें छत्र असतां ॥ आम्हा कष्ट अपरमिता ॥ कवणे प्रकारें स्वस्थ
चित्ता ॥ राज्य प्राप्ती आम्हासी ॥ ३० ॥ असा उपाय आम्हासी ॥ सांगा स्वामी हृषीकेशी
ऐसें म्हणतां कृष्णासी ॥ हे पाउपजे मनांत ॥ ३१ ॥ कृष्ण म्हणे पंडुसुतां ॥ सांगेन तु
म्हा एका व्रता ॥ तात्काळीं प्रसन्नता ॥ राज्य होय तुम्हासी ॥ ३२ ॥ व्रतामध्यें उत्तम व्रत
अनंत नाम विख्यात ॥ आचरावें तुम्हीं त्वरित ॥ राज्य तुम्हा होईल ॥ ३३ ॥ आतां सांगे
न तुम्हासी ॥ अनंत कवण म्हणसी ॥ सर्वदा ईभापणवासी ॥ अनंत नाम आम्हा असे ३
३४ ॥ कळाकाष्टमुहूर्त आपण ॥ दिनरात्री शारीर जाण ॥ पक्ष मास वर्ष आपण ॥ युगक

ल्म आदिकरोनी ॥ ३५ ॥ अवतरलों मी नारायण ॥ भूभार उतरावयालागोन ॥ दानव
दुष्टनिर्दाळण ॥ जन्म झाला वसुदेवकुकीं ॥ ३६ ॥ अेनंत मीच जाणसी ॥ संशय न ध
रीं गा मानसीं ॥ त्रैमूर्ति अवतरलों सर्वांसी ॥ ब्रम्हविष्णुमहेश्वर ॥ ३७ ॥ आपण सूर्य
शशी देखा ॥ चतुर्दश भुवनें मीच एका ॥ अष्टवसु आहेत निका ॥ द्वादशार्क आप
णची ॥ ३८ ॥ रुद्र असती एकादश ॥ सप्त समुद्र सप्त लोक ॥ पाताळ आणि शेष ॥ प
र्वतादिक आपणची ॥ ३९ ॥ जितुके वृक्ष आहेति क्षिती ॥ आकाशीं नक्षत्रें दिसती ॥
दश दिशा आहेति ख्याती ॥ भूमी आपण म्हणे देखा ॥ ४० ॥ असती सप्त पाताळ ॥ भू

४ भुर्वादिलोकसकळ ॥ अणुरेसातृणकाष्टसकळ ॥ विश्वात्मा आपणची ॥ ४१ ॥
नधरीं संशय युधिष्ठिरा ॥ अनंत म्हणजे मी निर्धारा ॥ विधिपूर्वक पूजा करा ॥
व्रत तुम्हासी बरवें असे ॥ ४२ ॥ विनवी युधिष्टिर कर जोडुनी ॥ स्वामी सांगा विस्ता
रोनी ॥ व्रत असे कवणा विधानी ॥ कवण दान कवण पूजन ॥ ४३ ॥ करावें व्रत कवणे
दिवसीं ॥ विस्तारोनि सांगें आम्हासी ॥ निरोपावें वेगेंसी ॥ पूर्वी कवणें आचरिलें ॥ ४४
कृष्ण म्हणे युधिष्टिरासी ॥ तुवां पुशिलें आम्हासी ॥ शुक्लपक्ष भाद्रपद मासीं ॥ ४
चतुर्दशी परियेसीं ॥ ४५ ॥ आराधितां अनंतासी ॥ त्वरित राज्य पावसी ॥ पूर्वीं कवणें

केले म्हणसी ॥ सांगेन ऐका तत्पर ॥ ४६ ॥ असे पूर्वीं कृतयुगेंसी ॥ सुमंतु नामा विप्र प
रियेसीं ॥ उत्पन्न झाला वष्ठि गोत्रासी ॥ भृगुकन्या दीक्षा नारी ॥ ४७ ॥ तेचि झाली सु
मंतूची भार्या ॥ पतिव्रता औदार्या ॥ कन्या तिसी झाली सुतनया ॥ नाम तिचें सुशीला ॥
४८ ॥ शिला कन्या सुमंतु घरीं ॥ नित्य भक्ती सदाचारी ॥ करीतसे विचित्रपरी ॥ सर्व मं
गळस्वरूपें ॥ ४९ ॥ गृह शोभा करी बहुत ॥ नाना पत्रें तोरणें करित ॥ पंचवर्ण चूर्ण
युक्त ॥ रंगमाळिका सहीत देखा ॥ ५० ॥ स्वस्तिकादि शंख पद्म ॥ चक्र गदादि उत्त
म ॥ नमस्कारादि मनोधर्म ॥ देवतार्चन सोपस्करीं ॥ ५१ ॥ वर्ततां ऐसें एके दिवसीं ॥

झाली प्राप्ती दैववशी ॥ ऋमंतु पत्नी पंचत्वा पामी ॥ पावती झाली तये वेळीं ॥ ५२ ॥ ऋमंतू
शी भार्याहीनत्व झालें ॥ समस्त कर्म राहिलें ॥ पुनः संधान पाहिजे केलें ॥ म्हणोनि
नारी आणीक केली ॥ ५३ ॥ तिचें नाव असे कर्केशा ॥ दुःशीला आचरणी परियेसा ॥ नि
त्यकलह करी बहुवसा ॥ कंन्यापतीस वैंदखा ॥ ५४ ॥ ऋशीला कन्या उपवर झा
ली ॥ ऋमंतु चिंती वेळोवेळीं ॥ इशी एखादा वर मिळेल जरी ॥ कंन्यादान करीन म्ह
णे ॥ ५५ ॥ ऐसें चिंतितां एके दिवसीं ॥ तेथें आला कौंडिण्य ऋषी ॥ विचारितां कन्ये
सी ॥ ऋमंतुने अंगिकारिलें ॥ ५६ ॥ कंन्यादान गृह्योक्तेंशी ॥ देता झाला कौंडिण्या

री॥ मिळोनि होती दोनी मासीं॥ आषाढ आणि श्रावण॥ ५७॥ मानाकरी कंमेशी वै
र॥ सापत्नेयाचा हाचि विचार॥ कौंडिण्य पुसे एक मंता विचार॥ जाकं आश्रमा आ
पीक ठाया॥ ५८॥ एक मंतु बहु दुःखकरी॥ म्हणे स्त्री न के माझी वैरी॥ कंन्या झाली
आतां दुरी॥ के ची पापिणी वर्तिली मी॥ ५९॥ शेंत न पत्नी नाहीं जा घरीं॥ त्यासी अ
रंण्य नाहीं दुरी॥ एकु स्वामी त्रिपुरारी॥ संसारसागरीं बुडालों॥ ६०॥ न चले मा
झें कर्म तापस॥ नायके बोल ही कर्कशा॥ कंन्या असतां संतोषा॥ नित्य दर्शन जा
माता॥ ६१॥ ऐसा एक मंतू चिंता करी॥ कौंडिण्य ऋषी त्यासि वारी॥ दोघे तापसी एके

घरीं॥ असूं नये धर्महानी॥ हरि॥ जाऊं आह्मी आणीक स्थाना॥ तप करोनि अनु
ष्ठाना॥ भेटी होईल पुनः पुना॥ जवळीच करूं आश्रमा॥ ६३॥ स्कं॥ मंतु म्हणे को
डिण्यास॥ आणीक राहावें बारा दिवस॥ सर्वा सिद्ध त्रयोदशीस॥ प्रस्थान तुम्ही
करावें॥ ६४॥ स्क॥ मंतूची विनंती एकोन॥ आणीक राहिले तेरा दिन॥ स्क॥ मुहूर्त बरु
वा पाहोन॥ येरे दिवसीं निघाला॥ ६५॥ स्क॥ मंतु म्हणे कर्कशीसी॥ कन्या जाईल
पतीसरसी॥ भोजन न घालावें जामातासी॥ व्रीहि गोधूम दे म्हणे॥ ६६॥ पतीने
सांगतां काय करी॥ धांवत गेली घराभीतरी॥ कवाड घाली दृढ टाविकी॥ पाषाण

लावी द्वारवटा ॥ ६७ ॥ कांहीं केलियानउ घडी द्वार ॥ क्षमंतु विनवी आपटी शीर ॥ ऋ
शीला काम धरी केर ॥ म्हणे जाऊं तें सींची ॥ ६८ ॥ पाहूं गेला स्वयंपाक घरा ॥ हो
तां कोंउ गोधूम करा ॥ देतो झाला कन्यावरा ॥ निरोप दिधला दोघांसी ॥ ६९ ॥ दोघें
बेसोनि रथावरी ॥ निघाला कोंडिण्य संतोषकरी ॥ मध्यान्ह काळीं नदी तीरीं ॥ अ
नुष्ठानालागीं उतरले ॥ ७० ॥ ऋषी बेसला अनुष्ठाना ॥ ऋशीला होती तयेस्था
ना ॥ तीरीं पाहातसे रम्यवना ॥ स्त्री समुदाय बहु असे ॥ ७१ ॥ रक्तांबर वस्त्रेंसी
परिधान केले त्या बहुवशी ॥ व्रत म्हणती चतुर्दशी ॥ कलशपूजा पृथक पृथकू

७ ७२॥ पाहोनि सुशीला हळहळा॥ गेली तयां सुवासिनी जवळा॥ पुसती झाली वेल्हा
ळा॥ काय व्रत करितां तुम्ही॥ ७३॥ स्त्रिया म्हणती सुशीलेसी॥ अनंतव्रत आहे परि
येसी॥ पूजितां होय तात्काळेंसी॥ सकळाभीष्ट पावती॥ ७४॥ सुशीला म्हणे ना
रींसी॥ कवण विधान सांगा मजसी॥ कृपा करोनि विस्तारेसी॥ निरोपावें अहो मा
तें॥ ७५॥ समस्त नारी मिळोनी॥ सांगताती विस्तारोनी॥ ऐक सुशीले बैस म्हणो ७
नी॥ व्रत आद्यंतें निरोपिती॥ ७६॥ भाद्रपद शुक्ल चतुर्दशीसी॥ व्रत करावें प
रियेसी॥ सांगू तुज विस्तारेंसी॥ ऐक सुशीले म्हणताती॥ ७७॥ रक्तपट सूत्रेंसी॥

अनंतकरावापतियेसी ॥ घेऊनिजावेंनदीशी ॥ स्नानकरावेंविधीनें ॥ ७८ ॥ दिव्यांब
रपरिधानुनी ॥ हळदीकुंकुमलाउनी ॥ आणावेकलशनूतनदोनी ॥ गंगायमुनाम्ह
णोनियां ॥ ७९ ॥ उदकभरोनितयांत ॥ पंचपल्लवरत्नसहित ॥ घालोनिपुजावेंत्वरि
त ॥ षोडशोपचारेंकरूनी ॥ ८० ॥ नानाप्रकारें आरती ॥ करावागंगायमुनांप्रती ॥
मगपूजावादर्भग्रंथी ॥ शेषशायीं करोनियां ॥ ८१ ॥ दोनीकलशांवरीदेखा ॥ दोनी
वस्त्रेंढऊनिनिका ॥ पत्र्यालिहूनिअष्टदलिका ॥ कलशावरूनिठेवावें ॥ ८२ ॥ तया
कलशापुढेंदेखा ॥ पंचवर्णेंचूर्णेंदेखा ॥ शंखपद्मादिअनेका ॥ रंगमालिकाघाला

मा ॥ ८३ ॥ शेषपुजा वा दर्भाची ॥ षोडशोपचारी वरवासाची ॥ ध्यानी ध्यास विष्णू
चा ॥ शेषशायी म्हणोनियां ॥ ८४ ॥ सप्तफणी शेषासी ॥ सदा विष्णू त्यापासीं ॥ याचि
कारणे नाम तयासी ॥ अनंत ऐसें करावें ध्यान ॥ ८५ ॥ पिंगलाक्ष चतुर्भुजेसी ॥ शंख
पद्म सव्य करेंशी ॥ चक्र गदा वामहस्तेंसी ॥ ऐसी मूर्ती तुवां ध्यावी ॥ ८६ ॥ ओं न
मो भगवते मंत्रेसी ॥ षोडशोपचारें दर्भग्रंथीसी ॥ आणोनि नव्या दोरकासी ॥
ध्यान करावें मग तेथें ॥ ८७ ॥ अनंतगुणरत्नाय मंत्रेंसी ॥ नवे दोरक ठेवा
वे कलशासी ॥ पूजा करावी पुरुषसूक्तेसी ॥ अनादि देवमंत्र सहितेसी ॥ ८८ ॥ पो

षोडशोपचारें सुजोन ॥ संसारें ती मंत्रें दक्षिण करीं बांधोन ॥ नमस्ते वासुदेव मं
त्रें करून ॥ जीर्णदोरक विसर्जावा ॥ ८ ॥ दाता च विष्णुर्भगवान म्हणत ॥ वा
यन द्यावें गोधूम घृत ॥ प्रस्थ गोधूमांचें सघृत ॥ फळांस हु वायन द्यावें ॥
१० ॥ अपूपादिणयससी ॥ सदक्षिणा तांबूलेंसी ॥ अर्घ्य द्यावें ब्राह्मणासी
अर्धें आपण भक्षावें ॥ ११ ॥ ऐसे चौदा वर्षें दरुवा ॥ व्रत आचरावें विशेषा ॥ उ
द्यापन करावें निका ॥ चतुर्दशा कलश द्यावे ॥ १२ ॥ ब्राह्मणाभोजन करोन ।
भक्ती करवें उद्यापन ॥ कामना होईल संपूर्ण ॥ चतुर्विध पुरुषार्थ ॥ १३ ॥ ऐसें

सांगती सुशीलेसी ॥ व्रत आचरावें त्वरितेंसी ॥ आजचि असे चतुर्दशी ॥ व्रत करीं आ
म्हासवें ॥ १४ ॥ समस्त नारी मिळोनि तिसी ॥ तंतू देती अनंतासी ॥ ग्रंथी बांधोनि च
तुर्दशी ॥ पूजा करविती आपणासवें ॥ १५ ॥ कोंडा होता गोधूमांचा ॥ आणोनि दे
त अर्धसाचा ॥ वाणें देऊनी सुपाहीं ॥ निरोप स्त्रियांचा घेतला ॥ १६ ॥ समस्त स्त्रि
यां वंदिलें ॥ आली आपले रथाजवळी ॥ अनुष्ठान सारूनि ऋषी तये वेळीं ॥
आला आपले स्त्रियेपासीं ॥ १७ ॥ चला म्हणोनि पुढें जाती ॥ दोघें बैसोनि गु
रथीं ॥ जातां पुढें देखती ॥ अमरावती ऐसें नगर ॥ १८ ॥ नगरलोक सामोरे येती

चला स्वामी ऐसे म्हणती॥ तुम्ही या नगराचे अधिपती॥ तपोनिधी ऐसें म्हण
ती॥१४॥ नाना समारंभें देखा॥ नगर प्रवेशले दंपती ऐका॥ ऐश्वर्ये भोगि
लें बहु सुखा॥ श्रीमदनंत प्रसादें॥१००॥ ऐसें कितीदिवसांवरी॥ होता कौंडि
ण्य सह नारी॥ बैसले असतां संतोषें करीं॥ देखता झाला अनंत॥१॥ ऋषी पु
सती स्त्रियेसी॥ काय बांधिले हस्तासी॥ वशीकरणें आम्हासी॥ रक्तदोरा बां
धिला॥२॥ स्त्री शीला बोले भ्रतारासी॥ अनंत देव परियेसी॥ याचिया प्रसा
दें तुम्हासी॥ अष्टैश्वर्य प्राप्त झाले॥३॥ म्या जे दिवसीं व्रत केलें॥ तेणें करोनि

१० देव तुम्हा आलें ॥ पाहा अनंत दैवत प्रसन्न झालें ॥ म्हणोनि सांगितलें तुम्हा
सी ॥ ४ ॥ ऐसें वचन ऐकोनी ॥ ऋषी कोपला बहु मनी ॥ दोरक घेवोनि हिरोनि ॥ अ
ग्नि मध्यें टाकियेला ॥ ५ ॥ मग म्हणे कैचा अनंत ॥ आपण केले असे तप बहुत
तेणें करोनि ऐश्वर्य बहुत ॥ प्राप्त झालें आम्हासी ॥ ६ ॥ वशीकरण केलें आम्हा
सी ॥ दोरा बांधिला अनंत म्हणसी ॥ रागें भरोनि कौंडिण्य त्यासी ॥ हिरोनि अग्नी १०
त टाकिला ॥ ७ ॥ हाहाक्र शीला म्हणोनि ॥ अग्नि भीतरी जाऊनी ॥ तात्काळ काढो
नि स्नपनी ॥ केली पूजा अनंताची ॥ ८ ॥ अनंत टाकिला अग्नीसी ॥ हानी झाली रे

श्वर्यासी ॥ दरिद्री झाला पतियेसीं ॥ कौडिण्य तत्क्षणी द्विजवर ॥ ९ ॥ नगरीं आले सर्वश
त्रु ॥ गोधनादि आभरणवस्तु ॥ समस्त नेते झाले तस्करें ॥ दरिद्र आलें तात्काळ ॥
१० ॥ गृह दग्ध झालें देख ॥ अवघे पाहोतां मदनंता ॥ उरलें नाहीं वस्त्र एक ॥ सर्व
गेलें तत्क्षणी ॥ ११ ॥ मग विचारी मानसीं ॥ म्हणे अनंता रुसलासी ॥ वायां घात
लें अग्नीसी ॥ मदांधकारें मी वेष्टिलों ॥ १२ ॥ आतां करीन नेम एक ॥ जंव भेटे ल
क्ष्मीनायक ॥ श्रीमदनंतदर्शनमुख ॥ अन्नोदक न घेईं ॥ १३ ॥ म्हणोनि निर्वाण
करोन ॥ निघता झाला अरण्यभुवन ॥ भार्येसहित कौंडिण्य ॥ निघता झाला परि

ये सा ॥ १४ ॥ हा हा अनंत म्हणत ॥ जात असे अरंण्यांत ॥ तंव देखिला चूत वृक्ष ॥
पुष्पीं फळीं भरला असे ॥ १५ ॥ कीटकादि पक्षिजाती ॥ कोणी त्यासी नातळती ॥ कों
डिण्य पुसे तयाप्रती ॥ अनंतासी देखिलें ॥ १६ ॥ वृक्ष म्हणे ब्राह्मणासी ॥ दृष्टीन
पडेचि आम्हासी ॥ तुवां जरी देखिलासी ॥ आम्हा निमित्त सांगावें ॥ १७ ॥ ऐसें को
निपुढें जात ॥ धेनू देखिली वत्सासहित ॥ हिंडत असे तृणांत ॥ तोडा न ये भक्षा
वया ॥ १८ ॥ द्विज म्हणे तियेसी ॥ जरी तुवां अनंत देखिलासी ॥ कृपा करी वो आम्हा
सी ॥ धेनु म्हणे तयालागीं ॥ १९ ॥ नाहीं देखिलें अनंतासी ॥ तुम्ही भेटलां जरी तयासी

मज विषयीं सांगा त्यासी॥ धेनु म्हणे तयासी॥ २०॥ ऐसें ऐकोनि द्विजवर॥ पुढें जा
तां देखिला वृषभ थोर॥ तयातें पुसे द्विजवर॥ अनंतातें देखिलें कीं सांग॥ २१॥ वृ
षभ म्हणे तयासी॥ नेणों आम्ही अनंतासी॥ जरी तुम्ही देखिला त्यासी॥ आम्हां वि
षयीं विनवावें॥ २२॥ पुढें जातां देखे कौंडिण्य॥ सरोवरें देखे नेत्रे दोन॥ उदकामि
ळालें अन्योन्य॥ हंसादि पक्षीन सेविती॥ २३॥ कमळ कौमुदादि पुष्पेंसी॥ मिरवि
ती सरोवरें ऐसी॥ द्विज पुसे तयांसी॥ अनंतातें देखिलें॥ २४॥ सरोवर म्हणती
तयासी॥ नेणों कैंचा अनंतासी॥ भेटी होईल जरी तुम्हासी॥ आम्हां विषयीं

सागावें ॥ २५ ॥ पुटें जातां द्विजवर ॥ देखिला गर्धभ कुंजर ॥ पुसत से तयां विचार ॥ तेन
बोलती तयासी ॥ २६ ॥ निर्वाण झाला तो ब्राम्हण ॥ त्यजूं पाहे आपला प्राण ॥ अ
नंत अनंत म्हणोन ॥ धरणीवरी पडियेला ॥ २७ ॥ इतुकिया अवसरीं ॥ वृद्ध ब्रा
म्हण वेषधारी ॥ जवळी येऊनि हाका मारी ॥ उठीं उठीं म्हणतसे ॥ २८ ॥ काय
विप्रा काय पुससी ॥ मूदनंत कोटें असे विचारिसी ॥ दाखवीन चाल आम्हासरसी
म्हणोनि धरिलें उजवे करीं ॥ २९ ॥ उठऊनि यां कौडिण्यासी ॥ घेऊनि जातां अरं
ण्यासी ॥ नगरी पाहे अपूर्व तिसी ॥ महदाश्वर्य पाहातसे ॥ ३० ॥ घेऊनि गेला नगरांत ॥

सिंहासन रत्नखचित ॥ नेऊनि तेथे बैसवित ॥ आपण दाखवी निजरूप ॥ ३१ ॥ रूप दे
खोनि तो कौंडिण्य ॥ स्तोत्र करी अति गहन ॥ चरणावरी माथा टेऊन ॥ विनवीतसे
कर जोडूनी ॥ ३२ ॥ नमो नमस्ते गोविंदा ॥ श्रीवत्सलक्ष सच्चिदानंदा ॥ तुझे दर्शनमा
त्रें दुःख मुद्दा ॥ हरोनि जाती सर्व पापें ॥ ३३ ॥ तूं वरेण्य यज्ञपुरुष ॥ ब्रम्हा विष्णू
महेश ॥ तुझे दर्शनमात्रें समस्त ॥ हरोनि जाती तालकाळीं ॥ ३४ ॥ नमो नमुस्तु वैकुंठ
वासी ॥ नारायणा लक्ष्मीविलासी ॥ जगद्व्यापी प्रतिपाळिसी ॥ अनंतकोटी ब्रम्हां
डनायका ॥ ३५ ॥ पापी आपण पापकर्मी ॥ नेणो तुझी भक्तिधर्मी ॥ पापात्मा पापसंभव

१३

म्हणोनी॥ क्षमा करीं गा देवराया॥ ३६॥ तुज वांचोनि आपण॥ अन्य देव आतां नेणें॥ या
चि कारणें धरिले चरण॥ शरणागत मी तुम्हांसी॥ ३७॥ आजि माझा जन्म सफळ॥ ध
न्य माझें जिणें सफळ॥ तुझे देखिलें चरणकमळ॥ भ्रमर होऊं निवास घेतों॥ ३८॥ ऐसें
स्तविलें कौंडिण्यानें॥ ऐकोनि प्रसन्न झाला तत्क्षणें॥ भक्तजनचिंतामणी॥ वरत्रय
देता झाला॥ ३९॥ धर्मबुद्धि दरिद्रनाशन॥ शाश्वत वैकुंठभुवन॥ असें दिधलें नारा
यणें॥ ऐकू युधिष्ठिरा म्हणे कृष्ण॥ ४०॥ पुनरपी द्विजा विनवीनिका॥ म्या देखिलें आ
श्चर्य एक॥ अरण्यांत वृक्ष एक॥ महाफळीत आम्र देखिला॥ ४१॥ याची फळें पक्षि

१३

जाती ॥ कोपी त्यासी नातळती ॥ पढें येतां मागुती ॥ देखिली धेनु वत्सेंसी ॥ ४२ ॥ तृण
असे तेथें सबळ ॥ तिचे तोड न ये कवळ ॥ आणीक देखिलीं निर्मळ ॥ सरोवरें दोनी
तेथें ॥ ४३ ॥ अन्योन्यें एकामेका ॥ मिळालें होतें तेथें उदका ॥ पुढें पाहें अपूर्व एका
वृषभ एक माहाथोर ॥ ४४ ॥ त्याचे मुखा न ये ग्रासा ॥ सर्वकाळीं उपवास ॥ पुढें दे
खिला सरस ॥ कुंजर एक मदोन्मत्त ॥ ४५ ॥ सवेंचि एका गर्दभासी ॥ देखिलें स्वा
मी मार्गेसी ॥ पुढें येतां संबंधेंसी ॥ देखिला वृद्ध ब्राम्हण ॥ ४६ ॥ नकळे याचा अभि
प्राया ॥ विस्तारोनि मज सांगावा ॥ जगन्नाथा केशवा ॥ म्हणोनि चरणी लागला ॥ ४७

कृपानिधी नारायण ॥ सांगतसे विस्तारोन ॥ ऐके भक्त कौंडिण्य ॥ वृक्ष तुवां देखिला ॥
४८ ॥ पूर्वी होता द्विजवर ॥ तयासी येती वेदशास्त्र ॥ उन्मत्तपणे गर्वे थोर ॥ शिष्यव
र्गा न सांगेची ॥ ४९ ॥ तेणें पापें वृक्ष झाला ॥ तुवां देखिलें धेनुवत्साला ॥ पूर्वी भूमी
धेनु निष्फळा ॥ दिली होती ब्राह्मणासी ॥ ५० ॥ देखिला तुवां वृषभ एक ॥ पूर्वी वि
प्र माहाधनिक ॥ केलैं नोहीं दानादिक ॥ तेणें पापें ऐसी गती ॥ ५१ ॥ सरोवरी तुवां दो
नी ॥ म्हणसी देखिलीं म्हणोनी ॥ पूर्वी होत्या दोघी बोह्मणी ॥ घेतलें दान आपआप
णांत ॥ ५२ ॥ खर म्हणिजे तुझा क्रोध ॥ कुंजर तो जाण मदांध ॥ झालें तुझें मन शुद्ध ॥ भे

टळें ब्राह्मण आपणाची ॥ ५३ ॥ जे जें तुवां देखिलें ॥ त्या त्या सस्तातें मुक्त केलें
अखिल ऐश्वैर्य भोगीं वद्धिलें ॥ अंती जाय स्वर्गासी ॥ ५४ ॥ तुवां करावा तेथें वास
नक्षत्रा माजी पुनर्वसु ॥ ऐसा वर देतां हर्ष जाहाला तया कौंडिण्या ॥ ५५ ॥ ऐसा
वर लाधोनी ॥ राज्य केले बहु दिनी ॥ अंती गेला स्वर्गभुवनी ॥ ऐके राया युधिष्ठि
रा ॥ ५६ ॥ ऐसी कथा धर्मासी ॥ सांगता झाला हृषीकेशी ॥ आचरिलें भक्तीसी ॥ अनं
त व्रत ते येवेळीं ॥ ५७ ॥ युधिष्ठिरें पत्येंसीं ॥ व्रत आचरला भक्तीसी ॥ श्रीमदनं
त प्रसादें त्वरितेंसी ॥ पांडव राज्यपद पावले ॥ ५८ ॥ आणीक हेचि भूमीवरी ॥ व्रत

गु० चै० अ० ४३

१५

केलें ऋषेश्वरीं आचरावें नरनारी ॥ लाधे चारी पुरुषार्थी ॥ ५९ ॥ व्रतामध्यें उत्तम व्रत
प्रख्यात असे अनंत ॥ तुवां बोधावें सतत ॥ तुझे ज्येष्ठ सुतासी ॥ ६० ॥ व्रत कौंडिण्य आ
चरला ॥ अखिल सौख्य लाधला ॥ आचरावें तुम्हीं वहिलें ॥ या अनंत व्रतासी
६१ ॥ अनंत व्रत माहा पुण्य ॥ आमुचे निरोपें करणे ॥ व्रत करा एकभावें ॥ भावभक्ती
करोनियां ॥ ६२ ॥ आमुचें गोत्र कौंडिण्य ॥ करितां जोडे बहु पुण्य ॥ निरोपीं आमु
च्या कारण ॥ व्रत तुम्हीं करावें ॥ ६३ ॥ ऐसें गुरु निरोपेंसी ॥ व्रत केलें संतोषीं ॥ पूजा
केली श्रीगुरूसी ॥ नाना परी अवधारा ॥ ६४ ॥ नीरांजन बहु वसीं ॥ गीत नृत्य वाद्यें

१५

सी ॥ पूजा करिती श्रीगुरूसी ॥ भक्तिभावें करूनियां ॥ ६५ ॥ समाराधना ब्राम्हणांसी भोजन करिती श्रीगुरूसी ॥ आनंद झाला बहुवसी ॥ श्रीगुरुमूर्ती संतोषें ॥ ६६ ॥ येणेपरी श्रीगुरूसी ॥ आराधोनि संतोषी ॥ गेले आपुले ग्रामासी ॥ एक शिष्यो एकचित्तें ॥ ६७ ॥ विप्र जो कां सायंदेव ॥ कलत्रपुत्रातें पाववोनि ठाव ॥ मागुतीं आला असे भावें ॥ श्रीगुरुचरणसेवेसी ॥ ६८ ॥ राहोनियां गुरूपासीं ॥ सेवा केली बहुवसी ॥ ऐसे तुझे पूर्वजासी ॥ प्रसन्न झाले श्रीगुरु ॥ ६९ ॥ सिद्ध म्हणे शिष्यासी ॥ येणेपरी तुम्हासी ॥ निधान लाधलें पतियेसीं ॥ श्रीनरसिंहसरस्वती ॥ ७० ॥ म्हणोनि सर

१६

स्वतीगंगाधर ॥ सांगे गुरुचरित्रविस्तार ॥ ऐकतां होय मनोहर ॥ लाधे चारी पुरु
षार्थ ॥ ७१ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृत ॥ अनंतव्रतकथा विख्यात ॥ नामधारका
सांगत ॥ त्रिचत्वारिंशोऽध्याय हा ॥ ७२ ॥ इति नृसिंहसरस्वत्योपाख्याने सि
द्धनामधारकसंवादे अनंतकथामहिमानिरूपणं नाम त्रिचत्वारिंशोऽ
ध्यायः ॥ ४३ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ ओव्यासंख्या ॥ १७२ ॥ छ ॥ छ ॥

१६

श्रीगणेशाय नमः ॥ नामधारक म्हणे सिद्धासी ॥ पुढें चरित्रें झाली कैसी ॥ विस्ता
रावें आम्हासी ॥ कृपा करीं गा दातारा ॥ १ ॥ समस्त भक्त सेवा करिती ॥ त्यांत र
कविण करतंती ॥ अत्यंत करितसे भक्ती ॥ नित्य सेऊनी नमस्कारी ॥ २ ॥ तीने
प्रहर संसार यात्रा ॥ करूनि येतसे पवित्रा ॥ राजा आगण झाडी विचित्रा
नमस्कारी दुरूनी ॥ ३ ॥ ऐसे किती दिवस क्रमिळे ॥ शिवरात्री व्रत आलें ॥
समस्त यात्रेसी निघाले ॥ मातापिता तंतुकाचे ॥ ४ ॥ यासी बोलाविती यात्रेसी
तो म्हणे तयांसी ॥ तुम्ही मूर्ख असा पिसीं ॥ माझा श्रीपर्वत येथेचि असे ॥ ५ ॥ श्रीगु

१

रू माश्रा मल्लिकार्जुन॥ पर्वत म्हणि जे श्रीगुरूभुवन॥ आपण न येयेथुन॥ चर
णसोडुनी गुरूचे॥ ६॥ समस्त लोक त्यासी म्हणती॥ पिसे लागलें तयासी म्हण
ती॥ चुला जाऊं म्हणोनि निघती॥ भ्राता माता पिता त्याचे॥ ७॥ नगर लोक स
मस्त गेला॥ आपण एकला राहिला॥ श्रीगुरूचे मठासी आला॥ पुसतू ताती
तयासी॥ ८॥ श्रीगुरू म्हणती तयासी॥ कां गा यात्रेसी न जासी॥ तूतुकू म्हणे स्वा
मियासी॥ माझि यात्रा तुमचे चरण॥ ९॥ नाना तीर्थ यात्रा देखा॥ तुमचे चरणी
असे निका॥ वायां जाती मूर्ख देखा॥ पाषाण दर्शन करावया॥ १०॥ ऐसे म्ह

१

पोनि तंनुक ॥ नमस्कारी नित्य नित्स ॥ तंव पावली शिवरात्रि एकु ॥ माघवद्य चतुर्दशी ॥
११ ॥ श्रीगुरू होते संगमासी ॥ दोनी प्रहर होता संगमेसी ॥ आपण गेले स्नानासी ॥ उप
वास असे शिवरात्रीचा ॥ १२ ॥ संगमीं स्नान करोनि ॥ श्रीगुरूतें नमस्कारूनी ॥ उभा ठेला
करजोडूनी ॥ भक्तिपूर्वक एकभावें ॥ १३ ॥ श्रीगुरू म्हणतीत यासी ॥ तुझे समस्त गेले
यात्रेसी ॥ तूं एकला चिराहिलासी ॥ पाहातोसि विनोद श्रीपर्वताचा ॥ १४ ॥ पुसिले क
धीं आहे देखिलेंसी ॥ म्हणे स्वामी नेणों कैसी ॥ तुमचे चरण आम्हांसी ॥ पर्वत
यात्रा सदां असती ॥ १५ ॥ त्याचा भाव पाहोनी ॥ जवळ बोलाविती श्रीगुरूमुनी ॥ बै

सम्हणतीकृपाकरूनि॥ म्हणतीदाखऊश्रीपर्वत॥१६॥ नयनझांकूनिपादुकेसी॥ दृढध
रीं गावेगेसीं॥ ऐसें म्हणोनितयांसी॥ मनोवेगेंघेऊनीगेले॥१७॥ क्षणनलगतोश्रीगिरिसी
घेउनीगेलेभक्तासी॥ तीरींबैसलेपाताळगंगेसी॥ नयनउघडीं म्हणतीतया॥१८॥ क्षा
णएकत्यासी निद्रावस्था॥ म्हणतांझालाजागृता॥ अवलोकीतांश्रीपर्वतसहिता॥
म्हणेस्वप्नकिंवासत्य॥१९॥ श्रीगुरुनिरोपितीतयासी॥ कांगाभ्रांतपणेपाहासी॥ वे
गींजायदर्शनासी॥ स्नानक्षौरकरोनियां॥२०॥ श्रीगुरुनिरोपदेतां॥ शीघ्रगेलास्नाना
करितां॥ तेथेंदेखिलेमातापिता॥ भ्राताग्रामलोकसकळ॥२१॥ तेपुसतीतयासी॥

२

कवणे मार्गें आलासी ॥ आमुचे भेटी कां गा न येसी ॥ लपून येणें कोण धर्म ॥ २२ ॥ विनवीत
से मातापितयांसी ॥ आम्ही निघालों आजि दोन प्रहरेंसी ॥ एक घटिका लागली वाटेसी ॥
आतां आलों गुरुसमागमें ॥ २३ ॥ एक हांसती मिथ्या म्हणतां ॥ आम्हासवेंचि आल्हा लप
त ॥ एसें बडिवार बोलत ॥ लब्धप्रतिष्ठा म्हणती त्यासी ॥ २४ ॥ तो कोणासवें न बोले ॥
शी घे स्नान क्षौर केलें ॥ पुष्पें अक्षता बिल्वदळें ॥ घेउनि गेला पुजेसी ॥ २५ ॥ पुजा
करितां लिंगस्थानीं ॥ देखता झाला श्रीगुरुमुनी ॥ अति विस्मय करोनी ॥ पूजा केली म
नोभावें ॥ २६ ॥ समस्त लोक पूजा करी ॥ श्रीगुरु सर्व पुजा घेती ॥ तंतुकार म्हणतसे चित्तीं ॥

श्रीगुरुमूर्ति आपण शंकर ॥ २७ ॥ असा निर्धार करोन ॥ म्हणे पाहिजे प्रसाद खूण
घेऊनि गेला गुरुसन्निधान ॥ एकचित्तें परियेसा ॥ २८ ॥ श्रीगुरु पुसती तयासी ॥
एव्हां राहासी किंवा जासी ॥ तंतुकार विनवी स्वामियासी ॥ एक देखिलें नवल आ
जी ॥ २९ ॥ समस्त लोक जाऊनी ॥ देवालयाभीतरी वसोनी ॥ पूजा करिती तुमचे चरणी
लिंग न देखें तुम्हीच तेथें ॥ ३० ॥ श्रीगुरु जवळी असतां ॥ इतुके दूरी कां कष्टतां ॥ लो
कु येताती बहुतां ॥ काय कारण या स्थानासी ॥ ३१ ॥ तूं तरी केवळ परमेश्वर ॥ दिसतो
सि आम्हां नर ॥ न कळे तुझा महिमा अपार ॥ गोप्यरूपी गुरुनाथ ॥ ३२ ॥ सर्वजन मू

ट होऊन ॥ नेणती तुझें महिमान ॥ कां येती या स्थानी ॥ विस्तारोनि सांगा मज ॥ ३३ ॥ श्रीगुरु म्ह
णती एक भक्ता ॥ सर्वत्र ईश्वर पर्वता ॥ स्थान महिमा असे ख्याता ॥ जे भग म्या त्रिभुवनी ॥ ३४
तंतुक म्हणे स्वामियासी ॥ तूं पूर्णब्रह्म होसी ॥ हे स्थान महिमा वानिसी ॥ विस्तारोनि सां
गा आम्हा ॥ ३५ ॥ श्रीगुरु निरोपिती भक्तीसी ॥ येथील महिमा पुससी ॥ सांगेन एक वि
स्तारेंसी ॥ स्कंदपुराणी असे कथा ॥ ३६ ॥ माधवद्य चतुर्दशी ॥ अपार महिमा पर्वतासी
सांगेन एक नसरतेसी ॥ म्हणोनि श्रीगुरु सांगतसे ॥ ३७ ॥ पूर्वी ख्यातु किरात ईशीं ॥ विम
र्षण राजा परियेसी ॥ शूर असे पराक्रमेंसी ॥ समस्त शत्रु जिंकिले तेणें ॥ ३८ ॥ आपणीक

त्या बुद्धि असे ॥ पारधी करी बहुवसें ॥ बलाढ्य शूर बहु असे ॥ चंचळ सकळ
स्त्रीरत ॥ ३९ ॥ सर्व मांसभक्षण करी ॥ ग्राह्य अग्राह्य न विचारी ॥ ऐसा वर्ते दुराचारी
ईश्वर पूजी भक्तिभावें ॥ ४० ॥ नित्य पूजा करी अपार ॥ शिवरात्र आलिया हर्षनिर्भर ॥
गीत नृत्य वाद्य परिकर ॥ भक्तिपूर्वक करी पूजा ॥ ४१ ॥ आचार नरीं बरवा नेमे ॥ शिवपू
जा करी बहुवसें ॥ पत्नी एक त्यासि असे ॥ सुलक्षणा नाम असे तिशी ॥ ४२ ॥ सुशी
ल सगुणी पतिव्रता ॥ मनीं करी बहु चिंता ॥ पुरुष आपला परद्वाररत ॥ ईश्वरभक्ती क
रीतसे ॥ ४३ ॥ ऐसें क्रमितां एके दिवसी ॥ पुसों लागली स्त्री पुरुषासी ॥ म्हणे प्राणेश्व

रा परियेसीं ॥ विनंती माझी एक असे ॥ ४४ ॥ क्षमा करावे माझे बोल ॥ विस्तारूनियां
सकळ ॥ तूं दुराचारी भक्षिसी सबळ ॥ परहानी निरंतर ॥ ४५ ॥ तुज या ईश्वरावरी
भक्ति उपजली कवणे परी ॥ सांगावें आतां विस्तारीं ॥ कोपन धरीं प्राणनाथा ॥ ४६ ॥
राजा म्हणे स्त्रियेसी ॥ बरवें पुसिलें तुवां आम्हासी ॥ ज्ञान झालें आतां मानसी
पूर्वजन्म माझा सांगेन ॥ ४७ ॥ पूर्वी धनगराघरीं आपण श्वानयोनी माजी जाण
होतों तेथें काळक्रमोन ॥ शिवरात्री आली एके दिवसीं ॥ ४८ ॥ त्या नगरीं होते एक
शिवालया ॥ समस्त लोक आले पूजावया ॥ आपण हिंडत गेलों स्वभावें ॥ भक्षण

५

कांहीं मिळेल म्हणोनि ॥ ४९ ॥ उत्साहें लोक पूजा करिती ॥ नाना वाद्यें वाजविती ॥ गंभी
र लोक प्रदक्षणा करिती ॥ धरूनि ओरती हीसकळिक ॥ ५० ॥ आपण गेलों द्वारांत ॥ वि
नोदें पाहीन म्हणत ॥ मज देखोनि आले धांवत ॥ काष्ठपाषाण घेऊनी ॥ ५१ ॥ आप
ण पोळीमध्यें होतों ॥ द्वारपाळ पातले मारूं म्हणत ॥ धरा धरा अवघे म्हणत ॥ मारूं
लागले पाषाणी ॥ ५२ ॥ वाट नाहीं बाहेर जावयासी ॥ पळतसे देवालयासी ॥ सां
भिलाष असे जिवासी ॥ मार्ग नाहीं कोठें देखा ॥ ५३ ॥ बाहेर जाईन म्हणत ॥ द्वारा
कडे मागुती येत ॥ सर्व लोक पाठी लागत ॥ सव्य प्रदक्षणा पळतसें ॥ ५४ ॥ लपाव

५

याटावनाहींदेखा ॥ वेष्टिलापोलिमार्गसारिखा ॥ पाटीलागलेसकळिका ॥ पुन्हा
पळेतेसाची ॥ ५५ ॥ उच्छिष्टमिकेलम्हणोनि ॥ देउळांतगेलोंभामिनी ॥ काकुळती
बहुमनी ॥ प्राणवाचवीतम्हणतसें ॥ ५६ ॥ ऐसातीन्हीवेळापळालों ॥ मारितीलम्ह
णोनिभ्यालों ॥ अंतरगटहीं निघालों ॥ पूजादेखिलीशिवाची ॥ ५७ ॥ द्वारघेरोनिस
मस्तलोक ॥ शस्त्रेंमारितीमजअनेक ॥ ओढूनीटाकिलीसकळिक ॥ शिवालया
बाहेरी ॥ ५८ ॥ मजपुण्यघडिलेंप्रदक्षिणी ॥ पूजादेखिलीनयनी ॥ तेणेंपुण्येंरा
जाहोउनी ॥ उपजलोंएकप्राणेश्वरी ॥ ५९ ॥ शिवरात्रीहोतीतेदिवसीं ॥ नामिळे

उच्छिष्टभक्षावयासी ॥ प्राण त्यजिला उपवासी ॥ तेणें पुण्य मज घडलें ॥ ६० ॥ आणीक ए
क पुण्य घडलें ॥ दीपमाळा होती उजळली ॥ ती म्यां डोळ्यानें देखिली ॥ प्राण त्यजिला शिव
द्वारीं ॥ ६१ ॥ तेणें पुण्यें झालें ज्ञान ॥ एक शिवरात्रीचें महिमान ॥ म्हणशी दुराचारी आपण ॥ त्या
चा संदेह सांगेन ॥ ६२ ॥ पूर्वजन्म माझा श्वान ॥ त्याचा स्वभाव सर्व भक्षण ॥ सर्वांठाईं घे वा
सना ॥ तेचि स्वभाव मज असती ॥ ६३ ॥ ऐसें स्त्रियेसी सांगितलें ॥ पुन्हा प्रश्न तिणें केले
म्हणे स्वामी जें सांगितलें ॥ आपला जन्म पुरातन ॥ ६४ ॥ तूं अससी सर्वज्ञानी ॥ माझा जन्म
सांग विस्तारोनि ॥ म्हणोनि लागतसे चरणीं ॥ कृपा करी गा प्राणेश्वरा ॥ ६५ ॥ ऐकें वधू ज्ञानस

ती ॥ तुस्मा पूर्वजनमा कपोती ॥ करीत होतीस उदरपुर्ती ॥ एकेदिवसी अवधातीं ॥ ६६ ॥ पडिला
होता मांस गोळा ॥ तो तुवां चोचीं धरियेला ॥ उडून होतीस आकाशमंडळा ॥ तो देखिला
घारीनें ॥ ६७ ॥ कवळ घेईन म्हणोनी ॥ घार आली धांवोनी ॥ तूं गेलीस पळोनी ॥ महा
अरण्यक्रमित एक ॥ ६८ ॥ पाठीला गलीते घारी ॥ मागेंपुढें न विचारी ॥ तूं पळत प
ळतवनांतरीं ॥ श्रीगिरिपर्वतावरी गेलीस ॥ ६९ ॥ सवेंचि आलीते घारी ॥ तूं गेलीस
वोदेवालय शिखरीं ॥ भोंवोंला गलीस प्रदक्षिणा करी ॥ श्रम झाला बहुत ॥ ७० ॥ हुसति
आलीस धांवत ॥ प्राण होता कंठगत ॥ श्रमोनि तूं शिखरी बैसत ॥ घारिनें येउनी मारिलें

चोंवी ॥ ७१ ॥ घेऊनि गेली मांसगोळा ॥ तुझा देह पंचत्व पावला ॥ प्रदक्षिणा पुण्यफळा
झाली सवो राजपत्नी ॥ ७२ ॥ इतुकिया अवसरीं ॥ पुन्हा पतीसी प्रश्न करी ॥ आतां तुझे नि
रोपावरी ॥ ईश्वरपूजा करीन ॥ ७३ ॥ पुढें माझें काय होईल ॥ तुम्ही कवणे स्थानी असा
ला ॥ तें भविष्य सांगा सकळ ॥ प्राणप्रिया राजेंद्रा ॥ ७४ ॥ राजा सांगे सतीसी ॥ पुढील जन्म
मूज पुससी ॥ आपण राजा सिंधुदेशीं ॥ जन्म पावेन अवधारीं ॥ ७५ ॥ माझी भार्या तूंचि हो
सी ॥ जन्म होईल संजयदेशी ॥ तेथील राजा पवित्रवंशी ॥ त्याची कन्या होसील ॥ ७६ ॥
तिसरा जन्म आपणासी ॥ राजा होईन सौराष्ट्रदेशीं ॥ तूं उपजशील कलिंगराजवंशी ॥

माझी पत्नी होशील ॥ ७७ ॥ चवथा जन्म आपणासी ॥ राजा होईल गांधार देशीं ॥ तूं उपजशील मगधकुळेंसी ॥ तैं माझी होशील प्राणेश्वरी ॥ ७८ ॥ पांचवा जन्म आपणासी ॥ राजा होईन अवंति देशीं ॥ तूं दशार्णराजकुळीं जन्मसी ॥ माझी भार्या होशील तूं ॥ ७९ ॥ साहावा जन्म आपणासी ॥ अनंत नाम राजा परियेसी ॥ ययाती राजकन्या होसी ॥ तैं माझी प्राणेश्वरी ॥ ८० ॥ सातवा जन्म आपणासी ॥ राजा होईन पांड्य देशीं ॥ रूप लावण्यें मज सरसी ॥ न देखे कवण संसारीं ॥ ८१ ॥ ज्ञानी सर्वगुणी होईन ॥ सूर्यकांति चंद्रवदन ॥ जैसा रूपें असे मदन ॥ नाम माझें पद्मवर्ण ॥ ८२ ॥ तूं जन्मशील वैदर्भकुळीं ॥ रूपें सो

दयैंआगळी॥जैसीसुवर्णाचीपुतळी॥चंद्रवदनमुखकमळा॥८३॥सुमतिअसेंनाम
पावसी॥तुजवरीनसैंवरेंसी॥दमयंतीनळाजैसी॥सैंवरहोईलतुजमज॥८४॥राज्यक
रीनबहुवसी॥यज्ञकरीनसहस्त्रेंसी॥जिंकीनसर्वदेवांसी॥मंत्रशास्त्रशिकेनबहुत॥
८५॥देवद्विजार्चनकरीन॥नानाअग्रहारेंदानदेईन॥ऐसेंवार्धक्यपावोन॥राज्यींस्था
पीनपुत्रासी॥८६॥मगआपणआश्रमघेईन॥अगस्त्यऋषीपासीजाईन॥ब्रम्हज्ञानो
पदेशशिकेन॥अंतकाळहोयतैंव॥८७॥देहावसानसमययेतां॥तुजघेइसांगातां॥दिव्य
विमानीबैसोनितत्वतां॥स्वर्गाप्रतीजाऊंमग॥८८॥ईश्वरपूजेचीमहिमा॥शिवरात्री

व्रत उत्तमा ॥ श्रीशैल पर्वताची महिमा ॥ विशेष पुण्य कोण वर्णी ॥ ९ ॥ यापरी सांगो नित्रि
येतें ॥ आतां पाहूं श्रीशैल पर्वतातें ॥ म्हणो राजा घेउनी स्त्रीतें ॥ यात्रा करी शिवरात्री ॥ १० ॥
श्रीगुरू म्हणती तंतुकासी ॥ शिवरात्री श्रीपर्वत महिमा आहे ऐसी ॥ ऐसा तो राजा राणी
परियेसीं ॥ सप्त जन्म राज्य पावलीं ॥ ११ ॥ अंती पावलो स्वर्गलोक ॥ पर्वत महिमा यापरी
एका तुज झालें गुरूमुखा ॥ ईश्वरी पूजा करीं बरवी ॥ १२ ॥ गाणगाग्रामीं भीमातिरा ॥ तेथें
असे कल्लेश्वरा ॥ पूजा करीं निरंतरा ॥ मल्लिकार्जुनासमान ॥ १३ ॥ मग संगमेश्वर संगमेसी
पूजा करीं अहर्निशी ॥ मल्लिकार्जुन तोचि परियेसीं ॥ न धरी संदेह मानसीं ॥ १४ ॥ तंतुक म्ह

णे स्वामियासी ॥ किमर्थ मातें चाळविसी ॥ पूजेशी गेलों मल्लिकार्जुनासी ॥ लिंगस्थानीं तुम्हा
देखिलें ॥ १५ ॥ सर्वांठाईं तूंचि एक ॥ झाला अससी व्यापक ॥ कल्लेश्वर संगमनायक ॥ एकै
के सांगशी मजपुढें ॥ १६ ॥ ऐकोनि श्रीगुरू हांसती ॥ मग पादुका धरीं म्हणती ॥ नयन तया
चे झांकिती ॥ संगमा आले तात्काळीं ॥ १७ ॥ इतुकिया अवसरीं ॥ मागे भक्तगण गाणगापु
रीं ॥ श्रीगुरूसी पाहाती गंगातिरीं ॥ कोठें गेले म्हणोनी ॥ १८ ॥ एक म्हणती संगमी होते ॥
एक म्हणती नाहीं तेथें ॥ कोठें गेले पहा म्हणात ॥ चुकूर होती भक्तजन ॥ १९ ॥ श्रीगुरु आ
ले संगमासी ॥ तंतुका पाठविलें मठासी ॥ बोलवावया शिष्यांसी ॥ आपण राहिले संगमी ॥

१०० ॥ तंतुक आला गांवांत ॥ लोक समस्त पाहात ॥ कां रे क्षौर केलें म्हणत ॥ तो म्हणे श्रीपर्वतासि
गेलों होतों ॥१॥ देव पा प्रसाद विभूती ॥ नाना परीचे हार लोकां प्रती ॥ लोक देतो विस्मय करिती
म्हणती दोन महरीं घरीं होता ॥२॥ एक म्हणती सत्य मिथ्या ॥ त्यासि म्हणती सांग सत्य ॥ तंतु
क म्हणे सवें गुरुनाथा ॥ गेलों होतों वायुवेगें ॥३॥ श्रीगुरु आले संगमासी ॥ मज पाठविलें म
ठासी ॥ बोलाविलें शिष्यांसी ॥ राहुं म्हणती आज संगमीं ॥४॥ एक म्हणती होईल सत्य ॥
मूर्ख म्हणती नव्हे मिथ्या ॥ तंतुक गेला त्वरित ॥ शिष्यवर्गा जाणविलें ॥५॥ सांगितला सर्व
वृत्तांत ॥ समस्त गेले संगमा त्वरित ॥ पूजा झाली संगमीं बहुत ॥ सिद्ध म्हणे नामधारका ॥६॥

मिथ्या म्हणती जे जे लोक ॥ त्यांसी होई महापातक ॥ पंध्रा दिवसीं यात्रिका ॥ लोक आले ग्रा
मासी ॥ ७ ॥ मग पुसती तयांसी ॥ तिहीं सांगितलें तथ्येसी ॥ आनंद झाला भक्तासी ॥ म्हणे
सरस्वती गंगाधरा ॥ ८ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥ जें मी सांगतसें परियेसीं ॥ श्री
गुरू महिमा अपरेंसी ॥ अमृत सेवितां निरंतर ॥ ९ ॥ यापरी सरस्वती गंगाधर ॥ सां
गे गुरुचरित्र विस्तार ॥ भावें ऐके जो नर ॥ अमृत निरंतर सेवीतसे ॥ १० ॥ इति श्री गु
रुचरित्रामृत ॥ कथा वर्णिली अद्भुत ॥ सिद्ध नामधारका सांगत ॥ श्रीशैलगमन म
हिमाऽध्याय हा ॥ ११ ॥ इति श्री नृसिंह सरस्वत्योपाख्याने सिद्धनामधारक सं

वादे श्रीशैलशिवरात्रिमहिमानाम चतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४४ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ श्रीरामकृष्ण ॥ श्रीभवानीशंकर ॥ छ ॥ छ ॥

॥ ओव्यासंख्या ॥ ११२ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ नामधारक म्हणे सिद्धासी ॥ गुरुचरित्र देखिलें दृष्टीसी ॥ तुम्हचें
भाग्य काय वर्णावयासी ॥ परब्रम्ह देखिलें असे ॥ १ ॥ तुम्हचेनी प्रसादें सी ॥ अमृत
पान झालें आम्हासी ॥ आतां कष्ट आम्हा कासयासी ॥ सकलाभीष्ट लाधलों ॥ २ ॥
तूं भेटलासी मज तारका ॥ दैन्य गेलें सकळिक ॥ सर्वाभीष्ट लाधलें सुखा ॥ गुरुचरि
त्र एकतां ॥ ३ ॥ मागिं कथानक सांगितलें ॥ श्रीगुरु संगमीं राहिले ॥ पुढें काय वर्तलें ॥
तें सांगावें दातारा ॥ ४ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥ एक वत्सा परियेसी ॥ विचित्र झा
लें येरें दिवसीं ॥ एकचित्तें परियेसा ॥ ५ ॥ नंदी नामा एक ब्राम्हण ॥ सर्वांगीं कुष्ठ श्वेत

१ वर्ण ॥ अंबा तुळजापुरा जाऊन ॥ वर्षें तीन आराधिली ॥ ६ ॥ संवत्सर तीन उपवास ॥ द्विज
कष्टला बहु वस ॥ निरोप झाला सप्रयास ॥ जाय चंद्रला परमेश्वरीसी ॥ ७ ॥ जगदंबे
चा निरोप घेऊनी ॥ आला चंद्रला परमेश्वरी स्थानी ॥ मास सात पुरश्चरणी ॥ पुनर
पिकले उपवास ॥ ८ ॥ नाना परी कष्टत ॥ स्वप्न झालें अवचित ॥ तुवां जावें त्वरित ॥
गाणगाग्रामास्थानासी ॥ ९ ॥ तेथें अश्री जगद्गुरु ॥ त्रयमूर्तिचा अवतारु ॥ वेषधारी से १
ला असे नरु ॥ तेथें होशी तुतमांगी ॥ १० ॥ ऐसा निरोप झाला ॥ विप्र म्हणे भलें झा
लें ॥ साहा मास कां कष्टविलें ॥ जरी तुझे हाती नोहे ची ॥ ११ ॥ जगन्माता तुळजाभवा

नी॥ तिचा निरोप घेऊनी॥ आलों तुजपासीं टाकोनि॥ तूं दैवत म्हणोनियां॥१२॥ देव
त्व म्हणे टाउके झालें॥ आम्हांसी निरोप दिधलें॥ मनुष्यापासीं जा म्हणितलें॥ तुझे
निनो हे काहींच॥१३॥ तूं दैवत जगदंबा म्हणविसी॥ आम्हां मनुष्यापासीं पाठविसी
नाव झालें दैव तुपणासी॥ भाग्य माझें म्हणतसे॥१४॥ मनुष्यापासीं जा म्हणावया
सी॥ लाज न ये केसी तुम्हासी॥ वळखिलें देवपणासी॥ मातें सात उपवास॥१५॥
पहिलेंच जरी निरोप देतां॥ इतुके कष्ट आम्हां नवते॥ दुराशा केली परमेश्वरी तें॥
म्हणतां दुःखें स्फुंदतसे॥१६॥ ऐसें अनेक प्रकारें कष्टोन॥ दुःख करीतसे ब्राह्मण॥ पु

नरपी मागुती पुरश्चरण ॥ करीन म्हणे तो द्विजा ॥१७॥ म्हणे मज बरवे होणं ॥ अथवा
आपुला प्राण देणे ॥ ऐसें बोलोनि निर्वाणी ॥ विप्र धरणें बैसला ॥१८॥ पुनरपी स्व
प्न तयासी ॥ तैसें चि होय परियेसीं ॥ आणीक समस्त भोपियांसी ॥ तेणें चि परी निरो
प होय ॥१९॥ समस्त भोपें म्हणती तयासी ॥ आजि स्वप्न झालें आम्हासी ॥ छळकत्व
न केरीं गा देवासी ॥ निरोपासरिसा जाय वेगेंसी ॥२०॥ तूं जरीं आतां न जासी ॥ आम्हा
आज्ञा झाली ऐसी ॥ बाहेर घालूं तुजसी ॥ देवालयांत येऊं न देऊं ॥२१॥ इतुकें झा
लियावरी ॥ पारणें केले द्विजवरीं ॥ पूजा करूनि नानापरी ॥ निरोप घेऊनि निघाला ॥

२२॥ गाणगाग्रामासी आला ॥ मठांत पुसूं लागला ॥ भक्तजने सांगितला ॥ संगमी
आहेती श्रीगुरु ॥ २३ ॥ भक्त म्हणती तयासी ॥ श्रीगुरु येतील पारणेसी ॥ कालशि
वरात्रीं उपवासी ॥ आतां येतील परियेसा ॥ २४ ॥ इतुकिया अवसरीं ॥ श्रीगुरु आ
ले साक्षात्कारी ॥ ग्रामलोक द्विजातें वारी ॥ दूर राहे सन्मुख ॥ २५ ॥ श्रीगुरु आले
मठांत ॥ द्विज उभा होता चिंतित ॥ भक्तजन सांगती मात ॥ विप्र एक आला असे ॥ २६ ॥
सर्वांग कुष्ठ असे श्वेत ॥ स्वामीदर्शना आलों म्हणत ॥ श्रीगुरू म्हणती आपण जाव
त ॥ संदेहरूपें आला असे ॥ २७ ॥ म्हणती बोलावा मठांत ॥ भक्त गेला धांवत ॥ त

२

या द्विजातें पाचारित ॥ आला विप्र आंगणांत ॥ २८ ॥ दुरोनि देखिलें श्रीगुरूसी ॥ नम
स्कारी नलोळे भूमीसी ॥ श्रीगुरू म्हणती तयासी ॥ संदेहरूप आलासि कां ॥ २९ ॥ देवी
पासीं कां गेलासी ॥ मनुष्यापासीं येणे कायसी ॥ संदेह धरितां मानसीं ॥ काय होय का
र्यसिद्धी ॥ ३० ॥ एसें वचन एकोनी ॥ आपुले मनींचे बोल जाणोनी ॥ क्षमा करणे स्वा
मी म्हणोनी ॥ लोटांगणे येतसे ॥ ३१ ॥ म्हणे स्वामि आपणा तमांध ॥ स्वामीचे दर्श
ने झालों शुद्ध ॥ अज्ञानवेष्टिलों होतों मंद ॥ नेणो सोय परब्रम्ह ॥ ३२ ॥ तूं साक्षात व
स्तु म्हणोनी ॥ नेणो आपण तमोगुणी ॥ आजि दिवस माझा सुदिनी ॥ दर्शनि झालों पुनी

३

ता॥३३॥ पापकर्में पापी आपण॥ पापात्माने पें खुण॥ पापें संभवलों निर्गुणा॥ शरण आ
लों तुज पासीं॥३४॥ तूं भक्तजनाचा आधार॥ शरणांगता वज्रपंजर॥ ब्रिरदु वानि
ती सचराचर॥ हे नृसिंहसरस्वती॥३५॥ आजन्म माझें कर्म गेलों॥ परब्रम्हचरण देखि
ले॥ मनोरथ माझे पुरले॥ कृपासागरा यतिराया॥३६॥ तूं भक्तजनां कामधेनू॥ म
नुष्यदेहीं आलासि अवतारू॥ तुझा पार जाणे कवण॥ त्रैमूर्ति तूंचि होसी॥३७
जैसी सगराकारणें गंगा॥ पावन करावया आली जगा॥ तैसे भक्तसेवकवर्गा
तारावया अवतरलासी॥३८॥ कां अहिल्या पाषाण॥ दिव्य देहि झाली लागतां

४

चरण ॥ तैसें मज आजी निर्गुणा ॥ झालों स्वामी गुरुनाथा ॥ ३९ ॥ व्रतबंध विवाह झालि
यावरी ॥ उद्भवली व्याधी आपुले शरिरीं ॥ स्त्री राहिली माहेरीं ॥ स्पर्शूं न ये शरीर म्हणू ॥
४० ॥ आपुले असती मातापिता ॥ सकळ म्हणती जाई परता ॥ दुःख झालें अपरिमिता ॥ संसा
र त्यजूनि निघालें ॥ ४१ ॥ गेलों होतों तुळजापुरा ॥ उपवास केले अपार ॥ माता म्हणे पाप
भार फार ॥ नव्हे बरवें तुज आतां ॥ ४२ ॥ निरोप दे जाय संन्निधी ॥ जेथें चंदला परमेश्वरी
वसती ॥ तेथें होईल पापनिवृत्ती ॥ जाईल रोग म्हणोनियां ॥ ४३ ॥ तेथें कष्ट केलें बहुत ॥
नव्हेचि कोहीं उबगात ॥ निरोप झाला जा म्हणत ॥ कृपामूर्ति तुजपासीं ॥ ४४ ॥ ऐसें मातें दे

४

वहीन॥ उबगताती देव आपण॥ म्हज देखोनि निर्वाण॥ बाहेर घाला म्हणताती॥ ४५॥
देवे मातें उबगती॥ मनुष्य कैसें देखताती॥ निर्वाणी आलीं तुम्हाप्रती॥ निधार किला
मरणासी॥ ४६॥ ऐसा पापी असोनि आपण॥ आतां काय करावें अंगहीन॥ तोंड न पाहा
ती कुष्ठी म्हणोन॥ मरण बरवें यापरतें॥ ४७॥ आतां असे एक विनंती॥ होय अथवा न हो
य निश्चिती॥ शीघ्र निरोपावें स्वामी यती॥ आशापाशीं न गोविजे॥ ४८॥ मज चाड ना
हीं या देहाची॥ प्राण देईन साक्ष तुमची॥ तूं रक्षक माउली शरणांगताची॥ निरोपावें
दातारा॥ ४९॥ जैसें देवी चाळविलें॥ आशाबद्ध तें गोविलें॥ निदानी मज सोडिलें॥ तैसें

५

नकरीं दातारा ॥ ५० ॥ ऐसें कह्मणावचन ऐकोन ॥ गुरु बोलती हांसोन ॥ बोलावि
ला सोमनाथ ब्राह्मण ॥ निरोप देती यातें न्या संगमासी ॥ ५१ ॥ वरैनें संकल्प सांगो
नि ॥ स्नान करवावें पुष्करभुवनीं ॥ अश्वत्थ प्रदक्षिणा करवोनी ॥ वस्त्रें टांका
दूर याचीं ॥ ५२ ॥ नवें वस्त्र द्यावें यासी ॥ शीघ्र आणा पारुणीसी ॥ ऐसा निरो
प देती त्यासी ॥ दोघे गेले झडकरी ॥ ५३ ॥ स्नान करोनि बाहेर आला ॥ शरीरव
र्ण पालटला ॥ अश्वत्थ प्रदक्षिणा केला ॥ सुवर्ण झालें सर्वांग ॥ ५४ ॥ वस्त्रें दे
ती ब्राह्मणासी ॥ जीर्णवस्त्र टाकिती दूरदेशीं ॥ जेथें टाकिती भूमीसी ॥ क्षारभूमी

५

ती होय त्वरित ॥ ५५ ॥ सांगातें घेऊनि द्विजासी ॥ सोमनाथ आला मठासी ॥ चर
णावरी घातलें तयासी ॥ लोक सर्व विस्मित ॥ ५६ ॥ नंदिनामें केला नमस्कार ॥
सें तोषें स्तोत्र करी अपार ॥ हर्षे निर्भर झाला असे फार ॥ लोक्त असे पादुकां
वरी ॥ ५७ ॥ श्रीगुरु पुसती तयासी ॥ तुझी मनकामना झाली परियेसी ॥ सर्वां
ग कैसें आहे त्यासी ॥ अवलोकुनी पाहें म्हणती ॥ ५८ ॥ सर्वांग पाहातां बरवें
झालें ॥ तावन्मात्र जंघेसी राहिलें ॥ पाहातां मन त्याचें भ्यालें ॥ म्हणे स्वामी असे कीं
थोडें ॥ ५९ ॥ तुझी कृपा दृष्टी झाली असतां ॥ थोडें राहिलें केवीं म्हणतां ॥ करीतसे दंड

वत॥ कृपा करीं परमात्मा॥६०॥ गुरुमूर्त्ति निरोपिती त्यासी॥ तूं संशय धरोनि आला
सी॥ मनुष्य काय देईल म्हणसी॥ तेणे गुणें राहिलें शेष॥६१॥ यासि असे एक प्रतीका
र॥ नवांक विल्व करावें अपार॥ आमुची स्तुती करीं निरंतर॥ जाईल त्वरित निश्च
यें॥६२॥ नंदिनामा म्हणे स्वामियांसी॥ लिखित नेणें वाचावयासी॥ केसें करूं क
वित्वासी॥ मंदमती आपण॥६३॥ काय जाणे कवित्व गती॥ नाहीं मज काव्याविस
ती॥ स्वामी ऐसा निरोप देती॥ म्हणोनि चरणी लागला॥६४॥ श्रीगुरु म्हणती त्या
द्विजासी॥ मुख उघडीं काढीं जिव्हेसी॥ विभुती शिपितां तयासी॥ ज्ञान उपजलें ब्रा

म्हणातें ॥ ६५ ॥ चरणावरी ठेविला माथा ॥ उभा देला स्तोत्रा करितां ॥ म्हणे स्वामी
मी नेणता ॥ शेवेशीं योग्यता न व्हे ॥ ६६ ॥ माया पाशें वेष्टोनी ॥ बुडत होतों संसा
र गहनी ॥ स्वामि आठवण न करीं कधीं मनी ॥ तुझे चरण विसरलों ॥ ६७ ॥ संसा
र सागर माया जाळ ॥ योनि जन्मोनि चोऱ्याशी कुळ ॥ आठवलें नाहीं तुझें ना
म केवळ ॥ मंद मती झाली मज ॥ ६८ ॥ स्वेद अंडज उद्भिज ऐसीं ॥ जन्म पावलों प
शु योनिसी ॥ ज्ञान केंचें आम्हासी ॥ स्थावर जंगम जै होतों ॥ ६९ ॥ नाना योनींत
मनुष्य विशेष ॥ शूद्रादि याति बहुवस ॥ जरी होतों सा जन्मास ॥ काय जाणे तुझी सोय ॥

७ ७०॥ समस्तजन्मामध्यें एक॥ ब्राम्हणाचा जन्म विशेषा॥ काय करावें होऊनी मूर्ख
गुरु सोय नेणता नर॥ ७१॥ मातेचें शोणित पित्याचें रेत॥ संपर्क झाला जननी गर्भी
त॥ जैसें सुवर्ण असे कढत॥ दिवस पांच बुद्बुदाकार॥ ७२॥ पंध्रा दिवस होय थोर
एक रस होऊनी निर्धार॥ तधीं मी काय जाणें पामर॥ पंचतत्वें झालीं मग॥ ७३॥ मा
सा एका पिंड होय॥ द्वय मासां शिर पाद हूय॥ तीन मासां सर्व अवयव॥ नवद्वारें सा ७
लीं मग॥ ७४॥ पंचतत्वें होती एक॥ पृथ्वी आप वायु तेज एक॥ प्राण आला तात्का
ळिक॥ तदीं स्मरण कैंचें मज॥ ७५॥ पंच मासां त्वचा रोम॥ साहावे मासीं उश्वास स्तो

मा॥ सातवे मासीं श्रोत्र जिव्हा शरीर धाम॥ मेद मज्जा दाटले॥ ७६॥ ऐसे नव
मास कष्टता॥ होतों जननी गर्भांति॥ रुधिर विष्ठा मूत्रांत॥ कष्टलों फार स्वामि
या॥ ७७॥ माता भक्षी उष्ण क्षार॥ कटु तीक्ष्ण असे अपार॥ तेणें पोळेलों कें अ
नेक प्रकार॥ दुःख कोणा सांगों तेव्हां॥ ७८॥ मनास आलें तें भक्षण करी॥ दुः
ख होय मज अपारी॥ ऐसें नव मासावरी॥ माता गर्भी कष्टलों॥ ७९॥ तधीं कैंचें तु
झें स्मरण॥ वोष्टिलों होतों मायें करून॥ देखिले नाहीं तुझे चरण॥ मग योनि
द्वारें जन्मलो॥ ८०॥ उपजतांची आपणासी॥ आयुष्या लिहिलें ललाटेंसी॥ अ

र्धगेलें व्यथा निद्रेशी ॥ रात्रीनिद्रा मानवा ॥ ८१ ॥ उरल्या आयुष्यांत देखा ॥ तीन भा
ग गेले विशेषा ॥ बाळयौवनवार्धक्यता ॥ निर्माण केलेत येवेळीं ॥ ८२ ॥ बाळ
पणे आपणासी ॥ कष्ट झाले असमसहासी ॥ मज घालिती पाळण्यासी ॥ मळ
मूत्रांत लोळतसें ॥ ८३ ॥ बाळपणीचे कष्ट आटविता ॥ कष्ट होय अपरिमिता
काय सांगूं गुरुनाथा ॥ नाना आपदा भोगिल्या ॥ ८४ ॥ शयनस्थळीं मळमूत्र ॥
तेथें निरंतर असें लोळत ॥ आपली विष्ठा आपण खात ॥ अज्ञानतिमिरें वेष्टि
लों ॥ ८५ ॥ एकादे समयीं आपणासी ॥ पोटदुखे बहुवशी ॥ रुदन करितां परियेसी ॥

स्तनपान करवीत ॥ ८६ ॥ क्षुधाक्रांत होय बहुत ॥ मग म्हणती याचे पोट दुखत ॥
अंगुली घालूनियां मुखांत ॥ औषध मज पाजिती ॥ ८७ ॥ ऐसें क्षुधनें पीडित ब
हुत ॥ मज घालिती पाळण्यांत ॥ हालविती पर्यंदे गात ॥ क्षुधाक्रांत रुदन करीं ॥ ८८
म्हणती रुदन करितें बाळ ॥ मुखीं सिंपिती कानी तेल ॥ रक्षा बांधिती मंत्रऊनी
केवळ ॥ नेणें माताभूक माजी ॥ ८९ ॥ पाळण्या घालिती कौतुक ॥ प्रावरणांत अस
तां वृश्चिक ॥ मारीत सेपाटी सिडंख ॥ प्रलाप असें मी करित ॥ ९० ॥ आणी कपाळ
ण्या घालिती ॥ राहें राहे गा म्हणती ॥ स्तनपान करीं म्हणती ॥ वृश्चिकवीष नेणतां

७

११ ॥ तेणें दुःखें स्तनपान न करीं ॥ मागुतीं घालिती पाळण्याभीतरीं ॥ वृश्चिक म
ज डंख मारी ॥ प्राणांतिक मज होय ॥ १२ ॥ माता खाय आम्ल तीक्ष्ण क्षार ॥ स्तनपा
न करविती मज अपार ॥ क्षीर आंबट आणि मधुर ॥ आपण खोकें सार्वकाळीं
नाना औषधें मज देती ॥ तेणें माझे डोळे दुखती ॥ कुंकु लवण क्षार घालिती ॥
डोळे आले म्हणोनी ॥ १४ ॥ ऐसे कष्ट धुरंधर ॥ बाळपणीं साहिले अपार ॥
वाढलों कष्टें करितां फार ॥ वर्षें बारा लोटलीं ॥ १५ ॥ तधीं केंचें तुझें चरणस्मरण
मज केंचें गा देवराणा ॥ कष्टलों मी याचि गुणें ॥ पूर्वजन्म नाठवेची ॥ १६ ॥ दोन भा

७

गउरले आयुष्यासी ॥ मदने आपिलें शरिरासी ॥ जैसा पतंग दीपासी ॥ भ्रमितु
तैसा उमत ॥ ९७ ॥ नेणे गुरू माता पिता ॥ समस्ता तें निंदा करितां ॥ मदनें नाठवेतु
झे चरणु चिन्ता ॥ कुळ अकुळ न विचारीं ॥ ९८ ॥ ब्राम्हणांचीं निंदा करीं ॥ दुष्टी
सवें विनोद करीं ॥ जारकर्मीयांची संगत भारी ॥ मदनें नाठवें तुझे चरण ॥
९९ ॥ मांसाचे कुवळा कारणें ॥ मत्स्य जाय जेवीं प्राणें ॥ तैसा आपण मदनबा
णें ॥ वश्य झालों इंद्रियांसी ॥ १०० ॥ नानावर्ण स्त्रियांतें अंगिकारिलें ॥ परद्र
व्य अपहारिलें ॥ सिद्ध महंत निंदिले ॥ दृष्टी न दिसे माझे कांहीं ॥ १ ॥ ऐसा मदनें

व्यापुनी॥ पुढें मागें न पाहें नयनी॥ पतंग जाय धांवोनी॥ दीपावरी पडे जैसा॥२
ऐसा वेष्टोनि मदनबाणीं॥ नायके बुद्धी श्रवणीं॥ सोय न धरीं तुझे चरणीं
यौवनपण ऐसें गेलें॥३॥ वृद्धाप्यकाळ झालिया शरिरासी॥ उबग होय
स्त्रीपुत्रांसी॥ श्वासोश्वास कफेंसी॥ सदां खोकला होय मज॥४॥ अवयव
सर्वकां पती॥ कृष्णकेश पांढरे होती॥ दंतहीन भक्ष्यें न चावती॥ श्रवणीं
नायके दृष्टी नाहीं॥५॥ ऐसा नानापरी कष्टतां॥ तुमची सेवा न कधीं घडे
आतां॥ स्वामी तारका गुरुनाथा॥ संसारसागराचे कडे लावीं॥६॥ ऐसे मं

दमतीनें आपण ॥ न ओळखवें चि तुझे चरण ॥ तूं चि केवळ नारायण ॥ अवतार श्रीगुरु
मूर्ती ॥ ७ ॥ तूं चि विश्वाचा तारक ॥ धरोनियां नरवेष देख ॥ त्रै मूर्ति तूं चि एक ॥ परब्रह्म
गुरुनाथा ॥ ८ ॥ दिवांध नेणती तुज लोक ॥ तूं चि विश्वाचा पाळक ॥ मी किंकर तुझा
सेवक ॥ संसार सागरीं तारीं मज ॥ ९ ॥ ऐसें नाना परी स्तोत्र ॥ करीतसे नंदी नामा पवित्र
जन पाहाती विचित्र ॥ त्यांसी म्हणे नंदिनामा ॥ १० ॥ ऐका हो जन समस्त ॥ श्रीगु
रु परब्रह्म वस्त ॥ आपण पाप केलें बहुत ॥ दर्शन मात्रें सर्व गेलें ॥ ११ ॥ जैसें तृण पा
चे वन विसी ॥ अग्नि पडतां होय कैसी ॥ गुरुकृपा होय जयासी ॥ पाप जळे येणें परी ॥

११ १२॥ चरणं पवित्रं विततं पुराणं॥ ऐसें बोले वेद आपण॥ सेवा करणे हो गुरुचरण
गुरुवेगळा देव नाहीं॥ १३॥ ब्रह्मदेव आपण देखा॥ दुष्टाक्षरें कपाळीं लिहीए
का॥ ती कष्टाक्षरावळी होय निका॥ श्रीगुरुचरण लागतां॥ १४॥ जवळी अस
तां निधान॥ कां न ओळखा तुह्मि जन॥ नरसिंहसरस्वती कामधेनु॥ भजा
भजा हो ह्मणतसे॥ १५॥ इहसौख्यदाता अनेक॥ अंतीं पावे वैकुंठलोक॥ ११
संदेह नाहीं होईल सुख॥ सत्य सत्य बोल माझे॥ १६॥ नांदिनामा स्तोत्र करि
त॥ श्रीगुरु संतोषती अत्यंत॥ भक्तातें ऐसा निरोप देत॥ कवीश्वर म्हणावें यासी॥

१७ ॥ कवी बसवा नाम यासी ॥ निर्धार केला भरवसीं ॥ ऐसें कृपेने बोलती त्यासी ॥
ऐकोनि चरणी लागला ॥ १८ ॥ शेष होतें जंघेवरी ॥ तें तात्काळ गेलें दुरी ॥ नंदी ना
मा आनंद करी ॥ राहिला सेवा करित देखा ॥ १९ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥ गु
रुचरित्र असें परियेसीं ॥ कथा कवी बसवराची ऐसी ॥ तो हि राहिला गुरुशावें ॥ २० ॥
नामधारक म्हणे सिद्ध मुनी ॥ दुसरा करीन्द्र सिंह म्हणोनी ॥ केवीं झाला श्रीगुरु
भुवनी ॥ कैवेश्वर भक्त जाहाला ॥ २१ ॥ तें विस्तारोनि आम्हासी ॥ सांगा स्वामी कृ
पेसी ॥ वांछा असे मानसीं ॥ गुरुचरित्र ऐकावया ॥ २२ ॥ म्हणे सरस्वती गंगाधर ॥

पुटीलकथेचाविस्तार॥ ऐकतांहोयमनोहर॥ नामस्मरण कामधेनु॥२३॥ इतिश्री
१२ गुरुचरित्रामृत॥ सिद्धमुनीशिष्यसंवादत॥ कवेश्वराख्यानयेथ॥ निरोपिलेंप्रे
मळ॥२४॥ इतिश्रीगुरुचरित्रामृतेनृसिंहसरस्वत्योपाख्यानेसिद्धनामधार
कसंवादेद्विजकुष्ठपरिहारोनामपंचचत्वारिंशोऽध्यायः॥४५॥ श्रीगुरुदत्ता
त्रयार्पणमस्तु॥ शुभंभवतु॥ ओव्यासंख्या॥१२४॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ॥ छ १२

श्रीगणेशायनमः॥ नामधारक विनवी सिद्धासी॥ मागें कथा निरोपिली सी॥ नंदिनामा
कवी ऐसी॥ दुसरा कवि आला म्हणोनि॥ १॥ कवण परी झाला शिष्य॥ तें सांगावें जी
आम्हस॥ विस्तारावें आदिपुरुसा॥ कृपा करोनि दातारा॥ २॥ सिद्ध म्हणे नाधारका॥
सांगेन ऐक कथानका॥ आश्चर्य झालें ऐका॥ श्रीगुरुचरित्र लौकिक॥ ३॥ गाण
गापुरीं असतां गुरु॥ ख्याती झाली अपारु॥ लोक येती थोरथोरु॥ भक्तजन बहु
झाले॥ ४॥ नंदीनामा कवी होता॥ कवित्व केलें अपरिमिता॥ समस्त लोकाशि कतां॥
प्रकाश झाले सोराष्ट्री॥ ५॥ असें असतां एके दिवसीं देखा॥ श्रीगुरु नेलें भक्तें एका

१ आपले घरीं शोभनदायका ॥ म्हणोनि नेलें आपुले ग्रामा ॥६॥ हिपरगें ग्रामासी ॥ नेलें आ
पुले गुरूसी ॥ पूजा केली बहुवसीं ॥ समारंभ थोर झाला ॥७॥ तया ग्रामीं शिवालय एक ॥
नाम कल्लेश्वर ऐका ॥ ग्रामांत प्रख्यात असे निका ॥ तेथें एक द्विज सेवा करी ॥८॥ तया ना
म नरकेसरी ॥ भावें सेवा पूजा करी ॥ नित्य पांच कवित्वें करी ॥ आणीक न वी निरंतर ॥९॥
कल्लेश्वरावांचून जाण ॥ आणीक नेणे काहीं वचन ॥ एकचित्तें एकमनें करून ॥ शिं १
वसेवा करी तसे ॥१०॥ समस्त लोक तयासी म्हणती ॥ तुझे कवित्वाची असे ख्याती ॥ श्री
गुरूसी कवित्वावरी प्रीति ॥ गुरुस्मरण करीं एक ॥११॥ तयासी म्हणे तो नर ॥ कल्लेश्वरा

सीविकिलेंजिव्हारा ॥ अन्य[illegible]देवअपारा ॥ नरस्तुतीनकरीं म्हणे ॥१२॥ ऐसेंबोलूनियांआ
पणा ॥ गेलादेवपुजेकारणा ॥ पूजाकरितांतत्क्षणु ॥ निद्राआलीतयाद्विजा ॥१३॥ नि
त्यपूजाकरोनिआपण ॥ कुविल्वकरीशिवस्मरण ॥ तैंदिवसींसर्वविसरूनं ॥ निद्रा
आलीतयाद्विजा ॥१४॥ निद्राकेलीदेवालयांत ॥ देखतअसेस्वप्नांत ॥ लिंगावरी
श्रीगुरूबैसतां ॥ आपणपूजाकरीतसे ॥१५॥ लिंगनदिसेश्रीगुरूचिअसे ॥ आपण
तयासीपुसतीहर्षें ॥ नरावितुझेंकविल्वनअसे ॥ कांगाआमुंतेपूजितोसी ॥१६॥ षो
डशोपचारेंशीं आपण ॥ पूजाकरीस्थीरमनें ॥ ऐसेंदेखोनियांस्वप्ना ॥ जागतझालातोद्वि

गु०च०

अ०
४६

२ जा ॥ १७ ॥ विस्मय करी आपुले मनी ॥ नरसिंहसरस्वती शिवमुनी ॥ आला असे अवतरो
नि ॥ आपण पूजा त्याची केली ॥ १८ ॥ हाचि होय श्रीजगद्गुरू ॥ त्रयमूर्तिचा अवतारु ॥
भेट घ्यावी हा निर्धारू ॥ धरूनि आला गुरुपासीं ॥ १९ ॥ आला विप्र लोटांगणेसी ॥ येउनी
लागला चरणासी ॥ कृपा करीं गा अज्ञानेसी ॥ नेणों तुझें स्वरूप आपण ॥ २० ॥ प्रपं
च मायेने वेष्टोन ॥ न वोळखूं आपण अज्ञान ॥ तूंचि साक्षात शिवमुनी ॥ निर्धार झा २
ला आजि मुज ॥ २१ ॥ कल्लेश्वरु केपूर गोल ॥ तूंचि होसी जगद्गुरू ॥ माझें मन झालें स्थीर
तुझे चरणी विनटलों ॥ २२ ॥ तूंचि विश्वाचा आधार ॥ शरणागता वज्रपंजर ॥ चरण

कमळवास भ्रमर ॥ टंकोनि आलों अमृत घ्यावया ॥ २३ ॥ जवळी असतां निधान ॥ कां
हिंडावें रानोरान ॥ घरा आलिया कामधेनु ॥ दैन्य काय आम्हासी ॥ २४ ॥ पूर्वी समस्त
ऋषी देखा ॥ तप करिती नसे लेखा ॥ तूं न पावसी तयां सन्मुख ॥ अनेक तपें कष्ट करि
तों ॥ २५ ॥ न करितां तप अनुष्ठान ॥ आम्हां भेटलासी निधान ॥ झाली आमुची मनका
मना ॥ कल्लेश्वर प्रसन्न झाला ॥ २६ ॥ तूंचि सत्य कल्लेश्वर ॥ ऐसा माझे मनी निर्धार
हे पा करी गा जगद्गुरू ॥ म्हणोनि चरणी लागला ॥ २७ ॥ श्रीगुरू म्हणती तयासी ॥
नित्य आमुची निंदा करिसी ॥ आजि केसें तुझे मानसीं ॥ भक्ति उपजोनि आलासी ॥

३

२८ ॥ विप्र म्हणे स्वामियासी ॥ अज्ञान अंधःकारीं आम्हांसी ॥ कैसा भेटलासी परियेसीं
ज्योतिर्मय आनंदमूर्ती ॥ २९ ॥ म्या कल्लेश्वराची पूजा केली ॥ तेणें पुण्यें तुम्हा भेटी झाली
आजि आपण पूजा केली ॥ लिंगस्थानीं तुम्हा देखिलें ॥ ३० ॥ स्वग्राममध्यें लिंगस्थानी
आपण ॥ प्रत्यक्ष देखिले तुझे चरण ॥ स्थीर झालें अंतःकरण ॥ मिळवावें शिष्यव
र्गांत ॥ ३१ ॥ ऐसें विनवी द्विजवर ॥ स्तोत्र करीतसे अपार ॥ स्वामीची पूजा षोडशोपचा
र ॥ तैसें कवित्व केलें देखा ॥ ३२ ॥ मानसपूजेचें विधान ॥ पूजा व्यक्त केली त्याणें ॥ श्रीगु
रू म्हणती तत्क्षण ॥ आइका स्वप्नलोकांसी ॥ ३३ ॥ प्रत्यक्ष आम्हीं असतां देखा ॥

३

स्वप्न अवस्थे कवित्व ऐका ॥ याणें केले वरकड निका ॥ स्वामी भेटलो म्हणोनी ॥ ३४ ॥ ऐसें
सांगोनि समस्तांसी ॥ वस्त्रें देवविती त्या कवीसी ॥ लागला श्रीगुरुचरणासी ॥ म्हणे आप
ण शिष्य होईन ॥ ३५ ॥ श्रीगुरू म्हणती तयासी ॥ कल्लेश्वर श्रेष्ठ आम्हासी ॥ पूजा करीं गा
नित्य त्यासी ॥ आम्ही तेथें सदा वसों ॥ ३६ ॥ विप्र म्हणे तयांसी ॥ प्रत्यक्ष सांडोनि तुम्हासी
काय पूजा कल्लेश्वरासी ॥ तेथें तुम्हासी म्या देखिलें ॥ ३७ ॥ तूंचि स्वामी कल्लेश्वर ॥ त्रैयमू
र्तिचा अवतार ॥ हाचि माझा सत्य निर्धार ॥ न सोडीं आतां तुझे चरण ॥ ३८ ॥ ऐसें विनवी स्वा
मियासी ॥ आला सवें गाणगापुरासी ॥ कवित्व केलें बहु वसी ॥ सेवा करीत राहिला ॥ ३९ ॥

सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥ कवेश्वरशिष्य दुसरा गुरुपासीं ॥ आला येजो रितीसी ॥ भक्तीक
री बहुत ॥ ४० ॥ म्हणे सरस्वती गंगाधर ॥ ज्यासी प्रसन्न होय गुरु ॥ तयाचे घरीं कल्पतरु ॥
चिंतिलें फळ देतसें ॥ ४१ ॥ कथा कवेश्वराची ऐसी ॥ सिद्ध सांगे नामधारकासी ॥ पुढील क
था विस्तारेंसी ॥ एकचित्तीं परियेसा ॥ ४२ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृतना ॥ सिद्धमुनीसंवाद ब
हुत ॥ भक्तस्तानी परिसोत ॥ नरहरीकवित्वकथा ॥ ४२ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रांमृते नृसिंहस
रस्वत्योपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे कल्लेश्वरमहिमा नाम षड्चत्वारिंशोऽध्या
यः ॥ ४६ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ ओवा ॥ ४३ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ नामधारक म्हणे सिद्धासी ॥ पुढें कथा वर्तली कैसी ॥ विस्तारावें आम्हासी
कृपा करोनि दातारा ॥ १ ॥ नामधारका श्रीमंता ॥ ऐकेन म्हणशी गुरुचरित्रा ॥ तुज होतील
पुत्र पौत्रा ॥ सदा श्रियायुक्त होसी ॥ २ ॥ सांगेन कथा एक विचित्रा ॥ जेणें होती पतीत पवित्र ॥
ऐसें गुरुचरित्र ॥ तत्परेंसी परियेसा ॥ ३ ॥ गाणगापुरीं असतां गुरु ॥ सण दिपवाळी आला
थोरु ॥ शिष्य आले पाचारुं ॥ आपले घरीं भिक्षेसी ॥ ४ ॥ समस्त शिष्य बोलाविती ॥ एकाहूनी
एक प्रीती ॥ सातही जण पायां पडती ॥ यावें आपुल्या घराशी म्हणोनी ॥ ५ ॥ एकेक ग्रामीं ए
कासी ॥ श्रीगुरु म्हणती तयांसी ॥ समस्तां घरीं यावें कैसें ॥ तुम्ही आपणचि विचारा ॥ ६ ॥ तुम्ही वां

१ टा आपणात ॥ कोटें आधी यावें निरोपांत ॥ तेथें जाऊं निश्चित ॥ शिष्या आधीन आम्ही अ-
सों ॥ ७ ॥ आपणांत आपण पुसती ॥ समस्त आधी नेऊं म्हणती ॥ एकमेका झगडती ॥ आपुला
स्वामी म्हणोनियां ॥ ८ ॥ श्रीगुरू वारिती तयांसी ॥ तुम्ही भांडतां कासयासी ॥ आम्ही गुरुसा-
नांसी ॥ एका घरीं येऊं आम्हीं ॥ ९ ॥ ऐसें वचन ऐकोनि ॥ समस्त विनविती करजोडुनी ॥ स्वा-
मी प्रपंच पहा नयनी ॥ समर्थ दुर्बळ म्हणूनये ॥ १० ॥ समस्तांसी पहावें समान ॥ न विचारावें
मूनपण ॥ उपेक्षिसी दुर्बळ म्हणोनी ॥ गंगाप्रवेश करूं आम्ही ॥ ११ ॥ विदुराचिया घरासी १
कृष्ण जाय भक्तीसी ॥ कौरवराज मंदिरासी ॥ न जाय भक्तवत्सल ॥ १२ ॥ आम्ही समस्त तुझे

दास ॥ कोणासी न करावें उदास ॥ जो निरोप द्याल आम्हास ॥ तोचि करूं आपण म्हणती ॥ १३ ॥
ऐसें म्हणोनि यां समस्त ॥ करिती साष्टांग दंडवत ॥ समस्त आम्हा पाहाहो म्हणतो ॥ विनविती
श्रीगुरूसी ॥ १४ ॥ श्रीगुरू म्हणती समस्तांसी ॥ येऊं तुमचे घरासी ॥ चिंता न धरा हो मानसीं
भाक आमुची घ्या म्हणती ॥ १५ ॥ ऐसें ऐकोनि गुरुवचन ॥ विनविताती सातै जण ॥ समस्तां
शी म्हणता येईन ॥ कोणी करावा भरवसा ॥ १६ ॥ श्रीगुरू मनी विचारिती ॥ अज्ञान लोक हें
नेणती ॥ आतां सांगूं येकांती ॥ एक एकातें बोलाउन ॥ १७ ॥ जवळी बोलाऊनी एकासी
कानी सांगती तयासी ॥ आम्ही येतो तुझे ग्रामासी ॥ कवणा जवळी न सांगावें ॥ १८ ॥ ऐसी

२ भाकसासी देती ॥ रात्रीं येऊं तव गृहा म्हणती ॥ त्या भक्ता तें पाठऊंनी दुसऱ्याते म्हणती ॥
येऊं तुम्हा ग्रामासी ॥ १९ ॥ ऐसें सांगोनि तयांसी ॥ पाठविलें ग्रामासी ॥ बोलाविती तिसऱ्या
सी ॥ येणेंचि रिती सांगितलें ॥ २० ॥ ऐसे साते जणां देख ॥ समजाऊनी गुरु नायक ॥ पाठवि
लें तुम्ही ऐका ॥ महत् आश्चिर्य वर्तलें ॥ २१ ॥ एकमेकां न सांगत ॥ श्रीगुरु आले मठां
त ॥ अतिविनोदें वर्तत ॥ गेले भक्त साते जण ॥ २२ ॥ ग्रामींतील भक्तजन ॥ ही व्यवस्था
ऐकोन ॥ विनविताती कर जोडून ॥ आम्हा सांडोनि जातां स्वामी ॥ २३ ॥ तयांसि म्हणती २
गुरुनाथ ॥ राहू आम्ही नाहीं जात ॥ न करा चिंता मनांत ॥ आम्ही येथेंचि असों देखा ॥ २४ ॥

ऐशासंधीस श्रीगुरूसी ॥ होउनी आली जवळी निशी ॥ दीपावळीची त्रयोदशी ॥ रात्रीं मगल
स्नान करावें ॥ २५ ॥ आट रूप झाला आपण ॥ अपार महिमा नारायण ॥ सातां त्याही ग्रामा
सी गेले जाण ॥ गाणगापुरीं हि होते ची ॥ २६ ॥ ऐसी दिपवाळी झाली ॥ समस्तांठाईं पूजा घे
तली ॥ पुन्हा एकचि मूर्ति देखीली ॥ गोप्यरूपें कोणी नेणे ॥ २७ ॥ कार्तीक मासीं पौर्णिमेसी ॥ कराव
यादीपाराधनेसी ॥ समस्त आले परियेसीं ॥ गाणगापुरीं गुरुजवळी ॥ २८ ॥ समस्तांहि नम
स्कार करिती ॥ भेटतां दाहावे दिवसीं म्हणती ॥ एकमेकांने झगती ॥ म्हणती आपुले घरीं गु
रु होते ॥ २९ ॥ एक सत्य मिथ्या म्हणत ॥ समस्ताहि शिष्य खुणा दाखवित ॥ आपणा दिल्हें ते

३

दीवस्त्र ॥ श्रीगुरूजवळी असे ॥ ३० ॥ समस्त हि राहिले तटस्थ ॥ ग्रामस्थ लोक असत्य म्हण
ती ॥ आम्हाजवळी गुरू होते सत्यःदि ॥ पवाळी येथें चि केली ॥ ३१ ॥ विसमय करिती सकळही ज
न ॥ म्हणती त्रैमूर्ति हाचि आपण ॥ अपार महिमा नारायण ॥ अवतार असे श्रीगुरूचा ॥ ३२
ऐसें म्हणोनि भक्ती समस्ती ॥ नाना परी स्तोत्रें करिती ॥ न कळे महिमा तुमचा म्हणती ॥ वे
दमूर्ती गुरुनाथा ॥ ३३ ॥ तूंचि विश्वव्यापक होसी ॥ महिमा न कळे आम्हासी ॥ काय वर्णू
चरणासी ॥ त्रैमूर्ति तूंचि एक ॥ ३४ ॥ नाना परी स्तुति करिती ॥ दीपाराधना अति प्रीति ॥
ब्राम्हण भोजन अति भक्ति ॥ करिते झाले भक्तजन ॥ ३५ ॥ श्रीगुरू महिमा ऐसी ख्याती ॥ सि

३

द्ध सांगे नामधारका प्रती ॥ भूमंडळीं झाली ख्याती ॥ गुरुनरसिंहसरस्वतीची ॥ ३६ ॥ म्हणे सर
स्वती गंगाधरू ॥ जवळी असतां कल्पतरू ॥ न ओळखती अंध बधिरू ॥ वायां कष्टती दैव
योगें ॥ ३७ ॥ भजा भजा हो श्रीगुरूसी ॥ जें जें काम्य तुम्हचे मानसीं ॥ सिद्ध होईल खरि नेंसी ॥ आ
म्हा प्रचिति झाली असे ॥ ३८ ॥ अमृत मिळतां पानासी ॥ क्षार कडु आवडे मूर्खासी ॥ ज्ञानवंत
भक्तजनांसी ॥ नामामृत गुरूचें ॥ ३९ ॥ श्रीगुरुसेवा हो तुम्ही करा ॥ ऐसा पिटीतसे डांगोरा ॥ सं
मत असे वेदशास्त्रां ॥ गुरु तोचि श्रीगुरुमूर्ती ॥ ४० ॥ गुरुवेगळी गती नाहीं ॥ जे निंदिती नरदेहीं
वेदशास्त्रें बोलती पाहीं ॥ शूकरयोनीत जन्मती ॥ ४१ ॥ तुम्ही म्हणाल मज ऐसें ॥ आपुले इच्छे

४ लिहिलें कसें ॥ वेदशास्त्रीं सांगीतलें ऐसें ॥ असेल तरीं अगिकारा ॥ ४२ ॥ संसारसागर धुरंधरा ॥
उतरावया पैलपारा ॥ गुरुविणें निर्धार ॥ तारक कोण त्रिजगतीं ॥ ४३ ॥ निर्जळ संसार अरण्यांत ॥ पं
वई घातलें असे अमृत ॥ शिवाशिवा हो तुम्ही समस्त ॥ अमरत्व तुम्हा होईल ॥ ४४ ॥ श्रीगुरू नरसिं
हसरस्वती ॥ अवतार असे त्रिमूर्ती ॥ गाणगाग्रामी असे ख्याती ॥ आतां असे प्रत्यक्ष ॥ ४५ ॥ जे जा
तीत यास्थाना ॥ तात्काळ होती मनकामना ॥ कांहीं न करा हो अनमाना ॥ प्रत्यक्ष देव तेथें असे ॥ ४६ ॥
आम्ही सांगतों तुम्हा हित ॥ प्रशस्त झालिया तुमचें चित्त ॥ गाणगापुरीं जावें त्वरित ॥ म्हणे सर ४
स्वती गंगाधर ॥ ४७ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृत ॥ सिद्धमुनीसंवादत ॥ अष्टरूपें श्रीगुरुध

रित ॥ सप्तचंत्वारिंशोऽध्याय हा ॥ ४८ ॥ इति श्री नृसिं० अष्टरूप महिमा नाम स
प्तचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४७ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयापणमस्तु ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥

॥ ओव्यासंख्या ॥ ४८ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥ अपूर्व झालें एक परियेसीं ॥ गुरुचरि
त्रविस्तारेंसी ॥ सांगतां संतोष होतसे ॥ भगाणगापुरीं असतां गुरु ॥ ख्याती झाली अ
परंपारु ॥ भक्त होता एक शूद्र ॥ तयाची कथा एकपां ॥ २ ॥ श्रीगुरु नित्य संगमासी ॥ जा
त असतां अनुष्ठानासी ॥ मार्गीनितो शूद्र परियेसीं ॥ आपले शेतीं उभा असे ॥ ३ ॥ श्रीगु
रूतें नित्य देखोनी ॥ धांवत येऊनि शेतांतुनी ॥ आपण साष्टांग नमोनी ॥ पुनरपी जा
य आपले स्थाना ॥ ४ ॥ माध्यान्हकाळीं मठासी येतां ॥ पुनरपी चरणी ठेवी मा
था ॥ ऐसे किती दिवस होतां ॥ शूद्राची भक्ती वाटली ॥ ५ ॥ श्रीगुरुरूत यासी न बोलती ॥

१ नमनकेलियाउगेचिबैसती ॥ येणेविधीबहुकाळक्रमिती ॥ आलाशूद्रनमस्कारा ॥
नमस्कारकरितांशूद्रासी ॥ श्रीगुरुपुसतीसंतोषी ॥ कांगानित्यकष्टतोसी ॥ येवोनिआडप
डतोशिकां ॥ ७ ॥ तुझेमनीकायवासना ॥ सांगेत्वरितविस्तारोन ॥ शूद्रविनवीकरजोडुन ॥
शेतआपुलेंपिकावे ॥ ८ ॥ गुरुपुसतीतयास ॥ कायपेरिलेंशेतांत ॥ शूद्रम्हणेयावना
ळबहुत ॥ पीकव्हावेंतुझेधर्मी ॥ ९ ॥ नमस्कारितांतुम्हानित्य ॥ पीकआलेंअसेअत्यं १
त ॥ पोटरीसआलेंअसेत्वरित ॥ आतांतुझेनिधर्मेंजिऊं ॥ १० ॥ स्वामीयावेंशेतापासीं ॥
पाहावेंअमृतदृष्टीसी ॥ तूंसमस्तांमतीपाळिसी ॥ शूद्रम्हणोनिनउपेक्षावें ॥ ११ ॥ श्रीगुरु

गेले शेतापासीं ॥ पाहून म्हणती त्या शूद्रासी ॥ सांगेन तें जरी एकशी ॥ विश्वास होईल बो
लाचा ॥ १२ ॥ जें सांगेन मी तुजसी ॥ जरी भक्तीनें अंगिकारिसी ॥ तरीच सांगूं परियेसी ॥
एकाभावें त्वां करावें ॥ १३ ॥ शूद्र विनवी स्वामियासी ॥ गुरुवाक्य कारण आम्हासी ॥ दुस
रा भाव आम्हापासीं ॥ नाहीं स्वामी म्हणतो ॥ १४ ॥ मग निरोपिती श्रीगुरु तयासी ॥ आम्ही
जातों संगमासी ॥ परतोनि येऊं माध्यान्हेसी ॥ तंव कापावें सर्व पिक ॥ १५ ॥ ऐसें सांगोनि शू
द्रासी ॥ श्रीगुरु गेले संगमासी ॥ शूद्र विचारी मानसीं ॥ गुरुवाक्य आपणा कारण ॥ १६ ॥
शीग्र आला ग्रामांत ॥ अधिकारियासी विनवित ॥ रखोनि द्यावें मळाशेत ॥ गतसंवे

२ त्सराप्रमाणें धान्य देईना ॥ १७ ॥ अधिकारी म्हणती तयासी ॥ पीक झालें असे शेतासी ॥ याका
रणें गुनकें मागसी ॥ अंगिकार न करिती ॥ १८ ॥ नाना प्रकारें विनवी त्यांसी ॥ द्विगुण देईन गत
संवत्सरेंसी ॥ अंगिकारिलें संतोषीं ॥ वचनपत्र लिहून घेती ॥ १९ ॥ आपण अभयपत्र घेउनी
लोक मिळवोनि तत्क्षणीं ॥ गेला शेतांत संतोषोनी ॥ म्हणे कापीन वेगेंशी ॥ २० ॥ कापूं ला
गतां शेतासी ॥ स्त्रीपुत्र वर्जिती तयासी ॥ पाषाण घेऊनि त्लियेसी ॥ मारूं आला तो शू
द्र ॥ २१ ॥ पुत्रातें मारीयेणे परी ॥ पळत आले गावांभीतरी ॥ आड पडती राजद्वारीं ॥ पिसें २
लागलें पतीसी ॥ २२ ॥ पीक असे बहुवशी ॥ इतुक्यांत कापितो मूर्ख राशी ॥ वर्जितां पाहा

आम्हासी ॥ पाषाण घाई मारिलें ॥ २३ ॥ संन्याशाचे माहात्म्य वाचे बोले ॥ पीक सर्व कोम
व्कापिलें ॥ आमचें जीवित्व भाजन गेलें ॥ आणीक भक्षितों एक मास आम्हीं ॥ २४ ॥ अ
धिकारी म्हणतीत यांसी ॥ कापून कापू आपुल्याशे तासी ॥ पत्र असे आम्हासी ॥ गतसं
वत्सराद्दिगुण धान्य घ्यावें ॥ २५ ॥ कर्जोविया मापासें पाठविती ॥ शूद्र न ऐके केवणे गती ॥
शूद्र म्हणे अधिकारि भिती ॥ पेवींचे कुण आतां देइना ॥ २६ ॥ जाउनी सांगती अधिकारि
यासी ॥ आम्ही सांगितलें शूद्रासी ॥ सांगूनि पाठविलें तुम्हासी ॥ विनोद असे परियेसा ॥
२७ ॥ जरी भितील अधिकारी ॥ तरी देईन आतां घरी ॥ गुरें बांधीन तयांचे द्वारीं ॥ पत्र

३ आपणा दिलें असे ॥ २८ ॥ दूत सांगती ऐशा रिती ॥ पुढें वर्तैल कायस्थिती ॥ राजा अधिकारीत
यां प्रती ॥ काय उत्तर बोलतसे ॥ २९ ॥ अधिकारी म्हणती तयासी ॥ आम्हां चिंता कायसी ॥
पेवें ठाउक आहेत आम्हासी ॥ धान्य आहे अपार ॥ ३० ॥ इतुकें होतां भूद्र देखा ॥ पीक कापि
लें मनःपूर्वका ॥ उभा असे मार्गी एका ॥ श्रीगुरु आले परतोनी ॥ ३१ ॥ नमन करूनि गुरू
सी ॥ शेत दाविलें कापिलें ऐसी ॥ गुरुनाथ म्हणती तयासी ॥ वायां कापिलें म्हणोनी ॥ ३
३२ ॥ विनोदें तुज सांगितलें ॥ तुवां निर्धारें कोपिलें ॥ म्हणे तुमचें वाक्य भलें ॥ तेंचि मज
कामंधेनु ॥ ३३ ॥ ऐसें ऐकोनि श्रीगुरु म्हणती ॥ निर्धार असे तुझे चित्तीं ॥ होईल अत्यंत

फळोसत्ती ॥ चिंता न करीं म्हणोनियां ॥ ३४ ॥ ऐसें सांगोनि गुरुनाथ ॥ आले आपण ग्रामांत ॥ स
वें शूद्र असे येत ॥ आपुले घरा प्रती गेला ॥ ३५ ॥ पुसावया येती समस्त लोक ॥ नयाचे घरीं
होते आकांत ॥ स्त्रीपुत्र रुदन करित ॥ म्हणती आपुला ग्रास गेला ॥ ३६ ॥ शूद्र समस्तातें
संबोधी ॥ नका करूं चिंता राहा सुखी ॥ गुरु सोय नेणा मूर्खी ॥ कामधेनु वाक्य नयाचें ॥ ३७
एकैकाचे सहस्र गुण ॥ अधिक लाभेल तुम्हा जाण ॥ स्थीर करा अंतःकरण ॥ हाणि नव्हे
निर्धार जाणा ॥ ३८ ॥ गुरुकृपा होय ज्यासी ॥ दैन्य कैचें होय त्यासी ॥ निधान जोडलें आम्हा
सी ॥ म्हणोनि शूद्र सांगतसे ॥ ३९ ॥ नर म्हणतां तुम्ही त्यासी ॥ शिवमुनी जाणा भरवसी ॥ असे का

४

रणपुटें आम्हासी ॥ म्हणोनि निरोपिलें असे मज ॥ ४० ॥ नानापरी स्त्रियेसी ॥ संबोधित
से शूद्र अतिहर्षी ॥ दुष्टजन बंधुवर्गासी ॥ येणेंचि रीती सांगतसे ॥ ४१ ॥ समस्त राहिले नि
वांत ॥ ऐसे आठ दिवस क्रमित ॥ वायु झाला अतिशीत ॥ समस्त पिकें नासली ॥ ४२ ॥ सम
स्त ग्रामिंचीं पिकें देखा ॥ शीतें नासलीं सकळिका ॥ पर्जन्य पडिला अकाळिका ॥ मूळनक्ष
त्रीं पतियेसा ॥ ४३ ॥ ग्राम राहिला पिकाविणें ॥ शूद्रशेत वाढलें शतगुणें ॥ वाटलें यावना
ळ सगुणें ॥ येकेका अठरा फडगरेसी ॥ ४४ ॥ ती शूद्रस्त्री संतोषोनी ॥ शेता आली पुजा
घेउनी ॥ अवलोकितसे आपुले नयनीं ॥ महा आनंद करितसे ॥ ४५ ॥ पीक झालें अत्यंत ॥

४

देखोनियां समस्त ॥ येऊनि जन समस्त तेथु ॥ महदाश्चर्य करिती देखा ॥ ४६ ॥ येऊनी लागे
पतीचरणी ॥ विनवीतसे कर जोडूनी ॥ बोले मधुर करुणा वचनी ॥ क्षमा करीं म्हणतसे ।
४७ ॥ अज्ञानमदें अतिवेष्टिलें ॥ नेणतां तुम्हां निंदिलें ॥ श्रीगुरु केचा काय म्हणितलें
क्षमा करणें प्राणनाथा ॥ ४८ ॥ ऐसें पतीसीं सबोधोनी ॥ श्वेताचा देव पुजोनी ॥ विचार करि
नी दोघें जणें ॥ गुरुदर्शनी आईजे ॥ ४९ ॥ म्हणोनि सांगोनि येसी ॥ पूजां आली श्रीगुरुसी
स्वामी पुसती तयांसी ॥ काय वर्तमान म्हणोनी ॥ ५० ॥ चरणी लागली तेव्हां दोन्ही ॥ हस्त
द्वय जोडोनी ॥ स्वामीदर्शनें उल्हासूनी ॥ उभी ठाकली सन्मुख ॥ ५१ ॥ दोघें जणे स्तोत्र करि

५ सी ॥ स्वामी पुसती तयांसी ॥ काय वर्तमान म्हणोनी ॥ ५० ॥ चरणी लागली तेव्हां दोन्ही ॥ ह
स्त द्वय जोडोनी ॥ स्वामी दर्शनें उल्हासूनी ॥ उभीं ठाकलीं सन्मुख ॥ ५१ ॥ दोघें जणें स्तोत्र क
रिती ॥ जय जयाजी श्रीगुरुमूर्ती ॥ कामधेनु कुळदैवत तूं चित्ती ॥ तूंचि आमुचा गुरुदे
वत ॥ ५२ ॥ तुझें अमृतवचन आम्हां ॥ चिंतामणि प्रकार महिमा ॥ पूर्ण झाली आमुची काम
ना ॥ शरण आलों तुज आम्ही ॥ ५३ ॥ भक्तवत्सल ब्रीद ख्याती ॥ जैसें जगीं तुज वानिती ॥ आ ५
म्ही देखिलें दृष्टांती ॥ म्हणोनि चरणी लागला ॥ ५४ ॥ नाना प्रकारें पूजा आरती ॥ शूद्र स्त्री
करिते सभक्ती ॥ श्रीगुरु बोलती अति प्रीती ॥ लक्ष्मी अखंड तुझे घरीं ॥ ५५ ॥ निरोप घेउनी दोघे

जपें॥ गेलीं आपुले आश्रमीं जाणा॥ कितीतों मास काळक्रमण॥ पीक झालें अपार॥ ५६॥ गत
संवत्सराहूनी देखा॥ शतगुणी झालें धान्य अधिका॥ शूद्र म्हणतसे ऐका॥ अधिकारिया
तें बोलाउनी॥ ५७॥ शूद्र म्हणे अधिकारियासी॥ पीक गेलें सर्वा गावांसी॥ वोस दिसे कोठारा
सी॥ आपण द्यावा अर्धभाग॥ ५८॥ गतवर्षीं द्विगुण तुम्हांसी॥ अंगिकारिलें मी परियेसी
धान्य झालें बहु वसी॥ शताधिक गुणी देखा॥ ५९॥ परी देईन अर्ध संतोषीं॥ संदेह न करा हो
मानसीं॥ अधिकारी म्हणती तयासी॥ धर्महानी केवी करूं॥ ६०॥ गुरुकृपा होतां तुजवरी॥ पीक झा
लें बहुतें परी॥ नेऊनि यां आपुले घरीं॥ राज्य करीं म्हणती तयासी॥ ६१॥ संतोषोनि शूद्र देखा॥

६

वि प्रावांढीधान्यअनेका॥ घेऊनिगेलासकळिका॥ राज्यधान्यदेऊनी॥ ६२॥ सिद्धम्हा
णेनामधारकासी॥ श्रीगुरुचरित्रमहिमापतियेसीं॥ दृढभक्तिअसेज्यासी॥ दैन्यकैचैंत
याघरीं॥ ६३॥ सकळाभीष्टेत्यासीहोती॥ लक्ष्मीराहेअखंडिती॥ गुरुसेवाहोतनिश्चिती
म्हणेसरस्वतीगंगाधर॥ ६४॥ इतिश्रीगुरुचरित्रांमृते। गुरुशिष्यसंवादविस्मात॥
भक्ताभीष्टवरप्राप्त॥ अष्टाचत्वारिंशोध्यायहा॥ ६५॥ इतिश्रीनरसिंहसरस्वत्योपाख्या
नेंसिद्धनामधारकसंवादेश्रुद्रोत्कृष्टधान्यमहिमानामअष्टाचत्वारिंशोऽध्यायः
४८॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु॥ ओवी॥ ६५॥

६

श्रीगणेशाय नमः ॥ नामधारक शिष्यराणा ॥ लागेसिद्धाचियारणा ॥ विनवीतसे करजोडुन ॥ भक्तिभावें करूनिया ॥ १ ॥ त्रैमूर्तिचा अवतार ॥ वेषधारी झाला नर ॥ राहिला श्रीतीगाणगापुर ॥ कवण क्षेत्र म्हणोनिया ॥ २ ॥ भूमीवरी प्रख्यात ॥ तीर्थे असती असंख्यात ॥ समस्त सोडुनियां येथ ॥ काय कारण वास केला ॥ ३ ॥ यास्थानाचें महिमान ॥ सांगा स्वामी विस्तारून ॥ म्हणोनि धरी सिद्धाचे चरण ॥ नामधारक तयेवेळी ॥ ४ ॥ ऐकोनि तयाचें वचन ॥ सिद्ध मुनी सांगे सतोषोन ॥ ऐका श्रोते सावधान ॥ नामधारकादि करूनी ॥ ५ ॥ अश्विनवद्य चतुर्दशीसी ॥ दिपवाळी पर्वणीसी ॥ श्रीगुरू म्हणती शिष्यांसी ॥ स्नान करावें त्रिस्थळी

गु० च०

अ०
४९

१ चें॥ ६॥ गया प्रयाग वाराणसीसी॥ चला यात्रे कलत्रेंसी॥ विप्र म्हणती श्रीगुरूसी॥ आईतीं कर
णे म्हणोनियां॥ ७॥ ऐकोनि श्रीगुरू हांसती॥ ग्रामा जवळी तीर्थें असती॥ करणें न लगे तुम्हां अ
इती॥ चला नेईन तुम्हांसी॥ ८॥ ऐसें म्हणोनि भक्तांसी॥ गेले अमरजासंगमासी॥ स्नान के
लें महाहर्षी॥ शिष्यांसहित श्रीगुरूनी॥ ९॥ गुरु म्हणती शिष्यांसी॥ महिमा अपार संगमासी
प्रयागासमान परियेसी॥ षट्कुळामध्यें स्नान करणें॥ १०॥ विशेष नदी भीमातीरा॥ अमरजा
संगमी महिमा थोर॥ गंगा यमुना वाहे निधार॥ तीर्थ बरवें परियेसा॥ ११॥ विशेष आपण उत्तरवा १
हे॥ याचें पुण्य अपार आहे॥ शताधिक पुण्य होय॥ काशीहूनी परियेसा॥ १२॥ आणीक अष्टती

र्थ असती ॥ तयांची महिमा असे ख्याती ॥ सांगेन ऐका एकचित्तीं ॥ श्रीगुरु म्हणती शिष्यांसी ॥ १३ ॥
ऐकोनि श्रीगुरूचें वचन ॥ विनविता तो भक्तजन ॥ अमरजा नदी नाम कोण ॥ कोणापासोनि उत्पत्ती ॥
१४ ॥ श्रीगुरु म्हणती भक्तांसी ॥ बरवें पुशिलें आम्हांसी ॥ जालंधर पुराणासी ॥ असे कथा प्रख्यात ॥
१५ ॥ जालंधर नामें निशाचरु ॥ समस्त जिंतिले त्याणें सुरवर ॥ आपुलें केलें इंद्रपुर ॥ समूस्त देव
पळालें ॥ १६ ॥ देवां दैत्यां झालें युद्ध ॥ सुरवर मारिले बहुविध ॥ इंद्र जावोनि प्रबोध ॥ ईश्वराप्र
ती सांगितला ॥ १७ ॥ इंद्र म्हणे ऐका शिवा ॥ दैत्यें मारिलें असे देवां ॥ शीघ्र प्रतिकार करावा ॥ म्ह
णोनि चरणी लागला ॥ १८ ॥ आम्ही मारितों दैत्यांसी ॥ रक्त पडतें भूमीसी ॥ अखिल राक्षस बहु

गुव०

अ०

२ वशी॥ अधिक उपजती भूमीवरी॥१९॥ स्वर्गमर्त्यकपाताळ॥ सर्वत्र भरिलें दैत्यकुळ॥ मारिले आमुचे ४९
देव सकळ॥ म्हणोनि आलों तुम्हापासीं॥२०॥ ऐसें वचन ऐकोनी॥ तो ईश्वर प्रज्वाळला मनीं॥ निघा
ला नदीं आरूढ होवोनी॥ दैत्यनिर्दाळणा करावया॥२१॥ इंद्र विनवी ईश्वरासी॥ वधावया दैत्यां
सी॥ जीव आणावा देवासी॥ ऐसा प्रतिकार करावा॥२२॥ संतोषोनि गिरिजारमण॥ अमृत मंत्रें
उद्धोरोन॥ घट दीधला तत्क्षण॥ संजीवनी उदक देखा॥२३॥ तें उदक घेऊनि इंद्रावा॥ शिंपोनि
यां समस्त देव॥ उठोनियां अमर सर्व॥ स्वर्गास जातां तयेवेळीं॥२५॥ उरलें अमृत घटीं होतें॥ घे २
ऊनि जातां अमरनाथें॥ पडिलें भूमीं अवचितें॥ प्रवाह झाला क्षितीवरी॥२५॥ तें संजीवनी नाम

नदी ॥ उद्भवली भूमी प्रसिद्धी ॥ अमरनाम याचि विधी ॥ प्रख्यात झाली अवधारा ॥ २६ ॥ याका
रणे या नदीसी ॥ जे स्नान करिती विधीसी ॥ काळमृत्यु हरे त्यासी ॥ अपमृत्यक घडे केवीं ॥ २७ ॥
शतायुषी पुरुष होती ॥ रोगराई न पीडिती ॥ अपस्मारादि रोग जाती ॥ ब्रम्हहत्यादि पातकें ॥ २८ ॥
अमृत नदी नाम तियेसी ॥ संगम झाला भीमरथीसी ॥ तीर्थ झालें प्रयागासारिसी ॥ त्रिवेणीचा
संगम ॥ २९ ॥ कार्तिकादि माघमासासीं ॥ स्नान करिती भक्तीसी ॥ इह सौख्य परलोकासी ॥ मोक्षस्था
न पावती ॥ ३० ॥ सोम सूर्य ग्रहणेसी ॥ संक्रमपा सोमअमावास्येसी ॥ पुण्यतिथी एकादशीसी
स्नान करावें अनंत पुण्य ॥ ३१ ॥ साधितां दिवस जरी ॥ सदां करावें मनोहरी ॥ समस्त दोष जा

ती जरी॥ शतायुषी श्रियायुक्त होय॥३२॥ ऐसा संगम महिमा ऐका॥ पुढें सांगतसें तीर्थविशेषा॥ दि
से अश्वत्थ सन्मुखा॥ मनोहर तीर्थ असे॥३३॥ या तीर्थी स्नान केलिया॥ मनोहर पाविजे काया॥ कल्प
वृक्षस्थानी अनुपम्या॥ स्नान केलिया फळ पाविजे॥३४॥ अश्वत्थ नव्हे कल्पतरु जांणावें तुम्ही
निर्धारें॥ जें जें चिंतील मनी नरु॥ पावती काम्यें अवधारा॥३५॥ ऐसें मनोहर तीर्थ॥ ठावें असे
मख्यात॥ सन्मुख असे अश्वत्थ॥ सदा वसती याचिया गुणें॥३६॥ जे जन येवोनि सेवा करिती॥
तयांचे मनोरथ पुरती॥ न धरावा संदेहु आतां चित्तीं॥ ऐसें म्हणती श्रीगुरुनाथ॥३७॥ आम्ही व
सतों सदां येथें॥ ऐसें जाणा तुम्ही निरुतें॥ दृष्टी पडती सद्गुरुनाथ॥ खूण तुम्हा सांगेन॥३८॥

कल्पवृक्षातेंपूजोनी ॥ मगजावेंशंकरभुवनी ॥ संगमीशंकरअसेत्रिनयनी ॥ जपकरावामनोभावें
३९ जैसापर्वतीमल्लिकार्जुन ॥ तैसासंगमीरुद्रआपण ॥ भक्तिपूर्वकप्रदक्षिणा ॥ करावीतुम्ही
अवधारा ॥ ४० ॥ नंदिकेश्वरातेंनमोनी ॥ जाऊनिनमावेंचंडस्थानी ॥ पुन्हानंदीसव्यकरोनी ॥ म
गजावेंसोमसूत्राशी ॥ ४१ ॥ सवेंचिपरतोनिवृषभासी ॥ नमोनिजावेंचंडासी ॥ पुढेंजावेंसोमसू
त्रासी ॥ येणेविधीप्रदक्षिणा ॥ ४२ ॥ ऐसीप्रदक्षिणेचीमहिमा ॥ तीनवेळाकरोनिनेमा ॥ वृषभस्था
नीघेवोनिया ॥ अवलोकावेंशिवासी ॥ ४३ ॥ वामहस्तींवृषणधरोनी ॥ तर्जनीअंगुष्ठशृंगीठेऊ
नी ॥ पूजापाहावीसमलोचनी ॥ इंद्रासमानहोयनर ॥ ४४ ॥ धनधान्यादिसंपत्ती ॥ लक्ष्मीराहेअ

४

खंडिती ॥ पुत्रपौत्र त्यासी होती ॥ संगमेश्वर पूजिलिया ॥ ४५ ॥ पुढें तीर्थ वाराणसी ॥ अर्धक्रो
श परियेसीं ॥ ग्राम असे नागेशी ॥ तेथूनि उद्भव असे जाणा ॥ ४६ ॥ याचें असे आख्यान ॥ क
थ्यान क्षेत्र यक्ष जाण ॥ होता एक ब्राम्हण ॥ भारद्वाजगोत्राचा ॥ ४७ ॥ विरक्त असे ईश्वरभक्त
सर्वसंगत्याग करिता ॥ आपण रत अनुष्ठानांत ॥ सदा ध्याय शिवासी ॥ ४८ ॥ प्रसन्न झाला
चंद्रमौळी ॥ सदां दिसें वक्षस्थळीं ॥ विप्र आल्हाद सर्वकाळीं ॥ देह विसरोनि हिंडतसे ॥
४९ ॥ लोक म्हणती पिसा त्यासी ॥ निंदा करिती बहुवसी ॥ दोघे बंधु असती तयासी ॥ नामे
त्यांचीं अवधारा ॥ ५० ॥ एका नाम असे ईश्वर ॥ दुसरा नामें असे परमेश्वर ॥ बंधु एकला क

४

रोनि अव्हेर ॥ आपणानि घाले काशीसी ॥ ५१ ॥ कोनि यां सर्व आइतीं ॥ समर्पी संर्वनि घाले
त्वरिती ॥ तया पिशातें पाचारिती ॥ चला जाऊं म्हणोनि यां ॥ ५२ ॥ ब्रम्हज्ञानी द्विजनिका
पिसा म्हणती मूर्खलोका ॥ बधूसी म्हणे द्विज ऐका ॥ न का जाऊं काशीसी ॥ ५३ ॥ विश्वे
श्वर असे मज वळी ॥ दावीन तुम्हां तात्काळीं ॥ आश्चर्य करिती सकळी ॥ दावी म्हणती
बंधूजन ॥ ५४ ॥ काशीस जावें अति प्रयासें ॥ येथें भेटे तरीं जावें कासयास ॥ म्हणोनि
बोलेनाति हर्षे ॥ तये वेळीं अवधारा ॥ ५५ ॥ इतुकिया अवसरीं ॥ विप्र गंगास्नान करी
ध्यानस्थ होतां साक्षात्कारी ॥ ईश्वर होता तयाजवळी ॥ ५६ ॥ विनवीत सो शिवासी ॥ आम्हा

नित्यपाहिजेकाशी॥दर्शनहोयविश्वेश्वरासी॥म्हणोनिचरणीलगला॥५७॥ईश्वरभोळाच
क्रवर्ती॥प्रसन्नझाला॥अतिप्रीती॥दिसेतीचकाशीखरिनी॥मणिकर्णिकाकुंडझालें॥५८॥विश्वे
श्वराचीमूर्तिएका॥निघालीकुंडींविशेष॥नदीऊनरेदिसेनिका॥एकबाणप्रमाणअसे॥५९॥उ
दकनिघालेंकुंडांतुन॥जैसेंभागीरथीजीवन॥जाजाअसतिकाशीतखुणा॥समस्तदिसती
तयांसी॥६०॥संगमझालानदीभीमा॥तीर्थअसेकाशीउत्तमा॥आचारकरितीसप्रेमा॥बंधू
स्नानीम्हणतीमग॥६१॥म्हणेब्राह्मणबंधूंसी॥काशीसनजावेंआमुचेवंशी॥समस्तेंआच
रावीहीचकाशी॥आम्हांशंकरेंसांगितलें॥६२॥आपुलेंनामएसेंजाणा॥गोसावीनामनि

धीरी खुणा ॥ तुम्ही बंधु दोघे जण ॥ आराधा ऐसें निरोपिलें ॥ ६३ ॥ दोघीं जावें पंदरपुरा ॥ तेथे अ
से पुंडलीक वरा ॥ सदा तुम्ही पूजा करा ॥ आराध्य नामें विख्यात ॥ ६४ ॥ प्रतिवर्षी काशीसी ॥ ये
थें यावें निर्धारिंसी ॥ तीर्थ असे विशेषीं ॥ ऐसें म्हणे तो ब्राम्हण ॥ ६५ ॥ श्रीगुरू म्हणती भक्तांसी
काशीतीर्थ प्रकटलें ऐसी ॥ न धरावा संशय तुम्हीयासी ॥ वाराणसी प्रत्यक्ष ही ॥ ६६ ॥ ऐकोनि
समस्त द्विजवर ॥ करिती स्नान आचार ॥ तेथूनि पुढें येती गुरु ॥ सिद्ध सांगे नामधारका ॥ ६७ ॥
श्रीगुरु म्हणती सकळिकांसी ॥ तीर्थ दाविती पापनाशी ॥ स्नानमात्रें पापराशी ॥ जेसा तृणा
अग्नि लागे ॥ ६८ ॥ आपुले भगिनी रत्नाई सी ॥ दोष असे बहु वसी ॥ बोलऊनी त्या समयासी ॥

गु०च०

अ०
६९

६ उसतातीश्रीगुरुमुनी ॥ ६९ ॥ ऐकपूर्वदेहभागिनी ॥ तूं आलीस आमुचे दर्शनी ॥ पापतुझें अ
सेगहनी ॥ आठवण करी मनामध्यें ॥ ७० ॥ ऐकोनि श्रीगुरुचें वचन ॥ पायां पडे वेळोवेळां ॥ अ
ज्ञान आपण मूढ केवळ ॥ इतुकें कैचें ज्ञान मज ॥ ७१ ॥ तूं जगदात्मा विश्वव्यापक ॥ तूंचि ज्ञा
नज्योतीदीपक ॥ सर्वज्ञाणसी तूंचि एक ॥ विस्तारोनि सांग मज ॥ ७२ ॥ श्रीगुरु म्हणती तिये
सी ॥ आपुलें पाप मज पुससी ॥ वधिलें पांच मार्जरांसी ॥ नेणसी खूण घरीं आपुली ॥
७३ ॥ होती मार्जारी गर्भिणी ॥ प्रसूत झाली भांड्या मधुनी ॥ न पाहातां उदक घालुनी ६
झांकोनि ठेविलीं अग्निवरी ॥ ७४ ॥ पांच मांजरांचा घात ॥ झाले आपणीक दोष बहुत ॥

ऐसें ऐकोनियां त्वरित ॥ श्वेतकुष्ठ झालें परी ॥ ७५ ॥ देखोनियां भयभीत झाली ॥ श्रीगुरु
चरणा येवोनि लागली ॥ विनवीतसे करुणा बहाळी ॥ कृपा करीं गा गुरुमूर्ती ॥ ७६ ॥
समस्त पापें करोनि राशी ॥ तीर्थी जातां तीं वाराणसी ॥ मी आल्ये तुझे दर्शनासी ॥ पा
पावेगळी होईन म्हणोनी ॥ ७७ ॥ श्रीगुरु पुसती तियेसी ॥ तुज असे पापराशी ॥ पुढी
ले जन्मीं भोगिसी ॥ तरी कुष्ठ जाईल आता ॥ ७८ ॥ रत्नाबाई विनवी स्वामियासी ॥
उबगले बहुत जन्मासी ॥ याचि कारणे तुझे दर्शनिसी ॥ अलित होऊ म्हणतसें ॥ ७९ ॥
आतां पुरे जन्म आपणा ॥ म्हणोनि धरिले तुझे चरण ॥ याचि जन्मीं करीन भोगणे ॥

७

पापांचें आपण म्हणतसे ॥८०॥ इतुकें ऐकोनि गुरुमूर्ती ॥ रत्नाबाई सनिरोप देती ॥ पापवि
नाशतीर्थी जाय त्वरिती ॥ स्नानमात्रें जाईल कुष्ठ ॥८१॥ नित्य करीं होय येथें स्नान ॥ सप्तजनी
चे दोष भग्न ॥ संदेह न करितां हो अनुमान ॥ म्हणोनि सांगती श्रीगुरु ॥८२॥ सिद्ध म्हणे नामधा
रकासी ॥ आम्ही देखिलें दृष्टीसी ॥ स्नान करितां त्रिरात्रीसी ॥ कुष्ठ तिचें परिहरलें ॥८३॥ ऐ
सें प्रख्यात तीर्थ देखा ॥ नाम पापविनाशी ऐका ॥ जे करिती स्नान भक्ती ऐका ॥ सप्तजन्मींची
पापें जाती ॥८४॥ तीर्थमहिमा देखोन ॥ रत्नाबाई संतोषोन ॥ राहिली मठ बांधोन ॥ तीर्थसन्नि
ध अवधारा ॥८५॥ पुढें कोटितीर्थ देखा ॥ श्रीगुरु दाविती सकळिकां ॥ स्नानमात्रें होय निका ॥

७

याचें आख्यान बहुवसें ॥ ६ ॥ जंबुद्वीपीं जितकीं तीर्थें ॥ एकैका महिमा अपरिमितें ॥ इतुकियां
वास कोटि तीर्थें ॥ विस्तार असे सांगतां ॥ ७ ॥ सोमसूर्यग्रहणासी अथवा संक्रांतिपर्वणीसी
अमावास्या पोर्णिमा प्रतिपदेसी ॥ स्नान तेथें करावें ॥ ८ ॥ प्रतिसंवत्सरीं देखा ॥ सालंकृत करूनि
धेनु निका ॥ दान द्यावेंजी द्विजांनिका ॥ एकैक दान कोटी सरिसें ॥ ९ ॥ दान फळ ऐसें असे
॥ तीर्थमहिमा आहे कैसी ॥ स्नान केलिया अनंत फळ पावसी ॥ दान तीर्थी करावें ॥ १० ॥ पुढें
तीर्थ रुद्रपद ॥ कथा असे अतिविनोद ॥ गयातीर्थ सप्तपद ॥ येथें असे अवधारा ॥ ११ ॥ जे जे आचार
गयेसी ॥ करावे ते येथें परियेसीं ॥ पुजा करा रुद्रपदासी ॥ कोटि जन्मीचीं पापें जाती ॥

०च०

अ०
४९

॥१२॥ पुढें असे चक्रतीर्थ ॥ अति विशेष पवित्र ॥ केशवदेव सन्निध तत्र ॥ पुण्यराशी स्थान असे ॥ १३
तया तीर्थी स्नान करितां ॥ पतित होती ज्ञानवंत ॥ अस्थि होती चक्रांकित ॥ द्वारावतीसमान
॥१४॥ या तीर्थी स्नान करूनि ॥ पूजा करावी केशवचरणी ॥ द्वारावतीचतुर्गुणी ॥ पुण्य असे अव
धारा ॥१५॥ ऐकोनि श्रीगुरूचे वचन ॥ समस्त करिती स्नानदान ॥ पुढें सांगितलें मन्मथ
गहन ॥ तीर्थ सांगती श्रीगुरू ॥१६॥ ग्रामपूर्वभागेंसी ॥ कल्लेश्वरदेव परियेसी ॥ जैसी गो
कर्ण महाबळासी ॥ मान क्षेत्र परियेसा ॥१७॥ मन्मथतीर्थी स्नान करावें ॥ कल्लेश्वरातें
पुजावें ॥ प्रजावृद्धी सहबरवे ॥ अष्टैश्वर्यें पाविजे ॥१८॥ अखंड श्रावणमासी ॥ अभिषेक

करावादेवासी॥ दीपाअराधनाकार्तिकेंसी॥ अनंतपुण्यअवधारा॥ ९९॥ ऐसीअष्टती
र्थमहिमा॥ सांगतीश्रीगुरुपुरुषोत्तमा॥ संतोषझालाभक्तप्रेमा॥ अतिउल्हासकरिता
ती॥ १००॥ म्हणतीसमस्तभक्तजन॥ नेणोंतीर्थांचीमहिमा॥ स्वामिनींनिरोपिलेंकृ
पेनें॥ पुनीतकेलेआम्हासी॥ १॥ जवळीअसतांसमस्ततीर्थें॥ कांजावेंदुरयात्रेतें॥
स्थानअसेहेंपवित्रयेथें॥ म्हणोनिसमस्तआचरती॥ २॥ अष्टतीर्थेंसांगत॥ श्रीगु
रुगेलेमठांत॥ समाराधनाकरितीभक्त॥ महानंदप्रवर्तला॥ ३॥ सिद्धम्हणेनाम
धारकासी॥ तीर्थमहिमाआहेऐसी॥ श्रीगुरुसांगतीआम्हासी॥ म्हणोनितुजनि

रोपिलें ॥ ४ ॥ म्हणे सरस्वती गंगाधर ॥ क्षेत्र थोर गाणगापुर ॥ तीर्थें असती अपरंपार आचरा तुम्ही भक्तीनें ॥ ५ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृत ॥ सिद्धमुनी शिष्यसंवाद बहुत गाणगापुर माहात्म्य विख्यात ॥ एकुणपन्नासाव्यांत निरोपिलें ॥ १०६ ॥ ❀ ॥ इति श्रीनृसिंहसरस्वत्योपाख्याने सिद्धनामधारकसंवादे अमरजासंगम गाणगापुर क्षेत्रमहिमानाम एकोनपंचाशत्तमोऽध्यायः ॥ ४९ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥ ❀ ॥ ❀ ॥ ॥ ओव्यासंख्या ॥ १०६ ॥ ❀ ॥ ❀ ॥ ❀ ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ सिद्धह्मणेनामधारका ॥ पुढेंअपूर्वझालेंऐका ॥ पूर्वींसिवाकरीरजका ॥ तू
तेंआपणनिरोपिलें ॥१॥ तयानेमागितलावर ॥ राज्यपदधुरंधर ॥ प्रसन्नझालेतयासीगुरु ॥ दि
धलावरपरियेसा ॥२॥ उपजलाआपणम्लेंछजाती ॥ वेदुरीनगरींराज्यकरिती ॥ पुत्रपौत्री
अनेकरीती ॥ माहानंदेंपरियेसा ॥३॥ ऐसाराजातोयवन ॥ होताआपणसंतोषोन ॥ अश्वग
जअपारधन ॥ पायभारांमितीनाहीं ॥४॥ आपणतरींयातिहीन ॥ पुण्येवसेअंतःकरण ॥
दानधर्मकरीजाण ॥ समस्तयातींएकभावें ॥५॥ विशेषभक्तीविप्रांवरी ॥ तीअसेपूर्वसंस्का
री ॥ असतीदेवालयेंभूमीवरी ॥ उपद्रवनेदीतयांसी ॥६॥ तयाचेघरचेपुरोहित ॥ तयाराया

१ तेंत्रीकवित ॥ आपणाहोऊनि म्लेंछजात ॥ देवद्विजनिंदावे ॥ ७ ॥ तयाचीतुम्हीसेवाकरित
त्याणेहोयअपारपातक ॥ जातीधर्मकरणेमुख्य ॥ अनंतपुण्यअसेजाणा ॥ ८ ॥ मंदमती
द्विजजाती ॥ देखापाषाणपूजाकरिती ॥ समस्तांतेंदेवम्हणती ॥ काष्ठवृक्षपाषाणांसी ॥
९ ॥ धेनूसीम्हणतीदेवताहोय ॥ पृथ्वीसोमअग्निसूर्य ॥ तीर्थयात्रानदीतोय ॥ समस्तदे
वम्हणताती ॥ १० ॥ ऐसेविप्रमंदमती ॥ निराकारासाकारम्हणती ॥ तयातेंम्लेंछेभजे
ती ॥ तेपावतीअधःपात ॥ ११ ॥ राजाप्रतीऐसेंपुरोहित ॥ तयापुढेंसांगतीहित ॥ ऐकोनि १
राजाउत्तरदेत ॥ कोपेंकरोनिपरियेसा ॥ १२ ॥ राजाम्हणेपुरोहितांसी ॥ निरोपिलेंतुम्ही

आम्हासी॥ अणुरेणुरूपकाष्ठेंसी॥ सर्वेश्वर पूर्ण असे॥१३॥ समस्त सृष्टी ईश्वराची॥ स्थावर जंग
म रचिलें साची॥ सर्वत्र देव असे एकची॥ नर्क भेद असंख्या॥१४॥ समस्त जातीची उत्पत्ति॥
जाणावी तुम्ही पंचभूतीं॥ पृथ्वी आप तेज वायू निगुती॥ आकाशापासाव परियेसा॥१५॥ सम म
स्तांसी पृथ्वी एक॥ आणि ती मृत्तिका कुलालोका॥ नाना परीचीं करिती एक॥ भांडीं भेद परोप
री॥१६॥ नाना परीच्या धेनु असती॥ क्षीर असे एकचि रीती॥ सुवर्ण जाणा तेचि रीती॥ परोप
रीचे अळंकार॥१७॥ तैसे देह भिन्न जाणा॥ परमात्मा एकचि पूर्ण॥ जैसा चंद्र एकचि गग
ना॥ नाना घटीं दिसतसे॥१८॥ दीप असे एका घरीं॥ वाती लाविता सहस्र चारी॥ समस्तेह

तीदीपापरी ॥ भिन्नभावकोठेंअसो ॥ १९ ॥ एकचिसूत्रआणोनी ॥ नानापरीच्चेओविती मणी ॥ सू
त्रएकचिजाणोनी ॥ नपाविजेभावभिन्ना ॥ २० ॥ तैशाजातीनानापरी ॥ असतातीननूंपरी ॥ सम
स्तांसीएकचिहारी ॥ भिन्नभावकरूंनये ॥ २१ ॥ आणीकतुम्हीम्हणालऐसें ॥ पूजितीपाषाणदेव
केसे ॥ सर्वांठाईंपूर्णभासे ॥ जोविश्वात्माआहेची ॥ २२ ॥ प्रतिमापुजास्वल्पबुद्धी ॥ म्हणोनिसां
गतीप्रसिद्धी ॥ आत्मारामपूजितोविधी ॥ त्यांच्चेमतींऐसेंअसे ॥ २३ ॥ स्थीरनव्हेअंतःकरण ॥ म्ह
णोनिकरितीप्रतिमाखुण ॥ नामदेऊनीनारायण ॥ तयानामेंपुजिताती ॥ २४ ॥ तयांतेंतुम्हीनि
दाकरीतां ॥ तरीसर्वांठाईपरिपूर्णकांम्हणतां ॥ प्रतिष्ठाव्याआपुलेमता ॥ द्वेषआम्हीनकरावा ॥ २५ ॥

याकारणेज्ञानवंतीं॥करूनयेनिंदासक्ती॥असतीनानापरीजाती॥आपलेराहाटींराहाटती॥
२६॥ऐशापरीपुरोहितासी॥सांगेराजाविस्तारेंसी॥करीपुण्यबहुवसी॥विश्वासदेवद्विजांवरी॥
२७॥राजादेखायेणेपरी॥होनातयाकेहुरीनगरीं॥पुढेंत्याचेमाडीवुरी॥स्फोटएकउद्भवला॥
२८॥नानापरीचेवैद्ययेती॥तयांस्फोटकाशीलेपकरिती॥शमन्हेकवणेरीती॥महादुःखक
रितसे॥२९॥ऐसेंवर्ततांवर्तमानी॥श्रीगुरूअसतांगाॅभुवनी॥विचारकरितीआपुलेमनी णग
राजायेईलम्हणोनियां॥३०॥येथेंयेतीम्लेंछलोक॥होईलद्विजांउपबाधक॥प्रगटजा
लोंआतांएक॥आम्हीएथेंअसूनये॥३१॥प्रगटझालियामहिमाख्याती॥पाहावयायेती

३

म्लेछजाती ॥ आतां राहावें आम्ही गुप्तगती ॥ लौकिकार्थ परियेसा ॥ ३२ ॥ आला ईश्वर संवत्सरु
सिंव्हासि आला असे गुरु ॥ गौतमी तीर्थ असे थोरु ॥ यात्राप्रसंगें जावें आतां ॥ ३३ ॥ म्हणती समस्त
शिष्यांसी ॥ उठा वा करा आइती वेगेंसी ॥ येतो राजा बोलावावयासी ॥ जावें त्वरित गंगेसी ॥
ऐसें ऐकोनि शिष्यजन ॥ विचार करिती आपणांत आपण ॥ जरी येईल राजा यवन ॥ केवीं
होईल म्हणताती ॥ ३५ ॥ ऐसा मनीं विचार करिती ॥ काय होईल पाहा म्हणती ॥ असे नर
सिंहसरस्वती ॥ तोचि रक्षील आपणातें ॥ ३६ ॥ येणेंपरी श्रीगुरुमूर्ती ॥ असतां गाणगापुरीं
ख्याती ॥ राजा यवना झाली मती ॥ पूर्वसंस्कारीं परियेसा ॥ ३७ ॥ स्फोटकाचे दुःखें राजा ॥

३

अपार कष्टला सहजा ॥ नाना परी औषधें वोजा ॥ करितां न व्हे तया बरवें ॥ ३८ ॥ मग मनीं वि
चार करी ॥ स्फोटकें व्यापिलें अपरंपारी ॥ वैद्याचेनि नोहे हुरी ॥ काय करावें म्हणत असे ॥
३९ ॥ बोलाऊनि विप्रांसी ॥ पुसे काय उपाय यासी ॥ विप्र म्हणती रायासी ॥ सांगेन एकाए
कचित्तें ॥ ४० ॥ पूर्वजन्मीं पापें करिती ॥ व्याधिरूपें होऊनी पीडिती ॥ दान धर्में तीर्थीं दैवतीं ॥
व्याधि जाय परियेसा ॥ ४१ ॥ अथवा भल्या सत्पुरुषासी ॥ शरण जाऊनि भजावें भावेंसी ॥
तयाचे दृष्टी सुधारसीं ॥ बरवें होईल परियेसा ॥ ४२ ॥ सत्पुरुषाचे कृपादृष्टी ॥ पापें जाती
जन्मसांटी ॥ मग रोग केंवा पोटीं ॥ स्फोटकादि त्वरित जाय ॥ ४३ ॥ ऐकोनियां विप्रवचन ॥ रा

४ जाकरितसेनमन ॥ मातेंतुम्हीनम्हणायवन ॥ दासआपणविप्रांचा ॥ ४४ ॥ पूर्वजन्मीआपण
केलीसेवागुरुचरण ॥ पापास्तवझालोंजाण ॥ यवनाचेकुळींदेखा ॥ ४५ ॥ ऐसाहापूर्ववृत्तांत
मातेंनिरोपावात्वरित ॥ महानुभावदर्शनहोतां ॥ कवणाचारोगगेलाअसे ॥ ४६ ॥ रायाचेंस्व
नऐकोनी ॥ विचारकरितीविप्रमनी ॥ सांगूंनयेयास्थानी ॥ एकांतस्थळपाहिजे ॥ ४७ ॥ तुम्ही
रावम्लेंछजाती ॥ समस्ततुम्हानिंदाकरिती ॥ आम्हीअसोंद्विजजाती ॥ केवींकरावेंम्हणती ४
ती ॥ ४८ ॥ विप्रवचनऐकोन ॥ विनवीतअसेतोयवन ॥ चाडनाहींजातीविण ॥ आपणासतुम्ही
उद्धरावें ॥ ४९ ॥ ऐसेंरायाचेंअंतःकरण ॥ अनुतप्तझालेंअसेजाण ॥ मगनिरोपितीब्राम्ह

ण ॥ त यारायातें परियेसा ॥ ५० ॥ विप्र म्हणती रायासी ॥ स्थान बरवें पापविनाशी ॥ जावें तुम्ही
सहजेंसी ॥ विनोदार्थ परियेसा ॥ ५१ ॥ तेथें असे स्थळ बरवें ॥ एकांत स्थान पाहावें ॥ स्नान करो
नि मनोभावें ॥ एकचित्तें परियेसा ॥ ५२ ॥ ऐकोनियां विप्रवचन ॥ संतोषला राजा आपण ॥ नि
घाला त्वरित तेथून ॥ आला पापविनाशतीर्थासी ॥ ५३ ॥ समस्तातें राहाउनी ॥ एकला गे
ला तया स्थानी ॥ स्नान करितां तये क्षणी ॥ आला एक यती तेथें ॥ ५४ ॥ राजा देखोनि यती
सी ॥ नमन करी भावेंसी ॥ दावीतसे स्फोटकासी ॥ म्हणे उपशम केवीं य ॥ ५५ ॥ ऐकोनि तयाचें
वचन ॥ यती सांगती विस्तारोन ॥ महानुभावाच्या दर्शनि ॥ तूं तें बरवें होय जाण ॥ ५६ ॥ पूर्वीं

याचें आख्यान। सांगेन एक विस्तारोन॥ एक चित्तें करोनि मन॥ ऐक म्हणती तये वेळीं॥ ५७॥
अवंती म्हणिजे थोर नगरी॥ तेथें होता एक दुराचारी॥ जन्मोनियां विप्रउदरीं॥ अन्योन्य
राहाटी राहाट तसे॥ ५८॥ आपण असे मदोन्मत्त॥ समः स्त्रियांपासीं रमत॥ स्नान संध्या
केली त्यक्त॥ अन्य मार्गें राहाटत असे॥ ५९॥ ऐसें दुराचारीपणें॥ राहाटत असे तो ब्राम्हण॥
पिंगला म्हणोनि वेश्या जाण॥ तियेसवें वर्तत असे॥ ६०॥ न करी कर्म संध्या स्नान॥ रात्रंदिव
स करी वेश्यागमन॥ तिचे घरीं भक्षी अन्न॥ तिचे संगें क्रीडत असे॥ ६१॥ ऐसे असतां वर्तमानी
ब्राम्हण होता वेश्यासदनी॥ तेथें आला एक मुनी॥ ऋषभ नामा माहायोगी॥ ६२॥ तया दे

खोनि दोघें जणें ॥ करिती साष्टांग नमनें ॥ भक्तिभावें करोन ॥ घेऊनि आली मंदिरांत ॥ ६३ ॥ बै
सवोनियां पीठावरी ॥ पूजा करिती षोडशोपचारी ॥ अर्घ्यपाद्य देऊनियां पुढारी ॥ गंधाक्षता
लाविती ॥ ६४ ॥ नाना परिमळ पुष्पजाती ॥ तया योगियासी पूजिती ॥ परिमळ द्रव्यें अने
करीती ॥ वाहिलीं तया योगीश्वरा ॥ ६५ ॥ चरणतीर्थ घेऊन ॥ पान करिती दोघें जणे ॥ त्यांतें
करविती भोजन ॥ नाना परी पक्कान्नेसी ॥ ६६ ॥ करऊनियां भोजन ॥ केलें हस्तप्रक्षालन
बरवें पाणी आणून ॥ देती तया योगियासी ॥ ६७ ॥ तया मंचकी निजवून ॥ तांबूल देती
आणून ॥ करिती पादसंबाहन ॥ भक्तिभावें दोघेही ॥ ६८ ॥ निद्रिस्थ झाला योगेश्वर ॥ दो

६

घेंकरितीनमस्कार॥ उभेराहोनिचारीप्रहर॥ सेवाकेलीभावेंसी॥ ६९॥ उदयजाहालादिन
करासी॥ संतोषलातोतापसी॥ निरोपघेऊनिसंतोषी॥ गेलाआपुल्यास्वस्थाना॥ ७०॥ ऐ
सेंविप्रवेंतूयाघरीं॥ क्रमितांकिंचित्दिवसांवरी॥ तारुण्यजाऊनिशरीरीं॥ वार्द्धक्यपात
लेतयासी॥ ७१॥ पुढेंतयाविप्रासी॥ आणिपिंगलावेश्येसी॥ मरणयेतांपरियेसीं॥ दोघे
पंचत्वपावलीं॥ ७२॥ पूर्वकर्मानुबंधेंसी॥ जन्मझालाराजवंशीं॥ दशार्णवाधिपति
चेवंशीं॥ वज्रबाहुवनिताउदरांत॥ ७३॥ तयावज्रबाहूचीपत्नी॥ नाममतिचेंअसेसु
मती॥ जन्मआलातिचेपोटीं॥ तोचिविप्रपरियेसा॥ ७४॥ तयावज्रबाहूसी॥ ज्येष्ठराणी

६

चा गर्भेसी ॥ उद्भव झाला विप्रपतियेसीं ॥ राजा समारंभ करीतसे ॥ ७५ ॥ देखोनि तिचे सवती ॥
सी ॥ क्रोध आला बहु मानसीं ॥ गर्भ झाला से पत्नीसी ॥ म्हणोनि द्वेष मनी धरी ॥ ७६ ॥ सर्प
गरळ आणोनी ॥ दिल्हें सवतीस नाना युक्ती ॥ गरळें भेदिलें अति गहनी ॥ तया राया ज्येष्ठ
स्त्रियेसी ॥ ७७ ॥ दैवयोगें न ये मरण ॥ सर्व शरीर झालें जीर्ण ॥ वीष असे अति गहन ॥ महा
कष्ट भोगीतसे ॥ ७८ ॥ ऐसापरी राजयुवती ॥ कष्टें झाली प्रसूती ॥ उपजतां बाळका मात्ते
प्रती ॥ सर्वांगीं वर्ण फुटले ॥ ७९ ॥ महाक्लेशें शी रडत ॥ सर्वांगी स्फोट वाहात ॥ रात्रंदिवस आक्रं
दत ॥ कष्ट होती परियेसा ॥ ८० ॥ विषें व्यापिलीं सर्वांगीं ॥ म्हणोनि आक्रंदती निशिदिनी ॥

७ दुःखकरी राजा बहुमनी ॥ म्हणे काय करूं आतां ॥४१॥ देशोदेशींचा वैद्यांसी ॥ बोलाविती
चिकित्सेसी ॥ वेंचिती द्रव्य अपारेंसी ॥ कांहीं केलिया नोहे बरवें ॥४२॥ तिये माता बाळकासी
वर्ण झाले बहुवशी ॥ निद्रा नाहीं दिवारात्रीसी ॥ सर्वांगी कृमी पडिले असती ॥४३॥ त्यां
ते देखोनि रायासी ॥ दुःख झालें बहुवसी ॥ निद्रा नाहीं दिवानिशी ॥ त्यांचे कष्ट देखोनि
यां ॥४४॥ पथें करोनि मातासुत ॥ अन्न उदक न वेचे किंचित ॥ शरीर सर्व कृश होत ॥ क्षी ७
ण झालें येणें परी ॥४५॥ राजा येऊनी एके दिवसीं ॥ पाहे आपुले स्त्रीसुतासी ॥ देखोनि
यां माहा क्लेशी ॥ दुःख करी तसे पतियेसा ॥४६॥ म्हणे आतां काय करूं ॥ केवीं करणे प्रति

कारू ॥ नाना औषधें विचारू ॥ करितां स्वस्थ न केची ॥ ८७ ॥ स्त्रीपुत्राची ऐसी गती ॥ जिवंत शव झा
ळीं असती ॥ यांच्या रोगासी न होय शांती ॥ केवीं पाहूं म्हणातसे ॥ ८८ ॥ आतां यांतें पाहावयासी ॥
कंटाळा येतो आम्हासी ॥ बरवें न व्हे सत्य यांसी ॥ काय कारण म्हणतसे ॥ ८९ ॥ यांतें देखतां आम्हा
सी ॥ वर्ण लागतील देहासी ॥ हे असती महादोषी ॥ यांतें त्यजूं म्हणतसे ॥ ९० ॥ जे असती पापीजन
त्यांतें जीवन अथवा मरण ॥ भोगल्यावांचूनि सूटन व्हे जाण ॥ आपुले आपण भोगिजे ॥ ९१ ॥ विचा
र करोनि मानसीं ॥ बोलाविलें कोळियासी ॥ सांगतसे विस्तारेंसी ॥ ऐका श्रोते एकचित्तें ॥ ९२ ॥ रा
जा म्हणे सूतासी ॥ माझ्या बोलें परियेसी ॥ नेऊनि आपुले स्त्रियेसी ॥ अरण्यांत ठेवावें ॥ ९३ ॥

नसे माणसांचा संचार ॥ जेथें नसे लविचार ॥ तेथें ठेवी वेगवक्र ॥ म्हणे राणी स्रुतासी ॥ ९४ ॥ येणेप
रीसूतासी ॥ राजा सांगे विस्तारेंसी ॥ रथ दिधला संजोगेंसी ॥ घेऊनि गेला झडकरी ॥ ९५ ॥ तिचे दा
स दासी सकळा ॥ दुःख करिती महा प्रबळा ॥ मातापिता बंधू सकळ ॥ समस्त प्रलाप करिताती ॥ ९६ ॥
दुःख करिती नरनारी ॥ हाहा पापी दुराचारी ॥ स्त्री स्रुतासी केसे परी ॥ केवीं यातें मारवितों ॥ ९७ ॥
रथावरी बैसोनी ॥ घेऊनि गेला महारानी ॥ जेथें नसती मनुष्य कोणी ॥ तेथें ठेविली परियेसा ॥ ९८ ॥
सूत आला परतोनी ॥ सांगे राया विस्तारोनि ॥ महा अरण्य दुर्गम वनी ॥ तेथें ठेविलीं म्हणतसे ॥ ९९ ॥
ऐकोनि राजा संतोषला ॥ दुसरे स्त्रियेसी विचार सांगितला ॥ दोघांसी आनंद झाला ॥ वनी राहिली

मातास्कृत ॥ १०० ॥ मातापुत्र दोघां जणा ॥ पीडा करितसे महावर्ण ॥ कष्टती अन्न उदकाविण ॥
माहा अघोर वनांत ॥ १ ॥ उभयतां रोगी दोघे जणें ॥ जातील वनी मरोन ॥ कष्टीं कष्टतां शीघ्र प्राण
तयांचा निघेल वाटतें ॥ २ ॥ राजपत्नी स्कुमार ॥ तयावरी रोग थोर ॥ चालूं न शके वन घोर ॥ महा
कंटक भूमीवरी ॥ ३ ॥ कडिये घेऊनि बाळकासी ॥ जायती मंदगमनेसी ॥ आठवी आपुले कर्मा
सी ॥ म्हणे आता काय करूं ॥ ४ ॥ तया वनी मृगजाती ॥ व्याघ्र सिंहादिक असती ॥ सर्प थोरे अपर
मिती ॥ हिंडताती वनांत ॥ ५ ॥ मातें जरीं या प्रमारी ॥ पापापासून होइन दुरी ॥ पुरे आतां जन्म सं
सारीं ॥ वांचोनि कायस्वर्थ जिणें ॥ ६ ॥ म्हणोनि जाय पुढें रडत ॥ क्षणोक्षणी असे पडत ॥ पुत्रासहि

तचिंताकरित ॥ जात असे वनांत ॥ ७ ॥ उदकाविणे तृषाक्रांत ॥ देहवर्णअसे पीडित ॥ व्याघ्रसर्पा
दि देखत ॥ भयें चकित होतसे ॥ ८ ॥ देखे वेताळ ब्रम्हराक्षस ॥ वन गज भालुका बहुवस ॥ केंश मो
कळे पायांस ॥ कांटे धोंडे लागताती ॥ ९ ॥ ऐसें महाअरण्यांत ॥ राजस्त्री असे हिंडत ॥ पुढें जातां
देखिलें वनांत ॥ गुरे चरती बाणियाचीं ॥ १० ॥ तयांपासीं जावोनी ॥ पुसतसे करुणावचनीं ॥ गोर
क्षकातें विनवोनी ॥ मागे उदककुमर काशी ॥ ११ ॥ गोरक्ष म्हणती तियेसी ॥ जावें तुवां मंदिरासी
तेथें उदक बहुवसी ॥ अन्न तूतें मिळेल ॥ १२ ॥ म्हणोनि मार्ग दाखविती ॥ हळुहळु जाय म्हण
ती ॥ राजपत्नी मार्ग क्रमिती ॥ गेली नयाग्रामांत ॥ १३ ॥ तया ग्रामीं नर नारी ॥ दिसताती अपरंपरी ॥

देखोनि आली मनोहरी ॥ पुसेत यां स्त्रियासी ॥ १४ ॥ म्हणे कवण ये थें राजा ॥ संतोषी दिसे सम
स्त प्रजा ॥ ऐकोनि सांगती वैश्य राजा ॥ महाधनी कृपुण्यात्मा ॥ १५ ॥ यास्चें नाव पद्माकर ॥ पु
ण्यवंत पवित्र नर ॥ तूं तें रक्षील साचार ॥ म्हणोनि सांगती तियेसी ॥ १६ ॥ इतुकिया अवसरीं ॥
तया वैश्याचे घरीं ॥ दाशियां होत्या मनोहरी ॥ त्याहि आल्या तियेजवळी ॥ १७ ॥ येऊनि पुसती वृ
त्तांत ॥ घेऊनि गेल्या मंदिरांत ॥ आपुल्या स्वामीसी सांगत ॥ आद्यंतेसी विस्तारें ॥ १८ ॥ तीस देखो
नियां वैश्यनाथ ॥ कृपा करी अत्यंत ॥ नेऊनियां मंदिरांत ॥ दिल्हें एक गृह तीसी ॥ १९ ॥ पुसोनि
यां वृत्तांत ॥ वाणी होय कृपावंत ॥ दिल्हें अन्नवस्त्र बहुत ॥ नित्य तीसी रक्षितसे ॥ २० ॥ ऐसी त

गु॰च॰

१०

अ॰
५०

यावैश्याघरीं ॥ होती रायाचीअंतुरी ॥ वर्धतअसे पीडाभारी ॥ व्रणनवचे परियेसा ॥ २१ ॥ ये
णेपरी राजपत्नी ॥ होती तयावैश्याचे घरीं ॥ वाढलेंवर्ण तयासी बहुती ॥ प्राणांतिक होतसे ॥ २२ ॥
वर्ततां ऐसें एकेदिवसीं ॥ प्राणगेला कुमरकासी ॥ प्रलाप करी बहुवसीं ॥ राजपत्नी परि
येसा ॥ २३ ॥ मूर्छायेवोनि तयेक्षणी ॥ राजपत्नी पडे धरणी ॥ आपुलें कर्म आढवोनि ॥ महा
शोक करी तसे ॥ २४ ॥ त्यावाणियाच्या स्त्रिया देखा ॥ संबोधिताती बाळिका ॥ कोण्या परीती
चे दुःखा ॥ शमनोहे परियेसा ॥ २५ ॥ नाना परीचें दुःख करी ॥ आढवीत तसे पूर्वापारी ॥ म्हणे ताता
माझामोरी ॥ कोठें गेलासी बाळका ॥ २६ ॥ राजकुमरा पूर्णचंद्रा ॥ माझ्या आनंदसमुद्रा ॥ मातें

१०

धरिसी मौनमुद्रा ॥ तूतें काय वरवें असे ॥ २७ ॥ मातापिता बंधुजन ॥ सोडुनि आलें सकळजन ॥
तुझा भरंवसा होता जाण ॥ मातें रक्षिसी म्हणोनियां ॥ २८ ॥ मातें अनाथ केरूनी ॥ तूं जातोसि सो
डूनी ॥ मज रक्षिता नसे कोणी ॥ प्राण त्यजीन म्हणतसे ॥ २९ ॥ येणे परी राजपत्नी ॥ दीर्घस्वरें रू
वती दन करी ॥ देखोनियाँ नरनारी ॥ दुःख करिती परियेसा ॥ ३० ॥ समस्त ही दुःखाहुनी ॥ पुत्रशोके
केवळ वन्ही ॥ मातापितरातें दाहोनी ॥ भस्म करी परियेसा ॥ ३१ ॥ येणे परी दुःख करितां ॥ ऋ
षभ योगी आला त्वरिता ॥ पूर्वजन्मीच्या उपकारार्था ॥ पातला तेथें महाज्ञानी ॥ ३२ ॥ योगि
यातें देखोनी ॥ वंदिता झाला तो वाणी ॥ अर्घ्यपाद्य देवोनी ॥ उत्तमासनी बैसविला ॥ ३३ ॥ योगी

ऐसेत्याअवसरी॥ रुदनकरीकोणनारी॥ शोककरीतसेअपरंपारीं॥ कायअसेम्हणतसे॥
३४॥ विस्तारेंवाणीयोगियातें॥ सांगताझालावृत्तांतातें॥ योगेश्वरेंरूपावंते॥ येऊनियातिये
जवळी॥ ३५॥ म्हणेयोगीतियेसी॥ मूढपणेंकांदुःखकरिसी॥ कवणजन्मलाभूमीसी॥ क
वणमेलासांगमज॥ ३६॥ देहम्हणिजेविनाशीजाणा॥ जैसागंगेतदिसेफेण॥ अव्यक्तासअ
व्यक्तअसेचीहोणे॥ जळेंबुद्बुदापरीपतियेसीं॥ ३७॥ पृथ्वीतेजवायुआप॥ आकाशमि
ळोनशरीरआप॥ पंचगोठलींशरीररूप॥ दिसतअसेपतियेसा॥ ३८॥ पंचभूतेंपांचाठा
ई॥ निघोनिजातांशून्यपाहीं॥ दुःखकरितांअवकाशनाहीं॥ वृथाकांतूंदुःखकरिशी॥ ३९

गुणापासावउसनी ॥ निजकर्मेंहोयनिरुती ॥ काळनाचवीदृष्टिविकृती ॥ वासनातयापरीजाणा ॥ ४०
मायेपासोनिमायाउपजे ॥ होयगुणेसत्वरजे ॥ तमोगुणेथेंसहजें ॥ देहलक्षणयेणेपरी ॥ ४१ ॥ या
तीनगुणांपासाव ॥ उपजतातीमनुष्यभाव ॥ सत्वगुणेअसतीदेव ॥ रजोगुणमनुष्यांचा ॥ ४२ ॥ ता
मसतोचिराक्षस ॥ जैसागुणअसेत्यास ॥ तैसाजनोपिंडाभास ॥ कधींस्थीरनव्हेचि ॥ ४३ ॥ यासंसारव
र्तमानी ॥ उपजतीनरकर्मानुगुणी ॥ जैसेंआर्जनअसेपूर्वपुंण्यी ॥ सुखदुःखेंतैसीघडतीदेखा ॥ ४४
कल्पकोटीवर्षावरी ॥ जीवंतअसतीसुरजरी ॥ तेहीनराहातीस्थीरी ॥ मनुष्यांचाकायपाड ॥ ४५ ॥
याकारणेज्ञानीजनें ॥ उपजतांचसंतोषनकरणें ॥ जरीमेलियादुःखकरणे ॥ स्थीरनव्हेदेहजाणा ॥ ४६

गर्भसंभवे त्याचि काळीं ॥ विनाशी म्हणोनि जाणती सकळी ॥ कोणी मरती यौवनकाळीं ॥ केचि
द्वार्धक्यपणें जाणा ॥ ४८ ॥ जैसें कर्म पूर्वार्जित ॥ तेणें परी असे घडत ॥ माया मोहें पितासुत ॥
म्हणती देखा नरदेही ॥ जैसें लिहिले ललाटेंसी ॥ ब्रम्हदेवानें जाण परियेसी ॥ काळकर्म उ
लंघावयासी ॥ शक्ती नहोय कवणा जाणा ॥ ४९ ॥ ऐसें अनित्य देहासी ॥ कावो मातू दुःख करि
शी ॥ तुझीं पूर्वकर्में कैसी ॥ सांग आम्हा म्हणतसे ॥ ५० ॥ तूं जन्मांतरीं कोठें जाण ॥ कवणा होतीस
अंगना ॥ तुझ्या पोटीं झालें जनन ॥ कवण कवणांचें सांग मज ॥ ५१ ॥ ऐसें जाणोनि मानसीं ॥
वायां का हो दुःख करिसी ॥ जरीं बरवें तूं इच्छिसी ॥ शरण जाई शंकरा ॥ ५२ ॥ ऐसें ऐकोनि रा

जसुवती ॥ करी ऋषभयोगियाविनंती ॥ आपणासी झाली ऐसी गती ॥ राजभ्रष्ट होऊनि आल्यें ॥
५३ ॥ मातापिता बंधुजन ॥ सोडूनि प्रवेशल्ये वन गहन ॥ पुत्र होता माझा प्राण ॥ भरंवसा मज न याचा
५४ ॥ तयाची झाली ऐसी गती ॥ आपणा वांचूनि काय भीती ॥ मरण यावें मज निश्चिती ॥ म्हणोनि चरणी
लागली ॥ ५५ ॥ ऐसें निर्वाण देखोनि ॥ कृपा उपजली योगिया मनी ॥ पूर्व उपकार स्मरोनी ॥ प्रसंन्न झा
ला तये वेळीं ॥ ५६ ॥ भस्म काढोनि तया काळीं ॥ लाविलें प्रेताचे कपाळीं ॥ घाली तयाचे मुखक
मळीं ॥ प्राण आला परियेसा ॥ ५७ ॥ बाळ बैसला उठोनी ॥ सर्वांग झालें सुवर्ण वर्णी ॥ मातेचे व
र्ही तेचि क्षणी ॥ जाते झाले नाकाळ ॥ ५८ ॥ राजपत्नी पुत्रासहित ॥ करी योगियासी दंडवत ॥

ऋषभयोगीकृपावंत॥आणीकुभस्मेंप्रोक्षीतसे॥५९॥तात्काळनयादोघांसी॥शरीरहोयसुव
र्णसंकाशी॥शोभायमानदिसेकैसी॥दिव्यदेहउभयवर्गी॥६०॥प्रसन्नझालायोगेश्वर॥न
येवेकींदिल्हावर॥तुह्मानोहेजराज्वर॥तारुण्यरूपचिरंजीवी॥६१॥तुझासुतभद्रायुष॥की
र्तिकरीलपतियेसा॥राज्यकरीलबहुवस॥पित्याहूनिअधिकजाण॥६२॥ऐसाप्रसन्नहोवोनी
योगीगेलातयेक्षणी॥ऐकरायाएकमनी॥सत्पुरुषाचेंमहिमान॥६३॥सत्पुरुषाचीसेवाक
रितां॥तुझास्फोटकजाईलत्वरिता॥तुवांनकरावीकांहींचिंता॥दृढधरींभावएक॥६४
राजावचनऐकोनी॥नमनकरीतयेक्षणी॥विनवीतसेकरजोडुनी॥कोटेंअसेसत्पुरुष॥६५

२३

मातें निरोपावें आतां ॥ जाईन आपण तेथें तत्वता ॥ मजला त्याचें दर्शन होतां ॥ होईल बरवें म्हण
तसे ॥ ६६ ॥ ऐकोनि राजा त्याचें वचन ॥ सांगतसे मुनी आपण ॥ भीमातिरीं गाणगाभुवन ॥ असे तेथें प
रमपुरुष ॥ ६७ ॥ तयापासीं तुवां जावें ॥ दर्शनमात्रें होईल बरवें ॥ ऐकोनि राजा एकभावें ॥ निघ
ता झाला तये वेळीं ॥ ६८ ॥ ऐक्यभावें राजा आपण ॥ निघाला श्रीगुरूचा दर्शनां ॥ प्रयाणावरी
करी प्रयाण ॥ आला गाणगापुरासी ॥ ६९ ॥ ग्रामीं पुसे सकळिकांसी ॥ कोण येथें एक तापसी
रूप धरिलें संन्यासी ॥ कोठें असे म्हणतसे ॥ ७० ॥ भयभीत झाले सकळिक ॥ म्हणती आतां
न व्हे निके ॥ श्रीगुरूसी पुसतो ऐका ॥ काय करील नकळे म्हणत ॥ ७१ ॥ कोणी न बोलती तयासी

राजा कोपला बला बहु वशी ॥ म्हणे आलों भेटीसी ॥ दाखवा आपणासी म्हणतसे ॥ ७२ ॥ म
ग म्हणती समस्त लोक ॥ अनुष्ठानस्थानी असे निका ॥ अमरजासंगमी माध्यान्हिका ॥ करो
नि येती ग्रामातें ॥ ७३ ॥ ऐसें ऐकोनि म्लेंछ देख ॥ समस्तां वर्जुनी आपण एक ॥ बैसोनि यां
आंदोलिकीं ॥ गेला तया स्थानासी ॥ ७४ ॥ दुरोनि देखतां श्रीगुरूसी ॥ चरणी चाले म्लेंछप
तियेसी ॥ जवळी गेला पहावयासी ॥ नमन करीन उभा राहे ॥ ७५ ॥ श्रीगुरु म्हणती तयासी ॥
कारें रजका कोठें असशी ॥ बहुत दिवसां भेटलासी ॥ आमुचा दास होवोनियां ॥ ७६ ॥ ऐसें
वचन ऐकोनी ॥ म्लेंछ झाला महाज्ञानी ॥ पूर्वजन्म स्मरला मनी ॥ करी साष्टांग नमस्कार ॥ ७७

पादुकांवरी लोळे आपणा ॥ सद्गदीत झालें अंतःकरण ॥ आंगीं रोमांच उठोन ॥ आनंदवाष्पे रुद
न करी ॥ ७८ ॥ पूर्वजन्म आठवोनि देखा ॥ रुदन करी अति दुःखा ॥ करजोडोनि विनवी एका ॥ ना
नापरी स्तुती करी ॥ ७९ ॥ राजा म्हणे श्रीगुरूसी ॥ कां उपेक्षिलें आम्हासी ॥ झालों आपण परदेसी
चरणावेगळें केलें मज ॥ ८० ॥ अंधःकार सागरांत ॥ घातलें ढकलूनि मजकूपांत ॥ तेणें
होऊनी मदोन्मत्त ॥ विसरलों चरण तुझे ॥ ८१ ॥ संसारसागर मायाजाळीं ॥ बुडालों आप
ण दुर्मती केवळी ॥ सेवा न करीं चरणकमळीं ॥ दिवांध आपण झालो ॥ ८२ ॥ होतासी तूं जवळी
निधान ॥ न ओळखें आपण मतिहीन ॥ मदांधकारीं वेष्टून ॥ तुझे चरण विसरलों ॥ ८३ ॥ तू

भक्तजनरानुपेक्षिसी ॥ निर्धार होता माझे मानसीं ॥ अज्ञानसागरीं आम्हासी ॥ कां
घातलें स्वामियां ॥ ८४ ॥ उद्धरावें आतां मज ॥ आलों आपण हेंचि काज ॥ होवोनु
झेचरणरज ॥ असेन आतां राज्यपुरे ॥ ८५ ॥ ऐसें नाना परी देखा ॥ स्तुती करी राजा
ऐका ॥ श्रीगुरु म्हणती भक्तनिका ॥ तुझ्या वासना पुरतील ॥ ८६ ॥ राजा म्हणे श्री
गुरूसी ॥ झाला स्फोटक आपणासी ॥ व्यथा होतसे त्रयासीं ॥ कृपादृष्टी पाहावें ॥ ८७ ॥
ऐसें वचन ऐकोन ॥ श्रीगुरु करिती हास्यवदन ॥ स्फोटक नाहीं दावीं म्हणोन ॥ पुसता
तीयवनासी ॥ ८८ ॥ राजा पाहे स्फोटकासी ॥ न दिसे स्फोटक अंगासी ॥ विस्मय करीत सेमा

नसीं ॥ पुनरपी चरणी माथा देवी ॥ ८९ ॥ राजा म्हणे स्वामियासी ॥ तुझे प्रसन्नत्वें आम्हासी ॥ रा
ज्य पावलों संतोषी ॥ अष्टैश्वर्य भोगिलें ॥ ९० ॥ पुत्र पौत्र देखिले नयनी ॥ पूर्ण निवालों अंतःक
रणी ॥ संकल्प असे माझे मनी ॥ अष्टैश्वर्य माझें अवलोकावें ॥ ९१ ॥ भक्तवत्सल श्रीदत्तु सेंवास
ना अर्थ पुरवी माझे ॥ इंद्रिय संसार उतरीं ओझें ॥ लीन होईन तुझे चरणी ॥ ९२ ॥ श्रीगुरू म्हण
तीन यासी ॥ आम्ही नापसी संन्यासी ॥ येऊन ये तुझे नगरासी ॥ माहांपातकें होती तेथें ॥ ९३ ॥ नग
रीं नित्य धेनुहत्या ॥ यवनजाती करिती अहत्या ॥ जीवहिंसा मघपी हत्या ॥ वर्जावें आतां निर्धा
रें ॥ ९४ ॥ सर्व अंगिकार करूनी ॥ राजा लागे दोन्ही चरणी ॥ म्हणे मी दास पुरातनी ॥ पूर्वापारी द

१६

ष्टी देणे ॥ ९५ ॥ पूर्वीं माझा जन्म रजक ॥ स्वामीचा मी निज सेवक ॥ राज्य पावोनि देखिलें सुख ॥
उपें एक म्लेंछजाती ॥ ९६ ॥ दर्शन होतां तुझे चरण ॥ संतुष्ट झालें अंतःकरण ॥ पुत्रपोत्रीं दृष्टी
पाहाणें ॥ मग मी राहीन तुझे सेवे ॥ ९७ ॥ ऐसें नानापरी देखा ॥ राजा विनवी विशेषा ॥ पायां पडे क्षणाक्ष
णिका ॥ अति काकुळती येतसे ॥ ९८ ॥ श्रीगुरु मनीं विचार करिती ॥ पुढें होणार ऐसी गती ॥ कलि
युग असे दुर्जनजाती ॥ गौप्य असतां पुढें बरवें ॥ ९९ ॥ सहज जावें सिंव्हस्थासी ॥ महातीर्थ गौत
मीसी ॥ जावें आतां हे भरवसीं ॥ आतां आम्ही गुप्त व्हावें ॥ २०० ॥ ऐसें मनीं विचारूनी ॥ श्रीगुरु नि
घाले संगमाहुनी ॥ राजा आपुले सुखासनीं ॥ बैसवी प्रीति करोनियां ॥ १ ॥ पादुका घेतल्याआ

१६

पुल्याकरीं ॥ सांगातें येतसे चरण चाली ॥ गुरु म्हणती आरोहण करीं ॥ लोकनिंदा तुज करि
ती ॥ २ ॥ राष्ट्राधिपती तुज म्हणती ॥ जन्मतु झाम्लेंछ जाती ॥ ब्राम्हण सेवे तुज हांसती ॥ जाति दू
षण करतील ॥ ३ ॥ राजा म्हणे स्वामी ऐका ॥ कैंचा राजा मी रजक ॥ तुझे दृष्टी असे निका ॥ लोहसु
वर्ण होतसे ॥ ४ ॥ मी राजा समस्त लोकांत ॥ परी रजक तुझा भक्त ॥ पूर्ण झाले मनोरथ ॥ तुझें
दर्शन झालें मज ॥ ५ ॥ इतुकिया अवसरीं ॥ समस्त मिळाले भारी ॥ मदोन्मत्त अति कुंजरी ॥ अ
श्वावरी कित्तेक ॥ ६ ॥ उभा राहोनि राजा देखा ॥ समस्त दाखवी सैन्यका ॥ संतोष मनी अति हर्षा
आपलें ऐश्वर्य दावितसे ॥ ७ ॥ श्रीगुरु निरोपिती यवनासी ॥ आरोहण करी वारुवेंसी ॥ दूर जा

१७ णे असे नगरासी ॥ निरोप आमुचा न कोमोडूं ॥ ८ ॥ श्रीगुरुवचन ऐकोन ॥ समस्तां शिष्यांतें आरोहण
देता झाला तो यवन ॥ आपण वाजी आरूढला ॥ ९ ॥ आनंद बहु यवनाचे मनीं ॥ हर्षनिर्भर न
माय गगनीं ॥ श्रीगुरु भेटी झाली म्हणोनी ॥ अति उल्हास करीतसे ॥ १० ॥ गुरुमूर्ति बोलाविती
यवनासी ॥ म्हणती झालों अति संतोषी ॥ तूं भक्त केवळ गुणराशी ॥ संतुष्ट झालों आपण आजी
११ ॥ आम्ही संन्यासी यतीतापसी ॥ नित्य करावें अनुष्ठानासी ॥ आम्हां समागमे मार्गासी ॥ न घडे १७
वेळीं संध्यासमय ॥ १२ ॥ यासी उपाय सांगेन ॥ अंगिकारी तूं स्वस्थान ॥ पुढें जाऊं आम्ही त्वरेनें ॥
स्थीर यावें तुम्ही मागें ॥ १३ ॥ पापविनाश तीर्थासी ॥ भेटी होईल तुम्हासी ॥ ऐसें म्हणोनि रायासी ॥

अदृश्य झाले गुरुमूर्ती ॥ १४ ॥ समस्त शिष्यांसहित ॥ श्रीगुरु गोप्त झाले त्वरित ॥ मनोवेगें मा
र्गक्रमित ॥ गेले वैदुरपुरासी ॥ १५ ॥ पापविनाश तीर्थासी ॥ श्रीगुरु पातले त्वरितेंसी ॥ राहिले
तेथे अनुष्ठानासी ॥ समस्त येती भेटावया ॥ १६ ॥ साकरे सायंदेवाचा स्कुत ॥ आला तेथें नाग
नाथ ॥ नानापरी पूजा करित ॥ समाराधना आरंभिली ॥ १७ ॥ श्रीगुरु नेऊनि आपुले घरा
पूजा केली षोडशोपचारा ॥ आरती केली एकसहस्त्रा ॥ समाराधना केली बहुत ॥ १८ ॥ इतु
के होतां झाली निशी ॥ श्रीगुरु म्हणती नागनाथासी ॥ सांगोनि आलों म्लेछजातीसी ॥ पाप
नाशी भेटूं म्हणूनी ॥ १९ ॥ जाऊं आतां तया स्थानासी ॥ येथें राहातां राजा यवन येईल परि ये

१८ सीं॥ उपद्रव होइल ब्राम्हणांसी॥ विप्र घरा म्लेंछ येती॥ २०॥ ऐसें सांगोनि आपण॥ गेले पापवि अ०
नाशीला गोना॥ शुभासनीं बैसोना॥ अनुष्ठान करीत होते॥ २१॥ इतुकिया अवसरीं॥ राजा म ५०
नीं विचार करी॥ गुरुनाथ न दिसती दळ भारीं॥ मनीं चिंता बहुत वर्तली॥ २२॥ म्हणे कटकटा का
य झालें॥ गुरुनाथें मज उपेक्षिलें॥ काय माझें अंतर पडलें॥ मग गेले निघोनियां॥ २३॥ मागु
ती मनीं विचारी॥ पुढें जातों म्हणोनि त्वरी॥ पापविनाशितीर्थातिरीं॥ भेटी देतो म्हणितलें॥ २४॥
न कळे महिमान श्रीगुरुचें॥ कवण पाहे महात्म्य याचें॥ देव बरवें होते आमुचें॥ दर्शन झालें १८
चरणाचें॥ २५॥ राज्यस्फोट होता मज॥ आलों होतों याचि काजा॥ कृपानिधी श्रीगुरुराजा॥ भेटी

झाली पुण्य माझें ॥ २६ ॥ पुढें गेलें हें निश्चित ॥ म्हणोनि निघाला त्वरित ॥ दिव्य वारु आरूढोनि त्वरित ॥ निघाला राजा परियेसा ॥ २७ ॥ चतुश्चत्वारींशतू क्रोश देखा ॥ राजा पातला दिवसें एका ॥ पापविनाशतीर्थी दिखा ॥ अवलोकितसे श्रीगुरूसी ॥ २८ ॥ विस्मय करी आतिमानसीं ॥ येऊनि लागला चरणांसी ॥ विनवीतसे भक्तीसी ॥ गृहा प्रती यावें म्हणतसे ॥ २९ ॥ नगर सर्व श्रृंगारिलें ॥ प्रवाळ मोतियां तोरण केलें ॥ गुढिया मखरें बांधिलीं ॥ समारंभ थोर नगरांत ॥ ३० ॥ बैसऊनियां पाळखीत ॥ आपण चरणचाली येत ॥ नवरत्नें असे ओवाळित ॥ नगरलोक आरत्या आणिती ॥ ३१ ॥ ऐसा समारंभें राजा देखा ॥ घेऊनि गेला गुरुनायका ॥ विस्मय झाला सकळ लोकां ॥ महदाश्चर्य म्हणताती

८० अ०

अ०
५०

१० ३२ ॥ लोक म्हणती म्लेंछजाती ॥ पाहा हो विप्र पूजा करिती ॥ राजा अनाचारी म्हणती ॥ जातिधर्म
सांडिला आजी ३३ याचें पाहूं नये मुख ॥ त्याचे सेवे करिती हर्ष ॥ राजा नष्ट म्हणोनी सकळिक
म्लेंछजाती बोलती ३४ ॥ विप्रकूल समस्त देखा ॥ संतोष कोरिती अति कौतुका ॥ राजा झाला वि
प्र सेवका ॥ आतां बरवें राज्यासी ३५ ॥ ऐसा हा राव असतां ॥ महाराष्ट्रधर्मीं तत्वतां ॥ आपला द्वे
षतत्वतां ॥ न करील कीं जाणपां ३५ ॥ ऐसा राजा असतां बरवें ॥ ज्ञानवंत असे स्वभावें ॥ ब्रम्ह
द्वेषी न व्हे पाहा हें ॥ पुण्यश्लोक म्हणती ऐसा ॥ ३७ ॥ नगरलोक पहावया येती ॥ गुरूसी नमस्का १०
र करिती ॥ राजेश्वर पाचालियेती ॥ लोक म्हणती आश्चर्या ३८ ॥ एक म्हणती हा होय देवा ॥ म्ह

प्पो निभज तो म्लेंछरावा ॥ या कलियुगीं अभिन्नवा ॥ देखिलें म्हणनातीसकळिका ॥ ३९ ॥ सवें वाजंत्रां
चे गजर ॥ बंदीजन वाखाणिती अपार ॥ राजा हर्षे निर्भर ॥ घेऊनि जातो गुरूसी ॥ ४० ॥ नानापरी
चीं दिव्य वस्त्रें ॥ ओवाळिती अमित द्रव्यें ॥ टाकीतसे राजा तेथे ॥ भिक्षुक तुष्टले बहुत देखा ॥ ४१ ॥
ऐसा समारंभ देखा ॥ घेऊनि गेला राजा एका ॥ महाद्वारीं पातले सकळा ॥ पाय घड्या आंथरती ॥ ४२
नानापरीचीं दिव्यांबरें ॥ मार्गी आंथरती पवित्रें ॥ वाजती भेरी वाजंत्रें ॥ राजगृहा पातले ॥ ४३ ॥ महा
सिंहासनस्थानी ॥ श्रृंगार केला अतिगहनी ॥ जगद्गुरूतें नेऊनी ॥ सिंहासनी बैसविलें ॥ ४४
समस्त लोक बाहेर ठेऊन ॥ श्रीगुरु होते येकले आपण ॥ सवें शिष्य चौघे जण ॥ जवळी होते पारि

येसा ॥ ४५ ॥ अंतःपुरींचे कुलस्त्रियासी ॥ पुत्रपौत्रींसहोदरासी ॥ भेटविलें सकळांसी ॥ साष्टांग नम
स्कार करीती ॥ ४६ ॥ राजा विनवी स्वामियांसी ॥ पोष्यें देखिले चरणासी ॥ न्याहाळावें कृपादृष्टी
सी ॥ साष्टांग नमस्कार करीती ॥ ४७ ॥ संतोषले श्रीगुरुमूर्ति ॥ तयांसी आशिर्वाद देती ॥ राजयातें बो
लाविती ॥ पुसताती गृहवार्ता ॥ ४८ ॥ श्रीगुरु म्हणतीत यासी ॥ संतुष्ट झालासि कीं मानसीं ॥ अजूनि
हवें हें इछिसी ॥ विस्तारोनि सांग म्हणती ॥ ४९ ॥ राजा विनवी स्वामियासी ॥ अंतर पडतें चरणासी
राज्य केलें बहुवसी ॥ आतां घावी चरणसेवा ॥ ५० ॥ ऐसे ऐकोनि श्रीगुरु म्हणती ॥ आमुची भेटी
श्रीपार्वतीं ॥ तुझे पुत्र राज्य करिती ॥ तुवां यावें भेटीसी ॥ ५१ ॥ ऐसा निरोप देऊनी ॥ श्रीगुरु निघाले

तेथुनी॥ राजा विनवी चरण धरूनी॥ स्नान मजल्ला असावें॥ ५२॥ कृपासिंधु गुरुनाथ॥ स्नान हो
ईल ऐसे म्हणता॥ आपणनिघाले त्वरित॥ गेले गौतमी यात्रेसी॥ ५३॥ स्नान करोनि गोतमीसी॥
आले गाणगापुरासी॥ आनंद झाला समस्तांसी॥ श्रीगुरुचरणदर्शनें॥ ५४॥ संतोषी झाले सम
स्त लोक॥ पाहावया येती कौतुका॥ वंदिताती सकळिका॥ आरती करिती मनोभावें॥ ५५॥ समस्त
शिष्या तें बोलाविती॥ श्रीगुरु त्यांसी निरोपिती॥ प्रकट झाली बहु ख्याती॥ आतां राहावें गु
प्तरूपें॥ ५६॥ यात्रा असे श्रीपर्वतासी॥ निघावें आतां परियेसी॥ प्रकट बोलेंचि स्वभावेंसी॥ गु
प्तरूपें राहू येथें॥ ५७॥ स्थान आपुलें गाणगापुरीं॥ येथूनि नवचे निर्धारी॥ लौकिकमतें अवधारी॥

२१

अ० ५०

बोल करितां श्रीशैल यात्रा ॥ ५८ ॥ प्रकट निघोनि यात्रेसी ॥ वास निरंतर गाणगाभुवनासी
भक्तजन तारावयासी ॥ राहूं येथें निर्धार ॥ ५९ ॥ कठीण दिवस युगधर्म ॥ म्लेंछ राजा क्रूर
अधर्म ॥ प्रकटरूपें असता धर्म ॥ समस्त म्लेंछ येथें येती ॥ ६० ॥ राजा आला म्हणोनी ॥ स
मस्त यवन ऐकोनी ॥ सकळ येती मनकामनी ॥ म्हणोनि गुप्त असावें ॥ ६१ ॥ ऐसें म्हणोनि
शिष्यांतें सांगीतलें श्रीगुरुनाथें ॥ सिद्ध सांगे नामधारकातें ॥ चरित्र ऐसें श्रीगुरूचे ॥ ६२
पुढे येतील दुर्दिन ॥ कारण असे राज्य यवना ॥ अनाचारी विषयासक्त जन ॥ म्हणोनि गु
प्त राहिले ॥ ६३ ॥ लौकिकार्थ दाखवावयासी ॥ निघाले आपण श्रीशैल्यासी ॥ कथा असे

२१

विशेषीं ॥ सिद्ध म्हणे नामधारका ॥ ६४ ॥ गंगाधराचा सुत ॥ सरस्वती असे विनवीत ॥
प्रत्यक्ष असे श्रीगुरुनाथ ॥ देखिला दृष्टांत गाणगापुरीं ॥ ६५ ॥ सद्भावें भजतील भक्तजन ॥ त्यांची कामना होईल पूर्ण ॥ संदेह न धरीं अनुमान ॥ त्वरित सिद्धी असे जाण ॥ ६६ ॥
न लागतां कष्ट सायास ॥ कामना पुरती गाणगापुरास ॥ कल्पवृक्ष असे तेथ ॥ संदेह
धरितां कार्य नासे ॥ ६७ ॥ जें जें कल्पिलें उत्तम फळ ॥ त्वरित पावती तें सकळ ॥ धन
धान्यादिक सकळ ॥ पुत्र पोत्रादि शीघ्र होतील ॥ ६८ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥
हें गुरुचरित्र दिनिनिशी ॥ मनोंभावें वाचनेसी ॥ सकळ कामना पुरतील ॥ ६९ ॥ इति

२२

श्रीगुरुचरित्रामृत। सिद्धनामधारका सांगत। यवनाचा उद्धार येथ। तुम्हाकारणें सांगी
तला॥ ७०॥ इतिश्रीगुरुचरित्रामृतेसिद्धनामधारकसंवादे सार्वभौमजस्फोटक
शमनऐश्वर्यावलोकनोवेदुराप्रवेशनोनाम पंचाशत्तमोऽध्यायः॥ ५०॥ श्रीगुरुद
त्तात्रयार्पणमस्तु॥ ७॥ ७॥ ७॥ ७॥ ७॥ ७॥ ७॥ ७॥ ७॥ ७॥ ७॥

२२

श्रीगणेशाय नमः ॥ नामधारक विनवी सिद्धासी ॥ मागील अध्यायीं सांगितलें आम्हासी ॥
म्लेंच्छ राजानें श्रीगुरूसी ॥ नगराशी नेलें होतें ॥ १ ॥ तेथूनि आले गाणगाभुवना ॥ पुढील
वर्तल्या निरोपणा ॥ सांगा स्वामी कृपाघना ॥ गुरुचरित्र आम्हासी ॥ २ ॥ राजाची भेट घेऊनी
श्रीगुरु आले गाणगाभुवनी ॥ योजना करिती आपुल्या मनी ॥ गुप्त राहावें लोकोपचा
री ॥ ३ ॥ सिद्ध म्हणे ऐक वत्सा ॥ कथा असे अति विशेषा ॥ ऐकतां चि सकळ दोषा ॥ नाश्रू
निइच्छित पाविजे ॥ ४ ॥ प्रकट झाले बहुवसी ॥ राजा आला भेटीसी ॥ उपजली भक्ति म्लें
च्छासी ॥ नानाजाती येतील ॥ ५ ॥ म्हणोनि आतां गुप्त व्हावें ॥ लोक मतोनि धावें ॥ पर्वतया

१ त्रेशी म्हणोनि जावें ॥ श्रीगुरु निघाले परियेसीं ॥ ध्रु ॥ गुप्त राहिले गाणगापुरी ॥ प्रकट दाखविलें
लोकाचारी ॥ निघाले स्वामी पर्वतागिरी ॥ शिष्यां सहित अवधारा ॥ ७ ॥ भक्तजन बोलाविती
बहुत जन चिंता करिता ॥ श्रीगुरु समोर येऊनि समस्त ॥ राहाविती अति प्रीती ॥ ८ ॥ दुःख करिती
सकळ जन ॥ धरिती श्रीगुरुचरण ॥ स्वामी आम्हासी सोडुना ॥ केवीं जातां यात्रेसी ॥ ९ ॥ भक्त
जनांची तूं कामधेनू ॥ आम्ही बाळक अज्ञानु ॥ होतासि आम्हा निधानु ॥ सोडूनी जातां श्रीगु
रू ॥ १० ॥ नित्य तुझें करितां दर्शन ॥ दुरितें जातीं निरसून ॥ जीजी कामना इच्छी मन ॥ त्वरित १
पावे स्वामियां ॥ ११ ॥ बाळकातें केवी आतां ॥ अव्हेरूनि जाय माता पिता ॥ तूंचि आम्हा मातापि

ता॥ नको अव्हेरू म्हणताती॥१२॥ नानापरी विनवीती॥ हंसते झाले श्रीगुरुमूर्ती॥ संबोधिती अ
ति प्रीती॥ न करा चिंता म्हणोनी॥१३॥ आम्ही असतों याचिया ग्रामी॥ नित्य स्नान अमरजासंगमी
वसों मध्यान्ही मठधामी॥ गुप्तरूपें अवधारा॥१४॥ जे असती माझ्या प्रेमी॥ त्यांते प्रत्यक्ष दिसे
न नयनी॥ लौकिकमतें अविद्याधर्मी॥ जातों श्रीशैल्ययात्रेसी॥१५॥ प्रातःस्नान कृष्णातीरीं
पुंण्यवृक्ष औदुंबरीं॥ अनुष्ठाना बिंदुक्षेत्रीं॥ माध्यान्हिकाये तो भीमातटीं॥१६॥ अमरजासंग
मी स्नान करोनी॥ पूजा घेऊं मठीं निर्गुणी॥ चिंता न करा अंतःकरणी॥ म्हणोनि सांगती श्रीगुरू॥
१७॥ ऐसें सांगती समस्तांसी॥ संदेह न धरावा मानसीं॥ गाणगाभुवनी अहर्निशी॥ असों आम्ही

त्रिकाळ ॥ १८ ॥ जेजे जन भक्ती करिती ॥ त्यांसी येईल आमची प्रचिती ॥ मनकामना पावती त्वरि
ती ॥ निश्चयवाक्य असे आमचें ॥ १९ ॥ अश्वत्थ न्हे कल्पवृक्षा ॥ संगमीं असे प्रत्यक्षा ॥ तुमचा मनीं
जें अपेक्षा ॥ त्वरित होय पूजितां ॥ २० ॥ कल्पवृक्षा तें पुजोनी ॥ मग यावें आमुचे स्थानीं ॥ पादुका ठेवि
तों निर्गुणी ॥ पूजा करा मनोभावें ॥ २१ ॥ विघ्नहर चिंतामणी ॥ त्यातें पूजितां एकमनीं ॥ चिंतिलें फ
ळ त्याचक्षणी ॥ लाभे तुम्हा अवधारा ॥ २२ ॥ समस्त विघ्नांचा अंतक ॥ पुजा तुम्ही विनायक
अष्ट तीर्थे असती विशेष ॥ आचरावीं मनोभावें ॥ २३ ॥ संतोषकारक आम्हा प्रती ॥ त्रिकाळ
करावी आरती ॥ भक्तजन जे इच्छिती ॥ त्वरित होय अवधारा ॥ २४ ॥ ऐसें सांगोनि तयांसी ॥

निघाले स्वामी पर्वतासी ॥ भक्त परतोनि मठासी ॥ आले चिंतीत मनांत ॥ २५ ॥ चिंतीत पातले
मठांत ॥ तेथें दिसती गुरुनाथ ॥ लोक झाले विस्मित ॥ म्हणती त्रैमूर्ती श्रीगुरु ॥ २६ ॥ यासी मह्मण
ती जे नर ॥ ते पावती यमपुर ॥ सत्य बोलिले निर्धार ॥ न कळे महिमा आम्हासी ॥ २७ ॥ सवेंचि पाहा
तां न दिसे कोणी ॥ प्रेमळ भक्त देखती नयनीं ॥ यापरी गुप्तरूप धरोनी ॥ राहिले श्रीगुरु मठीं
त ॥ २८ ॥ दृष्टांत दाखविला भक्तांसी ॥ पातले आपण पर्वतासी ॥ पाताळगंगातीर वासी ॥
राहिले स्वामी परियेसा ॥ २९ ॥ शिष्यातें निरोपिती अवधारा ॥ पुष्पांचें आसन त्वरित करा ॥
जाणें असे पैलतीरा ॥ ऐक्य होऊं मल्लिकार्जुनीं ॥ ३० ॥ निरोप देतां श्रीगुरुमूर्ति ॥ आणिली

३ पुष्पें सेवंतीं ॥ कुमुदें कल्हारें मालती ॥ कर्दळी पर्णे वेष्टोनी ॥ ३१ ॥ आसन केलें अति विचित्र ॥
घातलें गंगे मध्यें पवित्र ॥ शिष्यां सांगती वेगवक्त्र ॥ जावें तुम्ही गृहासी ॥ ३२ ॥ दुःख करिती
जन सकळी ॥ सांगती श्रीगुरु त्यां चंद्रमोळी ॥ गाणगाग्रामीं असों जवळी ॥ भावें न धरा दुजा
तुम्ही ॥ ३३ ॥ लौकिकमतें आम्ही जातों ॥ ऐसा अभाविकांसी दिसतों ॥ भक्तजनाघरीं असतो
निर्धार धरा मानसीं ॥ ३४ ॥ ऐसें भक्त ऐकोनी ॥ ठेविती माथा श्रीगुरुचरणीं ॥ कृपादृष्टी पाहि
लें नयनीं ॥ निरोप देती आशीर्वाद ॥ ३५ ॥ उठले गुरु तेथोनी ॥ पुष्पक विमानीं बैसोनी ॥ आ २
नंदोनि आपुल्या मनीं ॥ कल्याण सांगती सकळिकां ॥ ३६ ॥ कल्मागतीं बृहस्पती ॥ बहु

धान्यसंवत्सरीं ख्याती ॥ सूर्य चाले उत्तरागती ॥ संक्रांति कुंभ पातियेसा ॥ ३७ ॥ शशिरऋतु माघमासीं ॥ असितपक्ष प्रतिपदेसी ॥ शुक्रवारीं पुण्यदिवसीं ॥ श्रीगुरु बैसले निजानंदीं ॥ ३८ ॥ श्रीगुरु म्हणती शिष्यांसी ॥ जातो आम्ही निजमठासी ॥ पावती खूण तुम्हांसी ॥ प्रसाद पुष्पें पाठवितों ॥ ३९ ॥ येतील पुष्पें जाती शेवंती ॥ घ्यावा प्रसाद तुम्ही भक्ती ॥ पुजा करावी अखंडरीती ॥ लक्ष्मी वसो तुम्हा घरीं ॥ ४० ॥ आणीक सांगेन एक खुण ॥ गायन करी जो माझें स्मरण ॥ त्यांचे घरीं असे जाण ॥ गायन प्रीती आम्हासी ॥ ४१ ॥ नित्य जे जन गायन करिती ॥ त्यांवरी माझी अति प्रीती ॥ तयांचे घरीं अखंडिती ॥ आपण असों अवधारा ॥ ४२ ॥

४ व्याधी नहोय त्यांचे घरीं ॥ दरिद्र जाय त्वरित दूरी ॥ पुत्रपौत्रश्रियाकरीं ॥ शतायुषी नांद
तील ॥ ४३ ॥ एक तील चरित्र माझें जरीं ॥ वांचतील नर निरंतरी ॥ लक्ष्मी राहे त्यांचे घरीं ॥
संदेह न धरावा मनांत ॥ ४४ ॥ ऐसे सांगोनि भक्तांस ॥ श्रीगुरु आले अदृश्य ॥ चिंता ला
गली भक्तांस ॥ अवलोकिती गंगेत ॥ ४५ ॥ ऐसी चिंता करितां थोर ॥ नाटाकीं पातले ना
वेकर ॥ त्याणी सांगितला विचार ॥ श्रीगुरु आम्ही देखिले ॥ ४६ ॥ शिष्यवर्गासी मनो
हर ॥ व्यवस्थ सांगती नावेकर ॥ होतों आम्ही रक्षित पैलतीर ॥ तेथें देखिले यतीश्वर ॥ ४
४७ ॥ संन्यासवेषि दंडधारी ॥ नाम नरसिंहसरस्वती ॥ निरोप दिल्हा प्रती ॥ तुम्हास सांगा म्ह

णोनी ॥ ४८ ॥ आम्हास आज्ञापिती मुनी ॥ आपण जातों कर्दळीवनी ॥ सदां वसों गाणगाभुवनी
ऐसें सांगा म्हणितलें ॥ ४९ ॥ भ्रांत पणे दुःख करिता ॥ आम्ही देखिलें दृष्टांता ॥ आत असतां
श्रीगुरुनाथा ॥ सुवर्णपादुकाचरणी देखिल्या ॥ ५० ॥ निरोप सांगीतला तुम्हासी ॥ जावें आ
पुल्या स्वस्थानासी ॥ सुखी असावें वंशोवंशी ॥ माझी भक्ती करोनी ॥ ५१ ॥ प्रसाद पुष्पें आ
लिया ॥ शिष्यांसी द्यावी काढोनियां ॥ ऐसें आम्हां सांगोनियां ॥ श्रीगुरु गेले अवधारा
५२ ॥ ऐसें सांगोनि नावेंकर ॥ समस्तही राहिले स्थीर ॥ हर्षे असती निर्भर ॥ प्रसादपुष्पें
पाहाती ॥ ५३ ॥ ऋतुकिया अवसरीं ॥ आली प्रसादपुष्पें चारी ॥ मुख्याशिष्यें प्रीतिकारी ॥

५ काढोनि घेतलीं अवधारा ॥ ५४ ॥ नामधारक म्हणे सिद्धासी ॥ मुख्य शिष्य म्हणावे कवणासी ॥ वि-
स्तारोनि सांगा आम्हासी ॥ पुष्यें कोणा सलाभलीं ॥ ५५ ॥ सिद्ध म्हणे नामधारकासी ॥ शिष्य ब-
हुत गुरुनायकासी ॥ असती गाणगापुरासी ॥ गेलें शिष्य आश्रमा ॥ ५६ ॥ आश्रम घेती संन्यासी
त्यांसी पाठविलें तीर्थासी ॥ तयाचें नाम परियेसीं ॥ सांगेन एका विस्तारोन ॥ ५७ ॥ कृष्णासरस्व-
ती वाळसरस्वती ॥ उपेंद्रमाधवसरस्वती ॥ पाठविते झाले प्रीती ॥ आपण राहिले संगमी ॥ ५८ ॥
गृहस्थधर्मे बहुत शिष्य असती ॥ समस्त ग्रामीं नांदती ॥ त्रिवर्ग आले श्रीपर्वताप्रती ॥ चव- ५
था होतो आपण ॥ ५९ ॥ साकरे नामक सायंदेवें ॥ कवेश्वर सुगमें पूर्वभावें ॥ नंदीनामे नरहरी

देवें ॥ पुष्यें घेतली चतुर्वर्गें ॥ ६० ॥ गुरुप्रसाद घेऊन ॥ आले शिष्य चौघे जण ॥ तीन्हि पुरुषें मज
पूज्यमान ॥ म्हणोनि पुष्यें दाखविती ॥ ६१ ॥ ऐसें श्रीगुरूचें माहात्म्य ॥ सांगत असे अनुपम्य ॥ थोडे सांगितलें अगम्य ॥ अपार असे एकतां ॥ ६२ ॥ श्रीगुरुचरित्र कामधेनु पूर्ण ॥ सांगितलें तुज
विस्तारोन ॥ दुःखदरिद्र गेलें पळोन ॥ ऐसें जाण निर्धारें ॥ ६३ ॥ ऐसें श्रीगुरुचरित्र ॥ श्रवणी
कीर्तनी अतिपवित्र ॥ करवें नादनी पुत्रपौत्र ॥ लक्ष्मीवंत होती जाण ॥ ६४ ॥ धर्म अर्थ काम मोक्ष ॥ तयासी लाभे प्रत्यक्ष ॥ थोर आनंद उभय पक्ष ॥ पुस्तक लिहितां सर्वसिद्धी ॥ ६५ ॥ ऐसें सिद्ध
सांगता झाला ॥ नामधारक संतोषला ॥ सकळ अभीष्ट लाधला ॥ तात्काळीक अवधारा ॥

गु०च०

अ०
५१

६ ६६ म्हणे सरस्वती गंगाधरा । श्रीगुरुचरित्र अति मनोहरा । ऐकतां पावती पैलपारा । संसार सागर उत
रोनिया ॥ ६७ ॥ श्रीगुरुचरित्र ऐकतां । लाभे सकळ परमार्था । या कारणें ऐका म्हणूनि समस्तां
विनवीतसे नामधारक ॥ ६८ ॥ अमृताचीअसे माथणी । स्वीकारितां भाविकजनीं । धर्मार्थ
काममोक्षसाधनी । हेचि कथा ऐकावी ॥ ६९ ॥ पुत्रपौत्रांची ज्यासी चाड । तयासीं ही कथा
असे गोड । राहे लक्ष्मी स्थीर अखंड । श्रवणमात्रें घरीं नांदे ॥ ७० ॥ चतुर्विधपुरुषार्थ ।
लाधती श्रवणे परमार्थ । श्रीनृसिंहसरस्वती गुरुनाथ । रक्षी त्यांचे वंशोवंशी ॥ ७१ ॥ म्ह ६
णे सरस्वती गंगाधर । श्रोते यांसी करीं नमस्कार । कथा ऐका मनोहर । सकळाभीष्टसाध

गु० च०

६६

त्यागृहीं नादती सकळ ॥ तारक होते श्रीगुरुनाथ प्रबळ ॥ भक्त अपरिमित तारिले ॥
५७ ॥ श्रीसद्गुरुच्या संगमी ॥ चारी जण होतों आम्हीं ॥ सायंदेव नंदी नरहरी मी ॥ श्रीगु
रूची सेवा करित होतों ॥ ५८ ॥ चौघांनी घेतलीं पुष्पें चारी ॥ गुरुप्रसादें दिला शिरीं ॥
हीं पाहा म्हणोनि पुष्पें करी ॥ घेऊनि स्रड करी दीधलीं ॥ ५९ ॥ चौघांनी चारि पुष्पां
सी ॥ मस्तकीं धरलीं भावेसी ॥ आनंद वाटला नामधारकासी ॥ गुरुप्रसाद त्यांच्या
दृष्टी पडला ॥ ६० ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते सिद्धनामधारकासी सांगत ॥ श्रीगुरु
प्रसाद प्राप्त ॥ द्विपंचाशत्तमोऽध्याय हा ॥ ६१ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृतेनेन्टसिंहस

६

लाभतीपुरुषार्थचारी ॥ सिद्धीसर्वहीत्याचाद्वारीं ॥ दासीपरीतिष्ठतील ॥ ४१ ॥ त्यासीनाहीं
यमाचेंभय ॥ त्यासलाभलाभेनिश्चिया ॥ पुत्रपौत्रासहितअष्टेश्वर्य ॥ अनुभवोनिनिर्भ
यपावेमुक्ती ॥ ४२ ॥ हेंवचनमानिजोअप्रमाण ॥ तोभोगीलनरकदारुण ॥ तोगुरुद्रोहीजा
णजन्ममरण ॥ दुःखअनुभवणेंनसुटेत्यासी ॥ ४३ ॥ याकारणेंअसूंद्याविश्वास ॥ सर्व
पावालबहुवसा ॥ ऐसेंसांगोनिशिष्यांस ॥ श्रीगुरुतेथूनिअदृश्यझाले ॥ ४४ ॥ शि
ष्यअवलोकितीगगनांत ॥ तोंदृष्टीनदेखतीश्रीगुरुनाथ ॥ बहुतहोवोनिचिंताक्रां
त ॥ तेथेंचउभेतटस्थ ॥ ४५ ॥ इतुकियांतआलानावाडीतेथ ॥ तोशिष्यांसांगेवृत्तांत ॥

थें पावलीयाची खूण तुम्हासी ॥ फुलें येतील जिनसजिनसी ॥ तुम्हासी तो प्रसाद ॥ ३६
पुष्पांचे करितां पूजन ॥ तुम्हां होईल देव प्रसन्न ॥ भक्तिभावें करावे जतन ॥ प्राणासमा
न मानुनी ॥ ३७ ॥ आणीक एक रे कायुक्ती ॥ जे कोणि माझें चरित्र गाती ॥ प्रीतीनें नामसं
कीर्तन करिती ॥ ते मज प्रिय गमती फार ॥ ३८ ॥ मज पुढें करितील गायन ॥ आणो निरा
गस गिणी तान मान ॥ चित्ती भक्तिभाव धरून ॥ करिती कीर्तनि परमानंदें ॥ ३९ ॥
ते भक्त मज फार आवडती ॥ जे माझी कथामृत पान करिती ॥ त्यांचे घरीं मी श्री
पती ॥ वसतों मीमी तीने अखंडित ॥ ४० ॥ आमुचे चरित्र जो पठण करी ॥ त्यास

पु०च०

७ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ

७

ती॥७२॥मुख्यभावकारण॥प्रेमेकरितांश्रवणपठणा॥निजध्यासनमनन॥प्रेमेंकरोनिसा
धिजे॥७३॥नरसिंहसरस्वतीशंकर॥त्यांचेचरणीअर्पणसकळ॥त्यांचेचिप्रसादेंसम
ग्र॥समस्तप्रजासुखीअसती॥७४॥ग्रंथदेवावाशुद्धस्थानी॥शुद्धवस्त्रींशुद्धम
नी॥नित्यपूजाकरोनी॥म्हहामाजीदेवावा॥७५॥इतिश्रीगुरुचरित्रामृता॥सिद्ध
नामधारकसंवादबहुत॥गुरुसमाधीनामविख्यात॥एकपंचाशत्तमोऽध्यायहा
७६॥इतिश्रीगु॰श्रीगुरुसमाधियोगोनामएकपंचाशत्तमोऽध्यायः॥५१॥छ
श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु॥ओव्यासंख्या॥७६॥छ॥छ॥छ॥छ॥छ॥

॥ ईतिश्रीगुरुचरित्रसमाप्तः ॥

॥ रस्वत्योपाख्यानें सिद्धनामधारकसंवादे श्रीगुरुप्रसादप्राप्तिर्नाम द्विपंचाशत्तमोऽ
ध्यायः ॥ ५२ ॥ श्रीगुरुदत्तात्रयार्पणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥ गुरुचरित्र समाप्तः ॥ छ ॥
तैलाद्रक्षे जलाद्रक्षे रक्षे छिथिल बंधनात् ॥ मूर्खहस्ते न दातव्यं एवं वदति पुस्तकम ॥ १
प्रथमदीवसी ॥ ७ ॥ दुसरे दीवसी ॥ १० ॥ तीसरै दीवसी ॥ ११ ॥ चवथे दीवसी ॥ ५ ॥ पाच
वे दीवसी ॥ ३ ॥ साहावे दीवसी ॥ ६ ॥ सातवे दीवसी ॥ ९ ॥ एवं ओव्या संख्या एकंदर
७०० ५० ॥ हे पुस्तक गडीभट पयेवास्तव्य रामक्षेत्र सत्य जानिजे ॥ लेखक
केशोभट आळतिवास्तव्य नागपुर सेहर ॥ शके १७८७ क्रोधननामाब्दे ॥

श्रीगणेशायनमः॥ नामधारकविनवीसिद्धासी॥ श्रीगुरुनिघालेशैल्ययात्रेसी॥ पुढेंकथा
वर्तलीकैसी॥ तेंविस्तारेंशीमजसांगावें॥ १॥ सिद्धम्हणेशिष्योत्तमा॥ कायसांगुसद्गुरु
चीमहिमा॥ आतांवर्णवाचीझालीशिमा॥ परीगुरुभक्तीप्रेमानावरे॥ २॥ श्रीगुरुसि
द्धझालेजावयासी॥ श्रीपर्वतींयात्राउद्देशीं॥ हावृत्तांतनगरिकजनांसी॥ कळलाप
रियेसींतात्काळ॥ ३॥ समस्तजनआलेधांवते॥ नरनारीसंघमिळालाबहुत॥ गु
रुसीप्रार्थितीअनेकभक्त॥ श्रीपर्वतासीस्वामिकांजातां॥ ४॥ आम्हासभासतेंभक्त
॥ तुम्हीअवतारकरितांसमाप्त॥ निरंतरआपणअसाअव्यक्त॥ परीजनासीसक्त

व्यक्त दिसत होतां ॥ ५ ॥ तुमचे चरणाचें होतां दर्शन ॥ पातकांचें होतसे दहन ॥ आतां कै
सें करती लज्जन ॥ म्हणोनि लोढांगणें घालिती ॥ ६ ॥ पुढें आम्हास काय गती ॥ आम्ही
तरावें कैशा रिती ॥ स्वामिचे चरणनौका होती ॥ तेणे पार उतरत होतों ॥ ७ ॥ तुम्ही भ
क्तांस कामधेनु परी ॥ कामना पुरवीत होतां बरी ॥ म्हणोनी जगलों आजवरी ॥ या
उपरी आम्ही काय करावें ॥ ८ ॥ स्वामी करितां गाणगापुर ॥ झाले होतें वैकुंठपु
र ॥ आतां दीपाविणें जेसें मंदिर ॥ तैसें साचार होईल हो ॥ ९ ॥ माउलीविणें तान्हे
बाळ ॥ कीं देवाविणें देउळ ॥ कीं जळाविणें जेसें कमळ ॥ तैसें सकळ तुम्हाविणें ॥ १० ॥

मातापितासकळगोत ॥ इष्टमित्रकुळदैवत ॥ सर्वही आमुचा गुरुनाथ ॥ म्हणोनि काळ
क्रमित होतों ॥ ११ ॥ आपल्या बाळकासी अव्हेरूनी ॥ कैसे जातां स्वामि येथुनी ॥ अश्रु
धारा लागल्या लोचनी ॥ तळमळती सकळजन ॥ १२ ॥ तेव्हां गुरु समस्तजनां प्र
ती ॥ हास्यवदन करूनि बोलती ॥ तुम्ही जन नही मानून का खंती ॥ सांगतों यथास्थिती
तें ऐका ॥ १३ ॥ आम्ही असतो याचि ग्रामी ॥ स्नान पान करू अमरजासंगमी ॥ गोप्य
रूपें राहातो नियमी ॥ चिंता कांही तुम्हीं न करावी ॥ १४ ॥ राज्य झाले म्लेंछाक्रांत ॥
आम्ही भूमंडळीं झालों विख्यात ॥ अस्मुचे दर्शनास बहुत येथ ॥ यवन सतत येतील

२ पैं ॥१५॥ तेणें भजेस होईल उपद्रव ॥ आम्ही अदृश्य राहातों यास्तव ॥ ज्यास असे दृढ भ-
क्तिभाव ॥ त्यास दृश्य स्वभावें होऊं ॥१६॥ लौकिकामध्यें कळावयासी ॥ आम्ही जातो श्री-
शैल पर्वतासी ॥ चिंतन करावी मानसी ॥ ऐसें समस्तांसी संबोधिलें ॥१७॥ मठीं आ-
मुचा देविती पादुका ॥ पुरवितील कामना ऐका ॥ अश्वत्थ वृक्ष आहे निका ॥ तो सु-
कलिकांचा कल्पतरू ॥१८॥ कामना पुरवील समस्ता ॥ संदेह न धरावा मनांत
मनोरथ प्राप्त होतील वरि ना ॥ ही मात आमुची सत्य जाणा ॥१९॥ संगमी करूनियां
स्नान ॥ पूजूनि अश्वत्थनारायण ॥ मग करावें पादुकांचें अर्चन ॥ मनकामना पूर्ण २

होतील ॥ २० ॥ विघ्नहर्ता विनायक ॥ आहे तेथें वरदायक ॥ तीर्थें असती अनेक ॥ पावाल
तुम्ही स्करव अपार ॥ २१ ॥ पादुकांची करूनि पूजा ॥ त्रिकाळ आरती करूनि वोजा ॥
आमुचें वचन यथार्थ समजा ॥ म्हणोनि द्विजांसी सांगती ॥ २२ ॥ आम्ही येथें वराहा
तों मठांत ॥ हें वचन जाणावें निश्चित ॥ ऐसें संबोनि जना आद्यंत ॥ निघाले त्वरि
त गुरुराज पैं ॥ २३ ॥ समागमें धांवले जे जन ॥ त्यांचें करूनि समाधान ॥ शिष्यांस
हित त्वरित गतीन ॥ गेले निघोन श्रीगुरु ॥ २४ ॥ लोक माघारें परतले ॥ समम
स्त गुरुच्या मठासि आले ॥ तेथें समस्तांनी गुरु देखिले ॥ बैसले होते निज आ

सनी ॥ २५ ॥ सर्वेंचि पाहातां झाले गुप्त ॥ जन मनीं परम विस्मित ॥ आम्ही सोडुनी आलों मा
र्गांत ॥ तेथें गुरुनाथ देखिला ॥ २६ ॥ सर्वव्यापी नारायण ॥ त्रैमूर्ति अवतार पूर्ण ॥ चराचरीं
श्रीगुरु आपण ॥ भक्तां कारणें रूप धरिती ॥ २७ ॥ ऐसा दृष्टांत दाऊनी जनासी ॥ आपण
गेले श्रीशैल्यासी ॥ पावले पाताळगंगेसी ॥ राहिले त्या दिवसीं तेथें ॥ २८ ॥ श्रीगुरु शि
ष्यांसी म्हणती ॥ मल्लिकार्जुनासी जावोनि शीघ्र गती ॥ पुष्पांचें आसन यथास्थिती ॥
करुनि निगुती आणावें ॥ २९ ॥ शिष्य धांवले अतिशीघ्र ॥ पुन्नागादि कुंद कल्हार
करवीर बकुल चंपक मंदार ॥ पुष्पें अपार आणिलीं ॥ ३० ॥ त्या पुष्पांचें केलें दिव्यांबर

त्याचे गंगाप्रवाहावरी केलें स्थापन ॥ त्यावरी श्रीगुरु आपण ॥ बैसले तेक्षणी परमा
नंदें ॥ ३१ ॥ बहुधान्य संवत्सर माघमास ॥ कृष्णा प्रतिपदा शुभ दिवस ॥ बृहस्पती हो
ता सिंहराशीस ॥ उत्तर दिशे होता सूर्य पैं ॥ ३२ ॥ शाशिर ऋतु संक्रमण ॥ लग्नघटि
का सफल लक्षण ॥ ऐसे शुभमुहूर्ती गरु आपण ॥ आनंदे प्रयाण करिते झाले ॥ ३३ ॥ मध्यें
प्रवाहांत पुष्पासनी ॥ बैसोनि शिष्यांस संबोधुनी ॥ आमुचा वियोग झाला म्हणोनी
तुम्ही मनी खेद न मानावा ॥ ३४ ॥ त्या गाणगापुरा आंत ॥ आम्ही असों च पूर्ववत ॥ भाव
ना दृढ धरा मनांत ॥ तुम्हास दृष्टांत तेथें होईल ॥ ३५ ॥ आम्ही जातों आनंदस्थानासी ॥ ते

थें पावलीयाची खूण तुम्हासी ॥ फुलें येतील जिनसाजिनसी ॥ तुम्हासी तो प्रसाद ॥ ३६ ॥
पुष्पांचे करितां पूजन ॥ तुम्हा होईल देव प्रसन्न ॥ भक्तिभावें करावे जतन ॥ प्राणासमा
न मानुनी ॥ ३७ ॥ आणीक एक ऐका युक्ती ॥ जे कोणि माझें चरित्र गाती ॥ प्रीतीनें नामसं
कीर्तन करिती ॥ ते मज प्रिय गमती फार ॥ ३८ ॥ मज पुढें करितील गायन ॥ जाणोनिरा
गसगिणी तानमान ॥ चित्ती भक्तिभाव धरून ॥ करिती कीर्तन परमानंदें ॥ ३९ ॥
ते भक्त मज फार आवडती ॥ जे माझी कथामृत पान करिती ॥ त्यांचे घरीं मी श्री
पती ॥ वसतों मीप्रीतीनें अखंडित ॥ ४० ॥ आमुचे चरित्र जो पठण करी ॥ त्यास

लाभतीपुरुषार्थचारी ॥ सिद्धीसर्वहीयाच्याद्वारीं ॥ दासीपरीतिष्ठतील ॥ ४१ त्यासीनाहीं
यमाचेंभय ॥ त्यासलाभलाभेनिश्चिया ॥ पुत्रपौत्रासहितअष्टैश्वर्य ॥ अनुभवोनिनिर्भ
यपावेमुक्ती ॥ ४२ ॥ हेंवचनमानिजोअप्रमाण ॥ तोभोगीलनरकदारुण ॥ तोगुरुद्रोहीजा
णजन्ममरण ॥ दुःखअनुभवणेनसुटेत्यासी ॥ ४३ ॥ याकारणेअसूंद्याविश्वास ॥ सर्व
पावालबहुवस ॥ ऐसेंसांगोनिशिष्यांस ॥ श्रीगुरुतेथूनिअदृश्यझाले ॥ ४४ ॥ त्रि
ष्यअवलोकितीगंगेंत ॥ तोंदृष्टीनदेखतीश्रीगुरुनाथ ॥ बहुतहोवोनिचिंताक्रां
त ॥ तेथेंचउभेतटस्थ ॥ ४५ ॥ इतुकियांतआलानावाडीतेथ ॥ तोशिष्यांसांगेवृत्तांत ॥

गंगेच्चे पूर्वतीं श्रीगुरुनाथ ॥ जातअसतां म्यादेखिले ॥ ४७ ॥ आहेतवसंन्यासी दंडधारी ॥
काषायांबर वेष्टिलें शिरीं ॥ स्कवर्णपादुका चरणामाझारी ॥ कांती अंगावरी फांकतसे ॥
तुम्हास सांगा म्हणोनी ॥ गोष्टी सांगितली आहे त्याणी ॥ त्याचे नांव नरसिंहमुनी ॥ तेगो
ष्टी कानी आइको ॥ ४८ ॥ कलिकाळास्तव गुप्त होउनी ॥ आपण असतो गोनणाभुव
नी ॥ तुम्हीतत्पर असावें भजनी ॥ ऐसें सांगा म्हणोनि कथियेलें ॥ ४९ ॥ प्रत्यक्ष पाहिलेमा
र्गांत ॥ तुम्ही कां झालेत चिंताक्रांत ॥ पुष्यें येतील जवळांत ॥ घेवोनि निवांत रमावें ॥ ५० ॥
नावाड्यानें ऐसें कथिलें ॥ त्यावरूनि शिष्य हर्षले ॥ इतुकियांत गुरुप्रसाद फुलें ॥ आ

५

ली प्रवाहांत वाहत ॥ ५१ ॥ तीं परम प्रसादरूप मनें । काढूनि घेतली शिष्यवर्गांनी ॥ मग परत
ले आनंदानें । गुरुध्यान मनीं करित ॥ ५२ ॥ सिद्धासि म्हणे नामधारक । पुढें किती आ
ली प्रसादिक ॥ शिष्य किती होते प्रमुख । तें मज साद्यंत सांगावें ॥ ५३ ॥ सिद्ध म्हणे नाम
धारका । तुवां भली घेतली आशंका ॥ धन्य बा तुझा विवेका । होसी साधक समर्थ ॥ ५४ ॥
खूण सांगतों एक ताता ॥ श्रीगुरु गाणगापुरीं असतां ॥ बहुत शिष्य होते गणितां ॥ ना
ठवती तये समयीं ॥ ५५ ॥ ज्यापी केला आश्रम स्वीकार । ते संन्यासी थोर थोर । तीर्थी हिंडा
वयास गेले फार । कृष्ण बाळसरस्वती प्रमुखें ते ॥ ५६ ॥ जे शिष्य झाले गृहस्थ । ते आपु

त्यागृहीं नादती सकळ ॥ तारक होते श्रीगुरुनाथ प्रबळ ॥ भक्त अपरिमित तारिले ॥
५७ ॥ श्रीसद्गुरूच्या संगमी ॥ चारी जण होतों आम्हीं ॥ सायंदेव नंदी नरहरी मी ॥ श्रीगु
रूची सेवा करित होतों ॥ ५८ ॥ चौघानी घेतलीं पुष्पें चारी ॥ गुरुप्रसाद वं दिला शिरीं ॥
हीं पाहा म्हणोनि पुष्पें करी ॥ घेऊनि म्सड करी दीधलीं ॥ ५९ ॥ चौघानी चारी पुष्पां
सी ॥ मस्तकीं धरलीं भावेसी ॥ आनंद वाटला नामधारकासी ॥ गुरुप्रसाद त्याच्या
दृष्टी पडला ॥ ६० ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृते ॥ सिद्धनामधारकासी सांगत ॥ श्रीगुरु
प्रसादप्राप्त ॥ द्विपंचाशत्तमोऽध्याय हा ॥ ६१ ॥ इति श्रीगुरुचरित्रामृतेनेन्ट सिंहस

```
[OrderDescription]
,CREATED=29.11.19 12:23
,TRANSFERRED=2019/11/29 at 15:33:30
,PAGES=1296
,TYPE=STD
,NAME=S0002213
,Book Name=M-450-SHRI GURUCHARITRA
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
```

```
FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
```

```
FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
```

```
FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
```

```
FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF
,FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
```

```
FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF
,FILE76=00000076.TIF
,FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF
,FILE82=00000082.TIF
,FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF
```

```
FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
,FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF
,FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF
,FILE96=00000096.TIF
,FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF
,FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF
```

```
FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF
,FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF
,FILE111=00000111.TIF
,FILE112=00000112.TIF
,FILE113=00000113.TIF
,FILE114=00000114.TIF
,FILE115=00000115.TIF
,FILE116=00000116.TIF
,FILE117=00000117.TIF
,FILE118=00000118.TIF
,FILE119=00000119.TIF
```

```
FILE120=00000120.TIF
,FILE121=00000121.TIF
,FILE122=00000122.TIF
,FILE123=00000123.TIF
,FILE124=00000124.TIF
,FILE125=00000125.TIF
,FILE126=00000126.TIF
,FILE127=00000127.TIF
,FILE128=00000128.TIF
,FILE129=00000129.TIF
,FILE130=00000130.TIF
,FILE131=00000131.TIF
,FILE132=00000132.TIF
,FILE133=00000133.TIF
,FILE134=00000134.TIF
,FILE135=00000135.TIF
```

```
FILE136=00000136.TIF
,FILE137=00000137.TIF
,FILE138=00000138.TIF
,FILE139=00000139.TIF
,FILE140=00000140.TIF
,FILE141=00000141.TIF
,FILE142=00000142.TIF
,FILE143=00000143.TIF
,FILE144=00000144.TIF
,FILE145=00000145.TIF
,FILE146=00000146.TIF
,FILE147=00000147.TIF
,FILE148=00000148.TIF
,FILE149=00000149.TIF
,FILE150=00000150.TIF
,FILE151=00000151.TIF
```

```
FILE152=00000152.TIF
,FILE153=00000153.TIF
,FILE154=00000154.TIF
,FILE155=00000155.TIF
,FILE156=00000156.TIF
,FILE157=00000157.TIF
,FILE158=00000158.TIF
,FILE159=00000159.TIF
,FILE160=00000160.TIF
,FILE161=00000161.TIF
,FILE162=00000162.TIF
,FILE163=00000163.TIF
,FILE164=00000164.TIF
,FILE165=00000165.TIF
,FILE166=00000166.TIF
,FILE167=00000167.TIF
```

```
FILE168=00000168.TIF
,FILE169=00000169.TIF
,FILE170=00000170.TIF
,FILE171=00000171.TIF
,FILE172=00000172.TIF
,FILE173=00000173.TIF
,FILE174=00000174.TIF
,FILE175=00000175.TIF
,FILE176=00000176.TIF
,FILE177=00000177.TIF
,FILE178=00000178.TIF
,FILE179=00000179.TIF
,FILE180=00000180.TIF
,FILE181=00000181.TIF
,FILE182=00000182.TIF
,FILE183=00000183.TIF
```

```
FILE184=00000184.TIF
,FILE185=00000185.TIF
,FILE186=00000186.TIF
,FILE187=00000187.TIF
,FILE188=00000188.TIF
,FILE189=00000189.TIF
,FILE190=00000190.TIF
,FILE191=00000191.TIF
,FILE192=00000192.TIF
,FILE193=00000193.TIF
,FILE194=00000194.TIF
,FILE195=00000195.TIF
,FILE196=00000196.TIF
,FILE197=00000197.TIF
,FILE198=00000198.TIF
,FILE199=00000199.TIF
```

```
FILE200=00000200.TIF
,FILE201=00000201.TIF
,FILE202=00000202.TIF
,FILE203=00000203.TIF
,FILE204=00000204.TIF
,FILE205=00000205.TIF
,FILE206=00000206.TIF
,FILE207=00000207.TIF
,FILE208=00000208.TIF
,FILE209=00000209.TIF
,FILE210=00000210.TIF
,FILE211=00000211.TIF
,FILE212=00000212.TIF
,FILE213=00000213.TIF
,FILE214=00000214.TIF
,FILE215=00000215.TIF
```

```
FILE216=00000216.TIF
,FILE217=00000217.TIF
,FILE218=00000218.TIF
,FILE219=00000219.TIF
,FILE220=00000220.TIF
,FILE221=00000221.TIF
,FILE222=00000222.TIF
,FILE223=00000223.TIF
,FILE224=00000224.TIF
,FILE225=00000225.TIF
,FILE226=00000226.TIF
,FILE227=00000227.TIF
,FILE228=00000228.TIF
,FILE229=00000229.TIF
,FILE230=00000230.TIF
,FILE231=00000231.TIF
```

```
FILE232=00000232.TIF
,FILE233=00000233.TIF
,FILE234=00000234.TIF
,FILE235=00000235.TIF
,FILE236=00000236.TIF
,FILE237=00000237.TIF
,FILE238=00000238.TIF
,FILE239=00000239.TIF
,FILE240=00000240.TIF
,FILE241=00000241.TIF
,FILE242=00000242.TIF
,FILE243=00000243.TIF
,FILE244=00000244.TIF
,FILE245=00000245.TIF
,FILE246=00000246.TIF
,FILE247=00000247.TIF
```

FILE248=00000248.TIF
,FILE249=00000249.TIF
,FILE250=00000250.TIF
,FILE251=00000251.TIF
,FILE252=00000252.TIF
,FILE253=00000253.TIF
,FILE254=00000254.TIF
,FILE255=00000255.TIF
,FILE256=00000256.TIF
,FILE257=00000257.TIF
,FILE258=00000258.TIF
,FILE259=00000259.TIF
,FILE260=00000260.TIF
,FILE261=00000261.TIF
,FILE262=00000262.TIF
,FILE263=00000263.TIF

```
FILE264=00000264.TIF
,FILE265=00000265.TIF
,FILE266=00000266.TIF
,FILE267=00000267.TIF
,FILE268=00000268.TIF
,FILE269=00000269.TIF
,FILE270=00000270.TIF
,FILE271=00000271.TIF
,FILE272=00000272.TIF
,FILE273=00000273.TIF
,FILE274=00000274.TIF
,FILE275=00000275.TIF
,FILE276=00000276.TIF
,FILE277=00000277.TIF
,FILE278=00000278.TIF
,FILE279=00000279.TIF
```

```
FILE280=00000280.TIF
,FILE281=00000281.TIF
,FILE282=00000282.TIF
,FILE283=00000283.TIF
,FILE284=00000284.TIF
,FILE285=00000285.TIF
,FILE286=00000286.TIF
,FILE287=00000287.TIF
,FILE288=00000288.TIF
,FILE289=00000289.TIF
,FILE290=00000290.TIF
,FILE291=00000291.TIF
,FILE292=00000292.TIF
,FILE293=00000293.TIF
,FILE294=00000294.TIF
,FILE295=00000295.TIF
```

```
FILE296=00000296.TIF
,FILE297=00000297.TIF
,FILE298=00000298.TIF
,FILE299=00000299.TIF
,FILE300=00000300.TIF
,FILE301=00000301.TIF
,FILE302=00000302.TIF
,FILE303=00000303.TIF
,FILE304=00000304.TIF
,FILE305=00000305.TIF
,FILE306=00000306.TIF
,FILE307=00000307.TIF
,FILE308=00000308.TIF
,FILE309=00000309.TIF
,FILE310=00000310.TIF
,FILE311=00000311.TIF
```

FILE312=00000312.TIF
,FILE313=00000313.TIF
,FILE314=00000314.TIF
,FILE315=00000315.TIF
,FILE316=00000316.TIF
,FILE317=00000317.TIF
,FILE318=00000318.TIF
,FILE319=00000319.TIF
,FILE320=00000320.TIF
,FILE321=00000321.TIF
,FILE322=00000322.TIF
,FILE323=00000323.TIF
,FILE324=00000324.TIF
,FILE325=00000325.TIF
,FILE326=00000326.TIF
,FILE327=00000327.TIF

```
FILE328=00000328.TIF
,FILE329=00000329.TIF
,FILE330=00000330.TIF
,FILE331=00000331.TIF
,FILE332=00000332.TIF
,FILE333=00000333.TIF
,FILE334=00000334.TIF
,FILE335=00000335.TIF
,FILE336=00000336.TIF
,FILE337=00000337.TIF
,FILE338=00000338.TIF
,FILE339=00000339.TIF
,FILE340=00000340.TIF
,FILE341=00000341.TIF
,FILE342=00000342.TIF
,FILE343=00000343.TIF
```

```
FILE344=00000344.TIF
,FILE345=00000345.TIF
,FILE346=00000346.TIF
,FILE347=00000347.TIF
,FILE348=00000348.TIF
,FILE349=00000349.TIF
,FILE350=00000350.TIF
,FILE351=00000351.TIF
,FILE352=00000352.TIF
,FILE353=00000353.TIF
,FILE354=00000354.TIF
,FILE355=00000355.TIF
,FILE356=00000356.TIF
,FILE357=00000357.TIF
,FILE358=00000358.TIF
,FILE359=00000359.TIF
```

```
FILE360=00000360.TIF
,FILE361=00000361.TIF
,FILE362=00000362.TIF
,FILE363=00000363.TIF
,FILE364=00000364.TIF
,FILE365=00000365.TIF
,FILE366=00000366.TIF
,FILE367=00000367.TIF
,FILE368=00000368.TIF
,FILE369=00000369.TIF
,FILE370=00000370.TIF
,FILE371=00000371.TIF
,FILE372=00000372.TIF
,FILE373=00000373.TIF
,FILE374=00000374.TIF
,FILE375=00000375.TIF
```

```
FILE376=00000376.TIF
,FILE377=00000377.TIF
,FILE378=00000378.TIF
,FILE379=00000379.TIF
,FILE380=00000380.TIF
,FILE381=00000381.TIF
,FILE382=00000382.TIF
,FILE383=00000383.TIF
,FILE384=00000384.TIF
,FILE385=00000385.TIF
,FILE386=00000386.TIF
,FILE387=00000387.TIF
,FILE388=00000388.TIF
,FILE389=00000389.TIF
,FILE390=00000390.TIF
,FILE391=00000391.TIF
```

```
FILE392=00000392.TIF
,FILE393=00000393.TIF
,FILE394=00000394.TIF
,FILE395=00000395.TIF
,FILE396=00000396.TIF
,FILE397=00000397.TIF
,FILE398=00000398.TIF
,FILE399=00000399.TIF
,FILE400=00000400.TIF
,FILE401=00000401.TIF
,FILE402=00000402.TIF
,FILE403=00000403.TIF
,FILE404=00000404.TIF
,FILE405=00000405.TIF
,FILE406=00000406.TIF
,FILE407=00000407.TIF
```

```
FILE408=00000408.TIF
,FILE409=00000409.TIF
,FILE410=00000410.TIF
,FILE411=00000411.TIF
,FILE412=00000412.TIF
,FILE413=00000413.TIF
,FILE414=00000414.TIF
,FILE415=00000415.TIF
,FILE416=00000416.TIF
,FILE417=00000417.TIF
,FILE418=00000418.TIF
,FILE419=00000419.TIF
,FILE420=00000420.TIF
,FILE421=00000421.TIF
,FILE422=00000422.TIF
,FILE423=00000423.TIF
```

```
FILE424=00000424.TIF
,FILE425=00000425.TIF
,FILE426=00000426.TIF
,FILE427=00000427.TIF
,FILE428=00000428.TIF
,FILE429=00000429.TIF
,FILE430=00000430.TIF
,FILE431=00000431.TIF
,FILE432=00000432.TIF
,FILE433=00000433.TIF
,FILE434=00000434.TIF
,FILE435=00000435.TIF
,FILE436=00000436.TIF
,FILE437=00000437.TIF
,FILE438=00000438.TIF
,FILE439=00000439.TIF
```

```
FILE440=00000440.TIF
,FILE441=00000441.TIF
,FILE442=00000442.TIF
,FILE443=00000443.TIF
,FILE444=00000444.TIF
,FILE445=00000445.TIF
,FILE446=00000446.TIF
,FILE447=00000447.TIF
,FILE448=00000448.TIF
,FILE449=00000449.TIF
,FILE450=00000450.TIF
,FILE451=00000451.TIF
,FILE452=00000452.TIF
,FILE453=00000453.TIF
,FILE454=00000454.TIF
,FILE455=00000455.TIF
```

```
FILE456=00000456.TIF
,FILE457=00000457.TIF
,FILE458=00000458.TIF
,FILE459=00000459.TIF
,FILE460=00000460.TIF
,FILE461=00000461.TIF
,FILE462=00000462.TIF
,FILE463=00000463.TIF
,FILE464=00000464.TIF
,FILE465=00000465.TIF
,FILE466=00000466.TIF
,FILE467=00000467.TIF
,FILE468=00000468.TIF
,FILE469=00000469.TIF
,FILE470=00000470.TIF
,FILE471=00000471.TIF
```

```
FILE472=00000472.TIF
,FILE473=00000473.TIF
,FILE474=00000474.TIF
,FILE475=00000475.TIF
,FILE476=00000476.TIF
,FILE477=00000477.TIF
,FILE478=00000478.TIF
,FILE479=00000479.TIF
,FILE480=00000480.TIF
,FILE481=00000481.TIF
,FILE482=00000482.TIF
,FILE483=00000483.TIF
,FILE484=00000484.TIF
,FILE485=00000485.TIF
,FILE486=00000486.TIF
,FILE487=00000487.TIF
```

```
FILE488=00000488.TIF
,FILE489=00000489.TIF
,FILE490=00000490.TIF
,FILE491=00000491.TIF
,FILE492=00000492.TIF
,FILE493=00000493.TIF
,FILE494=00000494.TIF
,FILE495=00000495.TIF
,FILE496=00000496.TIF
,FILE497=00000497.TIF
,FILE498=00000498.TIF
,FILE499=00000499.TIF
,FILE500=00000500.TIF
,FILE501=00000501.TIF
,FILE502=00000502.TIF
,FILE503=00000503.TIF
```

```
FILE504=00000504.TIF
,FILE505=00000505.TIF
,FILE506=00000506.TIF
,FILE507=00000507.TIF
,FILE508=00000508.TIF
,FILE509=00000509.TIF
,FILE510=00000510.TIF
,FILE511=00000511.TIF
,FILE512=00000512.TIF
,FILE513=00000513.TIF
,FILE514=00000514.TIF
,FILE515=00000515.TIF
,FILE516=00000516.TIF
,FILE517=00000517.TIF
,FILE518=00000518.TIF
,FILE519=00000519.TIF
```

FILE520=00000520.TIF
,FILE521=00000521.TIF
,FILE522=00000522.TIF
,FILE523=00000523.TIF
,FILE524=00000524.TIF
,FILE525=00000525.TIF
,FILE526=00000526.TIF
,FILE527=00000527.TIF
,FILE528=00000528.TIF
,FILE529=00000529.TIF
,FILE530=00000530.TIF
,FILE531=00000531.TIF
,FILE532=00000532.TIF
,FILE533=00000533.TIF
,FILE534=00000534.TIF
,FILE535=00000535.TIF

```
FILE536=00000536.TIF
,FILE537=00000537.TIF
,FILE538=00000538.TIF
,FILE539=00000539.TIF
,FILE540=00000540.TIF
,FILE541=00000541.TIF
,FILE542=00000542.TIF
,FILE543=00000543.TIF
,FILE544=00000544.TIF
,FILE545=00000545.TIF
,FILE546=00000546.TIF
,FILE547=00000547.TIF
,FILE548=00000548.TIF
,FILE549=00000549.TIF
,FILE550=00000550.TIF
,FILE551=00000551.TIF
```

```
FILE552=00000552.TIF
,FILE553=00000553.TIF
,FILE554=00000554.TIF
,FILE555=00000555.TIF
,FILE556=00000556.TIF
,FILE557=00000557.TIF
,FILE558=00000558.TIF
,FILE559=00000559.TIF
,FILE560=00000560.TIF
,FILE561=00000561.TIF
,FILE562=00000562.TIF
,FILE563=00000563.TIF
,FILE564=00000564.TIF
,FILE565=00000565.TIF
,FILE566=00000566.TIF
,FILE567=00000567.TIF
```

```
FILE568=00000568.TIF
,FILE569=00000569.TIF
,FILE570=00000570.TIF
,FILE571=00000571.TIF
,FILE572=00000572.TIF
,FILE573=00000573.TIF
,FILE574=00000574.TIF
,FILE575=00000575.TIF
,FILE576=00000576.TIF
,FILE577=00000577.TIF
,FILE578=00000578.TIF
,FILE579=00000579.TIF
,FILE580=00000580.TIF
,FILE581=00000581.TIF
,FILE582=00000582.TIF
,FILE583=00000583.TIF
```

```
FILE584=00000584.TIF
,FILE585=00000585.TIF
,FILE586=00000586.TIF
,FILE587=00000587.TIF
,FILE588=00000588.TIF
,FILE589=00000589.TIF
,FILE590=00000590.TIF
,FILE591=00000591.TIF
,FILE592=00000592.TIF
,FILE593=00000593.TIF
,FILE594=00000594.TIF
,FILE595=00000595.TIF
,FILE596=00000596.TIF
,FILE597=00000597.TIF
,FILE598=00000598.TIF
,FILE599=00000599.TIF
```

```
FILE600=00000600.TIF
,FILE601=00000601.TIF
,FILE602=00000602.TIF
,FILE603=00000603.TIF
,FILE604=00000604.TIF
,FILE605=00000605.TIF
,FILE606=00000606.TIF
,FILE607=00000607.TIF
,FILE608=00000608.TIF
,FILE609=00000609.TIF
,FILE610=00000610.TIF
,FILE611=00000611.TIF
,FILE612=00000612.TIF
,FILE613=00000613.TIF
,FILE614=00000614.TIF
,FILE615=00000615.TIF
```

```
FILE616=00000616.TIF
,FILE617=00000617.TIF
,FILE618=00000618.TIF
,FILE619=00000619.TIF
,FILE620=00000620.TIF
,FILE621=00000621.TIF
,FILE622=00000622.TIF
,FILE623=00000623.TIF
,FILE624=00000624.TIF
,FILE625=00000625.TIF
,FILE626=00000626.TIF
,FILE627=00000627.TIF
,FILE628=00000628.TIF
,FILE629=00000629.TIF
,FILE630=00000630.TIF
,FILE631=00000631.TIF
```

```
FILE632=00000632.TIF
,FILE633=00000633.TIF
,FILE634=00000634.TIF
,FILE635=00000635.TIF
,FILE636=00000636.TIF
,FILE637=00000637.TIF
,FILE638=00000638.TIF
,FILE639=00000639.TIF
,FILE640=00000640.TIF
,FILE641=00000641.TIF
,FILE642=00000642.TIF
,FILE643=00000643.TIF
,FILE644=00000644.TIF
,FILE645=00000645.TIF
,FILE646=00000646.TIF
,FILE647=00000647.TIF
```

FILE648=00000648.TIF
,FILE649=00000649.TIF
,FILE650=00000650.TIF
,FILE651=00000651.TIF
,FILE652=00000652.TIF
,FILE653=00000653.TIF
,FILE654=00000654.TIF
,FILE655=00000655.TIF
,FILE656=00000656.TIF
,FILE657=00000657.TIF
,FILE658=00000658.TIF
,FILE659=00000659.TIF
,FILE660=00000660.TIF
,FILE661=00000661.TIF
,FILE662=00000662.TIF
,FILE663=00000663.TIF

```
FILE664=00000664.TIF
,FILE665=00000665.TIF
,FILE666=00000666.TIF
,FILE667=00000667.TIF
,FILE668=00000668.TIF
,FILE669=00000669.TIF
,FILE670=00000670.TIF
,FILE671=00000671.TIF
,FILE672=00000672.TIF
,FILE673=00000673.TIF
,FILE674=00000674.TIF
,FILE675=00000675.TIF
,FILE676=00000676.TIF
,FILE677=00000677.TIF
,FILE678=00000678.TIF
,FILE679=00000679.TIF
```

```
FILE680=00000680.TIF
,FILE681=00000681.TIF
,FILE682=00000682.TIF
,FILE683=00000683.TIF
,FILE684=00000684.TIF
,FILE685=00000685.TIF
,FILE686=00000686.TIF
,FILE687=00000687.TIF
,FILE688=00000688.TIF
,FILE689=00000689.TIF
,FILE690=00000690.TIF
,FILE691=00000691.TIF
,FILE692=00000692.TIF
,FILE693=00000693.TIF
,FILE694=00000694.TIF
,FILE695=00000695.TIF
```

```
FILE696=00000696.TIF
,FILE697=00000697.TIF
,FILE698=00000698.TIF
,FILE699=00000699.TIF
,FILE700=00000700.TIF
,FILE701=00000701.TIF
,FILE702=00000702.TIF
,FILE703=00000703.TIF
,FILE704=00000704.TIF
,FILE705=00000705.TIF
,FILE706=00000706.TIF
,FILE707=00000707.TIF
,FILE708=00000708.TIF
,FILE709=00000709.TIF
,FILE710=00000710.TIF
,FILE711=00000711.TIF
```

```
FILE712=00000712.TIF
,FILE713=00000713.TIF
,FILE714=00000714.TIF
,FILE715=00000715.TIF
,FILE716=00000716.TIF
,FILE717=00000717.TIF
,FILE718=00000718.TIF
,FILE719=00000719.TIF
,FILE720=00000720.TIF
,FILE721=00000721.TIF
,FILE722=00000722.TIF
,FILE723=00000723.TIF
,FILE724=00000724.TIF
,FILE725=00000725.TIF
,FILE726=00000726.TIF
,FILE727=00000727.TIF
```

```
FILE728=00000728.TIF
,FILE729=00000729.TIF
,FILE730=00000730.TIF
,FILE731=00000731.TIF
,FILE732=00000732.TIF
,FILE733=00000733.TIF
,FILE734=00000734.TIF
,FILE735=00000735.TIF
,FILE736=00000736.TIF
,FILE737=00000737.TIF
,FILE738=00000738.TIF
,FILE739=00000739.TIF
,FILE740=00000740.TIF
,FILE741=00000741.TIF
,FILE742=00000742.TIF
,FILE743=00000743.TIF
```

```
FILE744=00000744.TIF
,FILE745=00000745.TIF
,FILE746=00000746.TIF
,FILE747=00000747.TIF
,FILE748=00000748.TIF
,FILE749=00000749.TIF
,FILE750=00000750.TIF
,FILE751=00000751.TIF
,FILE752=00000752.TIF
,FILE753=00000753.TIF
,FILE754=00000754.TIF
,FILE755=00000755.TIF
,FILE756=00000756.TIF
,FILE757=00000757.TIF
,FILE758=00000758.TIF
,FILE759=00000759.TIF
```

```
FILE760=00000760.TIF
,FILE761=00000761.TIF
,FILE762=00000762.TIF
,FILE763=00000763.TIF
,FILE764=00000764.TIF
,FILE765=00000765.TIF
,FILE766=00000766.TIF
,FILE767=00000767.TIF
,FILE768=00000768.TIF
,FILE769=00000769.TIF
,FILE770=00000770.TIF
,FILE771=00000771.TIF
,FILE772=00000772.TIF
,FILE773=00000773.TIF
,FILE774=00000774.TIF
,FILE775=00000775.TIF
```

```
FILE776=00000776.TIF
,FILE777=00000777.TIF
,FILE778=00000778.TIF
,FILE779=00000779.TIF
,FILE780=00000780.TIF
,FILE781=00000781.TIF
,FILE782=00000782.TIF
,FILE783=00000783.TIF
,FILE784=00000784.TIF
,FILE785=00000785.TIF
,FILE786=00000786.TIF
,FILE787=00000787.TIF
,FILE788=00000788.TIF
,FILE789=00000789.TIF
,FILE790=00000790.TIF
,FILE791=00000791.TIF
```

```
FILE792=00000792.TIF
,FILE793=00000793.TIF
,FILE794=00000794.TIF
,FILE795=00000795.TIF
,FILE796=00000796.TIF
,FILE797=00000797.TIF
,FILE798=00000798.TIF
,FILE799=00000799.TIF
,FILE800=00000800.TIF
,FILE801=00000801.TIF
,FILE802=00000802.TIF
,FILE803=00000803.TIF
,FILE804=00000804.TIF
,FILE805=00000805.TIF
,FILE806=00000806.TIF
,FILE807=00000807.TIF
```

```
FILE808=00000808.TIF
,FILE809=00000809.TIF
,FILE810=00000810.TIF
,FILE811=00000811.TIF
,FILE812=00000812.TIF
,FILE813=00000813.TIF
,FILE814=00000814.TIF
,FILE815=00000815.TIF
,FILE816=00000816.TIF
,FILE817=00000817.TIF
,FILE818=00000818.TIF
,FILE819=00000819.TIF
,FILE820=00000820.TIF
,FILE821=00000821.TIF
,FILE822=00000822.TIF
,FILE823=00000823.TIF
```

```
FILE824=00000824.TIF
,FILE825=00000825.TIF
,FILE826=00000826.TIF
,FILE827=00000827.TIF
,FILE828=00000828.TIF
,FILE829=00000829.TIF
,FILE830=00000830.TIF
,FILE831=00000831.TIF
,FILE832=00000832.TIF
,FILE833=00000833.TIF
,FILE834=00000834.TIF
,FILE835=00000835.TIF
,FILE836=00000836.TIF
,FILE837=00000837.TIF
,FILE838=00000838.TIF
,FILE839=00000839.TIF
```

FILE840=00000840.TIF
,FILE841=00000841.TIF
,FILE842=00000842.TIF
,FILE843=00000843.TIF
,FILE844=00000844.TIF
,FILE845=00000845.TIF
,FILE846=00000846.TIF
,FILE847=00000847.TIF
,FILE848=00000848.TIF
,FILE849=00000849.TIF
,FILE850=00000850.TIF
,FILE851=00000851.TIF
,FILE852=00000852.TIF
,FILE853=00000853.TIF
,FILE854=00000854.TIF
,FILE855=00000855.TIF

```
FILE856=00000856.TIF
,FILE857=00000857.TIF
,FILE858=00000858.TIF
,FILE859=00000859.TIF
,FILE860=00000860.TIF
,FILE861=00000861.TIF
,FILE862=00000862.TIF
,FILE863=00000863.TIF
,FILE864=00000864.TIF
,FILE865=00000865.TIF
,FILE866=00000866.TIF
,FILE867=00000867.TIF
,FILE868=00000868.TIF
,FILE869=00000869.TIF
,FILE870=00000870.TIF
,FILE871=00000871.TIF
```

```
FILE872=00000872.TIF
,FILE873=00000873.TIF
,FILE874=00000874.TIF
,FILE875=00000875.TIF
,FILE876=00000876.TIF
,FILE877=00000877.TIF
,FILE878=00000878.TIF
,FILE879=00000879.TIF
,FILE880=00000880.TIF
,FILE881=00000881.TIF
,FILE882=00000882.TIF
,FILE883=00000883.TIF
,FILE884=00000884.TIF
,FILE885=00000885.TIF
,FILE886=00000886.TIF
,FILE887=00000887.TIF
```

```
FILE888=00000888.TIF
,FILE889=00000889.TIF
,FILE890=00000890.TIF
,FILE891=00000891.TIF
,FILE892=00000892.TIF
,FILE893=00000893.TIF
,FILE894=00000894.TIF
,FILE895=00000895.TIF
,FILE896=00000896.TIF
,FILE897=00000897.TIF
,FILE898=00000898.TIF
,FILE899=00000899.TIF
,FILE900=00000900.TIF
,FILE901=00000901.TIF
,FILE902=00000902.TIF
,FILE903=00000903.TIF
```

```
FILE904=00000904.TIF
,FILE905=00000905.TIF
,FILE906=00000906.TIF
,FILE907=00000907.TIF
,FILE908=00000908.TIF
,FILE909=00000909.TIF
,FILE910=00000910.TIF
,FILE911=00000911.TIF
,FILE912=00000912.TIF
,FILE913=00000913.TIF
,FILE914=00000914.TIF
,FILE915=00000915.TIF
,FILE916=00000916.TIF
,FILE917=00000917.TIF
,FILE918=00000918.TIF
,FILE919=00000919.TIF
```

```
FILE920=00000920.TIF
,FILE921=00000921.TIF
,FILE922=00000922.TIF
,FILE923=00000923.TIF
,FILE924=00000924.TIF
,FILE925=00000925.TIF
,FILE926=00000926.TIF
,FILE927=00000927.TIF
,FILE928=00000928.TIF
,FILE929=00000929.TIF
,FILE930=00000930.TIF
,FILE931=00000931.TIF
,FILE932=00000932.TIF
,FILE933=00000933.TIF
,FILE934=00000934.TIF
,FILE935=00000935.TIF
```

```
FILE936=00000936.TIF
,FILE937=00000937.TIF
,FILE938=00000938.TIF
,FILE939=00000939.TIF
,FILE940=00000940.TIF
,FILE941=00000941.TIF
,FILE942=00000942.TIF
,FILE943=00000943.TIF
,FILE944=00000944.TIF
,FILE945=00000945.TIF
,FILE946=00000946.TIF
,FILE947=00000947.TIF
,FILE948=00000948.TIF
,FILE949=00000949.TIF
,FILE950=00000950.TIF
,FILE951=00000951.TIF
```

```
FILE952=00000952.TIF
,FILE953=00000953.TIF
,FILE954=00000954.TIF
,FILE955=00000955.TIF
,FILE956=00000956.TIF
,FILE957=00000957.TIF
,FILE958=00000958.TIF
,FILE959=00000959.TIF
,FILE960=00000960.TIF
,FILE961=00000961.TIF
,FILE962=00000962.TIF
,FILE963=00000963.TIF
,FILE964=00000964.TIF
,FILE965=00000965.TIF
,FILE966=00000966.TIF
,FILE967=00000967.TIF
```

```
FILE968=00000968.TIF
,FILE969=00000969.TIF
,FILE970=00000970.TIF
,FILE971=00000971.TIF
,FILE972=00000972.TIF
,FILE973=00000973.TIF
,FILE974=00000974.TIF
,FILE975=00000975.TIF
,FILE976=00000976.TIF
,FILE977=00000977.TIF
,FILE978=00000978.TIF
,FILE979=00000979.TIF
,FILE980=00000980.TIF
,FILE981=00000981.TIF
,FILE982=00000982.TIF
,FILE983=00000983.TIF
```

```
FILE984=00000984.TIF
,FILE985=00000985.TIF
,FILE986=00000986.TIF
,FILE987=00000987.TIF
,FILE988=00000988.TIF
,FILE989=00000989.TIF
,FILE990=00000990.TIF
,FILE991=00000991.TIF
,FILE992=00000992.TIF
,FILE993=00000993.TIF
,FILE994=00000994.TIF
,FILE995=00000995.TIF
,FILE996=00000996.TIF
,FILE997=00000997.TIF
,FILE998=00000998.TIF
,FILE999=00000999.TIF
```

```
FILE1000=00001000.TIF
,FILE1001=00001001.TIF
,FILE1002=00001002.TIF
,FILE1003=00001003.TIF
,FILE1004=00001004.TIF
,FILE1005=00001005.TIF
,FILE1006=00001006.TIF
,FILE1007=00001007.TIF
,FILE1008=00001008.TIF
,FILE1009=00001009.TIF
,FILE1010=00001010.TIF
,FILE1011=00001011.TIF
,FILE1012=00001012.TIF
,FILE1013=00001013.TIF
,FILE1014=00001014.TIF
,FILE1015=00001015.TIF
```

```
FILE1016=00001016.TIF
,FILE1017=00001017.TIF
,FILE1018=00001018.TIF
,FILE1019=00001019.TIF
,FILE1020=00001020.TIF
,FILE1021=00001021.TIF
,FILE1022=00001022.TIF
,FILE1023=00001023.TIF
,FILE1024=00001024.TIF
,FILE1025=00001025.TIF
,FILE1026=00001026.TIF
,FILE1027=00001027.TIF
,FILE1028=00001028.TIF
,FILE1029=00001029.TIF
,FILE1030=00001030.TIF
,FILE1031=00001031.TIF
```

```
FILE1032=00001032.TIF
,FILE1033=00001033.TIF
,FILE1034=00001034.TIF
,FILE1035=00001035.TIF
,FILE1036=00001036.TIF
,FILE1037=00001037.TIF
,FILE1038=00001038.TIF
,FILE1039=00001039.TIF
,FILE1040=00001040.TIF
,FILE1041=00001041.TIF
,FILE1042=00001042.TIF
,FILE1043=00001043.TIF
,FILE1044=00001044.TIF
,FILE1045=00001045.TIF
,FILE1046=00001046.TIF
,FILE1047=00001047.TIF
```

```
FILE1048=00001048.TIF
,FILE1049=00001049.TIF
,FILE1050=00001050.TIF
,FILE1051=00001051.TIF
,FILE1052=00001052.TIF
,FILE1053=00001053.TIF
,FILE1054=00001054.TIF
,FILE1055=00001055.TIF
,FILE1056=00001056.TIF
,FILE1057=00001057.TIF
,FILE1058=00001058.TIF
,FILE1059=00001059.TIF
,FILE1060=00001060.TIF
,FILE1061=00001061.TIF
,FILE1062=00001062.TIF
,FILE1063=00001063.TIF
```

```
FILE1064=00001064.TIF
,FILE1065=00001065.TIF
,FILE1066=00001066.TIF
,FILE1067=00001067.TIF
,FILE1068=00001068.TIF
,FILE1069=00001069.TIF
,FILE1070=00001070.TIF
,FILE1071=00001071.TIF
,FILE1072=00001072.TIF
,FILE1073=00001073.TIF
,FILE1074=00001074.TIF
,FILE1075=00001075.TIF
,FILE1076=00001076.TIF
,FILE1077=00001077.TIF
,FILE1078=00001078.TIF
,FILE1079=00001079.TIF
```

```
FILE1080=00001080.TIF
,FILE1081=00001081.TIF
,FILE1082=00001082.TIF
,FILE1083=00001083.TIF
,FILE1084=00001084.TIF
,FILE1085=00001085.TIF
,FILE1086=00001086.TIF
,FILE1087=00001087.TIF
,FILE1088=00001088.TIF
,FILE1089=00001089.TIF
,FILE1090=00001090.TIF
,FILE1091=00001091.TIF
,FILE1092=00001092.TIF
,FILE1093=00001093.TIF
,FILE1094=00001094.TIF
,FILE1095=00001095.TIF
```

```
FILE1096=00001096.TIF
,FILE1097=00001097.TIF
,FILE1098=00001098.TIF
,FILE1099=00001099.TIF
,FILE1100=00001100.TIF
,FILE1101=00001101.TIF
,FILE1102=00001102.TIF
,FILE1103=00001103.TIF
,FILE1104=00001104.TIF
,FILE1105=00001105.TIF
,FILE1106=00001106.TIF
,FILE1107=00001107.TIF
,FILE1108=00001108.TIF
,FILE1109=00001109.TIF
,FILE1110=00001110.TIF
,FILE1111=00001111.TIF
```

```
FILE1112=00001112.TIF
,FILE1113=00001113.TIF
,FILE1114=00001114.TIF
,FILE1115=00001115.TIF
,FILE1116=00001116.TIF
,FILE1117=00001117.TIF
,FILE1118=00001118.TIF
,FILE1119=00001119.TIF
,FILE1120=00001120.TIF
,FILE1121=00001121.TIF
,FILE1122=00001122.TIF
,FILE1123=00001123.TIF
,FILE1124=00001124.TIF
,FILE1125=00001125.TIF
,FILE1126=00001126.TIF
,FILE1127=00001127.TIF
```

FILE1128=00001128.TIF
,FILE1129=00001129.TIF
,FILE1130=00001130.TIF
,FILE1131=00001131.TIF
,FILE1132=00001132.TIF
,FILE1133=00001133.TIF
,FILE1134=00001134.TIF
,FILE1135=00001135.TIF
,FILE1136=00001136.TIF
,FILE1137=00001137.TIF
,FILE1138=00001138.TIF
,FILE1139=00001139.TIF
,FILE1140=00001140.TIF
,FILE1141=00001141.TIF
,FILE1142=00001142.TIF
,FILE1143=00001143.TIF

```
FILE1144=00001144.TIF
,FILE1145=00001145.TIF
,FILE1146=00001146.TIF
,FILE1147=00001147.TIF
,FILE1148=00001148.TIF
,FILE1149=00001149.TIF
,FILE1150=00001150.TIF
,FILE1151=00001151.TIF
,FILE1152=00001152.TIF
,FILE1153=00001153.TIF
,FILE1154=00001154.TIF
,FILE1155=00001155.TIF
,FILE1156=00001156.TIF
,FILE1157=00001157.TIF
,FILE1158=00001158.TIF
,FILE1159=00001159.TIF
```

```
FILE1160=00001160.TIF
,FILE1161=00001161.TIF
,FILE1162=00001162.TIF
,FILE1163=00001163.TIF
,FILE1164=00001164.TIF
,FILE1165=00001165.TIF
,FILE1166=00001166.TIF
,FILE1167=00001167.TIF
,FILE1168=00001168.TIF
,FILE1169=00001169.TIF
,FILE1170=00001170.TIF
,FILE1171=00001171.TIF
,FILE1172=00001172.TIF
,FILE1173=00001173.TIF
,FILE1174=00001174.TIF
,FILE1175=00001175.TIF
```

```
FILE1176=00001176.TIF
,FILE1177=00001177.TIF
,FILE1178=00001178.TIF
,FILE1179=00001179.TIF
,FILE1180=00001180.TIF
,FILE1181=00001181.TIF
,FILE1182=00001182.TIF
,FILE1183=00001183.TIF
,FILE1184=00001184.TIF
,FILE1185=00001185.TIF
,FILE1186=00001186.TIF
,FILE1187=00001187.TIF
,FILE1188=00001188.TIF
,FILE1189=00001189.TIF
,FILE1190=00001190.TIF
,FILE1191=00001191.TIF
```

```
FILE1192=00001192.TIF
,FILE1193=00001193.TIF
,FILE1194=00001194.TIF
,FILE1195=00001195.TIF
,FILE1196=00001196.TIF
,FILE1197=00001197.TIF
,FILE1198=00001198.TIF
,FILE1199=00001199.TIF
,FILE1200=00001200.TIF
,FILE1201=00001201.TIF
,FILE1202=00001202.TIF
,FILE1203=00001203.TIF
,FILE1204=00001204.TIF
,FILE1205=00001205.TIF
,FILE1206=00001206.TIF
,FILE1207=00001207.TIF
```

```
FILE1208=00001208.TIF
,FILE1209=00001209.TIF
,FILE1210=00001210.TIF
,FILE1211=00001211.TIF
,FILE1212=00001212.TIF
,FILE1213=00001213.TIF
,FILE1214=00001214.TIF
,FILE1215=00001215.TIF
,FILE1216=00001216.TIF
,FILE1217=00001217.TIF
,FILE1218=00001218.TIF
,FILE1219=00001219.TIF
,FILE1220=00001220.TIF
,FILE1221=00001221.TIF
,FILE1222=00001222.TIF
,FILE1223=00001223.TIF
```

```
FILE1224=00001224.TIF
,FILE1225=00001225.TIF
,FILE1226=00001226.TIF
,FILE1227=00001227.TIF
,FILE1228=00001228.TIF
,FILE1229=00001229.TIF
,FILE1230=00001230.TIF
,FILE1231=00001231.TIF
,FILE1232=00001232.TIF
,FILE1233=00001233.TIF
,FILE1234=00001234.TIF
,FILE1235=00001235.TIF
,FILE1236=00001236.TIF
,FILE1237=00001237.TIF
,FILE1238=00001238.TIF
,FILE1239=00001239.TIF
```

```
FILE1240=00001240.TIF
,FILE1241=00001241.TIF
,FILE1242=00001242.TIF
,FILE1243=00001243.TIF
,FILE1244=00001244.TIF
,FILE1245=00001245.TIF
,FILE1246=00001246.TIF
,FILE1247=00001247.TIF
,FILE1248=00001248.TIF
,FILE1249=00001249.TIF
,FILE1250=00001250.TIF
,FILE1251=00001251.TIF
,FILE1252=00001252.TIF
,FILE1253=00001253.TIF
,FILE1254=00001254.TIF
,FILE1255=00001255.TIF
```

```
FILE1256=00001256.TIF
,FILE1257=00001257.TIF
,FILE1258=00001258.TIF
,FILE1259=00001259.TIF
,FILE1260=00001260.TIF
,FILE1261=00001261.TIF
,FILE1262=00001262.TIF
,FILE1263=00001263.TIF
,FILE1264=00001264.TIF
,FILE1265=00001265.TIF
,FILE1266=00001266.TIF
,FILE1267=00001267.TIF
,FILE1268=00001268.TIF
,FILE1269=00001269.TIF
,FILE1270=00001270.TIF
,FILE1271=00001271.TIF
```

```
FILE1272=00001272.TIF
,FILE1273=00001273.TIF
,FILE1274=00001274.TIF
,FILE1275=00001275.TIF
,FILE1276=00001276.TIF
,FILE1277=00001277.TIF
,FILE1278=00001278.TIF
,FILE1279=00001279.TIF
,FILE1280=00001280.TIF
,FILE1281=00001281.TIF
,FILE1282=00001282.TIF
,FILE1283=00001283.TIF
,FILE1284=00001284.TIF
,FILE1285=00001285.TIF
,FILE1286=00001286.TIF
,FILE1287=00001287.TIF
```

```
FILE1288=00001288.TIF
,FILE1289=00001289.TIF
,FILE1290=00001290.TIF
,FILE1291=00001291.TIF
,FILE1292=00001292.TIF
,FILE1293=00001293.TIF
,FILE1294=00001294.TIF
,FILE1295=00001295.TIF
,FILE1296=00001296.TIF
,
```